© Orto Botanico di Napoli, Italy

FLORA NAPOLITANA

VOLUME SECONDO

PARTE SECONDA;

OSSIA

TOMO QUARTO.

NAPOLI;
DALLA STAMPERIA FRANCESE
1830.

1831-1832.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

© Orto Botanico di Napoli, Italy

FLORAE NEAPOLITANAE

SYLLOGE,

SISTENS PLANTAS OMNES IN REGNO NEAPOLITANO USQUE ADHUC DETECTAS.

LECTORI BENEVOLO

Quantum iam excurrit lustrum ex quo primam seriem plantarum Florae Neapolitanae, assiduis, tum ejusdem cultorum, tum meis ipsius laboribus, collectam, in hujusce Florae *Prodromo* publici juris facere curavi. Hoc quidem temporis intervallo, quum botanophilorum chorus solertissimus regni provincias fere omnes quoquoversus peragrasset, meisque alacrioribus quibuscumque potui exemplis et consiliis respondisset, plantarum nostrarum scientia in tantam molem excrevit, ut appendicibus variis earumdem enumerationem tradere, aliisque opusculis inserere usque fuerit opus. Hinc profecto factum est, ut quinque jam exstent appendices ab anno 1811 ad annum 1826 a me deinceps evulgatae, unde plantarum centena multa in primum Florae Neapolitanae Prodromum sint inserenda, eidemque adjicienda. Nec omnino censeo praetereundas quaecumque, et in Horti Regii Neapolitani evulgationibus ab anno 1812 ad 1829, et in variis botanicarum mearum excursionum relationibus interspersae conspiciuntur.

Eodem autem annorum cursu, quum herbaria ditissima, Parisiis in primis alibique inspicere, propriamque augere bibliothecam, atque praeclarissimorum virorum consiliis uti mihi datum fuerit, de plantis a me antea evulgatis commentaria vel emendationes cognovi, de quibus in appendicibus vel in operibus supradictis sermonem facere sollicitus fui.

Fateri tamen oportet, iisdem lucubrationibus tam assidue auctum et fere dixerim tentatum, *Florae Neapolitanae Prodromum* valde informe et fere chaoticum evassisse. Qua de re, ii potissimum quaesti sunt amicissimi mei, qui per assiduum literarum commercium mihi favent.

Nec silentio praetereundum, quod absque *Florae Neapolitanae* auxilio, operis nempe nimis pretiosae et tardae evulgationis, ipse sic vitiosus *Prodromus* plantarum neapolitanarum notitiam mancam et scientiae usui, Geographiae botanicae in primis, minime accommodatam praebet: desunt enim plerumque loca natalia, desunt synonima et commentaria utiliora, et quod in majus scientiae detrimentum vertit, ejusdem tribus vel generis plantae, pluribus in locis absque ordine fere discerptae quaerendae sunt.

Hujusmodi igitur rationibus permotus, et quantum in me est, scientiae commoda potius quam propria respiciens, ad hanc *Syllogem* concinnandam animum nunc potissimum adpuli, quum *Florae Neapolitanae* quartum volumen exordiri debuerim. Qua scilicet arrepta occasione, illud in primis fuit curae, ut plantas omnes in meo herbario asservatas accuratiori examini subjicerem, species aliquot huc usque neglectas adumbrarem, plantas falso nomine inscriptas emendarem, incertas vel dubia auctoritate in *Floram Neapolitanam* invectas eliminarem.

In hac igitur *Sylloge*, de illis tantum plantis sermo erit, quae meis oculis inspicere et observare potui. Illas vero perpaucas, quae gravissima auctoritate inter nostras indigenas enumeratae fuere, ad cujusque generis calcem apposito signo notatas inserui.

Quibus tantum rite cognitis summa specierum plantarum vascularium nostrae Florae ad numerum 3300 ascendet: numerus quidem insignis, si caeteris paribus, cum aliorum regionum Floris conferre volueris; quod si, reliquas omittens, de Flora tantum Gallica hujusmodi comparationem instituere placebit, habita ratione diversitatis regionis illius, ejusdem climatum varietatis vel terrarum latitudinis, nec non perlustratorum numeri et doctrinae, argumentum nobis praestantissimum suppeditabis. Plantarum enim vascularium summam in Flora Gallica, ex recentiorum scriptorum revisione, 4000 non excedere constat.

Huc adde, quod nostrarum plantarum cognitarum numerus a vero Florae Neapolitanae censu longe absit: quod facile tibi persuaseris, si considerare volueris quot adhuc remanent regni loca a botanicis nondum perlustrata, vel variis anni tempestatibus repetitis vicibus minime inspecta. Quare nostrae Florae recensionem apud posteros magnopere augendam esse absque jactantia licet praedicare.

Pauca denique de methodo, quam in hac concinnanda *Sylloge* sequutus sum liceat praemonere. Et primum quidem omnium, Linnaeanum systema in *Florae Neapolitanae* redactione usque adhuc adhibitum in ejusdem operis conti-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

nuatione servare satis duxi: familias tamen, uti dicunt naturales, pro quovis genere indigitare curavi. Specierum iam cognitarum nomina tantum et loca natalia retuli: observationes vero et synonima quaedam, tum denique illis adjeci cum illarum diagnosim clariorem reddendam mihi necessarium visum fuit. Plantas quas ipse primus in Prodromo et opusculis variis adumbravi vel nuperrime detexi, iterum accuratius reformavi vel fusius descripsi. Auctorum citationes plerumque neglexi, praesertim cum sermo fuerit de plantis recensitis in cl. *Willdenowii*, *Schultesii*, *Candollii* et *Sprengelii* operibus, quae omnium manibus vulgo versantur.

Hoc tandem te amicum lectorem monitum volo, me quanta potui maxima modestia opiniones meas protulisse, quum aliis subscribere non potui; etenim, scientiae tantum et veritatis amorem in singulis meis laboribus et curis mihi semper proposui; quod si aliquando et ipse deceptus a veritate aberravi, vehementer obtestor, ut indulgeas, meosque labores unico scientiae bono susceptos auctoritate tua benevolentiaque substineas. Vale.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

FLORAE NEAPOLITANAE

SYLLOGE.

* Indicat plantas in *Florae neapolitanae* voluminibus I — III. jam evulgatas.
† Indicat plantas minus cognitas, vel a me nondum visas.
Plantae in *Florae Neapolitanae Prodromo*, vel in ejusdem *appendicibus* relatae, de quibus in hac Sylloge nulla habetur ratio, quaeque, e *Flora Neapolitana* pro nunc delendae sunt.

Classis Monandria
Monogynia
Canneae.

* 1. Canna indica. In Calabriae occidentalis paludibus: *Paludi del fiume Rosarno.*

Chenopodieae.

1. Salicornia amplexicaulis. In inundatis salsis Tarenti: *Salina grande.*
* 2. S. herbacea. In maritimis inundatis: *Fusaro, Maremorto, Lago salso* presso *Manfredonia.*
— — var. Acetaria *Pallas.* In maritimis salsis Peucetiae: *Trani.*
* 3. S. fruticosa. In inundatis salsis. *Fusaro, Maremorto, Lago salso.*
* — — var. macrostachya. Ibidem.
4. S. radicans Smith. An. S. fruticulosa *Tinei*? In salsis maritimis Gargani: *Viesti al Calvario ed al Pantanello.*

Valerianeae.

* 1. Centranthus ruber *DC.* Valeriana rubra *L. Ten. Fl. nap. t. III. p. 29.*
— — B. *flore roseo.*
— — C. *flore albo.*
In muris obvius. var. C. in Insula Inarime, prope aediculam divi Nicolai, ad *Epomaei* cacumen.
* 2. C. angustifolius. Valer. L. *Potenza.*
* 3. C. calcitrapus. Valeriana L. *Agnano, Montenuovo, Pesto.*

Haloragеae.

* 1. Hippuris vulgaris. In aquis limpidis obvia.

Digynia.

Haloragеae.

* 1. Callitriche verna. In aquis lente fluentibus: *Sebeto.*
* — — A. Foliis omnibus elongato-obovatis. *Fl. Dan. t. 129.*
* — — B. Foliis oppositis subrotundis, fructu tetragono. Callitriche Plinii *Column. Ecphr. p. 315. t. 316.*
* — — C. Foliis superioribus ovalibus, inferioribus lincaribus emarginatis. C. intermedia *Willd. et Ten. Fl. nap. Prodr. p. I.*
* — — D. Minima. C. aestivalis *Thuill.* In Aprutii stagnis: *Lavino presso S. Valentino.*
* 2. C. autumnalis. Cum praecedente.
* 3. C. brutia *Petagn. et Ten. Fl. nap. tom. III.* p. 4. C. tenuifolia *Pers. Syn. 1. p. 6.*
In stagnis Calabriae: *Scrisà, Cotrone.*
4. C. pedunculata. *Dec.* In stagnis cum praecedente
5. C. truncata *Guss. Ibidem.*
Psilurus nardoides Trinius. Fund. Agrost. p. 93. Roth Enum. I. p. 14. Nardus aristata Will. I. p. 315.
In apricis siccis: *Monte Nuovo.*

Classis Diandria
Monogynia.
Jasmineae.

1. Jasminum officinale. In dumetis *Calabriae et Japygiae* (*Thomas*). *Fondi* (*Notarjanni*).
* 1. Ligustrum vulgare. In sylvis et sepibus.
* 1. Phillyrea latifolia. In dumetis et collibus maritimis: *Fusaro, Licola, Gargano* (*agli Oliveti del Capitolo di S. Angiolo, a Vico*).
* 2. P. spinosa. Phillyrea 1 *Clus. p. 51.* ic. optima. In collibus maritimis. *M. Nuovo.*
* 3. P. media
— — B. *virgata*
— — C. *ligustrifolia*
— — D. *buxifolia*
— — E. *oleaefolia*
In dumetis et collibus maritimis varietates omnes colligi possunt: *Fusaro, Licola, Montenuovo, Persano, Gargano.* In variis hujusce montis locis (*Peschici, Oliveto del Capitolo*), necnon in Principatus Citerioris nemoribus (*Persano*) P. *latifoliae* et P. *mediae* arbores 20-30 pedum altitudinem, et bipedalem diametrum non raro attingunt. In Apulia indistincte super eas, sicut super *Oleam sylvestrem, Oleam sativam* inserere solent indigeni.
* 4. P. levis. *Monte nuovo.*
* 5. P. angustifolia. *Fusaro Licola.*
6. P. obliqua *Fusaro?*
* 1. Olea europaea.
* — — A. *sylvestris.* Foliis ovatis, ramis spinescentibus.
* — — B. *bifera.* O. Cajetana *Petagn. Inst. bot. tom. 2. p. 19.*
In collibus maritimis sponte provenit; abunde al *Bosco di Ginosa, a Termiti, al Gargano, nel Principato Citeriore: vulgo Olivastro.* B. in agro *Venafrano.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. Var. B. bis vel ter quotannis floret, unde in eadem planta variae aetatis fructus a diverso florescentiae tempore provenientes conspiciuntur. Ceterum foliis aliisque characteribus ab O. europaea specie haud differre videtur. Repetitis vicibus per plures annos a me, et a caeteris *Florae neapolitanae* scrutatoribus frustra quaesita, singularis haec Oleae species vel varietas, fortuito casu solertissimo scientiarum cultori D. *Leopoldo Pilla*, proximo superiori autumno obviam venit, in pago Venafranae ditionis, quod *Ciorlano* vocant. Quum ejusdem dilectissimi juvenis studio in *Hortum Regium* fuerit haec planta translata, et cl. *Petagnae* de eadem observationes in posterum ad trutinam revocare, nec non ejusdem characteres accuratiori examini subiicere occasionem praebebit.

Flores polygami.

1. Fraxinus excelsior

In nemoribus: *Persano*, *Sile*, et alibi.

2. F. rostrata. Foliis trijugis, foliolis lanceolatis glabris argute dentato-serratis sessilibus acuminatis basi cuneatis floribus nudis, samaris nervosis lanceolatis utrinque attenuatis junioribus mucronatis. Guss. plant. rar. pag. 374 tab. 63 An. F. oxycarpa Will?

In nemoribus et sylvis maritimis Calabriae: *Stilo*, *Cirò*, *Cariati*; Lucaniae: *Policoro* (Guss.).

3. F. Ornus.

— — A. *Juglandifolia*. Folio latiore undulato rarius et altius crenato, fructu angustissimo. *Mich. Cat. pag. 225. tab. 107. fig. 5.*

— — B. *Garganica*. Foliis costa nervis petiolisque glabris subbicrenatis, dentibus irregularibus, fructu utrinque attenuato obtuse mucronato, corymbis fructiferis confertis. *Mich. l. c. fig. 1.* (*Orniello maschio* : *Gargano*).

— — C. *Rotundifolia*. Folio subrotundo latiore altius crenato, inferne subrufa lanugine secundum costam et nervos obducto, fructibus apice latioribus obtusis quandoque retusis, corymbis fructiferis laxiusculis. *Mich. l. c. tab. 107 f. 2.* F. *rotundiore folio* C. B. *Pin. 416.* F. *rotundifolia Lam. Encycl. non Will.* (*Orniello femmina: Gargano*).

— — D. *Cordata*. Folio latiore et rotundiore acuminato fructu brevi cordiformi. *Mich. l. c. fig. 6.*

— — E. *Angustifolia*. Minor; foliis oblongis fructu tenui retuso. *Mich. l. c. fig. 7.* F. *subpubescens. Ten. Flor. Nap.* non *Valh.* an *Ornus monspeliensis Duham?*

In nostris memoribus. A. *Bosco dell' Acerra*, *Carditello*, *Maddaloni*. B. C. D. In monte Gargano sponte, et abunde *alla chianca di Cuonzo dopo monte Barone a due miglia da S. Angelo;* Ibique vulgo coluntur var. B. C. ad mannam colligendam. E ad sepes circa Neapolim: *Camaldoli*. Var. A. Ad vites sustinendas circa Florentiam ut et apud nos vulgo adhibetur.

4. F. rotundifolia *Will et Roth.*

Ad sepes (rara)

Obs. Folia tantum bijuga: foliola obovata subrotunda vel elliptico-subrotunda: subduplicato-serrata; gemmae obtusae:

5. F. parvifolia *Will.* non *Lam.*

Ad sepes Calabriae: *sulla strada di Angitola presso il Pizzo.* (*Thomas*).

Onagrariae.

* 1. Circea lutetiana. In sylvis circa Neapolim. *Ponti rossi*, *Valle di S. Rocco*, *Camaldoli*; et in sepibus Principatus citerioris: *Sessa.*

2. C. alpina. In Aprutii montibus (*Schouw*).

Rhinanthaceae.

* 1. Veronica spicata var. *canescens*. V. spicata et V. maritima *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 4. et Fl. nap. tom. 1. pag. 3.* V. neglecta *Ten. Fl. Neap. Prod. emend. et add. ad calcem Indicis semin. H. R. Neap. pro anno 1829. pag. 19; an Vahl. et Spreng?* In Principatus Ulterioris et Aprutii montibus: *Incoronata*, *Majella*, *Piano di cinque miglia*, *Capo d' acqua.*

* 2. V. aphylla. In editioribus montibus: *Samnii: Matese; Aprutii: Majella*, *Monte Corno*, *M. Costone.*

* 3. V. alpina. *Ibidem.*

— — B. *Integrifolia* Schrank et Ten. Fl. nap. prodr. *Majella.*

— — C. *Pumila*, foliis ciliato-villosis. *M. Costone* (*Guss.*).

* 4. V. serpyllifolia. In pascuis humidis. *Fusaro.*

— — B. *Alpina*, V. nummulariifolia *Thuill.* V. tenella *Allion.* an V. repens *Clarion? Piano di cinque miglia*, *Majella.*

* 5. V. Beccabunga. In fossis et fontibus a maritimis ad summas alpes.

* 6. V. Anagallis. Ad rivulorum margines. *Seleto.*

— — minor. V. *anagalloides Guss.* In pratis et inundatis exsiccatis: *Tavoliere*, *Canale del demanio*, *Pesto.*

* 7. V. scutellata. In pratis montosis Lucaniae: *Potenza;* Aprutii: *Castelluccio*, *Revisondoli;* Calabriae: *Sila.*

* 8. V. officinalis. In omnibus pascuis sylvaticis montosis: *Monte S. Angiolo di Castellammare*, *Monte della Stella nel Principato Citeriore*, *Montevergine*, *Matese*, *Majella*, *Pollino.* etc.

9. V. latifolia. Ad Campaniae montium declivia: *Costa di S. Angiolo presso Frasso* (*Lostritto*).

* 10. V. Teucrium.

— — B. *angustifolia*. V. dentata *Ten. Fl. nap. Prodr. et Fl. Nap. tom. III. p. 14.* Teucrium IV tertia species *Clus. pag. 329 ic.*

In pratis montosis siccis: *Matese*, *Majella*, *Sile*; B. in *Aprutio* et *Pollino.*

* 11. V. Chamaedrys. In sylvaticis depressis: *Valle di S. Rocco.*

12. V. prostrata. M. *S. Angiolo di Castellammare.*

— — B. pilosa *Willd. Pollino*, *Majella*, *Monte S. Angiolo di Castellammare.*

13. V. Orsiniana. Caule ascendente erectiusculo, foliis cordato-ellipticis vel cordato-oblongis rugosis, superioribus latioribus ovato-cordatis, omnibus profunde laciniato-dentatis, racemis elongatis, floribus longe pedunculatis, calycibus 4-5-partitis capsulisque hirsutis. Planta tomentoso-incana, foliis pallide virentibus. *Ten. Fl. nap. prodr. App. V. pag. 4.* V. latifolia b. minor; V. nana laciniata. *Roem. et Sch. Syst. Veg. 1. pag. 113.*

In herbidis editioribus Aprutii: *Monte dei Fiori* (Orsini) *Majella*, *Monte Corno.*

Obs. Distinctam constituere speciem mihi visa est, ob folia laciniato-dentata duplo breviora, caule ascendente, racemis pedicellisque elongatis, statura partibusque omnibus duplo minori. A. V. *prostrata* discrepat in primis capsulis hirtis non glabris.

14. V. Urticaefolia. In nemoribus Aprutii: *Monte Corno*, *Pizzo di Sivo*, *Chiarino.*

* 15. V. montana. In sylvis montosis humilioribus: *Valle di S. Rocco*, *Camaldoli*, *S. Angiolo di Castellammare*, *falda del Monte della Stella.*

* 16. V. arvensis.

— — A *elongata*. Erecta, simpliciuscula. In arvis communis.

— — B. *humilis*. Prostrata ramosissima. In pratis siccis montosis: *Velino*, *Monte de' Fiori*, *Majella.*

* 17. V. Acinifolia.

— — A. Elatior villosa. V. *romana* Allion. In pascuis depressis: *Fusaro.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — B. Humilis glabriuscula. In montosis: *Revisondoli, Roccarasa, Piano di cinque miglia.*

18. V. praecox. In arvis montosis Aprutii: *Velino, Monte dei Fiori.*

19. V. didyma. Caule procumbente foliisque ovatis profunde crenatis obtusis hirsutiusculis, floribus solitariis, pedunculis fructificantibus reflexis, capsulis didymis lobis rotundatis, stylo exserto. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. VI. Spreng. Syst. veg. t. 1. pag. 75.* V. agrestis *Ten. Fl. nap. t. 1. p. 6. Flora della Provincia di Napoli e medica t. 1 p. 10, non Spr. Reich. etc.*

— — *Flore albo.*

In campis cultis circa Neapolim, et alibi communis.

Obs. A sequenti differt capsulae diametro longitudinali duplo transversali breviore, lobis sphaericis, sutura carinali complanata, stylo exserto, foliis ovatis, planta molliuscula, villosiuscula pallide virens. Corolla calycem aequat vel superat, nec calyce multo minor est sicut cl. Spreng. dixit.

20. V. agrestis *Spr. et Reich.* In pascuis siccis montium Aprutii: *Monte de' Fiori, Majella, a Grotta Caprara.*

Obs. Folia ovato-oblonga, capsulae obcordatae lobis carinatis, stylum obsoletum. Planta rigidiuscula glabriuscula laete virens. V. *agrestis* L. et V. *didymae* synonima difficillime eruuntur, quum apud botanicos indidiscriminatim una vel altera eodem V. *agrestis* nomine descripta conspiciatur. Icon *Reichembachii; Iconogr. bot. Cent. 3 p. 66 tab. 227 f. 440.* V. *agrestem veram* probe repraesentat; eidem quoque referendae sunt Ic. *Fuchsii. Hist. 22 et Bauh Hist. 3 pag. 367*; sed ic. *Fl. Dan. t. 449. Dod. pempt 31, Lob.* Ic. *464 et Curtis Fl. Londin.* nov. *edit. fasc. 31, tab. 1,* V. *didymae* potius quatrare videntur. V. *pulchella Bast. et Reich.* ab hac non differt

* 21. V. hederaefolia. In agris ad muros.

* 22. V. cymbalaria. Cum praecedente

* 23. V. Buxbaumii. Floribus solitariis pedunculatis, caule erectiusculo, ramis demum decumbentibus, foliis profunde serratis hirsutis, corollis calyce multo longioribus, capsulis obreniformibus dilatatis, lobis compressis dissitis carinatis, stylo prominulo. *Ten. Fl. nap. tom. I pag. 7 tav. 1. Spr. Syst. veg. 1 p. 75.* V. agrestis byzantina. *Sibth. Fl. gr. t. 81* V. flosculis oblongis pediculis insidentibus Chamedryos folio maior *Buxb. Cent. 1 p. 26 tab. XL. fig. 2!*

In arvis et inter segetes circa Neapolim, et in Principatu citeriori communis primo vere.

Obs. Cl. *Buxbaumius* hujus speciei differentiam a V. *filiformi*, qua cum a multis adhuc male confunditur, probe distinxit his verbis « Differt a » minore (tab. XL. fig. 1 quae est V. filiformis) non solum partium » omnium floris in primis magnitudine, sed et foliorum colore splen» dente viridi; in minore subglaucus, flores eleganter coerulei striati, » caulesque quoque erectiores ». An. V. *persica* Poir. a V. *persica Besser*, quae est V. *filiformis*, certis characteribus differat ulterius investigandum.

* 24 V. verna. In pratis montosis: *Velino, Sile.*

* 25 V. peregrina: *Fusaro.*

† 26 V. fruticulosa. In alpibus nostris; *Petagn. Inst. bot. 2 p. 25.*

† 27 V. hybrida. In montibus Apuliae; *Petagn. l. c. 2 p. 25.*

Lentibulariceae vel Utricularieae.

* 1. Pinguicula grandiflora. Calcare recto subulato longitudine floris, corollae labio superiore inferiore multo breviore laciniis subrotundis integerrimis crenulatis vel leviter emarginatis, fauce villosa, germine staminibus superincumbente, capsula conica. *Lamark Dict. Encycl. 3 p. 22. Ill. gen. t. 2 tab. 14 fig. 2. Pers. Synops. 1 p. 17 R. et S. Syst. Veg. 1 p. 189. Spr. Syst. veg. 1 p. 48. Ten. Fl. nap. tom. III p. 17* excl. locis natalibus, quae ad sequentem speciem pertinent.

Ad aquae stillicidia in Aprutii montibus: *Vallone di S. Spirito, Grotta Caprara, Valle di Orfenta, Pietra Camela, Roseto, Pizzo della Cavata.*

* 2. P. hirtiflora. Calcare subulato corollam subaequante, laciniis subaequalibus subrotundis profunde bilobis, fauce villosa, germine staminibus superincumbente. *Ten. Fl. Nap. Prodr. pag. VI et Fl. Nap. tom. III pag. 18*, excl. locis natalibus ad praecedentem spectantibus. P *vulgaris Petag. Inst. 2 p. 38 ex loco natali.*

Ad fontium scaturigines montium Stabiarum et Principatus Citerioris: all'*Acqua Santa di Monte S. Angelo di Castellammare*, all'*Avvocatella*, alla *Molina presso la Cava*, e presso la *Trinità di Cava.*

Obs. In utraque specie faux pilis obsita observatur, sed P. *hirtiflora* ab altera differt corallae laciniis subaequalibus omnibus profunde bilobis. Characteres ex scapi pubescentia desumpti in hujus generis speciebus variis nullius momenti existimandi sunt: ipsa enim P. *hirtiflora* scapo superne glabro vel villoso ludit.

* 1. Utricularia vulgaris. In rivulis *Sebeti* et alibi.

* 2. U. minor. *Ibidem.*

Labiatae.

1. Ziziphora serpyllacea *M. B.* Z. *capitata Ten. Fl. nap. prodr. Append. III; ad calcem Fl. nap. vol. III pag. 379.* In arvis Apuliae.

* 1. Lycopus europaeus. In fossis paludosis. *Sebeto*; et in Principatu Citeriori.

* 2. L. exaltatus. *Fusaro.*

* 1. Rosmarinus officinalis.

— — B. humilis, ramis pendulis humifusis.

In dumetis maritimis: *Fusaro.* B in saxosis apricis Montis Gargani: *Salita di S. Angelo*, et Aprutii: *Mattone di Pettorano.*

* 1. Salvia officinalis.

— — B. *grandiflora.* S. *grandiflora Ten. Ad. Fl. neap. prodr. Append. V. pag. 3 non Etling.*

* — — C. *angustifolia*, foliis auritis.

B. ad sepes *Lucaniae* prope *Lagonegro* et in Apulia: *Savignano.* C. ad declivia Montis *Salviani* lacum Fucinum spectantia.

* 2. S. glutinosa. In sylvis obvia: *Valle di S. Rocco.*

* 3. S. argentea. *Fl. neap. prodr. pag. 7 et Fl. nap. tom. III pag. 27* S. *candidissima* Ten. ad Fl. neap. app. V. an Guss. Fl. Sic. prod. 1 pag. 16 exclusis synonimis?

In pascuis siccis montosis Calabriae, Lucaniae, Apuliae, Aprutii. *Pollino, Lecce, Martina, Gargano al Passo di Ferro a Montecalvo al piano del Camposanto di S. Angelo, Manfredonia, Piano di cinque miglia.*

Obs. Planta consulto a me ad veram suam speciem jampridem relata, deinde pro S. *candidissima* sumpta, accuratiori investigatione subjecta iterum ad S. *argenteam* amandari censeo. Titubationi ansam praebuit S. *candidissimae* diagnosis ex *Florae Siculae Prodromo* ad nostrae plantae characteres magis accomodata: sed cum S. *crassifoliam Sibthorp*, cujus speciei S. *candidissimae* botanici omnes, ipseque Florae Siculae cl. Auctor synonymum faciunt, in Flora Graeca meis oculis inspicere potui, toto caelo a nostra planta diversam agnovi. In icone S. *argenteae* in ejusdem *Fl. Graecae tab. 27* exhibita folia magis oblonga et minus lanata quam in nostra conspiciuntur, quod locorum differentiae tribui potest. S. *candidissima* habet caulem aphyllum semipedalem, folia cordata tantum bicrenata numquam croso-dentata nec sinuata, corollas glabras galeae apice incurvo, bracteas calycibus multo breviores. S. *argentea* vero caule gaudet 1-2-pedali brachiato folioso, folia profert cordato-oblonga, cordato-orbiculata vel tantum oblonga, basi obliqua profunde crosa dentata et sinuata, radicalia utrinque dense lanata, caulina villosa omnia aestivatione minus lanigera vel glabriuscula, denique corollas triplo majores galea falciformi pilis purpureis hirta habet. Sint ne steriles summi verticilli in S. *candidissima* non ausim adfirmare; nam in *Fl. gr.* tales non dicuntur, nec in icone repraesentantur. S. *argenteam Siciliae* incolam facit *Boerh. Lugd. bat. 1 pag. 163* cum synonymo *Sclarea sicula folio argenteo subrotundo. Conf. Dict. Encycl. t. 6 p. 629.*

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

An sub eadem planta duae species lateant, quarum altera ad S. *patulam* Desf. pertineat, ulteriori disquisitioni commendare juvat. *Lucaniae, Apuliae* et *Calabriae* plantae in hanc magis quatrare viderentur, nisi floribus albis labio inferiore flavicante, nec roseis, verticillisque superioribus omnino sterilibus praeditae essent.

* 4. S. Sclarea.

— — B. spicis numerosis pyramidatis late-bracteatis S. *pyramidalis Petag.*

In pratis et collibus siccis: *Gargano presso le falde di S. Angelo.* Var. B. in Calabria: *Sinopoli vecchio, Oppido;* in Principatu Citer.: *Rocca di Cilento;* et in Gargano: *Macchia Pastinella.*

* 5. S. Tenorii Spr. S. *Barrelieri Ten. Fl. nap. tom. 1 pag. 9 tab. II.* non *Etling.* S. *haematodes Gusson. pl. rar. p. 11.* an Linn.? exclus. syn. S. *virgata Savi bot. etrusc. 2 p. 4.*

In collibus apricis Campaniae, Lucaniae, Apuliae, Calabriae; *Gole d' Itri, Ginosa, Conversano, Cosenza.*

6. S. pratensis.

— — B. *grandiflora.*

— — C. *viscosa.*

In pascuis montosis. B. *Velino.* C. *Rocca di mezzo, Monte de' Fiori.*

7. S. elata *Host.* Flora Austr. tom. 1. p. 24. *Gargano.*

Obs. In nostra planta folia sunt basi cordata minus crosa et brevius petiolata quam in austriaca sed reliquae plantae partes descriptioni cl. Autoris, et specimini quod in Horto plantarum austriacarum Vindobonae ipse legi, probe respondent.

8. S. Garganica; Foliis radicalibus et caulinis prioribus cordato-oblongis sinuato-undulato-crispis bicrenatis rugosis scabris, ramis virgatis, bracteis cordatis calyce brevioribus, verticillis superioribus caducis. Planta pilis glanduliferis undique villoso-glutinosa. *Ten. Index Sem. H. R. N. pro anno 1829* (in notis).

In pratis *Gargani.* Perennis. Caulis 2-pedalis, folia laete virentia radicalia 4-5-poll. long. 2-3 lat., caulina sensim minora, Corollae rubro roseae calycibus duplo majores.

S. *campestri, et S. Sylvestri affinis*, a quibus tamen recedit foliis sinuato-undulatis, floribus duplo majoribus, pilis glanduliferis.

* 9. S. Horminum. Apulia Peucetia: *Ginosa.*

* 10. S viridis.

— — B. foliis cordato-subrotundis. S. *Rosani Ten. Fl. neap. Prodr. app. IV. pag. 1.*

In Lucaniae et Apuliae pratis argillosis: *Ginosa, Conversano.*

* 11. S. verbenaca. In pascuis sabulosis communis.

* 12. S. clandestina *Willd. excl. syn. Sibth. Fl. gr. t. 24.*

In sabulosis maritimis: *Portici al Granatello, Posillipo alla Gajola* et alibi.

13. S. controversa. Foliis pinnatifido-lincaribus serratis rugosissimis revolutis, caulibus foliosis, corollis calycibus hirsutissimis muticis triplo longioribus, galea stricta subfalcata, filamentorum appendicibus filiformibus elongatis. *Ten.*

S. *ceratophylloides* B. Floribus parvis. Ten. Fl. neap. prodr. App. IV. p. 4. exclus. syn. excepto illo Sibth. Florae Graecae tab. 24.

In pascuis siccis Calabriae; *Monteleone.*

Obs. Cl. *Reichembach* in suo laudatissimo opere de *Plantis criticis* (cent. 6. p. 18. ic. 721.) quum de *Salvia clandestina Lin.* disserere voluisset, vix habere plantam a tam multis ignoratam probavit; imo, juxta ejus sententiam, *Sibthorpius* solus veram *Linnaei* plantam novisse asserit. Deinde, de ejusdem stirpis synonymis agens, *Barrelieri Horminum sylvestre inciso folio, caesio flore, italicum (Ic. 220),* quod ab eodem *Linnaeo* ad *Salviam clandestinam* trahitur, et ipse ad suam plantam quoque laudat; sed ubinam in Italia crescat omnino nescire fatetur; quum *Salvia clandestina* omnium Auctorum *Florae italicae* a Linnaeana planta alienam esse contendat. Itidem *Linnaeus* ipse plantam omnino graecam, *Barrelieri* synonymo indulgens, pro italica sumisse, et caulem quoque ascendentem, qui in *Salvia clandestina* est erectus, ab illo icone petiisse, suspicatus est.

Scriptorum omnium *Italicae Florae* deceptionis caussam quaerens, quum praetiosissimae *Florae Graecae* volumina duo priora singulari fortuna possideam, investigationem meam sic exordiri duxi, ut primum et ante omnia *Florae graecae* descriptionem cum illa a *Linnaeo* tradita, quamque ipse cl. *Reichembach* botanicis commendat comparaverim.

Descriptio S. *clandestinae* Fl. Gr. haec est.

« S. foliis pinnatifidis lincaribus serratis rugosissimis pilosis, caulibus foliosis, calycibus muticis.

» Radix fusiformis biennis multiceps. Caules plurimi spithamaei ascendentes » parum ramosi, foliosi tetragoni villosi. Folia petiolata patula linearі- » pinnatifida vel subbipinnatifida rugosissima revoluta, serrato-pilosa. » Rami floriferi simplicissimi plerumque solitarii; verticilli remotiusculi » sexflori; bracteae cordatae integerrimae pilosae calyce breviores; Flo- » res brevius pedicellati, colore et forma fere prioris (S. *multifidae*) » et galea angustiore; calyx pilosissimus dentibus superioribus fastigiatis » et demum quasi obliteratis, staminum appendices elongatae filiformes » obtusae.

En S. *clandestinae Lin.* descriptio (Sp. pl. 2. p. 36.).

» S. foliis serratis pinnatifidis rugosissimis, spica obtusa, corollis calyce » angustioribus.

» Caules 4-goni obtusi villosi ascendentes spithamaei ramis superne saepius » duobus; folia oblonga pinnato-sinuata rugosissima crenata obtusa pe- » tiolata, in caule 2-3-paribus; spica truncata verticillis remotis, bra- » cteae cordatae trifloraе, calyces pilis glutinosis, labio superiore pli- » cato, corolla violacea vix calyce duplo longior, labii inferioris medio » lobo albo.

Quas descriptiones si rite comparare volueris ad eamdem plantam nullomodo pertinere facile tibi suaseris; nec minus miraberis, quod *Barrelieri* synonymon a Reichembachio ad S. *clandestinam* relatum, cl. *Smith* in *Fl. Gr.* ad S. *multifidam* amandandum censeat his verbis: *Synonymon Barrelieri a Linnaeo citatum, ad praecedentem* (S. *multifidam*) *rectius amandatur, ut jamdudum me monuit dum in vivis erat ipse amicissimus Sibthorp.*

Quod Si hoc loco icones 23 et 24. Fl. Gr. proferre potuerim, plantam *Barrelieri* minime ad ic. 24, sed ad ic. 23, hoc est ad S. *multifidam* pertinere luce meridiana clarius ostendissem. Est autem haec eadem S. *multifida*, quae jure meritoque italicam *Barrelerius* facit; nam apud nos et in agro Romano, et in Florentino, nec non in aliis Italiae locis frequentissime crescit. Itidem nostra planta S. *clandestinae* Linnaei descriptioni adamussim respondet, et ad Barr. iconem sicut ovum ovo refertur. S. *clandestina Reichembachi*, econtra (ic. 721) ab ic. S. *clandestinae* Fl. Gr. tantum differt, quantum et haec ab icone S. *multifidae* ejusdem Florae. Quapropter si quadrata rotundis miscere nolimus, S. *clandestina Fl. Gr.* cum S. *clandestina Linn.* sp: confundere non audebimus; ita et S. *clandestina Reich.* ab utraque diversam judicabimus.

Hanc tamen S. *clandestinam Reich.* in H. Regio cultam quotidie sub oculis habeo, et haec est illa revera S. *ceratophylloides Vahl. Willd. Enum. et Link.* (non *Arduini*), quae ni fallor, a *cl. Link.* (quem cl. Sprengelius in Systemate Vegetabilium sequutus est) pro S. *clandestina* sumpta, et *Reichembachi* allucinationis caussa fuit.

Hisce praemissis, rationi magis consonum puto has sequentes species cum synonymis sic recensere.

α Salvia clandestina *Linn.* (ex descriptione, ex loco natali et syn. *Barrel.*; nam si in Linnaeano herbario alia planta S. *clandestinae* Florae graecae omnino similis asservatur, haec ad S. *controversam* Ten. amandanda erit. Hujus synonyma erunt.

Salvia multifida Sibth. Fl. Gr. tab. 23. S. *polymorpha Link. et Hoff.* p. 149. S. *pratensis minor. Savi.* Fl. pis. p. 23. S. *pratensis praecox Pers.* Synops. p. 26. S. *clandestina Bert.* Amaonit. 74. o 238. et *Guss.* Fl. Sic. prodr. p. 18. *Ten.* Fl. Nap. prodr. App. IV pag. 3.

β Salvia controversa Ten. Syll. S. *clandestina. Sibth. et Smith.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Fl. Gr. 1 p. 18 tab. 24, excl. synonymis, non *Linn.* sp. pl. An S. *clandestina* Lin. herb? an *S. laciniata Link.* enum. alt. 1. p. 16?

× Salvia ceratophylloides *Willd.* enum R. S. t. 1. pag. 263. exclus. syn. Arduini, et *Sicilia* e locis natalibus. S. *clandestina Reich. iconogr. bot. cent. 6 fig. 721* non Lin. nec Sibthorp. S. *clandestina Link* enum.alt. p. 16; an *Moretti* Osserv. sulla Fl. veron. p. 19.?

In hac flores parvi, verticilli approximati, corollae galea fornicata labium inferius parum excedente, filamenta mutica omnino ut in descriptione R. S. loc. cit. et in icone Reich. repraesentantur. In planta *Florae graecae*, vero, corollae pallidae verticilli remoti, corollae galea erecta genu inflexo, filamenta appendicibus elongatis filiformibus instructa deprehenduntur.

14. S. oblongata Valh. In Lucaniae pascuis, et in *Fusaro presso la Torre*.

15. S. triloba. In collibus aridis maritimis *Calabriae* orientalis: *Giojosa;* Japygiae: *Taranto, Lecce, Brindisi.*

16. S. ceratophylla L. S. *ceratophylloides*. A. Floribus amplis corollis coeruleis. Ten. *Flor. neap. prodr. App. IV pag. 4* et Guss. *plant. exsic. ex Calabria.* S. *ceratophylloides* Presl. *Fl. Sic. pr. p. 9.* Arduini specim *2. t. 2.*

In collibus aridis *Calabriae*, prope Rhegium (Guss.).

Obs. Sicut recte monuit cl. *Reich.*, planta *Arduini*, quae plerique botanici ad S. *ceratophylloidem* amandaverunt, ad S. *ceratophyllam Lin.* omnino pertinere debet.

† 17. S. haematodes. In Apulia. *Petagna Inst. tom. 2 p. 49.*

Lemnaceae.

* 1. Lemna gibba. In aquis lente fluentibus.

* 2. L. trisulca *Ibid.*

* 3. L. minor *Ibid.*

4. L. arhiza *Ibid.*

* 5. L. polyrrhiza *Ibid.*

Cyperaceae.

* 1. Cladium germanicum *R. et S. Schoenus Mariscus L. Ten. Fl. Nap. tom. III. pag. 37.*

In stagnis et rivulis: *Pesto, Calabria.*

Digynia.

* 1. Anthoxanthum odoratum. In pascuis commune.

Classis Triandria

Monogynia

Valerianeae.

* 1. Valeriana dioica. In pascuis humidis montosis Lucaniae et Apuliae: *Martina. Potenza.*

* 2. V. officinalis. In umbrosis humidis; prope Neapolim: *Ponti Rossi, Agnano, Camaldoli;* et Principatus Citerioris: *Vallo.*

* 3. V. montana.

— — B. alpina V. *cuspidata Bert. Excerpta.*

In pascuis montosis prope Neapolim: *M. S. Angelo di Castellammare;* Hyrpinorum: *M. Vergine*; Samnii: *Matese;* Aprutii: *Velino, Majella.* Var. B. in summis cacuminibus montium Aprutii: *Velino, M. Corno, Pizzo di Sivo, Costone.*

* 4. V. tripteris. *Monte Vergine, Velino, Matese. M. S. Angelo di Castellammare al piano di Faito.*

* 5. V. tuberosa. In nostri Regni montibus: S. *Angelo di Castellammare, Cerealto, Gargano S. Marco in Lamis M. Sagro, Pollino;* et in montibus *Lucaniae*, et *Aprutii.*

* 6. V. saljunca. In summis alpibus Aprutii: *Velino, Costone, M. Corno, M. Amaro, Bacucco.*

† 7. V. saxatilis. In alpibus nostri Regni: *Petagn. Instit. t. 2. pag. 77.*

* 1. Fedia cornucopiae. In arvis Insulae Caprearum, Apuliae, Calabriae.

* 2. F. echinata. In arvis Aprutii.

* 3. F. olitoria. F. locusta lejocarpa Reich. Pl. crit. cent. 2. tab. 60 fig. 121. In arvis Aprutii: *Velino, Assergio.*

4. F. carinata. In arvis: *al Fonte della Cannavata in S. Mango del Cilento* in Principatu citeriori.

* 5. F. dentata. In arvis.

* 6. F. coronata. In arvis Lucaniae, Apuliae, Aprutii etc.

— — B. fructuum aculeis uncinatis.

Obs. Coronae dentes nunc membrana longiores, nunc breviores conspiciuntur, idcirco differentia inter F. *discoideam* et F. *coronatam* a sola radiorum coronae proportione quaesita nimis infirma videtur.

7 F. pumila. In arvis Aprutii: *Aragno, Camarda.*

Obs. Ex collatione speciminum F. *pumilae* e Gallia acceptorum cum iis F. *sphaerocarpae* cl. Gussonii, nec non e meliori qua potui auctorum investigatione, eas plantas specie non differre habeo persuasum. Characteribus nullius momenti libenter posthabitis, illis videlicet a plantae magnitudine, vel foliorum incisione caulisque asperitate desumptis, cum caeteros characteres ad trutinam revocare vellem eos valde infirmos, nec ad specierum differentiam statuendam satis idoneos comperi. In utraque planta capsula adest subglobosa, inflato-compressa, loculi fertilis dorso lanceolato elevato-marginato in lobum truncatum coronae excurrente, dentibus duobus lateralibus minoribus, Loculi steriles dum inter se contrahuntur rimam efformant irregularem plus vel minus hiantem, unde fructus capsulae tricoccae faciem adsumit. Cl. *Gussonius* suae plantae capsulam altera facie umbilicatam declaravit, attamen quum eodem tempore illam subtricoccam dixisset, satis veram ejusdem structuram adumbrasse fateri oportet. Minus fauste pictor F. *sphaerocarpae* capsulam repraesentavit, quum loculorum infertilium suturam omiserit ac ejusdem in loco foveolam centralem naturae omnino contrariam protulerit.

8. F. mixta Vahl. *Velino, Bilancino.*

* 9. F. eriocarpa. In Aprutii et Lucaniae arvis.

10. F. brachystephana; capsula globosa utrinque gibba, loculo fertili dorso elliptico elevato marginato in lobum truncatum producto, corona campanulata sexdentata capsula quadruplo breviore dentibus uncinatis abbreviatis *Ten. Relaz. del viaggio di Abruzzo* (1830) pag. 43.

Caulis semipedalis subangulatus angulis scabris; folia linearilanceolata integerrima, bracteae in fructu patentes margine scariosae ciliatae; capsula subtricocca glabra inflata, dorso villoso carinato, loculis binis abortientibus, sutura non umbilicata, corona membranacea utrinque glabra dentibus levibus uncinatis. Capsula fere F. *pumilae*, at utroque latere gibbosiore et corona membranacea aucta. Ab affini F. *coronata* differt fructu glabro loculo fertili dorso gibbo elevato, bracteis in fructu patentibus.

Cum affinibus F. *pumila* et F. *coronata* inter Aprutii segetes habitat.

† 11. F. puberula *Bertol. inedit.* Inter segetes Calabriae orientalis Guss. pl. rar. pag. 15.

Chenopodieae.

1. Polycnemum arvense.

— — B. *recurvum.* In Aprutii pascuis montosis siccis. *Avezzano, Tagliacozzo, Navelli, Piano di 5 miglia, Caramanico, Lavino presso S. Valentino.*

Irideae.

* 1. Ixia Bulbocodium

— — B. *Flore albo.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In pascuis montosis Campaniae : *Majorano di Monte presso Cajazzo ;* Apuliae: *Gargano, Monte Sagro, Monte Spigno ;* Lucaniae : *Carbone;* Principatus Citerioris: *Monte della Stella.* B. in Callipolis arvis.

* 2. I. minima. Scapo bipartito bifloro , spathis corollae tubum longe excedentibus , stylo staminibus breviore , stigmatibus inclusis , foliis filiformi-compressis sulcatis flexuosis recurvis brevissimis *Ten.* I. *bulbocodium var. minima* Ten. *Fl. Neap. prodr. pag. VII. Ixia parviflora.* Ronconi *Ixiae novae speciei descriptio cum tab. Neap. 1815. in 4. Romulea Columnae* Sebast. et Mauri *Fl. Rom. prod. 1818. tom. 1. pag. 18. Ixia Columnae* R. et S. *Syst. Veg. mant. Class. III. pag. 30. Sisyrinchium Theophrasti.* Colum. *Ecphras. 1. pag. 327.*

In sabulosis maritimis circa Neapolim: *Granatello , Bagnoli.*

* 3. I. purpurascens. Scapis unifloris , corolla purpurea petalis tribus exterioribus extus viridibus fusco-lineatis , stigmatibus staminibus brevioribus , foliis linearibus sulcatis erectis praelongis. *Ten. Fl. Nap. tom. I. pag. 13. tab. 3.*

In collibus Calabriae ulterioris , circa Rhegium.

4. I. ramiflora. Scapo basi ramoso , ramis alternis ; corollis spathas superantibus, stylo staminibus breviore , stigmatibus inclusis; foliis linearibus medio latioribus sulcatis erectis. Romulea ramiflora *Ten. Append. ad Indic. semin. H. R. N. pro anno 1827.* (in notis) *Atti della Reale Accademia di Scienze ,* tom. 3. cum ic. (inedito). An I. *Bulbocodium* B. *caulescens scapo nudo multifloro.* Lapeyr. *suppl. ad Histoire abrégée des plantes des Pyrénées pag. 9?*

In pascuis Apuliae: *Tavoliere ;* et prope Neapolim: *S. Maria del Pianto.*

Obs. Ab. I. Bulbocodio differt scapo ramoso, corollis duplo minoribus, stigmatibus inclusis; ab. I. minima dignoscitur scapo elato multifloro , corollis majoribus.

* 1. Gladiolus segetum. *Glad. communis* Petag. Inst. 2. p. 83. Ten. Fl. nap. tom. I. pag. 11.

— — B. *spica disticha floribus minoribus.* G. *Ludovicae* Jan. Inter segeter circa Neapolim et alibi.

2. G. byzantinus. In Aprutii segetibus.

3. G. imbricatus. In pratis montosis siccis: *Capri ; Gargano : alla mezzana della Cerasa prima di Montenero ;* Calabriae : *Frascineto , Porcile.*

Obs. Dispositio florum in his speciebus mire variat, idcirco characteres ab illa desumpti nullius momenti censendi sunt. Sint ne in G. *byzantino* semina revera alata , sicut in *Flora Tauro-Caucasica* petuntur vel potius ab arilli conformatione dum maturescunt talia appareant ulterius investigandum erit. Characteres firmiores ut G *byzantinus* et G. *segetum* a G. *communi* dignoscantur , mea quidem sententia in filamentorum cum antheris proportione , necnon in laciniarum corollae dispositione requirendi sunt. G. *byzantinus* autem habet antheras filamentis longiores , et corollae laciniam superiorem incumbentem , lateralibus confluentibus , tectam. In G. *communi* , cujus flores duplo minores sunt , antherae filamentis breviores , at corollae laciniae ut in praecedenti dispositae conspiciuntur. G. *segetum* , vero corollae lacinias discretas profert , superiori omnino divaricata , atque antheris filamenta subaequantibus gaudet.

* 1. Morea fugax. *Iris fugax. Ten. Fl. nap. tom. I. pag. 15. tab. IV.* an a M. *sisyrinchio* diversa ?

In pascuis siccis Apuliae: *Manfredonia ;* extra urbem qua ascenditur ad *Montem S. Angelo* ; Lucaniae : *Tursi.* Dauniae : *Conversano ;* Japigyae: *Ginosa.*

Obs. I. *fugax* Flor. Neap. I. *Sisyrinchii* Botanici fere omnes synonymon faciunt , et id sane haud immerito. Monere tamen liceat , *cl. Delile* nuperrime specimen *Iridis* in Aegypto lectum ad me misisse , pro *I. Sysyrinchio* sumpta , et plantae neapolitanae ex asse simile idcirco petalis intus barbatis nec omnino imberbibus praeditum. Ipse autem cl. auctor in schedula specimini apposita , suam plantam , addidit , in *Fl. Aegyptica* tanquam diversam speciem descripturus Ob scapum ramosum , cl. *Ker.* in suis *Iridearum* generibus (pag. 42) meam plantam quoque ab I. *Sisyrinchio* differre suspicatus est. Quibus differentiis color petalorum demuo addere oportet , qui in planta nostra pallide cyaneus non purpureus observatur. Silentio denique haud preterire censeo , hanc plantam a *M. fugace Andrew* petalis haud imberbibus differre , perperam nempe in Fl. Neap. loc. cic. ob exsiccatum specimen talia dicta fuerunt. Hisce monitis , si accuratioris investigationis gratia ab *Iride Sisyrinchio Lin.* plantam nostram certis characteribus differre probaverint botanici , novo nomine illam inscribere opus erit , et *Moream meridianam* appellare.

* 1. Iris tuberosa. Ad sepes circa Neapolim. *Valle di S. Maria de' Monti ai Pontirossi , Camaldoli, tra le scale della Chiesa;* in Apulia: *Tavoliere;* in Principatus citerioris submontosis etc.

* 2. I. pseudo-acorus. In fossis et ad fluviorum et canalium ripas. *Agnano , Acerra , Ponte carbonara , Sele , Laghi di Velia* etc.

* 3. I. foetidissima. In sylvaticis humentibus: *Valle di S. Rocco, Camaldoli.*

* 4. I. graminea. *Salerno, Piana di Eboli, Potenza, Lago salso, Lecce.*

* 5. I. biflora. *Gargano.*

* 6. I. florentina. Ad muros circa Neapolim , *Ponti rossi ;* in Aprutio. *Iris pallida.* Ten. *Fl. nap.* t. III. p. 36.

* 7. I. germanica. Ad sepes et agrorum margines circa Neapolim: *Trecco , Pozzelle ,* et alibi.

* 8. I. pumila. *Salerno , Basilicata , Lecce, Manfredonia, Gargano , al Piano di Fedele prima di S. Marco.*

† 9. I. squalens. *Gargano.* Petag. *Inst. tom. 2. pag. 88.*

* 1. Crocus sativus. *Monte de' Fiori* (*Orsini*).

2. C. longiflorus. *Rafin. Caratteri. pag. 84. tab. 19. fig. 2.* (1810). C. *odorus* Biv. *manip. 3. pag. 8. tab. 2.* (1816).
Capsula elliptica (5. lin. long. 2. $\frac{1}{2}$ lat.) albida estriata exsiccatione utrinque attenuata lacte violacea , semina ventricosa violacea vel rubro-purpurea , utrinque exquisite mucronata.

In pascuis montosis Calabriae: *Serra, Mongiana;* et in Principatu Citeriori : *Monte della Stella.*

3. C. Thomasii. Tunicis radicalibus reticulato-fibrosis; foliis proteranthiis erectis , margine ciliato-glandulosis ; scapo supra basim vaginifero, spatha duplici pellucida, tubo corollae limbo longiore , laciniis ovato-lanceolatis obtusis concoloribus , venis saturatioribus , fauce hyalina villoso-glandulosa ; stigmatibus odoris erectis inclusis truncatis corolla multo brevioribus ; capsula estriata seminibus cuspidatis. *Ten. Memor. sulle spec. e var. di Crochi della Fl. Nap.* 1820. pag. 12. tav. 4. excl. syn. Hoppe , et *Monte della Stella* e locis natalibus. C. *Sativus.* Thomas in literis (fide speciminis et ex loco natali). Gay. *Observat. sur deux mémoires de Botanique* (Bullet. Univers. Juill. 1827).

— — B. *Ciliis foliorum obsoletis.*

Capsula estriata turbinata lutescente , demum oblonga ferruginea (7. lin. long. 3. lin. lata).valvis cuspidatis ; semina obovata utrinque acuta intense violacea.

In sylvis montosis Calabriae : *La Serra ;* (Thomas) Lucaniae: *Le terza , Potenza alle Faje , ed a Montocchio.*

* 4. C. pusillus. Tunicis radicalibus membranaceis plerumque circumscissis , foliis synanthiis lineari-setaceis revolutis linea alba latiore exaratis , scapo infra basim vaginifero spatha duplici opaca ; corollae limbi subinfundibuliformis laciniis oblongo-lanceolatis demum inflexis , fauce glabra flavescente laciniis exterioribus striatis , stigmate incluso trifido staminibus lon-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

giore, laciniis filiformi-cucullatis ciliolato-crispis, capsula estriata seminibus muticis. *Ten. Fl. nap. tom. III. pag. 33. et Mem. sopra i Crochi pag. 8. tab. 2. R. et S. Syst. Veget. Mantis. 1. pag. 272.* C. *biflorus var.* C. *Crocus Tenorii Gay. l. c. pag. 26.*

— — A. Corollae laciniis interioribus albis fauce flava.

— — B. Corollae laciniis interioribus coeruleis fauce hyalina unguibus maculis rhombeis fuscis pictis. *Ixia Bulbocodium.* Petag. *Instit. I. pag. 80*, ratione loci.

— — C. Major, C. *lineatus* Jan. Elench.

Capsula oblonga utrinque obtusa albida 8. lin. long. 4. lata in maturitate pallide-rufa valvis longe aristatis; semina rubra ovalia levia mutica.

In pascuis sterilibus submontanis: A. circa Neapolim: *Valle di S. Rocco;* B. *nella Valle di Orsolone*, et in Lucania: *Montescaglioso.* C. *Monti di Caserta;* in Lucania, *Potenza;* et in Apulia: *Gargano.*

5. C. Imperati. Tunicis radicalibus membranaceo-filamentosis, foliis proteranthiis glaucescentibus basi latioribus deflexis; scapo supra basim vaginifero; spatha duplici opaca; corollae tubi campanulati laciniis ovalibus obtusis subemarginatis, fauce nuda aurantiaca, stigmate incluso trifido staminibus longiore lobis cuneiformibus incisis crenulatis, capsula oblonga acuminata violacea sexstriata, seminibus fulvis reticulato-erosis altero latere exscavatis. Ten. *Memoria sui crochi pag. 10. tab. 3.* C. *Vernus. Ten. Fl. Neap. Prodr. pag. VII*, et *Fl. med. univers. 1. pag. 21* (quoad loca natalia non quoad descriptionem) *Fl. Nap. tom. III. pag. 34.* C. *minimus* A. *italicus.* Gay. l. c. excl. syn. C. *suaveolens.* Bert. C. *officinalis var. praecox*, Notarjanni. Viaggi bot. tom. 1. pag. 30.

— — A. Corollae laciniis intus concoloribus violacco-purpureis externe tribus exterioribus pallide-violaceis striis plumosis atro-violaceis interioribus pallidis concoloribus basi tantum venosis.

— — B. Corollae laciniis unicoloribus extus pallide-fulvis.

— — C. Flore albo. C. *albiflorus;* Hortulan.

Capsula oblonga (11. lin. long. 4. lin. lat.) albido-violacea striis ad angulos intense violaceis, exsiccatione rufa valvis muticis spathis persistentibus cincta, semina suborbicularia utrinque rotundata superficie reticulato-erosa.

In pascuis montosis. A. et B. *Capri, Monte S. Angiolo di Castellammare, Frasso presso il Monte Taburno.* (Lostritto) C. *All'Acqua Santa sopra il Monte S. Angelo di Castellammare, ed alla valle del Molino tra quel Monte ed Amalfi.*

Obs. In pluribus speciminum centenis, elapso anno in Insula Caprearum, in Monte divi Angeli Stabiarum et ad Taburni radices lectorum spatham semper duplicem vidi. Hac nota, nec non foliis proteranthiis varie flexis incurvis glaucescentibus, non synanthiis erectis laete viridibus, corollae limbo campanulato laciniis ovali-oblongis, nec infundibuliformi laciniis ovatis, stigmatibus intense croceis, habitu robustiori floreque minime suaviter odoro a C. *suaveolenti* Bertoloni satis differre censeo. Colles humiliores et nemorum regiones habitat; nempe a 300 ad 3000 pedum altetudinem.

6. C. vernus.

— — B. *grandiflorus.* Spatha simplici flore purpureo unicolore campanulato, fauce exalbida pilis obsoletis. C. *vernus* B. *Ten. Mem. sui Crochi pag. 5. tab. 1.* C. *vernus var. Neapolitanus Ten. Fl. neap. Prod. app. V. pag. 4.* C. *vernus angustifolius magno flore Cup. Hort. Cath. p. 61.*

— — C. Flore albo.

In Aprutii montibus: *Tittone, Majella, Monte Corno, Monte Grande.* B. in montibus Campaniae: *Frasso* ad Taburni radices (*Lostritto*), *Majorano di Monte* prope Galatiam; in Lucania: *Potenza, Faito, Montocchio;* Calabriae: *Piano di Pollino;* in Principatu ulteriori: *Cerealto.* (Guss.) C. *Pizzo di Sivo.* (*Orsini*).

Obs. Ab alpinis regionibus ad humiliores descendit; nempe a 6000 pedum altitudine ad 500 cum *Quercubus Cerris, Castaneis* etc.

† 7. C. suaveolens. Itri (Bertol.) An C. *officinalis, var. altera serotina. In collibus siccis calcareis circa Fundos.* Notarjanni *Raccolta di Viaggi Fisico-botanici effettuiti dai collaboratori della Fl. Nap. tom. 1.* Rapporto del viaggio in terra di Lavoro del Sig. *Notarjanni.* pag. 30.?

Urticaceae.

1. Ficus carica.

Ad muros frequens.

Cyperaceae.

* 1. Schoenus nigricans. *S. ferrugineus.* Ten. Fl. Neap. Prod. non Humb. *Fusaro, Licola.*

* 2. S. mucronatus. *Bagnoli;* in littore Paestano etc.

* 3. S. compressus L. *Scirpus caricis* DC. In humidis montosis Aprutii.

* 1. Fimbristylis annua. Ad Crati oras prope Consentiam.

* 1. Scirpus palustris. Ad rivulorum margines communis.

* 2. S. campestris. In Calabriae paludosis. *Sila.*

3. S. setaceus. *Monte Corno.*

* 4. S. Savii. *S. acicularis. Ten. Fl. Neap. Prod. S. setaceus ibid. pag. VIII. et Flora medica pag. 28. In inundatis ad rivulorum margines: Fusaro, Bagnara, Scilla.*

* 5. S. Holoschoenus

— — B. *australis.*

In paludibus. B. *Fano di Corno.*

* 6. S. romanus. *Fusaro.*

* 7. S. mucronatus. Fl. Nap. tom. III. pag. 977. S. *triqueter var.* B. DC. Fl. Fr. 1. pag. 236. *Mondragone, Carditello.*

* 8. S. sylvaticus. *Sila.*

* 9. S. maritimus.

— — B. *tuberosus* R. S.

— — C. *macrostachys. S. maritimus* E. R. et S.

— — D. *longepedunculatus. S. maritimus.* D. R. et S. Moris. S. 8. t. 11. fig. 8.

Var. B. Ad *Agnani*, et *Fusari* lacum et in Apuliae et Japygia: *Lecce.* C. et D. in lacubus Principatus Citerioris: *Fiume nero, Pozzi tondi* olim, portus Veliae.

* 1. Eriophorum angustifolium. *Sila.*

* 2. E. latifolium. E. *polystachyum Fl. Nap. tom. III. p. 41.* In Aprutii humidis alpinis. *Pietra Camela, Ara pietra, Monte Corno, Pizzo di Sivo.*

* 1. Cyperus mucronatus Retz. C. junciformis Desf. *Pesto, Reggio, Capo colonna, Cotrone, Cassano.*

* 2. C. polystachyus Rottb. In insulae Inarimes vaporariis. *Cacciotti, Frasso.*

* 3. C. flavescens. In palustribus Campaniae: *Mazzoni di Capua*, Principatus Citerioris: *Sessa* et alibi.

* 4. C. fuscus. In pascuis palustribus: *Fusaro, Agnano, Sessa.*

* 5. C. pictus. Culmo triquetro basi folioso, umbella composita coarctata, umbellulis sessilibus una vel altera elongata, involucro pedunculis longiore, spiculis oblongo-linearibus congestis flosculis laxiusculis, glumis nervosis carinatis. *Ten. Fl. Nap. tom. III. pag. 47.* excl. C. *globosus?* C. castaneus. *Ten. Fl. neap. Prod pag. 8.*

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Radices fibrosae, culmi caespitosi 1-1 ½ pedales; spiculae 4-6 lin. long. 2. lin. lat. valvae carina crassiuscula apice obtuso, incurvo, carina et margine viridi disco fusco, planta glauca. In inundatis Apuliae et Lucaniae: *Ginosa.*

Obs. C. *caucasici* nomine in hortis colitur, sed in recentioribus quibusque rei herbariae operibus haec C. species desideratur. Quum autem in superioris anni Hort. Regii Neap. Seminum Enumeratione C. *caucasicum* cl. *Fischerio* inscribere mihi placuerit, ipse per litteras me monuit, se hanc plantam numquam descripsisse.

* 6. C. rotundus. L. C. *olivaris.* Targioni. *Mem. Soc. Ital. t. 13.* C. *Hydra Ten. Fl. neap. Prodr. pag. 7.* an Michaux? C. *tetrastachys Ten. Fl. neap. Prodr. supp. pag. 45.* C. *radicosus* Sibth. *Fl. gr. t. 43!*

— — B. spicis longissimis, planta elatiori. C. *comosus* Sibth. *Fl. gr. t. 44!* C. *hexastachyos* Ten. *Fl. med. univ. tom. I. pag. 27.*

Agrorum pestis ubique. *B.* in humidis umbrosis in sinu Bajarum. *Stufe di Nerone.*

Obs. Exemplaria C. *hydrae* ex S. Domingo a cl. *Richard* allata et mihi benevole communicata sicut ovum ovo nostrae plantae similia sunt: idcirco ab eo specie non differre arbitror. De synonymorum collocatione tam speciei quam varietatis, nullum dubium.

* 7. C. aureus. Radice repente, tuberibus subglobosis, culmo triquetro levi basi folioso, foliis canaliculatis recurvis levibus apice scabriusculis longiore; involucro subpentaphyllo, umbella composita vel decomposita longiore. *Ten. Fl. neap. Prodr. pag. 8.* et *Fl. Nap. tom. III. pag. 45. tav. 101.* Reich. *pl. cr. t. 212. fig. 356.* (mediocris) non C. *aureus* Humboldt et Bonpl. *nov. gen. 1. pag. 165. R. et S. 2. pag. 301.* C. *pallescens* Sieb. *Pl. exsicc. ex Aegyp.*

Culmus pedalis, folia laete viridia 4. lin. lata spiculae luteo-aureae 4. lin. longae 1 ½ lin. latae.

In agris pinguibus: *Bagnuoli, Pozzuoli, Ischia ai Cacciotti.*

8. C. australis *Schrad.* C. *glomeratus* Host. et Ten. *Fl. Neap. pag. 7.* In montosis herbidis Aprutii: *Caramanico.*

* 9. C. badius. *Lagonegro, Eboli, Acropoli alla torre di S. Marco.*

* 10. C. Monti. *Giulia nova, S. Benedetto presso Teramo, Monte Corno.*

* 11. C. longus. In paludibus communis.

* 12. C. tenuiflorus. *Cilento, Ancitola, Fucino, Taranto.*

* 13. C. myriostachys. Culmo triquetro basi vaginato subaphyllo umbella decomposita, involucro subhexaphyllo umbella longiore, foliolis margine et carina levibus, spicis digitato-fasciculatis linearibus confertis compressis, valvis exiguis navicularibus acutis laxiusculis seminibus triquetris glabris, *Ten. Fl. neap. Prodr. App. IV. in Fl. Nap. tom. III. pag. IV.* C. racemosus. *Fl. neap. prodr. pag. 8.*

Culmus 2-3-pedalis nudus vel 1-2 foliis instructus; umbella primaria 7-10-radiata, radiis 1-6-pollicaribus exterioribus sensim longioribus, spicae 10-16 in quavis umbellula, ferrugineae concolores 8. lin. long. 1. lin. lat. 30-40-flores.

Ad ripas *Silari* in Principatu Citeriori, et in Calabria. *Vallo di Cosenza.*

Obs. A C. tenuifloro differt umbellae radiis spicisque duplo brevioribus, valvis laxiusculis, culmo saepius aphyllo A. C. *macrostahyo* spicis non remotiusculis nec valvis obtusis. A C. *badio* spicis non confertissimis, foliis margine et carina non serratis diversus.

* 1. Lygeum spartum. In littoribus: *Fondi, Gaeta, Lecce, Taranto.*

* 1. Nardus stricta. In Aprutii montibus: *Majella, Monte Corno,* et in Calabria: *Sila.*

Digynia.

* 1. Alopecurus agrestis. In inundatis Principatus Citerioris: *Persano;* Samnii: *Campobasso;* Aprutii: *Pescara;* Apuliae: *Tavoliere.*

* 2. A. utriculatus. *Phalaris utriculata* Lin. *Tozzettia pratensis* Savi et Ten. *Fl. neap. Prodr. pag. 8.* In arvis.

3. A. geniculatus. In inundatis Aprutii: *Alli Pantanacci presso Accumoli* (Orsini).

* 4. A. bulbosus. In aquaticis. *Avezzano, Sebeto.*

* 5. A. pratensis.

— — B. Aristis glumis absconditis: A. in Aprutio, B. in *Pollino.*

* 1. Phleum pratense.

— — B. *nodosum.* In pratis montosis. *Majella.*

2. P. Bertoloni R. S. Ten. Fl. nap. tom. III. pag. 63. excl. syn. Halleri P. Michelii Petagna. Inst. 2. p. 137.

In demissis humidiusculis: *Campobasso, Potenza, Fusaro.*

3. P. alpinum. Phalaris alpina. Ten. Fl. nap. tom. I. pag. 19. excl. syn. Halleri. *Monte Corno, Costone, Pollino.*

* 4. P. Gerardi. *Pizzo di Sivo, Pollino.*

5. P. Michelii. In sylvis Aprutii *Chiarino, Majella.*

* 6. P. ambiguum. Panicula spicata oblonga interrupta sublobata utrinque attenuata, glumis calycinis acutis non truncatis trinervatis nervo medio in arista glumis breviori producto, carina ciliata; foliis linearibus angustis rigidis acuminatis, superioribus brevissimis vaginis subinflatis. Ten. Fl. med. univ. e Fl. particolare di Nap. tom. I. pag. 37. Prodr. suppl. III. in Fl. Neap. pag. 378. et Fl. tom. III. pag. 64. tav. 103. fig. 2.

Radix fibrosa. Culmus bipedalis, folia striata laete viridia, glumis calyc. viridi-argenteis nitidis, nervis viridibus, carina pilis setosis argenteis ciliata.

Spica viridi nec purpurea, gluma corollina exteriore acutissima non obtusissima, foliis duplo angustioribus, radice minime repente a *Ph. Michelii* differt. *Ph. phalaroidis* varietati C. Gaud. Agrost. helvet. magis proximum; discrepat tamen valvis calycinis absque saltu longe attenuatis, non subabrupte acuminatis ad carinam multo longius et densius ciliatis, gluma corollina exteriore acutissima non obtusa.

In herbidis montosis: *Castellammare, Capri, Formicola, Serino, Matese, Monte di Mezzo al Gargano.*

* 1. Polypogon monspeliensis Desf.

— — B. Panicula minori: *Alopecurus paniceus* L.

In arenosis maritimis communis.

2. P. maritimus. In demissis maritimis inter Fundos et Anxurum. *Portella.*

* 1. Chilochloa Boehmeri Schrad. R. S. Phalaris phleoides Lin. Ten. Fl. nap. tom. I. pag. 20.

In sterilibus et agrorum versuris.

* 2. C. arenaria. Phleum arenarium et Phalaris arenaria Lin. et Fl. Nap. tom. III. pag. 60.

In arenosis maritimis: *Fusaro, Ischia, Basilicata, Calabria, Tavoliere.*

* 3. C. aspera. Phl. asperum. Will. et Fl. Nap. tom. III. p. 65.

In collibus siccis: *Pizzo in Calabria, Aspromonte, Lavino in Abruzzo.*

* 1. Achnodonton Bellardi. P. de B. et R. S. Phalaris sativa Pers. et Ten. F. Nap. tom. III. pag. 61.

In arvis sterilibus Campaniae, Lucaniae.

* 2. A. tenue R. S. Phalaris subulata Savi et Ten. Fl. nap. III. pag. 62. In arenosis maritimis: *Fusaro, Pesto, Acropoli.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1. Phalaris minor. P. aquatica. Willd. Sp. 1. pag. 326. non Lin. In arvis humidiusculis, prope Neapolim: *Agnano, Fusaro;* in Daunia: *Tavoliere;* in Lucania: *Cotrone, Policoro;* in Principatu Citeriori: *Sessa, Piani intorno l'Alento.*

Obs. In Fl. Nap. t. III. p. 60, dum Ph. aquaticam a Ph. minori haud differentem ostendere conatus sum, de planta Willdenowii non de Ph. aquatica Lin. sum locutus.

2. P. coerulescens. In campis argillosis Calabriae, Lucaniae.

3. P. arundinacea. Ad rivulorum ripas in montosis Aprutii.

* 4 P. paradoxa. Inter segetes.

* 5. P. nodosa. Ph. bulbosa Ten. Fl. nap. III. pag. 60. excl. durat. ann. quia perennis est.

Ad agrorum margines: *Molise, Basilicata, Principato Citra, Calabria.*

* 6. P. aquatica Lin. P. aquatica. Ten. Fl. nap. t. I. pag. 18. excl. synon. Willd. In humidis argillosis Calabriae, Lucaniae, Apuliae.

Obs. Phalaris aquatica habet paniculam longissimam et radicem nodosam repentem; Ph. nodosa habet radicem nodosam non repentem.

* 7 P. canariensis. Inter segetes.

* 1. Echinaria capitata. In pascuis sterilibus Lucaniae, Calabriae.

* 1. Chrypsis aculeata. In pascuis humentibus, aut inundatis: *Bagnoli, Pascone*, prope Neapolim; *Pescara* in Aprutio.

* 2. C. alopecuroides. In pascuis Aprutii: *Acezzano.*

* 3. C. schoenoides. In inundatis maritimis: *Bagnuoli, Ponte della Maddalena, Pascone.*

* 1. Sesleria coerulea. In montibus Apuliae: *Gargano;* Aprutii: *Majella.*

* 2. S. nitida; spica ovato-oblonga nitida spiculis subquadrifloris, calyce cuspidato corollas superante, dentibus corollae mucronatis, medio aristato; foliis planis rigidis obtusis cum mucrone margine serrulatis, culmo superne retrorsum scabro. *Fl. nap. t. III. pag. 57. tav. CII. fig. 1. R. S. 2. p. 604.*

In montibus Stabiarum: *Faito;* Principatus ulterioris: *Cerealto;* Samnii: *Matese;* Aprutii: *Velino, Monte de' Fiori.* Per.

Obs. Secalis Sclerotium *(segala cornuta)* huic plantae haerere in Aprutio comperi *(Monte de' Fiori verso Civitella).* An haec pro varietate spiculis proliferis a botanicis mutuata?

Folia margine non carina serrata, spica duplo breviori, spiculis glabriusculis non sericeis a S. *coerulea* differt.

* 3. S. cylindrica. *Host.* In montibus Stabiarum, et alibi: *Cerealto, Majella.*

* 4. S. tenuifolia: *Capri, Castellammare, Monte Corno, Gargano* (*a Monte Calvo e Monte S. Angiolo*).

* 1. Gastridium australe P. B. *Milium lendigerum* Schreb. et Ten. *Fl. nap. tom. III. pag. 51. Alopecurus splendens.* Ten. *Flor. Nap. Prodr.* In apricis siccis: *Capri. Tavoliere, Cilento.*

2. G. muticum Spreng. G. *scabrum.* Presl. *Calabria. Puglia.*

* 1. Chrysurus aureus P. B. C. *cynosuroides* R. S. et Ten. *Fl. Nap. tom. III. pag. 67. Cynosurus aureus* Lin.

In tectis et muris obvius.

2. C. echinatus.

— — B. aristis purpurascentibus.

In arvis. Var. B. *Principato Citra, Bari.*

3. C. elegans.

In montibus *Stabiarum, Monte della Stella;* Aprutii: *Montecorno;* Calabriae: *Aspromonte, Mongiana.*

Obs. Cynosurus gracilis Viv. statura minori, paniculis oblongis utrinque acutis non ovatis ab hoc differt. An varietas?

4. C. giganteus; panicula disticha elongata laxa, spiculis biforis aristatis, pedicellis glabris, valvisque spicularum abortientium in aristam brevem productis; foliis lato-lanceolatis ligula elongata acuta. Ten. An C. *effusus Link? Gramen alopecurum spica aspera.* Barr. Ic. 173. fig. 2.

— — B. *viviparus.*

Culmi 2-3-pedales; folia suprema subvaginantia (3-4 lin. lata, 4-6 poll. long.), striata, facie et margine scabra, ligula lanceolata (4-6 lin. long.) acuta; panicula disticha 2-3-pollicaris, glomerulis 8-10 discretis consita; valvae steriles albido-argenteae.

In herbidis montosis: *Monte S. Angelo di Castellammare;* Principatus Citerioris: *Sanseverino:* var B. *Sessa di Cilento.* Ann?

Obs. An a C. *effuso* Link differat usque adhuc nescio adfirmare, nam nullibi ejusdem descriptio legi potest, nisi in *Schrad. Journ. bot.* quem nondum conferre potui. A C. *echinato* datis characteribus sine dubio diversus.

* 1. Cynosurus cristatus.

— B. *viviparus.*

In arvis humidiusculis: *Agnano, Fusaro;* var. B. *Sessa di Cilento.*

* 1. Melica ciliata.

— — A. *montana;* panicula depauperata foliis setaceis vaginisque glabris, *M. Baulini.* Ten. *Relazione del viaggio di Abruzzo* pag. 44.

— — B. maritima; vaginis hirsutissimis.

Var. A. In collibus et montibus: *Velino, Formicola, Caserta, Campobasso, Puglia, Basilicata;* Principato citra: *colline di Castellabate.* B. In maritimis: *alla marina di S. Marco, Sessa, Bagnoli, Pizzo.*

* 2. M. uniflora. In sylvaticis montosis: *Camaldoli, Valle di S. Rocco, Abruzzi.*

* 3. M. pyramidalis R. S. In siccis montosis: *Capri, Basilicata, Campobasso, Puglia.*

4. M. ramosa Will. et Spr. In Apuliae, et in Principatus citerioris nemoribus: *Persano.*

* 1. Lappago racemosa. In collibus et arenosis maritimis: *Capri;* Apuliae: *Manfredonia, Barletta, Bari;* ad Principatus citerioris ripas fluminis *Haletis, Piani di Omignano.*

1. Dineba arabica. In arenosis maritimis: *Giulia nova, Pescara.*

* 1. Dactylis littoralis Willd. Ten. Fl. nap. III. pag. 72. D. maritima Schrad. Flor. Germ. I. p. 313. D. maritima et D. littoralis R. S. Syst. Veg. 2. p. 627 et 628.

* 2. D. glomerata. *Abruzzo, Tavoliere.*

* 3. D. hispanica. Ad sepes aridas communis.

* 1. Briza maxima. Inter segetes.

* 2. B. rubra. Ibidem.

* 3. B. media. In pratis siccis.

* 4. B. virens. Calabria.

* 5. B. minor. Inter segetes.

6. B. elatior. Sibth. In pascuis montium editiorum: *Matese, Monte de' Fiori.*

Obs. Nostra planta spiculis 8-10-floris gaudet, caeterum Florae Graecae descriptioni et iconi ex asse respondet. Ob paniculam diffusam ramis patentibus, nec non ob spiculas cordatas et corollas gibbosiores a *Briza media* differt, in qua panicula est contracta, locustae 5-7-florae, ovato-cordatae et planta omnibus partibus duplo minor.

* 1. Beckmannia crucaeformis *Host.* In paludibus: *Mazzoni di Capua.*

* 1. Koeleria cristata R. S. *Aira cristata* Lin.

— — B. *gracilis*; panicula spicata basi interrupta, spiculis biforis nitidis muticis. K. *gracilis.* Pers. *Syn. I. pag. 97.* et Guss. *pl. rar. pag. 121.* K. *lobata.* Lang. et Szowitz *pl. exsicc.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ex Odessa. Ten. *pl. ex Velino-Relazione del Viaggio in Abruzzo* pag. 45, non M. et B.

— — C. *grandiflora*; spiculis magnis dilatatis. *Poa cristata.* A. Pers. *Syn. I. pag. 97.*

In pascuis montosis Campaniae: *Monti di Formicola, Monte di Stabia al piano di Faito;* Aprutii: *Velino, Majella;* Lucaniae: *Serino;* Calabriae: *Pollino.*

* 2. K. phleoides.

— — A. *major;* aristis brevioribus. *Bromus trivialis.* Savi.

— — B. *minor;* aristis longioribus. *Avena pumila* Desf. R. S.

In arvis et arenosis maritimis: *Pozzuoli, Baja, Tavoliere.* Var. B. *Pizzo in Calabria.*

* 3. K. hispida. In argillosis maritimis Lucaniae, Calabriae: *Golfo di S. Eufemia.*

4. K. villosa. Ten. Fl. nap. *III. pag. 51. excl. loco natali.*

Glumae 1-florae piloso-hispidae acutae virescentes, aristae exsertae. In campis Apuliae: *Viesti.*

5. K. Barrelieri; panicula ovato-cylindrica spiciformi, spiculis bifloris, glumis calycinis obtusis pubescentibus piloso-hispidis albido-argenteis, flosculis calyce brevioribus gluma corollina majore mutica vel brevissime aristata, foliis vaginisque pubescentibus. Guss. *Prodr. Fl. sic. I. pag. 114. Phalaris Barrelieri* Ten. *Fl. nap. III. pag. 61.*

In arenosis maritimis: *Fusaro, Ischia.* Ann.

Obs. Glumae calycinae obtusae pallidae pilis variis densae pubescentes; corollae tuberculatae scabrae; glumis bifloris pallidis aristisque inclusis a K. *villosa* differt.

* 1. Lagurus ovatus. In arenosis maritimis.

1. Milium caerulescens. In collibus Calabriae: *Capo della Trinità, Capo Colonna, Scilla.*

2. M. effusum. In nemoribus Calabriae: *Aspromonte;* Aprutii: *Monte Corno, Monte de' fiori.*

1. Panicum crus galli.

— — B. flosculis muticis. P. crus corvi Lin. et Ten. *Fl. Nap. Prodr. pag. 9.*

Ad fluviorum ripas (*Sebeto*), et ad rivulos communis.

2. P. zonale. Spicis alternis conjugatisque spiculis unilateralibus, glumis acuminatis hispidiusculis, rachide trigona glabra, foliis rubro-zonatis, caulibus decumbentibus. *Guss. Flor. sic. Prodr.* t. I. pag. 82. In cultis Calabriae. Ann.

3. P. erucaeforme. In campis Aprutii post messem: *Chieti, S. Valentino, Civita di Penne, Teramo.*

4. P. Teneriffae Spr. *Saccharum Teneriffae* Lin. *Agrostis plumosa* Ten. *Reggio.*

5. P. repens L. In arenosis maritimis. *Bagnuoli.*

* 1. Setaria viridis. R. S. *Panicum* L. In sylvaticis montosis: *Monte S. Angelo di Stabia.*

* 2. S. verticillata. R. S. *Panicum* L. In arvis communis.

* 3. S. glauca. R. S. *Panicum* L. Ibidem.

* 1. Digitaria sanguinalis. In arvis obvia.

2. D. ciliaris *Willd.* In arenosis maritimis: *Bagnuoli.*

Obs. An praecedentis varietas?

3. D. humifusa. In pascuis humidis: *Valle di S. Rocco, Bagnuoli, Pescara.*

* 1. Cynodon dactylon *Pers. et Ten. Flor. Nap. III. pag. 70.* Agrorum pestis.

* 1. Eleusine aegyptia. In sabulosis Calabriae: *Pizzo.*

* 1. Airopsis pulchella; culmo erecto subflexuoso, foliis involuto-setaceis, vagina scaberrima, panicula trichotoma ramosissima subfastigiata, pedunculis capillaribus, spiculis bifloris, glumis calycinis ovatis navicularibus glabris, corollinis acutiusculis calyce minoribus, valva altera integra, altera leviter tricuspidata. *Ten. Fl. nap. Prod. suppl. 3. in Fl. Nap. tom. II. pag. 377,* et *Fl. Nap. tom. III. pag. 56. tav.* VII. fig. 2.

In aridissimis collibus: *Monte nuovo* prope Puteolos; *Ischia* Annua.

Obs. Ab A. *agrostidea* DC. cui simillima adparet, differt culmo non radicante, e basi in paniculam trichotomam diviso, non ramis dichotomis alterne e culmo enascentibus. Ad *Airopsidem* tamen potius, quam ad *Airum* spectare videtur ob glumam corollinam exteriorem arista geniculata e basi enata omnino expertem.

* 1. Aira aquatica.

— — A. *pumila.*

— — B. *violacea.*

Ad rivulorum ripas in Lucania, Calabria.

2. A. helodes.

Cilento, Fiume Lamato.

Obs. A praecedenti differt culmo 2-4-pedali, panicula elongata coarctata, glumis glabris.

* 3. A. articulata. In arenosis maritimis: *Bagnuoli, Baja, Miseno, Monte nuovo;* in *Apulia, Lucania, Calabria.*

* 4. A. caryophyllea. In montibus Principatus Citerioris: *Monte della Stella;* et Lucaniae: *Castelluccio.*

5. A. capillaris. In collibus aridis: *Montenuovo, Monte della Stella;* in Calabria, Aprutio.

* 6. A. flexuosa. In pascuis montanis: *Monte Corno, Monte de' Fiori.*

7. A. caespitosa.

— — B. *alpina.* In aquaticis montanis Lucaniae: *Rotonda al Tempone;* Samnii: *Monte di Mezzo;* Aprutii: *Monte de' Fiori.*

* 1. Agrostis vulgaris.

— — A. panicula capillari, flosculis plerumque muticis *Host. Gram. Austr.* IV. t. V. A. *capillaris* Ten. *Fl. nap. Prodr. pag. 8.*

— — B. *violacea.*

— — C. *rubra.*

— — D. Floribus aristatis. A. *alpina Schur t. III. fig. 5.* A. *canina Ten.* l. c.

— — E. *pumila* Willd. *et Fl. Nap. l. c. pag. 59.*

In paludibus: *Agnano;* in Daunia: *Tavoliere.* Var. B. *Monte Corno, al Lago de' Pagliari.* Var. C. *Agnano.*

* 2. A. *alba.*

— — B. *sylvatica.* An *Vilfa frondosa* Presl. Prodr. Fl. Sic. pag. 23? non A. *frondosa* Ten. nec R. S.

In Aprutii montibus: *Majella, Monte de' Fiori.*

* 3. A. frondosa; culmo basi radicante stolonifero, foliis bifariis approximatis latiusculis striatis glabris, ligula fissa, panicula pyramidali patentiuscula, glumis calycinis aequalibus muticis carina scabriusculis, corollinis inaequalibus exteriore 5-nervi apice truncata quadriseta, brevissime aristata. *Ten. Fl. nap. Prodr. Supp. III. in Fl. nap. tom. II. pag. 322. Fl. nap. tom. III. pag. 53. tav. CII. fig. 1. Spr. pugill. 2. pag. 5.* R. et S. *t. II. pag. 350.* non Poir. Dict. Encycl. A. *littoralis* Ten. Prodr. p. 8.

In inundatis et ad rivulos: *Bagnuoli, Fusaro, Lagonegro, Potenza.* Peren.

Obs. Ab A. *maritima* differt pedicellis hirtis glumisque calycinis aequalibus. Corollinae glumae exterioris structura ab A. *alba*, cui vero habitu similis, facillime dignoscitur.

* 4. A. stolonifera.

— — B. *verticillata Will. et DC.*

In arvis et pratis humidis; var. B. ad rivulos.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 5. A. pungens. In arenosis maritimis: *Bagnuoli, Baja, Pesto.*

6. A. diffusa *Host. Lagonegro.*

7. A. pallida: *Nicastro, Oppido, Reggio; Lecce, Brindisi.*

† 8. A. interrupta. Communis apud nos. Petagna; Inst. t. II. p. 142.

1. Poa trivialis. Ad margines sylvarum obvia.

2. P. nemoralis.

— — B. *coarctata.*

— — C. *montana.*

In sylvaticis montosis. Var. B. *Chiarino, Monte Corno, Fano Adriano.* Var. C. *Monte de' Fiori.*

3. P. laxa. In Aprutii montibus: *Majella.*

4. P. pratensis. In pascuis Aprutii: *Velino.*

5. P. annua. Communis.

6. P. bulbosa.

— — B. *vivipara.* In pascuis sylvaticis: *Camaldoli;* in Principatu citeriori: *al Monte della Stella, a Sessa.*

7. P. serotina. In arvis circa Neapolim.

8. P. divaricata *Gouan et Spreng.* In inundatis maritimis Japygiae: *Policoro, Taranto;* Calabriae: *S. Leonardo, Cotrone, Cassano.* (*Guss.*)

9. P. aquatica. Ad fluviorum ripas: *Pescara, Volturno.*

10. P. fluitans. In fossis et aquis lente fluentibus: *Sebeto.*

11. P. pilosa. In collibus circa Neapolim: *Real Parco di Capo di monte.*

12. P. distans. In inundatis maritimis: *Cotrone, Torre a mare, Taranto, Sele morto presso Pesto.*

13. P. compressa. In pascuis et glareosis montanis: *Monte di Formicola, Capracotta, Cilento.*

14. P. alpina.

— — B. *brevifolia.*

In pascuis editioribus Aprutii. Var. B. *Monte Corno.*

15. P. collina. In Aprutio: *Monte di Civitella.* (*Orsini*).

16. P. eragrostis L. In arvis et cultis.

17. P. megastachya *Koel. Briza Eragrostis* Lin.

In pascuis humidis.

Obs. A praecedenti, cum qua forsan jure conjuncta, locustis foliisque duplo latioribus paniculisque confertioribus tantum differt. Culmum illo P. *Eragrostidis* humiliorem nec elatiorem semper comperi, flosculos vero in utraque, secundum varium florescentiae tempus plus vel minus liberos vel ad invicem incumbentes deprehendi.

18. P. dura. *Cynosurus durus* L. In campis argillosis Dauniae: *Tavoliere;* Lucaniae: *Ginosa;* Calabriae: *Cotrone, S. Leonardo, Corigliano, Cassano.* (*Guss.*)

19. P. rigida. In arvis frequens. *Monte della Stella, Sessa* ec.

1. Danthonia decumbens. In sylvaticis. *Valle di S. Rocco;* prope Neapolim: *Monte della Stella;* in Principatu citeriori: *Aspromonte;* Calabria.

* 1. Festuca ovina.

— — B. *rubra.* F. *rubra* Fl. nap. *Prodr. pag. 9. et* Fl. Nap. *tom. III. pag. 80.* non *Linn.*

— — C. *amethystina.* F. *amethystina* Fl. nap. *t. III. pag. 79.*

In nostri regni pascuis montosis.

2. F. capillata *Lam.* F. *capillaris* Fl. napolit. *Prodr.* pag. 9. *Majella.*

3. F. violacea *Bellard. Li Renari, Majella, Monte Corno.*

* 4. F. Halleri Vill. *Ibidem.*

5. F. picta Kit: *Monte Corno, Pollino, Matese.*

* 6. F. aurata *Gaud.* In alpinis Aprutii: *Costone.*

7. F. flavescens. In Aprutio: *Cirella, Velino.*

* 8. F. curvula *Gaud.* F. *stricta* Fl. nap. Prodr. F. *intermedia* Fl. nap. t. III. *pag 79.* exclus. synon. *Sila, Cocuzzo.*

9. F. pungens *Kitaib. Pollino.*

10. F. heterophylla. In totius Regni montibus.

* 11. F. duriuscula. *Velino, Pollino, Stella.*

* 12. F. poaeformis.

— — B. spiculis atropurpureis.

In pascuis montosis Aprutii: *Morrone, Costone.* Var. B. *Morrone* et in Lucania: *Potenza.*

* 13. F. spadicea. *Monte de' Fiori, Pizzo di Sivo, Sila.*

14. F. dimorpha; panicula subnutante contracta demum erecta, spiculis, 3-4-floris, glumis calycinis ovato-lanceolatis margine membranaceis, corollinis difformibus, flosculorum inferiorum gluma exteriore acuta longiore, centralium truncata tridentata breviori, foliis junceis, radice dense caespitosa fibrosa. Guss. pl. rar. p. 54. *Velino, Monte Corno, Majella, Intermesole.* Peren.

* 15. F. sylvatica Vill. *Poa trinervata* Ehrh. *Fl. Nap. t. III. pag. 74.*

In arvis et sylvaticis montosis.

* 16. F. serotina. *Agrostis serotina* Fl. Nap. *Monte Casino, Matese, Monti di Gaeta, Fondi, Campotenese.*

* 17. F. divaricata Desf. *Fondi, Giulia nova.*

* 18. F. fluitans. In rivulis: *Sebeto.*

* 19. F. pratensis. In montosis: *Cocuzzo.*

* 20. F. elatior. In pascuis humidis obvia: *Pascone* et alibi.

* 21. F. bromoides. *Bromus ambiguus* Cyr. *Fascic. I. pag. 10. tab. 2. Monte della Stella, Monte Leone, Campotenese, Monti di Abruzzo;* et circa Neapolim in muris: *Agnano.*

Obs. B. *ambiguus* Cyr. ratione loci, descriptionis et figurae ad hanc plantam solo maeriori natam absque dubio pertinet.

* 22. F. myurus. Inter segetes.

23. F. Savii; panicula simplici racemosa contracta disticha, spiculis 5-8-floris late-lanceolatis compressis; calyce glabro, valva altera minima; corollae gluma exteriore aristata margine barbato-ciliato, dorso glabro laevi, aristis glumis subaequalibus; foliis subconvolutis glabris, ligula brevissima truncata. Ten. *Bromus barbatus Savi;* Bot. Etr. 2. pag. 61. *Sebast. et Mauri;* Fl. Rom. prodr. pag, 58. t. I. fig. 1. ab utroque excluso synonymo: *Gramen bromoides spicatum maritimum annuum glabrum, spica heteromalla, locustis amplioribus* Micheli, *Cat. Hort Pis. pag. 76.*

Radix fibrosa annua, fibris barbato-subvillosis; culmi 1-1½-pedales basi geniculati foliosi, superne nudi, genicula nigricantia glabra, vaginae striatae subinflatae; folia rigidiuscula erecta angustiora subconvoluta; panicula 2-3-pollicaris, pedunculi 2 lin. longi ensiformes, spiculae 3 lin. latae, 6 lin. longae viridi-argenteae vel subcoeruleae, valva calycina squamaeformi altera octies breviori, glumae corollinae exteriori margine ciliatae caeterum glabriusculae, interiori ciliata. Habitus potius *Bromi* quam *Festucae.*

In sabulosis maritimis. Annua.

Obs. Nullam cum F. *ciliata Candollii* et aliorum affinitatem habere recte monuerunt cl. *Sebastiani et Mauri* l. c.; sed cum minus fauste cl. *Linkii* synonymon ad suam plantam traxissent, neotericorum hallucinationi ansam praebuisse videntur; unde F. *ciliatam Link, Candollii et Persoonii* cum *Bromo barbato Savii et Sebast. et Mauri* in unam eademque speciem confundere statuerunt. Ipse quidem in *Fl. nap. tom. III. pag. 78. Bromum barbatum*, non ad F. *ciliatam*, sed potius ad F. *alopecurum* amandandum esse suspicatus sum, sed quo potiori jure cl. *Bertolonius* eas plantas demum conjunxerat, ex *R. et S. mantiss. 2. pag. 400*, nondum novi. Ipsi autem cl. auctores, dum F. *alopecuroidem Cavanill.* ad F. *alopecurum* trahere conantur, iisdem plantis B. *barbatum* associare haud recusarunt. Cl. *Cavanilles* contra, suam plantam a F. *alopecuro* et

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

a F. *ciliata* diversam faciens, valvas calycinas inaequales eidem tribuit, quas in F. *alopecuro* aequales fecit cl. *Poiret*, atque villis copiosissimis valvae exterioris corollae a F. *ciliata* distinxit. Inter tot tantasque discrepantes magnorum virorum sententias judicium proferre non ausim; sed si nostra planta tantum accuratiori examini subiicere volueris, ab iisdem tribus omnibus abunde differre existimabis: sunt enim in illa valvae calycinae valde inaequales, panicula brevis, spiculae duplo triploque majores, glumae omnes margine tantum ciliato-barbatae caeterum omnino glaberrimae atque laeves. Quae differentia e sequentibus duarum specierum descriptionibus luculentius elucebit.

* 24. F. ciliata; panicula racemosa secunda elongata spiculis subquinquefloris, valva calycina altera minuta, valva corollina exteriore margine ciliata longe aristata, dorso glabra scaberrima, foliis glabris convolutis supremo paniculae basim vaginante, ligula acuta elongata. *De Cand. Fl. Franc. 3. pag. 55* non *Link*, non *R. et S.* F. *myurus* B. *Sebast. et Mauri* Gr. *festuceum minori spica heteromalla* Barr. ic. 99. fig. 1. *Scheuz. Agrost.* pag. 294. t. 6. fig. 12.

Inter segetes.

25. F. alopecuroides; panicula elongata spiculis compressis subdecemfloris valvis calycinis inaequalibus; corollae valva exteriore aristata margine ciliato-barbato dorso villis copiosissimis hirta; foliis glabris convolutis, supremo paniculae basim vaginante, ligula brevissima truncata. *Cavan. Annal. de Cienc. nat. III. pag. 10* ex R. S. *Mant. 2. pag. 400.* F. *ciliata* Link *Enum. pag. 92. et R. S. l. c. Bromus barbatus* Bert. ex *R. S. mant. 2. l. c.*, non *Savi*, nec *Sebast. et Mauri.*

— — B. Panicula contracta disticha, spiculis rufescentibus. F. *ciliata* Ten. *Fl. nap. tom. III.* pag. 78 exclus. synon. *Host. Gram. IV. pag. 37. tab. 65.* F. *ciliata var.* C. *minor* Thomas *pl. exsic. ex Insula Caprearum.* F. *barbata* Gaud. *ex R. S. tom. III. pag. 728.* ex loco. An. F. *alopecurus?*

Inter segetes. B. ad muros, *Capri, Capodimonte, Strada del Campo.*

Obs. Var. B. glumis calycinis inaequalibus aristisque longioribus tantum a F. *alopecuro*, ex descriptione cl. *Poiret*, differt.

26. F. uniglumis. In arvis siccis Campaniae: *Fondi;* Lucaniae: *Potenza;* et circa Neapolim.

27. F. stipoides. In arenosis maritimis: *Fusaro.*

Obs. Cum F. *ligustica* non confundenda. Confer. R. S. t. 2. p. 649.

* 28. F. ligustica Bert. *Bromus ligusticus* Fl. nap. tom. III. pag. 90.

— — B. *major.*

Lecce, Basilicata. Var. B. inter segetes: *Agnano.*

Obs. Panicula variegata; Corollae gluma interiori profunde bifida longe exserta duplo minori ab affini F. *stipoide* dignoscitur.

29. F. glauca. In Gargano.

† 30. F. coerulescens Desf. In Lucania: *Ginosa* (*Rosano*). Viaggi fisico-botanici; tom. I. p. 438.

* 1. Bromus secalinus. In pratis.

* 2. B. squarrosus.

— — B. *nanus.*

In pascuis siccis montosis Dauniae: *Tavoliere;* Aprutii: *Carsoli, Monte de' Fiori;* Samnii.

* 3. B. grossus. B. *velutinus* Schrad. *Fusaro.*

* 4. B. volgensis Spreng. *Monte de' fiori.*

* 5. B. arvensis. *Pascone* prope Neapolim, et inter segetes Aprutii.

* 6. B. sterilis. Ubique supra muros et tecta, et in pascuis siccis: *Tavoliere.*

* 7. B. matritensis. Inter segetes Apuliae, Lucaniae.

* 8. B. jubatus; panicula laxa, pedunculis capillaribus horizontalibus pendulisque, spiculis 5-7-floris compressis, flosculis remotis, glumis non ciliatis scabriusculis, aristis glumis duplo longioribus, foliis vaginisque glabriusculis. *Ten. Fl. nap. tom. III. pag. 89. tav. CVI.* non *Villars Delph. 2. pag. 118.* R. S. *2. pag. 654.* B. *verticillatus.* Ten. *Fl. nap. Prodr. l. c.*

In sylvaticis et ad sepes Hirpinorum: *Monte Vergine;* Aprutii: *Colli, Carsoli;* raro in pascuis maritimis: *Fusaro.* Ann.

Obs. Culmo 2-3-pedali; foliis vaginisque omnino glabris; panicula laxa pedunculis longissimis verticillatis horizontalibus spiculis pauciflori a praecedenti et a sequenti discrepat. Nulla ei cum B. *madritensi* affinitas.

* 9. B. maximus *Desf.*

Folia villosa, panicula subsecunda spiculis scaberrimis crassis aristis longissimis, planta omnibus partibus B. *sterile* triplo majoribus.

In sylvaticis et ad sepes circa Neapolim: *Posillipo, Gajola, Agnano, sulle colline che sovrastano alla Grotta del Cane.*

* 10. B. scaberrimus; panicula cernua; pedunculis verticillatis erectiusculis simplicibus ramosisve, spiculis 12-20-floris scaberrimis, aristis glumarum longitudine, glumis ciliatis; foliis vaginisque pilosis. *Ten. Fl. Nap. Prodr. pag. 10.* Fl. nap. *tom. III. pag. 89. tab. CIV.* ubi B. *asperrimus* loco B. *scaberrimi* inscriptus est.

Planta 2-3-pedali purpureo-fusca, spiculis multifloris brevius aristatis, glumis ciliatis, statura multo majori a B. *sterili* dignoscitur.

In sylvaticis montosis Hirpinorum: *Monte Vergine;* Aprutii: *Civita di Penne.* Ann.

* 11. B. tectorum. In collibus aridis Calabriae, Lucaniae et in insula Caprearum.

12. B. geniculatus. B. *sabulosus* Guss. Fl. Sic. Prodr. 1. pag. 120. fide speciminis B. *stipoidis* vel B. *ambigui* nomine cum dubitationis signo inscripti, atque cum iisdem locis natalibus, quae sub B. *sabuloso* l. c. indigitantur.

In sabulosis maritimis Lucaniae et Principatus citerioris: *Pesto.*

Obs. Nostra planta spiculis 5-11-floris variat, caeterum auctorum descriptionibus ex asse respondet.

13. B. rubens. *Capri.*

* 14. B. contortus. *Desf. et Guss. Pl. rar. pag. 43.* B. *alopecurus* Pers. et Ten. *Fl. nap. tom. III. pag. 84.* excl. syn. *Poir.*

Inter segetes in insula Caprearum, in Apulia, Lucania etc.

* 15. B. macrostachys. Inter segetes: *Castellammare, Fusaro, Agnano.*

16. B. turgidus. *Fusaro, Campobasso, Principato Citra.*

17. B. lanceolatus. *Roth. et Guss.* Pl. rar. pag. 41. excl. var. B.

— — B. spiculis pubescentibus. *Bromus lanuginosus* Poir. *Brom. lanceolatus* B. Guss. *excl. synon. Ten.*

— — C. *nanus.*

In pascuis maritimis Calabriae orientalis. Varr. B. et C. in montosis Aprutii: *Velino.*

* 18. B. cincinnatus; panicula coarctata erecta ramosa; pedunculis verticillatis brevibus; spiculis subcylindricis 5-7-floris glabris; glumis calycinis subaequalibus muticis, glumis corollinis laxis, altera ciliata aristata arista spiraliter contorta; foliis vaginisque glabris. *Ten. Fl. medica universale o particolare di Napoli tomo I. p. I. pag. 25. Fl. nap. III. pag. 85. tav. CIV. fig. I. Gramen phalaroides minus, erecta spica, obliquis aristis.* Barr. *obs. 1226. ic. 24. fig. 2.*

— — C. Foliis disticis lato-lanceolatis scaberrimis margine et carina serrulato-ciliatis.

In pascuis montosis: *Matese; Monti di Abruzzo; Gargano.* Per.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. A praecedenti differt spiculis minoribus brevissime pauneulatis; foliis vaginisque glaberrimis. B. insignis varietas et forsan species propria.

* 19. B. racemosus. Inter segetes Apuliae.

* 20. B. commutatus Scrad. B. *multiflorus Ten. Fl. nap. t. III. p. 83.*

— — B. *nanus. Bromus intermedius Prodr.* G. *Fl. Sic.* t. I. p. 114.

Inter segetes *Fusaro, Campobasso, Fondi*, var. B. in *montibus Aprutii.*

* 21. B. mollis.

— — B. *nanus.*

In pratis obvius. Var. B. in montibus siccis: *Monte di Castellammare, Velino.*

22. B. fascicularis Presl. B. *scoparius* Lam. et *Ten. Fl. nap.*

In collibus aridis Calabriae, Iapygiae, Peucetiae.

* 23. B. erectus.

— — B. *glaber.*

In lapidosis montium regionis septentrionalis et mediae. *Var.* B. in Lucania.

* 24. B. asper. In sylvis et nemoribus Samnii: *Campobasso, Trivento;* Aprutii: *Majella.*

* 25. B. giganteus. In Aprutii nemoribus.

* 1. Trisetum tenue R. S. *Avena tenuis* Schrader. *A. fertilis* All.

In siccis apricis montosis: *Velino, Monte Corno, Monte de' Fiori.*

* 2. T. parviflorum Pers. In pascuis obvium.

* 3. T. neglectum R. S. *Avena neglecta* Willd. *A. panicea* Ten. In arvis.

4. T. puberulum. *Avena puberula Guss.* Pl. rar. pag. 55. tab. 10. fig. 2.

In collibus siccis: *Monte nuovo*, et in arenosis maritimis: *Fusaro, Tavoliere.*

5. T. splendens Presl. *A. splendens* Guss. In herbidis montosis Aprutii: *Pizzo di Sivo.*

* 6. T. flavescens R. S. *A. flavescens DC.*

In pascuis montosis Calabriae, et Lucaniae.

* 7. T. pubescens R. S. *A. pubescens* Willd.

In pascuis montosis Aprutii.

* 8. T. aureum; panicula spiciformi contracta ovali-oblonga ramis confertis demum patentiusculis, spiculis glabris 2-3-floris aureo-nitidis; glumis calycinis acuminatis muticis, corollina exteriori bicuspidato-aristata aristis dorsalibus rectiusculis glumas subaequantibus; foliis planis vaginisque subventricosis striatis glabriusculis. *Ten. Fl. nap. prodr. suppl. 3. ad calcem Fl. nap. tom. II. pag. 378* (1820) *Fl. nap. tom. III. pag. 100. tav. CVII.* Koeleria aurea *Fl. nap. Prodr.* An *avena condensata* Link *Enum. I. pag. 82.* (1821)?

In arenosis maritimis: *Torre dell' Annunziata, Fondi, Calabria, Lucania.* Ann.

1. Avena mollis Koel. *Holcus mollis* L. In pratis.

* 2. A. bulbosa Pers. *Avena elatior* B. Willd. *Holcus bulbosus* Schrad.

In pascuis montosis Aprutii: *Velino, Monte di Mezzo.* Var. B. in Lucania.

* 3. A. pratensis. In pascuis montosis: *Sila, Monte de' Fiori.*

* 4. A. versicolor.

— — B. floribus dissitis.

In pratis alpinis: *Velino, Majella, Monte Corno.* Var. B. in Lucania.

* 5. A. villosa Bert. In rupibus calcareis Aprutii: *Monte Corno, Costone, Arapietra, Intermesole, Monte de' Fiori.*

* 6. A. fallax R. S. A. *semperviren* DC.

In collibus aridis sylvaticis Calabriae, Lucaniae.

7. A. atherantha Presl. Inter segetes.

* 8. A. fatua. Ibidem.

* 9. A. sterilis. Ibidem: *Tavoliere.*

* 10. A. strigosa. Ibidem.

* 11. A. fragilis. Ibidem.

* 1. Arundo epigeios R. S. *Calamagrostis lanceolata* DC. et Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 10.*

In sylvaticis montosis: *Monte di Castellammare, all' acqua de' Porci.*

* 2. A. sylvatica R. S. *Agrostis arundinacea* Lin. Ibidem. *Monte della Stella.*

* 3. A. phragmites. In paludibus et lacubus obvia.

* 4. A. arenaria Willd. *Psamma arenaria* R. S. t. 2. pag. 445.

In litoribus communis.

5. A. varia Schrad. A. *Halleriana* Ten. *Relazione del viaggio in Abruzzo pag. 45. Agrostis arundinacea* Guss. Plant. exsic. ex Aprutio. In sylvaticis Aprutii: *Selve di S. Nicola alle falde di Monte Corno.*

6. A. speciosa *Schrad. Agrostis calamagrostis* R. S.

Ad sepes Lucaniae: *Lagonegro;* Calabriae: *Rogliano;* Dauniae: *alle Murgie;* Gargano: *dopo il breccito alle radici di S. Angiolo.*

* 7. A. Donax. *Donax arundinaceus* P. de B.

Ad agrorum margines: *Tavoliere, Gargano, Bagnuoli, Casalicchio, Pollica, Acciaroli, Pesto in Principato Citra.*

* 8. A. collina; panicula diffusa subsecunda nutante ramis filiformibus, spiculis subunifloris, glumis calycinis lanceolato-acuminatis subaristatis, corollinis aristatis pilis corollam subaequantibus; foliis planis flaccidis culmo fistuloso. *Ten. Fl. nap. tom. III. pag. 101. tav. CVIII.* An *Arundo mauritanica* Desf.? Ad sepes collium communis. Per.

Obs. De hac planta confer quod scripsi in Fl. nap. loc. cit.

* 9. A. tenax Vahl. A. *festucoides Desf. et Ten. Fl. nap. t. III. pag. 102.* A. *ampelodesmon* Cyr. pl. rar. fasc. 2. pag. 30. tab. 12. *Donax tenax* P. de B.

In collibus aridis maritimis, abunde prope Neapolim: *al Monte nuovo;* in Principatu citeriori: *Colline di Castellabate, di Licosa, Agnone, Sessa a S. Cosma.*

* 1. Stipa pennata. Ad rupes Aprutii: *Velino, Pettorano a Pietra majura;* Lucaniae: *Potenza, Ginosa;* Dauniae: *Tavoliere a Pozzo d' albero, Gargano;* Calabriae: *Morano.*

* 2. Stipa capillata. In collibus aridis Aprutii: *Pacentro, Popoli;* Apuliae: *Martina.*

* 3. S. Lagascae. In collibus aridis Iapygiae: *Taranto, Lecce;* Calabriae: *Amendolara;* Dauniae: *Manfredonia, Polignano.*

* 4. S. tortilis. In pratis montosis siccis: *Capri, Monti di Terra di Lavoro, Formicola;* Dauniae: *Tavoliere;* Calabriae: *Nicastro, Reggio.*

* 5. S. aristella. In pascuis siccis Campaniae: *Formicola;* Dauniae, *Tavoliere, Gargano;* Principatus Citerioris: *Acropoli, Matonti, Sessa;* Calabriae: *Duchessa, Rotonda, Morano.*

* 1. Saccharum Ravennae. In paludosis maritimis: *Fusaro, Pesto.*

* 2. S. cylindricum Willd. *Imperata arundinacea* Cyrill. In collibus aridissimis: *Sulle vecchie lave presso S. Maria del pianto, al Monte nuovo, Pesto* et alibi.

* 1. Rottboella subulata *Savi.* R. *cylindrica* Willd. excl. synon. *Lin. et Poir.*

In pascuis maritimis: *Fusaro;* Dauniae: *Lago salso;* Principatus citerioris: *Casalicchio.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 2. R. fasciculata *Desf.*

— — B. culmo procumbente, plerumque brevissimo. R. *spathacea* Ten. Fl. nap. prodr. pag. 11.

In inundatis: *Bagnuoli, Pascone.*

Obs. De hac planta confer quod scripsi in *Fl. nap. tom. III. pag. 104.*

* 3. R. incurvata. In campis aridis maritimis communis: *Tavoliere.*

* 4. R. erecta *Savi.*

— — B. culmo humiliori, spicis gracilioribus. *Gramen nodosum minimum capillare.* Barr. *obs. 1164. tab. 117. fig. 1. Gramen loliaceum maritimum spicis articulatis.* Moris. *Hist. 3. S. 8. tab. 2. fig. 8?* R. *filiformis* Ten. *Fl. nap. III. pag. 104.* excl. synon. Willd. et descriptione, quae ad R. *filiformem Rothii pertinent. Ophyurus gracilis* Gay *inedit. et R. S. additam. 3. pag. 666.*

In sabulosis maritimis.

Obs. Postquam cl. Schouw exemplar R. *filiformis* in Dania lectum mihi largitus fuit, de vera harum plantarum differentia judicium proferre potui. Tunc R. *filiformis* Rothii diversitatem non in foliorum pubescentia vel in radicis perennitate quaerendam esse nactus sum, sed tantum in glumarum structura et dispositione: glumae enim calycinae in R. *filiformi Roth* sunt obtusae et adpressae, dum in R. *erecta* acutissimae et patentes conspiciuntur.

5. R. pannonica Kit. *Giulia nova, Pescara.*

* 1. Elymus europaeus.

In nemoribus Samnii et Aprutii.

* 1. Hordeum bulbosum Lin. H. *strictum.* Desf. et Ten. *Fl. nap. III. pag. 105.*

In collibus aridis: *Capri, Principati, Basilicata, Calabria.*

* 2. H. pratense.

In pascuis montosis: *Monte di mezzo;* in Samnio.

* 3. H. maritimum. *Fusaro, Licola;* et alibi.

* 4. H. murinum. Ubique.

5. H. secalinum. *Tavoliere*, et in inundatis maritimis Calabriae, Lucaniae et alibi.

1. Secale villosum.

In arenosis maritimis prope Neapolim: *Fusaro;* Dauniae: *Tavoliere.*

2. S. montanum.

In pascuis montosis: *Capri, Sila, Aspromonte.*

1. Triticum caninum. *Lin. sp. pl. edit. 1.* pag. 86. *Elymus caninus.* Lin. sp. pl. edit. 3. 124.

In sylvaticis montosis Samnii et Aprutii.

2. T. repens.

— — B. *muticum glaucescens.* An. T. *scirpeum* Presl. et Guss. Fl. Sic. prodr. 1. p. 148?

Ad agrorum margines, prope Neapolim: *Orti al ponte della Maddalena, Barra etc.*

3. T. intermedium.

In arvis Apuliae. *Tavoliere.*

4. T. pungens.

In arvis maritimis. *Fusaro.*

5. T. junceum. T. *farctum* Viviani.

— — B. vaginis velutinis.

In arenosis maritimis: *Bagnoli: Fusaro.*

6. T. glaucum *Host.*

In collibus siccis maritimis. *Posillipo, Camaldoli.*

7. T. giganteum R. S. T. *elongatum* Host. et Ten. Fl. Nap. Prodr. pag. 11. *Fusaro.*

8. T. asperum DC. *Festuca rigida* Roth. et Willd.

In collibus aridis Lucaniae et Calabriae.

9. T. ciliatum DC. *Fest. ciliata* Gouv. *Bromus distachyos.* Willd. excl. syn. Barr.

— — A. *Monostachyum.*

— — B. *Distachyum.*

— — C. *Polystachyum. Brom. Buxbaumii.* Tenore in literis.

In collibus apricis siccis: *Capri, Posillipo, Ischia, Pozzuoli;* in Principatu Citeriori; in Apulia et Japygia. Var. C. in Lucania.

10. T. pinnatum.

— — B. foliis vaginisque glabriusculis.

Ad sepes Samnii, Aprutii, atque Principatus Citerioris.

11. T. sylvaticum.

Ad sepes circa Neapolim: *Agnano, Camaldoli.*

12. T. caespitosum DC. *Fest. caespitosa* Desf. *Atl. 1. t. 24.* Guss. *Fl. sic. prod. 1. pag. 3.* T. *Plukenetii* All. Pluken. *t. 33. f. 1. Brom. Plukenetii* Host. *Gram. tom. IV. tab. 19. Brom. ramosus* Ten. *Fl. Nap. tom. III. pag. 91.* non Sibth. *Brachypod. ramosum* R. S. excl. syn. Sibth.

In collibus siccis Lucaniae et in lapidosis maritimis: *Posillipo, Monte nuovo, Capri, Salerno, S. Mauro di Cilento,* etc.

13. T. Barrelieri; racemo erecto, spiculis erectis approximatis glabris aristatis, aristis gluma brevioribus; foliis patentibus vel erectis planis arefactione convolutis, extus scabris, intus margineque pilosiusculis, vaginis glabris. *Ten.*

— — A. planta bipedalis, foliis pedalibus et ultra, spiculis 6-20-flor. plerumque incurvis. *Festuca loliacea* Ten. *Fl. nap. Prodr. pag. 9. Brom. loliaceus Fl. nap. 3. p. 91. tav. CIV. fig. 2. Brachypodium loliaceum* R. S. 2. pag. 740. *Bromus ramosus* Sibth. *Fl. graec. prod. tab. 84. Festuca ramosa* Guss. *Fl. sic. pr. 1. pag. 3. Bromus caespitosus* Host. *Gram. Austr. IV. pag. 11. tab. 28. Gramen. spica brizae majus asperum panicula supra caulem seriatim procumbente.* Cup. H. Cath. p. 89 et Bonanni tab. 137. *Gramen sparteum spica brizae paniculata et corniculata.* Bar. *rar. 1154. t. 25.* (figura dextera plantae summitatem tantum proferens).

— — B. planta pedalis et brevior, foliis angustis erectis brevibus rigidis, spiculis 10-12-floris rectis. *Festuca Barrelieri* Ten. *Fl. nap. prod. IX. Bromus loliaceus* B. *Fl. Nap. III.* l. c. *Brachypod. contractum* Presl. *Fl. Sic. prod. pag. 39. Gramen sparteum spica brizae paniculata* etc. Barr. l. c. *fig. sinistra, integram plantam exibens.*

Radix repens; culmus basi tantum ramosus, genicula villosa; folia viridia 1-3-lin. lata plus minus longa striata scabra.

In herbidis montosis Stabiarum: *S. Angelo di Castellammare;* Aprutii: *Majella, Monte de' Fiori.*

14. T. unioloides. Ait. *Poa sicula.* Jacq. et Cyr. *pl. rar. fasc. 2. pag. 19. t. VIII.* (mala) *Cynosurus siculus;* Jacq.

In arenosis maritimis Calabriae: *Reggio, Nicastro presso la foce dell' Angitola.*

15. T. loliaceum.

In arenosis maritimis: *Portici, Bagnuoli, Miseno.*

16. T. maritimum. *Festuca maritima.* Ten. *Fl. Nap. prod.*

In littoribus: *Capri alla marina del mulo; Fusaro, Torre dell' Annunziata; Pesto, Gargano, Viesti.*

Obs. Spiculis crassioribus et rachibus glaberrimis a *F. divaricata* dignoscitur.

17. T. hemipoa; spica basi ramosa teretiuscula, spiculis lanceolatis disticis, calycibus enerviis glumisque corollinis acuminatis; culmo basi ramoso; foliis convoluto-setaceis ligula exserta. *Delile plantae exsicc. ex agro Monspeliensi* (inedita).

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Annua. In arenosis maritimis: *Fusaro*, *Pesto*, *Giulia nova*, et alibi.

Obs. Habitu magis ad *Poam rigidam* quam ad *J. loliaceum* accedit. Ab ipso *T. loliaceo* tamen differt culmis erectis non genu procumbentibus, foliis angustioribus fere setaceis, vaginis minime inflatis, spica plus minusve ramosa, rachi graciliori, spiculis disticis oblongis remotiusculis non unilateralibus ovatis approximatis, glumis acutis. A *Tritico maritimo* differt in primis rachi hispida spiculisque compressis.

Quamvis hoc gramen a cl. Delile benevole ad me missum haud paucis abhinc annis in herbario asservaverim, tamen primae frontis similitudine deceptus, cum *T. maritimo* associandum in Fl. Nap. III. pag. 109. inconsulto existimavi. Quum vero accuratiori investigationi nostrae Florae gramina omnia subjicerim, in distinctam speciem illud recipere haud displiceuit. Nomen quidem clarissimi auctoris manu sua in schaedula inscriptum servavi, at quantum sciam, nullibi usque adhuc hoc gramen descriptum invenitur.

18. T. hispanicum *Willd. et Ten. Fl. nap. 1. pag. 109.*

1. Lolium perenne.

— — B. *humile.*

— — C. *spica ramosa.*

— — D. *tenue.*

In pascuis et ruderatis commune: *Tavoliere. Var.* B. in montibus Aprutii. *Var.* C. ad agrorum margines.

2. L. multiflorum. Inter segetes Samnii et Aprutii.

3. L. strictum *Presl. et Guss.* Fl. sic. prodr. 1. pag. 151.

In pascuis montosis et demissis: *Fusaro*, *Cosenza.*

4. L. arvense. Inter segetes.

5. L. temulentum. *Ibidem.*

— — B. *muticum.* L. speciosum *Ten. Fl. Nap. III. pag. 112. an Marsch. a Bieberst.?* Ibidem.

Polygamae.

1. Heteropogon Allionii. In saxosis maritimis: *Palinuro.*

1. Adropogon Grillus. Lucania.

2. A. hirtus. In collibus siccis: *Montenuovo*, *Baja*, *colline marittime nel Cilento etc.*

3. A. distachyus. *Pollinia distachya* R. S.

In Samnio: *Matese;* et Lucania.

4. A. Ischoemum. *Androp. angustifolius Smith.*

In herbidis montanis passim.

1. Holcus avenaceus. *Avena elatior Willd.*

In pascuis montosis Samnii, Aprutii.

2. H. mollis. In pascuis aridis.

3. H. lanatus. In pratis nemorosis.

1. Aegylops ovata. In arvis sterilibus communis.

2. Ae. triuncialis. In agris et ad vias Aprutii, Japigiae: *Policoro*, *Capo della Trinità etc.*

3. Ae. triaristata. In maritimis, Lucaniae: *Persano*, et Calabriae.

4. Ae. echinata *Presl.* In maritimis prope Neapolim: *Bagnuoli;* Lucaniae: *Persano;* Japygiae: *Gallipoli;* inque *Calabria.*

Obs. De hoc gramine confer *Fl. Nap. loco citato.*

Trigynia.

Caryophylleae.

1. Holosteum umbellatum. In pascuis siccis: *Monte della Stella al Castelluccio* (Giordano) *Tavoliere.*

Paronychieae.

1. Polycarpon tetraphyllum. In arvis commune.

Portulaceae.

1. Montia minor. In rivulis et ad fontium scaturigines Principatus Citerioris: *Monte della Stella all' acqua cacata* (Giordano); Lucaniae: *Lagonegro;* Calabriae: *Serra di S. Bruno*, *Cucuzzo*, *S. Stefano*, *Pedauli.*

Classis Tetrandria

Monogynia

Globularieae.

* 1. Globularia vulgaris.

— — B. caule aphyllo. G. *multicaulis.* Ten. Fl. Nap. prodr. pag. 11.

In Campania: *Monte Casino*, *Monti di Gaeta*, *Gole d' Itri;* in Samnio: *Matese;* in Aprutio: *Majella.*

* 2. G. cordifolia.

— — B. *integrifolia. Velino*, *Majella*, *Monte de' Fiori.*

* 3. G. bellidifolia; caule fruticoso repente; foliis obovato-cuneiformibus crenatis; scapo nudo.

— — A. *Major;* scapo 2-3-pollicari foliis subpollicaribus. G. *bellidifolia.* Ten. *Fl. Nap. III. pag. 117 tav. CIX.*

— — B. *Minor;* scapo pollicari; foliis parvis. G. *nana.* Persoon plantae exsicc. ex Gallia merid., non DC. Ten. Fl. nap. III. (p. 118. excl. synonymis). In montibus Aprutii: *Majella*, *Costone*, *Monte Corno;* Lucaniae: *Pollino.* Var. B. *Monte di Castellammare: all' Acqua Santa; Capri: al Monte Solaro.*

Dipsaceae.

1. Dipsacus sylvestris. Ad agrorum margines.

— — B. foliis subintegris. Ibidem.

2. D. ferox. In Aprutii campis et ruderatis: *Caramanico.*

† 3. D. fullonum. In nostris campis, ex Petagna Inst. bot. t. II. pag. 250. An cultus tantum?

* 1. Scabiosa arvensis.

— — A. foliis pinnatifidis lyratis incisisve.

— — B. foliis lanceolatis subintegerrimis. S. *succisa* B. *hirsuta.* Ten. *Fl. Nap. III. p. 119.* non Lin.

In pascuis montosis. A. *Montevergine*, *Cerealto*, *Majella*, *Pollino.* B. *Sila.*

Obs. Calix interior aristis 8-16 praeditus est, nec tantum urceolato-denticulatus ut in *S. integrifolia.* Caulis non semper retrorsum, sed antrorsum quoque vel pilis patentibus hispidus conspicitur.

* 2. S. sylvatica. In Aprutii nemoribus; *Pizzo di Sivo*, *Selve di Chiarino e di Pietra Camela alle falde di Monte Corno.*

Obs. Aristis calycinis duplo longioribus; foliis late ellipticis, petiolis alatis, nec non caulis hispiditate minori a praecedente dignoscitur.

* 3. S. integrifolia.

— — A. planta 1-2-pedalis; foliis obovatis crenatis, capitulis majoribus, floribus coeruleis.

— — Aa. caule semipedali, foliis subintegerrimis parvis, capitulis depauperatis flore coeruleo.

— — B. foliis radicalibus caulinisque prioribus pinnatifidis; floribus coeruleis. S. *integrifolia* Savi *Fl. Pis. 1. pag. 162. tav. II. f. 1.* Ten. *Fl. nap. t. 1. pag. 26.* S. *integrifolia* Guss. *Fl. Sic. Prodr. I. pag. 158.* An S. *hybrida All.? Trichera hybrida*, *et* T. *integrifolia;* R. S. an excl. syn. S. *hybrida* All. ?

Var. A. ad margines agrorum: *Valle di S. Rocco*, *Agnano.* Aa. In campis sterilibus. *Sessa nel Cilento.* B. Inter segetes.

Obs. An *S. hybrida* All. cum nostra planta adsociauda sit nescio adfirmare; haec enim juxta ejusdem auctoris descriptionem (All. Auct. Fl. Ped. p. 9) semina exhibet utrinque complanata (ut in *S. integrifolia*): sed cum *corona quinque aristata*, dum in nostra planta corona denticulata tantum occurrit. Hanc *S. integrifoliae* seminis structuram optime indigitavit Linneus primus his verbis: *Pappus corona denticulata*, et cl. Savius addens *semine urceolum denticulatum glandulosum.* Hoc charactere, radice annua et minori hispiditate haec species ab affini *S. arvensi* differt; verum caeteri quia maxime variabiles nullius momenti habendi sunt. Caulis nempe plus minusve hispidus, folia tum integerrima

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tum pinnatifida vel incisa, laciniis rotundatis, obtusis vel lanceolatis acutis, lobo extremo majore rotundato vel minore acuminato conspiciuntur. In nostra planta flores semper pallide-coerulei observantur, nunquam rosei, sicut apud auctores omnes, *Cupano* tamen excepto, dicti sunt. Harum specierum characteres et synonyma meliori quo existimo consilio elaborata, hic adjiciam.

S. arvensis; corollis quadrifidis radiantibus, foliis circumscriptione lineari lanceolata integris pinnatifidis incisisve cauleque hispido; coronae dentibus minimis calyculo brevissime petiolato, 8-12-aristato, aristis seminibus tetragonis brevioribus, receptaculo villoso. Perennis. *S. arvensis.* Willd. Smith, Savi, Guss. *Trichera arvensis.* R. S. *Knautia arvensis.* Duby Bot. Gall.

S. sylvatica; cor. 4-fid. radiantibus, foliis circumscriptione ovali-oblonga indivisis, in petiolum coarctatis, cauleque hirsutiusculo, coronae dentibus minimis, calyculo brevissime petiolato 10-16-aristato, aristis semina subtetragona aequantibus. Perennis. *S. sylvatica.* Willd. *Trichera sylvatica.* Duby. l. c. excl. syn. *Scab. integrifolia.* Linn.

S. integrifolia; corollis 4-fidis radiantibus, foliis circumscriptione lanceolato-oblonga indivisis, incisis pinnatifidisve, lobis laciniisque obtusis vel acutis, cauleque hirsutiusculo, coronae dentibus minimis, calyculo brevissime petiolato denticulato mutico, seminibus compressis, receptaculo villoso. Annua *Sc. integrifolia.* Lin. Willd., Savi, Ten. et Guss. *Sc. bellidifolia.* Lam. an. *Knautia hybrida.* Duby. l. c.

* 4. S. silenifolia Kit. In Alpinis Aprutii: *Majella a Scrimacavallo nelle rupi che guardano l'Orfenta.*

* 5. S. Columbaria. *Reich. an Lin? Sc. Columnae* Ten. Fl. Nap. I. pag. 29. tav. VII. S. *uniseta* Savi, non S. *Saviana* Reich.

— — B. *Prolifera.*

— — C. *Humilis.* S. *longe pedunculata.* Donn.

In nostris collibus sylvaticis obvia. *Var.* C. in Aprutii sepibus.

Obs, Quum plurium auctorum sententiam sequens, meam S. *ambiguam* pro vera S. *Columbaria* sumendam primum arbitratus fuerim, evidentiori harum plantarum diversitate evictus, in peculiarem speciem alteram describere a rei natura haud absonum putavi. Rursus vero, postquam cl. Reichembach S. *Columbaniae* diagnosim e seminum characteribus quaesivit, *S. Columnae* eos adprime respondentes inveniens, ejusdem auctoris sententiae aequo animo subscripsi.

* 6. S. ochroleuca. In collibus siccis: *Bari, Martina, Lecce, Calabria.*

* 7. S. ceratophylla; caule fistuloso glabro, foliis radicalibus lyratis crenatis holosericeis, caulinis bipinnatifidis, laciniis linearibus falcatis, involvcro florem aequanti; corollis 5-fidis radiantibus, capitulis fructiferis globosis, calyculi extremi limbo expanso, pappo 5-feto exserto stipitato. Ten. *Fl. Nap. I. pag. 31. tav. VIII.*

— — B. humilis: an S. *mollis* Willd. Enum. suppl. *Reich. Cent. IV. pag. 42. t. 353. fig. 534.?*

In sylvaticis montosis. Var. A. *Lagonegro, Majella, Valle di S. Spirito, Monte Corno, Monte de' Fiori.* Var. B. *Pizzo di Sivo.*

Obs. Species intermedia inter Sc. *bannaticam* et Sc. *agrestem*, ab utraque tamen differt foliis radicalibus utrinque holosericeis, floribus coeruleis. A S. *bannatica* foliis minus compositis laciniis angustioribus, et a S. *agresti* foliorum circumscriptione ovali-oblonga, setis duplo longioribus diversa existimatur. S. *pauciseta* Jacq. ab hac differt seminibus pappo obliterato: caeterum ad S. *agrestem*, potius quam ad S. *ceratophyllam* referenda est. Nostra planta foliis minime filiformibus, inferioribus viridibus non cinereis calycibus non brevissimis a S. *gramuntia.* Lin. differt.

* 8. S. brachiata *Smith.*

In asperis lapidosis montium Lucaniae et Calabriae: *Cassano, Europoli, Amendolara* (Guss.) *Pollino, a dolce dorme.*

* 9. S. rutaefolia Vahl. S. *urceolata* Desf.

In sabulosis maritimis: *Pusaro.*

Obs. Quum receptaculi palcae exteriores pro involucri laciniis botanici plerique acceperint, calycem multifidum S. *urceolatae* tribuerunt, qui in utraque planta 5-fidus tantum est. Hac allucinationis causa ablata, de harum plantarum identate non amplius haeremus. Sc. *rutaefoliae* definitio et synonyma haec erunt.

Sc. *rutaefolia*; corollis subradiantibus 5-fidis, foliis subcarnosis ramulis junioribus villosiusculis caeterum glaberrimis, radicalibus obovato-oblongis, pinnatifido-dentatis, caulinis pinnatis foliolis linearibus, summis linearibus indivisis, dentibus laciniisque obtusis, anthodio monophyllo 4-5-fido, paleis 4-5-receptaculi exterioribus linearibus viridibus foliaceis, anthodii lobis alternatim adpressis, seminibus glabriusculis angulatis oblongis, corona obsolete denticulata. *Vahl Simb. 2. pag. 26.* Willd. *Sp. 1. p. 533.* S. *maritima rutae maritae folio* Bocc. Sic. 74. tab. 40, et 95. t. 52. Sc. *urceolata* Desf. Atl. 1. pag. 122. R. et S. Syst. 3. p. 70. *Ten. Fl. part. della Prov. di Nap. 1. pag. 85.* Guss. *Fl. Sic. Prodr. 1. p. 163. (Ab omnibus excl. syn.* Barr. ic. tab. 245 *). Asterocephalus urceolatus* Spr. *Syst. 1. 1. p. 383.*

* 10. S. crenata Cyrilli. S. *coronopifolia.* Sibth.

— — A. *Glabriuscula.*

— — B. *Hirsuta.*

— — C. *Nana humifusa.* S. *pterocephala* Pet. *Inst. t. 2. p. 239* et Ten. *Fl. nap. Prodr. p. 11* non Lin.

Varr. A. C. *Capri, Castellammare, Amalfi, Montefinestra, Gargano.* B. *Calabria.*

* 11. S. ambigua; corollulis 5-fidis radiantibus, foliis radicalibus oblongis vel obovatis dentato-crenatis lyratisque, caulinis lanceolatis, laciniis inciso-serratis extima deltoidea, superioribus linearibus; calyculi externi margine inflexo, pappo 5-seto exserto stipitato. *Ten. Fl. nap. Prodr. App. V. p. 7., et Fl. nap. t. III. p. 126.*

— — A; foliis membranaceis margine et rachi ciliatis; caule 1-2-pedali erecto, basi villoso; receptaculis elongato-cylindraceis; floribus purpureis. S. *Columbaria* Ten. *Fl. nap. Prodr. pag. 11. et Fl. nap. I. pag. 24.* S. *Saviana* Reich. *Hort. bot. 1. pag. 38. t. 53.* S. *grandiflora* Guss. *Fl. sic. Prod. 1. p. 26.* an Scopoli *Del. Fl. Ins. 3. p. 29. t. 14?*

— — B; caule divaricato prostrato, foliis carnosulis lucidis glabriusculis minus incisis, capitulis pauciforis, corollae tubo longissimo, floribus coeruleis, raro purpureis. S. *maritima* Ten. *Fl. nap. Prod. l. c. an Lin?* an S. *glabra carnosa foliis virentibus, flore coeruleo vel purpureo.* Herm. Parad. 221. f. 221? an S. *maritima rutae caninae folio,* Barr. Obs. 38. ic. 245.?

C. *Prolifera*, foliis magis incisis.

Var. A. in collibus et campis sterilibus totius Regni habitat: *Tavoliere, Gargano, Majella, Cosenza, Bari, Posillipo, Castellammare;* B. in arenosis maritimis: *Fusaro, Licola, Granatello;* C. in Adriatici et Jonii litoribus: *Pescara, Giulia nova, Lecce.* Annua et biennis.

Obs. Flores nunquam lutei ut in S. *grandiflora* Scopolii; annua vel biennis non perennis. Perperam certe cl. Reich. (Hort. bot. Cent 1. p. 38.) hanc plantam pro S. *uniseta* Savii, quam mutato nomine S. *savianam* dixit, in ic. 53 repraesentavit. Haec icon adamussim nostrae S. *ambiguae* respondet, quae a S. *uniseta* magnopere differt in primis corona seminis non expansa, sed margine incrassato inflexo: idcirco cum *Spongostemmis* laudati auctoris militat. De hac planta confer quod scripsi in *Fl. nap.* l. c.

* 12. S. atropurpurea. In Calabria: *Capocolonna.*

* 13. S. holosericea *Bert. Ten. Fl. nap. III. pag. 121.* S. *pyrenaica Fl. nap. Prod.* pag. 69. an *Allionii? S. alpina saxatilis incana Micheli.* Till. Hort. Pis. p. 154.

Pollino, Matese.

* 14. S. argentea *Lin. Willd. R. S. Sibth. Sc. alba* Scopoli. *Sc. pilosa* Guss. *Pl. rar. pag. 64. tab. 12.* an. *Asterocephalus pilosus* Lagasca et Spr? *excl. syn. Tenorii.* S. *maritima* Mayer *pl.* exsic. ex agro Patavino. Moretti Dec. I. n.° 4. Reich. pl.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

crit. cent. 4. pag. 13, an *S. ucranica* Lin. All. Nocca? an *S. eburnea* Sibth?

In montosis Aprutii: *Chiarino, Aquila*; et in collibus maritimis: *Fusaro, Baja.*

Obs. De hac specie confer quod scripsi in *Fl. nap. III. p. 115.*

* 15. S. cretica.

In rupibus Calabriae: *da Capo dell'Armi a Capo di Bova.*

* 16. *S.* graminifolia.

In rupibus Aprutii: *Monte Corno, Intermesole.*

* 17. S. transylvanica.

In Aprutio: *Lavino*; in utroque Principatu et Lucania: *Ginosa.*

* 18. S. joppica.

In Calabriae arvis: *Tiriolo, Taverna nova, Maida, Marcellinara.* (Guss.)

* 19. S. leucantha.

Popoli, Aquila, Matese, Monte di Mezzo, Pollino.

Rubiaceae.

* 1. Sherardia arvensis. In arvis communis.

* 1. Asperula levigata. In sylvis montosis frequens.

* 2. A. taurina. Ibidem.

* 3. A. longiflora *Kit.*

— — B; caule elongato, foliis internodio multo brevioribus. A. *tinctoria* Ten. *Fl. nap. prodr. p. 12. et Fl. nap. I. p. 36,* non Lin.

— — C; caule decumbente abbreviato, foliis internodia subaequantibus. A. *aristata* Ten. *Prodr. pag. 69.* an Lin?

In Stabiarum montibus: *Monte di S. Angiolo;* Samnii: *Matese;* Aprutii: *Valle oscura, Majella.*

* 4. A. flaccida; foliis quaternis glabris molliusculis planis, inferioribus approximatis oblongis intermediis late linearibus subaequalibus, summis inaequalibus, floribus corymbosis axillaribus et terminalibus; corollis glabris tubo filiformi limbo triplo longiore, laciniis (luteis) ellipticis integerrimis rotundatis muticis extus pubescentibus; fructibus tuberculatis. *Ten. Fl. nap. III. pag. 130. tav. CX.* A. *flaccida* Ten. Fl. nap. prodr. app. IV. in Fl. nap. III. p. 5. excl. syn. A. *aristatae* et A. *longiflorae.*

In montibus Samnii: *Monte di Mezzo, Matese;* Aprutii: *Valle oscura.* (Guss.)

Obs. Tubo corollae limbo 3-plo non 6-tuplo longiore, ac laciniis rotundatis muticis ab A. *longiflora* dignoscitur.

* 5. A. cynanchica.

— — B. *pyrenaica.* A. *pyrenaica* Ten. *Fl. nap. I. pag. 37.* A. *nitens* Guss. *Pl. rar. pag. 70. tab. 13. f. 2.* An A. *nitida* Sibth?

Ad montium declivia Samnii, Aprutii. *Var. B.* in aridis alpinis: *Majella, Monte Corno.*

* 6. A. neglecta; foliis quaternis hirtis acutis internodio longioribus, floribus terminalibus fasciculatis, seminibus globosis hispidis. Guss. pl. rar. pag. 69. t. XIII. fig. 1.

In pratis alpinis: *Majella, Monte Corno.*

* 7. A. palustris; caulibus decumbentibus, ramis divaricatis; foliis anguste linearibus quinis senis vel quaternis enerviis margine scabris, summis oppositis linearibus, corollis 3-fidis laciniis apice pubescentibus muticis obtusis; fructibus glabris Ten. *Flor. nap. III. pag. 131. tav. CIX.*

In paludibus circa Neapolim: *Sebeto* (rara). Perennis.

Obs. Ab affini A. *tinctoria* differt foliis non ovato-oblongis trinerviis, superioribus angustissimis linearibus enerviis, exsiccatione non nigrescentibus; nec non habitu laxo decumbente non rigido erectiusculo.

* 8. A. arvensis. In arvis communis.

* 9. A. tomentosa; caule diffuso tomentoso basi suffruticoso, foliis quaternis crassiusculis revolutis obtusis tomentoso-incanis, inferioribus ovalibus vel ovali-oblongis, superioribus oblongo-linearibus, floribus fasciculatis corollis luteis extus villosis laciniis aristatis. *Ten. Fl. nap. t. I. p. 34. tav. IX.*

— — B; caule superne glabro, foliis elongatis corollisque glabris. A. *maritima* Ten. in literis. A. *commutata* R. S. S. V. 2. pag. 267.

In rupibus Insulae Caprearum.

Obs. Cultura omnino glabra evadit.

* 10. A. odorata. In sylvis montosis ab Aprutio ad Calabriam.

1. Ernodea montana Smith. Pavetta foetidissima Cyr. Pl. rar. fasc. I. p. 8. tab. I. Ten. Fl. nap. prodr. pag. 12.

In rupibus Calabriae: *Cassano, Amendolara, Trebisacce* (Guss.) *Rotonda.*

* 1. Galium rotundifolium.

— — B. G. ellipticum Presl. G. Barrelieri Salzm. Botan. Zeit. 1821 et Loisl. Fl. Gall. 2. edit. t. II. pag. 114.

In Samnio: *Matese;* Aprutio et Calabria. Var. B. *Aspromonte, Serra di S. Bruno.*

* 2. G. mollugo.

— — B. pubescens.

— — C. elatum.

In sylvaticis humidis. Varr. B. C. in Aprutio: *Majella, Valle di S. Spirito.*

* 3. G. lucidum.

— — A; foliis virescentibus oblongo-linearibus; planta elata panicula diffusa. G. *erectum* Ten. Fl. nap. prodr. XII.

— — B; foliis glaucis; floribus majoribus. G. *cinereum* All. Gaudin l. c. G. *pallidum* Presl. et Guss.

— — C; caule nano; foliis inferioribus spathulatis. G. *aetnicum* Biv. Manip. 4. pag. 21. G. *aetnense* Presl. Fl. sic. Prodr. p. 6. G. *trinacrium* R. et S. Syst. 3. p. 238.

— — D; foliis virescentibus elongatis tenuissimis confertissimis reflexis plerumque octonis. G. *tenuifolium* Vill. R. et S.

— — DD. *Wulfenii;* caule pedali et cubitali, panicula non admodum diffusa, fructu ruguloso. G. *tenuifolium* Wulf. Roem. Archiv. et R. S. pag. 236. (in notis) G. *aristatum* Ten, Fl. nap. prodr. pag. 12.

— — dd. floribus purpureis longius aristatis. G. *Wittmanni* Ten. *Relaz. del viag. in Abruzzo* pag. 48.

Ad sepes collium et montium Var. B. *Gargano, Monte S. Franco.* DD. *Camaldoli, Monte S. Angiolo di Castellammare.* dd. *Monte Finestra, Monte S. Angiolo, Majella a Scrimiacavallo.*

Obs. In nostra planta antherae primum purpureae deinde nigrae nunquam flavae, petala trinervata. In *var. dd.* aristae dimidiam corollae longitudinem aequant.

4. G. aristatum *Lin. et Gaud.* Fl. Helv. I. pag. 422. excl. syn. *Barr.* et *Bocc.* G. *linifolium* Lam.

In montibus aprutii: *Pizzo della giumenta* (*Orsini*).

* 5. G. sylvaticum.

— — B. *Barrelieri*; planta majore; foliis bipollicaribus utrinque attenuatis, margine et dorso scabris; floribus exiguis. *Bar. Ic. 354. f. 583. Bocc.* Mus. p. 2. t. 75.

In sylvaticis montosis. *Var. B.* in nemoribus Montis Virginis in Hirpinis, et in montibus Stabiarum.

Obs. Nostra planta G. *aristato* proximior est, sed petalis muticis in primis diversa. A typo speciei, cujus specimina exsiccata ab Helvetia accepi, differt omnibus partibus, floribus exceptis, duplo triploque majoribus; foliis superioribus quoque octonis; floribus duplo minoribus. *Bar.* et *Bocc.* synonyma ratione loci ad nostram plantam certe spectant.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 6. G. campanulatum Willd. Gl. *glaucum* Jacq. an Linn? G. *montanum* Poll. In Calabriae orientalis collibus: *Cassano.*

* 7. G. verum.

— — B. *hirsutum.*

In herbidis montosis Regni. Var. B. *Gargano, Calabria.*

* 8. G. purpureum: *Matese, Velino, Majella, Monte de' Fiori.*

* 9. G. sylvestre Poll.

— — A. G. *austriacum* Jacq. et Ten. Fl. nap. III. p. 134.

— — B. *Bocconi.* G. *sylvestre Bocconi* Gaud. *Fl. Helv. I. p. 430.* G. *lucidum* D. Ten. *Fl. nap. III. pag. 137.*

— — C. *alpestre.* G. *pusillum* Ten. *Fl. nap. prod. pag. 12.* e *Fl. nap. prodr. suppl. IV. in Fl. nap. III. pag. 5.*

— — D. *supinum.* G. *sylvestre supinum* Gaud. *l. c. p. 431.*

In pascuis montosis editioribus siccis Majellae: *Scrimacavallo, Monte Corno, Matese.*

Obs. Petala trinervata intus glandulis nigris punctata aestivatione evanidis.

* 10. G. baldense: *Majella, Monte Costone, Monte Corno.*

* 11. G. saxatile: *Monte Corno.*

12. G. magellense; foliis octonis lanceolato-linearibus utrinque attenuatis rigidis internodiis brevioribus glabris integerrimis nitidis cuspidatis; floribus axillaribus terminalibusve geminis vel ternis, corollis albis muticis, fructibus glabris, caulibus setaceis flaccidis caespitosis. *Ten. Relazione del viaggio in Abruzzo* pag. 48.

In monte Magella: *a Scrimacavallo.* Perenne.

Obs. A G. *saxatile* differt habitu graciliori flaccido prostrato, foliis angustioribus acutis inermibus exsiccatione non nigrescentibus; A G. *baldense* differt foliis duplo angustioribus, internodiis brevioribus, caulibus flaccidis setaceis, planta exsiccatione non nigrescente.

13. G. megalospermum: *Velino.*

* 14. G. palustre.

— — B. *elatius.* G. *palustre elongatum* B. Guss. *pl. exsicc. ex Calabria.*

Ad rivulorum ripas: *Persano, Pesco Costanzo.* Var. B. *Bagnuoli, Fusaro, Pascone, Mazzoni di Capua, Calabria.*

15. G. elongatum Presl. Del. Prag. 119. G. *palustre* Bert. *amoenit. p. 13. et Guss. Fl. sic. Prodr. I. p. 171.*

In paludibus ad rivulos circa Neapolim: *Sebeto.*

Obs. Ob folia linearia minime obovata, caulemque levissimum quam maxime elongatum ramosissimum, cum praecedente haud confundendum esse censeo.

16. G. microspermum Vahl. G. *agreste* var. A, *fructu glochidiato* Roechel *Plant. Bannat. Capri, Astroni.*

Obs. Planta e basi ramosissima, exsiccatione non nigrescens, flores purpurei, fructus undique hispidi.

17. G. parisiense Lin. et Loisl. G. *litigiosum* DC. *Avezzano.*

Obs. Caule stricto elato, planta exsiccatione non nigrescente, fructibus setis deciduis vel omnino glabris a sequenti discernitur.

* 18. G. anglicum Will. Enum. G. *microcarpum* Ten. App. ad Cat. sem. H. R. N. 1817. an Vahl?

Monte nuovo prope Puteolos.

Obs. Caulis simplex rigidus strictus; planta exsiccatione evadens nigerrima; fluctus glaberrimi; flores purpurei.

* 19. G. divaricatum. In collibus siccis Lucaniae.

Obs. Caulis simplex, rami gracillimi divaricati; planta exsiccatione nigrescens, fructus glabri.

* 20. G. Aparine *Lin.*

In arvis commune.

* 21. G. murale Allioni. G. *minimum* R. S. *Sherardia muralis* Lin.

Lucania: *Bivongi, Sessa in Cilento.*

* 22. G. verticillatum. G. *murale* Spr. excl. synon. *Campotenese, dirupata di Morano.*

* 23. G. tricorne: *Valantia Aparine* Pers. non Linn., non Willd.

In agris Samnii et Lucaniae.

* 24. G. saccharatum All. G. *verrucosum* Smith. *Valantia Aparine* Lin.

In agris Samnii, Apuliae, Peucetiae, Lucaniae, Calabriae.

* 25. G. cruciatum *Smith. Valantia cruciata* Linn.

Ad agrorum margines commune.

* 26. G. pedemontanum *All. Stilo, Sila.*

* 27. G. vernum *Hall. Valantia glabra* Vill. et Kit. non Linn.

In nemoribus montosis Campaniae, Samnii, Aprutii.

* 1. Valantia hispida. L. V. *aculeata* Ten. *Fl. nap. prodr. app. IV. in Fl. nap. t. III. p. 5.*

Fondi, Portella, Peschici al Gargano.

* 2. V. filiformis. *Pizzo, Martina.*

* 3. V. muralis. *Baja, Miseno, Pesto.*

1. Rubia splendens. In sepibus frequens.

2. R. peregrina. R. *tinctorum* Ten. *Fl. Nap. t. I. pag. 40*, quo ad loca natalia. Cum praecedente.

3. R. tinctorum. In Aprutii sepibus: *Camarda, Fano di Corno.*

4. R. angustifolia.

In insula Caprearum: *Anacapri a Monte Solaro presso il diruto castello.*

* 5. R. Bocconi *Petagna.* In rupibus maritimis: *Baja, Miseno, Capri, Fondi, Ginosa, Martina.*

* 1. Crucianella maritima: *Fusaro, Pesto, S. Eufemia.*

* 2. C. angustifolia.

— — B. *mucronata.* Apulia: *Lecce, Lucania.*

* 3. C. latifolia.

In collibus aridis Calabriae: *Reggio, Corigliano;* Lucaniae: *Castellabate, Perdifumo;* Aprutii: *Fucino.*

* 4. C. monspeliaca. Calabria.

Gentianeae.

* 1. Exacum filiforme: *Piana di Casalicchio nel Cilento.* (Giord.)

Plantagineae.

* 1. Plantago major.

— — B. *Palustris*; foliis basi sinuatis.

— — C. *Minima.*

In cultis pinguibus. Var. B. in turfosis ad Montis Cornu radices; *Selve di S. Nicola.*

* 2. P. media. In Aprutii montibus.

* 3. P. brutia; foliis ovatis septemnerviis remote profundeque dentatis, scapo angulato, spica ovato-oblonga compacta glabra, bracteis ovatis acutis calycibusque glabris, filamentis albicantibus. Ten. *Fl. nap. tom. III. pag. 147. tav. CXIII.*

In pascuis montosis Calabriae. Abunde in monte *Pollino.*

Obs. Filamentis minime purpureis, duplo brevioribus, scapo tereti, spica basi ovata non attenuata interrupta a praecedenti dignoscitur.

* 4. P. lanceolata.

— — B; foliis 5-7-nerviis lanceolatis scapisque erectis pilosiusculis, spicis ovatis bracteis ferrugineis, Pl. *lanceolata alpina.* R. S. *Syst. Veget. 3. p. 116.* P. lanceolata var. montana Ten. *Relaz. del Viag. di Abruz. pag. 47.* (exclus. synonymis). *Fl. nap. t. III. pag. 148.* Pl. *lanceolata rufa.* Ten. *Prodr. pag. 12.* P. *atrata* Ten. *Fl. nap. prodr. App. IV. non Hoppe.*

— — C; foliis lanceolatis subdenticulatis 5-nerviis scapoque angulato pubescenti, spica ovato-cylindrica nuda. P. *lanceolata* C. Fl. Nap. l. c. P. *hungarica.* Waldst. et Kit. Pl. hung. tab. 205. Pl. *ambigua* A. Guss. Prod. Fl. sic. 1. p. 185.

— — D; spica ramosa.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Ad agrorum margines et in pascuis siccis. Var. B. in montibus editioribus: *Majella*, *Matese*; C. *Capri*; D. *Majella* a *Tittone*.

5. P. victorialis. *Gerard*, DC. *et Ten. Fl. nap. III. pag. 150.* P. *argentea*. Will. non Lam. P. *capitata*. Ten. *Fl. Nap. prodr. pag. 59.* Presl. Fl. sic. prod. pag. 64. P. *Preslii*. Ten. *Fl. nap. Prod. suppl. V.* p. 7. P. *ambigua*. C. *sericea*. Guss. *Prod. Fl. sic.* l. c. (fide speciminis).

In collibus et montium declivis siccis: *Capri al Monte Solaro*, *Monte de' Fiori*, *Monte di Pizzoli*, *Monte Corno*.

Obs. Foliis angustissimis basi in longum petiolum attenuatis, scapis basi et radicis collo densa lana obductis, nec non spica globosa a P. *lanceolata alpina minor* abhorret. A P. *sericea* vero bracteis calycibus longioribus, foliis pilis rigidis patentibus hirtis basique dense lanatis distat.

* 6. P. criostachya; foliis lanceolato-ovatis vel lanceolato-oblongis subdenticulatis 5-nerviis basi lanatis, scapis angulatis, spica ovato-oblonga lanata, bracteis ovatis acutis undique lanuginosis calyce brevioribus. Annua. *Ten. Fl. nap. III. p. 149. tav. CXII. fig. 2.*

— — B; planta subcaulescens; foliis lato-lanceolatis basi parce lanatis spica cylindrica. P. pseudo-lusitanica. R. S. Syst. veg. 5. p. 121? P. *lusitanica* Ten. *Fl. nap. prodr. l. c. et Fl. nap. t. III. pag. 149. in notis.* (Planta prope Parisios lecta).

— — C; *crinita*; pistillis persistentibus praelongis.

In collibus aridis arenosis, maritimis, et supra muros obvia. Var. B. in Apulia: *Tavoliere*, in *Calabria*, *Reggio*. C. *Capri*.

Obs. A *Pl. Lagopo* differt scapo a basi ad apicem angulato, bracteis argenteis in spiculam omnino occultatis, non nigricantibus glabriusculis lanceolatis exsertis.

* 7. P. Lagopus.

— — A. *Major nigricans;* scapo tereti, bracteis maximis glabriusculis fuscis, foliis argute denticulatis. P. Lagopus vera Lin. et Sibth. Fl. Gr. t. 144. Perennis.

— — B. *Minor*; scapo basi angulato, foliis subintegerrimis, bracteis albicantibus.

Var. A. In pascuis Lucaniae et Apuliae. B. In arvis incultis. In Italia superiori var. B. in arvis quoque legi. *In via Mutinam inter, et Bononiam.*

* 8. P. Bellardi.

— — B. *hirta.*

In collibus siccis. *Var. B. Al Monte Nuovo*, prope Puteolos.

* 9. P. albicans.

— — A; foliis argenteis lanceolato-linearibus spicaque abbreviatis.

— — B. *Sarmentosa.* Foliis sericeis linearibus praelongis, scapo demum spiraliter contorto. P. *maritima incana lavandulae-folio calabrensis, radice sarmentosa. Bocc.* (ex loco). An. P. *velutina* Poiret?

— — C; spicis apice lanato-proliferis.

In collibus maritimis: *Lecce*, *Policoro*, *Reggio*. B. in saxosis *Reggio*. C. *Lecce*.

* 10. P. sericea Kit. et Ten. Fl. nap. III. pag. 151. tav. CXII. fig. 1. (perperam in icone P. *capitatae* nomen inscriptum est) P. *argentea* Lam., DC., Duby, et Ten. Prodr. P. *ambigua* C. Guss. Prodr. (fide speciminis).

In Calabria: *Pollino;* Aprutio: *Monte di Rotella*, *Monte dei Fiori*, *Monte Bacucco*, *Pizzo di Sivo*, *Velino*.

Obs. A praecedenti foliis argenteis, pilis sericeis adpressis, radicis collo omnino glabro in primis differt.

Nomen cl. *Lamarckii* etsi minus antiquum, nomini *Kitaibellii* ad confusionem evitandam praeferendum videtur.

* 11. P. recurvata. Ten. Fl. nap. tom. III. p. 154. P. *graminea et* P. *serpentina* Guss. *Pl. exsicc. ex Calabria.*

— — B. spicis proliferis. P. *serpentina* Ten. Relaz. del viaggio di Abruzzo pag. 48.

In montibus Aprutii: *Pizzoli*, *M. de' Fiori;* Calabriae: *Aspromonte*, *Sila*, *Corigliano;* Apuliae: *Gargano* (*M. Sagro*, *e Montecalvo*) Japygiae: *Ginosa.*

Obs. A P. *serpentina* discedit in primis bracteis ovatis flores aequantibus non lanceolato-linearibus flores excedentibus, nec non foliis angustissimis integerrimis sub lente ciliatis, planta exsiccatione nigrescente aliisque notis.

An nostra planta ad P. *recurvatam* Lin. rite spectet, dubius haereo: est enim sequentibus notis ab illa diversa.

In P. *recurvata* scapi dicuntur filiformes foliis brevioribus, dum in nostra sunt crassiusculi et foliorum longitudinem multoties excedunt. P. *recurvata* annua et acaulis repraesentatur, dum nostra in densum cespitem ut in P. *subulata* basi lignescente perennat, folia denique subtus pubescentia dicuntur, quae in nostra planta utrinque glaberrima observantur. Idcirco si in posterum botanicorum consiliis invitatus in novam speciem illam excipere potuerim, P. *angustifoliam* appellandam censerem.

* 12. P. subulata. L. P. *triquetra.* Pers. et Ten. *Fl. nap. prodr. app. IV.*

In collibus aridis Calabriae: *Cariati;* Japygiae: *Brindisi*, *Otranto;* Peucetiae: *Monopoli;* Aprutii: *Aquila*, *Costone*, *Majella*, *Revisondoli.*

13. P. montana Lam. Spr.

— — B.; foliis dentatis.

In pascuis subalpinis Aprutii: *Velino*, *Majelletta*, *M. Corno*, *Pizzo di Sivo.*

* 14. P. maritima.

— — B. *Macrorrhiza.*

— — C. *Montana;* foliis membranaceis integerrimis. P. *alpina* Ten. *Relaz. del Viag. di Abr.* (ratione loci). An cum P. *serpentina* quandoque confusa?

In salsis inundatis Apuliae; *Pantano Salso*, *Pantanello di Viesti;* Calabriae, Campaniae: *Fondi.* Var. B. in pascuis montanis. *Velino.*

Obs. In B. folia carnosa semiteretia subdentata: in C. folia membranacea; in utraque folia linearia elongata scapum plerumque attingentia et spica laxa, unde a P. *alpina* secernunt.

* 15. P. alpina.

— — B. *Minima.*

Monte di Accumoli. Var. B. *Monte Corno* (Orsini).

Obs. Folia membranacea lanceolato-linearia vel utrinque attenuata integerrima, utrinque glaberrima margine ciliis perpaucis vel nullis, basi subvillosis; spica brevi densa, bracteis ovatis glabris.

* 16. P. serraria.

— — B. *Hybrida*; foliis praelongis a medio ad apicem incisis serratis hirtis collo radicis dense lanatis, scapo patente-piloso spicis crassis densis 2-4-pollicaribus. An species propria? *Ten. Fl. Nap. tom. III. pag. 156.*

In pascuis communis: *Eboli*, *Pesto*, *Bovino*, *Tavoliere.* Var. B. *Gargano*, et in Aprutio.

* 17. P. macrorrhiza. An *Coronopus Prochytae* Col. *Ecphr. t. p. 258.*

— — B. foliis linear-spathulatis inciso-dentatis pinnatifidis; bracteis squarrosis. P. *neglecta* Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 191. an. P. *ceratophylla.* Link?

— — C. *Hirta.*

In rupibus maritimis. *Capri*, *Miseno*, *Fusaro.* B. *Baja*, *Monte Nuovo.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 18. P. Coronopus.

— — A. *Depressa* Ten. Fl. nap. III. p. 158.

— — Aa. Depressa G. Fl. Nap. III. pag. 158.

— — B. *Elata* P. Cupani Guss. Prodr. 1. p. 190.

— — C. *Columnae* Col. Ecphr. 153. Ten. Fl. nap. III. p. 158. non P. *Columnae* Gouan.

— — D. *Jacquini* P. *Jacquini* Willd. et Ten. Fl. part. I. p. 100. P. *Columnae.* Gouan. III. p. 6.

In arenosis maritimis Aa. *Reggio.* B. in pascuis montosis; perennans. C. *Ischia.* D. *Pusaro.*

* 19. P. amplexicaulis. In arenosis maritimis Calabriae: *Melito, Spartivento* (Guss.).

* 20. P. arenaria Kit.

— — B. *Garganica*; elata glabriuscula, internodiis viscosis.

In litoribus Calabriae, Adriatici. B. *Gargano.*

Obs. P. *garganica*; herbacea, caulibus erectis ramosis, foliis linearibus integerrimis basi ciliatis erectis hispidulis, capitulis ovatis foliatis, bracteis ovato-lanceolatis glabris passim capitulis longioribus, foliolis calycinis obtusis.

Caules 2-3-pedales basi fusci, viscoso-hispidi, internodia remotissima, folia opposita linearia, in ramis junioribus fascicula foliorum minorum amplexantia hispidula basi ciliata, margine subrevoluto, capitula ovata opposita, pedunculi foliis duplo longiores hispidiusculi; involucra 3-6-phylla, foliolis basi dilatatis passim capitulis longioribus, foliola calycina concava obtusa, apice fasciculo pilorum instructa, semina nitida oblonga niga.

A P. *squarrosa* discrepat caulibus erectis non decumbentibus, bracteis sub singulo flore nullis, planta non tomentoso-incana, caule basi viscoso; a P. *arenaria* recedit partibus non omnibus piloso-canis absque visciditate, sed hispidis et caule basi viscoso, pedunculis floribus duplo longioribus, seminibus oblongis nec ovatis, foliolis involucri capitula subaequantibus basi cordatis in folium lineare elongatis nec ovatis: An. sp. distincta? Ind. sem. H. R. N. pro anno 1829 in notis pag. 17.

* 21. P. Cynops.

— — B. *Genevensis.*

In pascuis siccis: *Avezzano*; Lucaniae: *Sessa*; Var. B. *Majella, Monte di Roseto.*

* 22. P. Psyllium.

In sabulosis: *Granatello presso Portici: Pontirossi.*

Caprifoliaceae.

* 1. Cornus sanguinea. In nemoribus communis.

* 2. C. mascula. Ibidem et in sepibus.

Chenopodieae.

* 1. Camphorosma monspeliaca. In collibus maritimis: *Bari, Lecce, Basilicata.*

Rosaceae.

* 1. Alchemilla Aphanes.

In arvis siccis: *Bagnuoli.*

— — B. *incana.*

In agris et inter segetes Aprutii: *Assergio.*

* 2. A. alpina.

In pascuis subalpinis: *Matese*, et in Aprutio.

* 3. A. hybrida. Ibidem.

* 4. A. vulgaris.

— — B. *fissa.* A. *palmatifida* Tausch. ex Spr. Mant. 3. p. 312. A. *fissa* Gunth. et Schum. ex Reich. Icon. t. I. t. IV. fig. 10.

In pascuis montosis: *M. della Stella.* B. *Majella.*

Polygamae.

Urticaceae.

1. Parietaria officinalis.

— — B. *Longifolia.*

In arvis et ad muros communis. Var. B. in nemoribus Magellae *Valle di S. Spirito.*

Obs. Flores masculi corollis rotatis laciniis patulis; flos foemineus pyramidatus.

2. P. judaica. Cum praecedente.

Obs. Flores masculi tubulosi laciniis conniventibus; flos foemineus ovatus. Folia et caules in utraque admodum variant. Conf. Lam. Ill. tom. 853. fig 1-2.

3. P. filiformis; cauliculis flexuosis procumbentibus; foliis ovatis utrinque attenuatis pellucido-punctatis petiolos subaequantibus, glomerulis trifloris, duobus lateralibus hermaphroditis intermedio masculo, involucro primario diphyllo, partiali tetraphyllo, calycibus quadrifidis *Ten.*

In insulae Caprearum muris humidis umbrosis: *Salita di Capri.* Floret Majo et Junio. Perennis.

A. P. *judaica* differt foliis utrinque acuminatis longe petiolatis, caulibus laxe procurrentibus (10-15 poll.) fere capillaribus, caespitem non efformantibus, corollisque neutiquam tubulosis; a P. *lusitanica* differt inprimis radice perenni. P. *cochinchinensis* nomine in hortis culta occurrit, sed a P. *cochinchinensi* haec differt inprimis characteribus generis, quibus ad *Boehmeriam* a neotericis relata fuit; deinde differentia foliorum, quae in nostra planta alterna et non opposita observantur.

1. Sanguisorba officinalis. *Majella, Pollino, Sila.*

Onagrariae.

* 1. Isnardia palustris. In Calabriae paludibus, *Fondaco del Fico, Cinquefrondi* (Thomas).

† 1. Trapa natans.

In stagnis maritimis: *stagni del littorale all'Est di Gallipoli, al Ponte di Samari presso Torre S. Giovanni.* (Marinosci. *Viaggio in Gallipoli, nella Raccolta de' Viaggi Fisico-botanici effettuati da' collaboratori della Flora Napolitana*; tom. II. pag. 180. (anno 1812) e Giornale Enciclopedico anno. 6. tom. IV. pag. 105.).

Digynia.

Papaveraceae.

* 1. Hypecoum procumbens.

— — A. *Major*; caulibus erectis subpedalibus, foliis glaucis laciniis obtusiusculis, petalis pallide luteis, siliquis demum erectiusculis. *Ten.* Fl. nap. III. p. 164. H. *procumbens* DC. Lam. Lob. Dod. Clus.

— — B; planta semipedalis, foliorum laciniis angustioribus laete viridibus. H. *procumbens* Sibth. et Guss? H. *erectum* Ten. Fl. nap. prod. pag. 14. non *Lin.* H. *procumbens* C. Ten. *Fl. nap. III. pag. 165.*

— — C; planta spithamaea, foliis latioribus glaucis petalis ovato-oblongis trilobis. H. *procumbens* D. Ten. *Fl. nap. tom. III. pag. 165.* H. *pendulum* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 14.* non *Lin.*

In arenosis maritimis. A. *Lecce.* C. *Ginosa.*

2. H. glaucescens; siliquis arcuatis compressis articulatis, petalis exterioribus dorso glabris oblongis angustis obsolete trilobis, interioribus tripartitis, lacinia centrali planiuscula subciliata foliorum laciniis obovato-cuneiformibus obtusis mucronatis. *Guss. Pl. rar.* pag. 79. tab. 15.

In arenosis maritimis Calabriae, Lucaniae, Japygiae: *Reggio.*

Tetragynia.

Celastrineae.

* 1. Ilex aquifolium.

— — B. *heterophylla*; foliis dentatis spinosis integrisque.

In nemoribus.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Caryophylleae.

* 1. Sagina apetala.

In ruderatis et in arvis siccis.

* 2. S. procumbens.

In pascuis montosis.

* 1. Moenchia quaternella Ehrh. et Spr. (*Sagina erecta* L.).

In pratis Japygiae: *Ginosa*, *Martina*; et in Lucania: *Potenza*, *Monte della Stella*.

Crassulaceae.

* 1. Buillarda Vaillantii DC. *Tillaea Vaillantii* Linn.

In inundatis Lucaniae: *Lagonegro*, *Lauria*, *Montallo*; et in Calabria: *Cotrone etc.*

Potameae.

1. Ruppia maritima. Lin. *Buccaferrea cyrrhosa* Petag. *Inst. Bot. tom. 3. pag. 1826.* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 45.* *Lago di Licola.*

* 1. Potamogeton natans.

In aquis lente fluentibus. *Vetojo presso Aquila*, *Fondi* et alibi.

* 2. P. fluitans. Cum praecedenti.

* 3. P. hybridus; foliis inferioribus immersis planis oblongis vel linearibus, superioribus natantibus oblongo-ovatis breviter petiolatis, spicis cylindraceis, pedunculis folio brevioribus. *Petagna* Inst. bot. t. II. pag. 289. Ten. *Fl. nap. prodr. p. 13.* non Thuill. P. *heterophyllus*. Ten. *Fl. nap. t. III. pag. 166.* excl. syn. excepto illo ejusdem *Pet.* et deleta observatione. J. B. hist. 2. pag 481. quoad iconem, cui apposita est evidenti errore descriptio *Graminis majoris aquatici*. Lob. Ic. 4.

In lacu *di S. Egidio* prope *S. Giovanni Rotondo* in monte *Gargano.*

Obs. Foliis natantibus basi rotundatis vel subcordatis non productis, immersisque oblongo-linearibus planis non undulatis a P. *heterophyllo* differt. A P. *plantagineo*, cui magis affinis est, discedit in primis pedunculis foliis brevioribus omnibusque partibus duplo minoribus. Icon *Bauh.* loco citato nostram plantam perbelle repraesentat.

* 4. P. perfoliatus. *Fucino.*

* 5. P. compressus. *Fondi.*

* 6. P. crispus. *Sebeto*, *Regii Lagni.*

* 7. P. serratus R. S. *Ibidem.*

* 8. P. densus. *Fondi*, *Regii Lagni.*

* 9. P. pusillus. *Sebeto*, *Laghi di Astroni.*

* 10. P. pectinatus. In lacubus salsis: *Fusaro*, *Fondi*, *Lesina.*

Classis Pentandria.

Monogynia.

Borragineae.

* 1. Heliotropium europaeum. In arvis arenosis et ruderatis.

* 1. Myosotis sylvatica.

— — B. *humilis*. *Velino*, *Monte S. Angiolo di Castellammare*, *Serra di Calabria*, *Gargano.*

In pascuis alpinis. *Velino*, *Scrimacavallo di Majella.*

2. M. rupicola. Smith.

In saxosis alpinis editioribus: *M. Amaro*, *M. Corno.*

* 3. M. palustris With. et Spr. *M. scorpioides* D. Linn. *M. scorpoides* Will. et R. S.

Ad rivulos Aprutii et Samnii: *Monte di Mezzo*, *Pesco Costanzo.*

* 4. M. caespitosa. Ad rivulos montium Lucaniae: *Potenza*; Calabriae: *Sila.*

* 5. M. arvensis.

— — B. *ramosissima.*

In arvis et campis sterilibus.

6. M. intermedia. *Link.* In arvis Aprutii.

7. M. collina *Ehrh.* In montosis siccis frequens. *Matese.*

* 1. Rochelia Lappula. In arvis et campis sterilibus Aprutii: *M. di Pizzoli*; in Daunia: *Tavoliere.*

* 1. Lithospermum arvense.

— — B. pedunculis incrassatis. *L. incrassatum.* Guss.

— — C. *pusillum*; flore caeruleo. An. species propria? An. *L. minimum.* Moris Elench. plant. Sard. fasc. 2. p. 7?

In collibus apricis: *S. Maria del pianto* prope Neapolim: in *Gargano.* B. in montosis Aprutii: *Salviano*, *Velino*; Calabriae: *Aspromonte*, *Sila*; C. in Calabria: *Mormanno.*

* 2. L. apulum. Apulia: *Lecce*, Lucania.

* 3. L. tinctorium.

— — B. *incanum.* An *Anchusa tinctoria* L?

In Apuliae arvis et sabulosis maritimis: *Manfredonia*, *S. Angelo*, *Viesti*, *Barletta*, *Saline*, *Lecce*; in Calabria: *Morano* etc.

* 4. L. officinale. *Ischia*, *Capri*, *Fusaro*, *Sessa del Cilento.*

* 5. L. purpurco-coeruleum.

In nemoribus et sepibus: *Valle di S. Rocco*, *Camaldoli.* etc.

* 6. L. calabrum; caulibus basi lignescentibus stoloniferis floriferisque erectiusculis hirtis, foliis ovali-oblongis utrinque obtusis strigosis, racemis laxis subsimplicibus pauciflоris, floribus sessilibus, corollis exiguis calyce brevioribus, seminibus levibus. *Ten. Fl. nap. tom. III. pag. 177.* Ad rupes Calabriae: *Corigliano.* *Perenne.*

* 7. L. rosmarinifolium; fruticosum erectum, foliis linear-lanceolatis margine revolutis supra glabriusculis, corollis calyce triplo longioribus, seminibus levibus nitidis. *Ten. Fl. nap. III.* p. 178. tav. CXIV. *Fl. nap. prod. suppl. II. pag. 65. Synops. pag. 33. L. fruticosum*; Pet. Inst. Bot. t. II. p. 310. non Linn. *L. graminifolium* B. Schult. *Syst. veg. tom. IV. pag. 47.*

In rupibus calcareis Insulae Caprearum (*alla salita di Anacapri*); *Amalfi*, *Vietri*, *Salerno.*

Obs. Pulcherrimus hic frutex a L. *fruticoso Lin.* abunde differt foliis oblongo-lincaribus superficie superiori glabra lucida, folia *Rosmarini* omnino aemulantibus, non angustissimis supra strigoso-hispidis.

A L. *graminifolio Viv.* (*Pulmonaria suffruticosa.* L.) differt inprimis, caule fruticoso in lignosum arborescentem caespitem excrescente; foliis triplo brevioribus, latioribus, glabris. Huc sane referendum *cl. Bocconi* synon. *Lithospermum umbellatum latifolium* Plant. sic. pag. 75. tab. 74. Ipse cl. auctor, quum plantam hanc ad montem *Peregrinum* prope *Panormum* nascentem, a L. *angustifolio umbellato Gasp. Bauh.* (Pulmonaria suffruticosa L.) distinguere conatus fuisset, hujus iconem, eodem loco (pag. 76. tab. 40. fig. 4. et tab. 41) prope nostrae plantae iconem, depingi curavit.

Non nisi typographica menda, cl. Schultes, *Lith. rosmarinifol. Ten.* eodem tempore duobus Lith. speciebus, proximis quidem at diversis, nempe *fruticoso* et *rosmarinifolio* potuit inscribere. Conf. *Ten. Flora medica univ. e partic. di Nap.* (1814) tomo I. pag. 3, *Guss.* Fl. sic. Prodr. 1. p. 109.

* 1. Anchusa Barrelieri Lehm. et R. S. *Monte Vergine*, *Cerealto*, *Majella*, *M. S. Franco*, *M. de' Fiori.*

Obs. Calyces obtusissimos petit cl. *Lehman*, at in nostra potius acuti sicut in icone *Barr.* 333. observantur.

* 2. A. angustifolia Lehm. et R. S. *Matese.*

Obs. In nostra planta calyces profundius incisi et acutiores sunt quam in Ic. Zann. Ist. tab. 20; caeterum cum Ic. Lob. 576. fig. 2. et Lehman. descriptioni haec species satis convenit.

* 3. A. undulata.

— — B. foliis angustissimis.

In arvis Campaniae ad *S. Agatham*, *Capuam*; In Apulia: *Tavoliere*; in Calabria: *Sila*, *Corigliano*, *Rossano.* B. *Catanzaro*, *Cirò.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 4. A. hybrida; foliis oblongo-lanceolatis, sinuato-dentatis subundulatis villoso-hispidis, bracteis ovato-cordatis lanceolatisque; calycibus 5-dentatis semi-5-lobis fructiferis inflatis pendulis, stylo post anthesim vix exserto. *Ten. Fl. Nap. I. p. 45 tav. XI. Buglosum sylvestre* Barr. ic. 326.

— — B; foliis subintegerrimis villosiusculis.

— — C; flore albo.

In arvis et ad agrorum margines communis. Var. C. in Puteolorum agris incultis occurrit.

Obs. Ab A. *officinali* differt in primis calycibus non profunde 5-fidis laciniis angustioribus post anthesim conniventibus non divergentibus. Ab A. *undulata* stylo fere incluso nec perbelle exserto discedit. Hac nota A. *crispa* Viv. quoque ab A. *undulata* B, cui maxime affinis difficillime dignosci potest, sicut e speciminibus authenticis edoctus fui. Itidem planta Corsica est vix palmaris, foliisque lincaribus sinuato-dentatis, dentibus calycibusque obtusis gaudet.

* 5. A. italica Retz. Obs. 1. p. 12. Foliis lato-lanceolatis superioribus basi cordatis, caule 2-4-pedali ramosissimo. *Cirsium italicum* Fuchs. *ic. 143. Buglossum angustifolium majus.* Moris. *hist. 3, p. 438. S. XI. tab. 26. fig. 1.* dextra. *A. officinalis* Savi *Pis. 1. p. 204.*

— — B. *Humilis;* foliis angusto-lanceolatis superioribus utrinque attenuatis, caule pedali et infra, parce ramoso. *A. paniculata* Sibth. et Lam. ill. t. 92. An species propria?

Ad agrorum margines *Eboli, Pesto.* Var. B. in campis argillosis cultis insularum Inarimes et Caprearum.

6. A. officinalis.

— — B. *Anchusa angustifolia.* Pollich. Gmelin et aliorum, non Lin.

Ad agrorum margines et secus vias.

Obs. Majori hispiditate, nec non calycibus profunde 5-fidis minime inflatis laciniis demum reflexis ab A. *hybrida* dignoscitur.

* 1. Cynoglosum officinale.

— — A. *Canescens; tomentosum. C. officinale* A. Willd. p. 760.

— — B. *Villosum; pallide virens.* Col. Ecphr. 176. t. 175. C. *montanum* Ten. *non* Lam.

— — C. *Minor.* an C. *nebrodense* Guss?

In montosis apricis Aprutii. B. *Monte della Stella.* C. *Salviano; Aspromonte* (Gus).

Obs. De hac specie confer quod scripsi in Fl. Nap. III. pag. 181.

* 2. C. pictum.

— — B; floribus albis.

In pascuis et ad viarum margines obvium.

* 3. C. clandestinum. In Calabria.

* 4. C. Columnae; virescens, molliter villosum; foliis radicalibus et inferioribus petiolatis elliptico-lanceolatis, superioribus sessilibus basi dilatatis cordato-amplexicaulibus; racemis ebracteatis laxis, corollis planiusculis calyces subaequantibus, laciniis calycinis ovali-oblongis, vel lanceolato-linearibus; staminibus inclusis; nucibus pelviformibus in medio muricatis, margine inciso-radiatis. *Ten. Fl. nap. III. p. 183. tav. CXVI.* et *Fl. part. di Nap. I. p. 117.* Col. *Ecphr. t. 178.*

In montosis Stabiarum: *Monte S. Angelo;* et Aprutii: *Majella, Morrone.* (*Anversa*, in Aprutio ulteriori, *Col.*).

* 5 C. apenninum. In pratis montosis Samnii: *Matese, Piano di cinque miglia, Revisondoli;* Aprutii: *Majella, Monte Corno;* Calabriae: *Pollino.*

* 6. C. magellense; caule ascendente villoso; foliis lineari-lanceolatis, radicalibus tomentoso-incanis, caulinis villoso-lanatis, racemis bracteatis compactis; corollis calycem subaequantibus lobis conniventibus rotundatis apice lanatis laciniis calycinis lineari-oblongis, staminibus inclusis, nucibus centro levi vel linea longitudinali tantum muricato, margine inciso-radiatis muricatis. *Ten. Fl. nap. III. p. 183. tav. CXVI.* Col. *Ecphr. I. t. 174.*

Ad rupes et in pascuis montosis Aprutii: *Velino, Majella, Monte S. Franco, Li Renani, Forca di Vado, Lama bianca, Chiarino.*

* 7. C. cheirifolium. C. *argenteum* Lam. an *Anchusa lanata* Lin? *Cynoglossa media argentea apula campestris;* Col. *Ecphr.* 1. t. CLXXI.

Ad rupes calcareas meridiem spectantes Samnii, Aprutii, Hirpinorum, Lucaniae, Apuliae et Calabriae.

* 1. Pulmonaria officinalis.

In montibus Apuliae: *Gargano a Cagnano*, et in *Valle di Alberona* prope *Biccari;* Aprutii: *Morrone.*

* 2. P. mollis. P. *officinalis* B. *foliis immaculatis Ten. Fl. nap.*

In montibus Aprutii et Samnii.

* 3. P. angustifolia. In montibus regionis australis et meridionalis obvia.

* 1. Symphytum officinale.

— — B. floribus rubris.

In paludosis et ad rivulorum ripas: *Gargano al Monte Sagro.* Var. B. *Bagnuoli, Sarno, Sele* et alibi.

* 2. S. tuberosum: *Sessa nel Cilento.*

* 3. S. bulbosum Schimp. et Reich. S. *tuberosum* Ten. In sylvis circa Neapolim.

Obs. Habitu graciliori, radicis collo in tuberum non excrescente, foliis majoribus ovatis, corollis multo minoribus fornicibusque longe exsertis a priori differt. *Confer Fl. nap. III. p. 187.*

* 1. Cerinthe aspera.

— — B. *unicolor;* staminibus inclusis.

Ad sepes et in campis utraque varietas occurrit.

* 2. C. maculata. C. *minor Ten. Fl. nap. III. p. 187.* excl. synon.

In pascuis montosis.

3. C. auriculata; foliis maculatis, radicalibus spathulatis in petiolum brevissime productis, caulinis oblongo-spathulatis basi constrictis auriculis ampliatis rotundatis caulem amplexantibus, laciniis calycinis subaequalibus, corollis purpureis fundo luteo 5-fidis acutis conniventibus. C. *maculata Ten. Fl. Nap. III.* pag. 188. excl. syn., et *Viag. in Basilicata e Calabria* pag. 117.

Caules simplices superne dichotomo-racemiferi, undique glaberrimi. Folia radicalia et caulina bipollicaria laete viridia glaberrima nec nisi senescentia maculata et margine scabra. Flores omnino similes illis C. *glabrae*, sed duplo minores, laciniisque acutis erectis, calycis laciniis subaequalibus. Corolla fundo flavo, medio laciniisque purpureis. Antherae luteae corollam subaequantes. Nuces majusculae ovatae nitidae, purpureo griseoque variae.

Haec planta habet folia C. *asperae* absque asperitate, et flores C. *maculatae* absque laciniis luteis divergentibus.

In pascuis montosis Lucaniae: *Monte di Ruggia presso Rotonda, piano di Pollino.*

† C. minor. *Nelle praterie della pianura di Lacina a Bagnuoli.* Guss. e Casale; *Viaggio nel Distretto di Avellino* (*Raccolta di viaggi fisico-botanici* tom. I. p. 148. 1812).

* 1. Onosma montanum, O. *echioides* Petag. Inst. 2. p. 320. (ratione loci). In asperis montosis Hirpinorum: *Monteforte;* Picentinorum: *Montefinestra, Monti di Salerno, di Caea;* Lucaniae: *Potenza, Novi;* et in montibus Aprutii.

2. O. stellatum.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — B. foliis revolutis candicantibus. O. *montanum* B. Ten. Fl. nap. III. p. 188. O. *stellulatum* Ten. Fl. nap. prod. app. IV. in Fl. nap. III. p. 5. *Gargano.*

Obs. Foliis duplo triploque longioribus angustissimis margine revolutis, a praecedenti differt.

* 1. Asperugo procumbens.

In herbidis montosis regionum mediae et septentrionalis Dauniae: *Tavoliere, Gargano,* (*Cerignola, Colonna*). Aprutii: *Majella, Pizzo di Sivo.*

* 1. Lycopsis arvensis.

— — B. flore albo.

In arvis Puteolorum.

* 2. L. variegata Lin. Scop. et Host. Fl. Austr. I. p. 253. L. *bullata* Cyr. *Pl. rar. fasc. I.* t. II f. 3. Ten. *Fl. nap. t. III. pag. 179. tav. CXV.* sub nomine L. *bullatae.*

In arvis communis.

† 3. Lycopsis pulla Petag. *Inst. 2. p. 322.* Communis.

† 4. L. vesicaria *Pet. l. c.* Communis.

* 1. Borago officinalis. In cultis et ad agrorum margines.

* 1. Echium vulgare.

— — B. caule paniculato.

In arvis siccis montosis: *Gargano.* Var. B. *Granatello.*

* 2. E. tuberculatum. E. *vulgare* A. Ten. Fl. nap. t. I. pag. 49.

— — B. *Hispidum;* floribus majoribus.

In arvis siccis.

Obs. Longitudine bractearum ab E. *vulgari* primo intuitu dignosci potest. In E. *vulgari* nempe bracteae calycem non attingunt, dum in E. *tuberculato* illos multum superant. Reliqui characteres fere utrique speciei communes dici possunt. In E. *tuberculato* caulis est magis paniculatus et corollae plerumque angustiores observantur. Var. B. ob majorem hispiditatem ad E. *vulgare* magis accedit; quippe quae ab una ad alteram speciem transitum fere faciens, earum junctionem suadere videtur.

* 3. E. pustulatum.

In arvis Calabriae: *Reggio, Cassano;* Lucaniae: *Potenza;* Aprutii: *Camarda, Assergio;* Japygiae: *Brindisi, Gallipoli, Ugento, Lecce.*

Obs. A duabus speciebus praecedentibus satis differt caule divaricato ramosissimo, floribus foliisque duplo minoribus.

* 4. E. violaceum Lin. mant.

— — B; *caule elato;* racemis divaricatis bracteis lanceolato-linearibus. E. *australe* Ten. non Lin.

— — C; *piloso-pubescens;* caule prostrato, bracteis basi cordatis. E. *creticum* Lam. et Ten. non Lin.

Ad agrorum margines. Var. B. *Bagnuoli, Fusaro, Pozzuoli.* C. in Apulia: *Gargano.*

Obs. Calycinis laciniis angustissimis longissimis, idcirco corollae tubo longioribus, haec species ab omnibus affinibus facillime dignosci potest.

* 5. E. plantagineum.

— — B; flore albo.

— — C; floribus majoribus. E. *grandiflorum* Ten. Prodr. suppl. 1. pag. 59.

In pascuis arenosis.

* 6. E. arenarium *Guss. Pl. rar. pag. 88.* tab. 17. E. *diffusum* H. R. Parisiensis (fide speciminis) non *Sibth.*

In arenosis maritimis Calabriae orientalis: *Reggio, S. Leonardo, Capo Rizzuto;* Japygiae: *Taranto, Pulsano, S. Cesarea* (Guss. l. c.).

* 7. E. calycinum Viv. E. *prostratum* Ten. Fl. nap. tom. I. pag. 50. tav. XII.

— — B; corollis pallidis subregularibus calycem non excedentibus. An E. *parviflorum* Roth?

In lapidosis maritimis Insulae Caprearum: *Salita di Anacapri;* in Apulia: *Polignano, Conversano.* Var. B. in pascuis et lapidosis maritimis: *Pesto, Acropoli;* Apuliae: *Conversano.*

* 8. E. italicum. E. *italicum* A. Ten. *Fl. nap. t. I. p. 48.* (excl. syn. E. *pyrenaici*) E. *altissimum* Jacq.

In pascuis montosis demissis siccis Apuliae: *Savignano, Tavoliere;* Aprutii: *Roccamorice, Caramanico, Matese, Monte Casino.*

* 9. E. pyrenaicum. E. *italicum* B. Ten. Fl. nap. I. p. 48. E *asperrimum* M. B. et Lam.

10. E. pyramidale. *La Peyrouse Abregé de Pyr.* p. 90. n. 3. *Flor. Pyr. ined. tab. 66* et R. S. t. IV. p. 22. sub E. *pyrenaico.*

In Aprutii pascuis sterilibus: *Piano di 5. miglia.*

Obs. Cum E. *pyrenaico* haud confundendum censeo. Haec species enim cum E. *asperrimo* ramis remotis nec non floribus in densos capitulos fere congestis potius convenit. Ejusdem florum dispositionem optime adumbravit cl. *Duby in Bot. gall. I. p. 332*, capitula pedunculata axillaria eidem tribuens. In E. *pyramidali* autem rami sunt confertissimi, et flores in racemos e basi profunde bipartitos deinde valde elongatos seriatim et distincte disponuntur, unde habitu omnino diverso primo intuitu ab E. *pyrenaico* distinguitur. Ab E. *italico*, cui magis accedit, hoc differt racemis pyramidatis floribusque caeruleis.

Nostra planta variat pilis albidis vel luteis, sicut in plantis pyrenaicis inspexit cl. Decandollius, qui E. *luteum La Peyrouse* non nisi ad E. *pyramidale pilis luteis* referendum esse autumat.

Primulaceae.

1. Androsace vitaliana R. S. *Aretia vitaliana* L. *Gregoria vitaliana* Duby Bot. Gall. edit. altera. tom. I. p. 383.

In alpinis jugis editioribus: *Monte Amaro, Focaleto;* in Magella: *Costone, Monte Corno.*

1. Androsace villosa. Iisdem in locis et in *Velino.*

1. Primula Balbisii *Lehm.* P. *ciliata Moretti*, an *Schrank?*

In glareosis alpinis: *Velino, Monte Amaro, Focaleto;* in Magella: *Matese, Monte Casino, Monte Corno.*

Obs. Nostra planta foliis non tantum villosis sed villoso-viscosis gaudet. In ea sunt quoque calyces et scapi subangulati, idcirco P. *ciliata Schrank* non video quantum suis caracteribus a P. *ciliata* Moretti differat.

2. P. auricula: *Majella al Monte Focaleto.*

Obs. Non nisi elapso anno in itenere per Aprutium suscepto haec pulchra species cum praecedenti promiscue crescens primum mihi se obtulit, quapropter ad nostram Floram eam iterum vindicandam duxi. P. *auricula* foliis glaucis farinosis glaberrimis, non viridi-lutescentibus villosis neutiquam farinosis a P. *Balbisii* differt.

3. P. acaulis. In nemorum decliviis ad boream spectantibus: *Valle di S. Rocco, Vallate della Cava.*

4. P. elatior. In nemoribus Aprutii.

Obs. Calycibus corollae adpressis nec inflatis a sequenti in primis dignoscitur.

5. P. Columnae; foliis ovatis basi oblique cordatis dentato-crenulatis rugosis petiolatis villosis subtus canescentibus, petiolis alatis, corollis calyces maxime inflatos subaequantibus, tubi collo cylindrico limbo plano, scapo centrali multifloro *Ten. Fl. nap. Prod. pag. 14.* (ann. 1811.) et *Fl. nap. t. I. pag. 54. tav. XIII.* P. *suaveolens* Bert. *Journ. de Botan. tom. XIV. p. 76.* (ann. 1814). P. *inflata* Lehm. *Monogr. Primul. pag. 26. tav. II.*

6. P. Palinuri: *Petagna, et Ten. Fl. nap. I. p. 57. tav. XIV.*

Ad Palinuri promontorii rupes: *Molpa.*

1. Soldanella alpina.

— — B. *minor. S. montana* Willd. Enum. et R. S.

In montibus Aprutii: *Pizzo di Sivo, Aspromonte, Pollino.*

Obs. Postquam clariss. *Roth* et *Host* S. *alpinam* a S. *montana* Willd. di-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

stinguere conati sunt, novo examini exemplaria mea exsiccata subiiecì, et iterum evictus fui nullum inter eas discrimen certis characteribus constitui posse. S. *montana* Willd. Enum. ad S. *alpinam* nuperrime quoque junxit cl. Gaudin. *Fl. Helv. I. p. 76.*

* 1. Cyclamen neapolitanum ; foliis hysteranthiis cordato-ovatis angulatis crenulatis, corollae laciniis ovatis obtusis subobliquis ad flexuram basi utrinque ungiculatis, radice rapacea maxima depressa reticulata scabra, fibris undique erumpentibus surculis lateralibus. *Ten. Fl. nap. III. p. 197. tav. CXVIII.* C. *hederaefolium* Gaud. *Fl. Helv. t. II. p. 74.* (excl. synon. fere omnib.).

— — B. *Praecox*; floribus odoris intense rubro-purpureis, laciniis elongatis acutiusculis, radice minori.

— — C. *Hastatum*; foliis hastatis. C. *Poli delle Chiaje; Giorn. med. 1824. n. 1. cum ic.*

— — D ; *flore albo.*

In sylvis et sepibus circa Neapolim: *in Gargano;* Aprutio, Lucania : *Monte della Stella;* Var. B. *Arco Felice.* C. *Castellammare.*

Obs. C. *neapolitani* folia latitudine ac figura mirum variant, scilicet a cordato-rotunda ad hastato-sagittatam, vel cordato-oblongam. Specimina passim occurrunt, quae ab angustioribus ad latiora folia transitum faciunt. Var. D. ab hortis anglicis ad me misit cl. *Strangways*, sed a Neapoli in Angliam allatam esse monuit. De nostra planta loquutum esse cl. *Gaudinum* cuique patebit, si descriptionem et synonyma *Fl. helv. l. c.* conferre voluerit. *Clusii* enim icones, *Lobelii* et *Joa. Bauh.* ab ipso sub planta helvetica relatae, absque dubio ad plantam neapolitanam pertinent. C. *hederaefolium* ab hac in primis differt corollae collo integerrimo, foliis synanthiis neutiquam crenulatis ac florescentia vernali. C. *neapolitanum* in Helvetia sponte crescens nuperrime quoque legit cl. Gay juxta Novidunum (*intra Villeneuve et Aigle*) ac mecum benevole communicavit. Ipse autem eamdem plantam florentem vidi (Octobri 1824.) in Horto *Argentoratensi*, ac a vicinis nemoribus illam translatam esse testatus est cl. Nestler, ejusdem Horti praefectus solertissimus.

De vero C. *hederaefolio* sermonem habuisse cl. *Hallerum* suspicor, dum suae plantae tuberum avellanae magnitudinis tribuit, sicut in illo observatur; neutiquam vero de C. *neapolitano*, cujus tuber illud C. *europaei* aequat ac superat.

* 2. C. hederaefolium Ait. non Sibth.

— — A ; *petalis* angustioribus acutis.

— — B ; *petalis* abbreviatis obtusis, foliis sinuato-dentatis, radice majori. An C. *repandum* Sibth?

In nemoribus. A. Aprutii; B. circa Neapolim.

Obs. Cl. Sibthorpius *Cyclamen hederaefolium* Aiton Graeciae incolam primum dixit, atque in *Floraegraecae Prodromo* recensuit. *Smithius* autem graecae stirpis characteribus rectius inspectis, diversam fecit speciem, quam in Flora graeca *Cyclamini latifolii* nomine fusius descripsit, magnificoque icone locupletavit. En igitur duo plantae satis distinctae, nempe C. *hederaefolium* Ait. non Sibth ; et C. *latifolium* Smith, cujus synonymon est C. *hederaefolium* Sibth. non Ait. Prima planta ex collatione specimina a *Siebero* in Graecia lectorum habet folia angulata obiter denticulata, subtus violacea, petiolos glanduloso-verrucosos, corollae laciniis lanceolato-linearibus ; altera vero folia profert duplo majora cordata non angulata, sed tantum duplicato-crenata, infra pallida, petiolos leves, corollaeque laciniis oblongas.

C. *repandum* Sibth. nostrae plantae et praesertim var. B. multum accedit et forsan cum ipso conjungendum erit.

1. Hottonia palustris.

Lago di Fondi.

1. Coris monspeliensis : *Calabria, Reggio.*

1. Samolus valerandi.

Ad rivulos, in humidis, et ad fossarum margines.

* 1. Lysimachia Linum stellatum : *Monte Nuovo, Monti di Terra di Lavoro.*

* 2. L. Nummularia : *Pascone, Fusaro.*

* 3. L. vulgaris : *Matese.*

* 4. L. nemorum : *Pollino, Serra.*

* 1. Anagallis coerulea. In arvis circa Neapolim, et alibi.

* 2. A. phoenicea. In arvis Puteolorum.

† 3. A. Monelli. In nostris collibus. Petag. *Inst. t. II. pag. 340.* An. A. *coerulea?*

Plumbagineae.

* 1. Plumbago europaea.

Ad sepes collium, Campaniae : *Cervaro;* Lucaniae : *Pesto;* Apuliae : *Gargano* (*S. Marco in Lamis, S. Giov. Rotondo*), *Tavoliere, Manfredonia;* Aprutii : *Roccamorice, Chieti.*

Convolvulaceae.

* 1. Convulvulus sepium.

In dumetis maritimis humentibus : *Agnano, Baja, Fusaro, Sele Morlo, Varano, Viesti.*

* 2. C. sylvaticus. Ad sepes circa Neapolim ubique, et alibi.

* 3. C. lucanus; caule volubili, foliis cordatis sagittatis vel sagittato-oblongis, basi truncatis auriculis subangulatis remotis, pedunculis tetragonis, bracteis foliaceis carinatis concavis ovato-oblongis calyce longioribus lateribus ad invicem super incumbentibus calycique adpressis, non inflato ventricosis, corollae tubo cylindraceo elongato. *Ten. Viaggio in Basilicata e Calabria pag. 118., ad Fl. nap. Prod. app. V. pag. 9. Fl. nap. III. p. 210.* Ad sepes Lucaniae : *Auletta, Lauria*; et Apuliae : *tra Varano e Cagnano alla Madonna della Marina nel Gargano.* Anno 1829, prope Romam (extra *Porta Portese*) cl. *Mauri* comite quoque legi.

Obs. A C. *sylvatico* differt calycibus ovato-oblongis, bracteis foliaceis adpressis, non basi exquisite cordatis nec membranaceis maxime inflato-ventricosis, corolla tubo longiore ; foliis neutiquam cordato-ovatis sed oblongo-sagittatis.

* 4. C. arvensis.

— — B. *angustifolius.*

— — C. *auriculatus*

Agrorum pestis.

* 5. C. italicus ; caule volubili foliisque hirsutis, radicalibus cordatis rugosis repandis dentatis, caulinis palmato-pedatis incisis, pedunculis 2-floris folio multo longioribus. C. *hirsutus* Ten. *Fl. nap. I. pag. 60. tav. XV.* C. *altheoides* Sibth. *Fl. gr. t. 194.* non *Linn.*

Ad sepes et in agris : *Pozzuoli, Bacola, Miseno, Gaeta, Fondi;* in Calabria : *alle siepi di Bagnara.*

* 6. C. altheoides.

In montosis cretaceis : *Capri, Castellammare,* in Lucania : *Pollica, Casalicchio, Ascea;* et in Apulia : *Bovino, Savignano.*

* 7. C. tenuissimus *Sibth.*

Ad sepes Calabriae citerioris : *Morano, Castelluccio.*

Obs. A C. *altheoide* differt foliorum laciniis angustissimis integerrimis, flore albicante dimidio minori.

* 8. C. siculus : *Calabria.*

* 9. C. pentapetaloides.

In arvis Lucaniae : *Ginosa;* Apuliae : *Troja, Monopoli;* Calabriae : *Cotrone, Cassano, Policoro.*

* 10. C. lineatus.

— — B ; foliis lineari-lanceolatis utrinque acutis, caule subsimplici, floribus albis. *Conv. spicaefolius* Desrouss. et Lam. *Dict. Enc. I. p. 549.* C. *marinus repens angusto et oblongo folio Barr. t. 1132.*

In insula Caprearum : *alla Marina del Mulo ; Manfredonia* (*Baselice*) *Marina di Ogliastro presso Licosa* (*Giordano*).

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. Specimina cl. *Lang* ex Odessa, et cl. *Merat* ex Galloprovincia, a nostra planta differunt omnibus partibus triplo et quadruplo majoribus, foliis dense sericeo-argenteis ovali-oblongis vel oblongo-lanceolatis 2-5-poll. long. 5-8-lin. lat. apice obtusiusculo, floribus purpureis. In nostra autem folia sunt glabriuscula angustissima 3-lin. lata, 15-18-lin. longa acuminata et flores albi. Descriptio C. *spicaefolii* Desrouss. l. c. optime in plantam nostram quadrat. Planta Barr. ic. 1131, excepto floris colore, qui purpureus dicitur, caeterum plantae Linnaei et nostrae aequo jure referri potest; dum ic. 311 ejusdem auctoris ad plantam *Marsch. a Bieb.* et *Florae gallicae* potiori jure amandari licet. Nostra planta cultura non immutatur.

* 11. C. cantabrica.

— — B ; *terrestris.*

In collibus submontosis: *Monte Casino, Salviano; Lecce, Gargano, Potenza, Pesto, Acropoli, Eboli, Persano.*

* 12. C. Soldanella.

In litoribus: *Bagnuoli, Fusaro, Casalicchio, Pesto, Acropoli, Calabria.*

* 13. C. Imperati Vahl. C. *stoloniferus* Cyril. pl. rar. fasc. I. pag. 14. t. 5. Ten. Fl. nap. III. pag. 208. tav. 121.

In litoribus insulae Inarimes : *alla marina di S. Restituta ;* simul cum *Pancratio maritimo.*

Campanulaceae.

* 1. Campanula fragilis; caulibus diffusis, foliis simpliciter et regulariter dentato-serratis, radicalibus longissime petiolatis reniformibus vel semiorbiculato-reniformibus, caulinis inferioribus cordato-reniformibus vel cordato-ovatis summis floralibusque oblongo-lanceolatis subintegerrimis, floribus corymbosis, pedunculis 1-floris calycibus inappendiculatis, foliolis e lata basi oblongo-lanceolatis carinatis acuminatis corolla brevioribus vel eam subaequantibus; corollis campanulato-patentibus semiquinquefidis lobis extus glabris obtusiusculis subaequalibus, stylo exserto, germinibus angulatis semiovatis, non glanduloso-farinosis. *Cyr. pl. rar. nap. fasc. I. tab. II. fig. 2.* Ten. *Fl. nap. III. p. 200. tav. CXIX.* De Cand. *Monographie des Campanulées* pag. 306. excl. syn. Barr. 453. C. *crassifolia Nees D'Esenb. Syll. Ratisb. p. 6.* et *amoen. bot. fasc. 2. pag. 9. t. IV.*

— — A. *Glabra.* Obscure virens, exsiccatione nigrescens, foliorum dentibus acutis.

— — B. *Canescens.* Piloso-incana foliorum dentibus obtusis.

— — C. *Cymbalariaefolia.* Incano-hirsuta, foliorum lobo medio rotundato. C. *diffusa* Vahl. Will. Enum. exclus. synon. *Barrel. ic. 453.*

In rupibus calcareis insulae Caprearum, montium Lactariorum var. A. et B. promiscue habitant : *S. Angelo di Castellammare, Vico equense, Sorrento, Amalfi, Vietri, Salerno.* C. in Lucania : *Rotonda, S. Giovanni a Piro.* Perennis.

* 2. C. Cavolini; caulibus diffusis; foliis irregulariter grosseque dentatis, radicalibus longissime petiolatis reniformibus vel cordatis concavis cochleariformibus, caulinis inferioribus cordato-ovatis, summis oblongo-lanceolatis subintegerrimis, floribus corymbosis pedunculis unifloris, calycibus inappendiculatis corollam subaequantibus vel illa longioribus, foliolis lineari-setaceis planis utrinque attenuatis, corollis campanulato-rotatis 5-fidis lobis ovatis acutiusculis extus glabris, germinibus semiovatis angulatis farinoso-glandulosis, stylo exserto. *Ten. Fl. nap. III. pag. 201.* An C. *cochlearifolia* Vahl? certe non C. *cochlearifolia* Lamarck.

— — B. *Glabra;* laete virens rigidiuscula, foliorum dentibus acutis, planta exsiccatione non nigrescente. C. *fragilis var. alpina* Ten. in *Racc. di viag. Botan. 2. pag. 82.* C. *glabra* Ten. *Fl. nap. prodr, pag. 15. Campanula saxatilis rotundifolia hispida flore caesio amplo Ital.* Barrel. *Ic. 453.* quoad illam iconis partem plantam omnino glabram repraesentantem.

— — B. *Incana ;* villoso-incana, foliorum dentibus obtusis. *Barrel. Ic. 453.* quoad phrasim et flores distinctos, calycibus hirtis evidenter praeditos.

In rupibus sylvaticis montium Aprutii: *Morrone, Foce di Scanno, (Gravina) Majella, alla Valle di S. Spirito.* Perennis.

Flores duplo minores et pallidiores quam in praecedenti, cultura perstant.

Obs. Icon *Barrel. l. c.* ob longitudinem et formam laciniarum calycis, nec non ob flores minores, ad hanc potius quam ad praecedentem speciem pertinere videtur. Ceterum synonyma sub utraque specie in *Fl. nap. l. c.* relata, incerta tantummodo haberi debent. De hac potius quam de C. *fragili* cl. Vahl. loquutum esse, dum suam C. *cochlearifoliam* descripserat, suadent characteres quidam suae plantae tributi: nempe caules debiles semipedales superne ramosi, folia grosse dentata dentibus acutis superiora sessilia integerrima dente interdum uno alteroque, flores ante florescentiam cernui, calycis laciniae corollae longiores (etsi lanceolato-subulatae dixisset). De C. *diffusa* autem, quam e Calabria se accepisse fatetur, ubi C. *Cavolini* neutiquam, sed C. *fragilis* crescit, adfirmat ab altera discrepare caulibus diffusis ramosis, foliis obtuse serrato-dentatis summis petiolatis : eamdem plantam variare quoque refert caulibus foliisque pilosissimis, laciniis calycinis latioribus, quam extremam notam in C. *Cavolini var. villosa* frustra quaesiveris. Hoc autem rectius judicare poterit amicissimus *Schouw*, ex collatione speciminum, quae elapso anno dum Neapoli morabatur ei dono dedi, cum iis in herbario *Vahliano* Hafniae asservatis.

De hac planta cl. *Pollini in Fl. Ver. t. III. p. 782* loquutus esse suspicor, quum ad suam *Campanulam Elatinem* ic. *Barrel. 453* trahere arbitratus sit. C. *Elatines All.* et *Lin.* est certe planta omnino diversa.

* 3. C. garganica; caulibus diffusis, foliis irregulariter dentato-serratis vel bidentatis subrepandis, radicalibus reniformibus vel semiorbiculato-reniformibus longissime petiolatis, summis oblongo-lanceolatis, caulinis cordatis vel ovato-cordatis, floribus racemosis axillaribus et terminalibus subfasciculatis, calycibus inappendiculatis lineari-setaceis corolla dimidio brevioribus, corollis campanulatis regularibus 5-partitis, laciniis lanceolatis acutis, germinibus obconicis, stylo exserto. Planta pallide virens vel canescens, pubescens vel hirta. *Ten. ad Fl. nap. prodr. addenda,* ad calcem *Catal. Semin. H. R. N. 1827. pag. 3. Atti della Reale Accademia di scienze t. III. ined.* (cum icone) *Fl. nap. III. pag. 203.* C. *Elatines* Petag. *Inst. bot. tom. II. pag. 367.* Ten. *Fl. nap. prod. pag. 16* non *Lin.* C. *garganica saxatilis hirsuta pendula longius radicata, amplo rotundo folio, flore parvo caeruleo Domini Michelii,* Till. *Cat. pl. H. Pis. pag. 29.*

In *Monte Gargano ;* ad rudera vetustissimi coenobii : *Montis Sacri,* nec non ad *Aediculam* et *arcem Divi Angeli.* Perennis. *Floret Junio mense.*

Obs. Foliorum forma, et pedunculorum ramificatione cum C. *Portenschlagiana* omnino convenit; ab eadem tamen lobis calycinis corolla duplo non triplo brevioribus, et corollis profunde partitis abunde differt.

A C. *diffusa*, cui caeterum simillima, differt corolla profunde 5-partita, laciniis lanceolato-linearibus revolutis, nec semiquinquefidis, lobis lato ovatis patentibus, floribus per caulem racemosis non corymbosis.

A C. *Elatine* distinguitur caule omnino diffuso minime ascendente satis firmo et 3-6-poll. alto, foliis radicalibus orbiculato-reniformibus irregulariter bicrenatis undulatis, minime ovatis, vel ovato-cordatis, nec dentibus acuminatis pectinato-dentatis, corolla aequali, pallide caerulea, nec caeruleo-purpurea.

* 4. C. rotundifolia.

— — B. foliis pubescentibus. *Camp. linifolia. Ten. Fl. nap.*

In Aprutii montosis herbidis : *Velino, Majella, Matese.* B. In Calabria, Lucania, et in Aprutio : *Monte Corno.* (Orsini).

© Orto Botanico di Napoli, Italy

5. C. Lostritti; caule debili subpaniculato, foliis radicalibus longissime petiolatis orbiculatis vel ellipticis basi subcordatis rotundatis subcrenatis petiolisque hispidiusculis, caulinis obliteratis linearibus, floribus erectis laciniis calycinis linear-setaceis patentibus corollam infundibuliformem quinquefidam glabram aequantibus vel superantibus, stigmate trilobo stylo corollae duplo breviore. *Ten.*

Radix ramosa caespitosa crassa, caules numerosi erecti vel ascendentes tenues glabri semipedales et ultra fere aphylli et ad ramulorum floriferorum ortum tantum foliolis minutissimis setaceis instructi, folia radicalia pauca fere ut in C. *rotundifolia* disposita, petioli a 6-lineas ad 2-pollices longi setis brevibus rigidiusculis deorsum spectantibus sparsi, folii discum membranaceum laete virens orbiculare 4-7-lin. diametri, vel ovale, in ambitu leviter crenatum utrinque setulis ut in petiolis sparsum, inflorescentia paniculata ex ramulis plerumque bifloris, calyx glaber tubo brevissimo 1-2-lin. obconico levi laciniis linearibus 6-8-lineas longis, in medio $\frac{1}{3}$ lin. latis utrinque attenuatis, corolla coerulea obconica nec basi nec medio ampliata, forma fere illius *Campanulae Rapunculi*, 6-lineas longa usque ad medium in 5 lacinias triangulares incisa, stamina 5 tres lineas longa, filamentis basi in membranas ciliatas expansis supra filiformibus, antheris luteis, stylus corolla dimidio brevior apice trilobus.

In collibus Campaniae: *Frasso, Costa di Cepino. Perennis.* Autumno ad finem vergente, florentem legit cl. *Lostritto.*

Obs. Ab affinibus C. *linifolia* et *rotundifolia* differt corollis omnino obconicis nec campanulatis, laciniis calycinis corollam aequantibus nec eadem triplo brevioribus, tuboque minime sphaerico, stylo corolla dimidio breviore, floribusque erectis; a C. *caespitosa* differt in primis floribus nunquam nutantibus.

* 6. C. persicifolia.

— — B. *pumila;* uniflora, laciniis calycinis latioribus glaucescentibus. C. *Magellensis* Ten. *Fl. nap. Prod. pag. 16.*

— — C. *calycina.* Reichem. *pl. crit. Cent. I. pag. 93. fig. 157.*

In rupestribus herbidis Hirpinorum: *Montevergine, Sanseverino, Cerealto;* Samnii: *al Gaudio, a S. Michele presso Frasso;* Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsino) *Majella;* Japigiae: *Martina.* Var. B. *Majella.* C. in Campaniae collibus: *Frasso, Costa di Cepino* (Lostritto).

* 7. C. Tenorii; caulibus ascendentibus prostratisque flexuosis, foliis coriaceis lucidis glanduloso-dentatis, radicalibus ovato-cordatis longe petiolatis, caulinis ovato-oblongis utrinque attenuatis, floribus racemosis, pedunculis subsimplicibus laciniis calycinis lanceolatis, corolla campanulata patula. Ten. *Fl. nap. III. p. 205.* tav. CXX. sub nomine C. Rosani et C. corymbosae. *Camp. corymbosa* Ten. *app. alt. ad Cat. H. R. N. p. 73.* C. *Tenorii* Moretti; *annotazione al prospetto di una descrizione Geogr. d' Italia del Dott. Schouw.* p. 19. (in notis) C. Tenorii DC. Monogr. Camp. pag. 309. C. *Rosani* Ten. in lit. C. *versicolor* Guss. *pl. rar. pag. 92?* non Sibth. Flor. graec.

— — B. *flore albo.*

In Lucaniae et Japygiae saxosis: *Murge, Ginosa, Grottaglie.* Var. B. *Taranto.* Perennis.

Obs. In nostra planta folia radicalia sunt minora, et brevius petiolata, quam in C. *versicolori.* Eadem folia magis cordata ovato-oblonga potius quam ovata, caulina vero magis grosse serrata conspiciuntur. Itidem C. *Tenorii* stylo vix exserto, corollaque campanulata intus circulis concentricis versicoloribus destituta, nec non panicula coarctata gaudet. In C. *versicolori* panicula est elongata multiflora et corolla plana subrotata.

* 8. C. Rapunculus.

— — B; *hirta;* caule foliisque piloso-hirtis canescentibus.

In pratis siccis: *Vesuvio, Mauro, Monte Nuovo, Camaldoli, Agnano;* Var. B. Lucaniae: *Potenza.*

* 9. C. trichocalycina; caule simplici tereti subflexuoso, foliis membranaceis subsessilibus ellipticо-oblongis acuminatis grosse argute serratis, racemo terminali subsimplici, laciniis calycinis capillaceis corollam profunde 5-partitam subaequantibus. *Ten. Fl. nap. I. p. 67. tav. XVI.* R. S. *Syst. Veg. 5. p. 153.* Spreng. *Syst. I. p. 727.* De Cand. (Alphonse). Monographie des Campanulées pag. 276. C. *alburnica* Briganti *pempt I. pag. 3.*

In sylv. montosis Lucaniae: *Sirino, Pollino;* Hirpinorum: *Cerealto, Monte Vergine;* Aprutii: *Majella;* Calabriae: *Sila.* Per.

* 10. C. latifolia. In nemoribus montium Lactariorum: *Monte di S. Angiolo, all' acqua de' porci;* in Aprutio: *Majella.*

* 11. C. Trachelium.

— — B; foliis elongatis profunde sinuato-dentatis vel pectinatis.

In montibus regni neap. regionum mediae et septentrionalis communis; B. in Aprutio: *Capo d' acqua, Bacucco* (*Orsini*)

* 12. C. urticaefolia. *Ibidem.*

* 13. C. obliquifolia; caule simplici, foliis oblique cordato-oblongis petiolatis hirsutis bicrenatis, petiolis alatis, racemis paniculatis secundis, floribus pendulis, calycibus glabris laciniis linearibus reflexis corolla triplo brevioribus, stigmate exserto. *Ten. Fl. nap. I. pag. 69. tav. XVII.*

— — B; racemo simplici.

In Aprutii vallibus: *Majella* (*Valle Buglione*) *Morrone;* Var. B. *Matese* (*Scarano*). Peren.

Obs. Racemo composito, floribus cernuis, calycinis laciniis duplo longioribus, foliisque exquisite cordato-oblongis a C. *bononiensi* in primis discrepat. *Var.* B. ob racemum simplicem transitum ad C. *bononiensem* ostenderet, nisi haec floribus patulis non cernuis, foliis serratis, calycinis laciniis corolla quadruplo brevioribus adpressis gauderet. C. *obliquifolium* sub C. *bononiensis* nomine ad me miserunt botanici plerique, unde passim cum illa confusam esse persuasum habeo. C. *bononiensis* vera, quam semel a cl. Oertzen, propre *Interamnum* lectam accepi, mihi est planta Scopolii *Carn. 2. n.° 232*, et Gaudin *Fl. helv. I. p. 158*, quae laciniis calycinis erectis lanceolatis a nostra statim dignoscitur. C. *bononiensis* descriptiones et synonyma apud auctores plerumque inexacta sunt.

14. C. sibirica; caule minus ramoso, foliis angustioribus.

— — B; floribus duplo majoribus. C. *medium* Ten. *Fl. nap. I. pag. 74.* excl. synon.

In Aprutii montibus. Var. B. *Torricella;* prope *Teramo* (*Orsini*).

* 15. C. spicata. In Aprutii alpinis: *Monte Corno, Pizzo di Sivo, Monte de' Fiori.*

* 16. C. tenuiflora; foliis radicalibus..... caulinis inferioribus sessilibus lanceolato-linearibus, superioribus amplexicaulibus basi dilatatis, omnibus crenato-undulatis, cauleque strigoso hispidissimis, capitulo terminali sessili, glomerulis axillaribus pedunculatis, bracteis ovato-cordatis, corollis tubulosis elongatis, laciniis lanceolato-linearibus erectis, stylo incluso. *Ten. Fl. nap. III. pag. 207.*

In Lucaniae occidentalis collibus: *tra Vallo di Novi ed Ascea.*

Obs. Ab affinibus C. *cervicaria* et C. *cervicarioidi* differt corollae forma 10 lin longa 2 lin lata, laciniis angustissimis acutis, florum glomerulis pedunculatis ac stylo non exserto.

* 17. C. graminifolia.

— — B. *Elata.*

— — C. *Alpina*; vix pollicaris, involucro colorato.

In glareosis montium lactariorum: *Monte S. Angelo;* Hirpinorum: *Monte Vergine, Cerealto;* Aprutii: *Velino, Majella.* Var. C. *Sorimacavallo, Monte Amaro.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 18. C. glomerata.

— — B. *pyrenaica;* foliis candicantibus subtus tomentosis. C. *glomerata* B. R. S. C. *glomerata* D. Gaudin Fl. *helv.* C. *glomerata* D. Decand. C. *petraea* Ten. *Fl. nap. I. p. 71.*

— — C. *Hermanni;* glabriuscula, floribus per caulem sparsis. *Trachelium alpinum floribus conglomeratis, foliis Asarinae rigidis et hirsutis.* Herm. *Parad. t. 235.*

In pratis submontosis Aprutii. Var. B. in glareosis: *Monte Vergine.*

19. C. aggregata W.

— — B; *corniculata* Reich. pl. crit. t. 6. tab. 555. fig. 759.

In Aprutio.

20. C. elliptica Kit. et Reich. l. c. t. 559. fig. 763.

In Aprutio.

* 21. C. foliosa; hirsuta laete virens, caule angulato simplici, foliis omnibus petiolatis cordato-ovatis bidentatis utrinque viridibus, petiolis alatis, floribus sessilibus capitato-glomeratis, involucri foliis ovato-cordatis latissimis, stylo corolla breviore, corollae laciniis conniventibus. Ten. *Fl. nap. I. pag. 71. tav. XVIII.* R. S. Syst. veget. tom. 5. pag. 126. ab utraque excl. synon. *Hermanni parad 235.* De Caud. Alph. monograph. des campanulées pag. 253.

In pratis montanis: *Pollino, Velino, Majella, Monte Corno.* Per.

Obs. Folia caulina quoque petiolata, petiolis alatis, nec non corollae tubulosae laciniis conniventibus, haec species primo intuitu a praecedenti distinguitur. Variat capitulo terminali solitario vel glomerulis axillaribus suffulto. Ob defectum foliorum in caule petiolatorum, et ob corollas patentes, icon *Hermanni*, quam ipse perperam ad meam plantam laudavi, ad varietatem C. *praecedentis* potius pertinere videtur.

* 22. C. Erinus. In arvis, muris, tectis, communis.

* 23. C. dichotoma. Ad sepes collium circa Neapolim: *Strada di S. Rocco, Camaldoli, Ischia.*

24. C. mollis.

In Principatus citerioris arvis, muris: *Salerno, Cava, Sessa, Omignano.*

Obs. Hirsutie et villositate a praecedenti parum differt, sed foliis minime oblongis at ovalibus vel subrotundis, obiter subcrenatis nec serratis, caule basi procumbente, ramis alternis subracemosis paniculam non efformantibus, floribus erectis non cernuis, calycibus minoribus sinuum appendicibus brevioribus corolla demum ampliorib us differt.

* 25. C. nutabunda; caule erecto ramoso stricto, foliis lineari-lanceolatis repando-denticulatis, pedunculis filiformibus elongatis ante anthesim cernuis demum erectis, corollis infundibuliformibus limbo 5-partito, capsulis subglobosis trilocularibus. Guss. *pl. rar. pag. 94. tab. 18. Wahlenbergia nutabunda.* De Cand. Alph. Mon. des Camp. pag. 151.

In collibus Calabriae meridionalis: *Reggio* (*Gussone*). Annua.

* 26. C. virgata. Ten. Fl. nap. I. p. 66. Phyteuma collinum Guss. *Pl. rar. p. 97. tab. 19.*

In collibus siccis Japygiae: *Murgie di Ginosa, Lecce.*

Obs. Cl. Decandollius in Monograph. Camp. pag. 203, *Phyteuma collinum* Guss. quod a C. *virgata* diversum facit, ab ea, minus habitu et foliis, quam corolla profunde 5-partita nec superne 5-loba distare ait. Si vero in ipso *Camp. virgatae* cl. detectore accuratiorem hujus plantae descriptionem consulere volueris, summam ejusdem characteris divergentiam animadvertere poteris. In *Plantarum* enim *Syriae rariorum Decad. 2. pag. 12* de *Camp. virgata* scriptum est: *Corolla monopetala campanulata 5-partita laciniis lanceolatis FERE AD BASIN FISSIS.* Verum igitur hujusce plantae characterem discriminaturus, cuinam fides danda erit, cl. *Labillardiere*, videlicet, qui loco natali suam plantam primus detexit et descripsit, vel cl. *Decandollio*, qui eam tantum siccam vidisse fatetur judicare non audebo.

* 1. Prismatocarpus Speculum.

Inter segetes Aprutii.

* 2. P. hirtus; villoso-hirsutus, caule erecto ramis patentibus, foliis ellipticis amplexicaulibus obtuse subcrenatis, floribus aggregatis, calycibus corolla brevioribus. *Ten. Fl. nap. I. p. 76. tav. XIX. Campanula hirta* R. et S. *5. p. 153.* Spreng. *Syst. I. p. 737.* Guss. *Fl. sic. Prodr. I. p. 247.*

Inter segetes circa Neapolim, in Apulia et alibi. Annuus.

* 3. P. hybridus. Inter segetes: *Capri, Lucania.*

* 4. P. falcatus; glaber, caule erecto simplicissimo, foliis ellipticis integris imis obovatis subcrenatis pubescentibus, floribus axillaribus solitariis terminalibus subaggregatis, laciniis calycinis lineari-lanceolatis patentibus falcatis corolla subduplo longioribus. *Ten. l. c. p. 77. tav. 20. Campanula falcata* R. et S. *l. c. p. 159.* Spreng. *l. c. p. 737.* Guss. *l. c. p. 247.* C. *arvensis flore minimo capsula grandi* Buxbaum. *Cent. 4. p. 24. tab. 38!* Specularia falcata DC. Monogr. des Campanul. p. 345.

In collibus ad sepes et agrorum margines, inque muris: *Agnano, Gargano;* in Lucania occidentali: *Sessa, Omignano* ec.

Obs. « Hoc genus calyce, corolla, nectariis fructuque a *Campanula* exi» mie differt, ut non parum mirandum sit, auctores nostros recentiores » caeterum novis generibus faventes, saepe plus justo, genus *Prismato*» *carpum* a *Campanula* non distinxisse (Gaudin *Fl. helv. t. II. p. 167*).

Cl. De Candol. in Monogr. des Camp. *Prismatocarpi* genus pro ejusdem species capenses tantum retinuit, europeas vero, uti et has nostras, in *Specularium* inseruit.

* 1 Phyteuma orbiculare.

— — B. *Ellipticum.*

— — C. *Columnae*; glaberrimum, foliis caulinis petiolatis, bracteis quandoque elongatis. P. *orbiculare* B. Ten. *Fl. nap. t. I. p. 78.* P. *corniculatum Columnae* Gaud. *Fl. helv. 2. 178.* (quoad synonym. Column.) *Rapontium corniculatum montanum* Col. *Ecphr. I. p. 225. t. 224.*

Ad rupes montium Aprutii: *Velino, Majella, Monte Corno, Costone, Intermesole.* Var. B. *Majella.*

Obs. Columnae planta caule elatiore, foliis rigidioribus glaberrimis, caulinis petiolatis tantum gaudet, nec a P. *orbiculari* sejungi potest.

* 1. Trachelium coeruleum. In umbrosis Campaniae: *Caserta;* et in ulteriori Calabria.

* 2. Jasione montana.

— — B. *Humilis*; incano-hispida, caule diffuso.

In submontosis Aprutii: *Majella, Li renari, Pizzo di Sivo,* B. in collibus Calabriae: *Cocuzzo, Cosenza, Reggio, Bagnara.*

Lobeliaceae.

* 1. Lobelia Laurentia. In humidiusculis Japygiae: *Gallipoli, Taranto* (Gussone); Campaniae: *Fondi, Gaeta* (Nicodemi)

Santalaceae.

* 1. Thesium linophyllum *Lin. et Smith. Moris.* S. 15. t. 1. f. 3. non *Reich.*

— — B. Fructu oblongo, pedunculis sterilibus divaricatis. An T. *divaricatum* Jan?

In demissis montosis aridis vel saxosis: *Monte de' Fiori, Majella.* B. *Gargano.*

Obs. Foliis glaucescentibus crassiusculis angustioribus, caulibus ascendentibus dense paniculatis, bracteis minutissimis calyce brevioribus a sequentibus discedit.

* 2. T. montanum.

— — A; caule 6-12-pollicari erecto vel ascendente, foliis ut plurimum 3-nerviis, perigonii laciniis crispulis. T. *linophyllum* Reich. *Cent. 5. p. 32. ic. 453. fig. 645.*

— — B. *Minus.* T. *intermedium* Schr. *R. S. 5. p. 529.*

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — C; caule pedali, foliis latioribus sub 5-nerviis, perigonii laciniis planiusculis. T. *montanum* Ehrh. et Reich. *l. c. ic. 452.*

In pratis montosis, *Majella*, *Monte Corno*; Lucaniae: *Ginosa*, *Martina*. C. *Pizzo della Giumenta* (Orsini).

Obs. Panicula pyramidali, foliis lanceolatis membraceis laete virentibus a praecedenti differt.

* 3. T. ambiguum; thyrsoideum, caulibus flaccidis ascendentibus, foliis lanceolato-linearibus subtrinerviis, bracteis ternis lanceolatis intermedia floribus longiore, pedunculis simplicibus elongatis apice 1-3-floris, drupis ovatis reticulato-venosis tubo calycis duplo longioribus. *Ten. Fl. nap. III. p. 312.* An T. *linophyllum* Lam. *Ill. tab. 142. f. 1.* (icon mala).

In glareosis editiorum montium: *Majella*, *Monte Corno*, *Cocuzzo*. Peren.

Obs. Panicula oblonga coarctata depauperata, foliis angustissimis, bracteis calyce longioribus a praecedenti et a sequenti dignoscitur.

* 4. T. intermedium *Guss*, et *Bert.* non *Reich.* An T. *linophyllum minus* Gaud. *Fl. helv. 2. p. 235?*

In alpinis editioribus Aprutii: *Majella*, *Costone*, *Morrone*, *Monte Corno*, *Intermesole*.

Obs. Floribus subsessilibus plerumque unilateralibus a praecedenti dignosci potest. A T. *alpino* non differt nisi calyce brevi 3-fido non elongato 4-fido.

* 5. T. humile.

In collibus maritimis: *Gargano*, *Manduria*, *Reggio*.

6. T. elegans Rochel. *Reich. Hor. bot. Cent. I. p. 14. t. 19.* (mala, quoad analisym floris, nucis et ad folii iconem). Rochel; *Plantae Banatus rariores* (Pestini 1828) *pag. 36. tab. IV. fig. 2.*

In monte Gargano.

Caprifoliaceae.

* 1. Lonicera Caprifolium. In nemoribus montanis: *Castellammare*.

* 2. L. balearica.

— — A; floribus subcapitatis vel verticillatis, foliis in ramis floriferis fere omnibus connato-perfoliatis, in ramis sterilibus distinctis. L. *implexa* Ait. an L. *implexa* Willd?

— — B; floribus subcapitatis, foliis summis tantum connatis.

— — C; floribus verticillatis, foliis superioribus semiconnatis floralibus deltoideis. An L. *cyrenaica* Vivian.?

In nemoribus et dumetis maritimis B. *Fusaro*, *Licola*. C. *Pizzo in Calabria* (Thomas).

* 3. L. etrusca. *Montorio*, *Majella*, *Montevergine*, *Bagnuoli*, *Ariano*, *Troja*, *Gargano*.

* 4. L. Peryclymenum.

— — B. *villosa*.

In montibus Hirpinis.

Obs. L. *Peryclymenum quercifolia H. R. Neap.* ad hanc pertinere speciem evictus sum; deleatur idcirco quod scripsi in *Fl. nap. III. p. 214* sub L. *balearica* (in notis).

* 5. L. alpigena.

— — B; foliis subtus dense pubescentibus.

In apricis montosis Samnii et Aprutii: *Monte Capraro*, *S. Nicola presso Monte Corno*, *Monte Costone*. Var. B. *Majella, demanio di Roccamorice*.

* 6. L. Xylosteum. *Monte Corno*.

* 1. Hedera helix.

— — B. *Chrysocarpa*. H. *helix*. B. Lin. Willd. et Ten. *Osservaz. sulla Fl. Virgiliana pag. 12.* H. *Chrysocarpa* Valsh; in *Transactions of the Horticultural society t. 2. part. 2. p. 42.* H. *poetarum* Bertol. *Praelect. rei herbar. p. 79.*

— — C. *acerifolia*; foliis palmatis.

In sepibus et nemoribus communis. Var. B. in collibus (*rara*) *Villa del Duca di Gallo*. C. *Castellammare*, *Monte S. Angelo*.

Solanaceae.

* 1. Verbascum Thapsus.

— — B. Spica ramosa. V. *thapsoides* Lin. et Ten. *Fl. nap.*

— — C; foliis angustioribus, filamentis omnibus barbatis. V. *angustius* Schrank; an V. *densiflorum* Pollini *Fl. Veron. 3. p. 729.* tab. III. f. 7? non Bertol. V. *thapsiforme* Mauri *in lit.*

— — Cc. *Fl. albo.*

— — D; caule humiliori, spica spithamea densa basi floribus solitariis aucta, bracteis plerumque flore brevioribus, tomento crassiore ad luteo-aureum colorem vergente. V. *thapsiforme* Ten. *Fl. Nap. t. III. p. 215.* non Schrad.

Var. A. et B. in collibus, in fossis et in arvis sabulosis circa Neapolim occurrunt. C. in *Gargano* Cc. in monte *Epomaeo* insulae Inarimes. D. in Aprutio et in Monte Matesio.

Obs. V. *Thapsus* (*verus*) mihi est planta in qua deprehenduntur flores breviter pedicellati, corollae parvae rotatae laciniis oblongis rotundatis, filamentum longius plerumque glabrum, antherae oblongo-reniformes spica laxiuscula basi quandoque ramosa, bracteae foliaceae flores superantes.

* 2. V. macrurum; foliis decurrentibus ellipticis utrinque dense tomentosis crenulatis, superioribus cuspidatis, spica densissima et longissima basi quandoque subramosa, bracteis calycem subaequantibus, floribus sessilibus, corollis infundibuliformibus magnis, lobis orbicularibus, filamentis lanatis omnibus, antheris duobus oblongis. *Ten. ad Fl. Neap. Prodr. App. V. pag. 9. et Viaggio in Calabria pag. 117*; an *V. thapsiforme* Guss. *Flor. sic. Prodr. 1. pag. 260?*

In citeriori Calabria ad montium radices: *Dirupata di Morano*. Elapso anno in collibus circa lacum *Agnano* quoque legi. *Bienne*.

Obs. A *V. thapso* differt spica confertissima longissima 2-pedali et ultra, etiam in pinguiori solo simplicissima vel tantum uno alterove ramulo brevissimo basi instructa, corollis duplo et triplo majoribus non rotatis laciniis oblongis, sed subinfundibuliformibus lobis orbicularibus, filamentis omnibus dense lanatis.

3. V. thapsiforme Schrad Ten. *Relazione del Viaggio di Abruzzo pag. 54.*

Ad oras Fucini, prope Claudii aquaeductus aditum.

Obs. A *V. thapso*, cum quo cl. *Sprengel* junxit, hoc nostrum differt spica graciliori, tomento lutescente breviter non dense lanata, foliis caulinis inferioribus in petiolum attenuatis. *V. niveo* Ten. magis proximum, at lana in spica minime gossypino-argentea, foliis omnino non subdecurrentibus diversum existimandum. Diu ambegi an hanc plantam ad *V. cuspidatum* vel ad *V. thapsiforme* amandaverim; sed in *V. cuspidato* planta pallide viridis tomento tenuiori, corollae illis *V. phlomoides* minores, racemique valde remoti dicuntur, quod in nostra non deprehendes.

4. V. phlomoides

— — B; *nanum*.

In sabulosis maritimis: *Giulia nova*, *Pescara*.

Obs. Planta sesquipedalis et ultra, tomento denso adpresso minime secedente undique induta; folia subserrata; spica e glomerulis breviter petiolatis inferioribus remotis; bracteae cuspidatae floribus longiores; corollae rotatae 1-2-lin. diametri; filamenta longiora glabra cum antheris oblongis.

* 5. V. niveum; foliis crenatis radicalibus longe petiolatis ellipticis vel obovato-cuneatis, caulinis oblongis amplexicaulibus subdecurrentibus utrinque spicaque compacta lana gossypino-argentea induta, bracteis cuspidatis flore plerumque longioribus. *Ten. Fl. nap. t. I. p. 50 tav. XXII.*

— — B. Spica ramosa.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In pratis siccis Lucaniae: *Ginosa*, et ad Adriatici oras: *Pescara*, *Martina*; Calabriae: *Cirò* (*Guss.*). *Bienne.*

* 6. V. argyrostachyon; foliis radicalibus obovato-oblongis petiolatis per petiolum attenuatis, caulinis subdecurrentibus cuneatis, omnibus crenatis levibus, supra obscure viridibus glabriusculis subtus villosis, spica densissima basi subinterrupta lana densa gossypino-argentea undique obsita, bracteis in cuspidem setaceum longe productis. *Ten. Relaz. del viag. di Abruz. pag. 52.*

Caulis ascendens 2-3-pedalis laxiusculus leviter tomentosus, tomento deterso viridis, folia radicalia obovato-oblonga ad basim producta, cuneata per petiolum decurrentia (6. poll. long. 2. poll. lat.), caulina sensim minora in petiolum attenuata, suprema oblonga sessilia, omnia grosse dentata basi utrinque producta et subdecurrentia, spica compacta terminalis 4-8-pollicaris rariter basi fasciculis remotis paucis aucta, bracteae exteriores ovatae, interiores lanceolato-lineares, omnes in mucrone setaceo longe productae. Calycis laciniae ovato-lanceolatae planae, extus ut caeterae spicae partes lana densissima argentea obtectae. Corolla aureo-lutea pollicaris diametri, laciniis subaequalibus extus lanatis intus venosis. Stamina tria minora undique lana flava involuta antheris reniformibus, duo majora glabriuscula crocea antheris oblongis miniatis, capsula ovato-subrotunda.

In collibus apricis Aprutii: *Colle bringione, Colli prope Carseolum. Bienne?*

Obs. V. viminali Guss. *Pl. rar. p. 101 tab. 21*, et *V. niveo* Ten. affine. A priori differt foliis radicalibus obovato-oblongis per petiolum decurrentibus, foliisque caulinis semidecurrentibus, omnibus supra viridibus glabriusculis, caule humiliori laxiusculo, spica densiori, idcirco habitu omnino diverso. A *V. niveo* abludit caule stricto duplo vel triplo longiori, foliis supra viridibus caulinisque inferioribus cuneatis in petiolum attenuatis, nec ellipticis utrinque dense lanatis bracteisque duplo longioribus.

* 7. V. viminale; caule simplici, foliis oblongo-ellipticis crenulatis superne viridibus adpresse villosis inferne albido-tomentosis, racemi subconferti fasciculis inferioribus remotis, bracteis calycibus capsulisque dense tomentoso-farinosis. *Guss. Pl. rar. p. 101. tab. 21.*

In collibus siccis Japygiae: *Massafra, Castellaneta, Taranto.* (*Guss. l. c.*) *Bienne.*

Obs. Folia caulina utrinque basi producta caulem amplexantia, idcirco auriculata non semidecurrentia dici debent; auriculae autem profunde inciso-dentatae conspiciuntur: qua nota ab affinibus *V. niveo*, et *V. argyrostachyo* primo intuitu dignosci potest.

* 8. V. samniticum; caule ramoso nudo, foliis radicalibus obovatis oblongis per petiolum decurrentibus, caulinis sessilibus semidecurrentibus oblongo-cuneatis, omnibus crenulatis subundulatis rugosis superne viridibus adpresse villosis, inferne ferrugineo-tomentosis, florum fasciculis omnibus remotis subsessilibus, bracteis calycibusque dense ferrugineo-tomentosis, antheris aequalibus oblongis, filamentis albo-lanatis. *Ten. Flor. nap. tom. III. pag. 219* et *Relaz. del viag. di Abruz. pag. 54.*

In pratis sterilibus Aprutii: *al Morrone*; Samnii: *Campobasso. Bienne.*

Obs. A *V. argyrostachyo* differt caule nudo, foliis utrinque villosis, florum fasciculis omnibus remotis ferrugineo-tomentosis, bracteis duplo brevioribus. A *V. australe* differt foliis subintegerrimis caulinis oblongo-lanceolatis, florum fasciculis sessilibus remotioribus dense lanatis, caule purpureo nudo. A *V. phlomoide* foliis semidecurrentibus supra nudiusculis, fasciculis florum omnino remotis, antheris aequalibus oblongis omnibus discrepat.

* 9. V. commutatum; foliis crenulatis, radicalibus ellipticis in petiolum attenuatis supra viridi-canescentibus leviter tomentosis, racemo pyramidato composito, fasciculis subverticillatis distantibus, bracteis exiguis, filamentis albo-lanatis. *Ten. Relaz. del viaggio di Abruzzo p. 55.*

Caulis 3-4-pedalis subangulatus superne ramosus, folia radicalia pedalia et ultra, elliptica vel elliptico-oblonga in petiolum attenuata, supra pallide viridia adpresse tomentosa, subtus tomento niveo adpresso tecta, caulinia sensim minora sessilia subdecurrentia, superiora ovato-cuspidata utrinque niveo-tomentosa. Racemus pyramidatus ramosissimus, ut in *V. lychnitide*; fasciculi semiverticillati 4-5-flores, pedicelli brevissimi vel nulli, bracteae calyces subaequantes lanceolatae acutiusculae. Corolla 8-lin. diametri, filamenta dense albo-lanata, antherae duae oblongae, stylus persistens, capsula subrotundo-ovata.

In Magellae nemoribus prope *Roccamorice*. Floret *Julio. Bienne?*

Obs. Hanc *Verbasci* speciem ad affines *V. floccosum*, *V. phlomoidem*, *V. pulverulentum* et *V. candidissimum* trahere frustra conatus sum. Est enim, datis characteribus, ab hisce omnibus abunde diversum. A *V. floccoso* et *pulverulento* differt inprimis foliis semidecurrentibus, tomento minime secedente, floribus subsessilibus; a *V. phlomoide* florum fasciculis distinctis in racemis longissimis dispositis, nec non corollis duplo minoribus; a *V. candidissimo* foliis ovalibus leviter crenatis, caulinis non omnino decurrentibus, tomento laeviori farinoso diversum censendum. *V. thapsoidi* Schrad. magis affine existimandum, ab eodem tamen foliis radicalibus caulinisque prioribus late ellipticis non oblongo-lanceolatis, caulinis late ovatis vel subrotundis, florum fasciculis minime confertis discedit. A *V. Lychnitide*, cui facie simillimum, foliis utrinque albo-tomentosis, caulinis semidecurrentibus prima fronte diversum judicatur.

* 10. V. sinuatum.

— — B. *glabriusculum*; foliis obscure virentibus.

Ad vias et in agris sterilibus. *B.* circa Neapolim in ruderatis: *S. Maria del Pianto*; et alibi.

* 11. V. garganicum; foliis radicalibus caulinisque inferioribus petiolatis oblongo-lanceolatis, superioribus sessilibus amplexicaulibus ovato-oblongis cuspidatis integerrimis, spica laxiuscula, filamentis lanatis. Planta tomento niveo secedente undique induta. *Ten. Fl. nap. III. p. 217. V. niveum.* Guss. *Pl. rar. p. 103.* Ten. *in literis* (1827) non *V. niveum Fl. nap. I. pag. 90. tav. XXII. V. garganicum.* Ten. *Relaz. del viag. di Abruz. p. 53.* excl. *var. B.* quae ad *V. phlomoidem* pertinet.

In monte *Gargano*, *presso S. Angelo*; in arvis et inter segetes. *Bienne.*

Obs. In itinere per Apuliam anno 1827 peracto, hanc pulcherrimam *Verbasci* speciem legi, et inconsulto *V. nivei* nomine inscriptam botanicis exteris quibusdam communicavi. Eodem fere tempore *cl. Gussonius* in laudatissimo *Plant. rar. Regni Neapolitani* opere, *Verbasci nivei* nomine hanc plantam evulgavit, et specimina quaedam in iisdem locis lecta mihi dono dedit. Quum vero *Verbascorum* species in Fl. Neap. describendas meliori examini subiicere debuerim, sub eodem *V. nivei* nomine, duas species satis distinctas in herbario asservatas inveni: verum *V. niveum*, videlicet, et alterum, quod *V. garganici* nomine evulgavi (*Confer. Fl. nap. l. c.*)

A *V. niveo* hoc in primis foliis omnino sessilibus non semi-decurrentibus differt.

* 12. V. longifolium; foliis oblongo-lanceolatis integerrimis, radicalibus subpetiolatis, caulinis superioribus amplexicaulibus, spica laxiuscula glomerulis multifloris longe pedunculatis purpureo-lanatis, longioribus glabriusculis, antheris miniatis duobus oblongis. Planta tomento aureo densissimo secedente undique induta. *Ten. Fl. Nap. I. pag. 89. tav. XXI.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

R. S. *Syst. 4. p. 345.* Schrad. *Verbasc. 2. pag. 10. Verbascum montanum tomentosum longifolium luteum, foliis non serratis, flore parvo D. Michelii.* Tilli *Hort. Pis. p. 171.*

— — B; spica valde ramosa.

— — C; tomento albicante.

In pratis montosis Aprutii omnes varietates promiscue occurrunt: *M. S. Franco, Velino, Piano di 5. miglia, Renani, Majelletta, Tittone, Campratore, Monte de' Fiori. Bienne.*

* 13. V. rotundifolium; foliis radicalibus longe petiolatis subrotundis, caulinis inferioribus ovalibus petiolatis, summis amplexicaulibus, omnibus crenatis undulatis utrinque candido-tomentosis, racemo simplici glomerulis remotis paucifloris, filamentis purpureo-lanatis, antheris aequalibus, capsulis oblongis acutis. *Ten. Fl. nap. I. p. 92. tav. XXIII.* Schrad. *Verbasc. 2. pag. 50.* Guss. *Fl. Sic. Prodr. I. p. 262.* An *V. rotundifolium.* R. et S. *Syst. veg. 4. p. 343? Verbascum tomentosum incanum, folio subrotundo et quasi circinnato, caule non alato, flore luteo, staminulis purpureis D. Micheli.* Tilli *Hort. Pis. pag. 171.*

In collibus Amalphitanis (*Micheli*). In demissis montium Lactariorum: *S. Angelo di Castellammare;* in montibus Cavensibus etiam ad muros, et in insula Caprearum. *Bienne.*

Obs. Qua ratione, postquam in speciem propriam botanici fere omnes hanc plantam receperunt, cl. Sprengelius denuo illam sub *V. phlomoide* inserucrit haud facile explicandum.

* 14. V. magellense; caule simplici, foliis radicalibus... caulinis inferioribus subsessilibus superioribusque amplexicaulibus elliptico-oblongis, vel obovatis cum acumine levissime crenulatis, foliis floralibus sensim decrescentibus, floribus per duas tertias partes caulis in fasciculos axillares longe dissitos dispositis; filamentis lanatis omnibus lana purpurea, antheris aequalibus reniformibus polline miniato. Planta tomento candido denso secedente undique obsita. *Ten. Fl. Nap. III. pag. 219.*

In pascuis Magellae. *Bienne.*

Obs. Pulcherrima species neutiquam cum aliis confundenda. Florum dispositio *V. majale* repraesentat, sed ab illo datis characteribus certe diversum. Ad *V. collinum* etiam accedit, at differt praecipue foliis minime decurrentibus, floribus racemum non efformantibus.

* 15. V. angustifolium; foliis crenulatis supra rugosis glabriusculis subtus floccoso-tomentosis, radicalibus subsessilibus caulinisque inferioribus lanceolatis, superioribus amplexicaulibus ovato-oblongis, spica simplici compacta, bracteis ovato-lanceolatis calycibusque floccoso-tomentosis, filamentis lanatis. *Ten. Fl. nap. III. pag. 218. tav. CXXII.* Schrad. *Verb. 2. p. 32.* et hoc teste *V. calabrum* Richard (*in literis*). R. S. *Syst. veg. 4. p. 344.* Spr. *Syst. Veg. I. pag. 619.*

In Calabriae maritimis: *Nicotera* (Thomas). *Bienne.*

16. V. Lychnitis.

In pascuis montosis Aprutii: *Pizzo della giumenta* (Orsini) *Majella.*

Obs. A sequenti differt planta pallide virenti incana, foliis subtus dense tomentosis exsiccatione non nigrescentibus; floribus duplo majoribus, capsulis ovatis.

* 17. V. micranthum; caule ramoso, foliis radicalibus petiolatis oblongo-lanceolatis acutis crenulatis subtus canescentibus, caulinis sparsis sessilibus acuminatis, racemi compositi fasciculis remotis, pedicellis calycibus duplo longioribus, capsulis oblongis. *Moretti, Dec. plant. ital. 3. pag. 6.* Ten. *Flor. Nap. tom. III. pag. 221;* Guss. *pl. rar. pag. 103.*

— — A; foliis radicalibus obovato-ellipticis subtus incano-tomentosis. Planta 2-3-pedali floribus luteis, exsiccatione nigrescente. *V. Lychnitis.* Ten. *Fl. Nap. 3. loc. cit.* comparationis causa in *V. micranthi* descriptione allatum, et *tom. I. pag. 93.* excl. synon.

— — B. *Glabratum;* foliis utrinque glabris subtus pallide viridibus, radicalibus falcatis exsiccatione non nigrescentibus. Planta 3-4-pedalis; flores luteo-aurei. *V. micranthum.* Ten. *Fl. nap. III. p. 221.*

— — C; foliis radicalibus ellipticis grosse crenatis subtus incano-tomentosis, summis obtusiusculis, corollis majoribus palidioribus subtus glabris, An *V. monspessulanum?* an *V. heterophyllum.* Moretti *l. c.?*

In umbrosis montanis et collinis. A. *Camaldoli, Sanseverino, Castellammare.* B. *Majella, Velino, Monti di Roseto, Pizzo di Sivo, Pizzo della Giumenta* (Orsini). C. *Majella* (Guss.).

* 18. V. austriacum: *Gargano, Matese.*

* 19. V. nigrum.

In nemoribus Apuliae: *Gargano, et alibi.*

* 20. V. floccosum.

— — B; caule tricubitali ramosissimo subtus viridi non purpureo, foliis radicalibus pedalibus et ultra, caulinis superioribus in mucronem longe productis. An species propria?

In collibus apricis et agris sterilibus: *Capodimonte, Agnano, Camaldoli,* B. in *Aprutio, Samnio, Gargano.*

21. V. pulverulentum *Villars* et *Sprengel.*

Obs. Descriptio cl. *Schrad, Monogr. Verb. 2. pag. 17* nostrae plantae ex asse quadrat.

— — B. racemo simplici.

In montibus. Aprutii: *Pizzo di Sivo.* (Orsini). *Colle Bringione.*

* 22. V. argenteum; foliis radicalibus caulinisque inferioribus petiolatis oblongo-ovalibus, summis ovatis amplexicaulibus obtusis, florum racemo paniculato, fasciculis remotiusculis multifloris, pedunculis calycibus triplo longioribus, planta undique tomento denso gossypino argenteo tecta. *Ten. Fl. nap. III. p. 220.*

Caulis 4-5-pedalis, folia radicalia pedem longa 3. poll. lata. Plantae tomentum neutiquam farinosum, sed pilis argenteis intertextum, filamenta omnia lanata; corolla luteo-aurea. *Bienne.*

Ad Matesii radices in Samnio: *S. Gregorio.*

* 23. V. Blattaria.

In arvis et ruderatis.

* 24. V. phoeniceum: *Monte de' Fiori.*

In agris inter Bononiam et Modenam pulcherrimam hanc plantam sponte nascentem anno 1824 quoque legi.

* 1. Datura Stramonium. Undique communis.

Obs. Frigoris impatiens est: idcirco e calidioribus regionibus emigrasse putandum.

* 1. Hyoscyamus niger.

In montosis circa villicorum tuguria.

* 2. H. albus. Ad muros cummunis.

3. H. aureus. Ad muros in Aprutio Citeriori: *Chieti* (Orsini).

* 4. H. auriculatus, caule erecto simplici, foliis ovatis petiolatis acute sinuatis, petiolis alatis basis auriculatis, floribus subsessilibus, corollis luteis fundo venisque reticulatis purpureis, fructibus erectis. *Ten. Fl. nap. Prod. pag. 16.*

In montosis Hirpinorum: *Avellino, alle falde del Monte Calvanico, e presso Sirino.*

Obs. Caveas ne cum *H. aureo* hanc speciem conjungas, sicut cl. Sprengelio facere placuit; sunt enim plantae omnino diversae; *H. aureus* habet caules sublignosos diffusos, folia obtuse sinuata, fructus pendulos corollasque concolores: quod in nostro neutiquam invenies.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 1. Atropa Belladonna. In nemoribus montium totius Regni: *Monte Corno, Majella, Bagnuoli* (*alla foce delle Tronole*) *Cerealto, Monte Vergine, Gargano* (*alla valle del tesoro*), *Pollino.*

* 1. Mandragora officinarum L.

In montosis apricis Campaniae: *S. Germano, Monte Casino;* in Apulia: *Gargano;* Lucania occidua: *colline di Castellabate* prope Leucosiam; Calabria *Pollino.*

Obs Nostra planta, in qua laciniae calycinae plus minus elongatae observantur, bis quotannis in Horto Regio florentem habemus; autumno nempe et vere: *Mandragorae vernalis* idcirco differentia a diverso florendi tempore, nec non a calycis laciniarum longitudine quaesita, satis infirma mihi visa est.

* 1. Physalis Alkekengi.

In nemoribus montosis Aprutii: *Pettorano, Caramanico;* Lucaniae occidentalis: *Monte della Stella, Sessa, nel vallone di S. Giovanni;* Calabriae: *Castelluccio, Monteleone;* Japygiae: *Martina.*

* 1. Solanum sodomeum.

In litoribus ab insula Caprearum ad extremam Calabriam.

* 2. S. Dulcamara. Ad sepes humidas.

* 3. villosum. *S. miniatum. Fl. nap. III. pag. 410.* In arvis, hortis et ruderatis.

* 4. S. nigrum. Ibidem.

5. S. moschatum. Ibidem.

1. Lycium barbarum.

— — B. *lanceolatum.*

Ad sepes maritimas: *Pozzuoli, Baja, Ponte della Maddalena, Castellabate, S. Marco, Licosa, Perdifumo etc. in Principato Citra.*

* 2. L. europaeum. In Apulia, *Grotta Minarda.*

* 3. L. afrum. In Japygia: *Lecce.*

Rhamneae.

* 1 Rhamnus cathartica.

In sylvaticis montium Cavensium; in Calabria: *Certosa di S. Bruno alla Serra;* Apulia: *Manfredonia, Biccari, Alberona, Roseto.*

* 2. R. infectoria.

Ad sepes: *Carditello, Mondragone; Gargano* (*al monte di Mezzo*).

* 3 R. saxatilis.

Ad rupes Gargani: *Monte Sagro.*

* 4. R. pusilla; caule fruticoso inermi, foliis obovato-cuneatis ellipticis vel suborbiculatis mucronatis, utrinque venisque glabris, floribus polygamis, calycibus 4-fidis campanulatis, laciniis concoloribus tubo longioribus, stigmate trilobo, bacca obovata 3-sperma. *Ten. Fl. nap. III. p. 232. tav. CXXII. R. pumila* Schleich. et Thomas *pl. exsicc. ex Helv.* non *Lin.* nec *Wulfen* an *R. pumila* Spr. *Syst. Veg. I. p. 768.* excl. syn. Scopolii?

Obs. Planta mascula caule erectiusculo gaudet et omnibus partibus major est. An haec *R. rupestris* Villars?

In saxosis rupestribus montium Cavae: *Montefinestra*, et Stabiarum: *M. S. Angelo all'Acqua Santa, ed alla cappella di S. Michele;* Aprutii: *Majella, Monte Corno, Pizzo di Sivo, Velino.* Planta mascula in *Majella.*

* 5. R. Frangula.

In dumetis et palustribus: *Licola, Carditello.*

* 6. R. alpina. *Matese, Velino, Majella, Monte Corno.*

* 7. R. Alaternus.

— — B. foliis serratis.

— — C. angustifolia. *Alaternus. I. Clus. Hist. 1. pag. 50.*

In nemoribus, collibus et ad muros maritimos. *Castellammare* (*al Colle delle Monache*), *S. Maria in Portico, Pozzuoli, rupi presso Salerno, Casalicchio alla tempa de' Corvi* etc.

* 1. Zizyphus vulgaris. in Apulia: *Tavoliere, Masseria di Caracciolo;* Calabria.

1. Paliurus australis. In dumetis et ad sepes Lucaniae, *Pesto;* Calabriae etc.

Celastrinae.

* 1. Evonymus europaeus.

Ad sepes communis.

* 2 E. latifolia. In nemoribus Aprutii: *Monte di Pizzoli, M. de' Fiori, Majella.*

Grossularieae.

* 1. Ribes rubrum. In Aprutio: *Bocche di Chiarano prima di Scanno, alla valle dell'Orso et alibi* (Gravina).

2. Ribes vitifolium. *Host.* Flor. austr. t. I. pag. 308 R. petraeum; *Orsini* plant. exsiccatae ex *Monte de' Fiori.*

* 3. R. Grossularia. *R. Grossularia* et *R. Uva-crispa.* Lin. In Aprutio.

Ampelideae.

* 1. Vitis vinifera. *Vitis Labrusca antiquorum* Tournef. et Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 104.* non Lin.

— — B. *dioeca.*

In nemoribus Apuliae, Japygiae et Lucaniae. Vulgo *Labrusca.* Var. B. ad sepes circa *Neapolim* et alibi.

Obs. De hac planta confer quod scripsi in *Catal. della Collez. Agrar. del R. Orto Bot.* (1815) et in *Viaggio per diverse parti d'Italia, Svizzera, Francia, Inghilterra e Germania; tomo I. pag. 17.* (1828).

Flores dioeci
Leguminosae.

1. Ceratonia siliqua. Passim in Apulia: *Gargano, Bari;* Lucania occidentali: *Casalicchio alla tempa de' Corvi,* (Giordano) et in Calabria.

Violariae.

* 1. Viola odorata. In sylvis communis.

* 2. V. hirta. Cum praecedente.

3. V. Dehnhardtii; acaulis, stolonifera, foliis cordato-oblongis et cordato-subrotundis grosse dentatis utrinque scabriusculis petalis orbiculatis crenulatis, nectarifero subemarginato, calcari integro (*decolore*) calycibus obtusis, planta glaberrima. *Ten. Cat. Semin. H. R. neap. pro anno 1830. pag. 12.*

In sylvis circa Neapolim: *Camaldoli nella villa Ricciardi.* Primum invenit cl. Dehnhardt, hortulanus H. R. Neapolitani solertissimus.

Obs. V. odoratam et *V. hirtam* refert cum quibus facillime commutatur; sed ab utraque differt in primis glabritie, foliis oblongioribus profundius dentatis, nec non corollae forma, quae petalis omnino rotundis inferioribus purpureo-maculatis calcarique decolore gaudet. Corollae eas *V. odoratae* fere aequant, at illis *V. hirtae* duplo minores deprehenduntur. Cum iisdem speciebus simul crescit et cultura perstat. A V. *ambigua* Wald. et Kit., cui magis affinis est, dignoscitur ob folia basi exquisite cordata, petiolis glaberrimis, petalo cornuto emarginato, planta stolonifera.

* 4. V. palustris.

In Calabriae nemoribus: *alla macchia Sagra nella Sila.*

* 5. V. canina. In sylvis communis.

* 6. V. sylvestris. *Camaldoli, Monte della Stella.*

— — B. *minor;* floribus ultimis apetalis. *V. mirabilis* Ten. non Linn. *Castellammare.*

7. V. Riviniana. *Reich.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. Calcari emarginato decolore lamina breviore, calycibus in fructu immutatis a praecedenti discedit; utraque a *V. canina* foliis rotundioribus, flore saturate purpureo inodoro, calyce obtusiusculo stigmate hirto differunt.

* 8. V. tricolor.

— — B bicolor. *V. arvensis.* Ten. *Fl. nap.*

* 9. V. parvula. *Ten. V. tricolor nana* DC. et Gay. *pl. exsicc. V. Kitaibeliana* R. et S.

In nemoribus Calabriae: *Aspromonte.*

10. V. lutea. In nemoribus montanis.

Obs. Caulescentia, foliorum pubescentia et figura, floris magnitudine, nec non brevitate nectarii cum *V. tricolore* convenit.

* 11. V. gracilis. *Smith.*

— — B. Flore luteo.

In pascuis montosis: *Piano di Faito a Castellammare, Pollino, Ruggia.*

Obs. Floribus duplo majoribus, nectariis duplo longioribus foliisque glabriusculis oblongis a *V. lutea* discrepat, cum qua vero convenit caule elongato, sed in *V. gracili* caulis est decumbens, et in *Viola lutea* firmus et erectiusculus.

* 12. V. calcarata.

In montibus Aprutii: *Velino, Majella;* Lucaniae: *Monte della Stella.*

Obs. Caule fere nullo nectarioque subulato recto petala subaequante a binis sequentibus differt. A *V. Zoysii* haud differre suspicor, consentiente cl. *Gaudin*, qui ejusdem varietatem facit.

13. V. grandiflora.

— — B. Flore luteo.

In pascuis montosis Aprutii.

Obs. Flos 12-15 lin. diametri, nectarium incurvum obtusum calyce duplo longius, folia ovata puberula obtusa vel acutiuscula leviter incisa; planta passim caulescens. Species intermedia inter *V. calcaratam* et *V. alpinam.* Floribus luteis caeruleis vel luteo-caeruleis variat. *Barr.* synonyma et icones: *Viola montana lutea subrotundo crenato folio ic. 691.*, et *V. montana caerulea tricolor folio subrotundo crenato ic. 692.* ad unam eamdemque plantam certe spectant, et ad hanc referre haud inconsultum foret.

* 14. V. alpina.

In summis Aprutii montibus: *Costone, Monte Corno, Intermesole, Pizzo di Sivo, Velino.*

Obs. Flores praecedentis duplo minores, nectario brevissimo calycem vix excedente. Planta fere acauli a praecedente dignoscitur.

Balsamineae.

* 1. Impatiens noli tangere.

In nemoribus montium Aprutii: *Monte Corno a S. Nicola, Pizzo di Sivo;* Calabriae: *Serra di S. Bruno.*

Paronychieae.

1. Paronychia capitata.

In Aprutii montibus.

2. P. nivea. Ad rupes Aprutii; *Valle oscura.*

* 3. P. polygonifolia. *Illecebrum Paronychia.* Ten. *Fl. nap. III. pag. 236.*

— — B. *Foliis latioribus. P. mauritanica.* Willd. et Guss. *Pl. rar. pag. 105.* (ratione loci) *Gargano, Martina, Ginosa, Reggio.*

* 4. P. serpyllifolia. In aridis montosis Samnii: *Matese:* Aprutii: *Majella, Monte Corno;* Calabriae: *Pollino, Ruggia.*

Obs. Vix a *P. capitata* diversa.

* 1. Illecebrum echinatum. *I. verticillatum* Ten. *Fl. nap. Prodr. Suppl. I. pag. 60.*

1. Achyranthes argentea. Calabria.

Primulaceae.

1. Glaux maritima.

In litoribus Calabriae.

Caryophylleae.

* 1. Mollia alfinaefolia Spr. *Hagea alsinaefolia* Biv. *Pl. rar. Sic. manip. 3. p. 7.*

In sabulosis maritimis: *Fusaro.*

Apocyneae.

* 1. Vinca major.

* 2. V. minor.

In silvis occurrunt.

1. Nerium Oleander.

In torrentium alveis Calabriae: *Angitola, Rosarno;* Lucaniae occidentalis: *Fiumara di Agnone* in Leucosiae viciniis; Japygiae: *Martina, Taranto, Trebisacce.*

Gentianeae.

* 1. Menyanthes trifoliata. In lacubns montis Matesii.

1. Villarsia nymphoides. In aquis profundis. *Fondi.*

* 1. Erythrea Centaurium.

— — B. Flore albo.

In campis et pratis. *B.* in Lucania: *falde del Monte della Stella, Porcili;* et in Apulia: *Pantano salso a Manfredonia.*

* 2. E. ramosissima Pers. *E. pulchella.* Fries, *Chironia pulchella* DC.

In pascuis humidis: *Bagnoli, Fusaro, Pesto.*

Obs. Cum praecedente conjungendam esse censeo.

* 3. E. grandiflora *Biv.*

In collibus siccis Neapolis, Salerni, Calabriae.

* 4. E. spicata. In inundatis: *Bagnuoli;* Aprutii: *S. Valentino allo scafone della Pescara;* In Lucania occidua. *Piani di Acquavella, di Casalicchio.*

* 5. E. maritima Pers *E. lutea.* Bert. *Amoen. ital. pag. 76.* In maritimis prope Neapolim *Fusaro, Pozzuoli etc.;* Lucaniae occid. *Mercato alle falde del Monte Stella. Piani di Casalicchio etc.*

Digynia.

1 Gentiana lutea.

In pascuis montium editiorum: *Matese, Majella* usque ad *Pollino*, nec ultra.

* 2. G. cruciata.

In Aprutii montibus demissioribus: *Majella, Morrone, Colli presso Carsoli.*

* 3. G. Pneumonanthe.

In pascuis frigidis Aprutii: *Piano di 5 miglia.*

* 4. G. acaulis.

— — B. *Caulescens.*

— — C. *Grandiflora.*

— — D. *Angustifolia.*

Omnes varietates in herbidis alpinis Aprutii colligi possunt: *Majella, Monte Corno.*

* 5. G. alpina.

Cum praecedente: *Monte Amaro, Scrimacavallo.*

* 6. G. verna.

— — B. Foliis utrinque acutis *Barrel. Ic. 109. fig. 1.*

In pratis humidis Aprutii; *B. Monte de' Fiori.*

7. G. aestiva. *Ibidem; Velino, Grottacaprara.*

8. G. pumila. *Monte Corno.*

* 9. G. bavarica.

— — A. *Serpyllifolia.* Barr. *Ic. 101. fig. 1.*

— — B. flore caulem excedente, foliis radicalibus confertis rotundatis. *G. imbricata* Schleich non *Froelich.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — C. *Elongata.*
— — D. *Longifolia.*
In montibus Aprutii: *A Pizzo della Cavata;* (Orsini) *B. Majella; C. et D. Monte Corno.*
* 10. G. imbricata *Froelich.* Barr. *Ic. 101. fig. 2. Majella.*
11. G. nivalis.
— — B. Caule unifloro. *Barrel. Ic. 103. fig. 2.*
Ad nives deliquescentes; *Arapietra, Majella.*
* 12. G. utriculosa. *Velino, Monte Amaro, Monte Corno.*
* 13. G. ciliata.
Ad montium Aprutii radices: *Roccamorice, Caramanico, Scanno, Pettorano.*
* 14. G. Columnae; corollis infundibuliformibus fauce barbata calycibus duplo longioribus, tubo cylindrico elongato limbo 4-fido acutiusculo (non rotundato), calycibus tubulosis (non campanulatis) 4-partitis, laciniis lanceolato-linearibus subaequalibus (non ovato-lanceolatis), foliis oblongis utrinque attenuatis (non ovato-oblongis), caule gracili ramisque flexuosis. *Ten. Fl. Nap. III. pag. 248. G. campestris var. neapolitana* Froelich. *Gent. p. 91. G. purpurea minima.* Col. *Ecphr. 1. pag. 223. t. 221. f. 3.* (optima).
— — Flore albo.
In Aprutii pratis alpinis: *Piano di 5 miglia, Morrone.* Var. B. *Monte Corno, Vettore, Pizzoli.*

Obs. A *G. campestri*, cum qua facile confunditur, differt laciniis calycinis subaequalibus, corollae laciniis acutis; a *G. amarella* abludit calycibus non campanulatis, laciniis lanceolato-linearibus non ovatis, foliisque utrinque angustatis. *G. flava* Loisl. *Fl. Gall. edit. 2. tom. I. pag. 180 tab. 28.* ab hac differt caule simplicissimo rigido stricto non gracili ascendente subflexuoso e basi ramoso, corollis 5-fidis tubo conico, non 4-fidis tubo cylindrico, foliis ovato-lanceolatis nec oblongis utrinque attenuatis. Hujusce plantae a *G. campestri* diversitatem subodoraverunt cl. *Froelich* l. c. et *Smith in English Flora.*

Apocyneae.

* 1. Periploca graeca.
In Hydrunti maritimis: *presso il lago di Alimini.*
* 1. Cynanchum acutum. In Peucetia: *Bari;* in Calabria: *Reggio.*
2. C. monspeliacum. *Pantano Salso presso Manfredonia.*
3. C. nigrum. In Apulia.
* 4. C. Vincetoxicum. In sylvaticis ad montium radices commune.
* 1. Asclepias fruticosa.
In collibus circa Neapolim: *Capodimonte nel Parco Reale; Bari, Lecce.*

Convolvulaceae.

1. Cressa cretica.
In argillosis salsis maritimis Calabriae; *Reggio* (*Thomas*): *al Pantano delle saline presso Cappellaro* (*Gussone*).

Caryophylleae.

* 1. Velezia rigida. *Reggio.*

Chenopodieae.

* 1. Herniaria alpina. *Matese.*
* 2. H. glabra.
In montosis herbidis apricis Campaniae: *Lajano presso Frasso;* Aprutii: *Majella, Velino, Monte Corno.*
* 3. H. hirsuta.
In arvis sabulosis communis.
4. H. cinerea: *Martina, Lecce.*
5. H. incana.
In argillosis apricis Aprutii; *Colli, Assergio.*

* 1. Chenopodium melanospermum.
Ad sepes in Hirpinis: *Avellino.*
* 2. C. Bonus Henricus.
In pascuis montosis circa stabula: *Bagnuoli, Matese, Majella.*
* 3. C. ficifolium *Spr., Smith, Curtis.* C. *album* B. Lin. C. *serotinum* Huds.
In ruderatis et in agris.
* 4. C. viride. In campis pinguibus.
* 5. C. album. *Ibidem.*
* 6. C. opulifolium.
— — B; minor. C. *coneatenatum* Thuill.
In cultis cum praecedente.
* 7. C. murale. In ruderatis.
* 8. C. rubrum. In palustribus: *Agnano, Fusaro ec.*
* 9. C. ambrosioides. Secus vias ubique.
* 10. C. hybridum. In ruderatis montosis Aprutii; *Montevergine* in Hirpinis; *Sessa di Cilento* in Lucania.
* 11. C. foetidum. In ruderatis maritimis et submontosis: *Chiatamone, Ponte della Maddalena, Sessa di Cilento.*
* 12. C. polyspermum. *Avellino, Basilicata.*
* 13. C. maritimum. In inundatis salsis: *Fusaro, Lucrino, Pantano Salso.*
* 14. C. Jacquini; caule simplici erecto basi lignescenti ramis ascendentibus paniculatis, foliis carnosis semiteretibus obtusiusculis, floribus digynis axillaribus glomeratis, glomerulis approximatis, seminibus ovatis apice cochleatis. *Ten. Fl. Nap. III. p. 258. Salsola salsa* Jacq. H. *Vind. 3. p. 44.* non Linn. *Chenopodium salsum* Guss. *Fl. sic. prod. I. p. 299.* An *R. S.* et *Spr.?*
In stagnis maritimis: *Mare morto, Pantano Salso, Barletta.*

Obs. De hac planta confer quod scripsi in *Fl. nap. l. c.* Semina rubra? in *Salsola salsa* nigra orbiculata.

* 15. C. fruticosum. In arvis Apuliae: *Tavoliere, Barletta;* et in collibus maritimis Calabriae orientalis, Japygiae, Lucaniae; prope Neapolim: *Posillipo* (*Gussone*).
* 16. C. hirsutum. In inundatis salsis: *Fusaro, Licola.*

Obs. Semina cochleata, sed calyces immutati; idcirco planta inter *Chenopodium* et *Salsolam* intermedia.

* 1. Beta vulgaris. Ad agrorum margines.
* 2. B. Cycla.
— — B; racemis virgatis.
— — C; fructibus incrassatis. An B. *macrocarpa* Guss. *Fl. sic. prod. I. p. 302?*
In incultis Apuliae: *Gargano.* B. in Japygia: *Martina.*
* 3. B. maritima.
In ruderatis et arenosis maritimis: *Ponte della Maddalena, Bagnuoli;* Apuliae, Lucaniae ec.
* 1. Salsola Kali.
— — A. *Hirta.* S. Kali Lin. Willd. Schultes ec. S. *Kali var. aspera* Pallas *Illustr. t. 28. f. 1.*
— — B. *Glabra.* Spinosissima calycibus passim rosaceis. *Pallas l. c. t. 29. S. Tragus* Lin. Willd. Schult.
— — C. *Apula.* Caule erecto foliis tenuissimis bipollicaribus calycibus immutatis. *Pallas l. c. tab. 28. fig. 3.*
In arenosis maritimis. A. *rara.* B communis: *Bagnuoli, Pozzuoli ec.* C. in campis Apuliae: *Gargano, Viesti.*
* 2. S. Soda. *Fl. nap. III. p. 263* (e locis natalibus excl. *Viesti*).
— — B; subspinosa *Pallas l. c. t. 30.*
In Apuliae salsis: *Pantano salso.* B. *Barletta* et alibi.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 3. S. salsa; caulibus numerosis lignescentibus, ramis ascendentibus, foliis carnosis semiteretibus obtusiusculis incurvis, floribus 3-gynis axillaribus glomeratis, glomerulis continuis. *Lin. mant. 347.* Willd. *Sp. 1. 1312.*, Cav. *Ic. t. 290. Suaeda Salsa* Pallas *Illustr. p. 46. t. 39.* Sieb. *pl. exsic. ex Aegypto.* Lang *plantae exsic. ex Impero ruthenico; Chenopodium spicatum* R. S. *Syst. veg. I. p. 271.*

In stagnis maritimis Apuliae et Japygiae. Prope Neapolim: *Fusaro* (*Giordano*).

Obs. Semina nigerrima nitida levia, vix cochleata, sed calyces fere baccati ut in *Salsolis* legitimis.

* 4. S. oppositifolia.

In Adriatici litoribus.

* 5. S. hyssopifolia.

— — B. Humilis. *Suaeda hyssopifolia var. pumila.* Pallas *l. c. tav. 37.*

In arenosis maritimis: *Lucrino, Baja, Mare morto.*

Chenopodieae Polygamae.

* 1. Atriplex Halimus.

In arvis Apuliae: *Tavoliere, Ponte del Candelaro, Pantano salso.*

* 2. A. portulacoides.

In inundatis maritimis: *Fusaro.*

3. A. hortense.

In cultis Lucaniae: *Carbone.* (*Crocchi*).

* 4. A. patulum.

— — B; auriculis productis.

— — C; *virgatum Scopolii* non *Roth.*

In ruderatis maritimis. C. *Giulia nova.*

* 5. A. angustifolium.

In fossis et agris passim.

* 6. A. roseum. In maritimis: *Pescara, Torre valignana, Acropoli* prope Paestum.

Obs. Folia deltoidea inaequilatera, utrinque albo-lepidota, superioribus subintegris omnibus acuminatis, fructibus ecristatis. A. *Besserianum* Schult. *Syst. veg. 6. pag. 281* ab hoc non differt.

7. A. album *Scop.*

In maritimis Apuliae: *Bari, Barletta.*

Obs. Folia rhombea aequilatera omnia dentata apice plerumque obtusa supra viridia subtus farinosa, fructibus cristatis.

* 8. A. laciniatum.

In ruderatis maritimis: *Ponte della Maddalena, Pozzuoli, Fusaro.*

Obs. Folia deltoidea inaequilatera subhastata, profunde irregulariter sinuato-dentata, supra virescentia subtus argenteo-lepidota, fructus ecristati.

* 9. A. polyspermum; caule herbaceo erecto ramis patulis demum reflexis, foliis utrinque glauco-lepidotis, ovato-deltoideis obtusis profunde sinuato-dentatis omnibus, angulis acutis, valvis fructus triangularibus sinuato-dentatis dorso cristato-muricatis, floribus dense glomerato-subspicatis. *Ten. Fl. nap. Prodr. I. pag. 54.*

Ad sepes maritimas: *Pozzuoli, Gargano, Matinata, Viesti.* Ann.

* 10. A. diffusum; caule herbaceo humifuso ramosissimo, foliis triangularibus vel lanceolato-deltoidibus, obtusissimis subsinuatis subtus incanis, valvis fructus deltoideo-hastatis, auriculis dentatis disco levi, floribus dense glomerato-spicatis. *Ten. Fl. nap. prod. l. c.* A. *laciniata var. calyce vix unquam echinato;* Delile, *plantae exsicc. ex agro Monspeliensi.*

Ad Bajarum litora: *presso l' Osteria al fronte della salita detta la Sella di Baja;* nec alibi. Annuum.

Obs. Ab A. *tatarico* cum quo cl. *Sprengel* jungere arbitratus est, differt in primis caule humifuso, more *Tribuli terrestris*, nec erecto.

Amaranthaceae.

* 1. Amaranthus ascendens *Lois.* et *Reichemb. Cent. 5. p. 44. fig. 664. 665.* A. *Blitum* Ten. *Fl. nap. prod. pag. 54* et plurium auctorum.

In cultis et ad agrorum margines.

* 2. A. prostratus *Balbis.* Secus vias.

* 3. A. sylvestris. In fimetariis et campis pinguibus.

4. A. polygonoides. In maritimis Adriatici: *Pescara.*

5. A. retroflexus *Willd.* A. *spicatus* Lam.

In campis, prope Neapolim: *Poggioreale;* Lucaniae: *Salerno;* Apuliae: *Gargano;* Calabriae: *Monteleone.*

6. A. strictus.

In campis Apuliae: *Conversano, Bari;* Japygiae: *Lecce, Martina.*

† 7. A. albus.

In collibus maritimis circa Neapolim: *Strada nuova de' Bagnuoli* (Gussone).

Convolvulaceae Juss. et DC. *Amaranthaceae* Reich.

1. Cuscuta europaea.

In Aprutii montibus ad sepes. Parasitica *Humuli, Clematitis* et aliarum plantarum.

Obs. Ramosissima, longe procurrens, caules crassiusculi flavescentes, flores globosi, styli duo inclusi.

* 2. C. alba. *Presl.*

In arvis et ad fossas. Parasitica *Ocymi, Polygoni* ec.

Obs. Stigmatibus capitatis ab omnibus congeneribus facile dignoscitur.

* 3. C. Epithymum.

In pascuis montosis. Parasitica *Cistorum, Helianthemi, Galii, Labiatarum etc.*

Obs. Caules capillares parum procurrentes, flores infundibuliformes, styli exserti, stigmata acuta.

* 4. C. planiflora; caulibus capillaceis, floribus globosis 5-fidis laciniis ovatis obtusis patentibus, staminibus stigmatibusque simplicibus obtusis exsertis. *Ten. Fl. nap. III. p. 250.*

In montosis Samnii, Aprutii. Parasitica *rubiaccarum, plantaginis etc.*

Obs. Herba C. *epithymi*, flores C. *europeae*, sed styli exserti.

† 5. C. Epilinum *Reich.*

Fondi, Gaeta (*Notarjanni*).

Amentaceae.

* 1. Ulmus campestris. In nemoribus passim.

* 2. U. suberosa. Ad sepes, in dumetis etc.

Amentaceae Polygamae.

1. Celtis australis.

In collibus maritimis: *S. Maria in Portico, Gargano* (*alla Piana di Peschici*) Lucaniae: *Pesto, Velia,* nunc *Castellammare della Bruca.*

Umbellatae.

* 1. Eryngium pusillum.

In agris argillosis Lucaniae: *Ginosa.*

* 2. E. dichotomum.

In argillosis maritimis Calabriae: *Catanzaro;* Lucaniae: *Policoro, Pisticci.*

* 3. E. maritimum.

In litoribus: *Bagnuoli, Licola, Fusaro, Ponte della Maddalena* et alibi.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 4. E. campestre.

In campis argillosis passim: *Tavoliere*, *Chieti*.

* 5. E. amethystinum.

Monti di Caserta, *di Formicola*, *di Castellammare*, *de' Principati*, *Matese*, *Tavoliere*.

* 6. E. multifidum.

In agris argillosis Aprutii: *Roccamorice*; et in pratis montanis Lucaniae: *Monte della Stella*.

* 1. Hydrocotyle vulgaris.

In aquis lente fluentibus: *Canali di Maddaloni*, *di Acerra*.

* 2. H. natans. Cyrilli, Flora nap. tom. III. pag. 266. tab. 24. *Sebeto*.

* 1. Echinophora tenuifolia.

In maritimis et collibus Apuliae: *Cerignola*, *Canosa*, *Bari*; Lucaniae: *Policoro*; Calabriae.

* 2. E. spinosa.

In litoribus: *Bagnuoli*, *Pozzuoli*, *Pescara*.

* 1. Sanicula europaea.

In umbrosis sylvaticis.

* 1. Astrantia caucasica M. B. et Ten. Fl. nap. t. III. pag. 267. A. *major* Ten. *Fl. nap. prod.*

In herbidis montium Aprutii: *Majella*, *Fonte Cretarolo prima delli Renani presso Monte Corno*, *Pizzo di Sivo* (Orsini).

* 2. A. minor. *Grotta Caprara*, *Majella*.

Obs. A. *minor vera* habet flores A. *carniolicae* et folia A. *pauciflorae*.

* 3. A. pauciflora *Bert.* In Aprutii montibus: *Bosco dello Schioppito dopo valle corta e la montagna de' 7 Frati.* (*Gravina*) *Monte Corno*, *Costone*, *Intermesole*.

1. Bupleurum rotundifolium. Inter segetes passim.

* 2. B. protractum *Link* (B. *subovatum* et B. *lanceolatum Fl. nap. Prod.*).

Inter segetes Calabriae.

* 3. B. falcatum. In herbidis montium Hirpinorum: *Monte Vergine*; Aprutii: *Majella*.

* 4. B. glaucum.

In collibus maritimis Apuliae: *Mola di Bari*; Japygiae: *Taranto*; Calabriae orientalis, *Trebisacce*, *Cassano*; Aprutii: *Giulia nova*.

* 5. B. odontites. B. *Fontanesii* Guss. *Index sem. H. R. Boccadifalco, anni 1825.*

Inter segetes.

* 6. B. aristatum.

— — A. *rigidum* Guss. *Pl. rar.* pag. 114. fig. 1.

— — B. *gracile* Reich. *Cent. 2. t. 198. fig. 311.*

— — C. *perfoliatum* Column. *Ecphr.* I. p. 274. fig. 1.

— — D. *glumaceum*. Involucellis aristarum longitudine. *Ten.* l. c. an *Smith?*

In pratis sterilibus montosis. Var. B. in Aprutio, *Giulia nova* (*Orsini*) C. in montibus Insulae Caprearum, Stabiarum, Samnii, Hirpinorum etc. D. in Calabria (*Thomas.*)

* 7. B. *junceum*.

— — A. *Humile*; caule sesquipedali, fructibus acute costatis. B. *angustifolium* Lobel. *Hist. pag. 243. fig. 1.*

— — B. *Elatum*; caule 6-pedali, ramis brevissimis, fructibus leviter costatis. B. *angustifolium* Dodon. *pempt. p. 633.* an B. *junceum* verum *Linn?*

— — C. *Badium*; caule sesquipedali, fructibus subalatis *Reich. Pl. crit. Cent. 2. p. 57. tab. 156. fig. 297.* B. *badium* Rochel *pl. exsicc. ex Hungaria.*

* 8. B. cernuum; caule erecto, ramis incurvis flaccidis, foliis radicalibus oblongis caulinisque linearibus (2-3-lin. lat.) membranaceis flaccidis acutis 5-nerviis, involucro universali subtriphyllo, involucellisque 5-phyllis brevissimis inaequalibus lineari-setaceis; umbellis nubilibus plerumque cernuis, fructibus oblongis costatis, valleculis levibus vel substriatis. *Ten. Fl. nap. tom. I. in add. et emend. pag. 322. Fl. nap. III. p. 270.* (excl. synon. B. *Baldense* Host.) tav. CXXV. R. S. *syst. Veget. 6. p. 374.* Guss. *Pl. rar. 116.* B. *Baldense* Rochel *Pl. exsicc. agri Pestiensis* non *Host*, non *Kit.*

In herbidis montosis Samnii: *Monte Capraro*, *Monte di Mezzo*, *Matese*; Aprutii: *Valle oscura*, *Pettorano*, *Velino*, *Morrone*, *Majella*, *Pizzo di Sivo*, *Monte Corno*. Perenne.

Obs. Nulla cum B. *semicomposito*, cum quo a cl. *Sprengelio* male confunditur, gaudet affinitate. B. *falcato* potius simile dicendum est, a quo tamen fructibus compresso-tetragonis, foliisque linearibus aliisque notis discrepat. B. *cernui* specimen a cl. *Rochelio* accepi, B. *baldensis Host* nomine inscriptum, quapropter inter meae plantae synonyma hoc quoque recepi: quum vero cl. *Host* in sua *Fl. austriaca* nuperrime edita (*vol. I. pag. 347.*) suum B. *baldense* cum B. *ranunculoide* junxerit, planta videlicet a nostra valde diversa, plantae *Pestiensis* malam definitionem expertus, B. *baldense Hostii* e synonymis B. *cernui* delendum duxi.

* 9. B. semicompositum. In collibus aridis Lucaniae, Japygiae.

* 10. B. trifidum; caule paniculato erecto (2-3-ped.), foliis lanceolatis nervosis summis falcatis, involucris 3-6-phyllis involucellisque plerumque brevissimis setaceis, umbellis 3-fidis lateralibus et terminalibus, fructibus ovatis levibus angulato-alatis. *Ten. Fl. nap. prodr. p. 18. Fl. nap. III. p. 272. tav. 126.*

In montibus mediae et meridionalis regni regionum frequens.

* 11. B. tenuissimum.

In campis sterilibus regni neapolitani regionum mediae et meridionalis: *Salerno*, *Pesto*, *Perdifumo*, *Galdo*, *Sinopoli*, *S. Eufemia*.

* 1. Caucalis grandiflora. Inter segetes Aprutii, Samnii, et alibi.

* 2. C. latifolia. *Ibidem.*

* 3. C. daucoides. *Ibidem.*

* 4. C. platycarpos. *Ibidem*, et circa Neapolim.

* 5. C. maritima *Lam.* In litoribus: *Fusaro*, *Pesto*, *Gargano*, *Pescara*.

* 6. C. leptophylla. In arvis Apuliae.

Torylis Gaertn.

* 7. C. Anthriscus *Willd.*

Ad agrorum margines.

* 8. C. helvetica *Jacq.* C. *arvensis* Ten. *Fl. nap. prod.* pag. 18.

In arvis communis.

* 9. C. nodosa *Willd.*

— — B. *pedunculatis*; omnibus partibus duplo major, umbellis longe pedunculatis. An species propria?

In arvis communis. B. in campis Lucaniae: *Carbone* (*Crocchi*).

* 10. C. purpurea; caule glabriusculo striato, foliis 2-3-pinnatis foliolis lanceolatis inciso-serratis hispidiusculis, umbellis 2-5-radiatis, involucro subnullo, involucellis setaceis flosculos subaequantibus, petalis aequalibus fructibus tectis undique setis fuscis asperis apice capitato subglochidiatis. *Ten. Fl. nap. III. pag. 279. tav. 131.*

— — B; foliis summis ternatis vel simplicibus linearibus elongatis integerrimis vel inciso-serratis. *Torylis heterophylla* Guss. *Fl. sic. Prodr. I. p. 326.*

Ad muros sylvarum et in sepibus: *Astroni*, *Capodimonte*; in Aprutio: *Poggio Ginolfi*, *Carsoli*, *Cappadocia*, *Fucino*; in Apulia: *Peschici*, *Gargano*; in Lucania: *Persano*, *Pesto*.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 1. Daucus Carota.
— — B. *Glaber* (D. *mauritanicus Lin.*). Ad agrorum margines.
* 2. D. polygamus.
— — B. *Maximus;* an D. *involucratus* Sibth?
In collibus siccis: *Capodimonte*, *Gargano*. B. in arvis Principatus citerioris prope *Sanseverino*.
Obs. Aculei incurvi basi dilatati.
* 3. D. maritimus *Lam.* Zannich. *Fl. ven. t. 190.* D. *scaber* Bertol. in lit. D. *setulosus* Guss. *pl. exsicc. ex Calabria.*
In sabulosis et collibus maritimis: *Bagnuoli*, *Monte nuovo*, *Calabria.*
* 4. D. gummifer. Ad rupes Miseni: Veliae: *Porticello*, *Palinuro.*
5. D. prolifer. In arvis.
* 6. D. hispidus. In arenosis maritimis: *Viesti.*
* 7. D. maximus. In tectis et muris ubique.
Obs. Aculei glochidiati, flores radiants majusculi.
* 8. D. muricatus. In arvis Principatus citerioris, Calabriae.
9. D. aureus. Inter segetes Calabriae.
* 10. D. meifolius. *Ten. Fl. nap. tom. III. p. 285* an Brot? *Ammi crinitum* Guss. pl. rar. p. 128. et Tenor. Viag. in Calabria pag. 119. DC. prodr. 113.
In argillosis Calabriae: *Spezzano Albanese*, *Cassano.*
Obs. Plantam quam in iisdem locis a cl. *Gussonio* indigitatis legi, et in itinere per *Calabriam* ad A. *crinitum* amandavi, accuratius inspectam, fructibus minime glabris sed muricatis gaudere comperi. Quapropter sub *Dauco* non sub *Ammi* eam militare expertus sum. An revera cum D. *meifolio Broteri* jungenda sit ulteriori disquisitioni commendare juvat.
* 11. D. parviflorus; hirsutiusculus, foliis bipinnatis, inferiorum foliolis ovato-oblongis, superiorum lineari-lanceolatis incisis, involucri foliolis subulatis abbreviatis, floribus non radiantibus (parvis), aculeis fructum glochidiatis. *Guss. Fl. sic. prodr. I. p. 322* an *Desf?*
— — B. *canescens;* foliis latioribus utrinque pallidis subvilloso-canescentibus involucellis 3-fidis.
— — C. *magellense;* floribus subradiantibus, involucellis, 3-fidis, umbellullis longioribus flosculo centrali purpureo sterili carnoso.
In collibus aridis: *Ischia.* C. in Magella. Biennis.
* 1. Ammi glaucifolium.
In collibus et ruderatis circa Neapolim passim.
* 2. A. majus. Inter segetes.
* 3. A. Visnaga. In collibus argillosis Aprutii: *Chieti*, *Roccamorice;* Lucaniae occidentalis: *Persano alla scafa inferiore.*
1. Conium maculatum.
In ruderatis, fimetis et fossis humidiusculis.
1. Selinum venetum *Spr. Peucedanum alsaticum* Mertens et Koch. *Athamanta sibirica* Guss. *pl. exsicc. ex Aprutio.*
In sepibus Aprutii: *Montorio*, *Teramo.*
* 2. S. austriacum *Jacq. Fl. Austr. t. 71.*
— — B. *Fuchsii;* foliolis lanceolatis, caule profunde sulcato. *Dauci tertium genus* Fuchs. *Hist. pag. 233. Seseli pannonicum* Il. Clus. *Pann. 691. S. montanum* Il. Clus. *hist. 2. p. 193. Moris. S. 9. t. 11.*
Majella, *Monte Corno.*
* 3. S. Oreoselinum *Scop. Athamantha Oreoselinum* Linn.
In herbidis montosis Hirpinorum: *Montevergine;* Samnii: *Matese;* Aprutii: *Majella*, *Velino.*
† 4. S. palustre. Guss. *pl. exsic. ex Monte Corno.*
† 5. S. Seguieri. *Petag. Inst. t. 2. p. 495.*
In montibus nostris.

* 1. Athamantha Libanotis *Lin. Seseli Libanotis*, Koch et DC.
— — A; foliis latioribus basi decussatis, umbellis densis. *Jacq. Fl. Austr. 4. t. 392.*
— — B; foliis infimis plerumque simpliciter pinnatis, foliolis angustioribus, umbellis pauciradiatis. A. *sibirica* Lin. Gmel. *Sib. 1. p. 86. tab. 40. fig. 2.*
In pascuis sterilibus montium Aprutii. A. *Morrone presso Sulle.*
2. A. macedonica. *Spr. Bubon macedonicum* Lin.
Ad muros pagi Divi Angeli in *Monte Gargano.*
* 3. A. sicula L. *Bubon garganicum* Ten. Fl. nap. I. pag. 123. tav. 25.
In rupibus Gargani: *Grotta di S. Angiolo*, *S. Giovanni Rotondo*, *Monte sagro*, *Castelpagano.*
† 4. A. Matthioli *Wulf. Seseli Turbith Lin.* Petag. Inst. tom. II. p. 532. In nostro regno.
* 1. Meum athamanthicum *Jacq. Fl. Austr.* t. 303. *Aethusa Meum Lin.*
In pascuis montosis editioribus Aprutii: *Pizzo di Sivo;* Calabriae: *Pollino.*

Obs. Hujus stirpis radix apud nos *Imperatoriae* radicis loco passim venditatur.

* 2. M. segetum Fl. nap. III. p. 291. an *Anethum segetum* Lin?
Inter segetes Apuliae: *Tavoliere.*
† 3. M. Mutellina. *Notarjanni; Viag. Bot. t. II. p. 17. Monte Chiarino presso Fondi.*
* 1. Foeniculum officinale. *All.* et *Gartn.*
In collibus siccis passim.
* 2. F. piperatum. *Meum piperatum* Guss. *Fl. sic. prodr. I. p. 345* et *Ten. Fl. nap. III. p. 291. Anethum piperatum* Ucria.
In collibus maritimis, prope Puteolos: *Arco Felice;* in Calabria: *Cotrone*, *Siderno;* Japygia: *Policoro.*
* 1. Peucedanum officinale.
In pratis montosis: *Montevergine*, *Matese*, *Majella*, *Gargano*, *Tavoliere.*
* 1. Cachrys Libanotis. C. *levigata* Ten. Fl. nap. prodr. pag. 19
— — B. *Sphaerocarpa* Ten.
In montosis siccis: *Gaeta.* B. *Montevergine.*
* 2. C. alata M. B. *Laserpitium ferulaceum* et *Ferula alata* Ten. *Fl. nap. prod. Supp. 2. pag. 60.* et Ten. *Fl. nap. prodr. app. IV. in Fl. nap. III. pag. 7.*
— — B; fructibus elongatis. *Cachrys cylindracea* Guss. *Pl. exsicc. ex Calabria;* et Monticelli *Ragguagli Accademici della Società Reale Borbonica per l' anno 1829.*
In pascuis et herbidis montosis editioribus Stabiarum: *Monte S. Angiolo di Castellammare;* Hirpinorum: *Montevergine.* B. Calabriae: *Dirupata di Murano;* Aprutii: *Chiarino*, *Monte Corno.*
* 3. C. maritima *Spr.* Ten. *Fl. nap. III. pag. 295. Crithmum maritimum* Lin.
In saxosis maritimis. Circa Neapolim: *Posillipo*, *Miseno*, *Fusaro*, *Granatello.* In Lucania occidentali, ab *Acropoli* prope Posidonium ad Melphim trans Palinuri promontorium.
* 4. C. pungens *Jan. elench. plant.* II. Bot. Parmensis, *in addend. et emend.* pag. 4. *Guss. Fl. sic. Prodr. I. in add. et emend. pag. 7. Cachrys sicula longifolia* Guss. *Pl. rar. p. 121.* et *Fl. sic. prodr. I. p. 359.*
Ad agrorum margines et in collibus aridis Apuliae: *Gargano;* Calabriae: *Coscile*, *Taverna nuova*, *Corigliano*, *Francavilla*, *Reggio.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 5. C. sicula.

In arenosis maritimis, Calabriae, Lucaniae, Japygiae.

* 6. C. dichotoma *Spr. Tordylium peregrinum* Linn. *Conium dichotomum* Desf. *Krubera leptophylla* Hoffm.

In agris argillosis; Apuliae: *Siponto, Tre santi;* Calabriae: *Cotrone, Cassano*

* 7. C. triquetra *Spr.* Ten. *Fl. nap. III. pag. 294. Laserpitium triquetrum* Venten. *Perlebia triquetra* DC. *Memoire des umbelliferes* pag. 65. *Colladonia triquetra* DC. *Prodr. tom IV. pag. 240.*

In agris Lucaniae, prope *Tricarico alla Serrra del Ponte* (*Rosano*).

Obs. Ob fructum cylindraceum non lateribus magis quam dorso compresso alis 8 aequalibus praeditum, unde fructui C. *alatae* omnino simile deprehenditur, nec non ob petala inflexa, haec planta ad *Prangodis* genus neotericorum potius referenda videtur; claris. *Decandollius* tamen (loc. cit.) ex ea novum constituere genus arbitratus est, quod primum *Perlebia* deinde *Colladonia* dixit.

* 1. Ferula communis; caule terete, foliis supradecompositis utrinque viridibus, foliis lineari-setaceis flaccidis, umbellis lateralibus masculis longius pedunculatis, involucro caduco vel subnullo, fructibus ellipticis vel subrotundo-ellipticis utrinque obtusis rotundatis nitidis glabris costis obliteratis *Linn. Willd. sp. I. p. 1411. R. S. Spr. Syst. veg. I. p. 914. Ferula* Matth. *p. 416. Dod. pempt. 321. fig. 1. Lobel Ic. p. 778. Ferula folio foeniculi, semine rotundiore et latiore* J. Bauh. *Hist. III. p. 43. Ferula tenuiore folio* Moris, S. IX. t. 15. fig. 3. *Dalech. pag. 754. Ferula communis* Smith. *Prodr. Fl. gr. I. p. 190.*, et *F. nodiflora* Smith *l. c.* (exclusis synon.) *Fl. Gr. t. 274.* non *Lin.* nec. *Jacq.* F. *communis* et F. *nodiflora* Guss. *Prodr. Fl. sic. I. p. 365;* ab altera excl. syn. *Panaces Asclepium ut existimatur* Dod. *pempt. p. 301.* F. *nodiflora* Bert. in literis.

In collibus et arvis. Prope Neapolim secus viam ad Puteolos, item penes rudera Portae Cumarum, quae vulgo audit: *Arco felice;* in Apulia: *Tavoliere* et alibi.

Obs. Cl. *Smithii* consilio, botanici plerique hanc plantam pro F. *nodiflora Lin.* sumserunt, sed nullos certos characteres protulerunt quibus ipsa a F. *communi* dignosci possit. Indistincte igitur ex hortis botanicis quibusdam, semina F. *communis* vel F. *nodiflorae* nomine inscripta accepi, ex quibus semper unam eamdemque plantam, F. *communem* nempe, obtinui. Quapropter plurium annorum observationibus, necnon auctorum variorum descriptionibus et synonymis et exsiccatis speciminibus consultis, F. *nodiflorum* Smithii, Gussonii, Bertolonii et aliorum, F. *communis* synonima duxi. Quod vero ad F. *nodiflorum* Jacquini attinet, quam ad F. *Ferulaginem Lin.* iidem celeberrimi scriptores referri arbitrantur, sub hac specie inferius enucleari audebo.

* 2. F. glauca; caule terete, foliis supradecompositis subtus glaucis, foliolis linearibus subcarnosis 3-fidis, involucris linearibus setaceis subpersistentibus, umbellis lateralibus fertilibus, fructibus elliptico-oblongis rore glauco adspersis costis obliteratis.

— — B. *Major;* foliis latioribus. F. *glauca* Linn. *H. Cliff. 95. Spec. 355.* Willd. *Spec. I. p. 1412.* R. S. DC. *Fl. Fr. suppl. p. 514* et hoc teste F. *communis* Gouan *H. mons. p. 140.* F. *Ferulago* Desf. *Atl. I. p. 251* (excl. synon. *Dod.* et *Lobel.*) Ten. *ad Fl. nap. prodr. app. IV. pag. 13.* F. *tingitana* Scopoli *Del. Ins. I. p. 18. t. 9.* non Lin. *Ferula folio glauco, semine lato oblongo* Bauh. *Hist. 3. p. 45.* icon bona. F. *latiori folio* B. *pin. 148.* Moris. *Hist. 3. S. IX.* p. 309. quoad descriptionem et synonyma, non quoad iconem *t. 15. f. 1.* quae ad F. *nodiflorum* pertinet.

— — B. *Minor;* foliis angustioribus. F. *Ferulago* Lin. *Spec. 355.* (excl. synon. quae ad var. A pertinent.) F. *glauca* Delile *pl. exsicc.* ex agro monspeliensi. *Ferulago tenuiore folio* Bauh. *pin. 148.* F. *Ferulago* R. S. *syst. veg. 6. p. 915.* (exclus. omnib. synon.) non F. *Ferulago* Spr. nec *Guss.*

Var. B. tantum extat in montosis Insulae Caprearum: *Monte del Telegrafo.*

Obs. Quum cl. Lamarckius (Encycl. t. 2. p. 455.) F. *Ferulaginem* Siciliae indigenam faciens, an a F. *glauca* satis distincta esset quaesivisset, occasionem mihi praebuit, ut in IV. Fl. neap. prodr. appendice de earumdem plantarum identitate dubium protulerim. Dum vero hisce superioribus annis F. *Ferulaginem* Lin. in F. *nodiflora* Jacquini botanici plerique amoverunt, iterum eas consulere et accuratiori examini subjicere curavi. Et in primis de F. *nodiflora Jacq.* agens, descriptiones et synonyma quae de F. *Ferulagine* antiquiores botanici protulerunt, in ea minime quadrare mihi visa sunt. Planta Jacquini nempe, quam passim in hortis cultam sub oculis habeo, caulem profert profunde sulcatum pollicis crassitiei, bipedalis altitudinis, folia utrinque obscure virentia parum ampla: tum caeterae plantae dimensiones ab affinibus longe diversae deprehenduntur. F. *Ferulago* vero, juxta cl. *Morisonii* et *Bauhini hist.* definitiones (loc. cit.) *est planta radice brachii crassitie, caule altissimo* TERETE, *quinos aut senos cubitos alto, foliolis ad glaucum colorem in adversa parte tendentibus.* Quas contrarias notas in una eademque planta quaerere insanum consilium foret. Si contra descriptiones F. *glaucae* et F. *Ferulaginis Lin.* consulere probe volueris, nihil fere in eis contineri invenies, quod utrique plantae convenire non possit. Tales absque dubio sunt notae in semibus lato-oblongis, foliolis lanceolato-linearibus, et plantarum magnitudine indigitatae. Quapropter quod cl. *Lamarckius* cum dubio exibuit earum specierum junctionem, validioribus argumentis innixus mihi prorsus persuasi. Recentiorum opinionis fundamentum detecturus, in cl. *Morisonii* allucinatione petii, quum *Ferulae folio glauco semine lato*, et G. *Bauhini* descriptioni, iconem alienae plantae, evidenti errore, adnectere arbitratus sit. Icones *Dodonei p. 321. fig. 2.* et *Lobelii ic. p. 779* nempe, quae F. *Ferulaginis* nomine inscriptae observantur et ad F. *nodiflorum Jacq.* pertinent, ipse *Morisonius* in suis iconibus recudi curavit, et F. *latiori folio* nomine inscripsit.

* 3. F. neapolitana; caule tereti glauco 5-8-pedali, foliis supradecompositis, supra pallide viridibus subtus glaucis, foliolis 3-5-partitis, laciniis planis lanceolato-linearibus flaccidis, umbellis intermediis pedunculatis, lateralibus elongatis masculis, involucris lineari-setaceis caducis, fructibus oblongis utrinque acutis, costis prominulis acutis. *Ten. Fl. Med. e particol. di Nap. t. I. p. 216.* et *ad Fl. neap. prodr. app. IV.* in *Fl. nap. III. pag. 7.* et Fl. nap. t. III. pag. 340. tav. 132.

In collibus circa Neapolim.

Obs. Ab affinibus, haec planta fructibus angusto-oblongis utrinque acuminatis costisque acutis, abunde differre facillime dignoscitur.

* 4. F. nodiflora; caule angulato-striato (2-4-pedali), foliis decompositis, plerumque ad basim petiolorum decussatis, foliolis linearibus planis divarlcatis (6 lin. long. ÷ lin. latis), involucris polyphyllis lanceolatis reflexis persistentibus, umbellis omnibus fertilibus subternis, terminali intermedia sessili, fructibus obovatis obtusis planis, costis prominulis obtusis.

— — A. *Laxa;* ramis floriferis alternis vel oppositis remotis. F. *nodiflora* Lin. *Sp. p. 356* (excl. synon. *Bauh.* et *Lob.*). R. S. *Syst. veg. 6. pag. 591.* (excl. synon. *Bocc. Bauhin.* et *Bubon rigidius* Lin.) F. *nodiflora* Spr. (excl. *Bubon rigidius* Lin.) *Libanotis ferulae folio et semine italica* Bocc. *Mus. t. 123. f. 3.* Barrel. *ic. 835.*

— — B. *Conferta;* ramis floriferis subverticillatis approximatis paniculatis. F. *nodiflora* Jacq. *Austr. app. t. V.* F. *Ferulago;* var. *commutata,* Rochel *Pl. Banat.* Pestini (1828). pag. 63. t. 24. fig. 50. Roth. *Enum. p. 860.* Steudel et Hochstetter Enum. plant. germ. *ex Hoppe* observat. in *Flora oder*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Botanische zeitung (1827.) *t. I. pag. 507. Ferulago* Dodon. *p. 321. f. 2. Galbanifera ferula* Lobel. *ic.* p. 779.

In collibus calcareis Campaniae: *Itri*, *Gaeta*; Aprutii: *Avezzano*; Calabriae: *Mongrassano*, *Sanmarco*.

Obs. Ab hujusce speciei synonymorum et iconum censu, *Panax Asclepium ferulae facie* Dod. et Lob. auferendum putavi, quum plantam ab hac satis diversam exhibere mihi visum sit. Plantae habitu, et praesertim foliorum rigiditate, ad *Cachrydis* speciem *Panax Asclepium* potius pertinere videtur, et forsan ad var. *cylindraceam* C. *alatae*. F. *nodiflora* Jacquini, quam *Florae germanicae* botanici plerique ad F. *Ferulaginem* Lin. amandavare, denuo ad *veram F. nodiflorum* ipsius Lin. pertinere, statuit cl. *Hoppe* (*Confer* Flora oder *botanische zeitung* loc. cit.).

* 5. F. Barrelieri; caule sulcato glabro, foliis supradecompositis coarctatis, circumscriptione lanceolata, foliolis trifidis, laciniis lineari-setaceis confluentibus (2 lin. long. ÷ lin. lat.) scabriusculis rigidis mucronatis, umbellis verticillatis fastigiatis, terminali sessili vel pedunculata, involucris involucellisque oblongo-lanceolatis coriaceis, fructibus ellipticis, costis prominulis obtusis. *Ten. ad Fl. nap. prodr. Suppl. IV. in Fl. nap. III. pag. 7.* et Fl. nap. t. III. pag. 342. tav. 133. (exclus. var. B.)

Libanotis tenuifolia italica Barr. *Ic.* 836. *Obs.* 640. Bocc. Mus. 123. f. 1.

In Samnii et Aprutii montibus: *Trivento*, *Campobasso*, *Morrone al salto dell' Orso* (Barr.).

6. F. sulcata Desf. F. *Barrelieri* B; caule 3-4-pedali, foliis supradecompositis, ramis floriferis verticillatis abbreviatis. Ten. *Fl. nap. tom. III. pag. 342. Ferula Ferulago* Guss. non *Linn.* ex descriptione et specimine F. *nodiflorae* nomine ad me misso, quam deinde in *Prodromo Florae Siculae* ad meam F. *Barrelieri* traxit.

In montibus Samnii et Aprutii: *Avezzano*.

* 7. Opoponax *Spreng. Pastinaca Opoponax* Linn.

— — B. Involucris involucellisque persistentibus. *Laserpitium Chironium* Linn. *Sp. 1. p. 376.* Willd. *Sp. 1. p. 1419.*

In pascuis montanis Samnii: *Matese*; Hirpinorum: *Montevergine*; Calabriae: *Monteleone*; Peucetiae: *Barletta*; Japygiae: *Mesagne*, *Lecce*.

* 1. Laserpitium latifolium.

In herbidis montosis, Hirpinorum: *Cerealto*, *Montevergine*; Samnii: *Matese*; Aprutii: *Majella*, *Monte de' Fiori*; Stabiarum: *Monte S. Angelo di Castellammare*.

* 2. L. gallicum.

In argillosis subalpinis: *Pietracamela*.

† 3. L. trilobum *Petag. Inst. tom. II. pag. 502.* In nostro *Gargano*. An *Physospermum acteaefolium?*

* 1. Tordylium officinale.

— — B. *Canescens*; fructibus ovatis. T. *microspermum* Ten. *Ad Fl. nap. add. et emend. in append. semin. 1827.* T. *minimum apulum* Col. *Ecphr. I. p. 124. ic.*

In collibus apricis siccis: *Salerno*, *Eboli al colle di S. Giovanni*; Calabriae: *Capocolonna*, *Torre a mare*; Japygiae: *Otranto*, *Lecce*, *Taranto*; Apuliae: *Tavoliere*. Var. B. *Gargano*: *Ischitella*, *Peschici*.

Obs. Petala radiantia in hoc inaequaliter, in sequente aequaliter biloba.

* 2. T. apulum *Lin.* excl. synon. *Columnae*.

In agris et collibus herbidis Aprutii, Apuliae, Lucaniae, Calabriae.

* 3. T. humile.

In collibus apricis Aprutii: *Carsoli*, *Colli*.

Obs. A praecedenti differt caule debili humiliori e basi ramoso, foliolis oblongis magis incisis, involucellis setaceis duplo brevioribus, floribus plerumque abortientibus, fructibus duplo minoribus, interna facie aureo-nitida.

* 4. T. maximum.

Ad sepes et in arvis passim.

* 1. Heracleum flavescens. *H. Spondylium* B. Ten. *Fl. nap. III. pag. 301.*

In nemoribus subalpinis: *S. Nicola di Monte Corno*.

* 2. H. dubium; foliis ternatis, foliolis petiolatis cordato-ovatis lobato-dentatis, caule sulcato petiolisque subhispidis, floribus subaequalibus viridibus, involucellorum foliolis linearibus aequalibus, persistentibus, fructibus ellipticis glabris. Ten. *Fl. nap. III. pag. 307.* H. *Spondylium* A; H. *Panaces.* H. *sibiricum*, et H. *lanatum* Ten.. *Fl. nap. prod. pag. 19.* non *Linnaei* nec auctorum.

In pratis humidis montium Samnii, et Aprutii: *Majella: Vallone di S. Spirito*, *Vallone di Caramanico*, *Assergio*, *Pietracamela*. Perenne.

Obs. Plantam hispiditate et foliorum divisione mirum ludentem, ad citatas *Heraclei* species trahere diversis temporibus conatus sum. Ab omnibus tamen datis characteribus differt. *H. cordato Presl.* proximior videtur, a quo foliis minime pinnatifidis, floribus viridibus, involucellorum foliolis aequalibus, fructibus ellipticis omnino glabris facile alia dignoscitur.

* 3. H. Orsini; caule sulcato muricato-scabro, foliis simplicibus cordatis subcoriaceis utrinque glabris (scabris vel hispidiusculis) obtuse lobatis tripartitisque, lobis acuminatis, inaequaliter crenato-serratis, floribus virescentibus subradiantibus, seminibus obovatis, involucellis linearibus. *Guss. Pl. rar. pag. 133. tab. 27.* Ten. *Fl. nap. III. pag. 301.*

In glareosis editiorum montium Aprutii: *Velino*, *Campoaprico*. Perenne.

* 1. Angelica Archangelica; caule glabro tereti striato, foliis bipinnatis foliolis subcordato-lobatis grosse dentatis, floribus viridi-lutescentibus. *R. S. Syst. veget. 6. p. 599.*

— — A. *Angelica Linnaei*; foliis longe petiolatis subcordato-ovatis obtusiuscule dentatis, extremo tripartito vel ternato involucro subnullo. *Angelica Archangelica* Linn. *Sp. I. p. 360.* A. *Smyrnium Cordi.* Lob. *Ic. 698.* A. *sativa* Moris. *Hist. 3. S. 9. t. 3. f. 1.* A. *verticillata* Schleich. *Pl. exsicc.* Ten. *Fl. nap. prod. suppl. 2. p. 67.* non Linn. an A. *major* Lagasca *Nova Gen. p. 17. n. 161?*

— — B. *Angelica Wahlembergii*; foliolis subcordato-oblongis subdecurrentibus vel breviter petiolatis argute dentatis extimo trilobo, involucro polyphyllo. *Angelica Archangelica* Wahlemb. *Fl. Lapp. pag. 72. Fl. Dan. t. 206.* Smith. *Fl. Brit. I. p. 311.* Lagasca *loco cit. n. 162.* Schleich. *Pl. exsicc. Archangelica Clusii* Moris. *Hist. 3. S. 9. t. 3. f. 5.*

In convallibus montium borealium Regni *var. A.* tantum adest.

* 2. A. sylvestris; foliis bipinnatis, foliolis distinctis non decurrentibus basi subbilobis acute serratis, floribus albidis. R. S. *l. c. p. 600.*

— — A. *sylvestris*; caule glabro glaucescente, petiolis pedunculisque glabriusculis, foliolis ovatis. A. *sylvestris* Linn. *Sp. I. p. 361.* Willd. *Sp. I. p. 1429.* Dodon. *pempt. 318.* Lob. *Ic. 850.*

— — B. A. *villosa*; caule cano-pubescente, petiolis pedunculisque villoso-scabris, foliolis oblongo-lanceolatis acuminatis. A. *sylvestris galliciensis.* Besser ex R. S. l. c. Lagasca *Nov. Gen. p. 13. n. 160?*

— — C. A. *sativa*; glaberrima laete virens, radice carnosa dulci. A. *sativa* Mill. Dict. p. 1. A. *Archangelica culta* Hortulanorum.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Var. *A.* in montosis siccis. *B.* in demissis aquosis vel humidis communis. *C.* in hortis colitur.

* 3. A. Carvifolia *Spreng.* et *Schult. Selinum Carvifolia* Lin. et Ten. *Fl. nap. prod. suppl. 4. in Fl. nap. III. p. 6.* Flora Dan. t. 667. *Ligusticum apioides* B. Ten. *Fl. nap. III. pag. 303.*

* 1. Imperatoria Chabraei *Spreng.* et *Ten. Fl. nap. III. p. 308. Selinum Chabraei* Willd. *Sp. I. p. 1399.*

In montibus Aprutii: *Majella, Monte Corno;* Calabriae: *Pollino.*

* 1. Ligusticum Cervaria *Spr. Athamantha Cervaria* Linn. A. *latifolia* Viviani *Fl. Ital. fragm. fasc. I. p. 18. t. 22.*

In pascuis montosis Hirpinorum: *Montevergine;* Picentinorum: *Sanseverino;* Samnii: *Campobasso.*

* 2. L. apioides. In montibus Hirpinorum: *Montevergine;* Aprutii: *Velino, Majella, Monte Corno;* Apuliae: *Gargano* (*tra S. Angiolo e Matinata*); Calabriae: *Sila* (*tra, S. Marco e Mongrassano*).

3. Ligusticum cuneifolium; caule ramoso, foliis tripinnatis nitidis, foliolis pinnatifidis, laciniis abbreviatis cuneiformibus trifidis obtusis aristatis approximatis, involucro polyphyllo persistenti, fructibus ovalibus glabris. *Guss. Pl. rar. pag. 130. tab. 26.* L. *pyrenaicum* Ten. *Fl. nap. III. pag. 303.* et Moricand *pl. exsicc. ex Pyrenaeis.* Ten. *Viag. di Abruzzo pag. 58.*

In herbidis montosis Aprutii: *Velino, Majella alla valle di Orfenta, Morrone.*

Obs. In meis speciminibus semper deest folium pinnatum umbellae centrali subjectum, quod in ic. Guss. loc. cit. raepresentatur.

4. L. austriacum. L. *Hacquetii* Gusson *pl. rar. p. 132* et Ten. *Fl. nap. III. pag. 304.* L. *carniolicum Scopolii* Welden. *pl. exsicc. Athamantha Golaka* Hacq. *Pl. Carniol. tab. V.*

In vallibus montium Aprutii inter saxa: *Majelletta* (*presso li Trocchi*), *Monte Corno, Morgone, Intermesole, Morrone.*

* 5. L. resinosum; caule striato subnudo apice ramoso, foliis pinnatis bipinnatisque, foliolis pinnatifido-incisis dentatisve subdecussatis, vaginis superioribus aphyllis, involucris linearilanceolatis, fructibus ovatis (non compressis glaucis) floribus luteis. *Guss. Fl. sic. prod. I. pag. 335.* Presl. *del. Prag. p. 137! Ferula nudicaulis* Spreng. *Sium graecum* Guss. *Cat.* non Linn.

In pascuis montosis Calabriae: *Aspromonte* (*ai Matarazzelli*), *Sila* (*sulla collina all' ovest del fiume Musone presso la Forca di Bova*) (Guss.)

* 6. L. athamanthoides *Spr. Athamanta pubescens* Dc. *Fl. Fr. supp. pag. 511. Ligusticum sibiricum* (quod si novum L. *Hermanni*) Guss. *Pl. exsicc. ex Aprutio.*

In Aprutii montibus: *Morrone* (Guss.)

* 7. L. alpinum *Spr.* et *Ten. Fl. nap. III. p. 305. Bunium alpinum* Kit. B. *petraeum* Ten. Fl. nap. prodr. suppl. I. p. 60.

In saxosis editioribus montium Aprutii: *Majella* (*Scrimacavallo, Focaleto, Monte Amaro*); *Pizzo di Sivo* (Orsini).

* 8. L. garganicum; foliis bipinnatis, foliolis oblique-ovatis, coriaceo-venosis, glabris, margine cartilagineo integerrimo, summis, 2-3-partitis, involucro universali polyphyllo, foliolis membranaceis, seminibus glabris. *Ten. Fl. nap. Prodr. pag. 19. Ligusticum Garganicum, amplis foliorum lobis D. Micheli.* Till. Pis. tab. 39. f. 1. *Ten.* Fl. nap. I. pag. 122. tav. 24.

— — B. *Minor;* foliis angustioribus. *Laserpitium Siler* Ten. *Fl. nap. III. p. 279.* L. *siculum* Mauri *Pl. exsicc. ex Pizzoli* (in literis) non *Spreng.* L. *tenuifolium* Ten. *Relaz. del viag. di Abruz. pag. 59.*

In Gargano: *Coppa di mezzo a S. Marco in Lamis;* in Aprutio: *Velino.*

Obs. De hac planta confer quod scripsi in *Fl. nap. loco cit.* et in *Fl. med. univers. e part. di nap. t. I. p. 219.*

* 1. Aethusa cynapioides M. B.

In sylvis montosis Stabiarum: *Monte S. Angiolo;* Aprutii: *S. Nicola,* ad Montis cornu radices: *Pietracamela.*

* 1. Sium latifolium. Ad Sebeti rivulos.

* 2. S. angustifolium. Ad rivulorum margines: *Acerra, Maddaloni, Matese, Monte di Mezzo* in Samnio et alibi.

* 3. *S.* nodiflorum. *Fl. nap. III. pag. 309.*

In rivulis passim.

* 4. *S.* intermedium; caule repente striato, foliis pinnatis ternatisve, foliolis ovato-subrotundis (3-5) aequaliter subdentatis, umbellis subsessilibus oppositifoliis, involucro monophyllo, involucellisque lanceolatis *Ten. Fl. nap. III. pag. 310 non* DC.

In rivulis Samnii, prope *Campobasso, Trivento* (Scarano); Principatus citerioris: *Monte della Stella* (*all' acqua cacata, al Vallone dirupato* et alibi (Giordano).

Obs. Species intermedia inter *Sium repentem* et *S. nodiflorum*, umbellas prioris et herbam alterius fere proferens: ad *Helosciadium* DC. pertinens. Caules ad nodos radicantes, folia brevissime petiolata, foliola plerumque tria vel quinque, rariter septem, ovata crenata vel dentata dentibus remotiusculis obtusis, umbellae axillares subsessiles. *Sium nodiflorum* habet folia 6-8-juga, foliola oblonga argute serrata. *Sium repens* habet umbellas longe pedunculatas pauciradiantes radiis longissimis.

* 5. S. Bulbocastanum *Spreng.* et *Ten. Fl. nap. III. pag. 310. Bunium Bulbocastanum* Linn.

— — B. *Minus;* caule flexuoso, foliis glaucescentibus.

In montibus passim: *Matese, Velino, Majella, Pollino.* Var. B. *Cocuzzo.*

* 1. Brignolia pastinacaefolia *Bertol. Sium siculum* Linn. *Ten. Fl. nap. III. pag. 310. Kundmannia Scopolii* ex DC. *Memoires des umbelliferes* et Prodr. t. 4. pag. 143.

In campis cretaceis vel argillosis insulae Caprearum: *caluta dell' Orco;* Apuliae: *Incoronata, Cerignola, Foggia,* Japygiae: *Brindisi;* Calabriae: *Reggio, Capocolonna.*

* 1. Sison Podagraria *Spreng.* et *Ten. Fl. nap. III. p. 312. Aegopodium Podagraria* Linn.

In vallibus: *S. Rocco, Camaldoli, Sessa di Cilento a Felittopiano.*

* 2. S. Amomum.

Ad sepes in agrorum marginibus: *Salerno, S. Germano, Montevergine.*

* 3. S. Ammi. In cultis montosis: *Fondi, Itri, Gaeta, Caserta, Montevergine,* et alibi.

* 4. S. flexuosus; caule diffuso ramoso flexuoso, foliis uniformibus 2-pinnatis, foliolis cuneiformibus 3-fidis laciniis linearibus acutis, involucris involucellisque polyphyllis, fructibus demum ovato-oblongis costis prominulis. *Ten. Fl. nap. III. p. 312. tab. 77.*

In herbidis et in saxosis montium Samnii: *Matese;* Aprutii: *Velino, Monte S. Franco, Majella, Scrimacavallo, Morrone, Costone, Monte Corno, Intermesole, Monte de' Fiori.* Perennis.

Obs. Fructus valde aromatici apud incolas et in officinis nostris pro seminibus *Dauci cretici* venditantur.

* 5. S. Thomasii; caule erecto debili, foliis omnibus ternatis, foliolis deltoideo-cuneiformibus inciso-dentatis dentibus arista-

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tis, floribus paniculato-umbellatis, pedunculis axillaribus effusis, fructibus oblongis plerumque incurvis. *Ten. Fl. nap. III. p. 313. tab. 128.*.

Ad rivulos nemorum Calabriae ulterioris: *La Serra* (Thomas).

Perennis.

* 1. Oenanthe globulosa.

In inundatis et in fossis Aprutii: *Pescara, Osteria di Salino;* Apuliae: *Tavoliere* (*Canale del Demanio*); Lucaniae occiduae: *Laghi di Velia.*

* 2. O. pimpinelloides *Linn.* et *Willd.* (excl. syn. quaed.) *Ten. Fl. nap. III. p. 314.* (excl. syn. O. *apiifolio minor* Bauh. *Hist. 3. pag. 190.*) O. *staphylinifolio* Bauh. Hist. 3. part. 2. pag. 191. fig. 2.

In pratis paludosis: *Mazzoni di Capua.*

* 3. O. cherophylloides *Pourr.* et *Ten. Fl. nap. III. p. 315.* an O. *sive filipendula monspessulana apiifolio* Bauh. *l. c. pag. 190. fig. 191.* prima?

In pascuis sylvaticis: collium circa Neapolim: *S. Rocco, Camaldoli;* insulae Caprearum: *Monte solaro;* Hirpinorum: *Montevergine;* Lucaniae occiduae: *Monte della Stella;* Calabriae: *alla Serra.*

Obs. Ob tubera *Filipendulae* nec grumosa *I. Bauh.* synonymon l. c. ad hanc non ad praecedentem speciem pertinet.

* 4. O. virgata.

In pascuis Calabriae (Thomas).

* 5. O. gymnorhyza. *Brignoli* et *Ten. Fl. nap. III. p. 316.*

In pratis paludosis: *Capua, Maddaloni, Regii Lagni.*

* 6. O. fistulosa. *Ibidem.*

* 7. O. Phellandrium. *Ibidem.*

* 8. O. Jordani; radice fasciculato-fibrosa, foliis radicalibus bipinnatis, foliolis deltoideis lobato-incisis, caulinis pinnatis, foliolis lanceolato-linearibus elongatis, involucro monophyllo vel nullo. *Ten Fl. nap. III. p. 316. O. approximata.* Ten. *Fl. nap. prod. append. V. p. 10.* non *Merat.*

In stagnis et ad rivulorum margines: *Sele morto* (Giordano).

† 9. O. prolifera. *Pet. Inst. t. II. p. 518.*

In Apulia.

* 1. Coriandrum sativum.

In campis passim.

* 1. Biforis flosculosa. M. B. *Coriandrum testiculatum* Linn.

Inter segetes Apuliae, Calabriae.

* 1. Scandix Pecten.

— — B. *Pubescens.*

Inter segetes obvia.

* 2. S. australis.

Inter segetes Apuliae et Calabriae. Annua.

* 3. S. brachycarpa; glaberrima foliorum laciniis obtusis, umbellis 2-3-radiatis, radiis brevibus, fructuum costis et rostro brevi marginibus retrorsum scaberrimis, seminibus incrassatis, rostro subaequalibus. Guss. *Ind. Sem. H. R. Boccadifalco ann. 1825. et Fl. sic. prod. I. pag. 350.* Ten. *Fl. nap. III. pag. 319.* S. *alpina pusilla.* Cup. *Pamph. 2. t. 260.* Bonan. tab. 17.

Inter segetes Apuliae, Lucaniae, Calabriae.

* 1. Myrrhis hirsuta *Spr. Chaeropyllum hirsutum* Linn.

In sylvis montosis Aprutii, Samnii etc.

* 2. M. Cicutaria. Ten. *Fl. nap. III. p. 320. Chaeroph. Cicutaria* Villars. *Anthriscus? Cicutaria* Duby Botan. Gallic. I. pag. 239.

— — A; caule elatiori 2-pedali, et ultra, foliisque 2-ternatis glaberrimis, foliolis ovato-oblongis inciso-dentatis acutis, floribus albis. *Chaeroph. Cicutaria* A. Vill. *Delph. 2. p. 264.* Schleich. et Thomas *pl. exsicc. ex Helv. Cicutaria alba* Dalech. *p. 789. Chaeroph. calabrum* A Guss. *Pl. exsicc. ex Calabria. Chaeroph. hirsutum* var. *palustre.* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 20.*

— — B; caule humiliori pedali et infra, foliisque 2-ternatis glabris, foliolis ovatis vel deltoideis, inciso-dentatis obtusis passim rotundatis, floribus albis vel roseis. *Chaeroph. Cicutaria* B. Vill. *l. c.* et Thomas *pl. exsicc. ex Sylis Calabriae.* C. *calabrum* B. Guss. pl. exsicc. ex Calabria.

— — C; caule pedali petiolisque subhirsutis, foliis 2-ternatis, foliolis ovatis inciso-dentatis obtusiusculis.

In sylvaticis montosis. A et B. in Calabria: *Aspromonte* (Gus.) *Sile* (Thomas) *Monte Cocuzzo.* C. in Aprutio: *Selve di S. Nicola presso Monte Corno.*

* 3. M. hybrida; caule petiolisque puberulis scabriusculis vel glabris, foliis 3-pinnatis, foliolis lanceolato-oblongis, inciso-serratis, laciniis acuminatis supra glabris subtus nervis hispidulis, involucellis ciliatis demum reflexis, petalis glabris profunde 2-lobis, fructibus subclavatis basi attenuatis, pistillis divaricatis. Ten. *Fl. nap. III. p. 321. tav. 129.* nomine *Chaerophylli hybridi. Chaer. hybridum.* Ten. *Fl. nap. prod. suppl. II.* pag. 66. Schult. *Syst. veg. 6. p. 532. Chaeroph. aureum* Schleich. *pl. exsic. ex Helv.* non Linn.

In sylvaticis montosis apricis Aprutii: *Majella alle valli di S. Spirito, di Orfenta, dell' Inferno, a S. Nicola alle radici di Monte Corno, e a Fonte cretarolo, Civitella, Chiarino, Velino.*

* 4. M. temula *Spr. Chaerophyllum temulum* Linn.

Ad sepes et in herbidis umbrosis.

* 5. M. Bunium *Spr. Umbell. Sp. I. p. 131* et *Syst. Veg. I. p. 903. Bunium majus.* Fl. nap. prodr. Suppl. I. in Fl. nap. I. pag. 60.

— — A; caule humiliori debili, foliis subsimplicibus, caulinis inferioribus longius petiolatis, vaginis ciliolatis, foliolis latioribus, involucro oligophyllo deciduo, involucellis setaceis umbellulas aequantibus vel parum superantibus. *Oenanthes species* Dalech. *pag. 585.* Bauh. *Hist. 3. pag. 80. Myrrhis cynapioides* Guss. *Pl. rar. pag. 127. tab. 24. Bunium denudatum* DC. *Fl. Franc. IV. pag. 325.* an B. *flexuosum* Smith. *Brit. I. pag. 301?*

— — B; caule elato firmo ramoso foliis caulinis inferioribus brevius petiolatis, vaginis glabris foliolis angustioribus involucro 1-phyllo subpersistente, involucellis setaceis umbellulis brevioribus. *Chaerophyllum bulbosum* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 20. Bunium majus.* Gouan. *Ill. pag. 10, Myrrhis capillifolia* Guss. *Fl. Sic. prodr. I. p. 351.*

In nemoribus. A in Aprutio: *Majella alla valle di Orfenta, al Morrone?* B. in Calabria: *Pollino.*

† 6. M. bulbosa *Spr. Chaerophyllum bulbosum. Petag. Inst. 2. pag. 561.*

In nostro Regno.

* 1. Chaerophyllum sativum.

In cultis passim.

* 2. C. sylvestre.

In pratis montosis Stabiarum: *S. Angiolo;* Hirpinorum: *Montevergine;* Aprutii: *Majella.*

* 3. C. magellense; caule sulcato striato, geniculis subaequalibus foliis 3-pinnatis, foliolis ovatis pinnatifidis, laciniis oblongis inciso-dentatis obtusiusculis, petiolis pubescentibus ex-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

timis non elongatis, umbellis terminalibus, pedunculis glabris, involucellis ciliato-lanatis, petalis radiantibus emarginatis, fructibus utrinque attenuatis glabris, stylis persistentibus divergentibus. Ten. *ad Fl. nap. prodr. append. IV. p. 15. Fl. nap. III. pag. 324. tav. 130. Chaeroph. odoratum* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 20* non *Linn. Chaeroph. siculum.* Guss. *Prodr. Fl. sic. I. pag. 352.*

— — B; fructibus tuberculato-hispidis. *Chaeroph. magellense* A. Ten. *l. c.* C. *siculum* B. Guss. *l. c.*

Ad rivulos et scaturigines in editioribus montibus Calabriae: *Aspromonte, Ferraina ai Cannavi, Li Coraci, Sila all'acqua fredda di Spezzano grande* (Guss.) Aprutii: *Majella.*

* 4. C. nodosum Lam. *Anthriscus nodosa* Pers. *Scandix nodosa* Linn.

In collibus argillosis Apuliae, Calabriae, Lucaniae: *alle Murgie di Ginosa.*

* 5. C. Anthriscus Lam. *Anthriscus vulgaris* Pers. *Scandix Anthriscus* Linn.

Ad agrorum margines in Aprutio alibique.

* 1. Seseli tortuosum Linn.

— — B; caule humiliore ramosiore, foliolis latioribus brevioribus magis approximatis, involucellis umbellulis subduplo brevioribus. S. *tortuosum* B. *maritimum* Guss. *Fl. sic. Prod. I. pag. 342.*

— — C; caule elato, petiolis primariis secundariisque elongatis fere nudis, foliolis brevissimis remotissimis 3-lobis, laciniis ovatis, umbellis numerosissimis sterilibus, involucellis umbellulis longioribus. Planta albido-glauca: an dioica? an S. *gummiferum* Pallas?

B. in maritimis provinciarum australium. C. in collibus aridis Aprutii: *Aquila, Popoli* (Gussone).

* 2. S. montanum.

In montibus Aprutii: *Picco di Pietra Majura presso Pettorano, Majella.*

* 3. S. polyphyllum; caulibus declinatis caespitosis (1 ÷ 2-ped. alt.) parce breviterque ramosis, petiolis vaginantibus, foliis supradecompositis ambitu ovato, foliolis trifidis lineari-teretiusculis, carnosulis submucronatis (4-5 lin. long. ÷ lin. lat.) confluentibus, umbellis compactis 15-20-radiatis, radiis subaequalibus (8-10 lin. long.) fructibus cylindraceis glabris leviter costatis, immaturis albicantibus, involucellis setaceis umbellulis brevioribus, floribus albis. Herba glauca. Ten. *Ad Cat. sem. H. R. Nap. 1825.* (in notis) *pag. 12. S. Hyppomarathrum* et *S. glaucum* Ten. *Fl. nap. prod. pag. 19.* et *Suppl. II. pag. 67.* et *Fl. nap. III. pag. 326. tab. 134.*

In rupibus calcareis insulae Caprearum, in montibus Stabiarum, Amalphitanis et Picentinis.

Obs. A S. *elato* differt foliolis brevioribus latioribusque, seminibus omnino glabris. A S. *Hyppomarathro* differt in primis defectu involucellorum pelviformium. A S. *montano* seminibus glabris, foliolis crassioribus ac totius herbae glaucescentia. A S. *glauco* foliolis angustioribus numerosis teretiusculis, nec planis linearibus, umbellis compactis breviter multiradiatis discedit. An S. *multicaule* Retz. Obs. 3- pag. 12.

* 4. S. verticillatum *Desf.*

In Apulia: *Gargano;* Calabria: *Reggio.*

5. S. ammoides.

In Aprutio: *Majella;* Apulia: *Gargano.*

† 6. S. annuum. *Petag. Inst. t. 2. p. 531.*

In nostris montibus.

† 7. S. pimpinelloides. *Petag. l. c. p. 630.* An S. *polyphyllum?*

In nostro Regno.

† 8. S. glaucum *Petag. l. c.* In nostris montibus.

* 1. Thapsia Asclepium.

In herbidis saxosis montium Stabiarum: *S. Angiolo;* insulae Caprearum; in rupibus Marcinae (nunc *Vietri*) Salerni; in Hirpinis: *Montevergine.*

* 2. T. garganica.

In collibus, et ad agrorum margines: *Tavoliere, Gargano (Spigno, Monte sagro, Rignano, S. Giovanni Rotondo, S. Marco in Lamis, Cagnano alla piana di Fedele), Colline di fiumara di Muro.*

* 3. T. meoides *Ten. Fl. nap. t. 3. pag. 335. Laserpitium meoides* Desf.

In collibus apricis Calabriae: *Reggio;* Japygiae: *Massafra, Castellaneta, Torre a mare* (Guss.)

* 1. Apium graveolens.

Ad margines rivulorum, fluviorum,

* 2. A. Petroselinum.

Undique colitur, at passim sylvestre invenitur.

* 1. Pastinaca sativa.

— — B; *sylvestris.*

Ad agrorum margines.

* 2. P. lucida.

In montibus Hirpinorum: *Montevergine* (rara).

* 3. P. graveolens *M. B.*

Ad agrorum margines Campaniae et alibi.

* 1. Smyrnium Olusatrum.

In sylvaticis circa Neapolim: *Camaldoli,* et in Principatu citeriori.

* 2. S. Dioscoridis *Spr.*

In pascuis Apuliae, Japygiae, Calabriae.

* 3. S. Dodonaei *Spr.*

In pascuis montosis Apuliae: *Gargano a Montecalvo.*

* 1. Physospermum acteaefolium *Presl.* et *Ten. Fl. nap. III. pag. 345.* Guss. *Fl. sic. Prod. I. pag. 355.*

— — B; foliorum petiolis non divaricatis laciniis majoribus, dentibus profundioribus. P. *angelicaefolium* Guss. Prodr. p. 856.

In nemoribus Gargani *fra Cagnano e Montenero, ed alla Coppa di mezzo nel bosco di Umbra;* passim utramque varietatem legi; in Lucania: *Vallata di Roccanova presso Carbone.*

Obs. Uti in congeneribus, folia magnitudine incisione et distorsione varie ludunt; tum et superficies inferior omnino glabra vel nervis tantum pilis minutissimis rigidis obsita conspicitur. Caulis in utraque varietate nunquam revera sulcatus, sed plus minusve profunde striatus.

* 1. Pimpinella magna.

In pascuis montanis regionum mediae et septentrionalis.

* 2. P. saxifraga.

— — A; *pallida.*

— — B; *nigra. Pimpinella nigra* Willd. et Ten. *Fl. nap. Prod. pag. 20.*

— — C; *dissecta.*

In collibus cretaceis. A. *Aquila.* B. *Trivento* in Samnio; C. *Montevergine* in Hirpinis.

* 3. P. dichotoma *Linn.* et Ten. *Fl. nap. III, pag. 332.*

— — A. P. *Hennigii.* P. *dioica* Besser. P. *glauca* Linn.

— — B. P. *Kitaibelii.* P. *glauca Hoffm.* Wallld. et Kit. *Pl. Hung. I. f. 72.*

In montibus Calabriae. B. *Cocuzzo.*

* 4. P. glauca. *Linn.* et *Ten. l. c. pag. 333.*

— — A. *Elata.* P. *dioica* Linn. et Willd.

— — B. *Pumila. Meum Dalechampii* Ten. *Fl. Nap. prod.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

pag. 18. Foeniculus tortuosus Dalech. *hist. I. pag. 749. f. 1. Seseli prolifer* Brocchi *in Bibliot. Ital.*

In pascuis montium editiorum totius regni. B. *Velino, Majella, Gargano, Mesagne.*

* 5. P. anisoides; foliis radicalibus bipinnatis, foliolis cuneiformi-subrotundis, inciso-serratis, umbellis 5-radiatis; planta glabra: *Briganti*, de Pimp. anisoide. (Nap. 1802).

In collibus Lucaniae occidentalis: *Selvetelle alla costa di S. Jorio, al monte della Salvia, al Campo di Venere.*

Obs. Cum T. *Gussonii* a cl. *Spr.* male confusa, ab eodem differt in primis fructibus glaberrimis, umbellae radiis 5-7 non 4-5, caule ramis aliquando verticillatis non semper dichotomo. Confer *Guss. Pl. rar. p. 117* et Ten. *Fl. nap. III. pag. 332.*

* 1. Tragium Columnae.

— — A; foliis intense viridibus glabris obtuse serratis. *Pimpinella Tragium* Vill.

— — B; foliis glabris pallide viridibus argute serratis. *Tragium alterum* Colum. *Phytob. t. 17.*

— — C; *glaucum.* Humile, foliis villoso-canescentibus. T. *glaucum* Presl. *Pimpinella canescens* Loisl. *notice* t. 4.

In montibus. A in Calabria: *alla dirupata di Murano* (rara) simul cum varietate B. quae magis obvia: *Capri, Castellammare, Montevergine;* et in Aprutii montibus.

* 2. T. peregrinum.

In sylvaticis montosis passim.

* 3. T. Gussonii. *Presl.* et *Guss.* Ten. *Fl. nap. III. p. 334. Pimpinella anisoides* Ten. *Viag. in Calabria p. 119* non *Tragium aromaticum* Spreng.

In saxosis Calabriae: *Dirupata di Murano, Reggio.*

Obs. A *Tragio aromatico* differt foliis bipinnatis, radice perenni.

Trigynia.

Caprifoliaceae.

* 1. Viburnum Opulus.

In nemoribus paludosis: *Boschi dell' Acerra, di Maddaloni.*

* 2. V. Tinus.

— — B. *Hirsutum.*

In nemoribus passim.

3. V. Lantana.

In nemoribus Campaniae: *Monti di Gaeta;* Aprutii: *Roccamorice.*

Therebinthaceae.

* 1. Rhus Coriaria.

In apricis montosis Apuliae: *Gargano* prope *S. Angiolo;* Aprutii: *Pacentro, Tricase.*

* 2. R. Cotinus.

Ad sepes Fundorum, Mamurrarum.

Celastrineae.

* 1. Staphylea pinnata.

In sylvis montium Cavensium, circa Neapolim et alibi.

Caprifoliaceae.

* 1. Sambucus nigra. In sepibus et sylvaticis communis.

2. S. racemosa. In Gargani nemoribus.

* 3. S. Ebulus. In humidis communis.

Tamariscinae.

* 1. Tamarix gallica.

In palustribus Lucaniae: *Melito;* Calabriae: *Maricello di S. Eufemia, Capo delle Armi.*

* 2. T. africana.

Ad margines fluviorum, in stagnis et palustribus Campaniae: *Licola, Patria;* Lucaniae: *Pesto, Sele, Alento, Salino;* Calabriae: *Crati, Vallo di Cosenza.*

* 3. T. germanica.

In rivulis et inundatis Aprutii: *Lavino.*

Paronychiae.

* 1. Corrigiola litoralis.

In sabulosis maritimis: *Portici, Resina, alla salita del Salvatore.*

Caryophylleae.

* 1. Drypis spinosa.

In saxosis Aprutii ad montium radices: *Valle oscura, Salviano, Roccamorice, Caramanico, Pietracamela* etc.

Tetraginia.

Droseraceae.

* 1. Parnassia palustris.

Ad fontium scaturigines: *Majella, Chiarino, Pietracamela.*

Pentagynia.

Crassulaceae.

* 1. Crassula rubens (pentandra).

Capri, Gargano.

2. C. Magnolii.

In muris et saxis: *Gargano, Murge.*

Lineae.

* 1. Linum usitatissimum.

Passim in cultis sponte nascens invenitur.

* 2. L. viscosum.

Ad sepes montium Samnii: *Trivento;* Aprutii: *Colli.*

* 3. L. angustifolium.

— — B; caule subsolitario, capsulis ad dissepimenta lanuginosis. L. *agreste* Brot. *Fl. lusit.* an species propria?

In montosis Calabriae: *Pollino, Aspromonte;* B. Stabiarum: *Monte S. Angiolo.* Planta annua vel biennis.

Obs. Flores caerulei pellucido-punctati uti folia, sed calyces margine minime ciliato-glandulosi, caules herbacei parum ramosi.

* 4. L. tenuifolium.

In saxosis montium totius regni mediae et septemtrionalis regionis: *S. Angiolo di Castellammare, Matese, Majella, Gargano, Montevergine.*

Obs. Caules caespitosi basi suffruticosi, folia angustissima acuminata-rigida laete viridia pellucido-punctata, calyces ciliato-glandulosi, flores rosei.

* 5. L. punctatum Presl.

In Gargano.

Obs. Folia imbricata brevia glaucescentia pellucido-punctata obtusiuscula subscabra, corollae caeruleae amplae, calycibus 4-plo longioribus, caules humiles suffruticosi.

* 5. L. decumbens.

In insula Caprearum.

Obs. Calycis foliola maxima ovata.

7. L. austriacum. *Linn. mantiss.* et *DC. Prod. I. p. 427.* L. *alpinum* B. *Elatius.* Ten. *Fl. nap. III. p. 357.* exclusis synonym. et locis natalibus, excepto *Morrone.*

In montibus demissis Aprutii: *Morrone.*

Obs. Caules pedales et sesquipedales erecti robusti, folia linearia latiuscula patentiuscula non exquisite acuminata, flores paniculati, calyces ovati, sepala ovata quinquenervia in fructu acuta, petala *Lini usitatissimi*, pedunculi fructiferi deflexi.

* 8. L. alpinum. *Linn.* et *DC. Prod. l. c.* et Ten. *Fl. nap. III. pag. 357.* excl. synon. L. *perenne* Guss. *Prod. Fl. sic. I. pag. 386.* quod ad praecedentem potius spectare videtur, et var. B.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In saxosis montium editiorum Aprutii : *Velino*, *Majella*, *Monte Corno*, *Bacucco*, *Monte de' Fiori*.

Obs. Caules rigidi plerumque 4-8-pollicares erecti quandoque decumbentes, folia angustissima lineari-subulata stricta confertissima, flores racemoso-corymbosi, pedunculi fructiferi elongati erecti, calyces ovato-oblongi, sepala oblonga 3-nervia acutiuscula in fructu acuminata, petala illis praecedentis angustiora.

9. L. montanum. *Schleich.* et *DC. Prodr. l. c. L. austriacum DC. Suppl.* non *Prodr. L. alpinum* Fl. Franc. Thomas *pl. exsicc. ex Helv.* Vest. *pl. exsicc. ex alpibus Tyrolensibus.* Guss. *pl. exsicc. ex Aprutio. L. perenne* Lam. *L. laeve* Scop. *Fl. Carn. t. 11.* (optima).

In pascuis montosis Aprutii : *Campo Aprico* (Guss.) *Velino*, *Salviano*, *Majella*, *Monte Corno*, *Monte di Pizzoli*.

* 10. L. gallicum. In collibus et campis incultis : *Monte nuovo*, *Miseno*, *Capri*.

* 11. L. strictum

— — B. *Alternum;* caule superne ramis alternis subcorymbosis.

— — C. *Spicatum ;* caule simplicissimo, floribus subspicatis.

— — D. *Capitatum ;* floribus in extremitate ramorum capitato-congestis, calycibus capsulas parum excedentibus.

In collibus aridis cum praecedente.

* 12. L. aureum. W. K.

In campis argillosis Aprutii.

* 13. L. flavum.

— — B; corymbis densioribus, foliis latioribus foliolis calycinis brevioribus. L. serrulatum Bert. *Lettera al Marchese Petrucci.*

In herbidis montosis. B. in Apricis, Samnii : *Matese* (*Monte Miletto*); Aprutii : *Velino*, *Majella* (*Grotta Caprara cum Pino pumilio*) *Monte Corno*, *Arapietra*, *Morgone*, *Bacucco.*

Obs. De hac planta confer quod scripsi in *Fl. nap. III. p. 359.*

* 14. L. campanulatum.

In nemoribus montis Gargani : (*Tra S. Angiolo e Matinata*).

* 15. L. nodiflorum.

In campis argillosis : *Capri*, *Capua*, *S. Germano.*

* 16. L. catharticum.

In nemoribus Piceni : *Monti della Cava ;* Hirpinorum : *Montevergine*, *Avvocata ;* Samnii: *Matese;* Aprutii: *Majella*, *Monte de' Fiori.*

Rosaceae.

* 1. Sibbaldia procumbens.

In editioribus montibus Aprutii, *Majella alla rapina*, *Monte Corno a Campo Aprico.*

Plumbagineae.

1. Armeria gracilis; scapo tereti basi hirto vel omnino glabro, foliis lanceolato-linearibus trinerviis, involucri foliolis exterioribus cuspidatis, interioribus obtusissimis (nervo ante apicem evanescente) muticis, pedicellis tubi calycis totius villosi longitudine, petalis integris vel subcrenulatis. *Ten. A. vulgaris* Ten. *Fl. nap. III. p. 353.* excl. synon.

— — B. *Flore albo.* An A. *alliacea* Willd.? *Statice leucantha* Loisl. *Fl. gall. edit. 2. p. 223.* an. *A. leucocephala* Salzmann. et Koch *in Botanische Zeitung 1823.* pag. 712?

— — C. *Humilis ;* scapo semipedali basi hirto, foliis subciliatis.

— — D. *Villosa ;* scapo sesquipedali glabro, foliis lineari-lanceolatis utrinque villosis attenuatisque, *Statice pseudo-armeria.* Petag. *Inst. bot. 2. pag. 496* et Ten. An *A. maritimae* var ?

In pascuis montosis passim. C. *Velino*, *Monte Corno* in Aprutio : *Pollino* in Calabria. D. *Montevergine ;* in Hirpinis ; *Morrone ;* in Aprutio.

Obs. Statice Armeria Lin. et species eidem affines mirum in modum variantes, tum pro varietatibus, tum pro distinctis speciebus sumtae, apud auctores nimis vexatae conspiciuntur. cl. *Sprengel*, nempe, sub sua *A. vulgari*, *A. vulgarem Willd.* et *A. arenariam Pers.* in unam speciem junxit, pro diversis retinens *A. alpinam* et *A. maritimam Willd.*; cl. *Schultes* autem, *A. vulgarem Willden.* ab *A. arenaria Pers.* distinxit, cui *A. elongatam* cum dubio duxit; cl. *Gaudin Staticem Armeriam* Linn. cum *A. maritima* Willd. et *Statice alpina* Linn. denuo in unam speciem jungere arbitratus est. Item et cl. *Loiseleur in Fl. Gallicae 1.* editione *S. Armeriam* in duas species discriminavit, videlicet *S. linearifoliam* suam et *S. Armeriam* Linn., dum in ejusdem Florae editione altera, iterum eas sub *S. Armeria Linn.* junxit. Fateri tamen oportet neminem neotericorum de hoc genere melius disseruisse quam cl. *Koch.* (loc. cit.). Quippe qui caeteris incertis notis, illis quidem quae a villositate scapi et foliorum petuntur posthabitis, specierum differentias tum in involucri squamis tum in pedicelli cum calycis tubi proportione, vel in ejusdem calycis villositate quaesivit. Ejusdem laudati auctoris praecepta sequens, quum caeterae *Armeriae* species discriminare volucrim ab aliis cognitis speciebus, dubius non haesi, sed diu ambegi utrum hanc ad *A. maritimam* referre, vel in speciem propriam sumere debuerim. Nostra planta, nempe, ab *A. maritima* discedit scapo constanter foliis multoties longiore, foliis plerumque lanceolato-linearibus viridibus rigidis utrinque attenuatis, petalis integris vel tantum subcrenatis, planta caespitem minime efformante. Ejusdem varietates C. et D. utut ob folia hirta transitum ad *A. maritimam* suadere videntur, tamen caeteris notis ab illa omnino discedunt; folia videlicet, inillis non tantum ciliata, sed omnino utraque superficie hirta conspiciuntur; ab *A. elongata Koch* vel *S. arenaria Pers.* nostra planta abhorret involucri foliolis interioribus nervo excurrente minime mucronatis, et tubo calycis toto villoso. Ab *A. alpina* denique tubo calycis villoso-striato, petalis emarginatis aliisque notis abunde diversa judicatur.

Var. B. a *Statice alliacea Willd.* non differt nisi calycis tubo toto villoso. Hujus varietatis specimina in *Pollino* et *monte Cornu* lecta sunt omnino glabra, quum illa *montis Velini* habent scapum basi hirtum, ut in speciei typo.

* 2. A. maritima. *Villd. Enum. Koch de Armeria in Flora, oder Botanische Zeitung n.° 45. 1823. p. 706.* Ten. *Fl. nap. III. p. 354. Statice linearifolia.* A. Loisl. *Fl. gall. edit. I. p. 182.* et *S. Armeria* A Loisl. *Fl. gall. ed. 2. pag. 223. S. Armeria* Curtis et Hooker *Flora Londinens.* new series *n.° 21. f. 1.*

In collibus demissis submaritimis : *Cava*, *Pietri*, *Salerno.*

Obs. Folia caespitosa longissima flaccida linearia ciliata, scapo pubescente rariter magis quam duplo breviora; pedicellis longitudine tubi calycis totius villosi, petala emarginata.

* 3. A. alpina. *Koch. loc. cit. pag. 708. tab. I.* Ten. Fl. nap. III. pag. 353. excl. var. B.

In montibus Aprutii : *Accumoli ;* (Orsini).

Obs. Pedicelli tubo calycis villoso striato dimidio breviores, et petala emarginata hanc speciem ab *A. gracili* et ab *A. maritima* statim diversam ostendunt. A sequenti item differt involucri foliolis interioribus obtusissimis muticis, nervo ante apicem evanescente, foliis angustioribus subtrinerviis, petalisque emarginatis.

* 4. A. plantaginea *Willd. Enum p. 334.* R. S. *VI. p. 773.* Koch *Botanische Zeitung 1823. p. 696.* et hoc teste *S. plantaginea* DC. *Fl. franc. III. p. 420. S. Armeria* Loisl. *Fl. gall. 1. pag. 182.* et *S. Armeria* Pers. *Syn. 1. p. 333. A plantaginea* Ten. *Fl. nap. III. p. 355. A. denticulata.* Ten. *Relaz. del Viag. in Abruzzo pag. 60* non *Bertol.*

Monte di Roseto, *Costone*, *Intermesole*, *Majella.*

Obs. Folia lineari-lanceolata acute 3-7-nervia, involucri foliola extima cuspidata, interiora obtusissima, pedicelli tubo calycis villoso striato dimidio breviores, petala integra apice rotundata vel truncata.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 5. A. scorzoneraefolia Willd. *l. c.* Koch. *l. c.* Ten. *Fl. nap. III. p. 355.* excl. syn. A. plantagineae *Allioni*, quod ad praecedentem spectat :

Montevergine, Matese.

Obs. Folia lanceolato-linearia trinervia, involucri foliola extima cuspidata interiora obtusa, pedicelli longitudine tubi calycis villoso-striati, petala emarginata vel subintegra, aristae calycis elongatae. Haec, *A. plantaginea*, et *A. alpina* constanter scapo foliisque glaberrimis gaudent.

* 1. Statice Limonium.

In stagnis et inundatis maritimis, Campaniae : *Lago Lucrino, Fusaro, Maremorto, Licola ;* Apuliae : *Tavoliere*, (*canale del Demanio*), *Pantano, Salso, Viesti ;* Japygiae : *Taranto ;* Lucaniae : *Pesto.*

* 2. S. oleaefolia Scop. *Del. Florae et Faunae Insubr. fasc. 1. pag. 24. tab. 10.* excl. syn. *Barrel. t. 790.* Ten. *Fl. nap. III. p. 349.* non Smith. *Fl. Graec.* nec R. S. An *S. globulariaefolia* Guss. prod. Fl. sic. 1. p. 381 ?

Cum praecedente habitat.

Obs. Foliis acutis, caule erecto, calycibus obtusis floribus approximatis dense fasciculatis a sequenti statim dignoscitur.

* 3. S. Smithii ; scapo ascendente paniculato erecto terete, ramis inferioribus sterilibus, foliis oblongis spathulatis laevibus emarginatis vel rotundatis cum mucrone in longum petiolum attenuatis, floribus fasciculi 2-3-floris remotiusculis, calycibus acutis. *Ten. Fl. nap. III. pag. 350. S. oleaefolia* Smith *Fl. gr. prod. 1. p. 212.* excl. syn. An Guss. *Fl. sic. prod. 1. p. 381? S. cordata* var. Guss. *pl. exsic. ex Catania. Leucojum maritimum minus oleaefolium* Lob. Ic. 295. f. 2.

Ad rupes maritimas : *Miseno, Cuma, Fusaro, Capri.*

Obs. De hanc planta confer quod scripsi in *Flora nap. loc. cit.*

* 4. S. cordata. Lin. et Willd. Ten. Fl. nap. III. pag. 350.

Ibidem.

Obs. Nomen fallax ob folia minime cordata, sed spathulata apice rotun data vel retusa, nunquam vero mucronata ; qua nota, necnon floribus solitariis remotis a praecedente dignoscitur.

* 5. S. dichotoma.

— — B. Foliis utrinque punctato-scabris angustioribus.

Ad rupes maritimas prope *Portella*, in extremo Regni occidentali confinio.

* 6. S. cumana ; caule erecto vel ascendente e basi ramoso, ramisque dichotomis subfastigiatis pubescenti-hirtis, inferioribus sterilibus, foliis obovato-spathulatis, muticis utrinque pubescenti-hirtis ciliatis, floribus terminalibus subsolitariis remotis erectis tenuibus, calycibus glabris acutis. Ten. Fl. nap. III. p. 351.

Ad scopulos collium maritimorum : *Fusaro, Cuma, Capri*, (*alla Marina del Mulo*).

7. S. reticulata.

In stagnis Apuliae : *Pantano Salso*, (Della Torre).

* 8. S. monopetala.

In stagnis Calabriae et Japygiae.

* 9. S. sinuata.

Ad Calabriae colles maritimos : *Brancaleone, Capocolonna, Cerace.*

† 10. S. echioides. *Petagna Instit. bot. t. 2. pag. 561.*

In nostri Regni maritimis.

† 11. S. minuta. *Petag. l. c. p. 562.*

In nostri maris litoribus.

Polygynia.

Ranunculeae.

* 1 Myosurus minimus.

In arvis Apuliae.

2. Ceratocephalus falcatus.

In arvis prope *Narni*, in extremo Regni confinio, legit *Orsini.*

Obs. Eodem jure quo *Myosurus* ad classem hanc quintam relatus est, et hic quoque huc pertinet.

CLASSIS HEXANDRIA

Monogynia

Amaryllideae.

* 1. Galanthus plicatus. *G. nivalis B. majus.* Ten. *Fl. nap. I p. 140.* Clus. *hist. 1. p. 169.* Redout. *Lil. n. 200. B.*

In sylvis et ad radices montium : *Frasso* et *Fondi* in Campania : *Montevergine* in Hirpynis ; *Monte della Stella* in Lucania : *Majella* in Aprutio ; *Reggio* in Calabria.

Obs. Folia passim omnino explicata nec margine utrinque plicata deprehenduntur, ideirco spatha pedunculum superante a *G. nivali* tantum differt. An mera varietas?

* 1. Narcissus serotinus.

In campis maritimis : *Piana di Eboli, di Pesto, di Acropoli* in Lucania : *Lecce, Murgie* in Japygia.

* 2. N. Jonquilla.

In iisdem locis : *Granatello*, prope Neapolim ; Apulia : *Martina ;* inque Calabria.

* 3. N. italicus *Sims. Bot. mag. N. Tazzetta* Ten. Fl. nap. t. I. p. 143.

— — B. *flore pleno.*

— — C. *nectario crispo.* N. *orientalis* Ten. *l. c.* an Lin?

In collibus et campis maritimis circa Neapolim : *Miseno Bagnuoli, Vesuvio, Capri.*

* 4. N. praecox ; spatha multiflora laciniis corollae oblongis mucronatis tubum aequantibus vel cum superantibus, nectario subcampanulato plicato 6-fido 4-plo longioribus, scapo folia plana ligulata (obscure virentia) subaequante. *Ten. Fl. nap. I. p. 146. tab. 27.*

In collibus apricis ad Vesaevi radices.

Obs. A *N. longifolio*, cum quo a cl. *Sprengelio* confunditur, differt in primis laciniis corollae tubum aequantibus vel eo longioribus, non tubo duplo brevioribus.

* 5. N. unicolor ; spatha multiflora, corollae laciniis oblongis tubum subaequantibus vel eo brevioribus, nectario brevissimo campanulato subintegerrimo sextuplo longioribus, scapo teretiusculo, foliis planis ligulatis (glaucis) longiore. Ten. *Fl. nap. III. p. 144. tab. 26.*

Cum praecedente et in insula Caprearum.

Obs. Ab affini *N. niveo* differt scapo altissimo subbipedali, corollae corona duplo breviore minime inciso-crenulata.

* 6. N. poeticus.

In pratis montosis Campaniae : *Monti di Frasso ;* Taburno (Lostritto) *Faggeto di Campo di Mele presso Fondi ;* Lucaniae occidentalis : *Monte della Stella*, et Agri Picentini nunc Principatus Citerioris. (Giordano) Aprutii : *Velino, Monte de' Fiori, Pesco costanzo, Revisondoli ;* Gargano in Apulia : (*Bosco di Monte S. Angiolo*).

* 7. N. major *Curtis. N. pseudo-narcissus* Ten. Fl. nap. t. I. pag. 142.

— — B ; flore pleno.

In sylvaticis frigidis prope Neapolim : *a S. Maria de' Monti.*

* 1. Pancratium maritimum.

In littoribus propre Neapolim ; *al Ponte della Maddalena* (*a i gigli*) ; *al Fusaro, ad Ischia*, (*al bagno di S. Restituta*).

* 1. Sternbergia colchiciflora.

In pascuis montanis, *Piano di 5 miglia.* (Guss.).

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 2. S. lutea. *Amaryllis lutea* L. et Ten. Fl. nap. II. p. 150.
In sylvaticis Campaniae: *Piani di Pastena presso Fondi*; Hirpinorum: *Avellino*; Lucaniae; Japygiae *Ginosa*.

Liliaceae.

* 1. Allium Ampeloprasum.
Ad agrorum margines, abunde in insula Inarimes, ubi vulgo *Aglione* appellatur, et cum *A. sativo* promiscue venditatur.
* 2. A. rotundum.
In arvis Calabriae.
* 3. A. lineare.
— — B. Umbellis depauperatis, petalis subviridibus. *A virescens* Guss. *pl. exsicc. ex Calabria.*
In sylvis Calabriae: *Sila* (Thomas) B. (Guss.).
4. A. multiflorum.
In arvis Apuliae et in insula Caprearum (*alla marina del mulo*).

Obs. Umbella duplo majore patente subglobosa depressa, foliisque lincaribus ab *A. descendente* differt.

5. A. ascendens; caule tereti superne scabro (capsulifero); foliis lanceolato-linearibus carinatis subserrulatis, umbella patente subglobosa; staminibus (alterne trifidis) corolla obtusiuscula longioribus, stylo exserto, pedunculis lateralibus incurvis ascendentibus. Ten.
Bulbus solidus soboliferus, caulis sesquipedalis sub umbella verrucis exasperatus, basi foliis vaginatus. Folia 6-8 lanceolato-linearia (6 poll. long. 3-4 lin. lat.) superne sensim attenuata. Umbellae 15. lin. diametri; spatha decidua, pedunculi filiformes rigidiusculi incurvi; petala carnea ovata obtusiuscula, carina scabra; stamina corolla longiora, filamenta alterna tricuspidata setis capillaribus intermedia duplo breviori.
Habitat in arvis Apuliae. Per.

Obs. Ab affinibus *Allio Porro*, *A. ampeloprasо*, et *A. rotundo*, pedunculis ascendentibus et scapo sub umbella verrucoso primo intuitu dignosci potest. Insuper ab *A. porro* differt planta omnibus partibus multo minori, umbellaque minus compacta; ab *A. rotundo* discrepat staminibus corolla longioribus, et ab *A. ampeloprasо* distat umbella laxiuscula, genitalibus corollam multo superantibus. Icon *Michelii Nov. Gen. tab. 24. f. 3.* quam botanici nonnulli ad *A. ampeloprasum* adduxerunt, alii ab eo excludendum putavere, ad hanc *Alii* speciem vel ad *A. multiflorum* potius spectare videtur.

* 6. A. magicum L. *A. speciosum.* Cyr.
— — B; Petalis albidis. *A. nigrum* L. A. *multibulbosum.* Jacq.?
In campis Lucaniae: *Pesto;* Aprutii: Campaniae: *Cajazzo.*
* 7. A. Cyrilli; scapo nudo tereti; foliis lanceolatis canaliculatis (glaucis) scapo quadruplo brevioribus (nunquam bulbiferis) serrulatis, umbella fastigiata, spatha bivalvi basi connata, petalis lincaribus angustissimis, carinato-triquetris incurvis acuminatis, staminibus monadelphicis, filamentis simplicibus teretibus purpureis petalis longioribus, capsulis turbinatis, bulbo prolifero bulbillis longe pedunculatis. Ten. Fl. nap. III. pag. 364. *A. fragrans* Cyr. *pl. rar. icon. ined.* Thomas. *pl. exsiccatae ex Apulia. A. odorum* Ten. *Fl. nap. Prod. pag. 21* non Lin; non *A. fragrans* Vent.
In Campis Apuliae: *Tavoliere, Conversano.* Per.

Obs. A praecedente differt foliis glaucis (5-6 poll. long. 1. poll. lat.) oblongis canaliculatis, non laete viridibus, pedem et ultra longis 5-pollices latis carinatis, scapo dimidio brevioribus, petalis lincaribus, caeterisque notis. An *A. multibulbosum* Jacq. ad hoc potius referendum sit, dubius adhuc haereo.

* 8. A majale; caule planifolio umbellifero, foliis lato-lanceolatis canaliculatis laxis, umbella hemisphaerica conferta, petalis ovali-oblongis integerrimis acutiusculis staminibus (simplicibus) duplo longioribus. Ten. *Fl. nap. I. p. 161 tav. 29.*
In campis Apuliae: *Monopoli.*

Obs. Stamina inclusa non exserta, sicut cl. *Spreng.* scripsit in *System. Veget. 2. p. 36.*

* 9. A. neapolitanum Cyr. *A. album Santi, Biv. Red. Spr.*, excl. syn. *A. pendulini* Ten. Flor. nap. tom. IV. tav. 37. fig. 1.
Ad agrorum margines et super muros: circa Neapolim: *S. Efrem vecchio*; in Japygia: *Martina.*
* 10. A. ciliatum Cyr. *pl. rar. fasc. 2. pag. 16. tav. 6.* Ten. *Fl. nap. III. pag. 155.* tav. 37 fig. 2. Guss. *Prodr. Fl. Sic. I. pag. 397. A. subhirsutum* Merat. *pl. exsicc. ex Horto Paris*, non Linn.
— — B; spatha bivalvi, pedunculis inaequalibus.
Ad sepes et in herbidis montosis: *Ischia, Capri, Castellammare, Salerno, Pesto.* Var. B. in Lucania: *Potenza.*

Obs. Umbella fastigiata laxa, petalisque staminibus duplo longioribus ab *Allio subhirsuto* Lin. et Red. *Lil. tab. 303* differt. Spatha plerumque univalvis, capsula obcordata.
A. subhirsutum verum nuperrime in Sicilia sponte crescentem detexit cl. Tineus, ejusdemque plantae specimina varia, *A. vernalis* Tinei nomine inscripta, ad me misit cl. *Gasparrini.* Haec specimina umbellis hemisphaericis confertis et staminibus petala aequantibus cl. Redouté iconi ex asse respondent.

11. A. trifoliatum Cyr. *pl. rar. fasc. 2. pag. 11. tab. 3.* Guss. Fl. sic. prod. 1. pag. 397.
— — B. floribus rubris. An *A. graecum Urvill.*
In collibus maritimis circa Surrentum; B. in *Monte Pollino.*

Obs. Petala alba lanceolata acuminata carina rubra staminibus duplo longiora. Capsulae subrotundae emarginatae; spatha monophylla vel revera diphylla non disrupta; folia in B. fere omnino glabra.

* 12. A. roseum.
— — B. bulbiferum. *A. carneum* Ten. *Fl. nap. I. pag. 159. tav. 18. A. Tenorii* Spr. Syst. 2. p. 35.
In cultis et inter segetes.

Obs. In iconc *A. rosei* cl. Redouté Lil. t. 213. petala lanceolata acuta integerrima intense purpurea repraesentantur; at in nostra planta illa semper obovata emarginata crenata et pallide rosea conspiciuntur; caeterum var. B. ab *A. roseo* L. specie non differre evictus sum.

* 13. A. pendulinum; bulbis globosis, scapo triquetro, foliis lincaribus carinatis, spatha decidua, floribus longe pedunculatis pendulis subglobosis, petalis ovatis obtusis patentibus, capsulis turbinatis sexlobatis. *Ten. Fl. nap. I. p. 168. tav. 31.* Guss. Fl. Sic. Prodr. 1. pag. 400.
In sylvis montosis: prope Neapolim ubi sequens non crescit: *Valle di S. Rocco, Camaldoli*; in Principatu Citeriori: *Monte della Stella.* Per.

Obs. Uti recte monet cl. Gussone l. c. haec planta cum *A. album* Santi et *A. lacteo* Smith, a quibus prorsus aliena est, immerito a cl. *Sprengelio* confunditur. A sequente, cui revera valde affinis censenda, differt tamen floribus undique pendulis arcuatis, petalis ovatis bulbisque globosis.

* 14. A. triquetrum.
In sylvaticis maritimis: circa Neapolim: *Agnano, Bagnuoli, Fusaro*; in Lucania: *Piana di Pesto, di Casalicchio.*
* 15. A. ursinum.
In sylvis montosis Campaniae: *Frasso, Cepino, Trelleca*; Hyrpinorum: *Incoronata, Montevergine*; Aprutii: *Monte Corno, Majella.*
* 16. A. Chamaemoly.
In campis sterilibus et arenosis maritimis; prope Neapolim *al*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Granatello nelle mortelle; Apuliae: *Tavoliere*, *Manfredonia*; Lucaniae: *littorale di Pesto*, *di Licosa*, *di Casalicchio*, et alibi.

* 17. A. sphaerocephalum L.

In sylvaticis maritimis obvium.

* 18. A. descendens.

In collibus et in campis aridis.

Obs. Ab *A sphaerophalo*, cum quo a cl. *Sprengelio* associatur, differt pedunculis centralibus post anthesim elongatis corymbosis, lateralibus deflexis.

19. A. arvense; caule folioso, foliis semiteretibus, spatha diphylla breviter subulata, umbellis subrotundo-ovatis breviore, pedunculis inferioribus brevioribus deflexis, staminibus pistilloque colorato exsertis, petalis carinatis lineari-oblongis obtusiusculis. *Guss. Fl. Sic. Prodr. I. pag. 403.*

In arvis Samnii et Aprutii. Per.

Obs. Spatha diphylla persistenti, floribus albidis carina virescenti, umbella laxiuscula ab *A. sphaerocephalo* differt. An varietas?

* 20. A. Scorodoprasum.

In dumetis Apuliae; Japygiae: *Lecce.*

* 21. A. vineale.

In incultis maritimis: *Mortelle* prope *Portici.*

22. A. angulosum.

— — B; staminibus petala aequantibus.

In montibus Calabriae: *Pollino*; B. in Apulia: *Gargano.*

* 23. A. senescens.

In saxorum rimis Aprutii: *Monte Corno*; *Pizzo di Sivo*, *Monte de' Fiori.*

* 24. A. suaveolens *Jacq. A. ochroleucum* Ten. *Fl. nap. III. pag. 367.*

In montibus Aprutii: *Campo Aprico*, *Majella.*

* 25. A. flavum.

— — B; spatha brevi, pedunculis quandoque erectis. *A. flavum B. ruthenicum* Lang et Szowithz *Herb. ruth. Cent. I.* n. 3. an *A. nebrodense* Guss?

In montibus Stabiarum: *al Colle delle Monache*, *Monte S. Costanzo a Massa*, *Capri.* B. in montibus Thyphatis.

* 26. A. pallens *Gouan. All. paniculatum Spreng.* non Linn.

In herbidis montosis Gargani; Aprutii: *Majella*, *difesa di Pettorano.*

Obs. In hac specie et in affinibus, characteres e spathae longitudine desumpti nullius momenti habendi sunt. Ipsa enim spatha tum umbellam subaequans, tum illa 2-3-plo longior conspicitur. *A. pallentis* certi characteres mihi sunt floris petala ovalia pallida vel omnino alba obtusiuscula nunquam retusa, sed mucronulata et stamina petala aequantia, antherae tantum quandoque parum exsertae. In *Red. Lil. t. 272.* et *Bon. t. 26.* iconibus petala et stamina sic revera repraesentantur; quapropter si *A. pallenti* petala retusa et stamina exserta quidam tribuerunt botanici, de alia planta loquutos esse fateri oportet, et fortasse de *A. paniculato Lin.* In hoc vero flores rubri sunt, et petala retusa genitalibus duplo breviora, sicut in specimine a cl. *Gay* communicato et in Pedemontis *Valle di Lanzo* lecto comperi, nec non in icone a cl. Reich, nuperrime tradita (tab. 416. f. 604.) deprehendi. *A paniculatum* verum neque adhuc in nostro regno legere mihi datum fuit.

27. A. collinum; caule tereti folioso, foliis semiteretibus carinatis, spatha ovata umbellam subglobosam (capsuliferam) subaequante, umbellae radiis capillaribus periphaerice regulariter dispositis, petalis ovalibus obtusis stamina (simplicia) subaequantibus. *Guss. plantae exsicc. ex Calabria.*

In Calabriae collibus: *Reggio.* Per.

Obs. A. pallenti affine, sed differt spatha late ovata, floribus duplo minoribus, umbella densissima, petalis angustioribus.

* 28. A. tenuiflorum; caule folioso, foliis crassiusculis semiteretibus, spatha diphylla subulata, umbella subrotunda, pedunculis numerosis capillaribus irregularibus effusis, floribus cylindricis, petalis rubris linearibus acutis stamina duplo superantibus. *Ten. Fl. nap. I.* p. 165. tav. 30.

— — B. Major; pedunculis numerosissimis, umbella sphaerica, floribus pallidis. *A. paniculatum.* Ten. *Fl. nap. II. p. 164.* non *Linn.*

In collibus aridis. B. in apricis montosis: *Castellammare*, *Capri*, *Montevergine*, *Cerealto*; in Lucania, in Japygia: *Lecce*; in Calabria: *alle Sile*, *dirupata di Murano*; in Daunia: *Gargano.*

Obs. Germen plerumque oblongum nec sphaericum. *A. moschatum*, cui immerito nostra planta a cl. *Sprengelio* associatur, habet folia setacea, petala cuspidata duplo longiora, umbellam fastigiatam pauciflora. Confer *Guss. pl. rar. pag. 143.*

29. A. montanum.

— — B; spatha diphylla. *A. Cupani.* Rafin. et Guss.

In montibus Aprutii; *Colle armeno*, *Aquila*, *Popoli*, *Solmona*, *Avezzano* (Guss.).

Obs. Sicut in praecedentibus, ita et in hac specie, spatha modo monophylla vaginans, modo diphylla valvis discretis observatur. Itidem germen variat forma hexagona vel subrotunda: idcirco *A. Cupani Raf.* solidis characteribus, ut in speciem distinctam sumerctur, carere mihi visum est. An *A. parviflorum Viviani* aliam hujusce speciei varietatem constituat, botanicorum judicio iterum subjiciendum censeo.

† 30. A. oleraceum *Guss. pl. rar p. 384.*

In pratis montosis Aprutii: *Pesco Costanzo* (Guss.).

† 31. A. ochroleucum *Guss. l. c. p. 383.*

In herbidis editioribus montium Aprutii: *Monte Corno*, *Majella* (Guss.).

* 1. Lilium bulbiferum.

In sylvis circa Neapolim, in Matesio: in *Monte della Stella*; aliisque nostri regni montibus.

* 2. L. Martagon.

In pratis montosis editioribus: *Majella*, *Monte Corno*, *Monte de' Fiori*; in *Gargano* (*S. Marco in Lamis*).

* 1. Fritillaria pyrenaica Schult. Syst. veg. 7. pag. 391. (in notis).

— — B. *Uniflora. F. meleagris* Ten. *Fl. nap. III. p. 369.*

In extremo Aprutii confinio: *Monte de' Fiori.*

* 2. F. messanensis; foliis radicalibus petiolatis crassis ovalibus enerviis, caulinis sessilibus alternis linearibus, involucro polyphyllo similibus; flore cernuo, petalis luteis margine purpureis non tessellatis. *Rafinesque*; *précis des découvertes.* (Palerme 1814.) *pag. 44.* Guss. *Fl. Sic. prod. I.* p. 410. et plant. rar. pag. 144.

In pascuis montosis et etiam in demissis Calabriae: *Pollino*, *Reggio.* Per.

Obs. F. latifoliae affinis, sed involucro flore duplo longiori, cauleque undique folioso distincta.

* 1. Tulipa sylvestris.

In Apuliae campis: *Tavoliere*, *Manfredonia*, *Gargano.*

* 2. T. praecox; bulbi tunicis lanigeris, caule unifloro, foliis caulinis ovato-lanceolatis margine ciliatis, flore erecto petalis ovato-deltoideis exterioribus acuminatis apice barbatis maculà baseos ampla rhomboideo-dilatata, filamentis basi dilatatis antheris brevioribus. *Ten. Fl. nap. I. p. 170 t. 32.* Schult. *l. c. 7. p. 378. T. Raddi* Reboul. *nov. sp. tulip. p. 5.*

In pascuis Apuliae: *Tre santi*; Japygiae: *Martina*; et in insula Caprearum. Per.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. Ab affine *T. oculo solis* differt petalis ovatis basi dilatatis, non lanceolatis utrinque attenuatis, macula baseos non elongata angusta, foliis glaucescentibus, florescentia praecociori.

* 1. Ornithogalum nutans.

In cultis vulgare.

* 2. O. arabicum.

Ad rupes Cumanas, et inter rimas ruderum Amphiteatri Pompejani.

* 3. O. narbonense.

In cultis Aprutii; in Apulia: *Montepaolo presso Conversano;* in Japygia: *Ginosa;* in Hirpinis: *Montevergine;* in Lucania: *Acropoli* prope Paestum.

Obs. Pedunculi patentes, flores duplo majores, germina turbinata vel oblonga hanc speciem a sequenti distinguunt.

* 4. O. pyrenaicum.

In montibus Apuliae: *Gargano* (*al Rizzo, ad un miglio da S. Angiolo*, col Rhus coriaria *e la* Medicago falcata), *Valle di Cagnano;* in Samnio: *Matese.*

Obs. Pedunculi post athesim scapo adpressi, petala elliptica alba dorso viridi, germina orbiculata, folia praelonga canaliculata sex lineas lata.

5. O. sulphureum.

In cultis Aprutii.

Obs. Pedunculi breves fructiferi scapo adpressi, petala lanceolata vel lanceolato-linearia flavicantia dorso saturatiori, germina elliptica, folia lanceolato-linearia planiuscula 3. lineas lata pedem circiter longa.

6. O. stachyoides.

In insula Caprearum.

Obs. Pedunculi bracteas subaequantes, scapus strictus, petala angustiora et folia praecedentis hanc speciem ab *O. pyrenaico* diversam faciunt. Racemi longitudo in his speciebus mirum in modum variat, quapropter characteres ab illa petiti nullius momenti existimandi sunt.

* 7. O. garganicum; floribus thyrsoideo-corymbosis, pedunculis post anthesim scapo adpressis, petalis lanceolato-ellipticis obtusiusculis, filamentis subulatis basi latioribus, foliis lanceolato-linearibus ciliatis vel glabris scapum subaequantibus vel eodem brevioribus, bulbo solido simplici. *Ten. Index sem. H. R. nap. ann. 1827, in notis. Atti della R. Accademia di Scienze tom. III. cum ic.* (inedito) *O. pyramidale* Baselice: *Viaggio al Gargano, nella Racc. de' Viag. de' Collaboratori della Flora Napolitana t. I. p. 366.*

In Gargano: *Coppa di mezzo, tra Cagnano e S. Marco in Lamis, Monte Sacro.* Per.

Obs. Folia lanceolata, sex lineas nec lineam lata, linea alba omnino destituta, scapo plerumque breviora vel cum subaequantia, nunquam scapo longiora, scapus thyrsoideus et pedunculi fructificantes eidem adpressi hanc plantam ab O. *collino* dignoscere faciunt.

* 8. O. montanum *Cyrill.* et *Ten.* Fl. nap. I. p. 176 tav. 33.

In montibus Campaniae: *Monte di S. Nicola* prope Casertam; Aprutii: *Monte de' Fiori, Monte di Accumoli* (Orsini); Lucaniae: *Sirino;* Calabriae: *Monte Cocuzzo, Mongiana.*

Obs. Folia nunquam ciliata, flores corymbosi, pedunculi patentes, et petala extus viridia margine tantum albo, hanc speciem a praecedente removent *O. vulgare aliud*, Clus. *Hist. 188*, ab auctoribus ad *O. exscapum* relatum, ob folia latiora floresque ampliores ad hoc potius pertinere videtur.

* 9. O. collinum; bulbo solido simplici, foliis linearibus (1-lin. latis) canaliculatis linea alba notatis, margine ciliatis scapo longioribus, pedunculis corymbosis, bracteis scariosis, petalis lineari-oblongis marginatis. *Guss. Ind. sem. H. R. Bocca di Falco 1825*, et Fl. Sic. Prodr. I. p. 412.

In herbidis montosis ad Velini radices, et in *Monte de' Fiori.* Per.

Obs. Foliis ciliatis et petalis externe intensius virentibus ab *O. exscapo* distinguitur.

* 10. O. umbellatum.

In cultis obvium. Floret Martio et Aprili.

Obs. Bulbo proliferò, pedunculis fastigiatis, inferioribus longissimis superioribus abbreviatis coadunatis, omnibus rectis nec post anthesin infractis, haec species a sequenti distinguitur.

11. O. refractum Kit. *O. exscapum* Gasparr. *pl. exsic. ex Sicilia.*

In cultis Aprutii.

Obs. Bulbus prolifer, scapus longitudine corymbi, pedunculi superiores discreti sensim decrescentes pyramidatim dispositi, sub flores in fructificatione infracti, petala lanceolata elongata, capsulae angulatae. Floret junio et julio.

* 13. O. exscapum; bulbo solido simplici, scapo corymbum subaequante, bracteis ovato-lanceolatis, pedunculis in fructu refractis brevioribus, foliis linearibus patentibus canaliculatis stria angustissima alba supra longitudinaliter notatis. *Ten. Fl. nap. I. p. 175. tav. 34. O. pauciflorum* Rafines. Precis. p. 44.

— — B; scapo pauciflоro, foliis angustissimis glaucescentibus. *O. nanum* H. R. Neap in sem. 1830. non Sibthorp.

In pascuis submontosis: *Selve de' Camaldoli*, prope Neapolim, in monte Typhato prope Casertam et *Frasso;* B. in Lucania: *Ravizzone, Serino, Monte della Stella*, in Princip. Citer. Per.

Obs. Ab *O. nano* differt pedunculis bracteis oblongo-lanceolatis duplo longioribus, petalis angustioribus supra omnino niveis nec striis viridibus alternis brevioribus notatis, filamentis alternis brevioribus, omnibus basi dilatatis..

* 13. O. Gussonii; bulbo solido simplici, foliis filiformibus canaliculatis scapo corymbo 2-3-plo longiore subaequalibus vel longioribus, pedunculis erecto-patentibus, petalis lineari-oblongis acutis. *Ten. Fl. nap. III. pag. 371. O. tenuifolium* Guss. *Prodr. Fl. Sic. 1.* pag. 413.

In montibus Aprutii: *Pizzoli.* Per.

Obs. Nomen mutandum erat, quum antea diversae speciei a cl. *Redouté* descriptae impositum fuisset. Hanc *Ornithogali* speciem, etsi postea *O. Rudolphii* cl. Jacquinius appellaverit, tamen *O. tenuifolii* nomen, quia antiquius, plantae cl. *Redouté* servare oportebat.

*. 14. O. arvense Pers. *O. villosum* M. et B. *Gagea arvensis* Schult *t. VII. p. 547.*

— — B; *minus. O. minimum* Willd. non Linn. *Ten. Fl. nap. t. I. p. 173.*

— — C; *proliferum;* foliorum floralium axillis bulbiferis. *O. minimum* B. Ten. l. c. *O. bulbiferum minimum* Columna *Ecphr. t. 323. pag. 324.*

— — D. *Acaule.*

In Lucaniae et Apuliae campis argillosis.

* 15. O. Clusii *Bot. Zeit. 1828. pag. 431. Gagea Clusiana* Schult. *l. c. O. luteum* Ten. *Fl. nap. III. p. 370.* excl. synon.

In campis Lucaniae: *Potenza;* Japygiae: *Lecce.*

* 16. O. chrysanthum *Jan; Elench. Gagea chrysantha* Schult. *Syst. veg. t. VII. pag. 345. O. bohemicum* Ten. Fl. nap. I. pag. 172.

In campis argillosis Japygiae, circa Genusium (Rosano).

* 1. Scilla maritima.

— — B; *radice alba.*

In campis maritimis: Apuliae: *Conversano, Martina, Biecari;* Campaniae: *Fondi*, in insula Caprearum; in Princip. Citer. ad Palinuri promontorium.

* 2. S. bifolia.

In sylvaticis submontosis.

* 3. S. hyacinthoides L.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In collibus maritimis Pausilipi: *alla Gajola;* Calabriae: *Reggio*

* 4. S. autumnalis.

In pascuis maritimis: *Portici al Granatello, Bagnuoli, Fusaro;* Principat. Citer. *Piani di Acquavella, di Casalicchio, Palinuro;* in montosis Campaniae, Apuliae, Japygiae etc.

† 5. S. italica.

In ulteriori Calabria. *Petagna Inst. bot 3. pag. 622.*

1. Hyacynthus dubius; corollis campanulatis subsexfidis angulatis racemosis, filamentis teretibus basi dilatatis, capsulis trigonis profunde excavatis obcordatis. *Guss. Cat. H. R. Boccadifalco 1821 p. 32. et 78, et Fl. Sic. Prodr. I. p. 424.*

In Apulia. Per.

Obs. Flores lacte caerulei, demum triste virescentes.

* 2. H. romanus.

In pascuis humidis: *Pascone, Bagnuoli, Fusaro, S. Maria del Piano;* in Princip. Citer. *Sessa* etc.

* 3. H. ciliatus *Cyr.* Ten. Flor. nap. t. III. pag. 266. tav. 135. *Muscari ciliatum* Ker et Schult. *Syst. 7. pag. 588.*

In Apuliae campis: *Tavoliere.*

* 4. H. trifoliatus; foliis lanceolatis et lanceolato-linearibus ciliatis, racemo laxo, corollis campanulatis angulatis pedunculos cernuos subaequantibus, capsulis subrotundo-ellipticis trigonis utrinque truncatis. *Ten. Fl. nap. III. pag. 376 tav. 136.*

Cum praecedente habitat. Per.

Obs. Haec species, et praecedens, ab corollas semiquinquefidas inter *Hyacynthum* et *Muscarim* ambigunt, atque horum generum junctionem suadent.

* 5. H. comosus. L.

In cultis communis.

* 6. H. botryoides.

In sylvis et collibus: *Valle di S. Rocco.*

* 7. H. racemosus.

In Monte Gargano.

Obs. Corollis tubulosis ovato-cylyndricis dentibus albis reflexis, floribus longius pedunculatis, ab affinibus *H. botryoidi* et *H. commutato* differt.

8. H. commutatus; corollis globoso-ovatis distinctis omnibus pedunculatis subuniformibus apice denticulatis, denticulis inflexis conniventibus, racemo brevissimo, foliis lineari-canaliculatis. *Muscari commutatum* Guss. *pl. rar. pag. 145. Fl. Sic. Prodr. I. pag. 426.*

Galatona, Lecce in Japygia. Per.

1. Asphodelus luteus.

In montibus Stabiarum: *S. Angiolo all'acqua Santa;* in Daunia: *Gargano* (*S. Angiolo, S. Giovanni Rotondo, Piano di fedele alle neviere di Cagnano*) *Tavoliere, Murge di Ginosa;* in Hirpinis: *Monte vergine, Piano di Lacina.*

* 2. A. creticus *Lam. Willd.* et *Ten. Fl. nap. III. p. 372. A. aestivus Briganti;* stirpes rariores, pempt. prima. (Neap. 1816) pag. 5. tab. 3.

In montosis demissis Dauniae: *Tavoliere, Gargano;* Japygiae: *Lecce;* Lucaniae: *Ponte di campestrino, Vietri di Potenza.*

* 3. A. albus.

In Gargano (*Monte nero, Monte Calvo*). Campania: *Taburno;* in Aprutio: *Prati di Pettorano.*

Obs. Capsulae ovatae non subrotundae, et duplo majores quam in sequenti.

* 4. A. ramosus. *Camaldoli* prope Neapolim: *Eboli, Pesto,* et alibi.

* 5. A. fistulosus.

In campis maritimis: *Granatello, Pesto, Acropoli* in Princip. Citer.

1. Anthericum Liliago.

In Aprutii montibus, et Stabianis: *Monte S. Angiolo di Castellammare.*

Asparageae.

* 1. Asparagus officinalis.

— — B. *maritimus.*

In Apuliae maritimis: *Manfredonia, Barletta.* (Vernacule *Sparagio di acqua*).

* 2. A. scaber Brign. *A. amarus* DC. et Ten. *Fl. nap. III. pag. 375. A. maritimus* Ten. *Ind. Sem. 1824. in notis,* non *Pallas.*

In Apuliae maritimis: Gargano: (*Matinata, Lago di Varano*).

Obs. In nostra planta baccae illas *A. officinalis* aequant, non duplo excedunt.

* 3. A. tenuifolius.

In sylvaticis Samnii prope *Trivento* (*Scarano*).

* 4. A. acutifolius.

— — B; foliis gracilioribus minus rigidis elongatis (4-6-lin. long.), baccis 4. lin. diametri.

— — C; foliis brevissimis crassis rigidissimis (lineam longis), baccis 2. lin. diametri.

In dumetis maritimis et in sylvis montosis: circa Neapolim: *Fusaro, Mortelle, Camaldoli;* in Apulia: *Tavoliere;* in Princip. Cit.: *Acropoli, Casalicchio, Vallo, Castello nuovo* etc. C. in Aprutio, et in Princ. Cit. *Monte della Stella, Sessa, Lauriana, Omignano etc.*

* 5. A. albus.

Capo dell' armi, Squillace, Satriano.

1. Convallaria multiflora

— — B; *angustifolia;* pedunculis subunifloris. *C. Polygonatum* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 20.* non *Linn.*

In sylvis et nemoribus montosis Hirpinorum, Aprutii, Principat. Citerior. *Monte della Stella* etc.

1. Streptopus distortus Mich. *Uvularia amplexifolia.* Will.

In frigidis umbrosisque vallibus Calabriae: *Aspromonte al passo del ladro, piano di Aspromonte.* (Gussone).

Polygamae Aroideae.

1. Kernera oceanica *Koenig Willd.* et Schult. *Posidonia* Spreng. *Caulinia* Pers. *Zostera* L. et Cavol. *de Zostera anthesis.* Nap. 1792 cum icone.

Prope litora ad maris fundum: *Gajola, Nisita, Miseno.*

Junceae.

* 1. Juncus conglomeratus.

— — B; *compactus.*

In pascuis humidis *Agnano, Fondi, Sele morto.* B. in Calabria: *Monteleone.*

Obs. Juxta specimen authenticum a cl. *Hoppe* acceptum, in quo capsulae retusae deprehenduntur, ad hanc speciem et non ad sequentem *J. compactum* referri oportet.

* 2. J. effusus.

In palustribus obvius.

Obs. Capsulae ovatae longo mucrone exserto praeditae hanc speciem a praecedente distinguunt. Culmi medulla quandoque interrupta.

* 3. J. glaucus.

In palustribus.

Obs. Culmus glaucus fere fistulosus et sepimentis tantum valde remotis interceptus. Capsulae ellipticae mucronatae calycem superantes.

* 4. J. Angelisii; culmo aphyllo tereti striato viridi, dissepimentis medullae transversis, panicula laterali erecta coarctata, floribus subtriandris, capsula obovata obtusa mucronata, sepalis angustissimis setaceo-cuspidatis, breviore. *Ten. Viag. di Abruz. pag. 61.* Ten. *Fl. Nap. III. p. 380.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Culmus aphyllus 2-3 pedalis teres striatus laete virens fistulosus et tantum sepimentis transversis e substantia medullari conflatis interceptus, basi vagina ferruginea 4-5-pollicari cinctus. Panicula ovata condensata ad alteram culmi tertiam partem lateraliter erumpens. Pedunculi ramosi fasciculati, bracteae subimbricatae nigricantes 2-3 sub singulis floribus, sepala carinata subquinquenervia (1 ½ long. ⅓ lin. lat.) lanceolato-setacea in longum mucronem producta, carina virescenti marginibus scariosis, stamina plerumque tria, antherae luteae lineares, germen triquetrum ovato-oblongum, capsula obovata triquetra nitida nigrescens apice mucronata.

In humentibus nemorosis Aprutii, in ima valle *S. Spiritus* in *Magella*. Perennis.

Obs. A *J. glauco*, cui valde affinis, differt culmo viridi duplo elatiori, capsulis calyce brevioribus. A *J. effuso*, culmo fere fistuloso, floribus triandris, calyce multo breviore.

* 5. J. inflexus.

Ad rivulorum margines: *Sebeto;* Apuliae: *Tavoliere; al canale del Demanio;* et in humentibus argillosis: *S. Mango di Cilento* (Giordano).

Obs. Lamarckii descriptio (Encyel. 3. p. 265) nostrae plantae adamussim respondet.

Culmus subfiliformis farctus viridis striatus pedalis, capsulae obovato-mucronatae calycem parum superantes, semina pellucida, testa nucleo conformis.

* 6. J. acutus.

— — B; altissimus.

In palustribus: *Agnano, Fusaro*, etc. B. in Princip. Citer. *Giuncano, Paludi di Velia;* Calabria: *Crati.*

* 7. J. maritimus.

In inundatis maritimis Calabriae, Apuliae: *Pantano Salso.*

* 8. J. trifidus.

In pascuis editioribus Aprutii: *Morrone, Scrimacavallo, Morgone, M. Corno.*

* 9. J. multiflorus.

In palustribus Adriatici: *Foce del Sangro;* Samnii; Calabriae: *Cassano, Cariati, Altavilla.*

* 10. J. obtusiflorus.

In stagnis et paludosis Lucaniae prope *Eboli* (Giordano).

* 11. J. acutiflorus.

In paludibus: *Fusaro, Pascone.*

* 12. J. lampocarpos.

In pascuis humidis Calabriae.

* 13. J. striatus.

In pascuis argillosis humidis.

* 14. J. Thomasii; culmo foliato stricto inferne nodoso, foliis tereti-compressis nodulosis strictis breviore, panicula contracta subcorymbosa, glomerulis capitatis densissimis, foliolis calycinis cuspidatis, capsula ovata punctato-scabra obtusa cum mucrone longioribus, demum eam subaequantibus. *Ten. ad Fl. nap. prodr. add. in app. sem. H. R. neap. 1827. p. 3.* et Fl. nap. III. p. 382.

In paludibus *Silae* Calabriae Citerioris. Perennis.

Obs. A *J. acutifloro* differt floribus capitatis, panicula contracta, minime decomposita, capsulis muricatis ovatis obtusis cum mucrone, non oblongis in mucronem attenuatis. A *J. fusco-atro* differt sepalis cuspidatis. A *J. microcephalo Humb.* floribus capitatis capsulisque mucronatis discrepat.

* 15. J. compressus Jacq. *J. bulbosus* L. et Ten. *Fl. nap. III. pag. 382.*

In turfosis: *Pascone, Agnano;* Principat. Citer. *Pesto, Selemorto.*

* 16. J. comosus Bieb. et Schult. *J. botnicus Mayer.* pl. exsicc. *J. Gerardi* Loisl. et Ten. Fl. nap. III. pag. 383.

— — B; floribus sparsis, folio terminali panicula longe breviori.

Cum praecedente habitat.

* 17. J. bufonius.

— — B; floribus fasciculatis. J. *insulanus* Viv. et Guss. *Barrel. ic. 264.*

18. J. uliginosus.

In turfosis Calabriae: *Aspromonte* (Guss.).

* 19. J. capitatus.

— — B; *Congestus;* involucro diphyllo, capitulo denso subgloboso plerumque duplici, foliis lineari-setaceis. J. *pygmaeus* Thomas *pl. exsicc. ex Calabria.* J. *setaceus* Ten. *Fl. nap. prodr. suppl. pag. 9.* non *Willd.* An *Luzula erecta* Desv. var. *B. congesta?*

In montibus Aprutii.

* 1. Luzula campestris.

In collibus circa Neapolim: *Bagnoli, Agnano;* et in demissis Aprutii: *S. Nicola, M. de' Fiori.*

* 2. L. Forsteri.

In sylvis et vallibus: *Valle di S. Rocco, Camaldoli* etc.

* 3. L. maxima Willd. *L. sylvatica* Bieb. et Schult.

In nemoribus montosis Stabiarum: *S. Angiolo;* Aprutii: *Majella, M. Corno;* Calabriae: *Mongiana.*

* 4. L. spicata.

M. de' Fiori.

5. L. sudetica. J. *spicatus* Guss. *pl. exsics. ex Costone et M. Corno*, non *Linn.*

Costone, M. Corno (Gussone) *M. de' Fiori.*

* 6. L. calabra; radice repente, foliis lato-linearibus glabriusculis, spicis oblongis erectis, pedunculis elongatis subumbellatis involucrum diphyllum subaequantibus, floribus laxis, inferioribus pedicellatis, foliolis calycinis ovatis acutis capsulam obovatam subglobosam obtusam mucronatam aequantibus, seminibus striatis appendiculatis. *Ten. Fl. nap. III. pag. 386.* J. *novus*, an J. *campestris* var.? Thomas *pl. exsicc. ex paludibus Silae.*

In paludibus Calabriae: *Sila.* Perennis.

Obs. Floribus distinctis, calycibus capsulas parum excedentibus, spicis cylindricis duplo angustioribus longe pedunculatis a *L. sudetica* differt.

Berberideae.

* 1. Berberis vulgaris.

Ad sepes Samnii, Aprutii, Calabriae.

Lorantheae.

* 1. Loranthus europaeus.

Parasitica Quercuum et Castanearum in sylvis montosis

Frankeniaceae.

* 1. Frankenia levis.

In litoribus: prope Puteolos: *Lago Lucrino, stufe di Nerone*

* 2. F. hirsuta *Lin.* et *Ten. Fl. nap. III. p. 387.* excl. syn. *F. intermedia* DC.

In litoribus Apuliae: *Bari;* Japygiae *Lecce.*

* 3. F. hispida *DC. Prodr.* Ten. *loc. cit.*

Cum praecedente.

* 4. F. pulverulenta.

In litoribus Jonii: *Taranto, Melito;* Adriatici: *Conversano, Bari, Barletta.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Lythrariceae.

* 1. Peplis portula.

In paludosis et inundatis: *Persano, Pesto;* Calabriae: *alla Serra.*

Tryginia

Polygoneae.

* 1. Rumex Hydrolapathum *Spr.* et *Gusson.* Ten. *Fl. nap. III. pag. 389. n. 1682. R. aquaticus* Smith, Lam. et DC. non *Linn.* nec *Spreng.*

In fossis circa Neapolim; in Apulia: *Tavoliere al Canale del demanio, Gargano;* in Aprutio, et alibi.

Obs. A *R. Patientia* differt valvis ovato-triangularibus omnibus graniferis, non cordato-orbiculatis unica granifera, foliisque oblongo-lanceolatis minime basi cordatis. Plerosque botanicos hanc speciem pro *Rumice patientia* sumsisse suspicor.

* 2. R. Nemolapathum.

In sylvaticis humentibus.

* 3. R. elongatus; valvis cordato-ovatis integerrimis reticulatis unica granifera, verticillis inferioribus foliosis, foliis subundulatis, radicalibus oblongo-lanceolatis longe petiolatis, caulinis sublinearibus, caule erecto simplici. *Guss. Pl. rar. p. 150. tab. 28.*

In stagnis Calabriae: *Cotrone, Catanzaro* (Guss.); Principat. Citer. *Persano* (Giordano).

* 4. R. crispus.

In udis et aquosis.

* 5. R. sylvestris *Vahlr.* et *Ten. Fl. nap. III. p. 390.* R. *obtusifolius?* Guss. *Pl. exsicc. ex Samnio.*

In montosis Samnii: *Monte Capraro* (Gussone); Aprutii: *Poggio Ginolfo.*

* 6. R. palustris *Smith* et *Curt. Fl. Londin.* nova edit. *Fasc. 44. tab. 3. R. limosus* Thuill. *R. maritimus* Huds. et Ten. *Fl. nap. III. p. 390.* et Gay. *pl. exsicc. ex Gallia* (*La nievre circa Pierre-le-moutier*) non *R. maritimus* Linn.

Obs. Florum verticillis dissitis nec confertis, valvarum dentibus minime setaceis elongatis a *R. maritimo Linn.* differre videtur. An mera varietas?

* 7. R. pulcher.

Ad vias et in cultis frequens.

* 8. R. divaricatus *Linn.* et *Ten. Fl. nap. III. p. 391.* non Thuill. *Lapathum arvense subhirsutum folio retuso, caule longius brachiato, capsula seminis crenata.* Till. *Pis. 93. tab. 37. fig. 2.*

— — B; valvis subintegris. R. *hirsutus* Ten. *Fl. nap. Prodr. pag. 23.*

Ad fossas et agrorum margines. B. in Lucania.

* 9. R. bucephalophorus.

— — B. *Luxurians.*

In arvis communis; B. circa Puteolos.

* 10. R. scutatus.

— — B; *glaucus.*

In saxosis montium Hirpinorum: *Cerealto;* Samnii: *Matese;* Aprutii: *Majella, Monte Corno.* B. in Aprutio et Calabria.

* 11. R. alpinus.

In pascuis montosis Aprutii: *M. Corno, M. de' Fiori;* Calabriae: *Pollino.*

* 12. R. Acetosa DC.

In pratis montanis.

* 13. R. intermedius DC. R. Acetosa C. Linn. et Willd.

In pratis editioribus montium Aprutii: *Majella, Velino, Pizzoli;* Lucaniae: *Ravizzone;* Dauniae: *Gargano.*

* 14. R. amplexicaulis *DC.* et *Ten. Fl. nap. III. p. 394.*

In sylvaticis montosis editioribus: *M. S. Angiolo, Montevergine, Majella a S. Nicola.*

* 15. R. Acetosella.

In pratis humidis Apuliae: *Manfredonia, Monte S. Angiolo;* et in Lucania.

* 16. R. multifidus.

In arvis humidiusculis, et ad agrorum margines: *Fusaro, Valle di S. Rocco, Pompei, Sessa, S. Mango.*

* 17. R. tuberosus *Lin. Encycl.*

In pratis montosis: *Cerealto, Matese, Monti di Abruzzo, Pollino, Gargano, Tavoliere, Ginosa.*

* 18. R. triangularis *DC.* et Ten. *Fl. part. di nap. I. p. 295.* R. *tuberosus* Poir. non *Linn.* Bonan. tab. 74.

Cum praecedente.

* 19. R. spinosus: *Reggio.*

† 20. R. Patientia. In nostro Regno. Petag. Inst. bot. 3. pag. 65.

Colchicaceae.

* 1. Colchicum autumnale.

Monte de' Fiori, Majella.

Obs. Colchicum habet lineas sex longitudinales in medio singulorum petalorum insculptas. Melleus liquor a lineis nectariferis proveniens ad insertionem filamentorum colligitur. Cyr. *De Nunnull. Plant. essent. charact. Nap. 1784. p. 29.*

Haec species habet filamenta teretiusculo-subulata: 3 breviora corollae laciniis basi inserta, 3 longiora altius inserta dimidiam corollam aequantia, antherae filamento dimidio breviores apice obtusae mucronatae, stylorum latus interius stigmatiferum papillis longe descendentibus. *Gay* et *Suter* Fl. Helv. t. 2. p. 60.

Spatha 1-2-flora; folia erecta, laete viridia multum post flores erumpentia, corollae laciniae dimidio angustiores quam in sequenti, antherae purpureae, capsulae turbinatae vel ellipticae utrinque obtusae.

* 2. C. byzantinum. C. *variegatum* A. Ten. Fl. part. di nap. I. p. 300. C. *Bivonae* Ten. Fl. nap. prodr. append. V. p. 11. non Guss.

In pascuis montosis et demissis Samnii: *Castel di Sangro, Trivento, Matese;* Lucaniae: *M. Capuliocchio* prope Potentiam; Campaniae: *Monte Casino;* Principatus Citerioris: *Pesto.*

Obs. Filamenta aequaliter inserta basi non incrassata, antherae fulvae moticae obtusae, filamento 4-plo breviores. Petala magna ovalia subtesselata, folia deflexa obscure virentia multum post flores erumpentia breviora. C. *Bivonae* habet flores non diversos, sed in illo stamina sunt inaequaliter inserta ut in C. *autumnali*, filamenta alterna basi incrassata, antherae luteae filamento 6-tuplo breviores, et folia erecta laete viridia fere synanthia longe e terra dissita, unde planta omnino caulescens deprehenditur.

* 3. C. neapolitanum; foliis hysteranthiis lanceolato-oblongis et lanceolato-linearibus canaliculatis margine planis carinatis patentibus basi deflexis obscure viridibus, spatha multiflora, corollae laciniis lanceolato-linearibus acutis carina albicante, caeterum pallide purpureis subtesselatis, staminibus pistillum subaequantibus basi incrassato-callosis luteolis nectariferis, antheris linearibus flavis, capsulis ovali-oblongis utrinque acuminatis, seminibus rugosis. Ten. Fl. neap. prodr. app. V. pag. 11. et Fl. nap. III. pag. 398. tav. 138. fig. 2. C. *autumnale* var. *neapolitanum* Ten. Semin. H. R. Neap. 1824. p. 11. (in notis) *Colchicum autumnale* var. A. Ten. Fl. part. di nap. I. pag. 298.

In pratis montosis et in sylvaticis; prope Neapolim: *Camaldoli, Monte S. Angelo a Faito;* in Principatu citeriori: *Monte della Stella, Sessa, Selva di Pordifumo* ec. Perenne.

Obs. Filamenta basi incrassata, tria breviora basi corollae, tria longiora al

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tim inserta, antherae luteae muticae oblongae filamento triplo breviores, styli latere interiore stigmatifero papillis obliteratis.

* 4. C. parvulum; foliis hysteranthiis oblongo-linearibus involutis strictis, spatha subuniflora, corollae tubo longissimo compresso canaliculato subtriquetro laciniis unicoloribus oblongo-ellipticis obtusis rotundatis (2 lin. lat. 6-8 lin. long.) staminibus pistillis longioribus incrassato-callosis luteolis, lineis nectariferis obsoletis, antheris linearibus flavis, stigmatibus clavatis, capsulis ovato-oblongis, seminibus levibus *Ten. viag. in Basilicata ed in Calabria citeriore* (Nap. 1827) p. 120. Fl. neap. prod. app. V. p. 11. et Fl. nap. III. p. 399. *Colchicum alpinum* Ten. Fl. part. di nap. p. 299. C. *autumnale* var. C. Bert. Amoen. p. 24. an excl. syn? C. *alpinum* Merat. specim. exsicc. ex alpibus. *Bulbocodium vernum* Thomas; pl. exsicc. ex *M. Cocuzzo in Calabria*. An C. *alpinum* DC?

In alpinis Aprutii: *M. Grande*, *M. Corno*, *Pizzo di Sivo* (Orsini); Calabriae: *M. Cocuzzo* (Thomas) *M. Pollino al piano del Trabucco*. Perenne.

Obs. Filamenta aequaliter inserta, tria longiora corolla duplo vel triplo breviora basi valde incrassata, antherae luteae apice emarginatae basi profunde bifida filamenta multo superantes stamina subaequantes, petala striata lineis flexuosis, non venoso-tessellata. Augusto flores emittit, folia erumpunt vere ut in C. *autumnali*, qua nota, necnon latitudine foliorum a C. *montano* All. et Hall. quae ad C. *alpinum* DC. laudantur, nostra planta praecipue differre videtur.

* 5. C. montanum.

— — A; spatha uniflora, corollae laciniis ovali-oblongis staminibus longioribus, foliis linearibus obtusis ciliatis. C. *montanum* All. Ped. n. 484. tab. 174. f. 2.

— — B; spatha multiflora, stylis staminibus brevioribus inclusis, corollae laciniis ovali-oblongis obtusiusculis, foliis linearibus obtusis ciliatis. C. *montanum* Lin. sp. 485. C. *montanum* Schleich. pl. exsic. ex Helvetia. C. *Cupani* Guss. Fl. sic. prodr. I. p. 452. *Colchicum montanum hispanicum* Clus. *Hisp. p. 226. Hist. p. 200. f. 2.*

— — C; spatha subuniflora, stylis stamina subaequantibus, corollae laciniis oblongo-linearibus acutis, foliis linearibus acutiusculis ciliis nullis vel obsoletis. C. *montanum* Desf. *Atl. I. p. 322.* DC. *Fl. Fr. 3. p. 195.* Ten. *Fl. Med. univ. I. p. 299.* Bert. *Amoen. bot. p. 24.* Viv. *pl. exsicc. ex agro Genuensi.* An C. *flore cum foliis conjuncto, petalis linearibus;* Hall. stirp. Helv. 2. p. 1256. n. 1255? an. C. *pusillum* Sieber; *Flora; oder. Botanische Zeitung, 1812. p. 848?*

In pratis. A. *Tavoliere*. B. in montanis Calabriae. C. in collibus Lucaniae; Japygiae: *Lecce*.

Obs. Exemplaria C. *montani uniflori* in Cenisio lecta folia ciliata proferunt, omnino ut in exemplari multifloro a cl. Schleicherio ex Helvetia accepto, et in illis in Calabria lectis, vel a cl. Gussonio C. *Cupani* nomine ex Sicilia benevole communicatis. Corollae laciniae ovatae ellipticae tum in supradictis exemplaribus multifloris, tum in unifloris deprehenduntur. Folia semper coetanea. In var. C. folia scapum aequant vel superant, et corollae laciniae elliptico-lineares adsunt. Ob folia quandoque scapo longiora, haec varietas C. *alpino* proximior evaderet, juxta cl. *Suter* descriptionem, nisi laciniae corollae angustissimae, folia acutissima caeteraeque notae, nostram plantam cum suo C. *montano* L. calidarum regionum omnino communem facerent. Plantam Hallerianam, quae ob petala linearia ad hanc nostrae plantae varietatem spectare videtur, cl. *Bertolonius*, quem cl. *Suter* (Fl. Helv. t. 2. pag. 602) sequutus est, ad C. *alpinum* amandandam statuit. Tum et C. *montanum* All. ob folia coetanea et corollae lacinias ellipticas, C. *montano* nostro ex *Cenisio* adamussim respondet.

Alismaceae.

* 1. Triglochin palustre.

In paludibus Calabriae. *Sila.*

* 2. T. Barrelieri.

— — B. *Laxiflorum.* Guss.

In inundatis maritimis, Lucaniae: *Sele morto;* Japygiae: *Torre a mare, Taranto, Policoro.*

* 1. Damasonium stellatum. Pers. syn. 2. p. 400.

In fossis et stagnis Campaniae: *Mazzoni di Capua, Fondi,* Apuliae: *Candelaro.*

* 1. Alisma repens *Lam.* et *Ten.* Fl. nap. III. p. 403.

In inundatis *Fundorum.*

Obs. Rarissima haec planta in cl. *Sprengelii Systemate Vegetabilium* desideratur.

* 2. A. ranunculoides.

In aquis lente fluentibus: *Pescara, Saldo di Fondi.*

* 3. A. Plantago.

— — B; *angustifolia.*

In fossis et ad rivulos communis.

Classis Octandria.

Monogynia.

Onagrariae.

1. Epilobium angustissimum *Willd.* E. *rosmarinifolium* Jacq.

In pascuis montosis Aprutii: *M. de' Fiori, M. di Pizzoli.*

* 2. E. angustifolium L. E. *spicatum Lam.* et *Ten.* Fl. nap. I. pag. 193.

In herbidis humidis Aprutii: *Majella, Valle di S. Spirito, Piano di 5 miglia* (*alla fontanella*). B. in Samnio: *Matese* (*valle di Campochiaro*).

* 3. E. hirsutum.

In humidis montosis Aprutii: *Majella;* Samnii: *Matese;* Hirpinorum: *Montevergine.*

Obs. Folia utrinque nec tantum subtus hirsuta, inferiora ovato-lanceolata decurrenti-amplexicaulia, caulis quandoque simplex et pedalis.

4. E. molle Lam. *pubescens. Willd.* E. *parviflorum Schreb.*

— — B; *latifolium;* foliis ovato-amplexicaulibus, superioribus alternis, omnibus utrinque rachi et nervis hirsutis.

Habitat ad rivulos montium; B. in pascuis demissis: *Fusaro.*

* 5. E. montanum.

Ad sepes humidas et ad scaturigines in montosis Aprutii, Samnii: *Matese;* in Hirpinis: *Montevergine.*

Obs. E. alpestre Schmidt, caule non undique, sed bifariam vel trifariam pubescenti, et pedunculis brevioribus stigmateque integro ab hoc distinguitur.

* 6. E. roseum.

Ad rivulos Aprutii: *Orfenta.*

Obs. Caule 4-fariam pubescente, folia ima longe petiolata superioraque utrinque attenuata, flores parvi, petala calycem aequantia.

7. E. lanceolatum. *Sebast.* et *Mauri* Fl. Rom. prodr. 138.

In Aprutii vallibus humidis, et in palustribus prope Neapolim: *Fusaro.*

Obs. Caulis 1-2-pedalis, teres subnutans puberulus, folia lanceolata 8-10-lin. long. 3-4-lin. lata glabriuscula denticulata, senescentia purpurea, petala rosea vel albida vix sesquilineam longa, calycem superantia, stigma 4-lobum. Cave ne hanc speciem cum E. *virgato Lam.* confundas, sicut cl. *Spreng.* in Syst. veget. 2. p. 233. immerito arbitratus est.

* 8. E. tetragonum. Linn.

In paludibus Samnii.

Obs. Capsulae pedicellatae et folia obscure virentia ut in sequente, sed eadem folia multo longiora et angustiora, basi lineis per caulem inde an-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

cipitem non tetragonum decurrentibus non confluentibus, haec species a sequenti dignosci potest.

9. E. obscurum. *Schreb.* et *Reich.* pl. crit. Cent. 2. p. 89.

In fossis et humentibus Samnii: *Campobasso, Trivento.*

10. E. palustre.

In paludibus et fossis ad vias: *Mazzoni di Capua, Carditello, Caserta.*

Obs. Folia ima potius lanceolata quam omnino linearia; sed omnia acutissima profunde venosa subintegerrima.

11. E. alsinefolium Vill. *Delph. 3. p. 511.* E. *origanifolium.* Lam. *Enc. 2. p. 376.*

— — A. *Minor;* planta erectiuscula 2-4-pollicari, caule simplici pauciflore. E. *alpinum Karstroem;* plant. exsicc. ex Lapponia Lulensi (Zuickjock). *Ten. Relaz. del viag. di Abruz.* pag. 63 *Lysimachia prunellae foliis. Bocc.* Mus. pag. 161. tab. 108. perperam ab auctoribus ad E. *alpinum* relata (*icon mala*).

— — B. *Major;* caule ascendente vel erecto plerumque ramoso 6-10-pollicari, multifloro. *Lysimachia siliquosa alpina erecta alsine foliis. Bocc.* Mus. pag. 31. tab. 15. fig. 2. E. *origanifolium* Schleich. et Thomas pl. exsicc. ex Helv! E. *alsinefolium Hooker* pl. exsicc. ex Scotia! E. *roseum Guss.* pl. exsicc. ex Aprutio.

Monte Corno, M. Grande ad rivulos.

Obs. Radix articulata repens, caulis crassiusculus apice saepe nutans 4-fariam villosus, folia ovato-lanceolata subintegerrima vel denticulata glabra margine tenuissime ciliata, ima opposita quandoque omnia alterna vel sparsa, flores magni, petala obcordata calyce multo longiora. E. *alpinum* verum, cujus specimina e Svecia, e Scotia, e Carinthia et ex Helvetia accepi, est planta 2-3-uncialis, et folia profert omnino elliptica obtusa, floresque triplo minores quam illi E. *origanifolii.* In eodem E. *alpino* vero caulis omnino ob petiolos decurrentes obsolete 4-gonus et pubescens deprehenditur, nec contra, sicut cl. *Roth.* in Enum. pl. in Germ. sp. nasc. t. 2. pag. 155 adfirmare placuit. Inter *Epilobiorum* specimina in meo herbario adservata, quaedam etiam inveni E. *Hermanni Reich.* Cent. 2. p. 73. tab. 313. cum illa E. *origanifolii* a cl. *Thomasio* accepta, et E. *alpini* ex alpibus Lulensibus, confusa; sed quum hanc speciem, et E. *alpinum* verum huc usque in nostro Regno invenire mihi datum non esset, eorumdem ampliores adumbrationes libenter omittam.

Gentianeae.

* 1. Chlora perfoliata.

In collibus siccis et arenosis maritimis.

2. C. serotina *Reich.*

Ad sepes et inundatis maritimis, prope Neapolim: *Fusaro;* Aprutii: *Pescara.*

Obs. Utraque species a semipedali ad bipedalem altitudinem variat; neutra quam ex earum foliis solidi characteres erui possunt, ut una ab altera dignoscatur. C. *serotina* differt tamen a C. *perfoliata*, laciniis calycinis lanceolatis basi coalitis, minime linearibus discretis, nec non stigmate 2-4-fido.

3. C. imperfoliata.

Ad sepes Pompejanas florentem legit cl. *Schow*, Novembri anni 1829.

Obs. A C. *sessiliflora* in *Loisl.* Fl. gall. t. 1. p. 274 excludatur sinon. *Columnae: Centaurium luteum novum*, quòd ad *Chironiam maritimam* spectat.

Ericeae.

1. Erica multiflora.

In nemoribus Campaniae: *Fondi, S. Germano;* Apuliae: *Gargano, M. Spigno, Serra Capriola.*

2. E. ramulosa *Viv.* E. *corsica DC.*

— — B; *flore albo.*

Ad rupes calcareas: *M. S. Angiolo di Castellammare* (*all' acqua Santa*), *Capri* (*alla salita di Anacapri, al Travaro*). B. ad rupes Salerni (Giordano).

3. E. arborea.

In collibus aridis; prope Neapolim: *Solfatara, Monte nuovo, Fusaro, Valle di S. Rocco;* Principat. citerioris: *Colline di Sessa, Omignano, Acquavella, Casalicchio.*

Obs. Stylus quandoquoque inclusus, corolla subglobosa vel cylindracea.

Thymeleae.

* 1. Daphne Mezereum.

In nemoribus Samnii: *Matese;* Aprutii: *Majella, valle di S. Spirito, Morrone. ed a Campitello prima di Valle oscura dopo la montagna de' 7 Frati.*

* 2. D. Laureola.

In sylvis prope Neapolim.

* 3. D. Gnidium.

In collibus maritimis ad meridiem versis: *Monte nuovo, Baja, Castellammare, Fondi, Salerno.*

* 4. D. alpina.

Monte Corno, Montevergine, inter saxosum rimas prope caenobium.

5. D. glandulosa *Bert.*

In rupibus calcareis Calabriae: *Pollino;* Aprutii: *Velino, M. Corno* (*Lama bianca*), *Intermesole* (*Campo Aprico*), *Morrone.*

6. D. collina Smith. D. *australis* Cyrill. pl. rar. fasc. 3. inedit. cum icone.

In Aprutio ad montium radices: *Gole di Popoli, Monte di Caserta, Rajano;* et in dumetis maritimis: *Licola, Gaeta, Volturno, Itri.*

* 1. Passerina annua *Spr. Stellera passerina Lin.* et *Ten.* Fl. nap. I. pag. 203.

In campis argillosis aridis: *Casalicchio al demanio, S. Germano,* et alibi.

* 2. P. hirsuta.

In collibus maritimis: *Strada di Pozzuoli, Monte nuovo, Baja, Capri, Castellabate* in Princip. citer.; *Manfredonia, Lecce* in Japygia.

* 3. P. Tartonraira *Schrad. Daphne Tartonraira Linn.* et *Ten.* Fl. nap. I. p. 200.

Ad colles maritimos calcareos: *Capri* (*Marina del Mulo*) *Campanella, Galli, Costiera di Amalfi, Raito presso Vietri.*

Vaccineae.

1. Vaccinium Myrtillus.

In herbidis montosis Aprutii: *Bilancino* prope *Paduli, Majella* (*a Grotta Caprara*).

Polygamae.

Acerinae.

* 1. Acer monspessulanum.

In montibus Aprutii: *Salviano.*

2. A. commutatum *Presl.*

In nemoribus Calabriae: *Cassano* (vulgo *strazza filato*).

Obs. Ab A. *monspessulano* differt, in primis, corymbis pendulis.

* 3. A. neapolitanum; foliis subrotundis basi cordatis 5-lobis subtus pubescentibus lobis acutiusculis grosse dentatis, corymbis pendulis, pedunculis samarisque pilosis, alis divergentibus ampliatis. *Ten.* Fl. nap. prod. pag. 72. *Atti della R. Accademia delle scienze* t. I. parte 2. pag. 103. cum icone. Fl. nap. II. pag. 372. tav. 100.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — B; foliis subpalmato-5-fidis, lobis triangularibus subintegerrimis.

— — C; foliis duplo minoribus. A. *Opulus Ten.* Fl. nap. loc. cit.

— — D; foliis obtuse lobatis.

In nemoribus totius Regni.

Obs. Ab A. *obtusato* differt foliis basi cordatis acute lobatis, samarisque duplo majoribus alis divergentibus.

4. A. Lobelii; foliis 5-lobis utrinque glabris lobis acuminatis subintegerrimis undulatis, intervallis approximatis triangularibus, corymbis erectis, samaris glabris alis horizontalibus. *Ten.* Fl. nap. Prodr. suppl. 3. in Fl. nap. II. p. 382. *Atti della R. Acc. di sc.* t. 3. (inedit. cum ico.).

In editioribus montibus Stabiarum: *M. S. Angiolo, all'acqua de'porci;* Hirpinorum: *Montevergine, Cerealto.*

Obs. Arbor procera lactescens atrovirens, ramis pyramidatis. Ab A. *platanoide* differt foliorum sinubus acutis non excavatis, lobis 3-angularibus subintegerrimis non oblongis acute dentatis.

* 5. A. pseudo-platanus.

— — A; foliis amplis laevibus membranaceis, racemis elongatis.

— — B; foliis minoribus rugosis profunde sectis, racemis abbreviatis paucifloris. An *A. villosum Presl.* Del. Prag. p. 31?

In nemoribus regni; passim in Aprutio, ubi vulgo *mollacero.*

B. in nemoribus Calabriae: *Sila, Bosco di Noce,* ubi vulgo *acero riccio.*

* 6. A. campestre verum. *A. marsicum Guss.* Pl. rar. pag. 375.

In nemoribus Aprutii et Calabriae, vulgo *Occhiano.*

Obs. Foliorum lobi subintegerrimi, samarae in styli loco angulum obtusum efformant, apicibus oblique ad superum vergentibus.

7. A. austriacum.

— — A; *samaris villosis.*

— — B; *samaris glabratis.*

In nemoribus et ad sepes in Aprutio, et Principatu citeriori ubi adhibetur ad vites sustinendas, et vulgo *occhiano* nuncupatur.

Obs. Foliorum lobi subangulati, samarae loco styli in eamdem lineam connectuntur et angulum non efformant ut in praecedente, ipsae samarae horizontaliter producuntur et apices inferius flectunt.

8. A. collinum. An A. *campestre* B. *cortice levi* DC.?

— — B. *Palmatum;* foliis palmato-sectis irregulariter incisis.

Ad sepes Aprutii et Samnii.

Obs. Foliorum lobi obtusi; samarae glaberrimae caeterum illis A. *campestris* omnino similes.

Ebenaceae.

1. Dyospyros Lotus.

In nemoribus frequens.

Dygynia.

Caryophylleae.

* 1. Mochringia muscosa.

In herbidis montosis et ad nemora: *Capri, Castellammare, Montevergine, Avvocata, Trinità della Cava, Matese, Majella, Pollino.*

Rosaceae.

1. Spallanzania agrimonioides. *Pollini* et *Spreng. Agrimonia agrimonioides Linn.*

In nemoribus et ad sepes Calabriae: *Pollino, Satriano;* Principatus citerioris: *Sessa, Omignano, Porcili, Acquavella ec;* Aprutii: *M. Corno.*

Trigynia.

Polygoneae.

* 1. Polygonum Bistorta.

In pascuis montosis Aprutii: *Piano di 5-miglia, Majella;* Calabriae: *Pollino.*

* 2. P. viviparum.

In editioribus Aprutii: *Majella, Pizzo di Sivo, M. Grande, M. di Pizzoli.*

* 3. P. elegans; caule suffruticoso, ramis flexuosis, foliis oblongo-lanceolatis, ochrea brevissima lacera, floribus octandris spicato-paniculatis corollis regularibus, bracteis scariosis glaberrimis. *Ten.* Fl. nap. prodr. Suppl. II. pag. 66. Fl. nap. II. pag. 267. tav. 35. P. *equisetiforme Meyer;* pl. exsicc. ex agro Tergestino, non Smith.

In Japygia: *Martina, Ginosa.* Perenne.

Obs. A. P. *equisetiforme* differt floribus octandris, corollis triplo majoribus, ochreis brevissimis e basi multifido-laceris non cylindraceis apice ciliatis, caule diffuso humiliori minime humanae altitudinis.

* 4. P. maritimum.

In sabulosis maritimis: *Bagnuoli, Pozzuoli, Fusaro, Pesto, Velia, Pescara.*

* 5. P. aviculare.

— — B; foliis ellipticis.

Ad vias in ruderatis, in inciltis ubique; B. in montosis.

6. P. romanum *Jacq. P. flagellare Bertol. P. controversum Guss.*

In campis arenosis et in collibus aridis mari finitimis in Campania: *Torricella, Venafro;* Aprutio: *Tagliacozzo, Capistrello;* Japygia: *Lecce.*

7. P. Bellardi *All.*

In campis Principatus ulterioris.

8. P. monspeliense. Pers. *synops. I. pag. 439.*

In campis cultis Principatuum; Aprutii: *Cappadocia;* Japygiae: *Lecce.*

* P. Persicaria *Reich.* P. *biforme Wahlemberg.*

— — B; spicis viviparis.

In fossis aquosis. B. secus vias inter Puteolos et Bajas.

Obs. Folia lanceolata ciliata punctata, ochreae ciliatae, spicae rubrae cylindricae densae pollicares et sesquipollicares, semina triquetra et lenticularia.

10. P. lapathifolium.

— — B; *minus.*

In fossis et in inundatis exsiccatis *var. B. tantum.*

Obs. Folia oblongo-lanceolata vel elliptico-lanceolata ciliata punctata, ochreae ciliatae, spicae pallidae densae ovatae breves 6-8 lineas longae, pedunculi scabriusculi, semina lenticularia omnia altera facie concava, altera leviter subcarinata.

Nostra planta omnibus partibus duplo minoribus, pedunculis fere glabris et seminum forma a planta svecica recedit, sed solidos characteres in ea non invenio ut in distinctam speciem sumere possim.

11. P. incanum.

Ad Fucini oras.

Obs. Folia subtus incana, semina lenticularia conformia utrinque concava. P. *lapathifolii* potius, quam P. *Persicariae* varietas censenda.

* 12. P. hydropiper.

In fossis aquosis.

Obs. Folia lanceolata ciliata punctata, ochreae ciliatae, spicae lineares virides 1 1/2-2 pollices longae basi subinterruptae, semina omnia exquisite triquetra.

13. P. tenuiflorum *Presl. P. nodosum Ten.* Fl. nap. prodr. app. IV. in Fl. nap. III. pag. 8. et Flor. partic. 2. pag. 175. n.° 809.

In fossis aquosis et in paludosis; *Fusaro; Abruzzo: al Fucino; Principato citra; Calabriae.*

Obs. Caulis erectus ramosissimus bipedalis et ultra, articulis tumidis, folia oblongo-lanceolata acuminata subserrulata ciliata, ochreae integerrimae, muticae, spicae lineares cernuae 2-3-pollicares, floribus distinctis continuis, semina triquetra et lenticularia.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

14. P. minus.

— — B. *Latifolium;* caule repente, foliis lanceolatis 6 lin. lat. 3 poll. long. serrulato-ciliatis subtus scabriusculis, ochreis longe setosis, spicis filiformibus solitariis interruptis, seminibus triquetris. P. *serrulatum Guss.* pl. exsicc. ex *Sarno, presso l'Abadia di Real Valle vicino Scafati*, et *Ten.* Fl. nap. prodr. app. V. pag. 12. an Lagasc?

— — C. *Declinatum;* caule declinato, foliis lanceolato-linearibus 4 lin. lat. 2 poll. long. serrulato-ciliatis, spicis sparsis subgeminis.

In inundatis utraque varietas obvia.

Obs. Specimina P. *minoris* ab exteris accepta a nostra planta non differunt nisi omnium partium parvitate. Caeterum characteres et descriptiones, nec non icon P. *minoris* cl. Reich. Pl. crit. t. 5. p. 57. tab. 493. fig. 686, nostrae plantae adamussim respondent.

* 15. P. amphibium.

In lacubus montosis: *Matese, Lago di Lacina nel monte di Bagnuoli.*

* 16. P. Convolvulus.

Ad sepes.

* 17. P. dumetorum.

Ibidem.

Tetragynia.

Asparageae.

* 1. Paris quadrifolia.

In nemoribus montosis: *Montevergine, Avvocata, Cerealto, Majella, Matese.*

Saxifrageae.

1. Adoxa moschatellina.

In umbrosis alpinis ad nives deliquescentes: *Pollino, Matese, Majella.*

Classis Enneandria.

Monogynia.

Laurineae.

* 1. Laurus nobilis.

In nemoribus passim cum *Viburno Tino.*

Hexagynia.

Hydrocharideae.

* 1. Butomus umbellatus.

In fluviis et in aquis lente fluentibus: *Mazzoni di Capua, Caserta, Regii Lagni.*

1. Hydrocharis morsus-ranae.

In aquis profundis: *Fondi.*

Classis Decandria.

Monogynia.

Ericeae.

1. Arbutus Unedo.

In dumetis maritimis: *Licola, Patria, Fondi, Gargano;* et in sylvaticis montosis, *Acquavella, Porcili, Omignano, Sessa, Montevergine, Serra Capriola.*

2. A. Uva-ursi.

In saxosis alpinis: *Velino, Majella, Monte Corno, Bocche di Chiarano al piano di 5-miglia.*

1. Pyrola uniflora.

In nemoribus Magellae.

2. P. secunda.

In alpinis: *Montevergine, Cerealto, Matese, Majella, Pizzo di Sivo.*

3. P. minor. *P. rotundifolia Ten.* Fl. nap. prodr. p. 25. *Montevergine, Majella, Pizzo di Sivo.*

1. Monotropa hypopythis.

In nemoribus Aprutii: *Majella;* Calabriae: *Boschi della Serra.*

Leguminosae.

1. Anagyris foetida (vera).

In dumetis Apuliae: *Gargano presso lo Stagno di S. Maria tra Viesti e Peschici*, vulgo *Fava di Lupo.*

2. A. neapolitana; foliis ovato-oblongis utrinque glaucis glabriusculis brevissime mucronatis, vexillo concolore luteo, leguminibus submoniliformibus ovato-oblongis varie flexis 1-3-spermis acuminatis, seminibus reniformibus pallide lutescentibus. *Ten.* An A. *glauca* DC. et Hortulanorum?

In saxosis maritimis: *Miseni.* Perennis.

Obs. Ab A. *foetida* differt foliis latioribus utrinque glaucis non atrovirentibus, vexillo concolore macula violacea haud notato, leguminibus moniliformibus compressis duplo latioribus suturis incrassatis 2-4-spermis, seminibus lutescentibus, non leguminibus cylindraceis 3-8-spermis, seminibus violaceis.

1. Cercis Siliquastrum.

In sepibus Fundorum, Mamurrarum, Cajetae, Gargani, Lyciae, Paesti et alibi.

1. Ceratonia siliqua.

In Apulia ad Gargani radices, in Calabriae nemoribus passim, et in Principatus citerioris collibus maritimis.

Rutaceae.

1. Dictamnus albus.

— — B; floribus purpureis.

In Aprutio: *Difesa di Pettorano, e montagna di Rocca Casale;* in Lucaniae et Calabriae montibus.

* 1. Ruta graveolens.

In montibus Campaniae: *M. S. Angiolo* prope Capuam, et in Monte Thyphate.

* 2. R. divaricata; caule suffruticoso ascendente, foliis 2-pinnatis foliolis oblongo-lanceolatis vel obovato-linearibus subaequalibus serrulatis, petiolis divaricatis subscandentibus, petalis crenatis horizontalibus remotis, capsulae turbinatae lobis obtusis. *Ten. Fl. nap. I. p. 222. tav. 36.*

In montibus apricis et inter rimas saxorum prope Salernum, et in *M. Gargano, Calderoso presso S. Marco in Lamis, Piano del Campo Santo presso M. S. Angiolo, Spigno, Cagnano, Matinata e Costa.*

Obs. Petala omnino illis R. *graveolentis* similia, idcirco tantum crenata vel dentata, minime vero fimbriata, sicut in Sprengelii syst. 2. pag. 320 indigitantur.

* 3. R. bracteosa DC. *R. chalepensis Ten.* Fl. nap. I. p. 222. et R. *angustifolia* Ten. prodr. app. V. pag. 13.

In insula Caprearum et in Calabria.

* 1. Tribulus terrestris.

In cultis et arenosis maritimis.

Obs. In nostra planta folia minus canescentia, et fructuum spinae breviores, quam in speciminibus ab Hungaria acceptis deprehendi.

Digynia.

Saxifrageae.

1. Saxifraga rotundifolia.

In nemoribus montosis Stabiarum: *M. S. Angiolo, M. finestra;* Hirpinorum: *Montevergine;* Samnii: *Matese;* Aprutii:

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Majella, *Pietra Camela*; Calabriae: *Pollino*, *Stilo*, *Mongiana*.

2. *S.* granulata.

In Aprutii montibus: *Pizzoli*, *Majella*, *M. de' Fiori*.

3. *S.* bulbifera.

In nemoribus montosis passim.

4. *S.* Aizoides L. *S. autumnalis* L.

Pietra Camela, *Pizzo di Sivo*.

5. *S.* lingulata Bellardi.

— — B. *Australis*; pedunculis subcorymbosis dichotomis. *S. australis Moricand* Fl. Veneta, tom. 1. pag. 451. *S. pyramidalis* et *S. longifolia Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 25. *S. thyrsoidea Tausch*; diagnoses plant. nov. in *Flora*, oder Botanische Zeitung; 1827 *erste beilage zweit. band.* pag. 240.

Obs. Cl. *Moricand* l. c. *S. australem* petalis immaculatis, glabritie totius plantae, aliisque notis a *S. longifolia* satis differre dixit, nec immerito; plantam enim abunde a *S. longifolia* diversam sub oculis habebat: videlicet *S. lingulatam.* cl. *Bellardi*, quam *Decandolle*, *Sterneberg* aliique, inter *S. longifoliae* varietates diu recensuerunt, donec idem *Decandolle*, aequiori judicio, certis characteribus innixus, has species iterum secernendas statuit. Plantam in nostris montibus abunde nascentem a *S. australi* haud differre, ipse testatur clar. Moricand, dum l. c. se illam a *Gussone* nostro accepisse, atque in monte, vulgo *Montevergine*, sponte nasci dixerit. De petalis tantum, perperam, impunctatis dictis, se fefellisse putandum, cum plantae descriptionem ab exsiccato specimine eruerit; nam in planta nostra, petala constanter punctis rubris picta conspiciuntur.

S. longifolia vera *Laperouse*; *Figures de la Flore des Pyrenées pag. 26. tab. 11.* est planta omnino diversa ob folia longissima flexuosa, caulem e basi floriferum pedunculosque piloso-hispidos. *S. longifolia Sterneberg* exclus. plur. synon. (*Revis. saxifrag. pag. 1. tab. 1.*) ad varietatem majorem *S. crustatae* spectat. Sunt tamen species tres omnino distinctae: *S. lingulata* Bellardi, *S. longifolia* Lapeyrouse non Sterneberg, et *S. crustata* Vest, quae perperam a cl. *Sprengelio* in unam speciem junctae fuerunt.

6. *S.* Aizoon L.

In editioribus montibus Aprutii: *Monte Corno*, *Pizzo di Sivo*.

Obs. Juxta *Lin. Willd. Spr. Gaud.* aliorumque descriptiones, necnon secundum specimina ab Helvetia accepta, haec species calycibus pedunculisque glaberrimis gaudere debet: qua nota praesertim a sequenti dignoscitur; attamen in *DC. prodr. t. 4. pag. 19. S. aizooni* calyces pedunculique piloso-glandulosi tribuuntur, et sequens pro ejusdem varietate C. sumitur; quod an recte, botanicorum ulteriori consilio commendare juvat.

7. *S.* stabiana; foliis radicalibus in rosulas globosas coacervatis, obovato-spathulatis obtusis, margine incrustato-denticulatis; caulinis spathulato-obovatis, summis linearibus subintegerrimis, racemo simplici pauciflоro subcylindraceo; calycibus pedunculisque piloso-glandulosis; petalis oblongis roseis purpureo-punctatis. Ten. *S. neglecta Ten.* Fl. nap. prodr. app. IV. pag. 19. *Sedum montanum roseum serratum, foliis subrotundis Barr.* ic. 1310. *S. recta* Fl. nap. prodr. p. 25.

In montibus Stabiarum. Perennis.

Obs. A *S. Aizoone* differt calycibus glanduloso-pilosis, foliis brevioribus, caulinis subintegerrimis; a *S. Aizoone majore longifolia Sternb.* foliis spathulatis obovatis: a *S. recta* Lapeyr. cui magis affinis est, differt foliis minime lanceolato-ligulatis, propaginibus globosis, non surculis laxe foliis e basi enascentibus, foliis crustaceo-porosis, statura multo minori caeterisque notis. Magnitudine admodum variat, caule 2-6 pollicari, foliorum rosulis 1/2 ad 1 poll. diametro. Nomen mutavi, quum aliae speciei a cl. *Sternbergio* jam pridem impositum fuisset.

8. *S.* marginata? *Sternb.* et *DC.* excl. syn. Ten.

— — B. *Minor*; floribus capitatis, foliis in rosulis parvis densissime congestis. *S. neglecta* B. *Ten.* Relaz. del viag. di Abr. pag. 65.

Ad rupes Montis divi Angeli Stabiarum et in Magella.

Folia radicalia rosaceo-congesta obovato-spathulata margine cartilagineo integerrimo basi tantum denticulato-ciliata, caule folioso corymboso, calycibusque glanduloso-pilosis, petala alba rubro-punctata calycibus duplo majora.

Obs. A *S. Stabiana* differt floribus laxe corymbosis duplo majoribus, foliis integerrimis, caule dense folioso duplo humiliori. Var. B. a *S. perophylla* non differt nisi foliis viridibus et petalis amplis albis calycibus duplo longioribus.

Pro nova specie jamdiu habui, et *S. denticulatae* nomine in herbario asservavi, sed ex characteribus *S. marginatae* in *Spreng. syst.* et *DC.* prodr. t. 4. pag. 20. tributis, etsi in *Revis. saxifr. suppl. 1.* ejusdem descriptionem et iconem consulere non potuerim, nostra planta ab ea haud differre suspicatus sum.

9. *S.* porophylla *Bertol.*

Velino, *Monte Grande*, *Aravietra*, *Majella*, *Pizzo di Sivo*, *Matese*, *M. Alpe presso Latronico* (in Lucania).

Obs. Est species omnino distincta, nec cum *S. calycistora Lapeyr.* vel *S. media Gouan* confundenda, quod ipse, auctorum descriptionibus non satis accuratis deceptus, alias jampridem existimavi. *S. calycistorae* pyrenaica specimina a cl. *Gay* nuperrime accepta, nec non inspectio iconis in magnifico opere *Lapeyrouse* (Flore des Pyrenées pag. 28. tab. 12.) de utriusque speciei differentia certum me fecerunt. *S. porophylla* habet folia obovato-cuneata apice rotundata, floresque subspicatos capitatos. *S. calycistora*, vero, folia profert oblonga, duplo longiora utrinque angustata, floresque racemosos longe pedunculatos.

10. *S.* caesia *Seguierii* Pl. Veron. tab. 9. fig. 2.

— — B; *valdensis DC.*

Morgone, *Pizzoli*, *Focaleto*, *Monte Amaro*, Var. B. *Monte Corno*, *Majella*.

Obs. Male quidem cl. *Sprengelius* hanc speciem cum *S. media* junxit (Syst. veg. 2. p. 366), sunt enim plantae magnitudine, partium proportione et forma toto coelo diversae. *S. caesia* foliis gaudet oblongis carinatis recurvis ciliatis in surculos demum elongatis, ac flores profert longe pedunculatos, corollis albis calyce duplo longioribus. Tota planta nunquam pollicarem magnitudinem excedit, dum *S. media* 3-4 pollices plerumque attingit.

11. *S.* oppositifolia.

Monte Amaro, *Monte Corno*, *Costone*.

12. *S.* controversa *Sternb. S. ascendens* L. *S. petraea Vahl.* et *Gaud.*

Majella, *Matese*.

Obs. Radice perenni praecipue a sequenti dignoscitur.

In nostris speciminibus caulis semper ascendens pauciflorus deprehendi.

13. *S.* petraea.

In montibus Samnii et Aprutii obvia.

14. *S.* androsacea. *S. foliosa Orsini* pl. exsicc. ex *M. Corno*.

Monte Corno, *Majella*.

15. *S.* caespitosa.

Ibidem.

16. *S.* sedoides. *Linn. Jacq. Sternb.* et *Gaud.* non *Vahlemb.* nec *DC.* Fl. fr.

— — B. *Flavida. S. aphylla Ten.* Fl. nap. prodr. app. IV. pag. 21. *Guss.* pl. exsicc. ex *M. Corno*.

Majella. B. *Monte Corno*.

17. *S.* glabella. *Bertol.* Index Horti Bononien. pro ann. 1824.

Majella a Scrimacavallo, *Grotta Caprara*, *M. Corno*, *Pizzo di Sivo*.

18. *S.* moschata Wulf. *S. muscoides* Sternb. *S. caespitosa* Scop. non Linn. *S. exarata* All. non Vill.

Pizzo di Sivo, *M. Corno*, *Majella*.

19. *S.* muscoides Wulf. et Schleich. pl. exsicc. ex Helv. *S. moschata* Hoppe pl. exsicc. ex Alp. *Vest.* pl. exsic. ex Carinthia

Velino, *Majella*.

20. *S.* ampullacea; foliis imbricatis glaberrimis oblongo-ovalibus

© Orto Botanico di Napoli, Italy

turgidis carnosulis apice 2-3-lobis vel integerrimis; cauliculis strictis, foliosis 1-2-floris, petalis ovalibus flavis calycibus duplo longioribus, filamentis purpureis. *Ten.* Fl. nap. prodr. append. IV. pag. 21. *S. pygmaea B. Moretti* Revisio saxifr. *S. moschata B. Sternb.* et *La Peyrouse* Fl. des Pyren. tab. 38.

Majella, a M. Amaro, M. Corno. Peren.

Obs. Caules et calyces piloso-glandulosi, planta caeterum glaberrima, folia obtusissima exsiccatione vesiculosa.

21. S. tridactylites.

Ad muros in umbrosis, circa Neapolim: *S. Efrem vecchio, S. Elmo; Capri, Castellammare, M. della Stella; Pietracamela* (Guss.) *Pizzo di Sivo* (Orsini).

† 22. S. Cotyledon.

In nostris montibus communis. Petag. Inst. t. 2. pag. 781, An S. *lingulata* B?

1. Chrysosplenium alternifolium.

In nemoribus Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini).

2. C. oppositifolium.

— — C; foliis subrotundo-cuneatis vel ovato-cuneatis.

In nemoribus Calabriae: *Mongiana, Boschi della Serra.*

Obs. Nostra planta ab illa in iconibus *Fl. Dan. Dodon.* et aliorum auctorum repraesentata non differt, nisi foliis diametro longitudinali transversali sublongiore, vel illud aequante, idcirco a C. *oppositifolio* specie non differre arbitror.

Paronychiae.

1. Schleranthus annuus.

— — B. *Polycarpos;* calycibus mucronatis, caule elato villoso. An S. *polycarpos* Linn. *Vermiculata nova planta Col.* Ecphr. 1. p. 295. fig. 294? An S. *hirsutus Presl?*

In campis sterilibus: *Tavoliere.*

2. S. perennis Lin. S. *perennis Guss.* pl. exsic. ex montibus Nebrodensibus S. *marginatus Guss.* pl. exsicc. ex Calabria. S. *neglectus Roech.* pl. exsicc. ex alpib. Bannatus et pl. Bannat. super. pag. 34. tab. 3. fig 8. S. *perennis conglomeratus Lang.* pl. exsicc. ex Tibisco.

In arenosis montosis Apuliae: *Gargano;* Calabriae: *Aspromonte.*

Obs. Caulis in utraque specie villosus, et folia basi ciliato-serrulata. Itidem et in specimibus S. *marginati Guss.* et in speciminibus S. *perennis* ab exteris acceptis talia deprehenduntur. S. *perennis* radice perenni calycibusque obtusis emarginatis a S. *annuo* differt.

De recta synonymorum collocatione dubius non haesi. In specimine S. *neglecti* Roech. ab ipso cl. auctore benevole accepto, caulem basi lignescentem non inveni, imo omnibus notis a S. *perenne* haud differre mihi visum est.

Columnae planta iisdem locis ab ipso auctore indigitatis lecta, non nisi caule elatiore magis villoso et foliis longioribus a S. *annuo* differt; quapropter S. *polycarpi* cum S. *annuo* junctionem a neotericis propositam, jure potiori confirmare mihi est persuasum.

Caryophylleae.

1. Gypsophyla saxifraga.

In collibus calcareis.

Obs. Nostra planta petala in ambitu crenata nec tantum emarginata profert.

2. G. rigida. *Lychnis parvula caryophyllata flore rubello, Italis Haemorroidalis Aldrovandi; Barr.* Ic. 998.

Calabria: *Cassano, Cariati, Corigliano, Europoli* (Guss.) *Frasso, Costa di Cepino* ad Taburnum (Lostritto).

Obs. A praecedenti, cui simillima, differt minus forma bractearum, quam habitu, foliis confertis strictis duplo latioribus laete non obscure viridibus, caulibus minus paniculatis, floribusque majoribus, petalis tantum emarginatis nec emarginato-crenatis. Bracteae passim ovales obtusae cum mucrone, vel tantum ovato-oblongae mucronatae, ideoque illis G. *saxifragae* similes conspiciuntur. Icon *Barr.* l. c. nostram plantam perbelle refert.

3. G. Vaccaria *Smith.* et *Spreng. Saponaria Vaccaria Linn.*

Inter segetes: *Valle di S. Rocco, Fusaro;* Apulia: *Tavoliere.*

4. G. paniculata Linn. G. *Arrostii Guss.* Prodr. Fl. sic. 1. p. 487 et Pl. rar. pag. 160. Ten. Viag. in Calabria pag. 121. et Fl. nap. prodr. app. V. pag. 13. *Arrostia dichotoma Rafinesque* Caratteri p. 76.

— — B, *viscosa.*

In collibus Japygiae: *Ginosa;* Calabriae: *Castrovillari, Amendolara, Reggio* ec.

Obs. In G. *paniculata* ex hortis variis accepta, et in H. Regio culta flores hermaphroditos semper comperi. Nostra planta habitu paulisper diverso ab illa recedit, nempe colore laete non obscure virenti, calycibus obtusioribus seminibusque parum majoribus, caeterum eidem simillima.

5. G. illyrica *Sibth. Saponaria illyrica Linn.* et *Ten.* Fl. nap. prod. app. III. in Fl. nap. II. pag. 379.

In collibus aridis Calabriae: *Reggio.*

† 6. G. dianthoides *Sibth. Guss.* pl. rar. pag. 163.

In collibus aridis Aprutii: *Popoli, Pacentro, Solmona.*

* 1. Saponaria officinalis.

— — B; *grandiflora.*

In sylvaticis et ad vias. B. *Auletta, Lauria.*

2. S. calabrica; radice fibrosa, caulibus dichotomo-divaricatis erectis, foliis obovato-spathulatis subuninerviis, floribus axillaribus solitariis, calycibus teretibus villoso-glandulosis, petalorum lamina orbiculata basi constricta, seminibus tuberculatis subglobosis. *Guss.* pl. rar. pag. 164.

In collibus aridissimis Calabriae orientalis: *Corigliano, Cariati, Catanzaro* (Guss.). Ann.

Obs. Pilis glanduliferis, radice annua et habitu a S. *ocymoide* differt.

3. S. bellidifolia *Smith. Wild. Guss.* ec. ab omnibus excl. synon. *Bocc. Lychnis rubra Globulariae capite et facie, montana.* Mus. t. 62. f. 1. *Globularia lutea montana* Col. *Ecphr. 1. tab. 153.*

In rupibus herbidis: *Velino, Morrone.*

Obs. Synonymon *Bocconi* ad aliam plantam, et forsan ad *Lychnidem alpinam* pertinet. *Confer* Ten. *Relaz. del Viag. di Abr. pag. 66.*

* 1. Dianthus Bisignani; floribus aggregato-fasciculatis, squamis calycinis 4-fariam imbricatis, interioribus brevioribus margine ciliatis cuspidatis exterioribus setaceo-subulatis, foliis erecto-sculis linearibus semiteretibus integerrimis glabris glaucescentibus caule fruticoso. *Ten.* Fl. nap. prodr. app. IV. in Fl. nap. III. pag. 9. t. 1. pag. 228. tav. 37. Guss. *Prod. Fl. Sic. I. pag. 494*, et *Pl. rar. pag. 169.* Reichenb. *Pl. crit. cent. 6. pag. 23. tab. 591. fig. 180.*, in qua flores squamis calycinis exterioribus expertes repraesentantur.

In rupibus maritimis Lucaniae: *Palinuro, Molpa;* Calabriae: *Bagnara, Scilla.* Perennis.

Obs. Squamae calycinae exteriores longitudine variant et interiores numquam superant, idcirco longissimae dici nequeunt, ne cum foliis floralibus confundantur.

2. D. Armeria

In collibus aridis Apuliae; Hirpinorum: *Montevergine* et alibi.

* 3. D. barbatus.

In herbidis montosis: *Montevergine.*

4. D. ferrugineus.

In pratis Principatus citerioris: *Pianure di Eboli;* Japygiae: *Lecce;* Calabriae, Aprutii: *Morrone.*

* 5. D. atrorubens. M. B.

In collibus Calabriae: *Sila, Aeri.*

* 6. D. prolifer.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — B. *Minor;* basi pubescens. *Dianthus velutinus Guss.*

In submontosis et maritimis: *Gargano, Baja.* Var. B. *Sessa in Principato citra, Omignano, Montenuovo, Fusaro, Capodimonte.*

7. D. longicaulis; caule elongato paniculato, foliis lineari-elongatis laxis, squamis calycinis sex adpressis intimis emarginatis cum mucrone, petalis longe unguiculatis contiguis serratis glabris. *Ten.* Fl. nap. prodr. app. III. in Fl. nap. II. pag. 379. et Fl. nap. tav. 138. fig. 1. *DC.* prodr. I. pag. 359. *Reich.* Hort. bot. t. 1. pag. 42. tab. 56. *Dianthus Caryophyllus Ten.* Fl. nap. I. pag. 230.

— — B. *Minor;* floribus minoribus.

In collibus circa Neapolim: *Camaldoli;* in rupibus calcareis Salerni; in Aprutio, et alibi. Perennis.

Obs. A D. *Caryophyllo* differt foliis angustissimis laxis, radicalibus subserrulatis, squamis calycinis intimis emarginatis cum mucrone, nec acutis petalis longe unguiculatis. A D. *sylvestri* caule paniculato, foliis glaucis laxis, floribus duplo majoribus, petalis serratis aliisque notis abunde differt. Cultura non immutatur.

* 8. D. sylvestris.

— — B; caule elongato apice diviso 2-3-floro.

— — C. *Garganicus;* caule elongato subbifloro, squamis calycinis ovatis longe cuspidatis.

In saxosis Aprutii. B. *Colli, Majella.* C. *Gargano, Cagnano.*

Obs. Folia margine ciliata, caulisque basi scaber ut in sequenti, sed ab eo differt petalis subrotundis nec cuneato-obovatis et squamis calycinis late ovatis non lanceolatis. Var. C. *intermedia* dici potest inter D. *sylvestrem* et D. *ciliatum*, nam hujus folia et caulem exhibet, et prioris flores cum squamis calycinis intermediis.

9. D. ciliatus; caule erecto apice parum ramoso, foliis enerviis margine serrulato-ciliatis, floribus solitariis pedunculis bifidis, squamis calycinis senis adpressis acuminato-aristatis calyce plusquam dimidio brevioribus, petalis glabris cuneato-obovatis integris vel obsolete eroso-crenatis. *Guss.* Pl. rar. pag. 168.

— — B. Petalis subrotundis, caule apice bifloro.

— — C. *Minor;* floribus duplo minoribus.

In Aprutii montibus: *Costone, Monte Corno, Sulmona, Pacentro.* B. *Monte Corno.* C. *Majella.* Perennis.

10. D. marsicus; caule erectiusculo, foliis linearibus erectis rigidiusculis serrulatis, squamis ovato-subulatis tubo plerumque multo brevioribus, petalis palmato-multifidis barbatis, unguibus tubo calycis multo longioribus laminis deflexis. *Ten.* Adnotat. ad Ind. semin. H. R. Neap. 1830. D. *monspeliacus Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 61. D. *monspeliacus* et D. *Sternbergii* Schleich. pl. exsicc. ex Helvetia, non *DC.* Prodrom. I. pag. 361, non *Vest* pl. exsicc. ex alpib. Carinthiae.

Caulis 1-2-pedalis basi decumbens caeterum erectus, folia radicalia oblongo-linearia, caulina erecta angustissima (1. lin. lat. 2-3-poll. long.) obscure viridia rore glauco adspersa, flores fragrantissimi, petala deflexa pallide carnea unguibus elongatis, ore pilis hirta.

In nemoribus montium Hirpinorum: *Montevergine;* Aprutii: *Valle di S. Spirito alla Majella, Pietracamela alle falde di Monte Corno, Monte de' Fiori.* Perennis.

Obs. Ab affini D. *monspeliaco* differt caule elatiore, floribus barbatis 2-3-ploque majoribus, unguibus elongatis, unde laminae deflexae conspiciuntur, dentibus calycinis concoloribus nec rubris, planta glaucescente, foliis erectis. A D. *superbo* recedit petalis non ultra medium pectinato-multifidis, squamisque calycinis elongatis aliisque notis. Planta *D. Sternebergii* nomine a cl. *Schleichero* accepta, statura minori tantum a nostra differt. Hoc autem minime dicendum de planta eodem nomine inscripta, et a cl. *Vest* ad me missa, in qua characteres a cl. *Decandollio* in D. *Sternebergii* observatos rite deprehendi. Hic, enim habet petala serrata nec fimbriata, et laminas undique pubescentes, non fauce tantum barbatas. A D. *erubescenti Trevisanus* et *Roth* Enum. plant. t. 1. pag. 279 differt floribus duplo majoribus in paniculam contractam minime coacervatis nec subaggregatis, calycibus viridibus squamis exterioribus tubum aequantibus, foliis minime subulatis rigidis, habituque omnino diverso. D. *erubescens* magis affinis D. *superbo* quam nostro dici potest.

D. *erubescens Trevir.* ab Horto Berolinensi acceptus in Horto Regio tribus abhinc annis colimus, facie characteribusque quibus a nostra dignoscitur immutatis.

An *Seguierii* et *Lobelii* synonima in *Wulfenii* et Roem. Archiv. bot. 3. sect. 3. pag. 390. quae cl. *Roth* ad D. *monspeliacum* laudat, ad nostram plantam potius trahenda sint, ulteriori disquisitioni commendamus.

11. D. tripunctatus *Smith. D. divaricatus D' Urville* ex DC. *Prod. I. p. 360* et Spr. *Syst. t. 2. pag. 377.*

In aridis collibus Calabriae: *Colline di S. Agata e di Reggio, Capo Pellaro* (Gussone).

12. D. deltoides.

In herbidis montosis Samnii: *Matese;* Aprutii: *Majella, Monte Corno.*

13. D. glaucus L. *D. deltoides.* pl. exsicc. ex *Pizzo di Sivo* (Orsini).

Obs. Petala contigua subrotunda nec deltoidea discreta hanc speciem a praecedente disjungunt.

† 14. D. Caryophyllus.

In nostris montibus occurrit: *Petagna* Inst. bot. t. 2. pag. 801. Cum D. *sylvestri*, vel cum *D. longicauli* certe commutatus.

Trigynia.

1. Silene acaulis.

In summis alpibus Aprutii: *Velino, Majella a Scrimacavallo, M. Amaro, M. Corno.*

* 2. S. inflata *Smith.* et *DC.*

— — A. *Vulgaris;* glabra vel pubescens, foliis ovato-lanceolatis membranaceis. *Cucubalus Behen* Linn.

— — B. *Angustifolia;* glabra, foliis lanceolato-linearibus et linearibus. *Cucubalus angustifolius Ten.* Fl. nap. I. p. 233. tav. 38.

— — C. *Rubra;* petalis purpureis.

— — D. *Castrata;* petalis abortivis.

— — E. *Maritima;* petalis fauce coronatis.

— — EE; *alpina Spreng.* caule decumbente paucifloro, foliis glaucis ovatis, ellipticis vel lanceolatis ciliatis. *Silene Persoonii* Schott. S. *commutata* Guss. *Behen album Fabariae foliis* Bocc. Mus. pag. 133. tab. 92.

— — EEe; *uniflora. Cucubalus crassifolius Ten.* Fl. nap. app. IV. pag. 23. *Relaz. del viag. di Abruzzo pag. 67.*

A. In collibus apricis: *Ischia, Calabria alla Serra, Reggio.* B. In collibus et arvis montosis. C. Ad sepes Gargani et montis divi Angeli Stabiarum. D. In montibus Pollino et Magella. EE, et EE e in saxosis montium Aprutii: *Pizzoli, Pietracamela, Monte de' Fiori, Bacucco, Intermesole.*

Obs. Eodem jure quo sub *Silene inflata Cucubalum angustifolium* militare autumant botanici plerique, S. *commutata* Guss. et *Cucubalus crassifolius* Ten. ad S. *maritimam* adducere oportet. Haec tamen petalis fauce coronata a S. *inflata* discedere silentio non praeteream.

3. S. Behen.

In Calabria: *al Capo dell' Armi* (Gussone).

* 4. S. Otites.

In pascuis montosis: *Velino, Gargano, Martina.*

* 5. S. conica.

In arvis siccis: *Strada del Campo, Granatello, Bari, Lecce, Abruzzo.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

6. *S.* lusitanica. *S. gallica Mayer* pl. exsicc. ex *Tarvisio*, et aliorum.

In campis et secus vias.

Obs. Dentes calycis longissimi setacei divergentes, laminae corollae obliquae denticulatae minime emarginatae, ac pili exserti hanc speciem ab affinibus statim distinguere faciunt. In nostra planta caules semper decumbentes et non erecti, et flores in spicas secundas disponuntur non in spicas distichas, sicut in Icone *Dillenii* repraesentantur, et in diagnosi cl. *DC.* prodr. t. 1. pag. 371. indigitantur. In speciminibus vero ex *L'orient* a cl. *Montagne* S. *gallicae* nomine acceptis, et quae certe ad S. *lusitanicam* spectant, caules erecti ramosissimi, et spicae distichae adsunt. Flores inferiores quoque subsessiles non longius pedunculati ut in sequente.

7. S. gallica.

In arvis Aprutii, et Principatus citerioris (rara), *Bosco di Persano* (Giordano).

Obs. Caulis simplicissimus erectus, flores majores, petala obovata emarginata, calyces hirsutissimi pilis patentibus.

8. *S.* nocturna (vera)

In arvis Apuliae.

Obs. Dentes calycis brevissimi obtusi conniventes hanc speciem a var. B. sequentis primo intuitu dignoscere faciunt. Calyces ipsi semper concolores virescentes, non purpureo-venosi ut in sequente.

Icon Bocconi *Lychnis sylvestris humifusa viscosa calyce ventricoso flore flammeo* t. 150. quam cl. *Bertolonius* ad S. *gallicam*, et cl. *Gussonius* ad S. *lusitanicam* trahere conati sunt, ob dentes calycis brevissimos et petala emarginata bifida, ad hanc speciem potius spectare videtur.

* 9. S. neglecta; petalis emarginatis, calycibus cylindraceis 10-striatis, dentibus linearibus calycis longitudinis fere quartam partem attingentibus; floribus remotis secundis subpedunculatis, fructibus erectis vel patentibus; foliis inferioribus spathulatis, superioribus oblongo-lanceolatis. Ten.

— — A; caule erecto minus ramoso, ramis elongatis, floribus majoribus remotissimis, inferioribus longe pedunculatis, fructiferis patentibus, petalis subintegris, fauce squamosa. Planta hirsuta, caule superne pilis glandulosis viscoso. S. *nocturna*. A. *Fl. nap. prod. pag. 56. Fl. nap. I. pag. 234. Fl. part. I. pag. 350* exclus. synonymis.

— — B; caule erecto simpliciusculo, subbifido, ramis apice reflexis, floribus approximatis breviter pedunculatis, pedunculis fructiferis erectis, petalis emarginatis nudis, planta hirsuto-viscidula pilis glandulosis. S. *gallica* Hort. Reg. Paris. (fide speciminis in eodem horto lecti). S. *nocturna* var. B. *Cucubalus reflexus Linn. Ten. Fl. nap. I. pag. 235* et *Fl. part. t. I. pag. 350* (exclusis synonymis).

— — Bb; *flore albo.*

— — C; caule e basi ramosissimo decumbente, breviter pubescenti, floribus minoribus remotis, petalis minutis emarginatis. Planta glabriuscula.

Var. A. ad nemorum oras: *Astroni*, *Persano*. B. et Bb. *Pozzuoli*, *Monte nuovo*. C. secus vias, et ad agrorum margines circa Neapolim et in insula Caprearum. Annua.

Obs. A S. *anglica* differt foliis spathulatis non lanceolatis, calycibus striatis non profunde sulcatis, floribus secundis non alternis, pedunculis fructiferis minime reflexis. A S. *nocturna* floribus remotis laxis pedunculatis nec dense spicatis adpressis, calycinis dentibus duplo longioribus, petalis emarginatis, non bipartitis diversa judicatur. A S. *gallica* tandem differt petalis non integris, calycibus non hispidis.

Flores vigilant a vespertino ad matutinum crepusculum. In varietate B. minus constans haec observatur vigilia.

10. S. quinquevulnera.

In campis Apuliae et Lucaniae: *Praterie delle Murgie, e nel Cilento.*

11. S. hispida *Desf.* et *DC.*

Secus vias et in arvis: *Lecce*, *Portella*, *Bosco di Persano.*

12. S. dichotoma.

In arvis Apuliae.

* 13. S. sericea. *All.*, *Bertol.* et *Guss.*

— — A; caule erecto dichotomo, foliis glabriusculis spathulatis, pedunculo ex dichotomia, calycibus glabriusculis. S. *vespertina Retz. S. bipartita* Desf. Atl. I. p. 352. tab. 100.

— — B; caule erecto dichotomo foliis piloso-hirtis lanceolato-oblongis, floribus subimbricatis, calycibus patenti-pilosis. S. *bipartita varietas*, a Broussonetio lecta Marocco; *Desf.* loc. cit.

— — C; caule decumbente, foliis obovatis canescentibus calycibusque glabriusculis. *S. canescens Ten.* Fl. nap. I. p. 236. tav. 39. S. *decumbens Biv.* Cent. 1. t. 6. p. 75.

In arenosis maritimis: A. *Bari*, *Barletta*. B. *Calabria*, *Monteleone*. C. circa Neapolim: *Fusaro*, *Licola*, *Pesto.*

* 14. S. echinata *DC. S. verruculosa Guss.* pl. exsicc. ex Calabria.

In collibus herbidis apricis Calabriae: *Tiriolo*, *Maida*, *Staiti.*

15. S. Graefferi; radice repente, caule erecto simplici pauciflo-ro, foliis lanceolatis ciliatis adpresse hirsutis, floribus racemosis secundis, calycibus 10-striatis subscariosis tubuloso-clavatis, petalis bipartitis. *Guss.* pl. rar. pag. 170. tab. 34. S *ciliata Moretti* Dec. pl. ital. 6. p. 4. exclusis synonymis. An S. *ciliata B*, vix pubescens, calycibus pallidioribus petalis albis *DC.* Prodr. I. pag. 375?

In herbidis montosis ad vias in Aprutio: *Pietracamela*, *Monte de' Fiori*, *Majella*; Samnio: *Matese* (Graefer) Perennis.

* 16. S. pendula.

In arvis et inter segetes obvia.

17. S. viscosissima; villoso-viscosa pilis articulatis, caulibus erectis ramosissimis, foliis carnosis obscure-virentibus radicalibus obovato-spathulatis caulinis lanceolato-oblongis, obtusis canaliculatis, floribus paniculato-racemosis longe pedunculatis, calycibus clavatis petalorum unguibus longissimis, laminis albis bipartitis. *Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 24. *DC.* Prodr. t. 1. pag. 375.

In arenosis maritimis: *Bagnuoli*, *Fusaro.* Annua.

Obs. Ab affini S. *nicensi* differt in primis unguibus petalorum duplo longioribus, laminis 2-partitis, foliis carnosis obscure virentibus duplo angustioribus, calycibus clavatis etc.

18. S. quadridentata *DC. Cucubalus quadrifidus Lin.* S. *quadrifida Jacq.* et *Ten. Relaz. del viag. di Abruz. p. 67.* non *DC.*

— — B; caulibus erectis foliisque glaberrimis. S. *fontana* Ten.

In vallibus Aprutii ad scaturigines: *Majella alli Trocchi*, *M. Corno.*

19. S. cretica.

In arvis: *Gargano, alla piana di Fedele presso le neviere di Cagnano; Abruzzo; Sessa nel Cilento.*

20. S. tenuiflora; caule erecto stricto, foliis radicalibus spathulatis obtusis pubescentibus, caulinis superioribus lanceolato-linearibus apice attenuatis glabris, paniculae subdichotomae pauciflorae pedunculis elongatis, calycibus glabris ellipticis-oblongis 10-nervosis teretibus, corollae (parvae) petalis emarginatis, capsulis ovatis brevissime pedicellatis. *Guss.* pl. rar. pag. 177. tab. 36

Ad agrorum margines: *Catanzaro*, *Squillace*, *Persano.* Ann.

21. S. sedoides.

In lapidosis maritimis Japygiae: *Capo di Leuca*; Peucetiae: *Mola.*

22. S. Saxifraga.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In glareosis Aprutii: *Valle oscura, Majella, M. Corno, Accumoli.*

23. S. multicaulis; caule adscendente (gracili) dichotomo-paniculato, foliis linearibus angustis puberulis acutis ciliato-scabris floribus subpaniculatis, calycibus glaberrimis clavatis, petalis 2-partitis, coronae laminis bicuspidatis, capsula ovato-oblonga breviter pedicellata. Guss. pl. rar. pag. 172. tab. 35.

In glareosis montosis: *Rocca valle oscura, Majella alla valle di S. Spirito, Matese.* Perennis.

Obs. A S. *petraea Kit.* differt calycis laciniis acutis, capsulis ovato-oblongis non subrotundis, coronae laciniis tripartitis, caule subpaniculato, seminibus rufis.

* 24. nutans.

— — A. *Viridella;* pubescens ramosissima.

— — B. *Olygophylla;* pubescens humilis, caule simplici fere nudo purpurascente, foliis spathulatis, pedunculis 1-2-floris.

— — C. *Alpina;* foliis linearibus pilosis, panicula pauciflora.

In pascuis montosis. A. *Castellammare, Matese.* B. *Majella, M. de' Fiori.* C. *M. Corno, Pietracamela.*

25. S. livida *Kit.* et *Reichemb.*

In nemoribus Aprutii.

Obs. Caules flexuoso-infracti, racemi unilaterales et petala inferne livida virescentia hanc speciem a praecedente disjungunt.

26. S. pelidnea *Reichemb.*

In pascuis montosis Aprutii: *Morrone, Monti di Scanno, Monte de' Fiori.*

Obs. Rami minime flexuoso-infracti, flores subtus lividi, germen non semper truncatum, sed etiam leviter convexum; in praecedente vero exsquisite subrotundum et in S. *nutante* constanter conicum.

* 27. S. viridiflora.

In *Valle di S. Rocco;* in nemoribus Stabiarum et in Gargano: *Valle di Cagnano;* in sylvaticis submontosis Principatus citerioris: *Sessa, Omignano, S. Mango* (Giordano).

Obs. Folia magna ovata etiam in caule, et flores tenuissimi laminis virescentibus hanc speciem a sequentibus discriminare valent.

28. S. catholica. *Cucubalus catholicus* Lin. *C. glutinosus* Retz.

In Aprutio: *M. de' Fiori, siepi di Cerqueto, Caramanico, Roccamorice.*

29. S. muscipula.

Gargano, Manduria, Lecce.

30. S. noctiflora.

In nemoribus Aprutii: *Majella, Monte Corno.*

Obs. Panicula pauciflora, flores magni, calyces cylindrici dentibus longissimis.

31. S. paradoxa.

Velino, Monte Grande; in Aprutio, in montibus Stabiarum: *S. Angiolo di Castellammare,* inque Lucania.

* 32. S. italica.

— — B. *Humilis;* caule paucifloro, foliis radicalibus subrotundis.

Ad sepes passim: *Agnano, Capri, Abruzzo, Principato Citra.* B. Calabria: *Scogli del Pizzo.*

33. S. pilosa *Spreng.* et *Reich. S. mollissima* DC. *Cucubalus mollissimus* Kitaib. non Lin.

In Aprutii montibus: *Majella, M. Corno.*

Obs. Flores in paniculam decompositam, calyces tertio longiores illis S. *italicae*, potius cylindrici quam clavati, dentes brevissimi.

* 33. S. Armeria.

In pascuis montosis Hirpinorum: *Montevergine* ec.

35. S. pseudo-atocion.

Inter segetes Calabriae: *Monteleone, Capopellaro.*

† 36. S. conoidea. In nostro Regno Petag. Inst. bot. tom. 2. pag. 813.

* 1. Cucubalus bacciferus. *Silene baccifera Willd.* et *Ten.* Fl. nap. t. 1. p. 241. *Lychnanthus scandens Gaertn.* et Roth Enum. (1807). 2. pag. 284.

In pascuis humidis: *Fusaro*, et ad sepes, *Valle di S. Rocco;* Principatus citerioris: *Sessa, Valle.*

* 1. Stellaria nemorum.

In nemoribus montium Stabiarum, Hirpinorum, Aprutii, Calabriae.

2. S. saxifraga.

In glareosis Aprutii: *Majella* (*Grotta Caprara*), *M. Corno, Accumoli, M. de' Fiori.*

3. S. media *Smith. Alsine media Linn.*

— — B; grandiflora. *Alsine grandiflora* Ten. Fl. nap. prodr.

— — C; apetala. *Alsine apetala Kitaib.* et *Lang* pl. exsicc. circa Budam.

Ad agrorum margines et in campis frequentissima.

* 4. S. Holostea.

In nemoribus obvia.

5. S. viscida M. B. (Cerastium anomalum Kitaib.)

In arvis Lucaniae.

6. S. aquatica Poll. et DC. *Stell. uliginosa* Curt. et Spr. *S. alsine* Willd. et Ten. Fl. nap. prodr. app. V. pag. 13.

In montibus Calabriae, *Aspromonte, Mongiana.*

7. S. cerastoides.

Ad nives deliquescentes: *Majella.*

1. Arenaria segetalis Lam. *Alsine segetalis* Lin.

2. A. rubra.

— — A; *campestris.*

— — B; *marina.* A. *marina Roth.* non *Smith. Alsine maritima neapolitana et terrestris altera* Column. Ecphr. 2. tab. 76.

A. in campis; B. in maritimis.

3. A. media Linn. A. *marina Smith.* A. *marginata* DC. Fl. fr.

In subolosis maritimis Puteolorum, Dauniae et Apuliae.

4. A. diandra; glabra, caulibus ascendentibus erectisque superne paniculato-trichotomis, foliis lineari-filiformibus semiteretibus, foliolis calycinis lanceolatis margine scariosis, pedunculis fructiferis erectis, seminibus angulato-subpyriformibus rugosis vicompressis immarginatis, capsulis trivalvibus. *Guss.* Fl. sic. prodr. 1. pag. 515. A. *rubra Thomas* pl. exsicc. ex Calabria.

In campis siccis Calabriae: *Mongiana* (Thomas) Annua.

Obs. Habitus A. *rubrae*, sed caules graciliores, tenuiores superne dichotomi, pedunculo erecto in dichotomia; corollae purpureae et capsulae calyce breviores, stamina ut plurimum duo, raro tria.

5. A. radicans *Spreng.* Syst. veg. 2. pag. 400. *Spergularia radicans. Presl.*

In montosis siccis Calabriae: *Pollino.*

6. A. Rosani; suffruticosa caespitosa, foliis lineari-lanceolatis rigidis nervosis, utrinque hirtis, caulibus erectis corymbiferis pauciforis, petalis obovatis calycibus striatis duplo longioribus. *Ten.* Fl. nap. prodr. pag. XXVI. *A. graminifolia Arduini* non *Willd. A. Arduini Visiani* pl. Dalm.

— — B. *subglabra.*

Ad rupes Aprutii: *Majella;* Samnii: *Capracotta, Monte Capraro;* Lucaniae. *B. Monte de' Fiori, Pizzo di Sivo, Costone alla discesa verso Campiglione* (Guss.).

7. A. grandiflora.

In summis alpibus Aprutii: *Majella, Pizzo di Sivo.*

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

8. A. austriaca.
— — B. Glabra. *A. Villarsii Balb. A. triflora Vill.* Dauphin.
In Calabria: *Pollino.*
9. A. verna.
— — B. *caespitosa.*
In pascuis Aprutii: *Majella, M. Corno.*
10. A. tenuifolia.
— — B. *Barrelieri* DC.
— — C. *viscidula.*
In montosis Gargani; Aprutii, C. ad muros frequentissima.
11. A. recurva.
In summis alpibus Aprutii: *M. Corno, Grotta Caprara, Velino.*
12. A. setacea *Thuill.*
— — B. *heteromalla.*
In Hirpinis: *Monte Vergine;* et in Aprutio.
13. A. mucronata.
In Aprutii pascuis alpinis: *Majella.*
14. A. condensata *Presl.*
In rupibus maritimis Calabriae: *Aspromonte, rupe di S. Sibilia sotto Montalto.*
15. A. lanceolata.
In pratis lapidosis Aprutii: *Costone, Intermesole, falde di M. Corno.*
16. A. serpyllifolia.
— — B. *viscida maritima.*
In arvis siccis et ad muros. B. in arenosis maritimis.
Obs. Var. B. a planta alpina, cujus specimina a cl. *Thomasio* et *Gay* accepi, non differt nisi caule elatiori. Haec, uti speciei typus a sequente dignoscitur laciniis calycinis lanceolato-cuspidatis, nec late ovatis iis duplo brevioribus.
17. A. sphaerocarpa; pubescens rigida, pilis glanduliferis, pedunculis fructiferis erectis, calycinis foliolis ovato-lanceolatis acutis trinerviis corolla duplo longioribus, capsulis subrotundo-ovatis calycem excedentibus. *Ten.*
Caules filiformes erecti vel ascendentes ramosi; folia ovata acuminata trinervia; pedunculi axillares duplo longiores fructiferi erecti; calyx 5-phyllus, sepala ovato-lanceolata trinervia, margine lato membranaceo, petala alba ovata calyce dimidio breviora apice leviter incisa; capsulae turgidae ovato-subrotundae apice sexfariam dehiscentes in maturitate erectae, semina reniformia aeneo-tessellata. *Ten.* Relaz. del Viag. di Abruzzo pag. 66.
In montis *Velini* pratis editioribus. Annua.
Obs. Magnitudine et forma capsularum a simillima *A. serpyllifolia* primo intuitu diversa deprehenditur; a qua tamen, sepalis ovatis caule pedunculisque plerumque erectis, aliisque notis facile dignoscitur.
18. A. trinervia.
In nemoribus totius Regni.
19. A. montana.
In pascuis siccis Aprutii
20. A. biflora.
Monte Corno.
21. A. procumbens.
In sabulosis maritimis: *Ischia alla Cala dell'Imperatore, Citara, S. Lucia;* Principatus Citerioris: *Spiaggia di Casalicchio, di Velia.*

Pentagynia.

1. Cerastium vulgatum.
— — A. *rotundifolium;* caule erecto simpliciusculo, petalis calycem subexcedentibus, pedunculis flores subaequantibus.
— — B. *paniculatum:* floribus laxe paniculatis. *C. vulgatum.* Pers.
— — C. *glomeratum;* floribus umbellato-glomeratis. *C. ovale.* Pers.
A. in Lucania, B. in herbidis montium Stabiarum, C. in arvis commune.
2. C. viscosum.
Ibidem et in montibus Lucaniae: *M. della Stella;* Aprutii: *Velino.*
3. C. pentandrum.
Ad sepes et in muris: *Gargano, Potenza.*
Obs. Flores subsessiles, calyces minus scariosi et magis acuminati quam in sequente.
4. C. semidecandrum
— — B. *alsinoides:* lobis calycis margine apiceque scariosis.
Ad muros in umbrosis circa Neapolim.
5. C. brachypetalum.
— — B. petalis obovato-oblongis profunde bifidis, calycem subaequantibus, capsulis calyces multo superantibus. *C. pilosum Ten.* Fl. nap. prodr. p. 26. non *Hornem. C. Tenoreanum.* DC. prodr. 1. p. 421, an *C. divaricatum Herbich* ex *Spreng.* Syst. veget. 2. pag. 419.
In sylvaticis herbidis et umbrosis montanis Lucaniae; *Monte della Stella, Sessa.*
Obs. Pedunculi post florescentiam deflexi floribus longiores.
6. C. campanulatum *Viviani* Ann. bot. 1. p. 2. p. 171. t. I. *C. praecox. Ten.* Fl. nap. prodr. p. 27 et Fl. nap. tav. XL, fig. 2.
In pratis et arvis circa Neapolim: *Bagnuoli, Pozzuoli* et alibi.
7. C. tomentosum. L. *Caryophyllus holosteus tomentosus latifolius Bauh.* Prodr. pag. 104. n. 9.
— — B. foliis linearibus utrinque attenuatis. *C. Columnae Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 27. *Caryophyllus holosteus tomentosus angustifolius Bauh.* prodr. l. c. tab. 9. *Ocimoides Lychnitis Column.* Phyth. 2. pag. 19. tab. ad paginam 20 (edit. neap.); pag. 115. tab. 31. (edit. Mediol. 1744.). An species propria?
In Apricis montosis: *Matese, M. di Castellammare. B. Salviano, Petrella, Velino, Montevergine.*
Obs. Sicut jam monuerunt cl. *Bauh.* loco cit. et cl. *Moretti* et *Brocchi;* Memoria sugli Abruzzi, in Bibliot. ital. n. 29. *C. tomentosum* verum habet folia brevia 5-6-lin. long. ovato-oblonga vel omnino ovata; quaedam etiam subrotunda; *C. Columnae* vero folia profert angustiora marginibus reflexis. Icon *Columnae* perperam a *Linnaeo* sub *Cerastio repente* citatur.
8. C. samnianum; diffusum, ramis divaricatis, foliis lanceolato-linearibus sublanato-virescentibus, panicula dichotoma, corollis calyce duplo longioribus, capsulis oblongis *DC.* Prodr. 1. pag. 421. *C. longifolium Ten.* Fl. nap. prodr. p. 27. non *Willd. Juss. Poir.* Fl. nap. tav. CXL. fig. 1.
In herbidis montanis Lucaniae: *Sirino;* Samnii: *Matese, Campobasso.*
Obs. Caules pedales ramis divaricatis, folia 1 1/2-pollicem longa, inferiora denudata superiora cinereo-tomentosa. *C. tenuifolium Visiani* ab hoc non differt nisi foliis angustissimis.
9. C. latifolium.
In Pollino (*Brocchi*): in cacumine montis Divi Angeli Stabiarum prope aediculam.
10. C. arvense.
In herbidis montanis: *M. di S. Angiolo di Formicola* in Campania.
Obs. Caules dense caespitosi debiles declinati humiles, folia molliuscula lineari-lanceolata plerumque glabra, calyces ovati obtusiusculi, pedunculi villosi sed non glandulosi.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

11. C. strictum.

— — A. *Commune DC.*

— — B. *Rigidum;* foliis rigidis oblongo-lanceolatis, imbricatis carinatis, caulibus subunifloris. *Centunculus rigidus Scop.* Carn. t. I. t. 19. fig. 2.

In pascuis alpinis editioribus: *M. Corno, M. de' Fiori. B. Grotta Caprara.*

Obs. Caules declinati, folia angustissima flaccida, in ramis setacea, calyces cylindracei, petala leviter emarginata, pedunculi piloso-glandulosi.

* 12. C. hirsutum: diffusum hirsuto-viscosum, foliis oblongis obtusiusculis basi attenuatis hirsutis canescentibus, floribus paniculatis, corollis calyce ovato-opaco duplo longioribus, petalis profunde bifidis, pedunculis piloso-glandulosis. *Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 27. Fl. nap. tav. CXLI. fig. 1.

In montosis Stabiarum et Calabriae: *Mongiana.*

Obs. Praecedenti magis quam *C. arvensi* affine, a quo planta triplo major incana, calycibus pedunculisque fusco-glutinosis praecipue dignoscitur.

13. C. Scarani; diffusum, foliis ovato-lanceolatis rigidis utrinque tomentoso-viridibus, corollis calyce ovato opaco duplo longioribus, petalis leviter bifidis, capsulis ovatis, pedunculis pilosis nec glandulosis. *Ten.* Fl. nap. prod. l. c. et Fl. nap. tav. CXLI. fig. 2.

In Samnii herbidis montosis Per.

14. C. Thomasii; caulibus caespitosis procumbentibus, undique foliis emarcidis tectis, foliis inferioribus imbricatis ellipticis (2. lin. long. $\frac{1}{2}$ lin. lat.) superioribus subspathulato-oblongis, omnibus sessilibus, pilis articulato-moniliformibus hispidis, cauliculis floriferis erectis filiformibus pollicari longitudine, ut plurimum unifloris, (quandoque 2-3-floris) subcymosis, pedunculis piloso-viscidis, foliolis calycinis lanceolatis acutis margine albo-membranaceis, petalis bifidis calyce duplo longioribus (planta viridi-flava prope flores arenulis conspurcata). Ten. Fl. nap. prodr. app. IV. pag. 21.

An *Stellaria pumila Brocchi.* Centur. pl. Abruz. n. 42?

In Aprutii montibus: *M. Corno* (Guss.) *Sejella* (Orsini) Per.

Obs. Affinis *C. latifolio*, a quo differt foliis angustioribus, calycinis foliolis acutis minime campanulatis, pedunculis glutinosis, foliis non ovatis subtomentosis, floribus duplo minoribus. *Stellariam pumilam Brocchi* loco cit. aberrationem tantum floribus trigynis hujusce speciei esse suspicor.

15. C. sylvaticum.

Torricella, Monte di mezzo, Monte della Stella.

16. C. aquaticum.

Ad Sebeti ripas.

Obs. Semina reniformia aureo-tessellata.

1. Spergula arvensis.

In campis sabulosis: *Agnano, Pozzuoli.*

2. S. pentandra.

Ibidem.

3. S. saginoides.

In pratis montanis: *Pollino.*

4. S. subulata.

Piana di Scrisi sopra Scilla (Guss.), *Monte Vergine, Matese, Cerealto, M. Corno, Martina, Pollino, Monte della Stella.*

1. Lychnis Viscaria.

In pratis alpinis: *Monte Corno.*

2. L. coeli-rosa (*Agrostemma Linn.*).

In arvis Aprutii et Calabriae.

3. L. sylvestris.

Velino.

4. L. dioica.

Ad vias et sepes communis.

5. L. corsica.

In pratis udis: *Fondi.*

6. L. flos-cuculi.

In pascuis humidis subumbrosis: *Valle di S. Rocco, Camaldoli.*

7. L. coronaria. (*Agrostemma Linn.*)

Inter segetes: *Capri, Salerno, Abruzzo.*

8. L. Githago. (*Agrostemma Linn.*)

Inter segetes obvia.

Oxalideae.

1. Oxalis corniculata.

In ruderatis communis et ad muros.

2. O. stricta.

In arvis et cultis.

Obs. Stipulas minimas ad basim petiolorum et caulem decumbentem in utraque specie comperi. Harum specierum diagnoses nuperrime rectius concinnavit cl. *Zuccarini*, his characteribus: *O. corniculata* Lin.; annua, *radice fibrosa*, caule repente, prostrato vel ascendente pubescente, foliis ternatis, foliolis obcordatis, pedunculis uni-quinquefloris, *pedicellis fructiferis* refractis. *O. stricta* Lin.; annua, *radice stolonifera*, caule erecto vel rarius decumbente glabriusculo, foliis ternatis foliolis obcordatis, pedunculis 1-5-floris, *pedicellis fructiferis erectis strictis.* Flora, oder Botanische zeitung. 1826. t. I. pag. 257.

3. O. Acetosella.

In nemoribus montanis: *Castellammare, M. Vergine, Matese, Abruzzi, Pollino.*

Crassulaceae.

1. Cotyledon umbilicus.

Ad sepes humidas et muros: *Montenuovo, S. Mango, Sessa, Castagneta, Valle nel Principato Citeriore.*

2. C. horizontalis; radice tuberosa, caule subramoso, foliis radicalibus peltatis orbiculatis crenatis cucullatis, floribus horizontalibus, corollae limbi laciniis acuminatis, pedunculis bractea lineari setacea duplo brevioribus. Guss. Fl. Sic. prodr. 1. pag. 517.

Ad muros ubique.

* 1. Sedum Telephium.

In saxosis apricis: *Gargano, Calabria, Abruzzo, Princip. Citr. Sessa, Vallo alla fontana di Pattano, Princip. ultra.*

* 2. S. Notarjanni; caulibus ascendentibus basi suffruticosis, foliis petiolatis ovatis obtuse sinuato-dentatis glabris, floribus solitariis, paucisve terminalibus, petalis lanceolatis. *Ten.* Fl. nap. I. pag. 245. tav. XL. *DC.* Regn. Veget. Prodr. tom. III. pag. 403.

In rupibus calcareis prope Fundos.

Obs. Foliis non cordatis floribusque subsolitariis a *S. populifolio* differt. An haec nostrae plantae differentia e loco natali, tam a *S. populifolii* patria diverso, tribuere debeatur, ulteriori disquisitioni commendare licet. Planta a cl. *Notarjanni* inventa, et Horto Regio missa, ibi semel florentem habui, et ad naturam delineare curavi. Quum deinde absque maturo fructu deperierit, nunquam alibi legere, vel ab amicis denuo accipere datum fuit.

3. S. stellatum.

— — B; floribus lutescentibus.

— — B; floribus purpureis. *S. deltoideum Ten.* Fl. nap. prod. pag. 6. an species propria?

Var. A. semel legi in scopulis vulcanicis prope mare: *al Capo dell' uncino alla Torre dell' Annunziata.* B. in muris et collibus aridis frequens: *Monte nuovo, Capri, Gargano, Vallone tra S. Mauro di Cilento e Galdo, e tra Galdo e S. Giovanni alle falde del M. della Stella.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. S. deltoideum Fl. nap. habet folia deltoideo-cuneiformia inaequaliter crenato-dentata in petiolum attenuata, florum cymas plerumque decompositas reflexas ut in *S. reflexo*, petala rubro-purpurea, capsulas cuspidatas patentes non omnino horizontales.

* 4. *S.* magellense; caule ascendente foliisque obovato-oblongis sessilibus glabris, floribus thyrsoideo-racemosis sparsisve breviter pedunculatis acutis, capsulis turgidis cuspidatis coadunatis. *Ten.* Fl. nap. prod. pag. 26. Fl. nap. tav. 139. fig. 1.

Ad rupes alpinas Aprutii: *Pietracamela, Campo Aprico, Arapietra, Majella alli Trocchi.*

* 5. *S.* Cepaea.

— — B. *Galioides.*

— — B. *Spathulatum Waldst.* et *Kit. S. calabrum Ten.* Ind. semin. 1829. in notis.

Var. B. in sepibus et muris udis. C. in dumetis Sylarum.

6. *S.* atratum.

— — B; petalis purpureis.

M. Corno, Majella.

* 7. S. pallidum *Bieb.* Fl. Taur. I. p. 353. an *S. hispanicum Guss.* Fl. sic. prodr. I. pag. 523 non *Lin.*? (excl. synon.) *S. aristatum Ten.* Fl. nap. I. pag. 250. *S. rubens decandrum Lin. DC.* et *Ten.* Relaz. del viag. di Abr. pag. 68. *S. glaucum Mayer* pl. exsicc. et agro Tergestino an *Kit?* *S. puberulum DC.* Monograph. des Crassulacées p. 33.

In montibus Stabiarum, Aprutii, Gargani.

Obs. Stirpem, quae a non paucis botanicis vel cum *S. hispanico* vel cum *S. glauco* commutatur, ac demum *S. puberuli* nomine cl. *De Candollius* descripsit, fructificationis partium 5-6-7-nario numero mirum in modum variante, etiam in eodem individuo, a *S. rubente* decandro haud differre arbitror. Quapropter ne cum *Crassula rubente* (vera) confunderetur cl. *Biebersteinii* nomine eam insignere malui.

Flores non semper 12-andri, sicut cl. *De Candollius* asseruit, sed passim 10-andri et 14-andri etiam in eodem individuo, verum minus frequenter decandri quam in *S. hispanico*. Caules 1-3-pollicares erecti vel ascendentes simplices vel ramosi, folia plus minusve elongata constanter glauca et glabra, filiformia cylindracea vel subfusiformia, petala alba longe aristata carina rubra, antherae purpureae, capsulae 5-6-7-cuspidatae puberulae longe aristatae, planta annua. *S. hispanicum* ab hoc differt duratione, capsulis glabriusculis, antheris rubris, partium fructus et floris numero plerumque quinario, surculis perennantibus foliis rosulato-confertis, primordialibus erubescentibus angustioribus glaucioribus brevioribus et minus obtusis.

Confer Ten. Fl. nap. III. pag. 361 sub *Crassula rubente.*

* 8. *S.* dasyphyllum.

In muris, tectis et rupibus.

9. *S.* glanduliferum; glanduloso-pubescens, caule gracili, foliis carnosis glaucescentibus elliptico-spathulatis obtusis basi angustatis adnato-sessilibus supra planiusculis subtus convexis glandulis pellucidis impressis, panicula terminali pauciflora, petalis acutis. *Guss.* Fl. sic. prodr. I. pag. 519.

— — B; *pubescens.*

In saxosis montium Aprutii: *Majella, Colli, Capistrello;* B. Calabriae: *Reggio.* Perenne.

* 10. *S.* album.

— — B; *turgidum.*

In rimis saxorum montium Hirpinorum, Stabiarum, Aprutii.

11. *S.* hispanicum. (*verum*).

In montibus Stabiarum, Aprutii.

Obs. Surculi perennantes rosulato-conferti, caules rubri procumbentes caespitosi, capsulae glabriusculae abbreviatae brevius aristatae aristis caducis.

* 12. *S.* acre.

— — B; *glaciale.*

In saxosis apricis Calabriae: *Cocuzzo;* Aprutii: *Majella.* B. *Majella.*

13. *S.* neglectum; radice repente, caulibus caespitosis ascendentibus, foliis sparsis conico-oblongis adnato-sessilibus basi productis demum patentissimis remotiusculis, cyma 2-3-fida, radiis simplicibus, floribus pedunculatis, petalis ovato-lanceolatis acuminatis, sepalis triplo longioribus. *Ten.* Adnot. in indic. sem. pro anno 1830. pag. 12.

Planta humilis caespitosa, rami angulati, surculi perennantes folia primordialia laxe sexfariam imbricata, flores lutei decandri, capsulae 5-rostratae ut tota planta glaberrimae, radii cymae reflexi. Perenne.

Ad saxorum rimas in montibus, Aprutii: *Majella;* Samnii: *Monte Capraro;* Calabriae: *Monte Cocuzzo;* Apuliae: *Gargano, S. Angiolo.*

Obs. A S. *acre*, cui valde affinis, dignoscitur foliis non dense imbricatis ovato-triquetris, sed conico-oblongis et fere cylindraceis remotiusculis duplo longioribus, rufo-virescentibus non obscure viridibus, floribus pedunculatis, ac plantae caeteris partibus duplo majoribus. Herba fere insipida.

14. *S.* bononiense.

Colli, Capistrello.

Obs. Sepala omnino cylindrica obtusa nec acuta, folia undique imbricata obscure virentia duplo breviora quam in S. *sexangulari*, flores 4-plo minores.

15. *S.* sexangulare.

In montibus Samnii: *Monte di mezzo sul monte della Penna; Guss.* pl. rar. pag. 386.

16. *S.* repens.

Majella.

17. *S.* hirsutum.

In rupibus calcareis Calabriae: *Stilo, Sila, Ceraçe.*

18. *S.* rostratum; caulibus basi ramosis, foliis glaucis, in surculis demum tuberiformibus, tereti-subulatis basi in membranam dilatatis sexfariam imbricatis, in caule florifero basi solutis depressis sparsis, cyma 2-fida, sepalis petalisque lanceolatis acutis, capsulis rostratis calycibus duplo longioribus. *Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 26. et Fl. nap. tav. 139. fig. 2.

In pascuis montanis: *Piano di Faito a S. Angelo di Stabia, di Caserta, della Stella, di Basilicata, della Sila.* Perenne.

Obs. Nisi specimina authentica *S. amplexicaulis DC.* a cl. *Delile* in Cebennis lecta accepissem, sententiae plurium botanicorum aequo animo subscribens, nostram plantam cum *S. amplexicaule* in unam eademque speciem jungendam esse statuerim. Sed in dictis speciminibus characteres a nostra plantam tam diversi conspiciuntur, ut non sine damnabili hallucinatione ad eamdem speciem ea referre potueris. Sunt enim eorum petala omnino elliptica obtusa vix tres lineas longa, dum in nostra pollicaria fere et exquisite lanceolato-subulata deprehenduntur. Quapropter florentis plantae facies a planta gallica tum abludit ut primo intuito ad diversam speciem pertinere judicaberis. Icon e natura deprompta in Fl. neapolitana l. c. evulgata hanc differentiam luculentius ostendit.

* 19. *S.* rupestre.

Ad muros; in Princip. citer. *Acropoli;* in Aprutio: *Pettorano, Colli, Capistrello.*

Obs. Folia laete viridia, flores aurei conferti, petala obtusiuscula.

* 20. *S.* reflexum.

In montibus obvium: *Principati, Montevergine, Bagnuoli, Campania, Caserta, Formicola, Abruzzi, Sannio.*

Obs. Folia glauca incurva, cymae rami recurvi, flores remotiusculi, petala patentia flava elongata acuminata.

21. *S.* anopetalum.

In montibus Aproti.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. Planta humilis, folia glauca, cymae rami contracti convergentes, flores conferti, petala flava linearia acuta erecta.

* 22. *S. rufescens*; caulibus suffruticulosis basi ramosis, floriferis erectis, foliis teretiusculis cylindraceis elongatis sparsis, in surculis laxe imbricatis, cyma multifida ramis reflexis, petalis flavis lanceolato-subulatis, capsulis rostratis calyce 3-plo longioribus. Ten. Fl. nap. prodr. pag. 27. et Fl. nap. I. tav. 41.

In muris et tectis frequentissimum, itidem in collibus et subulosis maritimis: *Baja, Fusaro, Gargano:* ad rupes prope *Matinata.* Perenne.

Obs. Habitu graciliori laxiori minime scandente, foliis cylindraceis cuspidatis in surculos elongatos laxe dispositis, non ovoidalibus in rosulas coacervatis, floribus pallidis, petalis acuminatis capsularum rostris duplo longioribus a *S. altissimo* differt.

Icon DC. pl. crass. tab. 40 hanc plantam optime repraesentat. *S. ochroleucum Smith*, quod cl. *Haworth* et *Salu-dich* recte a *S. altissimo* diversum dixerunt, non est nisi nostrae plantae varietas floribus luteis.

† 23. *S. litoreum*; caule erecto basi ramoso ramis ascendentibus, foliis spathulato-cuneiformibus, semiteretibus obtusis glabris, floribus sessilibus lateralibus solitariis. *Guss.* Pl. rar. pag. 185. tab. 37. fig. 2. et Fl. sic. prodr. I. pag. 523. Annuum.

In ruderatis maritimis Calabriae orientalis: *alle Castella tra Catanzaro e Capo Rizzuto* (Guss.)

Decagynia.

Chenopodiae.

1. Phytolacca decandra.

In ruderatis: *Capodimonte, Fusaro, Capua;* Princip. citer. *Valle.*

Classis Dodecandria.

Monogynia.

Aristolochiae.

* 1. Asarum europaeum.

In nemoribus Samnii et Aprutii.

Rutaceae.

* 1. Peganum Harmala.

In arvis Apuliae: *Tavoliere;* Lucaniae: *Potenza.*

Lythrariae.

1. Lythrum Salicaria.

Ad rivulos commune.

2. L. Hyssopifolia.

In inundatis Aprutii.

Obs. A sequenti staminibus inclusis primo intuitu dignoscitur.

3. L. Graefferi; herbaceum, caule diffuso angulato-alato, foliis alternis, inferioribus elliptico-oblongis vel cordato-oblongis superioribus lineari-lanceolatis, floribus solitariis axillaribus hexapetalis dodecandris, staminibus calyce longioribus. *Ten.* Fl. nap. prodr. sup. 2. pag. 27. et Fl. nap. tav. 142. *L. Gussonii* et *L. alatum Presl* Delic. prag. p. 55. *L. Preslii Guss.* pl. rar. pag. 188 et Prodr. Fl. sic. 1. pag. 533.

In inundatis circa Neapolim: *Pascone, Fusaro;* Lucaniae, Japygiae, Calabriae. Perenne.

Obs. Characteres in *L. Preslii* Guss. non inveni ut ab hac specie rite distinguere valeant. In utraque caules plus minusve alati, folia inferiora basi cordata, calyces etiam in eodem individuo nunc clausi nunc patentes, caeteraeque notae in innumeris specimimibus collatae utrique communes conspiciuntur.

4. L. tribracteatum.

— — β; bracteis oblongis obovatis vel ovalibus. L. *Thymifolia Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 28. et *Guss.* prodr. Fl. sic. I. pag. 535. et pl. rar. pag. 189. (fide speciminis).

In inundatis Calabriae: *Cotrone* (Thomas). *Capo rizzuto, Cassano;* Peucetiae: *Monopoli;* Samnii: *Isernia* (Gussone).

Obs. Species a *L. Thymifolia* satis distincta, foliis spathulatis glaberrimis laete viridibus, bracteis subrotundis vel ellipticis, calycibus brevioribus, dentibus calycinis obtusis brevissimis inflexis. *L. Thymifolia* verum, cujus specimina exsiccata a cl. *Delile* Monspelii lecta et cum *L. tribracteato* simul crescentia accepi, habet folia linearia angustissima glauco-viridia, bracteas lineares setaceas calyce plerumque longiores, et dentes calycis subulatos patentes.

Var. B. figura bractearum tantum a typo speciei differt, idcirco aliarum specierum et in genere plantarum palustrium organorum foliaceorum figuram mirum in modum variantium inspicienes, a *L. tribracteato* nostram plantam non dissociare putavi.

Icon *Bauhini* hist. 3. pag. 749 ad *L. Thymifolia* verum pertinet, sed Ic. *Barrel.* t. 773. fig. 2. ad hanc plantam potius spectare videtur.

Digynia.

Rosaceae.

* 1. Agrimonia Eupatoria.

In dumetis sylvaticis et ad sepes prope Neapolim: *Valle di S. Rocco, Camaldoli.*

* 2. A. odorata *Ait.*

In dumetis et ad sepes submaritimas prope Neapolim: *Fusaro, Arco Felice.*

Obs. Planta villosior, foliola magis elongata et acutius serrata, floresque odori hanc a praecedente distinguunt.

Trigynia.

Resedaceae.

1. Reseda luteola.

In collibus apricis regionis mediae et meridionalis; *Principati, Terra di Lavoro, Basilicata, Lecce, Ginosa.*

2. R. Phyteuma.

In collibus calcareis et argillosis: *Ischia, Itri, Salerno, Campobasso, Tavoliere, Manfredonia, Gargano, Lecce, Bari, Calabria.*

3. R. lutea.

— — B. *Longifolia;* foliis trifidis undulato-crispis.

— — C. *Crispa;* foliis pinnatis omnibus, laciniis latioribus subundulato-crispis. *R. lutea B. Willden.* et *Guss.* Fl. sic. prodr. I. pag. 538. An *R. crispa gallica* Bocc. *sic. pag. 77: tab. 41. f. 3?*

In collibus aridis Aprutii, Apuliae. B. in Apulia. C. *Lecce, Bari, Gargano,* et in Lucania.

4. R. crispata Link.

In ruderatis; *Lecce.*

5. R. gracilis; caulibus diffusis ramosissimis, foliis omnibus 3-fidis, laciniis linearibus tenuissimis, intermedia raro bifida vel 3-fida, corollis luteis, fructibus elongato-ovatis, argute tricuspidatis. *Ten.*

In macerlis et sepibus Calabriae et Lucaniae: *Rotonda, Castelluccia.* Perennis.

Obs. Affinis *R. luteae*, a qua differt caule ramosissimo in amplum caespitem excrescente, foliorum laciniis lineari-setaceis, fructibus clavatis. A *R. ramosissima Willd. Enum. I. pag. 495.* differt, caule diffuso, fructibus elongatis. A *R. saxatili Willd.* l. c. differt caule minime simplici stricto.

6. R. undata. *R. incisa Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 28.

In ruderatis: *Bari, Lecce.*

Obs. Caulis strictus simplicissimus, foliola aequalia undulato-crispa, calyces 5-partiti.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

7. R. myriophylla ; caule herbaceo , foliis decursive-pinnatis , foliolis aequalibus planis elliptico-oblongis , calycibus 4-fidis, floribus 3-4-gynis *Ten.* Fl. nap. Prodr. pag. 28.

In collibus siccis : *Lecce* , *Martina.* Perun?

8. R. fruticulosa.

— — A. *Major ;* virescens , foliis planis aequalibus.

— — B. *Minor ;* glaucescens , foliis undulato-crispis , foliolis alternis minoribus.

In ruderatis. B. *Gargano* , *Pescara.*

Euphorbiaceae.

* 1. Euphorbia spinosa.

In saxosis montanis Principatuum, Lucaniae, Calabriae, Gargano.

Obs. Synonymon *Columnae,* Tithymalus epithymoidi fructu, *Ecphr. p. 2. t. 52.* ad hanc potius quam ad *E. epithymoidem* spectare videtur.

2. E. Preslii; herbacea dichotoma, caule erectiusculo , foliis oblongis obtusis villosis basi oblique cordatis altero latere magis serratis, floribus terminalibus aggregatis, capsulis glabris levibus , seminibus 4-gonis rugosis. *Guss.* Fl. sic. prod. I. p. 539.

In inundatis Aprutii : *Teramo.* Annua.

* 3. E. Chamesice.

— — B ; *pilosa.*

— — C ; foliis punctatis. *E. perforata Guss.* Prodr. Fl. sic. I. pag. 540.

In campis sterilibus et arenosis.

Obs. Folia punctata et impunctata saepe in eodem individuo deprehendi , itidem et capsularum angulos glabros vel pilosos vidi , quapropter cl. *Gussonii* planta a typo speciei haud differre mihi visa est. Flores , quum ex ramulorum axillis prodeunt foliolis oppositis pedunculo subjectis bractearumque vices gerentibus fulciti observantur , ex quo idem cl. Auctor suae plantae flores dibracteatos mutuasse suspicor.

4. E. Apios.

In campis argillosis Apuliae : *Bari , Lecce , Monopoli , Ginosa ;* Lucaniae : *Potenza.*

* 5. E. Lathyris.

Ad agrorum margines Campaniae : *rive del Volturno.*

* 6. E. Peplis.

In arenosis maritimis ubique.

* 7. E. Peplus *Linn.*

In cultis ubique.

8. E. rotundifolia Loisl.

In campis Apuliae : *Polignano.*

Obs. Caule omnino prostrato , foliisque obovatis retusis, superioribus subrotundis a praecedente differt.

* 9. E. falcata *Linn.*

— — A. *Major ;* involucellis distantibus.

— — B. *Minor ;* involucellis imbricatis, foliis bracteisque acuminatis. *E. acuminata Lam.* et *Ten.* Fl. nap. I. p. 261. *E. obscura Loisl.*

In cultis obvia.

* 10. E. exigua *Linn.*

— — B. *retusa.*

In cultis frequens. B. In Aprutio et in Apulia etiam in Princip. citer. : *Sessa.*

11. E. cuneifolia ; umbella 5-fida-3-fida-2-fida , vel 5-fida-dichotoma , involucris foliisque cuneato-spathulatis glabris et involucellis rhombeis antice acute serrulatis , capsulis 3-gonis setis crassis obsitis , seminibus punctato-scabris, caulibus simplicibus erectis basi ascendentibus. *Guss.* Pl. rar. pag. 190. et Fl. sic. Prodr. I. pag. 542.

In dumetis humentibus maritimis : *Persano , Calabria.* Annua.

12. E. dendroides *Linn. E. laeta Ait. E. divaricata Jacq.* et Ten. *Fl. partic. di nap. t. 1. pag. 387.*

In collibus maritimis Pausilypi , Bajarum , insulae Inarimes , Gargani : *Matinata ;* Calabriae : *Bagnara , Scilla.*

* 13. E. coralloides.

— — B ; *lanuginosa. E. lanuginosa* Lam. et *Ten. Fl. nap. I. pag. 264.*

In nemoribus montanis : *Camaldoli , Pollino.* B. *Montevergine , Avvocata ;* Calabria : *Oppido.*

* 14. E. Paralias.

Ad litora maris : *Pozzuoli , Fusaro , Ischia.*

Obs. Ab *E. Paralias* Spr. t. 3. p. 798. excludatur synon. *E. fruticosa* Bie. quae est planta ab illa toto coelo diversa.

15. E. tanaicensis *Guss. Fl. sic. prodr. I. pag. 537* an Fischer?

In collibus maritimis Adriatici : *Bari , Pescara.*

* 16. E. helioscopia.

In cultis ubique.

17. E. serrata.

In campis argillosis : *Gole d' Itri* inter oleas.

18. E. dulcis Lin. *E. purpurata Thuill.*

Pizzo di Sivo (Orsini).

* 19. E. italica *Lam. E. neapolitana Ten. Fl. nap. I. p. 166. tav. 42. E. provincialis* Willd. *E. terracina* Guss. *Fl. sic. prodr. I. p. 544.* an Linn? non *E. segetalis* Link *Enum. alt. H. Berol. 2. p. 13. non E. nicaensis* Spreng. *S. V. 3. p. 801.*

In collibus, campis ad agrorum margines et in arenosis maritimis communis.

20. E. segetalis.

Ad sepes maritimas Calabriae : *Pizzo.*

Obs. Ab *E. segetali* Spreng. *Syst. 3. pag. 799.* excludatur synonymon *E. caespitosa Ten.* quae est planta omnino diversa.

* 21. E. caespitosa ; umbella 5-7-fida 2-fida dichotoma , involucellis cordato-reniformibus integerrimis concavis , petalis lunatis , capsulae angulis scabris , seminibus reticulatis griseis, foliis inferioribus linearibus deflexis confertis , superioribus latioribus ovato-lanceolatis subtrilobis , caule basi suffruticosa. *Ten. E. linifolia* Ten. *Prod. Fl. nap. pag. 29. E. caespitosa* Ten. *Fl. nap. I. pag. 322. in addend. tav. 143. fig. 1. E. pinea* Guss. *Fl. sic. Prod. I. pag. 548*, an Lin?

In saxosis maritimis : *Leuca , Castro* (Guss.) *Ischia , Tavoliere , Viesti , Barletta.* Perennis.

22. E. pubescens *Desf.* et Ten. *Fl. med. et Fl. part. di nap. I. pag. 388* (exclusis synon. *Vahlii* et *Willd.*) Jacq. fil. *Eclog. plant. t. 1. tab. 66. Thithymalus palustris , villosus , mollior, erectus.* Barr. *rar. pag. 41. tab. 885.*

In inundatis et ad rivulos : *Fusaro , Pescara , Falde del Monte della Stella.*

Obs. Hujus loci est *Barrelieri* synonymon, nec E. *pilosae.* Confer *Ten. Fl. part. loc. cit.* et Guss. Prodr. Fl. sic. tom. 1. pag. 551.

23. E. platyphylla.

— — B. *Glabriuscula ;* caule stricto simplicissimo, foliis angustioribus, umbellis elongatis , involucris abbreviatis. *E. paniculata Loisl.* DC. et Ten. *Fl. nap. prod. suppl. 2. in Fl. nap. I. pag. 68. an Desf?*

Obs. Var. B. ob ramos et capsulas glabras ad hanc potius quam ad praecedentem spectare videtur.

* 24. E. verrucosa.

— — B. *Glabra.*

Ad rivulos Aprutii : *Bosco del Cerro presso Rocca di mezzo.*

Obs. Caules basi perennantes decumbentes diffusi caespitosi , nec solitari

© Orto Botanico di Napoli, Italy

erecti annui. Capsulae duplo majores undique verrucis productis obtectae, non tantum leviter verruculosae, rami inferiores plerumque nulli steriles vel subunifiori nec umbelliferi uti in praecedente.

* 25. E. ceratocarpa; umbella 5-fida 4-3-fida dichotoma, involucellis ovato-subrotundis mucronatis, petalis rotundatis capsulis verrucosis, verrucis coadunatis ramosis, seminibus levibus, foliis lanceolatis integerrimis glabris glaucescentibus, caulibus frutescentibus. *Ten.* Fl. nap. I. p. 268. tav. 43.

— — B. *Humilis;* caespitosa, umbella plerumque 4-3-fida dichotoma, radiis longissimis inflexis.

Ad torrentium et fluviorum margines in Apulia: *Rive dell' Ofanto, Barletta;* Calabria: *Reggio, Cotrone.* B. *Bagnara.* Per.

26. E. amygdaloides *Linn.* et Ten. *Fl. med. et Fl. partic. di nap. I. pag. 389* (cum synonymis a sequente exclusis). *E. sylvatica* Hoppe *pl. exsicc. ex agro Ratisbonensi.* Jacq. *Fl. Austr. tab. 275.* Gaudin. *Fl. Helvet. tom. 3. pag. 281*, et botanicorum Germaniae fere omnium. *Tithymalus lunato flore* Column. *Ecphr. 2. tab. 57.*

In sylvaticis frequens: *Valle di S. Rocco, Camaldoli, Principati ec.*

Obs, Cl. *Roth* in meam ire sententiam visus est, dum in novissimo opere cui titulus: *Enumeratio plantarum phaenogamarum in Germania sponte nascentium, E. sylvaticam* Jacq. et ipsam suam priorum evulgationum ad hanc speciem vindicavit. Minus fauste cl. *Gaudin* (loco citato) adhuc hanc plantam pro *E. sylvatica* etsi cum dubio retinuit. Confer *Ten.* Fl. med. e Fl. partic. di Napoli, loco citato.

27. E. sylvatica *Linn.* (exclusis synon. Column. *tab. 37.* Bauhin *pin. 290.* et Moris. *hist. 333. §. 10. t. 5. fig. 2.*). Ten. *Fl. med.* et *Fl. part. di nap. tom. I. pag. 390. Tithymalus toto anno folia retinens* Bauh. *hist. 3. p. 675.* icon bona.

In nemoribus montanis: *Matese, Majella.*

* 28. E. Characias.

— — B; petalis purpureis. *E. veneta Willd.* et Ten. *Fl. med. e Fl. partic. di Nap. p. 394.*

Ad sepes maritimas et in dumetis montanis: *Ischia, Castellammare, Sorrento, Montevergine, Lucania, Calabria, Gargano.*

29. E. myrsinites.

In pascuis et saxosis montium Aprutii: *Majella, Velino, Revisondoli, Morrone.*

Obs. Ab *E. myrsinite Spreng. Syst. veg.* 3. p. 801. excludatur synonym. *E. Baselicis Ten.* quia est haec planta ab illa omnino diversa.

30. E. melapetala *Gasparrini Index sem. H. R. in Boccadifalco pro anno 1830.*

In maritimis Japygiae: *Lecce* (Marinosci).

Obs. Ab E *myrsinitide* differt habitu, umbellis abbreviatis, petalis fuscis.

31. E. rigida *M. B.* et *Spr.* Syst. veget. 3. pag. 801. *E. biglandulosa Desf.* et *Guss.* non Willd. *Enum. suppl.*

In saxosis ad radices montium et in collibus apricis Calabriae; Dauniae: *Gargano;* Aprutii: *Velino, Castel di Sangro*, et insulae Inarimes.

32. E. Baselicis; umbella multifida 2-fida, involucellis cordato-semiorbiculatis, foliis inferioribus obovatis superioribus parabolicis rotundatis amplexicaulibus, petalis 2-cornibus, capsulis glabris, caule suffruticoso. *Ten. Fl. nap. prod. p. 29. Fl. nap. tav. 143. fig. 2.*

In saxosis montis Gargani: *S. Angelo al Rizzo, S. Marco in Lamis, M. Stinco, Coppa di mezzo.* Perenn.

* 33. E. Gerardiana.

In sylvis Campaniae ad meridiem versis: *S. Angelo presso Capua.*

* 34. E. esuloides; umbellae multifidae radiis (20-30) bifidis, involucellis semiorbiculato-reniformibus, petalis semilunatis muticis, capsulis scabrjusculis, foliis cuneato-linearibus obtusis enerviis glabris laete viridibus, ramis sterilibus paucis multum ab umbella dissitis. *Ten. Fl. med. univ. e part. di Nap. tom. 1. pag. 392;* an exclus. synon. Dalech? An *E. cyparissias* B. *esuloides* DC. *Fl. Franc. 3. suppl. pag. 362? E. esula* Ten. *Fl. nap. I. pag. 270* non Linn.

Ad agrorum margines et secus vias: *Strada nuova di Poggioreale dopo la gabella della farina detta la Storta.* Perennis.

Obs. Ab affinibus *E. esula* et *E. cyparissia Linn.* differt foliis apice sensim dilatato rotundato non attenuato, involucellisque semireniformibus omnino rotundatis, nec cordatis acutis; insuper a prima differt umbellae radiorum numero fere duplici, ramisque sterilibus brevibus sparsis; ab altera foliis enerviis umbellis duplo majoribus ramis sterilibus brevissimis ab umbella longe dissitis, nec illam aequantibus vel etiam superantibus dignoscitur. Clar. *De Candolle* in *Fl. Fr. loc. cit.* de hac planta loquutus esse mihi visus est, dum iisdem fere notis supra recensitis ab *E. Cyparissia Lin.* suam *E. cyparissiam* B. *esuloidem* differre statuerit et in speciem distinctam eam sumere suspicatus fuerit, sed cl. *Duby*, in suo *Botanico Gallico*, hanc Candollii varietatem nec sub *E. esula* nec sub E. *cyparissia* inseruit; quapropter de recta *Florae gallicae* synonymi collocatione dubius denuo haesi. Specima exsiccata ex Helvetia et Gallia, quae a clarissimis *Thomasio* nomine *E. esuloides Fl. Fr. suppl.* et *Delile* nomine *E. pinifoliae* accepi, a nostra planta non differunt nisi umbellae radiorum numero duplo minori, involucellis cordatis acutis et ramis sterilibus fere nullis. Synonymon Dalechampii *Pithyusa Esula minor* p. 1634 ad *Euphorbiam, pinifoliae* nomine acceptam, spectare videtur, quae si a nostra diversam ulteriores disquisitiones ostendere poterunt, tum ab ea excludendum erit.

* 35. E. Cyparissias.

In saxosis montium Aprutii: *Velino, Majella, Pizzoli;* Dauniae: *Gargano.*

* 36. E. nicensis.

In saxosis apricis Campaniae: *Monte Majone presso Cajano;* Aprutii: *Aquila, Velino, Pizzoli.*

37. E. palustris.

Pesto, et in inundatis Paludosis Silari.

† 38. E. pterococca *Brot.*

In herbidis fruticetis maritimis collium Calabriae orientalis: *Brancaleone, Roseto, Capo Rizzuto.* Guss. Pl. rar. pag. 192.

Dodecagynia.

Crassulaceae.

1. Sempervivum arachnoideum.

— — B; petalis angustissimis. *S. pumilum* Ten. *Relaz. del viaggio di Abruzzo pag. 69.*

Ad saxorum rimas in montibus editioribus Samnii: *Matese;* Aprutii: *Monte Corno, Majella.*

2. S. globiferum.

Ad tecta et super muros Gargani.

3. S. tectorum.

In Aprutio.

Classis Icosandria.

Monogynia.

Nopaleae et *Cacteae DC.*

1. Opuntia vulgaris; *major Salm?*

— — A; spinis fasciculatis deciduis lanuginem aequantibus. An *Opuntia Ficus indica* Linn. et Willd. *Enum. Suppl? Cactus Opuntia* A. Guss. *Prod. Fl. sic. tom. 1. pag. 559.* (excl. synonym. *O. inermis* DC.)

— — B; spinis lanugine duplo longioribus subsolitariis. *Cactus*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Opuntia B. *Guss. loc. cit.*, non *Linn.* non *O. vulgaris* DC. *Ficus indica* Lob. Ic. 2. pag. 141. Matth. Comm. 1. pag. 263.

— — C; fructu sanguineo.

Ad rupes maritimas passim: *Posillipo, Pozzuoli, presso Cagnano sul Gargano, Ischia, da Acropoli* (in Princip. citra) *lungo tutto il littorale del mezzogiorno del Regno.* B. *Capodimonte.*

Obs. Dubius adhuc haereo an haec species ad *O. vulgarem*, quam neoterici *Cacti Opuntiae Linn.* synonymon faciunt, pertineat. Constat enim tam in *O. vulgari* quam in *O. inermi*, necnon in tota harum *Opuntiarum* sectione, quae *O. polyanthem* et *O. triacanthum* complectitur, articulos semper valde carnosos utrinque convexiusculos esse et semipedalem longitudinem non excedere. Nostra planta vero caule assurgit erecto 8-13-pedali, articulos habet omnino complanatos, obovato-oblongos vel ellipticos. 10-12 poll. long. 6. poll. latos, fructusque sapidissimos profert. *Opuntiae* species, quae in hortis *Ficus indicae* nomine colitur, nostrae plantae ex asse respondet. Haec ab *O. coccionellifera* non differt nisi articulis magis complanatis et minus elongatis. Utraque species viridis est sed *O. Ficus indica* aliquando laeviter glaucescit, dum *O. coccionellifera* per plures annos culta semper viridis mansit. Haec species articulis utrinque attenuatis (1-1/2 ped. long. 4. poll. lat.) complanatis leviter tamen tumidiusculis gaudet.

O. decumanae haec nostra magis affinis est, et fere cum ea conjungendam putaveris, nisi cl. DC. *loco citato O. decumana Cacti elongatis* synonymon fecisset, in quo articuli revera elongati et fere subcylindrici sunt. Haec *O. elongata* ad *O. coccionelliferam* magis accedit, sed articulis falcatis tumidioribus ab ea diversa judicatur.

2. O. amyclaea; erecta articulato-prolifera glauca, articulis ellipticis latissimis planis compressis aculeis validis divergentibus teretiusculis lanugine obsoleta. *Ten. Fl. nap. prod. app. V. pag. 15.* DC. *Prod. t. 3. p. 474.* et *Revue de la famille des Cactées pag..... Link* Cacti Linn. *Index specierum* H. B. *Berolinensis, in Verhandlungen des Vereins zur Beforderung des Garten hauses in des Koniglich Preussichen statten, Sechfter Band pag. 434. Berlin 1830. Cactus maximus* Guss. *Prod. Fl. sic. I. pag. 560.* non *Salm.* Opuntia major histricis spinis *Bonanni tab. 21.*

In rupibus calcareis prope Amyclas veterum (*Monticelli*), *Portella.*

Obs. Articuli rite elliptici nec ovato-oblongi (12-15 poll. long. 6 lat.) valde compressi idcirco crassitudine congenerum duplo tenuiores, spinae pollicaris longitudinis e basi subtriquetra refracta, caeterum teretes reflexae, 4-6 in quovis fasciculo, fructus praecedentis fructibus minores minus sapidi et carnosi sunt.

O. maxima ab hac nostra differt articulis duplo minoribus ovato-oblongis crassissimis, spinis validis triquetris erectis 3-5 in quovis fasciculo. *O. maxima* in hortis passim cum *O. triacantha* commutatur; quae est planta omnino diversa et *O. spinosissimae* vel *O. polyanthae* potius similis.

Ab omnibus diversissimus *Cactus italicus* vel *O. italica Ten.* nec cum *O. humili Haw.* vel *O. vulgari nana DC.* confundenda est. Ad hanc nostram plantam absque dubio pertinet *C. humilis* Lagasca *nov. spec. pag. 16*, quem cl. DC. dum ad *O. horridam* retulerit, ad aliam speciem pertinere suspicatus est.

Myrteae.

* 1. Phyladelphus coronarius.

In nemoribus humidis circa Neapolim.

1. Myrtus communis.

— — A. *Melanocarpa;* fructibus nigris.

— — — a *Romana;* foliis ovatis pedicellis longioribus.

— — — b *Tarentina;* foliis ovatis, baccis rotundioribus.

— — — c *Boetica;* foliis ovato-lanceolatis confertis.

— — — d *Lusitanica;* foliis acutissimis.

— — B. *Leucocarpa;* fructibus albis.

In nemoribus circa Neapolim et alibi; c et d in Apulia: *Gargano.* B. in Calabria: *Pizzo.*

1. Punica Granatum.

In dumetis maritimis Calabriae: *Roseto.*

Di-pentagynia.

Rosaceae.-Pomaceae.

* 1. Mespilus germanica.

In sylvis montosis.

2. M. tomentosa.

In Aprutio et Gargano.

3. M. Cotoneaster (verus). An *Pyrus nebrodensis* Guss. Prodr. Fl. sic. I. pag. 569?

In rupibus montosis Aprutii: *Velino.*

* 4. M. pyracantha.

Ad sepes et in dumetis maritimis: *Fusaro;* Campaniae: *tra Fondi ed Itri;* Lucaniae: *Acropoli, Pesto, Castello nuovo, S. Giovanni in carico tra S. Angiolo di Scala ed Altavilla;* Aprutii.

5. M. triloba.

In dumetis Calabriae: *Lobianco.*

Obs. Spinae elongatae graciles, calyces villosi.

* 6. M. Oxyacantha.

— — A. *Obtusata* DC. Flora. Dan. tab. 634.

— — B. *vulgaris.*

Gargano, Monte de' Fiori.

Obs. Flores semper digyni, stigmata peltata.

* 7. M. monogyna.

In sepibus communis.

Obs. Flores semper monogyni, stigma peltatum.

8. M. laevigata. *Poir.*

In Aprutii montibus: *Colli, Bilancino.*

Obs. Folia subintegra plerumque subtus ferruginea, spinae brevissimae crassae vel nullae, pedunculi, fructus, calycesque reflexi glabri.

† 9. M. Azarolus Poir. et Willd. *Crataegus* L. Communis apud nos. *Petagna Instit. bot. 3. p. 940.*

1. Pyrus communis.

In nemoribus Apuliae: *Tavoliere, Pozzo d'Albero;* Campaniae: *S. Germano*, et Principatuum.

2. P. chamaemespylus.

In subalpinis: *Montevergine, Velino, Campo Aprico, Gargano, Monte di mezzo.*

3. P. torminalis.

— — A. *Major acerifolia;* foliis lacte virentibus coriaceis utrinque glabris aestivatione erubescentibus plerumque basi cordatis, corymbo composito, stylis distinctis. *Sorbus latifolia* Ten. *in Fl. nap. ad calcem indicis semin. H. R. Neap. pro anno 1827*, non Pers. *M. laciniata* Guss. *Prod. Fl. sic. I. pag. 563.*

— — B. *Minor cuneifolia;* foliis obscure virentibus subtus villosis magis incisis plerumque basi cuneatis, pedunculis umbellatis subsimplicibus, stylis coalitis.

Var. A in nemoribus Gargani: *Bosco di S. Angiolo*, et Lucaniae: *Boschi di Carbone, di Potenza;* B. in nemoribus Hirpinorum: *Montevergine;* Samnii et Aprutii.

4. P. Malus.

In nemoribus Aprutii et Lucaniae.

5. P. acerba.

In nemoribus Calabriae, et Lucaniae.

Obs. Folia etiam juniora utrinque glabra non subtus tomentosa ut in praecedente: an mera varietas?

6. P. Amelanchier.

In nemoribus Aprutii.

7. P. Aria.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — A ; *rotundifolia.*
— — B ; *elliptica.*
In nemoribus Aprutii : *Pizzo di Sivo , Majella ;* Hirpinorum : *Montevergine ;* Princip. cit. : *Monte di Novi ;* B. *Bosco di S. Nicola alle radici di Monte Corno.*
8. P. intermedia.
In Aprutii montibus.
* 9. P. domestica. *Sorbus domestica* Lin. et Ten. Fl. nap. I. p. 228. Gargano et alibi.
* 10. P. Aucuparia. *Sorbus Aucuparia* Lin. et Ten. Fl. nap. I. p. 228.
— — B; folio impari praemorso. *P. praemorsa* Guss. prodr. Fl. sic. I. pag. 571.
In nemoribus Aprutii : *Majella ;* Hirpinorum : *Montevergine ;* Princip. citerioris : *M. di Novi ;* Samnii : *Matese ;* Apuliae : *Gargano.* B. Calabria : *Livadia , Tiriolo , Valle di Neto* (Guss.)

Obs. In tanta hujus familiae plantarum foliorum varietate , certos characteres in P. *praemorsa* cl. *Gussonii* non inveni, ut in distinctam speciem eam sumere possim.

† 11. P. cuneifolia ; foliis oblongo-ovalibus crenulatis basi cuneatis , junioribus subtus floccoso-pubescentibus adultis glaucescentibus glabratis , pedunculis corymbosis , junioribus calycinisque dentibus lanceolatis lanato-tomentosis , petalis obcordatis , fructibus globosis. *Guss. Pl. rar. pag. 202. tab. 39.*
In collibus aridis , et ad sepes Calabriae orientalis , Lucaniae , Japygiae : Peucetiae , Dauniae. (Gussone). Frutex.
1. Cydonia vulgaris.
In sepibus nemorosis.
1. Prunus Lauro-cerasus.
In Gargano : *Valle di Rignano detta la Lamia.*
2. P. semperflorens. *Cerasus semperflorens* DC. *Prod. 2. p. 537.* Duham. *nouv. ed. tom. 5. p. 8. tom. 5. fig. 4. Prunus serotina* Roth.
In sepibus Aprutii prope *Rio freddo ,* in extremo septentrionali Regni confinio. Colitur et apud nos , fructusque perficit autumno. Romae eamdem plantam quoque legi in viridario suburbano , vulgo *Villa Paolina.*

Obs. Fructus parvi rubri acerbi , pedunculi longissimi apice incrassati.

3. P. Cerasus.
— — A; *caproniana.*
In nemoribus passim.
4. P. avium. Cum praecedente : *Gargano , Sannicandro.*
5. P. insitícia.
In nemoribus Lucaniae : *Potenza.*
* 6. P. Cocumilia ; pedunculis brevibus geminis , foliis elliptico-obovatis utrinque acuminatis , glabrisque crenulatis , crenis pedunculisque glandulosis glandulis deciduis , fructibus ovato-oblongis mucronulatis. *Ten. Fl. nap. Prod. suppl. 2. pag. 67.* DC. *Prod. tom. 2 pag. 538. Atti del Reale Istituto d' Incoraggiamento tom. 4. pag. 444* cum icone. *Fl. nap. tav. 144.*
In nemoribus Campaniae : *Chiavino presso Fondi ;* Dauniae : *Gargano ;* Aprutii ad *Velini* radices , *Massa.*
7. P. Mahaleb.
In nemoribus Campaniae : *Chiavino presso Fondi ;* Dauniae : *Gargano ;* Aprutii ad *Velini* radices , *Massa.*
8. P. Padus.
In nemoribus Apuliae.
* 9. P. spinosa.
In dumetis maritimis : *Fusaro , Licola ;* in Apulia : *Pantano salso ,* et in sepibus submontosis.

Ficoideae.

1. Mesembrianthemum glaciale *Haw. et Spreng. M. cristallinum* Sibth. et Ten. *Fl. nap. Prod. append. V. pag. 16.*
Ad Jonii scopula prope Tarentum (Rosano) *Gallipoli* (Gussone).
2. M. nodiflorum.
Ad rupes maritimas : *Bagnoli , Posillipo , Baja , Miseno , Capri , Ischia , Gallipoli , Taranto , Reggio.*

Aizoideae.

1. Aizoon hispanicum.
In depressis et inundatis maritimis Calabriae : *fra Capo Polizzi e Capo Spartivento , tra Melito e Brancaleone* (Guss.)

Rosaceae.

1. Spiraea filipendula.
In pascuis humidis montosis : *Matese , Abruzzi , Pollino , Gargano a Monte di mezzo , Bicccari , Castelfranco.*
2. S. Ulmaria.
— — B; foliis subtus villosiusculis. *S. denudata* Presl. *S. Ulmaria B. denudata* DC. Prodr. t. 2. p. 545.
In turfaceis montosis Aprutii : *Cappadocia , Pescocostanzo , Revisondoli.*

Obs. In *var. B.* folia non tantum ad venas , sed undique pubescentia comperi.

3. S. flabellata *Bertol. S. Chamaedrifolia* Ten. *Fl. nap. prod. append. IV.* in *Flor. nap. tom. 3. pag. IX.*
In collibus glareosis Aprutii : *Aquila , Teramo.*

Deca-polygynia.

Rosaceae.

1. Rosa arvensis.
— — A ; *vulgaris.*
In sylvis et sepibus Lucaniae.
2. R. sempervirens.
— — A ; *scandens* DC.
— — B ; *latifolia* DC.
— — C ; *hispida ;* floribus corymbosis , germinibus pedunculisque glanduloso-hispidissimis.
In dumetis totius Regni. B. *Pesto , Abruzzo.*
3. R. stylosa *Desv.*
In dumetis Aprutii : *tra Rocca di mezzo ed Aquila.*
4. R. gallica.
— — A; *officinalis.*
— — B ; *pumila. R. pumila* Lin. *R. austriaca* Crantz. *R. Pollíniana* Spreng.
Ad sepes circa Neapolim. B. in dumetis montosis Lucaniae : *Pollino ;* Aprutii : *Velino.*
5. R. pimpinellifolia DC.
— — B; *spinosissima. R. spinosissima* Smith.
In montibus Aprutii. In Umbria quoque legit cl. Schow : *tra Norcia e Castelluccio.*
6. R. rubrifolia.
— — A ; *levis* DC.
— — B; *pinnatifida. R. Seraphini* Ten. *Relaz. del viag. di Abruz. pag. 70.*
In dumetis Aprutii. A. *Fucino.* B. *Pietralta.*
7. R. alpina.
— — A ; *pendulina.*
— — B ; *sorbifolia.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In nemoribus Aprutii: *Pizzo di Sivo*, *Monti di Capo d'Acqua* (Orsini). *Chiarino alle Capezze* (Gussone) in Princip. citer.: *Monte di Novi* (Giordano) et B. *Monte di Capo d'Acqua* (Orsini).

8. R. Pyrenaica.

— — A; *villosa*.

In Calabria: *Boschi della Serra* (Thomas).

9. R. canina.

— — A; *vulgaris*. *R. canina glabra* DC.

— — B; *fastigiata* Desv.

In nemoribus obvia. B. *Gargano*, *Monte Sagro*.

10. R. dumetorum.

In dumetis Aprutii: *Rocca di mezzo*.

11. R. Heckeliana Tratt. ros. 2. p. 85 et DC.

In monte *Pollino*.

Obs. Nostra planta habet petiolos villosos et pedunculos glabros.

12. R. rubiginosa.

— — A; *vulgaris*.

— — B; *umbellata* DC.

— — C; *sepium* DC.

— — D; *parvifolia* DC. *R. micrantha* DC., an *R. Seraphini* Viv. *add. Fl. Ital. in Fl. Lybic. pag. 67. et Fl. Cors. sp. nov. 8?*

In dumetis. A. *Fondi*, *Montevergine*. B. *La Serra*; Calabriae. C. et D. *Montevergine*, *Gargano* et alibi.

1. Rubus tomentosus.

— — A. *Acute-serratus*.

— — B. *Late-serratus*.

In campis argillosis. A. *Pizzo di Sivo* (Orsini) *Matese*, *Montevergine*. B. *Majella*, *Gargano*, *S. Maria di Marina presso Viesti*; Calabria: *Scilla*, *Piana di Serisa*.

2. R. dissectus; caule suffruticoso erecto anguloso subaculeato villoso, aculeis minutissimis fragilibus, foliis ternatis, foliolis lateralibus deltoideo-ovatis inaequalibus, latere exteriore lobato impari deltoideo vel obovato, omnibus profunde bidentato-incisis, dentibus acutis, supra pubescentibus viridibus subtus argenteo-incanis, panicula terminali simpliciuscula, laciniis calycinis ovato-acuminatis demum reflexis Ten. *Adnot. ad Ind. sem. H. R. Neap.* pro anno 1830. pag. 13.

In montibus et saxosis Aprutii, *Cappadocia*, *Majella*; Daunine: *Gargano*.

Obs. Ab affinibus *R. tomentoso* et *R. corylifolio* differt foliolis inciso-serratis dentibus acuminatis, itidem et a *R. tomentoso* differt foliis minime utrinque tomentoso-incanis.

3. R. glandulosus.

Monte de' Fiori, *Chiarino*.

4. R. fruticosus.

Ubique in sepibus et umbrosis.

5. R. pubescens *Vest.*

Majella.

6. R. corylifolius.

In Calabria: *Vallelonga*; in Lucania, et in monte Gargano.

7. R. hirtus.

In Lucania, et in Aprutio: *Pizzo di Sivo*, *Majella*.

8. R. idaeus.

In sylvis montosis regionum mediae et septentrionalis hujus Regni.

9. R. caesius.

— — B. *Arvensis*.

In nemoribus Campaniae: *Caserta*; Hirpinorum: *Montevergine*, *Cerealto*. B. *Gargano*.

10. R. saxatilis.

In nemoribus Aprutii: *Majella alla Valle di S. Spirito*.

1. Fragaria vesca.

In sylvis communis.

2. F. collina.

In nemoribus Lucaniae: *Potenza*; Calabriae: *Serra di S. Bruno*; Aprutii: *Majella*.

1. Potentilla Fragaria.

— — B. *Breviscapa*; pedunculis radicalibus unifloris; *Roth Enum. plant. phaenogamarum t. 2. p. 514. Potentilla brevi-scapa* Vest. *in Flora; oder bot. Zeit. 1820. p. 735.*

Var. B; in sylvis et nemoribus montosis Stabiarum: *M. S. Angiolo*; Hirpinorum: *Montevergine*, *Cerealto*; Campaniae: *M. di Caserta*; Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini); Lucaniae: *Potenza*.

Obs. Var. B. distinctam constituere speciem autumat cl. *Vest*, sed et *Trattinikii* et *Rothii* sententia ad speciei typum cultura transit. Nostra planta per plures annos in Horto Regio culta non solum breviscapa mansit, sed flores protulit constanter brevissimis pedunculis suffultos et fere clandestinos; in ipsa petala alba obcordata calycem aequantia, receptaculum villosum et carpellas rugosas comperi: quibus notis a speciei typo magis recedere videtur. De stolonibus, qui *P. fragariae* a cl. *Decandollio* tribuuntur, silent caeteri auctores omnes. Ita et in nostra stolones nunquam vidi.

2. P. micrantha *Ram.* Schleich. *pl. exsicc. ex Helv. P. fragaria* Lang. *pl. exsicc.* non *Poir.*

In Lucania: *Lagonegro*; et in Calabria: *Serra di S. Bruno*, *Pollino*.

Obs. Stolones nulli, petala lutea obcordata calyce breviora.

* 3. P. apennina; surculis caespitosis basi lignosis, cauliculis annotinis floriferis filiformibus monophyllis subtrifloris; foliis omnibus ternatis, utrinque argenteo-sericeis, foliolis radicalibus ovalibus apice obtusis integris vel 2-3-dentatis, caulinis linearibus integris, petalis obovatis longe unguiculatis, calyce duplo longioribus, receptaculis lanatis. *Ten. Fl. nap. I. pag. 191. tav. 46.* et *prod. app. IV. p. 24.* DC. *Prod. 2. pag. 585.* Guss. *Pl. rar. pag. 209.* (excl. synon. Bocconi *Heptaphyllum argenteum alpinum trifoliatum, longius radicatum saxatile sabaudum* Bocc. Mus. t. 9. fig. 4. quod ad *P. nitidam* pertinet.) *P. Bocconi* Nestl. *potent.* 73. t. 10. f. 2. et DC. loco cit. *Heptaphyllum trifoliatum argenteum montanum italicum longius radicatum, crassioribus* et *rotundioribus foliis.* Bocc. *Mus. pag. 20. tab. 8. fig. 4.*

— — B; *minor. P. nitida* Ten. Fl. nap. II. pag. 291. non Lin.

In rupibus calcareis editioribus montium Aprutii: *Velino*, *Majella* (*M. Amaro* e *M. Focaleto*) *Morrone*, *M. Corno* (*Forca di Vado*, *Lama bianca*) *M. Intermesole*, *M. Costone*, *Pizzo di Sivo*.

Obs. Calycis foliola alterna minima linearia, petala albida leviter carnea, fere ut in *Amygdalo persica*, obtusa integerrima, foliolis calycinis minoribus opposita, semina hispidiuscula stylis persistentibus coronata. Cauliculi in exsiccatione nisi arcte comprimantur, flexuosi evadunt. Icon *Fl. neapolitanae*, quia ab exsiccato specimine delineata caules sic repraesentat, quod non in natura.

Synonymon et icon *Bocconi tab. 8. fig. 4.* ratione loci absque dubio ad nostram plantam spectat, idcirco *P. Bocconi Nestler* et *Lehman* non est nisi *P. apenninae* repetitio. Icon Nestlerii (*monograph. Potent. tab. 1. fig. 2.*) omnino fictitia videtur.

4. P. Tormentilla *Schrank* et Spr. *Tormentilla erecta* Linn. *Tormentilla reptans* Orsini Pl. exsicc.

In montibus Aprutii ulterioris: *Roseto* (Orsini).

5. P. nemoralis *Lehm.* et *Spr.* an *P. tormentilla* var. *E. nemoralis* Dc. *Prod. 2. p. 574? Tormentilla reptans* Linn.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In pascuis humidis montosis Samnii: *Matese*; Lucaniae: *Sirino*.

Obs. Caules prostratos, folia radicalia quinata foliolis cuneatis pilosioribus, nec non stipulas omnes profunde multifidas, inter hanc speciem et praecedentem discrimen constituere mihi visum est.

6. P. reptans.

In paludibus et ad agrorum margines communis.

7. P. caulescens.

In rupibus nemorosis Aprutii: *Majella* (*Valle di S. Spirito*), *M. de' Fiori*; Lucaniae: *Pollino*.

8. P. verna.

— — B; *subacaulis*.

— — C; *minima*.

In pascuis montosis Aprutii: *Majella*, *M. Corno*. B. *Majella*; Calabriae: *Pollino*. C. in Aprutii montibus.

9. P. geranioides. *Willd.* et *Nestl. pot.* 47. t. 5 f. 1. *

In Aprutii montibus: *Pizzo di Sivo*, *Majella*.

* 10. P. opaca.

Majella.

11. P. cinerea *Chaix* et *DC. Fl. Franc. 4. pag. 460*; non *P. verna* var. *cinerea* DC. *Prod. 2. p. 575*.

In Aprutio: *Majella*.

Obs. A *P. subacauli* differt foliis quinatis minime ternatis.

12. P. crocea *Hall. fil.* et *Lehm.* an *P. aurea* Linn? non *P. aurea* Spreng.

In Aprutii montibus: *Velino*, *M. Corno*.

Obs. P. aurea Spreng. habet folia oblongo-ovata apice tantum dentata et petala obovata; in hac autem folia obovata abbreviata undique incisa et obtuse dentata atque petala obcordata conspiciuntur. Specimina authentica possideo, a claris. *Reynerio*, *Thomasio* et *Schleichero* communicata, in quibus petala obcordata evidetur observantur, minime vero obovata ut in *P. aurea*, inter cujus synonyma cl. DC. *P. croceam* enumerare arbitratus est.

* 13. P. Detommasii; caule erecto vel ascendente corymbifero, foliis septenatis, foliolis obovatis grosse dentatis utrinque sericeo-villosis supra virescentibus subtus incanis, petalis luteis obcordatis calycem duplo superantibus, receptaculis hirsutis. *Ten. Fl. nap. prod. suppl. I. pag. 61.* et *Fl. nap. I. p. 285. tav. 44. P. Thomasii* DC. *Prod. 2. pag. 576*.

In demissis montosis apricis Campaniae: *Monti di Frasso* (Lostritto) *Caserta*; Aprutii: *Velino*; Apuliae: *Gargano*, *Monte di mezzo*; Lucaniae: *Pollino*.

Obs. Carolo de Tommasi olim Botanices cultori, qui eam primus invenit hanc plantam dicavi; sed deinceps typographica menda ejusdem nomen in illo *P. Thomasii* mutatum legitur apud auctores omnes. Qua ratione cl. *Sprengelius* ad *P. collinam*, cujus folia quinata et ternata dicuntur, nostram plantam duxerit, mihi omnino latet.

* 14. P. calabra; caule ascendente vel declinato, foliis quinatis supra incane subtus candide tomentosis, foliolis obovato-cuneatis multipartitis laciniis lincaribus margine revolutis, petalis obovatis integerrimis calycem subduplo superantibus. *Ten. Fl. nap. prod. suppl. 2. pag. 68.* et *Fl. nap. I. p. 287. tav. 43.* Spr. *Syst. veg. 2. pag. 587. P. argentea* var. *calabra* DC. *Prod. t. 2. pag. 577*.

In saxosis Stabiarum: *M. S. Angiolo, all' acqua santa*; Aprutii: *Difesa di Pettorano*; Hirpinorum: *Cerealto*, *Bagnuli*; Lucaniae: *Ruggia*, *Pollino*; Japygiae: *Martina*; Calabriae: *Monte Cocuzzo*.

* 15. P. canescens. *P. argentea* Ten. *Fl. nap. prod.* non Linn.

— — B. *Humilis*; minus villosa.

Pollino. B. *Monte Corno*.

16. P. obscura *Willd. Nocca* et *Balbis. Fl. Ticinensis tom. 1. tab. 10. P. hirta* var. *obscura* DC. Prod. tom. 2. pag. 579.

In montibus Lucaniae.

Obs. In hac et in *P. pedata* petala crocea sunt, sed in *P. pilosa Willd.* et in *P. recta Linn.* petala sunt pallide flava.

17. P. pilosa *Willd. P. rubens* All. *Fl. Pedem. tab. 71. P. hirta* var. *rubens* DC. *prod. 2. pag. 528*.

In montibus Hirpinorum: *Montevergine*, *Cerealto*; Calabriae: *Cocuzzo*.

* 18. P. pedata *Nestler pot. 44. t. 7. P. hirta* Ten. *Fl. nap. t. 2. pag. 285.* an *Linn?* *

In montibus Aprutii: *Pizzo di Sivo*; Calabriae: *Cocuzzo*, *Pollino*.

* 19. P. recta *Linn.* Nestl. *pot. 42. t. 6. P. hirta* var. *recta* DC. *Prod. pag. 579*.

In monte Gargano: *Monte di mezzo*.

* 20. P. anserina.

In Samnio: *Matese*.

21. P. supina.

In inundatis Aprutii: *Avezzano*, *Fucino*.

1. Geum pyrenaicum.

In Calabria: *Monte Cocuzzo*.

2. G. urbanum. In sylvis commune.

3. G. intermedium. In sylvis montosis Aprutii.

1. Dryas octopetala.

In glareosis alpinis editioribus Aprutii: *Velino*, *Majella*, *Focaleto*, *Monte Amaro*, *Monte Corno*, *Costone*, *Intermesole*; Campaniae: *Monte Casino*, *Monte Cairo*.

Classis Polyandria.

Monogynia.

Capparideae.

1. Capparis rupestris.

Ad muros et arces vetustas, quae Neapolis pomerium praecingunt: *Fossi di Porta Capuana*, *di S. Carlo all' Arena*, et in rupibus maritimis Pausylippi, Puteolorum; Peucetiae: *Polignano*, *Bari*; Japygiae: *Lecce*, *Brindisi*, *Castro*; Calabriae; *Roccella* et alibi.

2. C. spinosa.

Ad muros et rupes maritimas Japygiae et Calabriae.

3. C. ovata *Desf. C. Fontanesii* DC. et Spreng.

— — B; *spinis rectiusculis*.

— — C; *herbacea*. Guss. Pl. rar. pag. 212. an Willd?

In arvis argillosis Apuliae: *Tavoliere*; Calabriae orientalis: *Cassano*, *Roseto*, *Catanzaro*. B. in Aprutio: *Chieti*, *Atri*, *Francavilla* (Gussone).

Obs. In specimine *var.* B. a cl. *Gussonio* accepto, spinae neutiquam rectae sed passim incurvae conspiciuntur; caeterum planta, sicut ipse cl. auctor dixit, ut ovum ovo *C. ovatae* similis est: fructus tamen rectius explorandi sunt, quum et in meo specimine desint, et ipse clar. Gussonius illos non vidisse fateatur. Idcirco Aprutii planta an ad cl. Willd. speciem revera spectet, an et ipsa *C. herbacea* Willd. cum *C. ovata Desf.* conjungenda sit, ulteriori disquisitioni commendamus.

Ranunculaceae.

1. Actaea spicata.

In nemoribus montosis regionum mediae et septentrionalis totius Regni: *Montevergine*, *Matese*, *M. Corno* ec.

Papaveraceae.

1. Chelidonium majus.

Ad margines sylvarum et in sepibus passim.

1. Glaucium luteum.

In ruderatis maritimis commune.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

2. G. rubrum.

In ruderatis maritimis et in arvis siccis raro occurrit: *Ponte della Maddalena*, *Tavoliere*.

1. Papaver somniferum.

— — A. *Nigrum*; flore purpureo.

— — B. *Album*; flore albo.

In arvis frequens. B. in Aprutio: *Roccamorice* (De Angelis) A. *Capri*.

2. P. Rhoeas.

— — B; *minor*.

In arvis et inter segetes communissimum.

3. P. Roubiaei DC.

In arvis Apuliae.

Obs. Planta hispidissima *P. rhoeadi* similis, sed folia bipinnato-partita, nec simpliciter pinnato-partita profert. In utraque specie foliorum laciniae pilo terminatae sunt.

4. P. dubium.

In arvis Apuliae: *Alberona*, *Tavoliere*, et Japigiae: *Ginosa*.

Obs. Capsula oblongo-clavata setis pedunculorum adpressis a praecedente differt.

5. P. Argemone.

Inter segetes Campaniae et Apuliae.

Obs. Flores parvi petalis pallide coccineis ad basim macula nigra notatis, foliorum lobi lineares, capsulae hispidae elongato-clavatae.

6. P. hybridum.

Inter segetes Apuliae, in insula Caprearum et circa Neapolim: *Fusaro*.

Obs. Flores parvi, capsulae ovatae.

7. P. apulum; capsula hispida obovato-elliptica, petalis sepalis pilosis triplo majoribus, caulibus ascendentibus ramis hispidis, foliis bipinnati-sectis, lobulis abbreviatis ovato-oblongis obtusiusculis. Planta hispida. *Ten.* Fl. nap. prodr. app. V. pag. 16.

In Apuliae arvis. Annuum.

Obs. A praecedente differt floribus fere magnitudine florum *P. rhoeadis*, et foliorum laciniis brevibus obtusis.

8. P. alpinum.

In glareosis editioribus Aprutii: *Majella*, *Monte Corno*.

9. P. pyrenaicum Willd.

— — *A. luteum. P. aurantiacum* Loisl. *not.* etc. Ten. *Fl. nap. prod. pag. 30.* et *Relaz. del Viag. di Abruzzo p. 71.*

In Aprutii montibus: *Velino*, *Monte Amaro*.

Nympheaceae.

1. Nymphea alba.

In lacubus profundioribus: *Lago di Astroni*, *Fondi*, *Lecce*.

1. Nuphar luteum.

In lacubus Fundorum.

Tiliaceae.

1. Tilia microphylla. Vent. et DC. *T. europaea* C. Linn.

In sylvis submontosis totius Regni.

2. T. platyphylla Scop. et DC.

Cum praecedente.

Obs. Prima ab altera magnitudine foliorum tantum differre videtur, nam in utraque et saepe in eodem individuo fructus subrotundi teretes et lanati cum fructibus ovatis costatis glabris, confusi observantur, itidem et de eorundem fructuum fragilitate vel lignosa duritie, characteres satis firmos ad species discriminandas erui difficillime possunt.

Cistoideae.

* 1. Cistus monspeliensis.

— — B; foliis calycinis exterioribus interiora subexcedentibus. *C. affinis* Guss. Fl. sic. prodr. 2. pag. 12.

In litoribus et collibus maritimis provinciarum mediae et meridionalis regionis.

* 2. C. salvifolius. In collibus siccis.

3. C. villosus *Lam.*

In dumetis maritimis: *Fusaro*, *Licola*, et alibi.

Obs. Petala rotundata tantum crenulata.

4. C. incanus.

In Lucaniae et Aprutii nemoribus.

Obs. Petala obcordata.

5. C. creticus.

In Calabriae collibus aridis ad meridiem versis. *Staiti*, *S. Cesario*, *Reggio*, *Terreti*, *Salita di Bova* (Guss.)

6. C. garganicus; fruticosus exstipulatus, foliis ovalibus vel ovali-oblongis in petiolo basi vaginanti attenuatis, rugosissimis scabris villosis undulato-crispis, passim conduplicatis acuminatis, pedunculis subternis ramisque viscoso-hirtis, calycis foliolis ovatis acuminatis villosis, petalis purpureis integris duplo brevioribus. *Ten. Adnot. ad Ind. Sem. H. R. Neap. ann. 1829. pag. 15.*

An *C. ladaniferus Blackw. t. 197?*

In Gargano: *S. Angiolo piano del Camposanto*, et in aliis Regni montibus. Suffrutex.

Obs. A plantis tum *C. cretici* tum *C. crispi* nomine in hortis divulgatis, nostra planta satis diversa milfi visa est. A *C. crispo* differt foliis ovatis rugosis enerviis, nec lanceolatis 3-nervis, foliolis calycinis petalis ovatis duplo brevioribus, nec lanceolatis petala aequantibus. Icon *C. crispi* Cavan. (*Icon. rar. 2. tab. 174*) quae apud auctores ad *C. crispum Linn.* refertur, nostrae plantae minime quadrat. A *C. cretico* quoque ipsa recedit foliis spathulato-oblongis acuminatis, foliolis calycinis haud lanceolato-3-nerviis corollam saepe excedentibus. Majori cum *C. villoso* affinitate nostra planta gaudere videtur, ab eo tamen differt in primis planta atro-virente pilis horizontalibus undique hirta, non villoso-incana, pilis mollibus arcte adpressis. Icon *Blackwelli* (loc. cit.) sub *C. crispo* relata raepraesentat plantam omnino ab illa diversam, ad quam *Cavanillesii* et *Clusii* (*Cisti maris 5 Hist. 1. p. 69.*) icones referuntur.

* 1. Helianthemum halimifolium.

In dumetis maritimis: *Fondi*, *Gaeta*, *Manfredonia*, *Serra Capriola*.

2. H. tuberaria.

Otranto (Gussone), *Scilla*, *Lecce*.

* 3. H. guttatum.

— — A. *Columnae;* petalis integris basi maculatis. *Col. Ecphr. 2 pag. 78. tab. 77.*

— — B. petalis integris basi immaculatis.

In arvis siccis: *Agnano*, *Solfatara*, *Monte Nuovo*, *Fusaro*; *Bari*, *Lecce*; *Basilicata*, *Principato citra*.

4. H. niloticum.

— — B. *procumbens* DC. *Cistus ledifolius* Ten. *Fl. nap.* an Gouan. *Fl. Monspel.?*

In collibus siccis Gargani: *tra Viesti e Peschici*.

Obs. Hirsute subtomentosa omnium partium ab *H. ledifolio* differt. Nostra planta habet caules spithamaeos erectos vel ascendentes, folia lanceolata, flores in apice caulis subcapitatos et calyces minus obtusos; idcirco ad *H. ledifolium* magis quam ad *H. niloticum* accedere videtur.

* 5. H. salicifolium.

— — B. Denticulatum. *H. denticulatum* DC. *Prodr. 1. p. 272.*

— — C. Intermedium. *H. intermedium* DC. *loco cit.*

In collibus siccis: *B. Colle di S. Giovanni presso Eboli*, *Campobasso*, *Basilicata*. *C. Bari*.

6. H. sessiliflorum.

In arenosis maritimis et in collibus Japygiae (*Gussone*).

7. H. ericoides.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — B. *pubescens.*
Gargano, *Peschici.*
8. H. Fumana.
— — B. *Minus;* foliis subfiliformibus. *Barr. Ic.* 286. et 446.
In collibus siccis: *Fusaro*, *Capri*, *rupi presso Salerno.* B. in Lucania.
9. H. arabicum.
— — B. *glutinosum.*
In collibus siccis: *Reggio*, *Ugento*, *B Lecce.*
* 10. H. laevipes.
Sperlonga (in Campanis) *Capri*, *Basilicata.*
* 11. H. viride; caule suffruticoso ascendente glabro, foliis oppositis subfasciculatis, lineari-subulatis margine revolutis glabris viridibus submucronatis, stipulatis, stipulis subulatis folio multo brevioribus, pedunculis racemosis, calycibusque villoso-glutinosis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 31* et *Fl. nap. 1. pag. 299. tav. XLVII.*
In lapidosis maritimis: *Capri*, *Gargano*, *Taranto*, *Andria.*
12. H. juniperinum. *H. glutinosum* Ten. *Fl. nap.* non *Linn.*
In sabulosis maritimis: *Fusaro.*
13. H. Barrelieri; caule suffruticoso erecto, foliis lineari-oblongis basi attenuatis obtusiusculis margine revolutis ac ciliatis ramisque villoso-pubescentibus, stipulis lineari-subulatis erectis folio minoribus, pedunculis, racemis, calycibusque villosis (non glutinosis). *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 31.* et *Fl. nap. III. tav. CXLV. Chamaecistus angusto thymifolio*, *hispanicus.* Barrel. *Ic.* 416 et 443.
In arenosis maritimis: *Fusaro*, *Ginosa*, *Andria*, *Reggio.*
Obs. Foliis stipulisque crassiusculis non aristatis, nec non planta minime glutinosa ab *H. juniperino* differt. Ob folia quae etiam seorsim exhibita oblonga linearia utrinque obtusa nec lineari-subulata submucronata evidenter conspiciuntur, *icon Barrel.* 416. ad hoc potiori jure, minime vero ad *H. viride* pertinere videtur: planta quidem *thymifolia* dici non potest.
14. H. alpestre DC. Prodr. *Cistus oelandicus* Ten. Fl. nap.
In saxosis editioribus montium mediae et septentrionalis Regni regionis: *S. Angiolo di Castellammare*, *Matese*, *Majella*, *Velino*, *Costone*, *M. Corno.*
Obs. Folia utrinque obscure virentia, calyces oblongi, rami ferruginei.
15. H. italicum DC. Prodr. an exclus. var. A *H. strigosum* Fisch.? quae potius ad *H. alpestre* pertinere videtur.
— — A. *Virescens*; foliis supra viridibus tomentosis subtus tomentoso-argenteis; *Cistus vinealis* Lang. *pl. exsicc. ex agro ruthenico* an Willd.?
— — B. *Candidissimum;* foliis utrinque tomentoso-candidis. *H. canum* Ten. Fl. nap. non *Cistus canus* Linn. *H. marifolium* A. Mauri *Pl. exsicc. ex Pizzoli.*
In editioribus montibus cum praecedente.
Obs. Calyces plerumque ovato-oblongi non subrotundi uti in sequente: rami constanter plus minusve tomentoso-incani (in praecedente ferrugineo-virides), folia utrinque vel subtus intensius tomentoso-candida, non tantum piloso-strigosa ut in praecedente. *Cistus canus* Linn. ab omnibus affinibus abunde differt caulibus erectiusculis foliisque obovatis.
16. H. marifolium.
Gargano, *Monte de' Fiori*, *Pizzoli*, *Monti di Aquila.*
Obs. Folia revera *Teucrii maris*, videlicet late ovata, quandoque elliptica, sed semper utrinque obtusa nec utrinque angustiora et acuta ut in *H. italico*, calyces plerumque globosi.
17. H. vulgare.
— — B. *Flore albo.*
— — C. Foliis lanceolato-linearibus et utrinque viridibus. *H. hyssopifolium* Ten. Fl. nap. prodr. supp. 2. pag. 68.
— — D. Foliis caulibusque molliter albo-tomentosis. *H. vulgare.* E Bertol. *Amoenit. pag. 32.*
In montibus commune. *C. Fondi*, *Basilicata* *D. Basilicata.*
18. H. ovatum DC. *Prodr. Cistus ovatus* Viv. *Fragm. Fl. ital. fasc. 1. p. 6. t. 8. fig. 2.*
In collibus Dauniae.
19. H. grandiflorum.
In collibus circa Neapolim: *Camaldoli;* in Daunia; Japygia; Lucania; Aprutio: *Velino.*
20. H. obscurum. *C. oelandicus* Hoppe *pl. exsicc. ex alpib. Salisburg.*
In montibus Aprutii: *Monte di Campli*; *Pizzo di Sivo* (Orsini). *Majella*, *M. Corno;* Samnii: *Matese;* Campaniae: *M. Casino.*
Obs. Caules frutticosi procumbentes ramosissimi, folia elliptica utrinque viridia hirta.
21. H. apenninum.
In montibus Samni: *Monte di Mezzo;* Aprutii: *Monte de' Fiori*, *Civitella*, *Velino*, et in Lucania.
22. H. hispidum DC.
— — A. *Virescens:* foliis planiusculiis oblongis infimis ovalibus. *H. lavandulaefolium* Ten. *Fl. nap. 1. pag. 298.*
— — B. *Incanum:* foliis linearibus exquisite revolutis. *H. stoechadifolium.* Ten. *Fl. nap. I. pag. 298.*
In montibus Lucaniae; Japygiae: *Ginosa;* Dauniae: *Gargano.*
Obs. Flores albi, calyces hispidi. *H. pulverulentum* Var. B. non differt nisi calycibus minute tomentoso-pubescentibus.
23. H. arcuatum; caule suffruticoso procumbente, ramis ascendentibus simplicibus hirsutis, foliis petiolatis supra glabris viridibus subtus viridi-canescentibus margine ciliatis vix revolutis, infimis orbiculatis, mediis ellipticis, superioribus oblongo-lanceolatis, stipulis lineari-lanceolatis ciliatis petiolo duplo longioribus, racemis apice inflexo-recurvis, pedicellis hirsutis, calycibus glabriusculis. *Presl. Fl. sic. 1. pag. 129. Chamaecistus vulgaris*, *flore luteo.* Cup. *H. Cath. p. 46. Ic. Fl. Dant. t. 101.* Lam. *ill. gen. t. 477. fig. 1. H. vulgare* Guss. *Fl. Sic. prod. 2. pag. 19.*
In Calabria: *Monte Cocuzzo.*
Obs. Foliis omnibus ellipticis utrinque incano-tomentosis, tomento fusco, calycibusque glabriusculis ab *H. vulgari* differt.

Digynia

Rosaceae-Monoicae.

1. Poterium spinosum.
Bari, *Calabria*, *Capo colonna.*
2. P. Sanguisorba.
In Aprutio.
3. P. garganicum; herbaceum pilosum, foliolis radicalibus subrotundo-ellipticis, caulinisque oblongo-lanceolatis, profunde dentato-subincisis, spicis globosis, floribus androgynis. Ten. *P. Sanguisorba* var. *garganicum:* Ten. Index sem. H. R. N. pro anno 1829. (in notis) pag. 17.
In arvis siccis Gargani.
Obs. Caulis strictus angulatus hirtus superne ramosus, ramis adpressis folia 10-juga dentibus mediam folii partem attingentibus, capitula, et flores *P. Sanguisorbae.* Planta glaucescens, pubescens. Ab ipsa *P. Sanguisorba* differt hirsutie foliisque profunde sectis, a *P. polygamo* floribus androgynis, hirsutie et forma foliorum: A *P. agrimonifolio* foliis radicalibus subrotundis caeterisque partibus duplo minoribus.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Trigynia.

Ranunculaceae.

* 1. Paeonia corallina.

In nemoribus Calabriae : *Pollino , Monteleone.*

2. P. peregrina. *Pollino , Gargano.*

3. P. paradoxa P. *officinalis* Ten. *Fl. nap. I. pag. 300. P. peregrina* Ten. *Viaggio in Abruzzo pag. 71.*

In nemoribus Aprutii: *Majella , M. de' Fiori.*

Obs. In nostra planta foliorum laciniae acutae sunt nec obtusae, uti apud auctores dicuntur.

* 1. Delphinium gracile. *D. peregrinum* Ten. *Fl. nap. I. p. 303.*

In arvis siccis.

Obs. Variat caule simpliciusculo et valde ramoso.

2. D. junceum.

— — B. *subvelutinum.*

Inter Aprutii segetes.

* 3. D. Consolida. Inter segetes post messem.

* 4. D. Ajacis.

In agris frequens.

* 5. D. velutinum *Bertol. D. Fissum* Ten. *Fl. nap. 1. p. 304.* non *Kit.*

In vallibus editioribus Aprutii : *Monte di Rotella al Sud Est del piano di 5-miglia , Majella , Vallone di Caramanico , M. de' Fiori , M. Corno , Pizzoli ;* Hirpinorum : *Bagnuli ;* Campaniae : *Cepino presso Frasso* (Lostritto).

Obs. Racemi plerumque conferti sunt , non laxi.

* 6. D. Staphysagria.

In apricis saxosis : *Fondi , Monticelli presso Portella , radici di M. S. Angiolo , M. Calvo , e Piana di Peschici nel Gargano ; Lecce etc.* Vulgo *Erba pidocchiara*

7. D. Requieni DC.

In arvis montosis Aprutii et alibi cum praecedente.

Obs. Calcari calycem subaequante nec brevissimo , bracteolisque medio nec basi pedicelli insertis a praecedente dignoscitur.

1 Aconitum Lycoctonum.

— — B. *Neapolitanum ;* glabriusculum , galea conica subclavata , staminibus glabris , unguibus nectarii pilosis , foliis radicalibus amplissimis (diametri subpedalis) profunde 5-palmato-sectis segmentis tripartito-multifidis laciniis elongatis linearibus acuminatis.

In pascuis montosis editioribus ; Hirpinorum : *Cerealto ;* Samnii : *Matese :* Aprutii : *Majella , Valle di Caramanico , M. Corno Selve di S. Nicola , Pizzo di Sivo , Monte de' Fiori , Monte Grande.*

Obs. Nostra planta est affinis subvarietatibus, quae *A. grandiflori, A. Thelisphoni* et *A. vulpariae* nomine, cl. *Reichembach* in monographia *de Aconitis* descripsit, sed a *A. Thelisphono* differt galae fundo subclavato, et ab *A. vulparia* petalis infimis non abbreviatis , rostro obtuso non porrecto.

* 1. Aquilegia vulgaris.

Ad sepes montanas Lucaniae : *Sirino ;* Principat. citerior. *M. della Stella ;* Samnii : *Matese ;* Aprutii : *M. de' Fiori ;* Dauniae : *Gargano.*

* 2. A. viscosa.

In vallibus montosis Aprutii ad saxorum rimas : *Majella alla Valle di S. Spirito.*

Obs. Caule subunifloro humiliori , foliis magis dissectis villoso-viscosis , floribusque pallide coeruleis a priori differt.

1. Nigella damascena.

In Aprutio ad agrorum margines.

2. N. arvensis.

— — B. *glaucescens.*

In arvis arenosis maritimis : *Gargano , Savignano , Tavoliere, B. Taranto , Catanzaro.* (Gussone).

1. Anemone alpina.

— — B. *Millefoliata.. A. millefoliata* Bertol.

— — C. *Flore pleno.*

In pascuis alpinis Aprutii : *Majella , M. Corno.* B. *Velino.*

2. A. narcissiflora.

In pascuis Aprutii editioribus : *Costone, Intermesole* (Gussone) *Monte de' Fiori* (Orsini) *Majella , Monte Corno.*

3. A. ranunculoides.

M. Corno a Campo Aprico , Chiarino al vallone dell' acqua rossa (Gussone).

4. A. nemorosa.

In nemoribus montosis : *Matese.*

5. A. apennina.

In sylvis circa Neapolim : *Valle di S. Rocco , Camaldoli ,* et in submontosis : *Monte della Stella , Sessa , Omignano , Valle ,* etc. In pascuis Apuliae; ubi vulgo *Storta* appellatur.

6. A. coronaria.

In pascuis et collibus apricis ; Japygiae : *Martina ;* Dauniae : *Serra-Capriola , Marina di Chieuti , Conversano.*

7. A. hepatica.

In nemoribus frigidis : Campaniae : *Monti di Caserta ;* Hirpinorum : *Cerealto , Avvocata ;* Samnii : *Matese ;* Aprutii : *Caramanico ;* Picentinorum : *Trinità di Cava , Avvocatella , Monte Finestra ;* Calabriae : *Cucuzzo.*

8. A. hortensis.

In herbidis maritimis : *Monte nuovo , Granatello ,* et ad agrorum margines : *Terra di Lavoro , Montechiuso, Conversano, Tavoliere , Pesto , Acropoli ,* etc.

* 1. Clematis erecta.

In nemoribus Aprutii : *Caramanico , Roccamorice ;* Dauniae : *Gargano a Matinata ;* Calabriae : *Fiume della Fabrizia , Pollino.*

* 2. C. Flammula.

— — B. segmentis suborbiculatis. *C. fragrans* Ten.

— — C. segmentis linearibus.

Ad sepes obvia. C. in Apulia.

* 3. C. Vitalba.

— — B. Foliis integris. *C. Vitalba integra* DC.

Ad sepes communis. *Tavoliere ,* ubi vulgo *Fuoco morto* appellatur.

* 4. C. Viticella.

Ad sepes Lucaniae ; *Potenza ;* Gargani : *M. S. Angiolo ;* Japygiae : *Lecce , Ginosa.*

* 5. C. cirrhosa.

In dumetis et ad sepes : *Brindisi , Bari , Otranto , Lecce , Reggio.*

6. C. semitriloba *Lagasca* et DC. *C. polymorpha* Viviani *Fl. Cors. spec. pag. 9.* et Guss. Prodr. Fl. Sic. 2. pag. 40.

Ad sepes Calabriae : *Monteleone , Reggio.*

1. Thalictrum lucidum *Jacq.* et *Spreng. T. angustifolium Jacq. T. nigricans* Ten. *Fl. Nap.*

In collibus apricis; Samnii : *Molise ;* Dauniae : *Lago Salso presso Manfredonia ;* Calabriae : *M. Cocuzzo , Fontana di Scrisi a Monteleone.*

2. T. glaucum *Linn. T. speciosum* Ten. *Fl. nap.*

In Samnii nemoribus Matese , et in Aprutio.

3. T. elatum.

In sylvis circa Neapolim : *Camaldoli.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

4. T. foetidum.
In montibus Aprutii: *Majella.*
5. T. maius. In Gargano.
6. T. minus. In Magella.

Obs. Antherae elongatae subcuspidatae fere ut in *T. foetido*, sed folia minime viscida.

7. T. aquilegifolium.
Monte de' Fiori, Matese, Gargano alla Valle del Tesoro.
† 8. T. calabricum Spr. *pug. 1. pag. 37. et Syst. Veget. 2. pag. 671.*
In Calabria (ex Sprengel.).
1. Adonis autumnalis.
2. A. aestivalis DC. excl. syn. *A. miniata* Jacq.
— — B. *Bicolor,*
Ad Fucini oras, et in *Gargano.*

Obs. A. aestivalis Fl. Sic. *prodr. 2. pag. 43.* ob carpellas in densam spicam dispositas ad *A. miniatam* veram *Jacquini* amandanda esse videtur.

3. A. distorta; caule subflexuoso unifloro subercolo, foliis radicalibus petiolatis bipinnato-multifidis ciliatis laciniis extimis lineari-lanceolatis latiusculis brevibus, carpellis ovatis uncinatis angulato-reticulatis glaberrimis. *Ten. Fl. nap. prodr. app. IV. pag. 10.* Guss. *Pl. rar. pag. 218.*
— — A. *Flore majore albido.* Ten. *Fl. nap. III. tav. CXLIX. fig. 1.*
— — B. Flore minore luteo. *A. pyrenaica* et *A. apennina* Schouw et Brocchi *in Bibliot. Ital. t. 4. n. 66.*
In glareosis alpinis Aprutii *A. Majella, M. Amaro. B. Velino, M. Corno.*
1. Ranunculus hederaceus.
In inundatis maritimis Calabriae: *Corigliano, Cassano.*
2. R. aquatilis *DC.*
Mazzoni di Cardito, di Capua, di Basilicata; Laghi di Pesto, di Velia.
3. R. pantothrix *DC.*
In rivulos Sebeti.
4. R. peucedanoides *Desf.*
Fiume Sangro.
5. R. Seguieri.
In rupium fissuris prope nives: *M. Corno, M. Bacucco* (Orsini), *M. Amaro.*
6. R. magellensis; caule subunifloro, foliis radicalibus cordato-reniformibus subtrilobis, lobis crenatis, caulino lanceolato integerrimo, petalis leviter emarginatis (albis). *Ten. Fl. nap. prodr. suppl. II. pag. 58. Ranunculi montani I. species prima* Clus. *hist. 4. p. 234.*
In alpinis Magellae prope nives deliquescentes.

Obs. Ab affini *R. alpestre* differt foliis leviter trilobis, lobis crenatis nec tripartitis laciniis trilobatis, petalis minime profunde obcordatis.

7. R. aconitifolius.
— — B. *platanifolius.*
Pizzo di Sivo (Orsini).
8. R. Lingua.
In palustribus montosis: *Matese.*

Obs. Carpellae tuberculatae.

* 9. R. Flammula.
In paludibus Aprutii: *Pescara.*
10. R. ophyoglossifolius *DC.* excl. syn. *R. uliginosus Ten. in literis.*
In paludosis: *Mazzoni di Capua, Cardito, Laghi di Velia.*
11. R. uliginosus *Willd. Enum.*
— — B. Caule decumbente basi radicante. *R. uliginosus* Ten. in literis. *R. cochlearifolius* Hornemann. *R. fontanus* Presl. et Guss. Fl. *Sic. prodr. 2. pag. 52.* (fide speciminis).
In udis montosis et ad rivulos montium Calabriae: *La Serra, Mongiana, Sila sul Masone* (Thomas) *Li corsici, Aspromonte ai cannavi, ai piani di Reggio e di S. Agata* (Gussone).

Obs. Etiam in varietate B. semina tuberculata comperi nec levia, uti ex cls. *Prestio* et *Gussonio*, quapropter a *R. uliginoso* specie non differre mihi visa est.

* 12. R. lateriflorus. *R. nodiflorus* Ten. *Fl. nap. 1. p. 311.*
In paludibus sylarum, *Serra* (Thomas).
* 13. R. bullatus.
— — A. *parviflorus;* foliis vix bullatis. Ten. Fl. nap. I. pag. 312. tav. XLIX.
In pascuis montosis Dauniae: *Andria, Conversano;* Lucaniae: *Potenza;* Japygiae: *Martina, Ginosa.*

Obs. Carpellae compresso-triquetrae subreticulatae breviter rostratae in capitulis elliptico-subrotundis dispositae,

14. R. chaerophyllus DC. excl. synon. *R. Thomasii.* Ten. Col. *ecphr. t. 311* et Bocc. *mus.* 162.
— — B. *Flabellatus* Desf. *Fl. Atl. tab. 114. Ranunculus alter saxatilis asphodeli radice.* Col. *ecphr. 1. pag. 312. tab. 313. R. radice tuberosa reticulata.* Bocc. *mus. tab. 124. fig. 5.* (foliis radicalia tantum repraesentans) *Ranunculus minimus apulus Col. luteus.* Bar. *ic. 791.*
Var. *A.* in Magella. *B.* in pascuis montosis insulae Caprearum; Campaniae: *Monti di Frasso;* Lucaniae: *Potenza;* Dauniae: *Tavoliere, Andria.*

Obs. Carpellae laeves glabrae stylo acuminato terminatae, minime reflexo, hanc speciem primo intuitu a *R. monspeliaco* distinguere faciunt; in quo carpellae adsunt scabrae margine superiore hirsutiusculo apice exquisite reflexo Caeterum planta uti congeneres mirum in modum variat statura, incisione et villositate foliorum. Folia radicalia in A. tripartita et fere subcrenata, segmentis subrotundis crenatis: in B. ovalia vel cuneata tantum dentata, semper glabra, reliqua vero villosa et villoso-sericea.
R. pedunculatus Viv. *Fl. Cors. specim.* non est nisi varietas humilis uniflora *R. flabellati.*

* 15. R. illyricus. Ten. *Fl. nap. 1. pag. 314.*
— — B. foliis radicalibus primordialibus tripartitis, calyce reflexo. *R. monspeliacus* Ten. *Fl. part. di nap 1. pag. 451. e viag. di Abruz. pag. 72.*
In pascuis montosis: *Piano di Faito a Castellammare; Gargano a Monte Calvo; Montevergine; Frasso.*

Obs. Carpellae omnino similes illis *R. Chaerophylli;* qua nota praesertim a *R. monspeliaco* dignoscitur. *R. illyrici* Lin. specimen unicum possideo a cl. *Thunbergio* acceptum et in Graecia lectum, in quo folia primordialia revera simplicia et calyces patentes uti ex auctoribus deprehenduntur. Plantae caeterae ex speciminibus Pestini (*Lang.*), Vindobonae (*Mayer*), et in omnibus nostri regni montibus lectis, nec non in Horto Regio a plurimis annis cultae, habent folia primordialia tripartita et calyces reflexos. Hisce characteribus innixus nostram plantam ad *R. monspeliacum* potius quam ad *R. illyricum* pertinere existimavi, et tantum ex accuratiori collatione speciminum authenticorum *R. monspeliaci* a cl. *Montagne* (Lugduni) et *Viviani* (Monspelii) acceptis, characterem unicum nuperrime eruere potui ad has species rite discriminandas, quem in carpellarum differentia agnoscere oportet. *R. illyricus* tomento gaudet magis albo-sericeo quam *R. monspeliacus*, sed hoc charactere a *R. chaerophyllo* potius, quam ab ipso dignosci potest. Caeterum harum spe-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

cierum differentia characteribus innitur tam debilibus, ut eas in unam eademque speciem complecti, ex cl. *Haberlè* sententia, sanius consilium foret.

16. R. garganicus; foliis decomposito-multifidis laciniis oblongo-linearibus villosiusculis, scapis unifloris adpresse villosis, petalis obovato-oblongis crenato-erosis, carpellis uncinatis adpressis in spicam cylindricam congestis, calycibus patentibus. *Ten. Adnot. ad Cat. Semin. H. R. Neap.* (1830).

— — B. Caule multifloro folioso, foliorum laciniis lineari-oblongis obtusiusculis. *R. Thomasii* H. R. Neap. et Ten. *Fl. nap. III. tav. 146.* non *Fl. nap. prodr.*

Caulis 1-2 pedalis in A. simplex, in B. plus minusve ramosus, petioli folia subaequantes, in B. quandoque eis duplo longiores, nunquam 3-plo et 4-plo ut in *R. millefoliato*. In var. B. folium unum vel alterum primordiale adest simpliciter tripartitum segmentis ovato-trilobis pollicaris diametri in anthesim evanidum. Flores magni intense lutei. Calix in A etiam post anthesim adpressus, in B. patens vel reflexus. Carpellae in spicam fere pollicarem dispositae glabrae subtuberculatae uncinatae.

In herbidis montosis Gargani: *Montecalvo, Monte sacro.* Var. B. in Lucania: *Potenza* (Rosano).

Obs. Species intermedia inter *R. chaerophyllum* et *R. millefoliatum*. Ab hoc differt habitu firmiori, duplo majore, foliis atrovirentibus villosis brevius petiolatis lobis duplo latioribus et brevioribus, tuberculis maxime elongatis. A *R. chaerophyllo* discrepat foliis decompositis, foliolis linearibus, fibris radicalibus erectis nullis.

Semina varietatis *B.* sub nomine *Ranunculi Thomasii* botanicis exteris quandoque communicata fuerunt; idcirco nil mirum, si cl. Decandollius *R. Thomasii* ad *R. chaerophyllum* amandaverit, a quo R. *Thomasii* verus abunde differt, sicut ex descriptione et icone in Fl. nap. evulganda patebit.

17. R. millefoliatus *Vahl.* et *Desf. R. leptophyllus asphodeli radice.* Col. *Ecphr. I. pag. 312. t. 311.*

In pascuis montosis Lucaniae: *Potenza*; Calabriae: *Pollino.*

18. R. Thora.

In herbidis Aprutii: *Monte Corno* (Orsini). *Majella, Vallone di S. Spirito.*

Obs. Flores aurei, folia laete viridia.

19. R. brevifolius, (radice fasciculata) caule unifloro incurvo, foliis coriaceis glaberrimis glaucis, radicalibus petiolatis apice trilobis, lobis lateralibus subintegris intermedio breviori usque ad folii tertiam partem producto, caulino sessili cuneiformi tripartito, carpellis glabris laevibus stylo circinnato uncinatis. *Ten. Fl. nap. prodr. supp. 2. p. 58.* DC. *Syst. nat. 1. p. 266.* Guss. *Pl. rar. pag. 22.* Ten. *Fl. nap. tav. 149. fig. 2.* sub nomine *R. brachyphylli. R. cyclaminis folio, fibrosa et praemorsa radice minore.* Micheli *pl. Rom. et Neap. in Herb. Vaillantii in Museo H. R. Parisiensis asservato, n. 964.*

In glareosis editioribus Aprutii: *Costone, Intermesole* (Gussone) *Velino, M. Corno, M. Focaleto, M. Amaro.*

Radix e fibris crassis longissimis fasciculatim consita.

Obs. Petala citrina, carpellae subglobosae punctatae dorso subcarinatae aliquando venosae. A praecedente, cum quo a clar. Sprengelio confunditur, differt in primis radicibus minime tuberosis grumosis asphodeliformibus, sed fasciculatis fibris subcylindraceis longissimis e caudice verticali ortis. De recta synonymi *Michelii* collocatione, quod cl. DC. dubitans ad *R. hybridum* refert, (*R. Veget. t. I. pag. 266.*), oculari speciminis inspectione certus factus sum.

* 20. R. sceleratus.

In fossis et paludibus obvius.

21. R. montanus (*verus*).

In pratis editioribus Aprutii ad nives deliquescentes: *M. Amaro, M. Focaleto.*

Obs. Folia radicalia orbiculata glaberrima obscure virentia semiquinqueloba, caulis digitalis apice tantum adpresse pubescens, foliorum floralium lobi lineares integerrimi et calyx subglaber hanc speciem a sequentibus, cum quibus saepe confunditur, dignoscere faciunt.

22. R. Villarsii *DC. R. montanus* (Orsini) *Pl. exsicc. ex Aprutio.*

In pascuis montosis Aprutii: *Monte de' Fiori, Pizzo di Sivo* (Orsini) *Velino, Monte Corno, Majella.*

23. R. Gouani *DC. R. montanus* Orsini *Pl. exsicc. ex Aprutio.*

— — B. Foliis palmato-quinquepartitis.

In pascuis montosis Aprutii: *Pizzo della Cavata, Monte di Campli* (Orsini) *Majella*; Hirpinorum: *Cervalto* (Guss.); Samnii: *Matese*, var. B. *Pollino.*

Obs. Planta magnitudine a statura 2-pollicari ad pedalem mire variat. Haec et praecedens a *R. montano* foliis dissectioribus, laciniis angustis acutis villosis vel pubescentibus lacte viridibus primo intuitu discriminantur. *R. Villarsii* a *R. Gouani* differt foliis radicalibus 3-5-partitis circumscriptione subcordata, non 3-5-lobata circumscriptione reniformi vel orbiculata, corollis aureis non flavis.

24. R. Thomasii; radice fibrosa, foliis radicalibus ternato-sectis, segmentis 5-partito-multifidis subvillosis, caulinis mediis tripartitis, summis integerrimis omnibus, petiolis caulibusque villoso-sericeis pilis patentibus, caule ramoso paucifloro pedunculis teretibus, calycibus adpressis, carpellis levibus compressis uncinatis. *Ten. Fl. nap. prodr. suppl. II. pag. 68. Cat. app. I. pag. 33. edit. alt. pag. 49.* non *R. Thomasii* Ten. in *Enumer. semin. H. R. neap.* et in literis superiorum annorum. *R. alpinus parvus caespitosa radice Geranii columbini folio*; Micheli *pl. exsic. ex Roma et Neap. in H. R. Parisiensi asservatae, n. 828.*

In vallibus Sylae Calabriae citerioris: *Vallone del Crocifisso.* (Thomas).

Obs. Species intermedia inter *R. Villarsii* et *R. acrem*, non inter *R. flabellatum* et *R. millefoliatum*, uti perperam ipse dixi in *Fl. nap. prodr. loc. cit.* Idcirco a *R. chaerophyllo*, cui a quibusdam auctoribus jungitur, differt in primis characteribus sectionis, *Ranunculi* species radicibus fibrosis praeditas complectentis, insuper ab eo differt incisione foliorum et carpellis uncinatis.

25. R. acris.

— — B. *Napellifolius* Crantz *non DC.*

— — C. *Multifidus* DC.

— — D. *Calabrus*; foliis radicalibus et caulinis ternato-tripartitis segmento medio petiolato, reliquorum laciniis cuneatis incisis utrinque velutinis, caule tripedali ramosissimo. An species propria?

In pascuis humentibus: *Aspromonte, Revisondoli* (Gussone). *Piano di 5-miglia. B. Monte Corno* (Orsini) *C. Pesco Costanzo* (Gussone) *D. presso il casino di Falitto nella Sila grande* (Thomas).

* 26. R. brutius; caule erecto villoso multifloro; foliis 3-5-partitis segmentis 3-partitis lobis lanceolatis bifidis utrinque pubescentibus, pedunculis teretibus, calyce adpresso petalis dimidio breviore, carpellis levibus, stylo longe caudato uncinatis. *Ten. Fl. nap. prodr. suppl. I. pag. 61. Fl. nap. t. I. tav. L. DC. Reg. Veg. 1. p. 278.*

In nemoribus Calabriae: *Pollino, M. Cocuzzo, Sila, Aspromonte.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

27. R. lanuginosus.

— — B. *Constantinopolitanus.*

In sylvis obvius: *Valle di S. Rocco, Camaldoli* et alibi.

28. R. velutinus; foliis radicalibus 3-partitis, lobis latis cuneiformibus inciso-dentatis caulèque erecto multifloro holosericeis, pedunculis teretibus subcorymbosis, carpellis muticis levibus, pubescentia caulis et petiolorum patentissima. *Ten. Index semin. H. R. neap. 1825. in notis pag. 11. Fl. nap. prodr. append. V. pag. 17.* Guss. *Prodr. Fl. Sic. 2. pag. 50.* Ten. *Fl. nap. tav. CXLVII.*

Ad valles humentes et in pascuis frequentissimus.

Obs. Seminibus omnino muticis ac levibus et pubescentia a *RR. nemoroso, lanuginoso*, et sequente praesertim distinguitur.

29. R. neapolitanus; radice fibrosa, caule erecto multifloro petiolisque patenti-pilosis, foliis pubescentibus nigro alboque variis radicalibus ultra medium 3-fidis, lobis rhombeis, parciter lobato-dentatis dentibus obtusis, caulinisque petiolatis lobis angustioribus subinciso-dentatis, pedunculis teretibus, carpellis levibus stylo uncinatis. *Ten. Ind. Sem. H. R. neap. prò anno 1825* in notis *pag. 11. Fl. nap. prodr. append. V. pag. 16 et Fl. nap. tav. CXLVIII.*

In uliginosis montanis: *Selve di S. Nicola alle radici di Monte corno; Gargano a Monte Calvo; Monte della Stella nel Principato citeriore; Cepino in Terra di Lavoro.*

Obs. A *R. nemoroso* cui valde affinis, distinguitur in primis pedunculis teretibus non sulcatis. A *R. lanuginoso* differt foliis minime holosericeis segmentis primariis subrotundo-rhombeis dentibus obtusis, nec cuneiformibus acute dentatis, radicibus fasciculatis fibris illarum *R. bulbosi* crassitudinem aequantibus, sed duplo longioribus et absque bulbo ad collum.

31. R. bulbosus. In pascuis humentibus communis.

32. R. phylonotis.

— — B. *Intermedius;* foliis subglabris.

— — C. *Parvulus;* caule humili, foliis radicalibus trilobis, carpellis utrinque verrucoso-tuberculatis. *R. parvulus* Lin. *R. minimus apulus* Col. *Ecphr. t. 316.*

In pratis communis. C. in collibus: *Agnano, Potenza, Cilento.*

33. R. arvensis.

In agris argillosis et inter segetes Hirpinorum: *Dentecane;* Gargani; Aprutii: *Cappadocia, Petrella.*

34. R. muricatus.

In depressis humidis circa Neapolim: *Pascone, Agnano* et alibi.

35. R. parviflorus. *Linn.*

In aridis insulae Inarimes: *Casamicciola.*

36. R. trilobus *Desf.* et *DC.* excl. synon. *R. Rosani.* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 32.*

In Lucania: *Basilicata.*

* 37. R. Ficaria *Linn. Ficaria ranunculoides* DC.

In arvis et ad agrorum margines.

† 38. R. crinifolius; radice fibrosa, caule simplicissimo debili, foliis radicalibus cuneiformibus longe petiolatis integerrimis. Planta semipedalis subunifiora glabriuscula, flores citrini. *Ten. R. alpinus infirmus verbenae nodiflorae foliis* Cupan. Hort. Cath. p. 165. *R. palustris crinifolius* Bocc. *Plantae exsicc. ex Herb. Vaill. in Mus. H. R. Paris. asservatae!*

Prope Genusium in Peucetiae demissis semel legit cl. *Rosanus.*

1. Helleborus foetidus.

In sylvis communis.

2. H. hyemalis. (*Eranthis hyemalis* DC.).

In montibus Campaniae: *Valle di Terella presso Lenola* (Notarjanni); Dauniae: *Alberona presso Biccari* (Baselice), *Monte S. Angelo al Gargano;* et in montibus Aprutii: *Palmadessa presso il piano di 5-miglia*, et alibi.

3. H. Bocconi; foliis glabris radicalibus caule subbifido brevioribus digitato-pedatis, foliolis omnibus cuneiformibus profunde sectis in 2-5-laciniis lanceolatis incurvo-undulatis argute serratis, subtus grosse rugosis, floribus cernuis pedunculatis (virescentibus) petalis ovatis obtusis. *Ten. Fl. med. univers. e Fl. part. di nap. tom. I. p. 459. Fl. nap. prodr. app. IV. pag. 26.* Guss. *Prodr. Fl. Sic. 2. p. 62. H. Bocconi, et H. intermedius* Guss. *pl. rar. pag. 224. H. viridis.* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 32. H. niger foliis dissectis* Bocc. *Mus. tab. 11. fig. 2. H. purpurascens B?* DC. *Prodr. pag. 918.*

In nemoribus montosis Aprutii: *Morrone* (Guss.), *Valle dell'inferno, Bosco del Monte Grande;* Samnii: *Matese;* Lucaniae: *Cilento;* Calabriae: *Mongiana* (Thomas), *Lobianco, Piano della Corona sopra Bagnara, Piana di Serisi* (Guss.), *Mendicino, Cosenza.*

Obs. Caulis 1-2-pedalis subdichotomus, folia laete viridia lucida utrinque glaberrima subtus pallidiora rugoso-nervosa, caule multifloro duplo triploque altiore foliis longiore, foliis pedatis utrinque glaberrimis non digitatis, floribusque viridibus ab *H. purpurascente* differt. *H. intermedius*, planta calabra ad hanc speciem pertinens mihi visa est.

1. Trollius europaeus.

In pascuis subalpinis: *Pietra Camela, Chiarino* (Guss.), *M. Corno* (Orsini).

Droseraceae.

1. Parnassia palustris.

Ad aquarum stillicidia in Aprutio: *Majella.*

Classis Didynamia.

Gymnospermia

Labiatae.

* 1. Ajuga reptans.

— — B. *Montana, A. pyramidalis.* Ten. Fl. nap. II. pag. 4.

In sylvis et nemoribus communis. *B. Montevergine, Monti di Abruzzo.*

2. A. pyramidalis *Ten. Relaz. del Viag. di Abr. pag. 74.*

In Aprutii montibus: *Majella, Scrimaccavallo.*

3. A. alpina.

In editioribus herbidis Aprutii: *Grotta Caprara, Monte di Pizzoli.*

4. A. genevensis.

— — B. *Garganica;* foliis radicalibus majoribus oblongis subintegerrimis, caulinis oblongo-lanceolatis dentatis, caulibus numerosis demissis.

In montibus Aprutii. B. in Gargano (*a Carbonara di M. S. Angiolo*).

5. A. orientalis.

Ad sepes et in apricis collibus Calabriae: *Aspromonte* (Thomas) *Staiti, Vallone di Pendola, Monticello, Serisi* (Guss.).

6. A. acaulis *Brocchi. A. decumbens* Ten. *Fl. nap.* non *Thunb.*

In pascuis montosis editioribus: *Aspromonte, Mongiana, Suverla* (Thomas); *Pollino al piano del trabucco;* Aprutii: *Velino, M. Corno* (Brocchi).

* 7. A. Iva.

— — B. *Moschata.*

In siccis montosis: *Montevergine, Monti di Caserta, Matese, Gargano, Calabria, B. Majella.*

* 8. A. chia. *Lin. A. chamaepythis.* Ten. *Fl. nap. II. p. 5.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Guss. *Fl. sic. prodr. 2. pag. 66.* et plurium auctorum Florae italicae.

In arvis et apricis siccis: *S. Maria del pianto ; Strada del Campo* prope Neapolim; in Aprutio: *Colle Bringione, M. de' Fiori;* in Apulia: *Gargano.*

9. A. chamaepithys (*vera*).

In collibus Aprutii: *Assergio.*

Obs. Flores caerulei foliis duplo breviores, caules erectiusculi, folia inaequaliter tripartita laciniis obtusiusculis, cariopsides reticulatae. In praecedente flores lutei folia subaequantes et caules decumbentes, folia aequaliter tripartita laciniis duplo angustioribus acutis. Icones *Florae Danicae 733.* et *Dodon. pempt. 46.* ad hanc speciem rite pertinent, illas vero *Black. herb. t. 528.* et *Zannich. Piante de' lidi veneti fig. 251.* ad praecedentem amandare oportet. De harum iconum discrepantia merito quaestuus est cl. Gussonius. (*Fl. sic. prodr. 2. p. 66.*) nam ad eamdem speciem referri non possunt.

* 1. Teucrium fruticans.

Colline di Casalicchio alla Torre delli pioppi (*Princip. citra*) (Giordano), *rupi marittime presso Fondi* (Notarjanni).

* 2. T. campanulatum.

Tavoliere, Conversano, Bari, Lecce.

* 3. T. Botrys.

Majella, Monte de' Fiori, Gallipoli.

* 4. T. Scorodonia.

In montibus frequens: *Castellammare, Montevergine, Matese, Fano di Corno, Gargano, M. della Stella.*

* 5. T. Scordium.

In pratis humentibus Aprutii: *Pesco Costanzo, Revisondoli.*

* 6. T. scordioides.

— — C; caule graciliore ascendente, surculorum foliis glabriusculis. *T. lanuginosum* Hoffm. et Link *Fl. Port. I. p. 80. t. 1.*

In pascuis humidis: *Fusaro, Agnano, Pascone, Licola.* B. in nemoribus: *Real Parco di Capodimonte, Caserta.*

* 7. T. Chamaedrys.

In apricis siccis collium et montium totius regni.

* 8. T. flavum.

M. S. Angiolo di Castellammare, Montevergine, Matese, Gargano.

* 9. T. spinosum.

In pratis siccis Dauniae: *Conversano ;* Japygiae: *Lecce.*

* 10. T. montanum.

— — B; *supinum.*

In montibus regionis mediae et septentrionalis frequens.

Obs. Cl. Lamarckii sententiam sequens *T. supino* a *T. montano* specie non differre sum persuasus. In speciminibus germanicis et gallicis *T. montani* folia plana et remota nec non calyces cuspidati adsunt. Item et in nostris folia quandoque plana plus vel minus conferta supra glabra vel sericea, calyces glabriusculi vel subcanescentes plus minusve cuspidati observantur.

* 11. T. Polium.

In montibus Aprutii.

* 12. T. pseudo-hyssopus.

— — B. *Minus ;* spicis capitatis compactis, caule erecto, foliis profunde sectis. *T. capitatum* Ten. *Fl. nap. II. pag. 12,* non Lin.

In arenosis maritimis et collibus: *Granatello, Salerno, colline di Castellabate, di Agnone, Licosa ;* in Apulia: *Tavoliere.* B. *Lecce, Calabria*

1. Satureia capitata.

Gargano (*alle radici di M. S. Angiolo, Forchia dell' asino prima di Monte Sacro*), *Lecce, Otranto, Martina, Ostuni.*

2. S. fasciculata *Rafinesque, precis des decouvertes pag. 39. S. approximata* Biv. *manip. 5. pag. 13. Thymus fruticulosus.* Ten. Fl. nap. prod. sup. 3. in Fl. nap. t. 2. pag. 379. an ? *inodorus ?*

In collibus aridis Japygiae: *Grottaglie* (Marinosci), *Capri.*

3. S. cuneifolia; pedunculis axillaribus 1-3-floris bracteatis, foliis obovato-cuneatis canescentibus subconduplicatis punctato-hispidis, caule fruticoso. *Ten. Fl. nap. prod. pag. 33. Fl. nap. tav. 151. fig. 2.*

In collibus aridis: *Manfredonia* (*ne' sepolcreti di Siponto*), *Lecce, Monopoli, Taranto.* Suffrutex.

Obs. Marum hispanicum parvo obtuso folio Barr. *ic. 689,* quod cl. Lamarck sub *Thymo Nepeta* cum dubitationis signo refert, ad nostram plantam potius pertinere videtur.

4. S. montana.

— — B; calycibus purpureis, floribus sessilibus, *S. hyssopifolia* Bert. *ann. di Stor. Naturale* (1829) *fasc. 3. pag. 406. S. subspicata.* Ten Appendix ad Ind. sem. H. R. Neap. pro anno 1827 (in notis).

In saxosis montosis: *Castellammare, Caserta, Capo di Palinuro.*

Obs. Var. B. majori hirsutie et pedunculis abbreviatis a typo speciei discedit, sed speciminibus plurimis inspectis ab una ad alteram tramitus facile detegitur. Juxta locorum diversitatem ramis elongatis, floribusque longe pedunculatis, vel ramis coarctatis, floribusque subsessilibus ludit. Calycis dentes inferiores superioribus passim longiores vel eos subaequantes etiam in eodem individuo saepe deprehendi.

Variat corollis purpureis et albis.

5. S. graeca. Fl. nap. tav. 151. fig. 2.

— — B; *angustifolia ;* glabrata.

Ad muros ubique. B. in montanis: *Gargano.*

6. S. tenuifolia; corymbis multifloris verticillato-spicatis breviter pedunculatis, bracteis calyce hirsuto duplo brevioribus, dentibus calycinis erectiusculis, foliis hirsutiusculis inferioribus ovato-lanceolatis superioribus lineari-lanceolatis margine revolutis, caule suffruticoso erecto ramis virgatis. Planta virescens. *Ten. Fl. nap. prod. pag. 33. Synops. edit. alt. pag. 49. Fl. nap. tav. 151. fig. 4.*

In collibus et saxosis siccis: *Ruine di Pompei, Pozzuoli, Baja, Miseno,* et alibi. Suffrutex.

Obs. A *S. juliana* haec nostra calycinis dentibus patentibus non connivantibus, bracteolis calyce duplo brevioribus, necnon defectu canitiei potissimum dignoscitur. Deinde a *S. graeca* corymbis sessilibus vel brevissime petiolatis, foliisque floralibus brevioribus diversa judicatur.

7. S. juliana. *Fl. nap. tav. 151. fig. 3.*

In saxosis calcareis: *Capri ;* in Aprutio: *Monte de' Fiori ;* in Hirpinis: *Monte di diecimari.*

Obs. Ab affinibus *S. tenuifolia*, et *S. graeca* differt verticillis compactis rite fastigiatis bracteis longioribus, e floribus subsessilibus dense parallele stipatis compositis. Planta glaucescens. *Icon Morisonii; hist. 3. Sect. XI. tab. 17. fig. 4.* adamussim plantae nostrae respondet.

S. tenuifolia habet verticillos spicatos laxiusculos, bracteis duplo breviores.

S. graeca habet pedunculos axillares longe racemosos.

8. S. canescens; incano-hispida, pedunculis axillaribus 2-7-floris cymosis subsecundis, bracteis calyce brevioribus, foliis radicalibus ovatis superioribus lineari-lanceolatis, caule erectiusculo basi suffruticoso. *Guss. Pl. rar. pag. 228. tab. 42.*

In collibus maritimis Japygiae: *Turanto, Gallipoli, Otranto* et alibi. Suffrutex.

Obs. A praecedenti caule erecto, omnibus partibus pilis horizontalibus hirtis, floribusque subsessilibus differt.

9. S. nervosa Desf. et Guss. *Pl. rar. pag. 227 exclusa syn. S. capitata* Desf. *S. filiformis* Ten. *Prod.* et *Marinosci viaggi botanici.* tom. 1. pag. 299.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In collibus maritimis: *Taranto, Gallipoli, Lecce* (Guss.) *Polignano, Grottaglie* (Marinosci).

Obs. Cl. *Desfontaines* loco a cl. *Gussonio* citato duas plantas abunde diversas descripsit: *S. capitatam* nempe cum icone tab. 121. fig. 2., et *S. nervosam* absque icone.

10. S. consentina; caulibus suffruticosis decumbentibus, ramis filiformibus, foliis lineari-setaceis utrinque attenuatis petiolatis, revolutis hispidis (5. lin. long. $\frac{1}{4}$ lin. lat.), pedunculis cymosis secundis patentibus, calycis dentibus capillaribus fere longitudine tubi incurvi, bracteis setaceis calyce brevioribus. Planta hispido-scabra canescens, corollae purpureae pilosae. *Ten. Fl. nap. prod. app. V. pag. 17. Fl. nap. III. tav. 151. fig. 1.*

In Calabriae sepibus: *Porta Piana e Donnici, presso Cosenza.* Floret Julio. Suffrutex.

† 1. Hyssopus officinalis *Gargano* (Baselice; viaggi Fisico-botanici tom. 1. p. 388.) *Costa di Fascia e Pietra cantavallo in Abruzzo* ulteriore 2.° (*Gravina; Viaggi Botanici* tom. 2. pag. 73.)

1. Nepeta Cataria.

— — B; *canescens*; citriodora.

In campis Aprutii. B. in hortis.

2. N. violacea. *Monte Corno.*

3. N. nuda. *Matese, Monte Corno.*

4. N. graveolens. *Monte Corno.*

1. Lavandula multifida.

In Calabria: *Capo dell' Armi.*

2. L. spica Willd. *L. vera* DC.

Pollino alla scala di Morano (Thomas); *Gargano* (Baselice).

3. L. Stoechas.

Ischia, Sperlonga presso Fondi, Capo di Palinuro, Velia, Calabria.

† 4. L. dentata. In *Gargano* (Baselice viag. Botan. *al Gargano, nella racc. di viaggi Fisico-Botanici* t. 1. pag. 389.

* 1. Sideritis romana.

In ruderatis obvja.

* 2. S. montana.

In Aprutii montibus: *Salviano, Monte di Mezzo.*

* 3. S. syriaca.

In glareosis montium Samnii et Aprutii: *Castel di Sangro, Salviano, Pettorano, Morrone.*

* 4. S. brutia; suffruticosa, tomentoso-lanata, foliis obovato-spathulatis subcrenulatis obtusis, floribus verticillato-spicatis, bracteis ampliatis cordatis acutis nervoso-reticulatis pubescentibus subaequantibus (viridi-lutescentibus) *Ten. Fl. nap. II. pag. 16. tav. 51. S. sicula* Ucria, *ex Guss. Prod. Fl. sic. tom. 2. pag. 85.*

In glareosis montosis Lucaniae: *Alpe di Latronico, Ruggia;* Calabriae: *Tempone, Pollino, Cocuzzo;* Dauniae: *Gargano* (*Piano del Campo santo di S. Angiolo, Salita da Manfredonia a S. Angiolo*).

Obs. A *S. syriaca* differt verticillis approximatis, bracteis maximis verticillos subaequantibus. A *S. taurica*, cui magis affinis, nostra planta tamen differt foliis niveis tomento densissimo indutis obtusis, non pallide virentibus tantum lanuginosis acutis, verticillis minime contiguis, ac toto habitu. Haec enim in H. Regio plurimis annis culta faciem non mutavit et semper a *S. brutia* in eadem areola vegetante diversa permansit. Nil mirum si cl. *Reichenbach* e speciminibus a cl. *Orsinio, S. brutiae* nomine acceptis et Aprutio lectis, eam a *S. syriaca* haud differre autumaverit; in Aprutio enim nunquam *S. brutia*, sed tantum *S. syriaca* sponte crescit, cujus varietas bracteis subviridibus prima fronte inspecta cum *S. brutia* facile confunditur.

* 1. Mentha sylvestris

— — B; foliis pectinato-dentatis supra glabris viridibus subtus argenteis, verticillis remotis, staminibus exsertis: *M. Rosani* Ten. *Fl. nap. app. V. pag. 18.*

— — C; foliis oblongo-lanceolatis supra pallide viridibus glabris subtus argenteis. *M. Eisenstadiana* Opitz. ex Mayer *pl. exsicc. agri Boici. M. sylvestris* var. *longifolia* Ten. *Fl. nap. prod. pag. 33. et Fl. nap. II. pag. 28.*

In Aprutii montibus: *Majella alla valle di S. Spirito.* B. in Lucaniae humentibus: *Potenza* (Rosano). C. ad rivulos: *Majella alla valle di S. Spirito.*

Obs. Folia glabriuscula, spicae elongatae e verticillis distantibus, stamina corolla longiora.

2. M. serotina; foliis ellipticis breviter petiolatis supra scabris subtus canescentibus dentato-undulatis, spicis abbreviatis e verticillis approximatis compactis, staminibus inclusis. *Ten. Flora part. di nap. tom 1. pag. 472. Fl. nap. prod. app. IV. pag. 27.*

— — B; staminibus exsertis. *Fl. nap. tav. 156.*

— — C; foliis utrinque canescentibus undulatis serratis incisis, staminibus exsertis. *M. crispa* Ten. *Fl. nap. II. pag. 29. M. reflexifolia* Opitz, ex Mayer *pl. exsicc. ex Germania. M. sylvestris nemorosa* Ten. *Relaz. del viag. di Abruzzo pag. 74.*

Ad agrorum margines, in fossis locisque inundatis. C. in Lucania: *Potenza* (Rosano) *Sessa nel Cilento* (Giordano) et in Aprutio: *Pietracamela.* Peren.

* 3. M. macrostachya; spicis cylindricis basi subinterruptis, pedicellis glabris, bracteis lineari-lanceolatis verticillo brevioribus bracteolis bipartitis, foliis cordato-ovatis crenato-dentatis obtusis rugosis supra pilosis subtus incano-villosis, floribus albis. *Ten. Fl. nap. prod. pag. 33, Flor. nap. II. pag. 30.*

— — A. *Major;* foliis cordato-ellipticis, spicis compactis crassis staminibus exsertis. *Ten. Fl. nap. II. p. 3. tav. 56.*

— — B. *Minor;* foliis cordato-ellipticis, spicis compactis crassis staminibus inclusis.

— — C. *Elongata;* foliis cordato-ellipticis spicis elongatis e verticillis remotiusculis, staminibus exsertis.

— — D. *Bauhini;* foliis superioribus rotundatis, spicis abbreviatis, staminibus exsertis. *M. neglecta* A. Ten. Fl. nap. prod. app. III. in Fl. nap. t. II. pag. 379.

— — E. *Neglecta;* foliis superioribus circinatis, spicis elongatis e verticillis remotiusculis, staminibus exsertis. *M. neglecta B.* Ten. *Fl. nap. IV. tav. 157. fig. 1.*

In fossis et ad agrorum margines, secus rivulos et in humidis omnes enumeratae varietates passim occurrunt. Peren.

* 4. M. rotundifolia.

Ad fossas: *Bagnuoli, Potenza.*

Obs. Spicis elongatis e verticillis remotis, bracteis flores excedentibus, staminibus inclusis, floribus caeruleis, planta virescenti glabriuscula, a praecedente dignoscitur.

5. M. Lamarckii; spicis oblongis, verticillis approximatis, foliis cordatis serratis undulatis subsessilibus, dentibus divergentibus cuspidatis, supra viridi-pubescentibus subtus incanis, calycibus pedunculisque hirtis staminibus corollam aequantibus, bracteis lineari-bus integerrimis. *Ten. Fl. nap. prod. append. V. pag. 19. M. crispa var. A.* Lamarck *Dict. Encycl. t. 4. pag. 106. M. rotundifolia var. B.* DC. Fl. Franc. t. 3. p. 354. *M. spicata rotundifolia crispa* Joan. Bauh. hist. 3. p. 2. pag. 218. *M. altera* Dod. *pempt. 95. M. spicata rotundifolia crispa cruciata Parkinsonii. Raj. t. 1. pag. 531. M. rotundifolia crispa spicata* Gasp. Bauh. *M. sativa altera*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Dodon. Moris. *hist. 3. Sect. 11. tab. 6. fig. 4. M. crispa* H. Paris. (fide speciminis, quod in eodem horto, ipse, anno 1824 legi). *M. crispata* Schrad. et Spreng. *Syst. veg. 2. pag. 722. M. viridis, crispata;* Fresenius. *Enumeratio mentharum; in Flora, oder Botanische Zeitung 1827. t. 2. p. 225.* et hoc teste, *M. laevigata* Willd., *M. cordifolia* Opitz., *M. hercynica* Röchel, et *M. crispa* Roth.

Ad Vulturni ripas (Orsini) Peren.

Obs. Sub eodem *M. crispae* nomine duas latuisse species satis distinctas, quarum differentias primus recte adumbravit cl. *Lamarck* (loco cit.) in *Fl. nap. prodr.* (loco cit.) manifestavi. Veram *M. crispam Linn.* Germaniae, Daniae et Angliae paludum hospitem, in Horto plantarum Austriae indigenarum cl. *Hostii* curis commisso, Vindobonae anno 1824 primum cum congeneribus cultam vidi, atque in herbario servavi; deinde ejusdem speciei semina ab externis hortis exposcere curavi, unde in H. Regio cultam habui, et repetitis observationibus subjicere potui. Idcirco a *M. Lamarckii* semper diversam comperi et sequentibus characteribus indigitandam statui.

M. crispa; spicis subcapitatis, calycibus pedunculisque glabris, foliis cordato-orbiculatis glabris undulato-crispis dentatis dentibus cuspidatis, bracteis inferioribus laciniatis.

Ad eam sequentia synonyma pertinent.

M. crispa Linn. Willd. sp. 3. pag. 77. Pers. Syn. 2. pag. 119. Spreng. Syst. 2. pag. 723. M. crispa danica aut germanica speciosa Parkinsonii Raj. *tom. 1. pag. 531.* Moris. *hist. 3. pag. 267. Sect. II. tab. 6. fig. 5. M. crispa* Bivin. *mon. tab. 50. M. crispa var.* B. Lamarck *Dict. Encycl. tom. 4. pag. 106.*

6. M. urticaefolia; floribus verticillato-spicatis, verticillis infimis e capitulis breviter pedunculatis conflatis, foliis late ovato-ellipticis conduplicatis (2-3-poll. long. 18 lin. lat.) petiolisque hirsutis, grosse serratis biserratisve, dentibus divergentibus, floribus exiguis, staminibus corolla brevioribus, bracteis cuspidatis, inciso-dentatis, caule hirto erecto 4-pedali. Planta laete virens, aestivatione erubescens. *Ten. Fl. nap. prod. app. V. pag. 19. Fl. nap. tav. 157. fig. 2.*

— — B; spicis glomeratis, bracteis dilatatis. *M. origanoides* Ten. *loc. cit.*

In Lucaniae paludibus (Rosano). B. *ne' canali de' molini di Potenza* (Rosano). Perenn.

* 7. M. aquatica.

— — B. *Hirsuta.*

In aquosis palustribus et ad rivulos frequens.

* 8. M. pyramidalis; floribus verticillatis capitato-spicatis, bracteis lineari-lanceolatis verticillo subaequalibus, pedunculis calycibusque hirsutis foliis ovato-ellipticis subsessilibus argute irregulariter serratis supra pilosis subtus dense villoso-canescentibus, staminibus corolla brevioribus. *Ten. Fl. nap. prod. pag. 33. Fl. nap. II. pag. 32. tav. 55.*

— — B. *Canescens;* foliis utrinque floccoso-incanis. *M. pyramidalis. B. sicula* Guss. Prodr. Fl. sic. 2. pag. 90.

In rivulis: *Pascone, Bagnuoli.* B. *Potenza.* (Rosano). Peren.

9. M. suavis; villoso-canescens, foliis petiolatis ovato-ellipticis acutis argute irregulariter serratis basi subcordatis integris superne villosis, bracteis superioribus anguste lanceolato-linearibus verticillo longioribus, staminibus inclusis, spicis linearibus, verticillis inferioribus distantibus. *Gussone Pl. rar. pag. 387. tab. 56.*

Ad rivulos aquarum thermo-mineralium Aprutii: *Caramanico a S. Croce* (Gussone, de Angelis). Peren.

Obs. Bracteis verticillis longioribus, spicis gracilioribus magis elongatis a praecedente dignoscitur.

10. M. austriaca.

In Aprutio: *Pesco Costanzo, Revisondoli* (Guss.)

* 11. M. Pulegium.

— — B. *M. tomentella* Link.

In pascuis humidis et ad agrorum margines obvia. B. in Apulia: *Barletta, Bari.*

* 1. Lamium garganicum *Linn.* et *Ten.* Fl. nap. II. pag. 17. (excl. synon. Till. quod ad sequentem spectat). *L. garganicum subincanum flore purpurascente, labio superiore crenulato,* Tilli Hort. Pisan. t. 34. f. 2.

In monte *Gargano.*

Obs. Caulis ascendens foliisque utrinque molliter tomentoso-incanis, verticilli 6-flores, calycis dentes triangulares non elongati, corollae magnae purpureae.

2. L. longiflorum; foliis cordatis profunde dentato-crenatis scabriusculis glabris pubescentibusque laete virentibus, verticillis 6-10-floris, dentibus calycinis lanceolatis acuminatis, corollae tubo recto duplo longiore, fauce dente utrinque gemino. *Ten. Fl. nap. prod. 34.* Guss. *pl. rar. pag. 233.* an excl. var. b. c. et d. quae ad *L. Columnae* pertinere videntur? *L. montanum saxatile ferme glabrum, flore amplo purpureo.* Tilli *Hort. Pisan. t. 34. fig. 1.* Ten. *Fl. nap. tav. 152.*

In apricis montosis et in vallibus Samnii: *M. di Mezzo, M. Capraro* (Guss.) *Matese;* Campaniae: *Frasso* (Lostritto); Aprutii: *M. Costone, M. Intermesole* (Guss.) *M. Corno, Majella, Velino;* Dauniae: *Gargano;* Lucaniae: *Sirino presso Lagonegro.* Perenne.

Obs. Planta laete virens pubescens vel glabra, folia profunde dentata non obscure virentia molliter tomentosa et sublobata (ut in *L. garganico*). Dentes calycis in utraque specie similes comperi, nec illi *L. garganici* tantum triangulares sicut in icone Tillii repraesentantur.

3. L. Columnae; foliis cordato-oblongis et cordato-ovatis duplicato-serratis summis incisis disco albo-maculatis, verticillis 8-12-floris, galea porrecta labio punctato utrinque dente duplici altero obliterato instructo, galea emarginato-dentata. Ten. *Index seminum H. R. Neap. ann. 1827.* (in notis) *pag. 16. Fl. nap. tav. 153. fig. 1.*

— — A. *Glabratum;* major caule subbipedali foliisque floralibus glabriusculis cordato-oblongis, aristis calycinis longioribus. *L. rugosum* Ten. Fl. nap. II. pag. 19. An *L. rugosum* B. Guss. *Fl. sic. prod. pag. 94? Lamium montanum flore ex albo purpurascente, foliis albis maculis nonnihil aspersis.* Tilli *Hort. Pis. pag. 93. L. aequicolorum* Column. *Ecphr. 1. 192. fig. dextera* mala.

— — B. *Pubescens;* caule humiliore, foliis latioribus aristis calycinis abbreviatis.

Planta villosiuscula, folia floralia ovato cordata acuminata, caules rubri decumbentes calyces nigro-maculati, flores purpurei vel albi, maculae foliorum aestivatione persistunt.

In saxosis apricis. A. Aprutii: *Velino, Majella, li Renari, M. Corno.* B. Samnii: *Matese* (Tilli loc. cit.) et Ten. in Lucania (Rosano). Perenne.

Obs. Foliis omnibus basi cordatis, superioribus profunde incisis et maculatis nec non floris structura a *L. laevigato* et a *L. rugoso* differt. Var. A. *L. longifloro* simillima est, et saepe cum illa confusa esse videtur; ab ea tamen differt habitu graciliore, foliis maculatis, floribus duplo minoribus dentibusque calycinis longius aristatis. Haec varietas botanicis exteris *L. longiflori* nomine communicata, quia *L. rugoso* magis affinis cum ipso a diversis commutata esse videtur, quum cl. *Sprengelius* nostram plantam ejusdem synonymon facere arbitratus sit.

* 4. L. laevigatum.

— — A. *Glabratum;* foliis levibus glabriusculis. *L. laevigatum* Reich. *Icon. bot. Cent. 3. pag. 14. tab. 216. fig. 363. L. rubrum* Blackw. *tab. 182. fig. 2.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — B. *Pubescens;* foliis rugosulis utrinque pubescentibus. *L. rugosum* Ten. *Fl. nap. II. 19.* non Willd. *L. subrotundo rugoso folio, flore rubro* Bocc. Muss. 2. pag. 35. t. 23?

— — C. *Minor*; planta pubescens, flore majore, caeteris partibus minoribus. *L. purpureum foetidum folio acuminato flore majore* Pluk. *Phyt. t. 198. f. 1.*

In apricis montosis A et C. Aprutii B. Gargani, Lucaniae: *Potenza.*

Obs. L. rugosum verum, quod ipse in arvis Italiae superioris (*Pardenone*) legi et in Horto plantarum austriacarum Vindobonae cultum vidi, descriptioni et Icone *Reic.* (Iconogr. bot. tom. 3. pag. 14. tab. 217. fig. 364) ex asse respondet; ideirco a *L. Columnae* et a *L. laevigato* abunde diversum existimandum. Ejusdem *L. rugosi* affinitates, sicut ipse cl. Reich. monuit, in *L. maculato* et in *L. albo* requirendae sunt, quod non in supradictis speciebus. *L. rugosum* habet folia floralia immaculata, oblonga non cordata cum acumine, calycibusque glabriusculis viridibus gaudet. *Bocconi* synonymon *Mus. 2. p. 35. t. 23.* quod cl. Willdenowius eodem tempore ad *L. laevigatum* et ad *L. rugosum* refert ad quamnam harum specierum potiori jure trahi debeat statuere non ausim.

* 5. L. maculatum *L. Plinii montanum Campoclarensium.* Col. *Ecphr. I. p. 190. t. 185.*

In Aprutii et Samnii montibus. In Aequicolorum regione et in Valle Campoclarensi (Columna), *Majella, Matese, Gargano al Monte sacro.*

Obs. Folia cordato-oblonga biserrata acumine longe producto destituta, vitta alba media maculata; verticilli densi, calycum dentes setacei elongati patentes hispido-ciliati corollae tubum subaequantes.

* 6. L. hirsutum. *L. hirsutum folio oblongo, flore purpureo. D. Pontederae.* Tilli *Hort. Pis. tab 35. fig. 1.*

In apricis montosis Aprutii: *M. Corno* (Guss.) *Li Renani presso la Casella di Vado alle radici meridionali di M. Corno.*

Obs. Planta glabriuscula, caulis strictus basi repens leviter hirtus, pilis retroflexis, folia cordato-ovata bidentata atrovirentia immaculata, verticilli depauperati 3-5-flores, calyces parvi dentibus breviter lanceolatis, corollae magnitudo illa *L. maculati*, purpurea vel pallide carnea.

* 7. L. purpureum.

In agris commune.

8. L. bifidum *Cyrill.* Ten. *Fl. nap. tav. 153. fig. 2.*

Ad sepes humidiusculas: *Ponti rossi, Camaldoli, Fusaro, Agnano;* et in cultis Principatus citerioris; *Sessa ec.*

* 9. L. flexuosum; adpresse pubescens, caule subflexuoso deorsum piloso, foliis cordato-ovatis grosse inaequaliterque dentato-serratis bidentatisque subpilosis sparse albo-maculatis superioribus acuminatis, verticillis 7-18-floris, corollae tubo calycis dentes aristatos subaequante, labio inferiore demum plicato punctis atropurpureis picto, antheris glabris. *Ten. Fl. nap. II. pag. 19. tav. 52.* Spreng. *Syst. veget. t. 4. p. 228.* Guss. *Fl. sic. prod. 2. p. 95.*

In sylvis et collibus, ad muros juxta agrorum margines et ad sepes. Perennis.

10. L. amplexicaule.

— — B. *Flore albo.*

— — C. *Calyciflorum;* floribus minutissimis tubulosis calyces non superantibus, foliis superioribus profunde sectis.

In arvis frequens. B. rara. C. *Gargano, Tre santi.*

1. Galeobdolon luteum.

— — B. *Calabrum;* calycibus subinermibus.

In Aprutii montibus. B. in Calabriae nemoribus: *Bosco di Montalto, Sila all' Ervuso, Basilicò.* (Guss.)

1. Galeopsis Tetrahit.

— — B; foliis angustioribus.

In apricis sylvaticis. B. in Aprutio.

2. G. pubescens.

In sylvaticis montosis Samnii et Aprutii.

Obs. Verticilli remoti et dentes calycis corollae tubo triplo brevioribus hanc speciem a praecedente potissimum disjungunt.

3. G. Ladanum.

Inter segetes et in arvis montosis: *Aoezzano, Chiarino, Capracotta, Monte di Mezzo, Pizzo di Sivo.*

4. G. angustifolia.

In campis Aprutii, Samnii: *Matese;* Lucaniae: *Fiumara di Pattano sotto Castellonuovo, sponde dell' Alento,* et alibi.

Obs. Dentes calycis abbreviati hanc speciem a praecedente sic dignoscere faciunt sicut *G. pubescentem* a *G. Tetrahit*; ita ut si *G. angustifoliam* ad *G. Ladanum* trahere volueris, pari jure *G. pubescentem* ad *G. Tetrahit* referre debueris.

1. Glechoma hederacea.

— — B. *Pubescens.*

— — C. *Grandiflora.*

Var. B. in montibus Aprutii. C. in sylvis circa Neapolim.

Obs. Var. B. intermediam constituit plantam inter *G. hirsutam* W. et Kit et *G. hederaceam* veram.

1. Betonica Alopecurus.

In Aprutii editioribus herbidis: *Morrone, Majella a Grotta Caprara.*

2. B. hirsuta.

In Apricis Lucaniae: *Potenza;* Japygiae: *Lecce, Ginosa.*

3. B. officinalis.

In sylvaticis Lucaniae *Auletta, Sessa, Omignano alle falde del Monte della Stella;* Aprutii: *Mattone di Pettorano* (Gravina).

4. B. stricta.

In alpinis sylvaticis Aprutii: *M. Corno nelle selve di S. Nicola, Majella.*

1. Stachys maritima.

In litoribus Adriatici: *Pescara.*

2. S. pubescens; caule decumbente glabriusculo, foliis ovato-lanceolatis 5-nerviis pubescentibus dentatis acutis, basi attenuatis, verticillis sexfloris subspicatis calycibus velutino-incanis dentibus triangulari-setaceis divergentibus incrmibus. *Ten. Synopsis in Cat. H. R. Neap. 1819. edit. alt. pag. 50. Fl. nap. prod. pag. 34.*

In arvis siccis Lucaniae. Perennis.

Obs. A praecedente differt planta firmiore leviter pubescente nec villoso-hirta, caule ascendente vel omnino erecto, foliis radicalibus minime basi cordatis, calycibus basi gibbis discoloribus albido-tomentosis dentibus exquisite setaceis divergentibus, nec tantum triangularibus convergentibus. Utraque planta in Horto Regio culta suos characteres servavit. A *S. arvense*, cum qua cl. *Sprengel Syst. Veg. t 2. pag. 734.* associace placuit, haec nostra differt in primis duratione et corollis concoloribus.

3. S. annua.

In arvis Lucaniae, Samnii, Aprutii etc.

4. S. hirta. *S. divaricata* Viviani *ad Fl. Corsicae Prod. append. 3.* (fide speciminis).

In herbidis maritimis, Calabriae: *Piano della corona presso Bagnara* (Guss.) Lucaniae, Japygiae, Dauniae: *Tavoliere.*

5. S. arvensis.

In herbidis et in campis ad sepes: *Bagnuoli, Agnano, Pozzuoli, Sessa.*

6. S. purpurea. Poiret.

In collibus siccis: *Posillipo* (rara).

Obs. Calycibus densa lana involutis, seu villosissimis, corollisque duplo majoribus a praecedente dignoscitur.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

7. S. arenaria.

In arvis siccis Calabriae, et *Sessa alla fiumara de' Staffoli* in Princip. citeriore (Giordano).

Obs. Hirsutie majore et galea magis incisa a *S. iberica* tantum differt. An varietas?

* 8. S. sylvatica.

In sylvis communis.

* 9. S. palustris.

Ad rivulorum ripas: *Regi Lagni, Sele.*

* 10. S. germanica.

In pascuis montanis Aprutii: *Velino, Majella, Pietracamela, M. Corno.*

Obs. S. germanica (vera) habet dentes calycis obtusos non spinoso-acutos ut in sequente.

* 11. S. polystachya; verticillis multifloris, foliis radicalibus ovalibus, basi cordatis, caulinis cordato-ovatis inaequaliter crenatis, floralibus lanceolatis serratis passim subintegerrimis, verticillis subspicatis, calycibus spinosis, galea corollae crenulata, caule ramoso polystachyo; planta albido-tomentosa. *Ten. Fl. nap. prod. pag. 34. Fl. nap. II. pag. 23. tav. 53.* Spreng. *Syst. veg. 2. pag. 737. S. pannonica* Lang; *plantae exsicc. ex-Hung.* (fide speciminis).

In apricis sylvaticis circa Neapolim: *Ponti rossi, Valle di S. Rocco, Agnano, Fusaro, Gargano, Tre santi.*

Obs. Caulis ramosus bipedalis et ultra non simplex vix pedalis, folia albida non pallide virentia ut in praecedente.

12. S. alpina. In Lucaniae montibus: *Potenza* (Rosano).

* 13. S. heraclea. *S. intermedia* Fl. nap. prod. *Cerealto* (Guss.) *Montevergine, Matese, Martina, Gargano, Tavoliere.*

* 24. S. salviaefolia; caule simplici tomentoso, foliis ovali-oblongis obtusis crenatis incanis subtus lanatis, verticillis multifloris subspicatis, calycibus longe spinosis *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 34.*

— — A. Caule simplicissimo humili (6-12-poll.) verticillis paucifloris. *Ten. Fl. nap. II. pag. 23. tav. 53.*

— — B. Caule subramoso elato (2-3-ped.) verticillis numerosis (10-20) multifloris.

In pascuis montosis. A. Aprutii: *Valle Oscura, Morrone, Majella;* Calabriae: *Ruggia, Tempone;* Lucaniae: *Salerno, Cava, Vallo di Novi, M. della Stella, Gargano.* B. *Potenza, Majella, M. della Stella.* Perennis.

Obs. Foliis radicalibus et caulinis oblongo-ellipticis basi minime cordatis, corollae galea recta non reflexa, verticillis minus dense lanatis haec species a sequente discriminatur.

15. S. cretica.

In Gargano et in Lucania.

Obs. Stachys dasyantha Rafinesq. quae *S. creticae* cl. *Guss.* associavit (*Prodr. fl. sic. 2. pag. 101*) ab ea differre videtur foliis superne obscure virentibus, floribusque duplo minoribus, planta minus villosa ac toto habitu.

* 16. S. recta.

— — A. *Major;* caule ascendente elato (2-3-ped.) foliisque glabriusculis, verticillis glabris approximatis.

— — B. *Hyssopifolia;* caule ramosissimo ramis divergentibus, foliisque lanceolatis subintegerrimis glabriusculis, verticillis in caule dissitis in ramis approximatis.

— — C. *Angustifolia;* caulibus demissis simpliciusculis foliisque lanceolato-linearibus basi cuneatis hirtis, verticillis approximatis, calycibus villosis.

— — D. *Hirta;* caulibus erectis simpliciusculis foliis utrinque attenuatis, verticillisque hirsutissimis.

In sepibus montosis. A. B. in demissis: *Castellammare, Montevergine, Salerno, Gargano.* C. D. in editioribus: *Morrone, Majella, Pizzo di Sivo, M. de' Fiori.*

1. Marrubium Alysson.

In Apuliae arvis: *Tavoliere.*

2. M. peregrinum Linn. *M. candidissimum* Orsini *pl. exsicc. ex Aprutio.*

In collibus apricis siccis; Samnii: *Matese;* Aprutii: *Valle di Campochiaro, Pacentro, Roccamorice, Caramanico, Aquila, M. Corno, Gargano* (*M. S. Angiolo*).

3. M. vulgare.

In ruderatis frequens.

4. M. apulum; caule erecto densissime lanato, foliis cordato-subrotundis irregulariter crenatis plicato-undulatis utrinque incanis supra floccoso-lanatis subtus dense tomentoso-lanatis, calycibus 10-dentatis dentibus villosis patentibus uncinatis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 34. Fl. nap. tav. 154.*

In Campaniae arvis: *Frasso a S. Vito* (Lostritto) Principat. citerioris: *Mercato del Sabato, M. della Stella alla neviera del Barone di Lustra* (Giordano), Apuliae: *Tavoliere, Manfredonia, Gargano.* Perenn.

5. M. hispanicum *Desf. M. saxatile* Rafinesq. *précis des decouv. pag. 38.* et Guss. *pl. rar. pag. 240. M. rupestre* Biv. *manip. 2. p. 1. tab. 1.*

In saxosis aridis Calabriae: *Reggio, Cassano, Corigliano* (Guss.). *Scilla, Bagnara, Manfredonia.*

6. M. pseudo-dictamnus.

In montibus apricis: *Gallipoli,* (Marinosci), *Pollino, Majella.*

* 1. Ballota nigra

— — B. Flore albo. *B. alba* Linn.

In ruderatis; *B. Pascone.*

1. Leonurus Cardiaca.

In Aprutii finitimis ruderatis: *Pietralta.*

Obs. Quamvis ad Pontificiam ditionem hic pagus pertineat, tamen inter indigenas hanc plantam enumerare ratus sum: nec dubito quin ob proximitatem locorum nostri regni finitimorum cum illis, ubi eam florentem legi, accuratioribus Regni confinii perlustratoribus in posterum obvia sit ventura.

* 1. Phlomis fruticosa.

— — B. *Latifolia.*

In apricis montosis siccis Aprutii; ad Salviani declivia ad meridiem versa et Palentina arva spectantia.

* 2. P. ferruginea; caule suffruticoso lanato, foliis inferioribus cordatis superioribus ovato-oblongis basi cordatis, crenatis, supra viridibus floccoso-tomentosis albo-marginatis, subtus ferrugineo-tomentosis, bracteis linearibus subulatis calyce subbrevioribus, dentibus calycis subulatis recurvis. *Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 35. Fl. nap. II. pag. 36. tav. 75.

— — B. Foliis omnibus cordatis, calycibus hispidissimis. An *P. cretica* Presl.?

In Lucania et Japygia. Suffrutex.

3. P. scariosa *Presl.*

In apricis collibus Calabriae: *Reggio.*

4. P. lanata. Willd. *P. parvifolia* Presl. *Delic. Prag. pag. 86.* et Ten. *Fl. nap. prodr. append. V. pag. 17. P. microphylla* Sieber *Reise nach. der Insel. Kreta; Leipzig. 1823. t. p. 190. tab. VIII. Flora, oder Botanische Zeitung. Octob. 1823. pag. 598. P. cretica fruticosa folio subrotundo, flore luteo;* Tournef. *Coroll. p. 10. Verbasculum salvifolium* Prosp. Alpin. Exot. 103. cum icone.

In Calabriae collibus saxosis.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 6. P. Herba venti.

In pascuis siccis et ad sepes Lucaniae: *Potenza;* Samnii: *Matese;* Aprutii: *Morrone, Solmona;* Apuliae: *Tavoliere.*

* 1. Clinopodium vulgare.

In collibus siccis commune.

1. Origanum vulgare.

In collibus apricis insulae Inarimes, Principatum etc.

2. O. virens.

In collibus circa Neapolim.

3. O. glandulosum *Desfont.*

Lecce, Calabria.

Obs. Stamina inclusa non exserta ut in *O. vulgare.* In nostra planta bracteae quandoque apice coloratae observantur, caeterum cum descriptione plantae *Florae Atlanticae* ex asse quadrat.

4. O. Dictamnus.

Ad colles Japygiae: *Martina* (Marinosci).

1. Thymus acicularis Kit. *T. spinulosus.* Ten. *Fl. nap. Prodr. pag. 35. Thymbra ciliata.* Fl. nap. prodr. suppl. 2. pag. 69. non *Linn.*

In collibus siccis Aprutii: *Majella, M. de' Fiori;* Japygiae: *Taranto, Otranto.*

Obs. Calyces colorati, flores capitato-verticillati, planta glabriuscula.

2. T. hirsutus.

In montibus Aprutii et Lucaniae.

Obs. Caules repentes, folia oblonga, flores capitato-verticillati, planta undique canescens.

3. T. angustifolius.

— — B. *linearifolius;* foliis remotis linearibus.

— — C. rigidus; foliis ellipticis vel late ovalibus rigidis. *T. rigidus.* Lang. *pl. exsicc. ex Imp. ruthenico.*

Obs. In A. calyces concolores, folia linearia; in B. calyces colorati, rami fruticulosi rigidi.

4. T. Serpyllum.

In arvis sylvaticis obvium.

5. T. nummularius M. B. *T. rotundifolius.* Hoppe. *Pl. exsicc. ex Agro Ratisbonensi,* non Persoon.

In montibus Stabiarum: *S. Angiolo di Castellammare;* Lucaniae; et Samnii: *Matese.*

Obs. Caules repentes, rami tenuiusculi, flores capitato-verticillati calyces colorati, folia inferiora subrotunda.

6. T. lanuginosus.

In montibus Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini), *Salviano, Monte Grande, Monte de' Fiori.*

7. T. vulgaris.

— — B. *Amicleus;* caule prostrato, ramis debilibus, foliis ovato-oblongis et linearibus, utrinque attenuatis, verticillis paucifloris. *T. herba-barona. Ten.* In Fl. neap. prod. addenda et emend. ad calc. Indic. sem. H. R. Neap. 1827. non *Loisleur.* An species propria?

In collibus siccis frequens: B. ad saxorum rimas prope *Fundos: Portella.*

8. T. Acinos.

— — B. foliis angustioribus longius petiolatis.

— — C. foliis subrotundis. *Clinopodium minus pulegii odore romanum* Bocc. Mus. t. 45. fig. 1.

In apricis montosis frequens. *C. Velino, M. Corno, Majella.*

9. T. graveolens.

In arvis montosis siccis Aprutii: *Assergio.*

10. T. acinoides; verticillis 6-floris approximatis, calycibus subsessilibus basi gibbosis hirsutis corolla duplo brevioribus, foliis inferioribus ovatis obtusis superioribus lanceolatis acutis subintegerrimis impunctatis utrinque viridibus, caule suffruticoso ascendente simpliciusculo. *Ten.* Fl. nap. prodr. p. 35. *Synops. edit. alt. ad calcem Cat. H. R. Neap. app. pro anno 1819. pag. 51.* Spreng. *Syst. veg. 2. pag. 597.* Ten. *Fl. nap. tav. 155. fig. 1.*

— — B. Verticillis remotiusculis. *T. patavinus.* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 35.* non Ait. an *T. villosissimus.* Tausch; *Diagnoses nov. plant.* in Sylloge nov. plant. ratisb. *t. 2. pag. 248. ad calcem Florae, oder Botanische Zeitung. 1827. tom. 2.*

In collibus aridis Lucaniae: *Potenza;* Japygiae: *Martina, Lecce, Taranto:* Aprutii: *Difesa di Pettorano* (Gravina) Dauniae: *Gargano.* B. in Lucania (Rosano). Suffrutex.

11. T. alpinus.

In Aprutii montibus: *M. Corno, M. de' Fiori.*

12. T. microphyllus.

Taranto, Lecce, Otranto.

13. T. virgatus; pedunculis axillaribus subtrifloris cymosis bracteatis, foliis linearibus obtusis scabris margine revolutis, caulibus erectis suffruticosis rigidis virgatis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 35. Synops. edit. alt. ad calcem cat. H. R. Neap. app. pro anno 1819. pag. 51. Fl. nap. tav. 155. fig. 3.*

In Daunia: *Gargano;* Japygia: *Martina.* Suffrutex.

Obs. Calycis ore lana densissima alba clauso, a *Satureia tenuifolia,* cui ceterum simillimus, dignoscitur. Nulla ei affinitas cum *T. micrantho,* cui a cl. *Sprengelio* associatur.

14. T. Calamintha.

In sylvaticis siccis.

15. T. Nepeta.

Ad sepes, in dumetis et ruderatis.

† 16. T. micranthus.

Taranto, Lecce, Guss. Pl. rar. p. 243.

† 17. T. Marinosci; capitulis arcte imbricatis ovato-oblongis foliisque linearibus planis undique punctatis levibus ciliatis, caule pumilo. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 35. Synops. p. 51.*

In Japygia: *Grottaglie* (Marinosci).

Obs. Ob mancum specimen semel a cl. Marinosci communicatum, de vera hujusce plantae diagnosi dubius haereo, et forsan ad *Saturejam capitatam* pertinere suspicor.

1. Melissa grandiflora.

In Calabria: *Pollino, Sila, Aspromonte.*

2. M. officinalis.

In sylvis umbrosis humidiusculis: *Valle di S. Rocco, Camaldoli,* et in hortis Princip. Citer. *Valle, Sessa.*

3. M. altissima Sibth. *M. cordifolia.* Pers. et Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 35.*

In sylvaticis apricis et arvis humentibus praecedente frequentior.

* 1. Melittis Melissophyllum.

In nemoribus montosis: *Majella, S. Angiolo di Castellammare, Trinità della Cava, Avvocatella.*

* 2. M. grandiflora.

— — B. flore concolore pallide flavo, calycis dentibus mucronatis. *M. albida.* Guss. *Fl. Sic. Prodr. 2. pag. 140.*

In sylvaticis montosis Var. B. tantum: *Gargano; Sessa, Valle, Omignano in Princip. citeriore; Campobasso; Abruzzi.*

1. Scutellaria alpina.

In Calabria: *Pollino.*

* 2. S. galericulata.

Revisondoli, Pesco Costanzo, Matese.

* 3. S. Columnae.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Matese, M. della Stella, M. Vergine, Monti di Abruzzo.

† 4. S. pallida M. B. ex Guss. Pl. rar. pag. 388.

In sylvis submontosis et in sylvaticis maritimis Calabriae: *Corigliano nelle Selve sulle alture, e presso il mare* (Guss.).

Obs. Plantam quam cl. *Guss. Prodr. Fl. Sic. 2. p. 136. S. commutatae.* nomine descripsit, nondum sub oculis habui, nec in Aprutio, in Samnio aliisque locis a cl. Auctore, loco citato, indigitatis, aliam *Scutellariae* speciem reperire potui quam *S. Columnae.*

* 1. Prunella vulgaris.

In vallibus et sylvis frequens.

2. P. alba *Pall.*

— — B. *Laciniata.*

Capri, Caserta, Principati, Abruzzi, Gargano, Lecce, Cucuzzo.

* 1. Prasium majus.

Miseno, Baja, Capri, Ischia, rupi marittime presso Fondi, Gargano, Reggio.

Angiospermia

Verbenaceae.

1. Verbena supina.

Calabria ultra, Basilicata, Lecce.

2. V. officinalis.

In arvis communis.

1. Zapania repens. *Bertol.*

In inundatis: *Fusaro: Pascone, Bagnuoli, Cotrone, Gallipoli.*

Obs. Zapania nodiflora in hortis culta est canescens et caulem basi tantum radicantem, caeterum erectiusculum, folia obiter grosseque dentata profert; sed in planta sponte nascente, cujus specimen *Portorico* lectum a cl. *Moricandio* accepi, folia omnino viridia et acute dentata uti in *Zapania repente* conspiciuntur. In utraque folia pilis minutissimis adpressis obsita bracteasque plus minusve obtusas vel acutiusculas comperi. Nostra planta vero floribus duplo majoribus gaudet.

1. Vitex Agnus-castus.

In paludosis maritimis: *Bagnuoli, Baja, Fusaro;* Principat. Citerioris: *Marine di Agnone, Pollica, Casalicchio etc.*

Personatae-Rhinanthaceae.

1. Euphrasia serotina *Lam. E. Odontites B.* Linn. *Bartsia Odontites.* Spreng.

In collibus aridis: *Ponti rossi, M. Nuovo, Solfatara;* Princip. citer. inter segetes: *Sessa.*

2. E. Odontites Lam. *E. Odontites* A Linn. *Bartsia verna.* Bert. *Bartsia Odontites.* Spreng.

In pascuis montosis Aprutii: *Monte di Pizzoli.*

Flores duplo majores quam in praecedente, folia lanceolato-linearia, bracteae flores subaequantes vel eis longiores.

Obs. Nostra planta habet calyces glabriusculos profunde 5-fidos laciniis lanceolatis acutis. In planta Svecica vero, a celeb. *Thunbergio* accepta, calyces canescentes, minus profunde incisi, laciniis ovatis obtusis conspiciuntur.

3. E. lutea.

Monte nuovo, Fusaro; colline di Vietri, Cava; Monti di Caserta, saldo di Fondi; Abruzzo Citeriore (*Roccamorice*).

4. E. alpina.

In editioribus montibus Aprutii: *Monte Corno, Costone.*

Obs. Caulis simplicissimus debilis, folia oblongo-lanceolata serrato-subincisa remotiuscula, corollae labium birtum, laciniis subintegris.

5. E. salisburgensis.

— — B. *Ramosissima;* planta caespitem efformans.

In saxosis montium Aprutii: *Salviano, Majella;* Samnii: *Matese, B. Majella valle di S. Spirito alli trocchi.*

Obs. Caulis ramosus debilis ramis patentibus, folia lanceolato-linearia semipinnatifida dentibus setaceis divaricatis, calycis dentes longissime aristati, corollae labium laeve laciniis emarginatis.

6. E. pectinata; caule rigido striato simpliciusculo, foliis inferioribus ovatis, floralibus ovato-deltoideis omnibus glaucescentibus profunde pectinato-incisis dentibus longe aristatis, calycis dentibus breviter aristatis, corollae labio laevi laciniis bifidis. *Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 36. Synops. pag. 51.

In saxosis apricis Campaniae: *Colline di Formicola;* Aprutii: *M. di Pizzoli, Majella, Grotta Caprara.* Annua.

Obs. Ob foliorum latitudinem *E. officinali* magis affinis, quam *E. alpinae*, cum qua a cl. *Sprengelio* associatur, existimanda. Ab utraque glaucescentia et rigiditate totius plantae in primis dignoscitur.

7. E. officinalis.

— — A. foliis omnibus obtuse dentatis remotis, floribus minimis flavis. *E. minima.* Jacq.

— — B. Foliis superioribus confertis acute dentatis. *E. minima.* Ten. Fl. nap. prodr.

— — C. Caule plerumque ramoso, foliorum superiorum dentibus cuspidatis, floribus majusculis.

In pascuis montosis: A. Calabriae: *Sile.* B. Aprutii: *Majella.* C. Dauniae: *M. Sacro, M. di Mezzo, M. Calvo;* Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini), *Valle Cardosa presso il piano di 5-miglia;* Hirpinorum: *tra Mercogliano e Monte Vergine;* Samnii: *Matese.*

Obs. Caulis debilis simpliciusculus, folia omnia ovato-serrata, corollae labium hirtum laciniis emarginatis.

1. Bartsia Trixago.

— — A. Floribus luteis. *Rhinanthus Trixago.* Linn.

— — B. Labio superiori purpureo. *Rhinanthus versicolor* Desf. et Willd. *Bartsia versicolor.* Ten. Fl. nap. prodr.

In campis apricis: A. Lucaniae; Principat. citerioris; Calabriae: *Sile.* B. in maritimis: *Capri, Pesto, Acropoli,* Dauniae: *Pantano salso presso Manfredonia.*

2. B. viscosa Linn. *Rhinantus palustris* Cyrill. *inedit.*

In palustribus et pascuis maritimis humidis: *Agnano, Fusaro.* Principat. citerioris. *Piana di Eboli, piani di Omignano.*

3. B. latifolia Smith. *Euphrasia latifolia.* Linn. *Parentucella floribunda.* Viv. Florae Libycae specimen pag. 32; tab. 21. fig. 2.

In pascuis palustribus et collinis: *Capodimonte, Agnano, Fusaro; Saldo di Fondi; Vetta del M. della Stella presso il diruto convento* (Giordano).

1. Rhinanthus Elephas Linn.

Aspromonte (Guss.) *Matese* (Columna) Ten.

1. Alectorolophus crista-galli.

— — B. *Villosus.*

Inter segetes montium Hirpinorum: *Montevergine;* Aprutii: *Assergio.*

1. Melampyrum pratense.

In Samnii et Aprutii campis.

2. M. nemorosum.

In Aprutio: *Roccamorice.*

3. M. arvense.

In Samnii et Aprutii arvis.

4. M. barbatum. Cum pracedente.

5. M. sylvaticum.

In Samnii et Aprutii nemoribus.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1. Pedicularis rosea Lin. P. *rostrata*. Guss. pl. exsicc. ex Aprutio.
— — B. Floribus dimidio minoribus, planta multicaule hirsutiori. An species propria?

In pascuis montosis Stabiarum: *M. S. Angiolo all' acqua dei porci* (rara); Aprutii: *Velino*, *M. Corno*. B. Calabriae: *Pollino*.

Obs. Rostro abbreviato retuso non exporrecto acuto a P. rostrata in primis discedit.

2. P. comosa.

In pascuis montosis; Samnii: *Matese*; Campaniae: *Costa di Cepino presso Frasso* (Lostritto); Aprutii: *Posta di Macchia lunga sopra Valle oscura*, *Monte di Rotella al nord del piano di 5. miglia* (Gravina), *Majella*, *Morrone*; Calabriae: *Pollino*.

3. P. foliosa.

In herbidis montosis: *Pizzo di Sivo* (Orsini), *M. S. Angiolo di Castellammare presso la cappella*; *Majella*.

4. P. tuberosa.

In pascuis alpinis Aprutii: *Costone*, *Intermesole* (Gussone), *M. Corno ad Arapietra*, *Velino*, *M. Grande*.

5. P. gyroflexa. Cum praecedente.

6. P. verticillata. Ibidem.

Personatae-Antirrhineae.

* 1. Linaria Cymbalaria.

Ad parietes humidas frequens: *Ponti rossi*, *Pozzelle*.

* 2. L. acutangula; foliis alternis cordato-reniformibus 5-lobis glabris, lobis acutis mucronatis, superioribus hastato-quinquelobis, caulibus filiformibus tenerrimis. *Ten. Fl.* nap. prodr. supp. 2. pag. 69. Synops. pag. 52. Fl. nap. II. pag. 47. tav. LIX. sub. *Antirrhino*.

In montosis apricis ad rimas rupium: *M. S. Angelo di Castellammare all' acqua santa*; *Matese*; *Gargano*; *Abruzzo*. Perennis.

Obs. Foliis superioribus hastato-5-lobis, caeterisque lobis exquisite acutis, habitu graciliori, floribusque minoribus a praecedente dignoscitur. Cultura non immutatur. *Cymbalaria Matth. Comment. 2. p. 468*, ob foliorum lobos acutos ad nostram plantam potius quam ad praecedentem pertinere videtur.

3. L. pallida; radice subrepente, caule basi ramosissimo, foliis crassiusculis oppositis reniformi-subrotundis obtuse quinquelobis pubescentibus glaucis, floribus longe pedunculatis concoloribus, pedunculis fructiferis reflexis. *Ten. Fl. nap. I. pag. 323. in add. et emend. Guss.* pl. rar. pag. 246. *Fl. nap. tav. 159. fig. 2. Antirrhinum pubescens.* Ten. *Fl. nap. prodr. p. 36. Linaria apennina.* Tausch; *Diagnoses plantar. novar. in Sylloge plant. nov. t. 2. pag. 247.* in *Flora, oder Botanische Zeitung; Regensburg*; 1827.tom. 2.

In glareosis montium Aprutii. *Morrone* (Guss.), *Majella alla valle di Orfenta*, *Majelletta*, *Scrimacavallo*. Perennis.

Obs. Cave ne hanc nostram cum L. *pubescente* Presl. a qua toto coelo differt confundas; sicut immerito cl. *Sprengelius* fecit in suo *System. Veget. t. 2. pag. 790.*

4. L. pilosa DC. *Antirrhinum pilosum* L. Ad rimas rupium: *Itri*, *Eboli*, *Cava*, *Morrone*, *Gargano M. S. Angiolo*.

* 5. L. Elatine.

— — B. Foliis inferioribus crenato-dentatis. *Antirrhinum Elatinoides.* Ten. *Fl. Nap. II. pag. 48.* non *Desf.*

Inter segetes.

* 6. L. spuria. In arvis frequens.

* 7. L. cirrhosa. In insula Inarimes ad sepes; *tra il Lacco ed il Bagno d' Ischia*.

8. L. neglecta. *Clarke* et *Guss.* pl. rar. p. 248. A. *triphyllum.* Ten. *Fl. nap. prodr.* pag. 36. et *Fl. nap. II. p. 49. Linaria sicula latifolia triphylla.* Bocc. *pl. sic. tab. 22.*

— — B. floribus omnino coeruleis. *L. latifolia triphyllos sicula.* Moris. Hist. 2. S. 5. t. 12, f. 2.

In collibus aridis et inter segetes Calabriae orientalis (Guss. l. c.); Japygiae: *Ginosa* (Rosano); Dauniae: *Tavoliere*, *Manfredonia*, *Conversano*; Peucetiae: *Bari*.

Obs. Semina subtriquetra angulata et reticulato-excavata observavit cl. *Guss. l. c.* dum in *L. triphylla* discoidea dicuntur, ex quibus praecipua differentiae nota eruitur.

* 9. L. reflexa Desf. *Antirrhinum reflexum.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 49. tav. 58. A. prostratum.* Cyril. inedit. L. *rhegina.* Spr. *S. V. t. 2. pag. 792.*

Manfredonia, *Bari*, *Ginosa*, *Reggio*.

* 10. L. minor. In arvis obvia.

11. L. chalepensis. *Antirrhinum Osyris.* Cyrill. *Pl. rar. neap. fasc. 2. pag. 21. t. 9.*

In collibus siccis: *Conversano*, *Bari*, *Ginosa*, *Lecce*, *Brindisi*; *Basilicata Maratea*.

* 12. L. purpurea.

— — B. *Alpina*; spicis subcapitatis.

In collibus et in vineis; B. in montosis Aprutii: *Majella*.

* 13. L. alpina.

In glareosis editioribus Aprutii: *Costone*, *Intermesole* (Guss.). *M. Amaro*, *Majella*, *Focaleto*.

* 14. L. Pelisseriana.

In collibus siccis: *M. nuovo*, *Agnano*.

15. L. striata.

In Lucania: *Potenza*; Japygia: *Ginosa*, *Martina*.

* 16. L. simplex *DC. Spreng.*

In Daunia: *Tavoliere*; Lucania, Calabria etc.

17. L. stricta *Sibth.* Smith. *Fl. graec. prodr. 1. pag. 433.* Guss. *pl. rar. pag.* 250. excl. syn. Spreng. *Antirrh. multicaule* et *L. reticulata.* Biv. et Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 36.*

In collibus Calabriae: *Reggio*, *Capo dell' armi*, *S. Giovanni* (Thomas et Gussone).

18. L. speciosa; foliis lanceolato-linearibus subcoriaceis obsolete trinerviis subtus glaucescentibus, caule simplici stricto floribus racemoso-spicatis, calycibus glabris, calcare recto corolla breviore, capsulis elliptico-oblongis, seminibus discoideo-circumalatis. *Ten. Append. ad Ind. sem. H. R. Neap.* 1827. in notis pag. 4. (non *Jacq. Eclog.*) Ten. *Fl. nap.* IV. *tav. 159. f. 1.*

— — B. foliis angustioribus. *Antirrhinum Linaria.* et *L. vulgaris.* Ten. *Fl. II. pag. 52.*

In arvis Gargani: Macchia Pastinella. B. in Lucania, in Aprutio, et circa Neapolim in collibus. Peren.

Obs. Nostra planta a *L. vulgari* differt foliis trinerviis glaucescentibus exsiccatione minime nigrescentibus duplo latioribus, corolla breviore fauce magis hirta intensius crocea colorata calcare, conico abbreviato basi dilatato. A *L. linifolia* differt bracteis pedicellis brevioribus, foliis multo latioribus, corollis multoties majoribus, calcare conico breviore.

* 1. Antirrhinum majus. *Orontium majus.* Pers. et Ten. *Fl. nap. II. pag. 33.* exclus. *var.* A.

— — B. flore luteo.

In rupestribus. B. in Aprutio *Roccamorice*.

2. A. tortuosum

Ad muros passim, in lapidosis et ruderatis maritimis.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. Caulis in utraque subflexuosus, sed in *A. tortuoso* calyx et stigma omnino glabrum, et flores majores non undique in rachide racemorum conferti, sed per intervalla 2-4 approximati.

3. A. siculum.

In Calabria: *Trucoli*, *Reggio*. (Guss.).

* 4. A. Orontium. *Orontium arvense*. Pers. et Ten. l. c.

In arvis.

5. A. elegans.; foliis imis oppositis oblongis, superioribus oblongo-lanceolatis, cauleque erecto glabris, floribus laxe racemosis, calycinis laciniis linearibus inaequalibus corolla brevioribus, capsulis glaberrimis. *Ten. Relaz. del viag. di Abruz. pag. 75.*

In ruderatis; *Gargani*: *M. S. Angiolo* (della Torre). Ann.

Obs. A precedente, cui caeterum simile, differt forma et latitudine foliorum, corollis triplo majoribus et glabritie capsularum.

* 7. Scrophularia peregrina.

Ad agrorum pinguium margines frequens.

* 2. S. nodosa.

In sylvaticis obvia: *Valle di S. Rocco*, *Camaldoli* etc.

3. S. grandidentata; caule erecto, petiolisque villosis, foliis cordato-oblongis levibus profunde bidentatis dentibus divergentibus subtus pubescentibus, panicula racemosa terminali pedunculis trichotomis. *Ten. Fl. nap. prodr. suppl. 2. pag. 69.* Synops. edit. 2. pag. 52. *Guss.* pl. rar. p. 255. *S. glandulosa.* Wald. et Kit. *pl. rar. hung. 3. t. 214.*

— — B. foliis latioribus subsimpliciter crenatis. *S. Scopolii.* Hoppe; *pl. exsicc. ex agro Ratisbonensi.*

In humentibus et in umbrosis nemorum Hirpinorum: *Cerealto* (Guss.), *Montevergine*; Campaniae: *Frasso* (Lostritto), *Matese*; Aprutii: *Majella*, *Bosco di S. Nicola alle radici di M. Corno*, *M. de' Fiori*; Calabriae: *Pollino*. Peren.

Obs. A *S. Scorodonia.* Linn., cum qua a cl. *Sprengelio* immerito associatur, certo certius diversa. An *S. Scorodonia.* Desf. ex observatione cl. *Gussonii* ad nostram plantam potius quam ad *S. Scorodoniam* Linn. amandanda sit, ulteriori disquisitioni commendamus. Confer *Guss. loco citato.*

* 4. S. vernalis.

In nemoribus Stabiarum: *M. S. Angiolo*; Samnii; Aprutii et in sepibus *M. della Stella*, *Sessa* c. c.

* 5. S. aquatica L.

In fossis et paludibus: *Pascone*, *Fusaro.*

* 6. S. lucida. Lin.

In rupibus maritimis Lucaniae; Peucetiae: *Martina*; Japygiae; *Lecce*, *Otranto*, *Brindisi*, *Monopoli*, *Ginosa.*

7. S. multifida Sibth.

In glareosis Aprutii: *Velino*, *Majella*, *Majelletta alli Trocchi*, *M. de' Fiori.*

8. S. bicolor. *An S. filicifolia.* Smith?

In arenosis maritimis: *Fusaro*, *Torre dell' Annunziata*, *Capri*, *Salerno*, *Sessa*, *Pescara.*

Obs. Staminibus exsertis a sequente praecipue dignoscitur.

* 9. S. canina.

In ruderatis maritimis: *Ponte della Maddalena*, *Pozzuoli.*

1. Digitalis ferruginea.

In apricis montosis, *Monti di Caserta*, *Matese*, *Pollino*, *Monte Corno*, *Gargano*, *Castagneti del Colle Armeno presso Fondi.*

2. D. micrantha Roth. *D. lutea.* Ten. Fl. *partic. di Napoli tom. 1. pag. 506. et Fl. nap. II. pag. 58.*

— — B. Spicis densissimis, laciniis calycinis ovatis. *D. australis.* Ten. *Flor. part. p. 507.*

† 1. Celsia cretica.

Calabria, *al Bianco Nuovo.* Guss. *Pl. rar. pag. 255.*

Acanthaceae.

1. Acanthus mollis.

In sepibus et dumetis humidis et umbrosis: *Valletta alle spalle del Convento di S. Efrem vecchio*, *Ponti rossi*, *Baja*, *Sessa etc.*

2. A. spinosus. *Conversano* (Tarsia Incuria), *Bari*, *Molise.*

Orobancheae.

1. Lathraea squamaria.

In fossis frigidis humo repletis ad margines sylvarum: *Valletta alle spalle del Convento di S. Maria de' Monti*, *Valle di S. Rocco*, *Valle di Orsolone*, *Camaldoli.*

2. L. clandestina.

In nemoribus montosis: *Aspromonte* (Guss.) *M. Vergine al Bosco dell' Incoronata*, *Cerealto*, *Majella.*

* 1. Orobanche major.

Ad leguminosarum radices.

2. O. minor.

In terris humo repletis.

3. O. speciosa.

In pascuis montosis: *Majella*, *M. de' Fiori.*

4. O. Spartii. *Vauch. monograph. des Orob. pag. 42.*

— — B. purpurea.

Gajola presso Posillipo, *Solfatara.*

5. O. canescens. *Presl. Delic. Prag. p. 72.*

Ad syngenesicarum radices.

* 6. O. foetida *Desf.*

In Calabria. *Pizzo* (Thomas).

7. O. cruenta *Bert.*

Monti di Frasso (Lostritto) *Gargano*, *Spigno*, *M. di Mezzo*, *S. Matteo presso S. Marco in Lamis*; *Velino.*

* 8. O. elatior. *Cosenza*, *Paduli.*

* 9. O pruinosa *La Peyr. suppl.* 87 ex Guss. *Fl. sic. prodr. t. 2. pag. 181. O. viciae fabae.* Vauch. *monogr. pag. 51. tab. 5. O. caryophyllacea.* Ten. *Fl. nap II. pag. 63.*

In campis Campaniae, Apuliae, Aprutii.

10. O. alba. In arvis siccis.

*11. O. ramosa *Lecce.*

* 12. O. caerulea.

Posillipo, *Fontanelle*, *Agnano*, *Gargano a Spigno*, *Conversano* (Tarsia Incuria).

Sesameae.

† 1. Sesamum orientale.

In Calabriae ulterioris litoribus: tra *Guardia* e *Fuscaldo* (Thomas) An ab hortis ubi passim colitur emigratum?

Classis Tetradynamia.

Cruciferae.

Synclistae.

* 1. Myagrum perfoliatum.

Campobasso, *Avezzano.*

1. Neslia paniculata (*Myagrum.* Linn.).

Inter segetes.

* 1. Rapistrum rugosum DC. (*Myagrum.* Linn.).

Inter segetes.

2. R. orientale (*Myagrum.* Linn.).

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Ad ripas rivulorum: *Fondi*, et in Calabriae montosis humentibus: *Pollino*.

* 1. Bunias Erucago.

In arvis.

* 1. Calepinia Corvini DC. *Bunias cochlearioides* Willd. *Lelia* Pers.

— — B. Iberioides.

In arvis et ad sepes. B. *Tre Santi* in Apulia.

* 1. Cakile maritima.

— — B. *Aegyptiaca*; foliis oblongis dentato-sinuatis non pinnatifidis.

In sabulosis maritimis obvia.

Obs. Cahilis pinnatae nomine tulimus a cl. *Delile*.

* 2. C. perennis. *Myagrum* Lin.

In agris.

1. Senebiera Coronopus.

In ruderatis.

1. Raphanus fugax *Presl.* et Guss. *Prodr. Fl. sic. 2. pag. 117.*

2. R. Raphanistrum.

— — B. *Columnae*; foliis interrupte lyrato-pinnatifidis. *Lapsana Apula Plinii.* Column. *Ecphras. t. 263.*

Inter segetes frequens.

Obs. A sequente differt fructibus obsolete striatis, articulis non secedentibus, articulo ultimo longiore, rostro crasso.

3. R. Landra.

— — B. Flore luteo.

In Apulia. B. *Bagnuoli.*

1. Clypeola Jonthlaspi.

Solmona alla rocca (Guss.). *Manfredonia*, *Andria*, *Bari*, *Lecce*, *Stilo.*

1. Biscutella saxatilis Reich. *Iconogr. bot. Cent. 7. pag. 9. tab. 619. fig. 840.*

— — B. *Mollis.* Loisl.

In glareosis Aprutii: *Morrone.*

2. B. incana; caule basi suffruticoso, siliculis glabris subundulatis, in disco punctis elevatis leviter exasperatis, foliis incanis strigoso-hispidis oblongis aequaliter sinuato-dentatis dentibus obtusis. *Ten. viag. in Calabria, pag. 125. et Fl. neap. prodr. V. App. pag. 19. Fl. nap. tav. 162.* fig. 2.

Ad saxorum rimas in Calabria Citeriori: *Dirupata di Murano.* Per.

Obs. B. saxatili affinis, a qua differt caule basi caespitoso suffruticoso, foliis oblongo-obovatis duplo latioribus incanis obiter dentatis utrinque attenuatis strigosis, siliculis undulatis duplo majoribus.

* 3. B. laevigata Reich. *Icon bot. Cent. 7. pag. 8. tab. 615. fig. 837.*

— — B. foliis integerrimis.

In glareosis Hirpinorum: *Cerealto* (Guss.); Samnii: *Matese*; Aprutii: *Strade delle Trezzere, Distretto di Solmona* (Gravina), *Velino*, *M. di Pizzoli.* B. *Monte Corno a Lama bianca* (Orsini).

* 4. B. ciliata DC. *Monograp. pag. 6. B. coronopifolia.* Willd. et Dc. *Pl. rar. t. 39.* non *Linn.* B. apula. Lam. *Dict. Encycl.* (excl. syn.). *B. didyma* Willd. *Enum.* et Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 38.* non Lin. *B. ciliata.* Reich. *Iconogr. bot. Cent. 7. pag. 6. tab. 610. fig. 831. Thlaspi clypeatum.* Clus. *Hist. 2. pag. 133.*

Super muros et tecta communis.

Obs. A *B. apula* differt siliculis duplo majoribus, disco glabro margine tantum ciliato.

5. B. lyrata. *Reich. Icon. bot. Cent. 7. pag. 5. tab. 606. fig. 827.*

— — B. *B. marginata.* Ten. Fl. nap. prodr. pag. 38. Synops. edit. alt. pag. 53.

In arvis maritimis: *Bari*, *Lecce*, *Colline di fiumara di Muro.*

* 6. B. maritima; annua, fructibus laevibus margine cilatis concoloribus, caule subnudo, foliis lyratis lobis obtusis impari maximo elliptico, grosse bidentatis pilosis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 38. Synopsis edit. alt. pag. 53. Fl. nap. II. pag. 28. tav. 61.* DC. *Syst. 2. p. 410*, *prodr. 2. p. 182.* Reich. *Icon. bot. Cent. 7. pag. 6. tab. 608. fig. 829.*

In campis aridis maritimis: *Capri;* et in Apulia *Murgie*, *Martina.*

Obs. A praecedente differt fructibus margine tantum ciliatis; a *B. raphanifolia*, foliis duplo minoribus obscure non laete viridibus, lobo impari elliptico non subrotundo recedit; a *B. ciliata* tandem caule nudo foliisque lyratis dignoscitur.

7. B. Columnae; annua; fructibus undique scabris, foliis radicalibus obovato-cuneatis dentatis hispidis, caule simplici subnudo basi hispido. *Ten. prod. l. c. Fl. nap. tav. 162. fig. 1.* DC. *Syst. veg. 2. p. 412. Prodr. 2. p.* 182. B. *didyma B.* Linn. *B. Columnae.* Reich. *Icon. bot. Cent. 7. pag. 7. tab. 612. fig. 833. Jondraba Alyssoides apula spicata.* Column. *Ecphr. 1. pag. 283. tab. 284. fig. 1.* Barrel. *Ic. 253. t. 1.*

— — B. foliis sinuato-lyratis vel lyrato-pinnatifidis.

In campis siccis Dauniae; Lucaniae; Japygiae.

Obs. A *B. ciliata* differt caule subnudo, siliculis disco et margine scabris, a *B. apula*, caule simplici, siliculis duplo majoribus, foliis obovato-cuneiformibus. In *Column.* et *Barrel.* l. c. duae icones extant, quarum prima ad nostram, altera vero ad *B. laevigatam* pertinet.

* 8. B. apula Linn. *Mant.* et *Willd.* (excl. synon. Column.) B. didyma A. Linn. *species. B. apula* Reich. *Icon. bot. Cent. 7. pag. 7. tab. 613. f. 834.*

In Apuliae arvis: *Murgie*; in Campania: *Monticelli.*

Obs. Caulis foliosus ramosus, foliis utrinque acutis, siliculae parvae undique scabrae.

1. Isatis tinctoria.

In pascuis montosis: *Principati*, *Abruzzi.*

2. I. canescens.

— — B. *Glabra*; foliis glabris.

In Hirpinis: *Grottaminarda.* B. in Aprutio: *Avezzano.*

3. I. alpina.

M. Corno (Orsini). *Costone*, *Intermesole* (Guss.). *Velino*, *Majella.*

Siliculosae.

1. Iberis Garrexiana *DC.* et *All. pedem. t. 40. fig. 3. et tab. 54. fig. 2. I. sempervirens. B.* Willd.

In montosis Aprutii: *Monti presso Solmona* (Gravina); Calabriae: *Pollino* (Thomas).

2. I. Tenoreana *DC.* et *Ten.* Fl. nap. tav. 106. fig. 1. *I. cepaefolia.* Ten. Fl. nap. prodr.

In pascuis montosis: *M. S. Angiolo al Piano di Faito*, *M. Finestra*, *Pollino a dolce dorme*, *Cucuzzo.*

3. I. saxatilis L. *I. vermiculata* Willd. *Litonthlaspi III. fruticosus vermiculato folio.* Column. *Ecphr. 1: tab. 277. fig. 1.*

In editioribus montibus Aprutii: *M. Amaro*, *M. Grande*, *M. di Pizzoli.*

4. I. umbellata.

In collibus apricis; Campaniae: *Costa di S. Angiolo presso Frasso* (Lostritto), *Caserta*; Picentinorum: *Cava.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

5. I. amara. In campis Lucaniae: *Carbone.*

6. I. semperflorens. Ad rupes *Palinuri* (Giordano).

1. Hutchinsia stylosa; foliis subcarnosis, inferioribus ovalibus subspathulatis integerrimis, caulinis amplexicaulibus oblongis staminibus petala aequantibus, stylis siliculas oblongas obcordatas subaequantibus. *Ten. Prodr. Fl. nap. p. 36. Synops. ed. alt. pag. 62.* (sub *Iberide*) *H. stylosa.* DC. *Reg. Veget. 2. pag. 387.* et Ten. *Fl. nap. tav. 170. fig. 2.* An *Thlaspi minimum.* Arduin. *Specimen 2. p. 37. t. 15 fig. 1.? ex Ten.* loc. cit.

In glareosis alpinis editioribus Aprutii: *Costone, Intermesole* (Guss.); *Majella, M. Amaro, Focaleto, M. Corno, Velino.*

2. H. alpina DC. *Lepidum alpinum* Linn.

Costone, Intermesole (Guss.) *M. Corno, Majella, Velino.*

3. H. petraea DC. *Lepidium petraeum* Linn.

Cerealto (Guss.); *M. S. Angiolo di Castellammare, Matese, M. Vergine, Gargano.*

1. Thesdalia Iberis DC. *Iberis nudicaulis* Linn.

Stilo (Thomas).

2. T. Lepidium DC. *Lepidium nudicaule* Linn.

Reggio (Guss.).

1. Lepidium Draba DC. *Cochlearia Draba* Linn.

Ad agrorum margines: *Terra di Lavoro, Abruzzo; Principati; Lecce, Ponte grande presso Brindisi; Gargano.*

2. L. Bonannianum; glabratum, virescens, siliculis ellipticis profunde emarginatis apice alatis, stylo exserto libero, pedicellis fructiferis patentibus deflexisque, foliis radicalibus lyratis obovatisque, caulinis semiamplexicaulibus indivisis, caulibus diffusis demum adscendentibus. *Guss.* Fl. sic. Prodr. 2. pag. 211. *Lepia Bonanniana.* Presl. *Fl. sic. 1. p. 84. Thlaspi pubescens.* Guss. *Ind. sem. H. R. in Boccadifalco 1825. Thlaspi montanum hirsutum incanum, Barbareae infernis foliis, Passerinae supernis.* Cup. *panph. 2. t. 201. Bonan. t. 60.* An *Lepidium humifusum.* Requien, ex Spreng. *Syst. Veg. cur. post. t. 4. pag. 240?*

In Calabriae montosis: *Sila a Faltitto; Aspromonte alla discesa di Pedempiso; Piani di Bova.* Annuum et Perenne.

3. L. ruderale. *Linn.*

— — B. Foliis subintegerrimis.

Bagnuoli.

4. L. graminifolium *Linn.*

In arvis et ruderatis ubique.

5. L. Iberis.

Lecce.

Obs. Siliculis duplo majoribus, foliisque caulinis abbreviatis obovato-oblongis a praecedente differt.

6. L. campestre DC. *Thlapsi campestre* Linn.

In arvis Samnii: *Campobasso, Trivento* (Scarano).

7. L. hirtum. *Thlaspi hirtum* Linn.

In nemoribus Calabriae: *Sila.*

1. Cochlearia saxatilis. Lam. *Myagrum saxatile* Linn.

In rupibus Aprutii: *Pietra Camela, M. Corno.*

1. Aethionema saxatile R. Br. *Thlaspi saxatile* Lin. an *T. peregrinum* L.? ex DC.

In aridis et asperis montosis: *Cerealto* (Guss.) *M. S. Angiolo di Castellammare, Majella, Matese, Gargano a Monte Calvo.*

1. Thlaspi montanum.

— — B. *Torreanum;* foliis radicalibus subdentatis, caulinis auriculatis utrinque 2-dentatis. *Hutchinsia Torreana.* Ten. in Fl. neap. Prodr. emend. et add. ad calc. Ind. Sem. H. R. Neap. 1829. pag. 19.

In saxosis montium: *Gargano M. S. Angiolo* (della Torre); Calabriae: *Pollino.*

Obs. Varietatis B. specimina a cl. Lang accepi sub nomine *L. cochlearifoliae* (pl. exsicc. ex Imp. Ruth. Cent. I. n. 93.). *Thlaspi montanum* DC. habet stylum brevissimum et siliculas 8-spermas; at in specimine ruthenico, uti et in nostra planta stylus filiformis elongatus et siliculae 4-spermae conspiciuntur; an revera distincta species?

1. Camelina sativa Crantz et Spreng. *Myagrum sativum* Linn.

In agris Lucanie, Samnii, Aprutii.

1. Draba aizoides.

— — B. siliquis hirtis.

In editioribus montibus septentrionalis et mediae Regni neapolitani regionis usque ad *Pollino: M. Corno, Costone, Intermesole, Majella, Focaleto, Monte Amaro, Velino, M. S. Franco, Cerealto, Matese;* B. *M. Amaro, Pizzoli.*

2. D. cuspidata M. B. *D. aspera* Bert. non Adam.

M. amaro, M. Bacucco, M. Corno.

Obs. Siliculae latitudine et longitudine mirum in modum variant. Sunt enim lanceolatae, oblongae vel ellipticae, styli superior pars passim marcescit; quare characteres e proportione styli cum siliquis nullius momenti censendi sunt. Itidem et scapi vel pedunculorum villositas magnopere incerta deprehenditur. In speciminibus plurimis enim siliquas hirtas scapum vero et pedunculos glaberrimos novi, quandoque pedunculos tantum pilis sparsis obsitos invenî, et in unico specimine tantum siliquis latissimis praedito, eodem tempore scapum, et pedunculos, ut ab auctoribus petuntur, villosos vidi. An denuo cum priori haec species conjungenda sit, bôtanicorum judicio commendo.

3. D. verna.

— — B. *Brachycarpa:* siliculis abbreviatis obovato-pyriformibus.

In pascuis nemorosis: *Valle di S. Rocco, M. di Castellammare* etc. B. ad Velini radices.

Obs. Var. B. omnino similis sequenti est, sed foliis latioribus et pilis furcatis gaudet. Eamdem fere plantam et siliquis suborbiculatis tantum a nostra diversam *D. spathulatae* nomine a cl. *Lang.* accepi, ex plantis prope Budam lectis. Icon *Fl. Dan. tab. 983* in hanc varietatem optime quadrat, sed illae *Lobelii ic. tab. 496. f. 1.* Seguierii *Ver. 1. t. 4. f. 3.* et Lamarckii *Ill. gen. t. 556. fig. 1.* plantam in arvis circa Neapolim communem referunt. An species propria?

4. D. praecox.

In arvis humidiusculis cum praecedente.

Obs. Pilis simplicibus foliisque utrinque acutis subintegerrimis a praecedenti dignoscitur.

5. D. muralis.

Ad muros ubique.

* 1. Alyssum orientale.

Ad rupes maritimas: *Catanzaro, Cassano* (Guss.) *Gargano, Mura di Castel Pagano* (Baselice) *Villanova, Monopoli, Pollino.*

2. A. affine; caule basi suffruticoso paniculato procero, foliis radicalibus longissime petiolatis obovato-oblongis subsinuato-dentatis, caulinisque oblongo-lanceolatis obtusis pube stellata incanis, siliculis obovatis utrinque acutis pedicellis subduplo longioribus, stylo brevi terminatis, loculis 1-2-spermis, seminibus marginatis. *Ten. Enum. Sem.* H. R. Neap. pro anno 1830 (in notis) pag. 13. An *A. saxatile* Sibth. et Smith Fl. graec? (excl. synon.).

In saxosis Japygiae: *Lecce, Martina.* Suffrutex.

Obs. A. saxatili et *A. orientali* affine, a primo tamen differt caule bipedali, foliis sinuato-dentatis duplo longioribus, siliculis duplo majoribus, utrinque acutis; ab altero discedit siliculis minime transverse ovalibus emarginatis (3-lin. long. 4-lin. lat.) sed exquisite obovatis (3-lin. long. 4-lin. lat.), foliisque duplo angustioribus et longioribus. A sequenti discrepat foliis obovato-oblongis sinuato-dentatis obtusis non lan-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ceolatis utrinque attenuatis subintegerrimis, siliculis obovatis loculis 1-2-spermis non subrotundo-ellipticis loculis 2-4-spermis : planta triplo majori.

3. A. leucadeum; caulibus basi suffruticosis, foliis oblongo-lanceolatis integris vel repando-dentatis incano-tomentosis, racemis elongatis, siliculis subrotundo-ellipticis glabris, valvulis planis glaberrimis loculis 3-4-spermis, seminibus compressis marginatis. *Guss.* Pl. rar. pag. 268.

In saxosis Japygiae: *Capo di Leuca*, *Otranto*. Suffrutex

Obs. Ab *A. gemonensi* differt siliquis longioribus et habitu paulisper diverso. An varietas? Semina fertilia plerumque 4 in quavis silicula.

* 4. A. montanum.

In saxosis Apuliae: *Gargano a M. Sacro;* Aprutii *Accumoli*, *Roccarasa*.

Obs. Caules et racemi elongati demum erectiusculi, flores aurei, siliculae orbiculatae stylo duplo longiores.

5. A. cuneifolium; caulibus subherbaceis diffusis pubescentibus, foliis obovato-cuneatis subincanis, corymbis simplicibus, siliculis ovatis ellipticis subemarginatis stylo subaequalibus. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 37.* DC. *Syst. veget. 2. pag. 310.* et *Prodr. 2. pag. 162.* Ten. *Fl. nap. tav. 161. fig. 2. A. alpestre* Wulfen non Linn.

In alpestribus Aprutii: *Majella*, *Grotta Caprara*, *Morrone*. Perenne.

Obs. Caules flexuosi ascendentes, corymbi densi abbreviati, flores aurei, siliculae ovatae stylo plerumque breviores.

6. A. diffusum; caulibus subherbaceis diffusis canescentibus, foliis incanis infimis subovatis, caeteris lineari-lanceolatis utrinque attenuatis, racemis simplicibus, siliculis ovatis subemarginatis stylum subaequantibus. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 37.* DC. *Syst. Veg. Prodr. loc. cit.* Ten. *Fl. nap. tav. 161. fig. 1.*

In editoribus Aprutii: *Majella a Scrimacavallo;* Apuliae: *Gargano;* Calabriae: *Pollino*. Suffrutex.

Obs. Caules prostrati rigiduli, corymbi laxiusculi, flores flavi, siliculae ovatae stylo plerumque longiores.

* 7. A. campestre.

In Aprutio, Apulia, Lucania.

8. A. calycinum.

Montevergine, *Matese*, *Velino*, *Pizzoli*, *M. della Stella al Galdo*.

* 9. A. maritimum.

Ad muros et in campis maritimis commune.

* 10. A. rupestre; caulibus basi suffruticosis suberectis, foliis radicalibus oblongo-lanceolatis acutis argenteis caulinisque paucis linearibus integerrimis, siliculis obovatis floccoso-lepidotis, stylo brevissimo terminatis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 37.* et *Fl.* nap. II. *pag. 72. tav. 60.*

In rupibus editioribus Aprutii: *Morrone* (Guss.). *Majella a Scrimacavallo*, *Monte Amaro* Suffrutex.

Obs. Caules floridi annui erecti 4-5-poll. longi, racemus erectus nudus multiflorus elongatus, flores albi, pedunculi fructiferi 4-6-lineas longi, loculi dispermi, semina late marginata.

1. Berteroa obliqua.

In campis aridis Calabriae: *Catanzaro* (Guss); Apuliae: *Gargano* Japygiae: *Lecce*, *Martina*.

2. B. clypeata.

— — B. *Bracteosa*.

In Aprutii montibus: *Majella*, *Popoli*. B. *Valle di S. Spirito*.

2. Aubrietia deltoidea DC.

— — A. *Major;* foliis dentatis. *Alyssum deltoideum* Linn. *Draba hesperidiflora* Lam; et Ten. Fl. nap. Prodr.

— — B. *Minor*. Foliis subintegerrimis. *Lithoroleucojon minimum supinum valvensium*. Column. Ecphras. 1. p. 282. tab. 284. *A. Columnae*. Guss. *pl. rar. p. 267. tab. 46. f. 2.*

In monte Gargano ad rimas rupium: *Castello di M. S. Angiolo*, *Grotta dell' Angiolo*. B. in montibus Aprutii: *Morrone*, *Majella*, *Anversa* in Aprutio, *distretto* di *Solmona*, (non *Aversa* in Terra di Lavoro) (Column.).

Obs. Var. B. ratione loci gracilior et omnibus partibus minor, sed certis characteribus carere mihi visa est, ut jure specie divelli possit. In *A* et *B* semina nec subrotunda, nec oblongo-linearia, sed in utraque semper subovalia comperi, et talia in cl. Guss. icone repraesentantur; petala quoque in utraque integra limbo plano rotundato non emarginata sunt sicut *Gussonius* in earum descriptionibus indicavit, etsi in icone var. B. petala emarginata exhibeantur.

* 1. Vesicaria sinuata. *Alyssum Lin.*

Gargano, *Sansevero*, *Rignano*.

1. Lunaria rediviva.

In Aprutio: *Campitello prima di Valle corta dopo la montagna de' 7 frati, Distretto; di Solmona* (Gravina) *Pizzo di Sivo* (Orsini).

2. L. annua.

In totius regni nemoribus, prope Neapolim: *Camaldoli*.

Siliquosae.

* 1. Dentaria polyphylla kit.

In nemoribus Calabriae. *Pollino*, *Serra*, *Mongiana*.

* 2. D. enneaphylla.

In nemoribus regni regionum mediae et septentrionalis: *M. S. Angiolo di Castellammare*, *Monti di Frasso*, *M. Vergine*, *Matese*, *Abruzzi*.

3. D. canescens; foliis tribus alternis, pinnatisectis, laciniis 7-9 lanceolato-linearibus terminalibus confluentibus omnibus grosse et irregulariter dentatis dentibus divergentibus. *Ten. Ind. sem. H. R. Neap. pro anno* 1830. (in notis) *pag. 13.*

Planta pallide virens, pilis brevibus incano-pubescens, laciniae foliorum 3-poll. long. 4-lin. lat. Siliquae glabrae 2-poll. long. 1 ½ lineam latae, stylo incurvo (3-lin. long.) stigmate acuto terminatae.

In nemoribus Hirpinorum: *Montevergine;* Samnii: *Matese;* Aprutii: *Majella*.

* 4. D. pinnata. Ibidem.

* 5. D. bulbifera.

— — B. foliorum laciniis terminalibus confluentibus, bulbis in anthesim caducis.

In nemoribus regni. B. *Majella M. Corno*.

* 1. Cardamine amara.

In humentibus nemorosis: *Bacucco* (Orsini) *M. di Pizzoli*, *Matese*.

2. C. uliginosa.

In dumetis humidis et in sylvis montanis. *Serra di S. Bruno in Calabria* (Thomas) *Lago di Patria*, *Licola*.

3. C. dentata.

In nemoribus Calabriae; *Aspromonte alli Cannavi* (Guss).

* 4. C. pratensis.

Monti di Abruzzo.

* 5. C. hirsuta.

Ad sepes humidas communis.

6. C. sylvatica.

In nemoribus: *M. di S. Angelo di Castellammare*.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

7. C. parviflora.
In campis humidis : *Fondi.*
* 8. C. impatiens.
In umbrosis sylvaticis : *Valle di S. Rocco , Ponti rossi ; Camaldoli , Abruzzi , Gargano , Sessa , Omignano.*
* 9. C. graeca Linn. *Pteroneurum graecum* DC.
— — B. *Eriocarpa.*
In sylvis humidiusculis : *Agnano , Gargano alla costa della via Bianca presso S. Giovanni Rotondo : Abruzzo ; Calabriae* (Thomas.).
10. C. latifolia.
— — B. calabrica.
Sila , Pollino.
* 11. C. Chelidonia.
In sylvis montanis : *Camaldoli , M. S. Angelo di Castellammare M. di Caserta , M. Vergine , Matese , Monti di Abruzzo, Pollino , M. della Stella.*
12. C. glauca.
Reggio (Thomas) , *Aspromonte alli Cannavi* (Guss.).
1. Sisymbrium subhastatum DC. *Brassica subhastata* Willd.
Avezzano , Fucino.
2. S. polyceration.
In ruderatis maritimis.
3. S. officinale Scop. *Erysimum officinale* Lin..
In ruderatis commune.
4. S. Columnae.
— — A. *Altissimum.*
— — B. Leiocarpum. *Rapistrum montanum Irionis folio.* Column. *Ecphr. 1. p 266. t. 268.*
In lapidosis Aprutii : *Roccamorice , Chieti ;* B. *Camarda.*
Obs. Synonymon *Barrelieri* certe ad hanc plantam , minime vero ad *S. Loeselii* pertinet. Nostra planta est fere omnino glabra et caulem in ea nunquam incanum comperi.
5. S. pannonicum.
— — B. Foliis duplo latioribus runcinato-pinnatisectis , siliquis longioribus ; an species propria ?
In Aprutii montibus.
6. S. Loeselii. *Leptocarpea Loeselii* DC. (cycl. syn. Colum.).
In *Gargano* (Della Torre).
Obs. Siliquis gracilissimis duplo brevioribus a praecedenti statim dignoscitur. Itidem caule pilis retrorsum hispido , foliis hirtis lobis magis dentatis dentibus plerumque obtusis , calyceque patentissimo a *S. Columnae* dignoscitur.
7. S. Irio.
— — B. Caule ramosissimo, siliquis gracilissimis et patentissimis.
In Samnio et Lucania. B. in Apulia : *Cerignola , Ginosa.*
8. S. austriacum.
M. Vergine. ; Matese ; Majella.
9. S. Sophia.
Avellino ; Campobasso ; Ginosa.
1. Erysimum Alliaria.
In sylvis circa Neapolim et alibi.
* 2. E. perfoliatum DC. *Brassica orientalis* Linn. et Ten. *Fl. nap. II. pag. 86.*
In montibus Aprutii : *M. de' Fiori , Majella , M. Corno.*
3. E. austriacum , DC. *Brassica austriaca* Jacq. et Willd.
In montibus Aprutii : *Valle di Taurano distretto di Solmona* (Gravina) Colli.
4. E. canescens. *Cheiranthus alpinus* Linn. et *C. Bocconi* All. *Leucojum minus angustifolium luteum.* Bocc. Mus. pag. 148. tav. 111.
In rupestribus maritimis Calabriae ; *Marina di Monteleone.*
5. E. cheiranthoides Linn. et DC. *Thlaspi umbellatum luteum keiri lutei folio parum dentato.* Bonan. tab. 62. quod a *Presl.* sub sua *Iberide tenuifolia* ducitur. (Delic. prag. pag. 14).
6. E. lanceolatum.
— — B. *Majus..*
In apricis rupestribus Apuliae : *Gargano.*
1. Barbarea taurica DC. B. *sicula Guss.* et Presl. Delic. prag. 17. excl. syn. Bonanni.
In Calabria *Aspromonte.*
2. B. vulgaris DC. *Eryrsimum Barbarea* Linn.
— — B. gracilis *Sisymbrium decipiens.* Guss. pl. exsicc. et Calabria.
In palustribus : *Pascone , Fusaro* B. *Aspromonte* (Guss.), *Pollino.*

Obs. Icon *Fuchsii hist. 746.* nostram plantam probe refert, sed illa Florae Danicae (tab. 985) foliis lyrato-pinnatis lobis laciniisque magis dentatis ab illa discedit.

3. B. praecox.
Fusaro ; Abruzzi.
4. B. arcuata *Reichemb.* et *Sprengl.*
Ibidem.
1. Nasturtium officinale DC. *Sisymbrium Nasturtium.* Linn.
Ad rivulos commune.
2. N. sylvestre. *Sium tenuifolium montanum luteum* Column. *Ecphras. tab. 269.*
Ad rivulos Aprutii : *Bacucco , M. di Capo d' Acqua* (Orsini) , *Avezzano ;* Samnii : *Campobasso.*
3. N. palustre DC.
— — B. tanacetifolium.
In paludibus Samnii et Aprutii.
4. N. amphibium.
In aquosis : *Pascone , Maddaloni , Capua ; Matese.*
1. Cheiranthus Cheiri.
Ad muros.
1. Matthiola rupestris *Presl.*
Ad rupes Pausylippi , Puteolorum et alibi.
2. M. coronopifolia.
In rupibus Aprutii : *Morrone* (Grav. Guss.); Apuliae : *Gargano.*
3. M. tristis.
— — B. Caule elato , foliis subintegerrimis , petalis 2-lin. lat. 4. lin. long. , siliquis compressis tripollicaribus apice bidentatis dentibus convergentibus stigma aequantibus; an species propria ?
In saxosis Calabriae : *Pollino , Monteleone ;* Gargani: *Costa presso S. Giovanni Rotondo.* B. in Aprutio : *M. Corno* (Orsini) *M. di Pizzoli.*
4. M. sinuata.
In arenosis maritimis : *Pozzuoli , Baja , Fusaro , Pesto , Casalicchio.* etc.
5. M. tricuspidata. Ibidem.
1. Hesperis matronalis.
Matese , Campobasso , Chiarino.
2. H. heterophylla ; pedicellis calycis longitudine, petalorum laminis obovatis , caule ramoso diffuso , siliquisque breviter pubescentibus , foliis ovato-lanceolatis dentatis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 39.* DC. *Syst. Veg. 1. pag. 452.* et *Prodr. 1. pag.* 189. Ten. *Fl. nap. tav. 163.*
In nemoribus Aprutii : *Valle di S. Spirito nella Majella.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

3. H. laciniata.

— — B. *Columnae*; foliis radicalibus runcinato-lyratis, petalorum unguibus calycem per duas lineas excedentibus, caule undique aequaliter setoso-glanduloso superne hispido. *Leucojum corniculatum saxatile obsoleto flore.* Column. *Ecphr. tab. 262.*

In saxosis Aprutii: *Lago de' pagliari presso Monte de' Castelli, M. de' Fiori* (Orsini), *Scanno, Pettorano, Morrone.*

Obs. Flores in eodem racemo passim purpurei et flavescentes conspiciuntur.

4. H. villosa DC. In Apulia.

5. H. Orsiniana; caule diffuso vel ascendente, foliis ovali-oblongis dentatis longe petiolatis, pube bipartita adpressa, pedicellis calycibus demum longioribus, siliqua tetragona latiuscula venoso-pubescente, stylo linearis longitudinis. *Ten. Relaz. del Viag. di Abr. pag. 78. Cheiranthus* an sp. nova? Orsini *Pl. exsicc. ex M. Corno. Malcolmia chia* Reich. (in literis ex *Orsinio*).

Habitat in *Monte Corno* ad 8m. ped. alt. (*al Corno piccolo*), in extremo alpino vegetationis confinio, cum *Saxifraga glabella* Bert; nec alibi. Annua.

Radix annua fusiformis, caules plures debiles basi ascendentes in fructificatione diffusi, pilis simplicibus vel bipartitis sparsi. Folia laete viridia membranacea, radicalia et caulina longe petiolata (dempto petiolo 6-10 lin. long. 3-4. lata) margine obiter dentato, utraque superficie concoloria, pube bipartita adpressa rara pilosiuscula. Flores in racemos per dimidiam caulis partem sparsi (5-12 in singulis racemis). Calyx hirtus, foliolis conniventibus sesquilineam longis, corolla duplo brevior. Corolla cruciformis, petala obovata obtusa carnea. Siliqua tetragona sesquipollicem longa lineam lata, stigmata duo erecta conniventia in fructu coalita. Stylum plerumque lineam longum. Pedunculi teretes simplices tres lineas longi. Semina elliptica uniserialia.

Obs. Siliquae et stigmatis structura a *Malcolmia* recedit, idcirco cum *M. chia*, cui caeterum simillima, non confundenda. Ab ea quoque differt foliis omnibus dentatis, siliquis duplo crassioribus, et habitu omnino diverso.

1. Arabis collina; foliis pube stellata scabris subcanescentibus, radicalibus petiolatis obovatis obtuse dentatis, caulinis sessilibus oblongis obtusis dentatis basi cordato-amplexicaulibus, pedicellis calyce longioribus, stigmate apiculato, siliquis compressis strictis adpressis pedicello octies longioribus, seminibus marginatis (petalis albis). *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 39.* DC. *Syst. Veg. 2. pag. 241.* et *Prodr. 1. pag. 148.* Ten. *Fl. nap. tav. 164. fig. 1.* A. *Arabis appenina.* Tausch. *Diagnoses plantar. novar.* in Sylloge Ratisb. t. 2. p. 204. ex *Flora, oder botanische Zeitung. 1827.*

— — B. *Virescens*; flore roseo. *Ten. loc. cit.* et *Fl. nap. tav. 164. fig. 1.* B. *A. rosea* DC. *loco cit.* et Deless. *Ic. select. t. 2. tab. 23.* an *A. longisiliqua* et *A. purpurascens Presl.*?

In collibus circa Neapolim (rara) abunde in montosis Vesevi vallibus, in montibus Stabiarum; Campaniae: *Frasso*; Japygiae: *Martina*; in Principatus citerioris montibus cavensibus, Amalphaeis; In monte *Vulture* quoque legit cl. *Fox. Strangways.* B. iisdem in locis occurrit, et in *M. della Stella, Sessa* etc. Perennis.

Obs. Semina in A ut in B. marginata, nec in A immarginata; qua nota sublata, in unam eademque speciem utramque varietatem conjungere necesse est.

2. A. alpina.

— — B. *Pumila.* An *A. canescens.* Moretti e Brocchi *Osservazioni sugli Appenn. in Bibl. Ital. t. 29.*

Velino, Majella, M. Corno.

3. A. albida.

Roccarusa, Rocca di mezzo, Velino, M. Corno.

4. A. auriculata *Lam.*

— — B. Caule ramoso, ramis divaricatis.

Velino, M. di Pizzoli.

5. A. sagittata *DC.*

In apricis montosis.

6. A. hirsuta Scop. et DC. *Turritis hirsuta var.* Linn.

Ad muros sylvarum: *Valle di S. Rocco; Camaldoli.*

7. A. muralis.

In montosis Samnii: *Trivento, Matese.*

8. A. thaliana.

Ubique communis.

9. A. nivalis. *Guss. A. procurrens.* Ten. Prodr. non Kit. Ten. Fl. nap. tav. 164. fig. 2.

Bacucco (Orsini) *Monte Corno, Costone, Intermesole* (Guss.) *Matese, Majella alti Trocchi.*

Obs. A. serpyllifoliae nimis affinis; an varietas?

10. A. verna *DC. Hesperis verna* Linn.

In submontosis siccis: *Capri, Gargano.*

11. A. Turrita *Linn.*

— — B. *pendula. Arabis pendula* Desf. et Ten. Fl. nap. prodr. pag. 39

In sepibus montosis demissis: *Valle di S. Rocco, Camaldoli.*

12. A. bellidifolia Jacq.

In lapidosis Calabriae: *Pollino.*

13. A stellulata *Bert.*

M. Corno.

1. Turritis glabra.

In nemoribus obvia.

1. Moricandia arvensis DC. *Brassica arvensis* Linn.

In collibus argillosis Calabriae: *Reggio.*

Obs. Floribus purpurascentibus ac siliqua tetragona ab affinibus discrepat.

1. Diplotaxis erucoides DC. *Sinapis erucoides* Linn. *Eruca sylvestris flore albo italica.* Barr. *Icon 132.*

In Lucaniae pinguibus et cultis. Annua.

Obs. Folia infima petiolata, lyrato-runcinata runcinata vel pinnatifida, lobo terminali lanceolato acuto vix aliis majoribus, omnes approximati triangulares remote dentati, siliquae patentes pollicem longae semilineam latae, stylus 2-lineas longus, stigma bilobum, semina biserialia, pedunculi in fructu 4-6. lin. longi; planta fere omnino glabra, caule tantum pilis brevibus rigidis horizontalibus scabriusculo.

Perperam certe cl. *Decandolle* in hac planta uti in diversis aliis congeneribus siliquas sessiles requisivit, sunt enim semper pedicellatae sicut in icone *Barr.* repraesentantur.

2. D. hispidula; foliis lyrato-pinnati-partitis, lobis remotis ovalibus terminalique majori obtusis, argute dentato-serratis cauleque hispido, pedicellis calyce deciduo multo longioribus, siliquis patentibus, stylo subensiformi, stigmate 2-lobo. *Ten. Brassica hispida* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 39. Eruca hispida.* DC. *Reg. Veg. 2. p. 638.* et *Prodr. 2.* pag. 223. *Sinapis erucoides.* Montagne; *plant. exsicc. ex agro Teloniensi*, non Linn.

Petala alba fusco-venosa, caulis pilis rigidis patentibus usque ad flores hispidus.

In agris Lucaniae et Japygiae: *Martina, Lecce.* Annua.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. Ob calycem minime conniventem sed semipatentem, et siliquas omnino praecedentis, sub *Diplotaxi* haec species quoque militare debet. Cl. Decandollius, qui speciem perbelle illustravit, de genere recte judicare non potuit, quia specimina fructu carentia tantum sub oculis habuit. Magis quidem infauste cl. Sprengelius sub *Eruca sativa* eam inseruit, a qua, genericis notis posthabitis, differt tamen pedicellis calycibus non brevioribus sed multo longioribus, statura minori, caule hispidiore, foliorumque lobis magis regulariter dentatis.

Siliquae in nostra planta cum illis *Diplotaxis erucoidis* adprime conveniunt, minime vero folia, quae in nostra non sunt lyrato-runcinata lobis triangularibus acutis, concretis obiter dentatis, sed lyrato-pinnatopartitis lobis ovalibus obtusis remotis regulariter et argute dentatis. Quod cl. Decandollius de patria hujusce speciei tradidit, quum ex speciminibus satis certis Galliae quoque eam indigenam esse suspicatus fuerit, specimina a cl. Montagne ad me benevole missa, comprobaverunt.

3. D. apula; foliis glabris, lyrato-runcinatis lobo terminali maximo obovato, caeteris subtriangularibus discretis acutis bidentatis, caule scabro, siliquis longe pedicellatis patentibus glabris, stylo subensiformi compresso stigmate bilobo. *Ten. Sinapis apula* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 39. Sinapis apula* DC. *Reg. Veget. 2. pag. 623.*

In arvis Lucaniae et Apuliae. Annua.

Caulis elatus 1-2 pedalis erectus vel ascendens, plerumque simplex pilis brevissimis sparsis inferne scaber, caeterum ut tota planta glaber, folia inferiora oblonga in longum petiolum producta parum profunde incisa unde potius sinuato-dentata quam lyrata dici possint, flores in racemum laxum semipedalem et ultra dispositi, pedicelli calycibus duplo longiores, in fructu magis elongati: calyx semipatens foliolis deciduis, petala carnea ungue purpurascentia minime fusco-venosa, siliquae 1-2 pollices longae lineam fere latae, stylus et stigma ut in *Diplotaxi erucoidi*, semina plerumque biserialia quandoque abortu uniserialia.

Obs. Ab affinibus *Brassica elongata* Kit., *Diplotaxi erucoide*, et *D. hispidula* differt, videlicet a prima siliquis latioribus seminibus biserialibus, floribus minime luteis, calycibus haud conniventibus, nec non foliorum lobo terminali obovato-obtuso; ab altera siliquis plerumque duplo longioribus, foliisque minime subpinnatifidis laciniis triangularibus a tertia longitudine siliquarum, glabritie et incisione foliorum.

4. D. tenuifolia. DC. *Sisymbrium tenuifolium* Linn.

In arvis communis.

5. D. vimínea DC. *Sisymbrium* Linn. *Tavoliere; Ginosa; Potenza* (vulgo Marascione) *Principato Citra; Matese:*

6. D. muralis DC. *Sisymbrium* Linn.

In Samnio et Apruti.

Obs. In hac et in praecedente siliquas pedicellatas semper, sessiles nunquam observare potui.

* 1. Brassica campestris.

In collibus argillosis Calabriae: Reggio.

2. B. incana; foliis inferioribus petiolatis lyratis, lobo terminali maximo lobato-repando, caulinis sinuato-erosis auriculatis supra glabriusculis, siliquis glabris torulosis rostro decies et ultra longioribus; planta bienni, pube molli canescente. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 39.* DC. *Syst. Veg. 2. pag. 596.* excl. synon et locis natalibus ad Siciliam pertinentibus. *Ten. Fl. nap. tav. 165. B. incana* Spr. *Syst. Veg. 2. pag. 910.*

In rupibus maritimis prope Neapolim: *Camaldoli, Capo di Coruoglio ai Bagnuoli, Posillipo, Capo di Miseno*, et in Lucania: *Acropoli.* Biennis.

Obs. A *B. villosa Biv.* differt praecipue siliquis flexuosis 3-pollicaribus torulosis, nec sesquipollicaribus rectis levibus, durazione biennali non suffruticosa, partium proportione et habitu.

* 3. B. Gravinae; pubescenti hispida, caule basi suffruticoso nudiusculo, foliis inferioribus oblongis lyrato-runcinatis lobulis subdiscretis plerumque obtusis subintegerrimis terminali dentato obtusis vel acutis, calyce subpatulo, siliquis glabris teretibus, stylo filiformi stigmateque capitato terminatis. *Ten. Fl. nap. prodr. p. 39.* et *Fl. nap. II. p. 88. tav. 62. Leucojum terrestre majus frigidarum regionum.* Column. *Ecphr. 1. tab. 262?* DC. *Reg. Veg. 2. pag. 597.* et *Prodr. 1. pag. 215.* Spreng. *Syst. Veg. 2. pag. 910.*

Ad rupes montium Samnii: *Matese*, Aprutii: *Sulmona, Morrone, Difesa di Pettorano* (Gravina), *M. Costone, M. Corno, Chiarino al Canale delle capezze* (Guss.), *Monti di Civitella* (Orsini), *M. de' Fiori.* Perennis.

Caudex radiciformis suffrutescens, caules annui erecti vel ascendentes teretes fere aphylli, pedicelli calycis longitudine, in fructu parum elongati, calyx flavescens, petala flava.

4. B. Cheiranthos Willd. et DC. excl. syn. *Leucojum terrestre majus frigidarum regionum.* Col. *Ecphr.* I. pag. 260. tab. 262.

In monte *Pollino.*

Obs. Caule ramoso folioso minime basi suffruticoso, foliisque pinnatisectis laciniis utrinque dentatis, siliquis rostro conico elongato, a *B. Gravinae* differt.

5. B. fruticulosa. *Cyrill.* pl. rar. 2. pag. 7. tab. 1. *Sinapis radicata.* Desf. *Fl. Atl.* 2. pag. 98. tab. 167.

In collibus aridis et ad sepes maritimas communis. In Apulia (vulgo *Cime amarelle*).

* 6. B. Eruca. In arvis frequens.

* 7. B. Rapa. In arvis passim.

* 8. B. Erucastrum. Inter segetes.

† 9. B. Tournefortii Gouan.

In arvis arenosis Calabriae orientalis: *Cotrone, Caporizzuto*; Lucaniae: *Torre a mare*; Guss. pl. rar. pag. 279.

† 10. Quid *B. hybrida* Ten. in Spreng. Syst. Veget. 2. p. 910? Nullam enim plantam hoc nomine inscriptam adumbravi vel botanicis communicavi.

1. Sinapis nigra. Ad agrorum margines.

2. S. geniculata.

In campis aridis Calabriae: *Reggio* (Guss.).

3. S. virgata Presl.

Ad rupes maritimas: *Castello di Scilla, Bagnara* (Guss.).

4. S. pubescens.

In arvis Dauniae: *Gargano al piano del Campo Santo di S. Angiolo*; Peucetiae: *Bari*; Japygiae: *Lecce.*

5. S. arvensis.

In arvis argillosis Lucaniae.

6. S. alba.

Ad agrorum margines: *Baja, Stufe di Nerone, Ariano, Martina, Lecce, Ginosa* etc. (vulgo *cime dolci*).

7. S. hispida.

Gargano Canneto di Civitate presso S. Paolo, Bari, Lecce, Ginosa.

8. S. dissecta *Lagasca* et *DC.*

In Calabria.

Classis Monadelphia
Triandria
Polygamae
Ruscineae vel asparageae.

1. Ruscus aculeatus.

In sylvis umbrosis: *Camaldoli.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

2. R. Hypoglossum.
Ad agrorum margines: *Salita di Macedonia alle spalle di S. Efrem Vecchio* (vulgo *sparagio del tuono*).
3. R. Hypophyllum.
In nemoribus Aprutii: *Roccamorice, Caramanico* (De Angelis) (vulgo *Bislingua*).

Pentandria

Geraniaceae.

1. Erodium petraeum *Willd.*
In montibus Aprutii: *Distretto di Solmona* (Gravina).
2. E. anthemidifolium *Bieberst.*
In Aprutii montibus.
* 3. E. alpinum.
In pascuis editioribus Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini) *Colle Bringione, M. di Pizzoli.*
4. E. affine; caule prostrato, foliisque hispidis sinuato-pinnatifidis, lobis acutis bidentatis dentibus cuspidatis, pedunculis multifloris calycibus breviter aristatis, petalis calyce duplo longioribus, carpellarum caudis longissimis glabriusculis. *Ten.* Ad ind. Sem. H. R. Neap. 1830. in notis pag. 13. *Erodium gruinum.* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 39. E. laciniatum.* Guss. *pl. rar. pag. 283.* (fide speciminis et locorum natalium).
An *E. laciniatum* Sebast. et Mauri *Fl. Rom. prodr.? E. decipiens* Delile *pl. exsicc. ex agro Monspeliensi.*
— — B. Minus; caule 1-2-pollicari, foliis minus incisis, pedunculis subbifloris; an *Geranium Altheaefolio inciso rigidulo minus seu alnifolio.* Bon. tav. 164?
In arenosis Adriatici et Jonii: *Cotrone, Policoro, Martina, Taranto. Var.* B. *Ascoli* in Piceno (Orsini), Pescara. In paludibus quae vulgo audiunt *Pontine* quoque legi: *Porto di Badino al Canal Pio.* Annuum.

Obs. Ab *E. lacinato* differt hirsutie majore, foliis non bipinnatis, laciniis linearibus, habitu rigidiori aliisque notis.

* 5. E. Ciconium.
In pascuis aridis demissis: *Tavoliere, Abruzzi.*
* 6. E. cicutarium.
— — A. *Praecox.* Cav. *Diss. 4. tab. 126. fig. 2.*
— — B. *Pimpinellifolium.* Cavan. *Dissert. 4. tab. 126. fig. 1.*
— — C. *Pilosum.* Thuill.
In arvis apricis siccis. A ubique. B. *Fusaro.* C. *Strada da M. Nuovo ad Arco Felice.*
* 7. E. moschatum.
In pascuis humentibus. *Pascone, Fusaro, Bagnuoli,* et alibi.
8. E. Botrys.
In arenosis maritimis. *Bagnuoli, Monte Nuovo.*
9. E. chium.
In collibus siccis Japygiae: *Lecce, Martina;* Calabriae: *Reggio.*
10. E. obliquifolium; caule herbacco erectiusculo petiolisque retrorsum hispidis, foliis radicalibus, caulinisque inferioribus sinuato-bidentatis, omnibus scabris dentibus obtusiusculis, pedunculis multifloris, calycibus longe aristatis, petalis calycis longitudine, caudis carpellarum barbatis. *Ten.* Adn. ad Ind. sem. H. R. Neap. 1830. *E. malapoides* Guss. *pl. exsicc. Sicil.* (Scopello) fide speciminis, non *Linn.*
Caulis hirsutissimus pilis deorsum spectantibus, folia basi inaequalia cordato-ovata, pube adpressa scabriuscula, superiora quoque leviter ac inaequaliter incisa, nunquam triloba nec dissecta, pedunculi folia subaequantes 3-6-flores, calycis aristae sepalorum longitudine, semina hirta.
In apricis siccis Aprutii: *Roccamorice, Chieti.* Annuum.

Obs. E. malacoidi et *E. chio* affine; a primo tamen differt hirsutie majori, foliis inaequalibus nunquam trilobis, dentibus acutioribus irregularibus, aristis calycinis longissimis; ab altero vero hirsutie majori, foliis obliquis non tripartitis nec inciso-dentatis, petalis calycem aequantibus.

* 11. E. Gussoni; caule diffuso ramisque molliter retrorsum pilosis, foliis cordatis obtusis integris lobatisque dentato-crenatis incano-pubescentibus, stipulis bracteisque scariosis ovatis pedunculis multifloris elongatis, corollis calyce aristato duplo longioribus. *Ten. Fl. nap. II. pag. 97. tav. 63.* DC. *Prodr. Syst. nat. 1. pag. 648.* Link. *en. alt. H. R. Berol. 2. p. 185.* Spreng. *Syst. veg. 3. pag. 33.* Curt. *bot. magaz. tav. 2445.* Guss. *Pl. rar. pag. 281. Geranium supinum, rotundo batrachyoides crasso tomentoso folio, radice rufescente longius radicata.* Bocc. *Mus. pag. 160. t. 128. fig. 2.*
In depressis collibus Hirpinorum: *Monti di Avellino* (Guss.); Japygiae: *Martina, Lecce, Otranto* (Marinosci, Guss.); Calabriae: *al Capo delle Alici fra Cirò e Cariati* (Guss.). Perenne.
* 12. E. malacoides.
In ruderatis prope Neapolim: *al Molino presso li ruderi del palazzo della Regina Giovanna;* et in *Gargano.*

Obs. Nostra planta petalis calyce duplo longioribus nec cum aequantibus gaudet.

† 13. E. gruinum. In arvis Apuliae (Marinosci).
† 14. E. romanum; Apud nos undique. Petagn. Instit. bot. t. 4. pag. 1280.

Decandria.

Geraniaceae.

* 1. Geranium sanguineum.
— — B. *Villosissimum.*
In sylvaticis regni regionis mediae et septentrionalis.
* 2 G. cinereum Cav. *G. varium.* L'Herit. et Ten. Fl. nap. II. pag. 100. *Cerealto* (Guss.); *Campitello a Vallè corta in Abruzzo* (Gravina); *Matese; Pollino.*
* 3. G. macrorrhizon.
In pascuis editioribus Aprutii: *M. de' sette Frati, Distr. di Solmona* (Gravina).
4. G. tuberosum. In Aprutii montibus: *Ibidem* (Gravina).
5. G. nodosum.
In Aprutii pascuis editioribus: *Pizzo di Sivo, M. di Capo di Acqua, Pizzo della Cavata* (Orsini), *Chiarino* (Gussone), *M. Corno, M. de' Fiori.*
* 6. G. striatum.
— — B. lobis minus dentatis obtusiusculis ad sinus fusco-maculatis.
In nemoribus Hirpinorum: *M. Vergine, Incoronata;* Lucaniae: *Monte della Stella;* Dauniae: *Roseto presso Biccari* (Baselice); Aprutii: *Majella.* B. in Calabria prope Vibonam (Mummoli).
* 7. G. reflexum.
In herbidis Aprutii: *Campli, Colle Bringione, Majella;* Samnii: *Matese.*
8. G. sylvaticum.
— — B. *Batrachyoides* Cav.
In sylvis Aprutii: *Pizzo di Sivo.* B. in Calabria: *Pollino.*
9. G. phoeum.
— — B. foliis minus incisis, dentibus obtusiusculis.
In Aprutii montosis: *Distretto di Solmona.*

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

10. G. pyrenaicum *Linn.* et *Cavan. Diss. 4. t. 99. fig. 2.*
In Aprutii nemoribus: *M. Corno, M. de' Fiori.*

11. G. umbrosum *Kit.* et *Ten. Relaz. del viag. di Abruz. pag. 79.*
Pollino, Matese, Majella, Velino.

Obs. A praecedente differt caule flaccidiore subnudo, floribus duplo majoribus, petalis calycibus subaristatis duplo longioribus, carpellis aristisque subglabris.

12. G. nemorosum; pedunculis bifloris, foliis reniformibus palmato-septem-partitis, lobis cuneiformibus trifidis laciniis tridentatis, caule erecto ramoso, petalis reticulato-venosis integerrimis, carpellis levibus aristisque pilis glanduloso-moniliformibus hispidis. *Ten.* Fl. nap. prodr. supp. 1. pag. 62. et Fl. nap. tav. 167.
Avellino; Campobasso, Matese; Sila. Perenne.

Obs. A *G. pyrenaico* differt foliis profunde sectis, floribus duplo majoribus, petalis integerrimis.

13. G. villosum; pedunculis bifloris, foliis orbiculato-cordatis 5-7-lobato-incisis lobis trifidis obtusis, caulesque erecto molliter villoso-hirtis, corollis calyce duplo longioribus, petalis emarginatis, carpellis aristatis glabris, aristis pilis simplicibus pubescentibus, seminibus reticulato-venosis. *Ten.* Fl. nap. prodr. l. c. *DC.* Prodr. 2. pag. 644. Fl. nap. tav. 166.
— — B. *Villosissimum;* floribus duplo majoribus, carpellarum caudis brevissimis.
In herbidis Calabriae: *Sila, Nicastro presso il fondaco del fico* (Thomas) *Pollino.* B. *Monteleone.* Perenne.

* 14. G. molle.
— — B. *Parvulum;* villosissimum, erectum, foliis minus profunde sectis: an species propria?
In arvis et ruderatis commune. B. in Calabria: *Monteleone.*

Obs. Carpellae rugosae pubescentes, aristae calyce duplo longiores, petala bifida calycem aequantia.

* 15. G. pusillum.
— — A. *G. malvaefolium.* Lam.
— — B. *Humile.* Cav.
In herbidis passim utraque varietas occurrit.

Obs. Carpellae glabrae et leves, aristae calycibus triplo longiores, petala 2-fida calice longiora.

* 16. G. rotundifolium.
Ad sepes et in arvis ubique.

* 17. G. columbinum.
In pascuis frequens.

* 18. G. dissectum.
Cum praecedente.

* 19. G. lucidum.
Ad muros umbrosos: *Ponti rossi, Valle di S. Rocco, Camaldoli.*

* 20. G. robertianum.
— — B. *Alpinum:* an *G. purpureum* Villars?
In saxosis apricis frequens. B. in Aprutio.

† 21. G. fuscum. In nostris montibus. Petagn. Inst. bot. t. 4. pag. 1283.

Polyandria.
Malvaceae.

1. Malope malacoides.
— — B. *sinuata.*
In arvis, Samnii: *Triventa;* Dauniae: *Tavoliere;* Lucaniae: *Persano, Pesto;* Peucetiae: *Bari;* Japygiae: *Lecce.* B. in Calabria: *a Capo Rizzuto* (Guss.).

* 1. Malva Alcea.
— — B. *Alceoides;* foliis superioribus palmato-5-fidis, lobis dentatis. *M. alceoides.* Ten. *Fl. nap. prodr. supp. 1. pag. 62.* (1815) DC. *Prodr. 1. pag. 432.* (excl. syn. *Poll. Fl. Ver.*). Fl. nap. II. pag. 109. tav. 64.
In sylvis et arvis siccis prope Neapolim: *Camaldoli, Astroni, Pianura.*

Obs. Malva Morenii Poll. (Fl. Veron. 2. pag. 437. tab. 3. fig. 6.) quam cl. *Decandolle* cum varietate B. junxit, distinctam constituere speciem mihi visa est, ob folia minus incisa subtus incana, et flores duplo minores petalis leviter emarginatis.

2. M. fastigiata.
— — B. Foliis basi cordatis profunde 5-lobis lobis subaequalibus, planta pilis stellatis hirta, petalis magnis obcordatis crenulatis: an *M. lobata.* Cavan. *Diss. 2. pag. 76. tab. 18. fig. 4?*
In sylvis Lucaniae.

Obs. Nostra planta a descriptione et icone *Cavan. l. c.* discedit foliis profunde 3-lobis utrinque pilis stellatis, uti reliquae partes, villoso-hirtis, nec tomentosis: an species propria?

3. M. moschata.
— — B. *Laciniata;* foliis etiam inferioribus multifidis laciniis linearibus.
A. In montibus Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini). B. *ibidem, M. di rotella al Nord del piano di 5. miglia* (Gravina). *Monte Corno, Majella;* in Hirpinis: *Piano di Lacina a Cerealto, selve alle falde del monte Cumigliano* (Guss.).

* 4. M. altheoides.
— — B. *Hirsuta;* caule erecto, foliis infimis subrotundo-cordatis 7-lobatis, caeteris 5-partitis. *M. hirsuta.* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 40. M. cretica.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 106.* et Guss. pl. *exsicc. ex. Fl. sicula;* non *M. hirsuta,* Viviani, *Fl. Corsic. sp. pag. 12.*
In campis Lucaniae: *Acropoli;* Dauniae: *Tavoliere, Gargano;* Peucetiae: *Bari,* et prope Neapolim: *Fusaro.*

Obs. Cl. *Viviani* (loc. cit.) plantam a nostra abunde diversam, et forsan *M. vulgaris* varietatem descripsit.

* 5. M. sylvestris.
Ad sepes Calabriae: *Rotonda, Cosenza, Pollino.*

6. M. vulgaris; caule diffuso prostrato glabriusculo, foliis leviter septem-lobatis, rotundatis obtusis crenatis calycis exterioris foliolis ovatis vel ovato-oblongis obtusis. Ten. *Fl. nap. prodr. suppl. I. pag. 62.* Synops. edit. alt. pag. 55.
Ubique in ruderatis et in cultis. Annua.

Obs. A praecedente differt caule numquam erecto sed diffuso uti tota planta glabriusculo, foliis leviter lobatis crenatis, non fere palmato-septem partitis acutis dentatis, foliolis calycis exterioris minime utrinque acutis, floribus numerosis in quavis axilla dilute purpureis venis saturatioribus, nec undique intense purpureis subunicoloribus. In utraque arilli hirsuti nec glabriusculi, pilis quandoque deciduis. A *M. mauritiana,* cui magis affinis est, haec nostra differt in primis petalis profunde obcordato-scrobiculatis, nec tantum emarginatis.

* 7. M. nicensis. Ten. Ad Fl. neap. Prodr. app. V. pag. 20. *M. arvensis.* Presl.
Ubique in arvis humidiusculis: *Baja, Pozzuoli, Bagnuoli.*

Obs. Capsulae rugoso-pubescentes, corollae calycibus duplo longiores, foliis cordato-orbiculata acute lobata, flores aggregati brevissime petiolati.

* 8. M. rotundifolia *Linn.* et *Fl. Dan. t. 721.* Cavan. Diss. 2 tab. 26. f. 3.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In ruderatis montosis; Samnii: *Monte di Mezzo*, *Capracotta* (Guss.); Aprutii: *Majella*, *Velino*.

* 9. M. parviflora.

In pascuis maritimis: *Bagnuoli*, *Capri*.

Obs. Calycis externi foliolis lineari-setaceis a *M. nicensi* distinguitur.

† 10. M. salvitellensis, caule erecto herbaceo, foliis 5-lobatis, pedunculis petiolo longioribus utrisque pilosis. *Briganti*. Stirp. rar. regni neap. pempt. 1. pag. 1. tab. 1.

In sylvis montosis Principatus Citerioris: *Selvitella* (Briganti).

1. Althaea officinalis.

In palustribus: *Fusaro*, *Licola* etc.

2. A. cannabina.

Principati; *Abruzzi*; *Capitanata*; *Lecce*.

3. A. hirsuta.

Ad sepes Campaniae; *Fondi*; Samnii: *Trivento*; Aprutii: *Cervaro*; Daunjae: *Tresanti*; Lucaniae: *Potenza*.

1. Lavatera trimestris.

In maritimis Calabriae; *Stignano*, *S. Lucia*, *Staiti*, *Torre della Trinità*.

2. L. hispida.

Ad sepes Calabriae: *Cariati*, *Corigliano*, *Cirò*.

* 3. L. thuringiaca.

In arvis Hirpinorum, Lucaniae, Japygiae.

* 4. L. punctata.

Ad sepes et in agris Campaniae, Lucaniae, Hirpinorum, Apuliae.

5. L. ambigua; caule herbaceo hispido scabro, foliis tomentosis, inferioribus 5-lobo-angulatis superioribus 3-lobis, lobis lanceolatis acutis dentatis medio duplo longiore, pedunculis solitariis folio brevioribus, capsulis denudatis. *DC. Prodr. pag. 440.* Guss. *pl. rar. pag. 286.* Spreng. S. V. 3. p. 94. (excl. syn. *L. trimestris*) *L. sylvestris*. Cyrilli (inedita) et Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 40.* (non *Brotero*) *Fl. nap. tav. 168. Althaea sylvestris*. Briganti *pempt.* 1. pag. 9. tab. 4.

Ad sepes Samnii, Aprutii, Lucaniae, Calabriae: *Selvitella* (Briganti). *Piano delle Grottaglie*, *Corona sopra Bagnara*, *Monteforte*, *Lavandra*, *Piano di Gallinella prima di Rodi nel Gargano*. Biennis.

* 6. L. arborea.

Ad rupes maritimas: *Fusaro*, *Lecce*, *Castro*.

* 7. L. neapolitana; caule herbaceo scabro erecto, foliis subrotundis 7-nerviis obtusissimis 7-lobatis crenatis, pedunculis axillaribus aggregatis, lobis calycis interioris exteriorem superantibus acuminatis, petalis obcordatis. *Ten.* Fl. *nap. II. pag. 113. tav. 65.* DC. *Prodr. 1. pag. 439.* Guss. *pl. rar. pag. 288.*

In arvis maritimis: *Fusaro*; in Calabria: *S. Leonardo*, *Cirò*, *Cotrone*, *S. Ilario*; Japygiae: *Taranto*. (Guss.).

Obs. A sequente differt foliis cordato-orbiculatis 7-lobis non semiorbiculato-reniformibus 5-lobis, calycibus interioribus duplo longioribus, floribus duplo majoribus saturate purpureis; planta lete virens. Icon *Cavanil. diss. 2. pag. 89. tab. 32. fig. 1.* quae sub *L. cretica* citatur ad nostram plantam pertinere potius videtur.

* 8. L. cretica.

In pascuis et arvis arenosis Apuliae: *Barletta*, atque Calabriae.

1. Hibiscus pentacarpos *Linn.* et *DC.* Prodr. 1. pag. 447. *Pavonia veneta*. Spreng. *S. V. 3. pag. 98.* et Ten. *Fl. neap. prodr. append. V. pag. 20.*

In paludibus acheruntinis: *Fusaro*.

2. H. Trionum.

In torrentium alveis exsiccatis Aprutii ulterioris: *a Coppito*, prope *Pizzoli* (*Cecchetti*).

1. Sida Abutilon *Linn.*

Inter segetes Campaniae: *Caserta*, *Piedimonte* et in Calabria.

Classis Diadelphia.

Hexandria.

Fumariaceae.

* 1. Corydalis bulbosa *Pers. Willd.* et Spr. *C. tuberosa*. DC.

In pascuis montosis: *Gargano*; *Majella*, *M. de' Fiori*; *Matese*; *M. della Stella alla pietra nzitata* (Giordano).

* 2. C. fabacea *Pers. Willd. Spreng.* et *DC. Pollino*.

* 3. C. Halleri *Willd.* et Spr. *C. bulbosa* DC. *C. digitata* Pers.

In pascuis montosis Calabriae: *M. Pecoraro sopra la Mongiana* (Thomas) et in Aprutio (Gravina).

Obs. In nostra planta foliorum laciniae multo angustiores quam in speciminibus helveticis observantur, idcirco ad *C. angustifoliam* potius eam amandaverim, nisi bracteis tantum incisis, minime inciso-serratis gauderet. An haec *C. angustifolia* *C. Halleri* varietas?

4 C. capnoides.

— — B. floribus luteis. *C. lutea*. Pers. *Fumaria lutea*. Linn. et Ten. Fl. nap. II. pag. 116.

In Aprutio: *Majella*.

* 1. Fumaria officinalis.

In arvis et cultis ubique.

* 2. F. media.

In cultis apricis: *Pozzuoli*, *Fusaro*.

Obs. Cariopsides non retusae ut in praecedente

* 3. F. Vaillantii.

In Lucania et in Aprutio: *Colli*.

* F. parviflora.

Ginosa. (Rosano); *Teramo*. (Orsini), *Velino*.

† 5. F. spicata.

Salerno. (Morcaldi).

Octandria.

Polygaleae.

* 1. Polygala major.

— — B. Caule, foliisque pubescentibus: an *P. pubescens*. Rhode et *P. vulgaris* .*B*. DC?

— — C. Caule foliisque pubescentibus, flore albo.

In montibus Aprutii: *Velino*, *M. Corno*. B. *Aspromonte* (Guss.). C. *Majella*.

Obs. Folia ima parvula obovata, capsula obcordata orbiculata cuneato-stipitata, sepala corolla fimbriata breviora, capsula duplo longiora ejusdem latitudinem subaequantia vel duplo latiora. In nostris speciminibus, et praesertim in varr. B. et C. corolla sepalis multo longior adest.

* 2. P. flavescens. *P. Rogeri*. Oertzen; pl. exsicc, ex agro Tiburtino.

In montibus Typhatibus: *Formicola*.

Obs. Sepala corolla et capsula longiora, capsula obcordato-ovata subsessili sepalorum latitudinem aequans vel superans.

3. P. comosa. *Schk.* et Reich. *Ic. t. 1. pag. 27. tab. 22. fig. 54-56.*

— — B. foliis angustissimis.

In collibus herbidis passim: *Colle di S. Giovanni presso Eboli* (Giordano) *M. di Castellammare*. Var. B. in Calabria: *Lobianco*. (Guss.).

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. Sepala elliptica capsula obcordata subsessili longiora, eique aequilata, bracteae flores virgineos superantes, folia inferiora sparsa obovata. In nostra planta flores duplo majores extant, quam in icone cl. *Reich.* exhibentur.

* 4. P. vulgaris.

In montibus Aprutii.

Obs. Floribus majoribus, sepalis demum capsulis multo latioribus, corollis sepalis longioribus caducis a praecedente dignoscitur.

* 5. P. amara *Linn?*

— — B. *Decipiens.* DC.

In pascuis editioribus Aprutii: *Velino, M. Corno, Majella.*

Obs. Caules caespitosi procumbentes 1-2-pollicares, folia radicalia et inferiora obovata obtusissima, superiora oblonga, capsulae obcordatae vel suborbiculatae, laeviter emarginatae: An species propria?

6. P. alpestris, *Reich. cent. 1. pag. 25. tab. 23. fig. 45.*

In pascuis montium Calabriae: *Aspromonte* (Guss.), *Pollino.*

Obs. Sepala lateralia cuneato-elliptica corolla longiora, capsulam cuneato-obcordatam latiorem non subacquantia, sed eadem sensim longiora.

7. P. oxyptera.

— — B. *Pratensis;* elata, caulibus subramosis multifloris. *Reich. Cent. 1. pag. 25. tab. 23. fig. 47.-49. Polygala vulgaris.* Schk. *P. montana. Opitz.* Mayer p. exsicc. ex monte Sumano.

In montibus Aprutii.

8. P. thuringiaca *Spreng.*

— — A. *Glabra. P. buxifolia.* Reich. *l. c. pag. 26. tab. 24. fig. 5.* et Ten. *Fl. nap. prodr. App. V. pag. 20.* excl. loco nat. *P. Moriana. Brittinger;* Mayer pl. exsicc. ex agro Austriaco.

In monte Gargano.

Obs. Foliis inferioribus spathulato-subcoriaceis, alisque calycis obovatis corolla brevioribus a praecedente discedit.

* 9. P. monspeliaca.

In collibus siccis Lucaniae; Japygiae (in littoribus: *Martina, Ginosa*); Calabriae, et in insula Caprearum.

* 10. P. Chamaebuxus. In montibus Campaniae: *M. Casino.*

Decandria

Leguminosa.

1. Spartium junceum. *Linn.* et *DC.*

Ad sepes et in collibus maritimis commune.

* 1. Cytisus albus DC. *Spartium album.* Desf. *S. multiflorum.* Willd. et Ten. *Fl. nap. II. pag. 131.*

In nemoribus Hirpinorum: *Montevergine.*

* 2. C. Laburnum *Linn.*

Ad sepes Campaniae: *Frasso* (Lostritto), *Fondi;* Lucaniae: *Eboli.*

* 3. C. sessilifolius *Linn.*

In nemoribus montium Stabiarum: *S. Angiolo;* Thyphatum: *Caserta;* Picentinorum: *M. finestra;* Samnii: *Matese;* Aprutii: *Majella.*

* 4. C. triflorus L'*Herit.* et *Desf.* non *Lam.*

In sylvis et vallibus prope Neapolim: *Valle di S. Rocco, Ponti rossi, Camaldoli.*

5. C. arboreus DC. *Spartium arboreum.* Desf.

In *Monte Gargano: S. Angiolo.*

6. C. scoparius DC. *Spartium scoparium.* Linn. et Ten. *Fl. nap. II. pag. 31.*

7. C. spinosus DC. *Spartium spinosum.* Linn.

In Gargano: *Canale di Macchia pastinella.*

Obs. Planta exsiccatione nigrescente, leguminibusque glaberrimis a sequenti statim dignoscitur.

8. C. lanigerus DC. *Spartium lanigerum.* DC. *S. villosum.* Poiret et Ten. *Fl. nap. prodr. prg. 41.* et *Fl. particolare di Nap. tom. 1. pag.* 562.

Pozzuoli, Puglia, Lucania, M. della Stella a Celso, Galdo, Calabria.

9. C. infestus; ramis striatis spinosis, foliis ternatis, foliolis obovatis subtus sericeis, leguminibus compressis calycibusque sericeis pilis adpressis. DC. *Spartium infestum.* Presl. *Delic. Prag. pag. 33.* Guss. *pl. rar.* pag. 290.

A sepes Calabriae citerioris: *Donnici, le Piane* (Ten.). et in sepibus ac fruticetis maritimis: *da Reggio a Cassano.* (Guss.).

Obs. Planta exsiccatione minime nigrescit.

10. C spinescens. *Sieber* et *Spreng. Syst. Veg. 3. p. 225.*

In Gargano: *Matinata.* (Della Torre).

Obs. Pulcherrima arbuscula, foliis ramisque junioribus argenteo-sericeis; foliola obovato-elliptica vel obovato-oblonga petiolata, pedunculi uniflori, legumina utrinque adpresso-sericea 15-lin. longa, 3-4-lin. lata.

11. C. ramosissimus; ramis spinescentibus sericeo-incanis, foliis ternatis foliolis obovato-oblongis supra viridibus pubescentibus subtus sericeo-incanis, pedunculis 1-2-floris lateralibus abbreviatis, calycibus adpresse sericeis tubulosis apice bilabiatis, leguminibus compressis glabris suturis hirtis. *Ten. C. supinus* Ten. *Fl. nap. II. pag 148.* non Lin.

In lapidosis montium Aprutii: *Salviano;* Apuliae: *Gargano; falde di Montevergine verso Monteforte.*

Frutex ramosissimus humilis pedalem altitudinem raro attingens; rami virgati patentes demum spinescentes; folia longe petiolata foliola parva plus minusve glabriuscula; flores omnino illis *C. falcati* similes plerumque solitarii raro gemini; calyx apice bilabiatus labiis obtusis integerrimis vel superius tantum leviter emarginatum; corollae flavae vexillo fuscescente rubore suffuso; legumina oblonga 1½ pollic. long. 3-4. lin. lata, illis *C. spinescentis* omnino similia, sed minime undique pilis adpressis sericeo-incanis, at omnino glaberrima juniora etiam suturis tantum pilis sparsis hirta; semina nitida subleniculariа luteo-fusca.

Obs. Ab affinibus *C. spinescenti* et *C. biflori var. subspinescente* differt in primis leguminibus glabris, non adpresse pubescentibus. Ab eodem *C. bifloro* differt quoque habitu, statura et canescentia.

12. C. biflorus.

— — B. *Subspinescens.*

In montibus Campaniae: *Sperlonga;* Hirpinorum: *Montevergine*, Calabriae: *Sila.*

Obs. Rami subincani diffusi apice spinescentes, legumina adpresse villosa breviora et latiora quam in praecedente plerumque resupinata: planta exsiccatione nigrescens. E synonymis ad hanc speciem a cl. DC. allatis (*Prodr. 2. pag. 155.*). deleatur *C. supinus Jacq. Fl. Austr. 1. t. 20.* quod ab ipso laudatissimo auctore iterum ad *C. supinum* cui revera spectat amandatur.

* 13. C. falcatus. *Wald.* et *Kit.* et DC. *C. hirsutus.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 147.*

In sylvaticis montosis: *M. di S. Angiolo a Castellammare, M. Vergine.*

Obs. Calyx profunde bilabiatus labiis acutis superiore longiore, flores plerumque terni, calyces et legumina patente-villoso-hirta, minime adpresse sicut apud auctores dicuntur. A *C. hirsuto* differt ramis non decumbentibus sed erectis, undique lateraliter floriferis, floribus numerosis confertis cernuis, nec pedunculis aggregatis subterminalibus.

14. C. hirsutus *Linn.* et *Jacq.* Obs. 4. tab. 96. *C. triflorus.* Lam. non l'Herit. *C. hirsutus* DC. *excl. syn. Clus. hist. p. 95. n. 4.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

quod ad aliam speciem, et forsan ad *C. nigricantem* spectare videtur. *C. capitatus.* Thomas pl. exsicc. ex Calabria.

In nemoribus Calabriae (Thomas).

Obs. Uti recte monet cl. *DC.* haec planta *Cytisum triflorum* omnino refert, sed in hoc calyces in floribus et in leguminibus campanulati observantur, dum in *C. hirsuto*, etsi calyces in leguminibus ob distractionem campanulati videantur, in floribus tamen sunt tubulosi bilabiati.

* 15. C. argenteus.

Giulia nova, Campobasso.

† 16. C. nigricans in nostris regni sylvis. *Petag. Inst. bot. t. 4. pag. 1384.*

* 1. Genista candicans.

In collibus circa Neapolim: *Lago di Agnano, Camaldoli.*

* 2. G. dalmatica Bartling. *Spartium dalmaticum.* Spr. *Syst. Veg. Cur. poster. 4. pag. 266. G. hirsuta.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 130.*

In monte Gargano: *S. Angiolo.*

Obs. Spinae passim trifidae vel ramosae, caeteris notis *G. hirsutam* omnino refert: an varietas?

* 3. G. anglica.

In Calabria: *Aspromonte.*

* 4. G. scariosa. *Viv.* et DC. Prodr. *G. genuensis.* Pers. et Ten. Fl. nap. II. pag. 127.

In Samnio: *Campobasso, Trivento* (Scarano).

* 5. G. anxantica; glaberrima; caulibus diffusis, ramis angulatis, foliis ovato-ellipticis subcoriaceis venosis (atrovirentibus), floribus racemosis, corolla calyce triplo longiore. *Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 41. Fl. nap. II. pag. 127. tav. 66. *DC.* prodr. R. Veg. 2. pag. 160.

In Anxanti valle in Hirpinorum regione, hodie *Principato ulteriore.*

Obs. Ampsanctus, Amsanctus, Ansanctus et *Anxanctus* auctores varii scripserunt. Lectoris igitur indulgentiam haud frustra rogare licet, si in diversis *Florae Neapolitanae* locis, hujus plantae nomen specificum duplici modo scribere arbitratus sim (Confer *Santoli; De Mephiti* et *vallibus Anxanti.* Neap. *1783 in 4. pag.* 8.).

A praecedente, cui a cl. Sprengelio immerito associatur, differt corollis calyce 3-plo non 2-plo longioribus, leguminibus 8-10 non 4-7-spermis, foliis atrovirentibus late ovatis obtusis, non laete viridibus lanceolatis acuminato-cuspidatis margine scariosis.

* 6. G. tinctoria.

— — A. *Hirsuta;* foliis lanceolatis hirsutis.

— — B. *Pubescens;* foliis glabriusculis. *G. pubescens.* Lang. *pl. exsicc. ex agro ruthenico.*

Ad sepes umbrosas; *Marano*, prope Neapolim; Hirpinorum, Samnii, Lucaniae, Aprutii. B. *M. Corno.*

* 7. G. ovata.

Gargano, Matese, M. Corno a Pietra Camela.

Obs. Folia ovata hirsutiora et legumina hirsuta hanc speciem a praecedente distinguunt.

8. G. sagittalis.

— — B. *Spiralis.*

In sterilibus apricis montosis: *Monti di Roseto, Pizzo di Sivo* (Orsini), *Potenza*, (Rosano) B. in Calabria: *Aspromonte, Croce di S. Leo presso Ferraina* (Guss.).

9. G. humilis; suffruticosa; caulibus diffuso-prostratis, ramis angulatis striatis villosis, foliis ovali-oblongis acutis utrinque pilosis, floribus axillaribus solitariis breviter pedunculatis, calycibus subcylindricis pilosis dentibus setaceis, corollis glabris, vexillo (luteo-croceo) carinam aequante. *Ten. G. depressa.* Ten. *Viag. in Basilic. e Calabr. pag. 126. Ad Fl. neap. prodr. app. V. pag. 23.* non Bieb. *Fl. taur.* nec DC. *Prodr. G. diffusa* Ten. *Fl. nap. II. pag. 129.*

In pratis montosis Lucaniae: *Piano di Ruggia* (*Rubbia* vel *Cupia* in tabulis geographicis scriptum est); *presso Rotonda.*

Obs. A *G. prostrata* differt foliis utrinque pilosis, calycibus hirtis dentibus setaceis.

10. G. procumbens *Waldst.*

In Gargano: *al Monte Sacro.*

Obs. Folia potius ovalia vel oblonga, quam lanceolata, ad internodia terna vel quina, in ramulis solitaria, legumen villosum.

* 11. G. pilosa.

In asperis apricis montium Aprutii: *Majella.*

† 12. G. hispanica. In nostro regno. *Petag. Instit. bot. t. 4. p. 1336.*

† 13. G. lusitanica. In nostro regno. *Petagn. loc. cit. p. 1337.*

† Ulex europaeus. In nostris paludibus. *Petag. Instit. bot. t. 4. pag. 1340.*

1. Adenocarpus intermedius DC. *Cytisus divaricatus.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 147.*

Aspromonte, Scilla, Monteleone, Piano della Corona, Piana di Scrisi sopra Scilla. (Thomas e Gussone).

* 1. Ononis viscosa.

In argillosis: *Capri, Ischia, Gargano, Pesclici*, et alibi.

2. O. polymorpha; subviscoso-pubescens, foliis inferioribus ternatis superioribus simplicibus, foliolis elliptico-oblongis a medio ad apicem serrulatis, pedunculis unifloris muticis aristatisque folia demum excedentibus, calycibus nervosis corollae aequilongis, leguminibus pendulis 4-5-spermis, stylo reflexo persistenti mucronatis calyce sublongioribus. *Guss. pl. rar. pag. 291. tab. 48.*

In collibus aridis et in alveis exsiccatis torrentium Calabriae: *Catanzaro;* Japygiae: *Manduria, Lecce, Taranto.*

Obs. Ab *O. pubescenti*, cui nimis affinis est, differt tantum leguminibus polyspermis, foliolis calycinis angustioribus, et praecipue foliorum dentibus qui, non acutissimi elongati et fere setacei, sed abbreviati conspiciuntur. In speciminibus *O. pubescentis* Monspelii lectis, et a cl. *Delile* mecum communicatis pedunculos minime brevissimos, sed petiolum excedentes calycinaque foliola acuta nec obtusa comperi.

* 3. O. ornithopodioides.

In arvis aridis: *Capri, Basilicata, Eboli.*

4. O. cenisia.

In pascuis Aprutii, prope *Macchia di Pezza, tra il Velino e Rocca di Mezzo.*

Obs. Legumina elliptica 3-4-sperma calyce longiora, flores albi vexillo purpureo-roseo.

5. O. reclinata *Linn.* (vera).

In Calabriae arenosis: *sponde del fiume di Bagni vicino S. Biase* (Thomas).

Obs. A sequenti differt leguminibus villosis calycibus sesquilongis, foliolis subrotundis.

* 6. O. Cherleri. *Linn. Smith*, et *Ten.* Fl. nap. II. in emend. et addend. pag. 395. *O. reclinata* DC. *Fl. Franc.* et Loisl. *journ. de botan. pag. 361. ex citat. Syn. Cupani t. 17. et Bauh. hist. 2. pag. 398. O. mollis.* Savi.

— — B. caule diffuso, corollis calyce brevioribus. *O. mollis.* Sebastiani. *pl. exsicc. ex agro rom.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. Ob flores perperam sessiles a *Linnaeo* dictos, qui revera pedunculati sunt, *cl. Savius* suam plantam ab *O. Cherleri* diversam credidit. *Barrelieri* Icon 354. *Anonis purpurea non spinosa minor*, quae ab ipso *Linnaeo* sub *O. reclinata* citatur et mala dicitur, ad hanc potius pertinere videtur.

In nostra planta caulem semper erectam et corollas calycem aequantes vidi, sed in specimine exsiccato a *cl. Sebastiani* accepto, caulis diffusus et corollae calyce breviores conspiciuntur.

* 7. O. spinosa.

— — B. *Montana*; grandiflora, glabriuscula.

In arvis demissis: *Pascone.* B. in pascuis montanis: *Piano di Faito a S. Angiolo di Castellammare*, *Pettorano* et alibi.

8. O. mitissima.

In Calabria: *Ogliastro.*

9. O. diffusa; caulibus diffusis pubescentibus, foliis trifoliatis foliolis oblongo-cuneatis stipulisque lanceolatis serratis glabriusculis, floribus subsessilibus racemoso-spicatis, calycibus scariosis corolla brevioribus legumini aequalibus. *Ten.* Fl. *nap. prodr. pag. 41*, DC. *Prodr. tom. 2. pag. 163.*

In aridis incultis prope Puteolos: *sulla strada prima del monte delle brecce*, *Miseno*; In Calabria: *Piano della corona sopra Bagnara*, *e prima di Scrisi.* (Guss.).

10. O. Dehnhardtii; caulibus erectis, foliisque trifoliolatis foliolis orbiculato-retusis, summis obovato-cuneatis stipulisque ovatis argute biserrulatis villoso-viscosis, floribus sessilibus capitato-spicatis, calycibus scariosis corolla brevioribus, leguminibus longioribus. *Ten. Adnot. ad Ind. Sem. H. R. Neap.* (*1825.*) *in notis.*

Inter arenas ad maris litora: *Fusaro*, *Ischia*; *Gargano*, *Viesti* Ann.

Obs. A praecedente differt planta undique villoso-viscosa viridi-flavescente non tantum pubescente et lete virenti, caule erecto, foliis biserratis dentibus setaceis elongatis, non triangularibus brevissimis, calycibus post anthesin conniventibus leguminibus longioribus, non patulis legumina aequantibus, seminibus pictis non concoloribus.

11. O. alopecuroides.

Inter segetes et in arvis Lucaniae et Calabriae.

* 12. O. monophylla. *O. alba.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 135.*

In arvis siccis Calabriae et Lucaniae.

* 13. O. oligophylla; caule ascendente vel diffuso pubescente, foliis unifoliolatis, foliolo orbiculato vel obovato, stipulisque argute denticulatis, floribus pedicellatis racemosis calycibus villosis corolla (rosea) duplo brevioribus. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 69.* et *Fl. nap. II. pag. 136. tav. 67.*

In arvis argillosis Aprutii: *S. Valentino*, *Lavino*; Lucaniae: *Lauria*, *Castelluccio*; *Principati*; Calabriae: *Cosenza.* Annua et Biennis

Obs. Variat caulibus foliisque plus vel minus villosis vel fere glabris, omnino circinatis quandoque emarginatis vel obovatis. Differentiam ab *O. alba* constituunt flores longiuscule pedicellati, corollae roseae calycibus duplo longiores, caulis nunquam erectus, folia minime oblonga.

* 14. O. Columnae.

— — B. stipulis cuspidatis, floribus dense spicatis, minime viscosa. *O. subocculta.* Vill. *Dauph. 3. p. 429. O. apula.* Ten. *In Fl. neap. add. et emend. ad calc. app. semin. H. R. N. 1827.*

In arvis siccis Apuliae: *Gargano a Peschici*, et in Lucania.

* 15. O. variegata.

In arenosis maritimis: *Fusaro*, *Pesto*, *Gargano.*

† 16. O. Natrix.

Gargano (Baselice).

1. Anthyllis Hermanniae.

In collibus maritimis Calabriae: *Capo rizzuto*, *S. Leonardo di Cutro*; Japygiae: *Gallipoli.*

* 2. A. Barba-Jovis.

M. nuovo, *Fusaro*, *Miseno*, *Ischia*, *Capri*, *Salerno*, *Gargano piano di Gallinella prima di Rodi.*

* 3. A. montana.

In saxosis montium Hirpinorum: *Cerealto* (Guss.); Aprutii: *Velino*, *Majella*; Lucaniae: *Ruggia* usque ad *Pollino* nec alibi.

* 4. A. vulneraria.

— — A. *Floribus flavis.*

— — B. *Albiflora.*

— — C. *Rubriflora.*

— — D. *Hirsutissima.*

— — E. *Polyphylla.*

In pascuis et pratis montosis passim: A. *Monti di Abruzzo.* B. *Montevergine.* C. *Castellammare*, *Ischia*, *Salerno*, *Monti di Abruzzo.* D. *Gargano.* E. *Velino*, *Monte di Pizzoli.*

* 5. A. tetraphylla.

In collibus siccis: *Ischia*, *Capri*, *Pollica.*

1. Lupinus Thermis.

Colitur ubique, et passim in arvis sponte provenit.

Obs. Pedicellis bracteolatis, floribus albo vexillo apice coerulescenti a *L. albo* dignoscitur: an varietas?

* 2. L. hirsutus.

In arvis Lucaniae; Apuliae: *Bari*, *Lecce* et alibi.

* 3. L. pilosus.

In Lucania.

* 4. L. angustifolius. *L. linifolius.* Ten. Fl. nap. II. pag. 141.

In arvis arenosis, in collibus aridis et inter segetes: *Pozzuoli*, *Agnano*, *Valle di S. Rocco*, *Casalicchio.*

Obs. Uti recte monet cl. *Gussonius*, in eadem planta labium superius nunc bifidum, nunc bipartitum, inferius integrum vel 2-3-dentatum observatur; unde qua specifica nota *L. linifolium* Willd. ab hoc differat difficilime cui potest.

5. L. luteus.

Colline aride presso S. Giuseppe in Calabria.

† 6. L. varius.

In nostro regno inter segetes. *Petag. Inst.* bot. 2. pag. 1355.

1. Orobus hirsutus.

In nemoribus Calabriae: *La Sila* (Thomas).

* 2. O. vernus.

In nemoribus Samnii: *Matese*; Aprutii: *Monte de' Fiori*; Lucaniae: *Pollino.*

* 3. O. variegatus; caule simplici flexuoso alato, foliis 2-3-jugis, foliolis late-ovatis acuminatis, stipulis ovato-semisagittatis integerrimis acutis foliolis multo minoribus, pedunculis axillaribus multifloris folium aequantibus, laciniis calycinis setaceis longitudine tubi, leguminibus compressis enerviis punctatis, seminibus ellipticis levibus badiis. Ten. *Fl. nap. Prodr. suppl. 1. pag. 62.* et *Fl. nap. t. 2.* pag. 144. an O. *serotinus.* Presl. *Delic. Prag. pag. 41?* DC. *Prodr. 2. pag. 377.* Column. *phytob. p. 69. ic. 60.*

In sylvis circa Neapolim: *Ponti rossi*, *Valle di S. Rocco*, *Camaldoli*; *Monte S. Angiolo di Castellammare*, et in nemoribus Samnii, Aprutii, Apuliae et Calabriae. *Perennis.*

Obs. Radix tuberosa, folia plerumque bijuga rariter trijuga, racemi 10-20 flores et ultra. Planta fere omnino glabra nec pilosa. Calyces glaberrimi. O. *multiflorus* Sibth. huic affinis est, sed in eo folia sunt triju-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

γ. calyces pilosissimi, flores minores, et tota planta pilis brevibus mollibus albicantibus undique induta conspicitur. Ab *O. verno*, cum quo immerito a cl. Sprengelio associatur, differt foliis plerumque bijugis, foliolis ovatis stipulisque duplo latioribus, floribus duplo minoribus dense confertis, vexillo venis purpureis saturatioribus reticulato, laciniis calycinis angustis nec latis.

* 4. O. tuberosus.

— — B. *divaricatus* Lapeyr.

In sylvis Aprutii: *al canale delle Capezze* (Guss.). B. *Matese, Pollino.*

5. O. Iordani; radice tuberoso-fasciculata asphodeliformi; foliis 3-4-jugis, foliolis oblongo-lanceolatis cuspidatis, stipulis semisagittatis subulatis, pedunculis 4-6-floris, folio duplo longioribus; stylo geniculato, leguminibus glabris planis, seminibus subrotundis. Ten. *Ad Fl. Neap. Prodr. App. V. pag. 21. Fl. Nap. tav. 172.*

Habitat in pratis humentibus Lucaniae et Principatus citerioris: *Sessa nel Cilento alla via Soprana e ne' castagneti, al Vallone dirupato, Lauriano* etc. (Giordano).

Obs. Caules decumbentes semipedales; folia 3-4-juga; foliola 6-8 lineas long. 2 lin. lat. stipulae semisagittato-lineares; dentes calycis setacei, flores purpurei, legumen cylindraceo-falcatum fuscum 1/2 poll. long. 2-lin. lat. semina subrotunda levia badia, planta glabra exsiccatione nigrescens. Species intermedia inter *O. tuberosum* et *O. nigrum*; a primo differt planta omnibus partibus duplo minoribus exsiccatione minime laete virente, radice asphodeliformi nec tuberoso-fibrosa, atque habitu omnino diverso; ab altero differt in primis stipulis semisagittatis non lineari-lanceolatis, foliis oblongis, caule decumbente aliisque notis.

A cl. *Rosano* primum communicatus, radicis defectu in herbario cum *O. tuberoso* confusus mansit; cum vero solertissimus *Ferdinandus Jordanus* proxime superiori aestate, radicibus onustam eamdem plantam ad me attulisset, de vera ejusdem diagnosi certum me fecit; idcirco ab *O. tuberoso* eam sejungere, ipsique botanices cultori eximio inscribere operae pretium duxi.

* 6. O. niger.

In nemoribus Samnii: *Campobasso.*

7. O. albus.

— — B. *Asphodeloides;* radice fasciculata; 6-8. tuberibus pollicaris longitudinis; foliis bijugis. An species propria?

In Aprutii pratis argillosis: *distretto di Solmona.* (Gravina) et in Lucania.

8. O. angustifolius? *Gmelin Flor. sib. 4. pag. 14. tab. 5.*

In pascuis Aprutii: *Revisondoli presso il piano di 5. miglia.* (Gravina).

Obs. Invitus hanc stirpem ad *O. angustifolium* traho, quum nec imperfecta *Florae sibiricae* descriptio et rudior eiusdem icon, certum judicium de ea proferre mihi minime concesserint. Nostra planta habet radicem tuberoso-fibrosam, caulem erectum angulatum, pedalis altitudinis, folia bijuga, foliola inferiora oblongo-linearia (2. poll. long. 3. lin. lata), superiora linearia (2 1/2 poll. long. lin. lata) stipulas semisagittatas, acuminatas (1. lin. lat. 4. lin. long.); flores roseos, illis *O. verni* omnino similes, 6-8 in singulis racemis, pedunculos foliis duplo longiores. *O. vario* Soland. et DC. proximorem diceres, si in eo folia non constanter bijuga sed 3-4-juga invehire posses. Eamdem plantam a cl. *Mayer* tuli, in monte *Karst* prope Tergestum lectam, et *O. pyrenaici* nomine inscriptam, a quo certe toto coelo differt.

9. O. sessilifolius Sibt. *O. digitatus* Bieb. *Lathyrus sessilifolius.* Ten. *Flor. nap. Prodr. App. V. pag. 21.*

In nemoribus Lucaniae: *Potenza*, (Rosano) Calabriae: *Cosenza*, (Thomas). *Matese.*

10. O. saxatilis Vent. et DC. *Lathyrus ciliatus.* Guss, plant. exicc. ex Calabria.

In Calabria, *al Capo dell'Armi* (Guss.).

11. O. atropurpureus. Desf. O. *siculus.* Rafin. *carat. pag. 72.* O. *Rafinesquii* Presl. *del. Prag. pag. 41.*

In arvis argillosis Calabriae orientalis: *Cotrone Cassano* (Guss.).

1. Lathyrus sylvestris.

— — B. Foliis angustissimis et longissimis. L. *longifolius* Ten. *Ad Fl. Neap. Prodr. App. V. pag. 21.* L. *monspeliacus* Delile: *plantae exsiccatae ex agro Monspeliensi.*

Ad sepes Aprutii: B. in Lucania et Calabria.

2. L. intermedius Wallr. et DC. Prodr. 1. pag. 369.

In nemoribus Aprutii.

3. L. latifolius Lin. et DC. *L. grandiflorus* Lang. *plant. exsiccatae ex Buda;* et Sadler; *Flora Comit. Pestiens.* (1826) t. 2. pag. 186. non *L. grandiflorus* Smith nec Presl.

Ad sepes Lucaniae et Calabriae.

Obs. Planta a cl. *Lang.* ad me missa a nostro *L. latifolio* non differt, nisi foliis parum latioribus et obtusiusculis. In utraque stipulae mucronulatae, et margine aculeolato-ciliatae adsunt: caeteris autem notis, una ab altera nullomodo distingui potest.

4. L. pratensis.

In pratis montanis: *Monte S. Angiolo di Castellammare, Gargano, Abruzzo.*

5. L. Aphaca.

Inter segetes.

6. L. Nissolia.

Inter segetes: *Bosco di Persano, Sessa nel Cilento* (Giordano). *Sannio, Abruzzo.*

7. L. angulatus.

In pascuis siccis Lucaniae (rara).

Obs. Caulis strictus, pedunculi folio longiores longe aristati, legumina laevia, semina angulata. A *L. sphaerico* differt seminibus utrinque truncatis, floribus majoribus longe aristatis, foliis linearibus non ensiformibus.

8. L. sphaericus.

— — A. *axillaris;* caule decumbente ramoso, floribus purpureis brevissime pedunculatis, aristis flore brevioribus vel nullis, leguminibus longitudinaliter venosis, seminibus subrotundis. *L. axillaris* Lam.

— — B. *neapolitanus;* caule stricto simpliciusculo floribus, coccineis dimidio minoribus, aristis flore duplo longioribus, leguminibus nervosis, seminibus utrinque truncatis flavidis purpureo-punctatis. An *L. coccineus* Allioni? An sp. propria?

In arvis arenosis siccis: A. Apuliae Japygiae: B. *Fusaro, Licola, Mortelle, Ischia, Capri.*

Obs. In A. flores revera aequant magnitudinem florum L. *Nissoliae*, sicut apud auctores dicuntur et in icone DC. pl. rar. t. 32. repraesentantur; sed in B. sunt multo minores, coccinei nec purpurei, idcirco illis *L. angulati* potius similes. Quibus notis, nec non aristae longitudine, foliis angustissimis, et seminibus utrinque truncatis, haec varietas ad speciem propriam redigere haud inconsultum foret.

9. L. Cicera.

Colitur et sponte prevenit in Apulia, Aprutio, aliisque nostri regni locis. Vulgo *Cicerchia.*

10. L. dubius; caule rigido ascendente vel erecto subsimplici foliolis conjugatis, inferioribus lanceolatis, superioribus linearibus mucronatis trinerviis, petiolis stipulas semisagittatas, medio dente setaceo instructas subaequantibus, pedunculis muticis; leguminibus oblongis compressis dorso planis 2-3-spermis, seminibus sphaericis. Ten. *Adnotat. in Enum. Sem. H. R. Neap. pro anno 1825. pag. 1. et Ad. Flor. neap. Prodr. App. V. pag. 21.* an *L. minimus reptilis, flore phoeniceo;* Bonanni. t. 123.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In arenosis maritimis : *Fusaro*. Ann.

Obs. Flores purpurei magnitudine illorum *L. Nissoliae*; planta caeteris characteribus L. *sphaerico* magis, quam L. *Cicerae* affinis. Ab hoc in primis differt leguminibus dorso plano dimidio angustioribus, seminibus lentiformibus non trigonis; caule rigido suberecto semipedali nec ultra, foliis linearibus angustissimis. Cultura non immutatur.

11. L. setifolius. Inter segetes Apuliae, Aprutii : *Cappadocia*.

Obs. Legumen ovato-oblongum 10-12 lin. long. 3 1/2 4. lin. lat. glabrum rugosum 2-3-spermum, semina globosa badia purpureo-maculata.

12. L. sativus.
Colitur et passim sponte invenitur in Aprutio. Vulgo *Gheglie*.

13. L. annuus.
— — *Grandiflorus*.
Inter segetes frequens.

Obs. Varietas B. habet pedunculos unifloros, flores duplo majores quam in speciei typo, legumen 2. poll. long. 4. lin. lat. 5-7-spermum reticulatum, semina globosa 2 1/2. lin. diametri, nigro-badia variegata.

14. L. hirsutus.
Inter segetes : *Cappadocia*, *Ginosa*, *Nicastro*.

Obs. Praecedenti simillimo, a quo tamen caule tetragono non alato, leguminibus duplo minoribus differt.

15. L. hirtus.
Inter segetes Lucaniae et Calabriae : *Piana della corona sopra Bagnara*.

16. L. grandiflorus *Sims. etc. DC. an Smith.? L. brutius* Ten. *Semin. H. R. N. 1825. in notis* pag. 12. *Pisum biflorum*, Rafinesque ; *car. di piante* p. 71. (1810). *L. odorus* Thomas. *plant. exsicc. ex Calabria*.

17. L. bithynicus Lam. DC. *Vicia bithynica*. Lin.
— — B. foliis linearibus.
In arvis maritimis : *Fusaro*, *Mortelle*, *Capri*. B. in Lucania.

18. L. alatus ; caule tetragono alato, foliolis 6-8 lanceolato-oblongis mucronatis alternis, petiolis alatis, stipulis lanceolatis subsagittatis inaequalibus, pedunculis 2-5 floris, folio longioribus, dentibus calycinis inaequalibus tubo brevioribus, leguminibus compressis planis polyspermis, seminibus subgloboso-angulatis. Ten. *Fl. nap. Prodr.* (*1811.*) *pag. 42.* non Sibth. et Smith. an *L. auriculatus*. Bertol. *Rar. ital. pl. dec. 2. p. 38. et Amoen. bot. p. 80?* an *L. purpureus*. Desf. *Ann. du Mus. d'hist. nat. tom. 12; pag. 56. tab. 7?*
Inter segetes et ad sepes : *Agnano*, *Fusaro*, *Pozzuoli* etc. Ann.

Obs. Legumen 2-poll. long, 4-5-lin latum planum dense reticulatum glabrum ; semina ovalia utrinque truncata nigro-badio-variegata.

19. L. Clymenum.
In arvis argillosis Lucaniae, Apuliae, Calabriae.

Obs. Flores superiores plerumque abortiunt, unde pedunculi pars exserta aristae faciem sumit.

20. L. articulatus.
In ulteriori Calabria : *Monteleone*.

Obs. Pedunculi folio longiores plerumque uniflori, legumina articulata.

21. L. tenuifolius Desf. et DC. an *L. palustris*. Lang. plant. exsicc. ex agro ruthenico?

Obs. Folia revera linearia angustissima vix lineam lata, legumina non articulata.

22. L. Ochrus DC. Pisum Ochrus Lin. Ochrus pallida, Pers.
In aggeribus obvius.

† 23. L. odoratus Lin. Guss. pl. rar. pag. 295.
In sepibus et in dumetis humentibus Calabriae orientalis : *Bianco nuovo*, *Capo rizzuto*, *Capo colonna*. (Guss.).

† 29. L. purpureus Presl. Guss. pl. rar. pag. 297.
Inter segetes Calabriae orientalis (Guss.).

1. Pisum arvense.
Inter segetes et in arvis passim. Colitur in Aprutio, ubi ejusdem semina vulgo *Priveglie* appellantur.

1. Vicia dumetorum. In sylvis passim. *Castellammare*, *Montevergine Incoronata*.

2. V. cassubic. In pascuis montosis Aprutii : *Chiarino*. (Guss.). *Rocca di Cerro*, *Macchia di Pezza prima di Rocca di Mezzo*.

3. V. triflora ; caule glabro angulato-sulcato, foliolis alternis elliptico-oblongis retusis glabriusculis, cyrrhis ramosis, stipulis bipartitis laciniis lineari-subulatis integerrimis, pedunculis subtrifloris folio brevioribus dentibus calycinis triangularibus superioribus minimis, leguminibus planis glabris reticulatis, seminibus glabris. Ten. *Fl. nap. Prodr. pag. 42.* Non *V. triflora*. Siebr. *in Ind. semin. H. Pesthinensi pro anno 1825*.
In Lucania (Rosano), in Calabria a *Castrogiovanni* (Gussone). Perennis.

Obs. Plantae habitus *V. sylvaticam* refert, a qua datis characteribus omnino alia judicatur. Corollae pallide purpureae, alarum apicibus saturate purpureis, magnitudinem illarum *V. sylvaticae* fere aequant. A *V. cinerea Bieb.* differt folio cum cyrrhis ramosis, foliolis retusis minime villoso-canis, stipulis haud dentatis floribus majoribus. A *V. bengalensi* differt in primis leguminibus glabris, et a *V. bicolore* Horn. discrepat pedunculis 3-6-floris folia subaequantibus nec unifloris folio brevioribus.

4. V. Cracca. Lin. et DC.
In sylvis Aprutii : *Pizzo di Sivo*, (Orsini). *Pietracamela*, *Pizzoli*, *Chieti*. Vulgo *Vecciarda*.
Planta viridi-glabriuscula ; foliolis 10-15 jugis elliptico-oblongis (8-lin. long. 2. lin. lat.) stipulae semisagittato-lineares, superiores lineari-setaceae ; pedunculi folia aequantes vel eis longiores, racemi conferti 2-3-flores apice sensim decrescentes, corollae intense caeruleae non violaceae. Per.

5. V. Gerardi.
— — B. pedunculis longissimis ; floribus numerosissimis (30-40) parvis. An *V. tenuifolia* Roth?
Ad sepes et in apricis montosis : *Capri*, *Monte S. Angelo di Castellammare al piano di Faito*, *Sila*, *Gargano al breccito di monte S. Angiolo*. B. in sepibus Insulae Inarimes.

Obs. A praecedente non differt nisi canescentia, villositate majore et dentibus calycinis inferioribus parum longioribus. Quae notae tam parvi momenti revera sunt, ut non immerito a plerisque botanicis cum ea coniungatur. Var. B. *V. polyphyllae* Desf. potius pertinere diceres, si in ea flores non illis *V. cracccae* minores, sed duplo majores inspicere datum esset. Desunt quoque in mea planta legumina, uti in illa *Fl. altanticae* ; quapropter de ea judicium certum proferre non ausim. *V. tenuifoliae* tamen magis affinis mihi visa est.

6. V. pseudo-cracca Bertol.
Ad sepes et inter segetes passim.

Obs. A *V. Cracca* differt durationc annua, foliis 8-10 jugis, floribus pallide caeruleis laxe racemosis 6-10 in singulis racemis truncatis. Caulis erectiusculus glabriusculus apice pubescens, folia fere glabra elliptica vel oblonga obtusa, flores majusculi, laciniae calycinae hirtae inferiores elongatae.

7. V. dasycarpa ; pubescens, caule ramosissimo elato, foliolis 8-10-jugis obtusis mucronatis, stipulis semisagittato-biparti-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tis vel linearibus, pedunculis multifloris folia subaequantibus, floribus laxis secundis, dentibus calycis inferioribus tubo brevioribus, leguminibus late ovalibus glabris eveniis seminibus globosis. Ten. *Viaggio in Abruzzo* (1829.) *p. 81.*

Caules longe per sepes vel dumeta procurrentes, uti reliqua planta, fere omnino glabri; folia flaccida, infima ex ovali-oblonga, summa fere linearia; flores illis *V. Graecae* duplo majores, vexillum caeruleum alae et carina albae apice macula caerulea notatae, racemi truncati 10-20 flores apice non decrescentes; legumina in affinibus maxima (1. poll. long. 4-lin. lata).

In sepibus et dumetis maritimis: *Strada nuova de' Bagnuoli, Bosco di Astroni*, (cum V. polysperma) *Fusaro, Licola. Annua.*

Obs. Affinitas maxima intercedit inter hanc speciem et *V. polyphyllam* Desf. (non *V. villosa* Roth.). Ab illis tamen differt, videlicet, a *V. pseudo-cracca*, foliis minime oligophyllis racemis multifloris, leguminibus duplo latioribus, a *V. polyphylla*, foliis glabris nec villosis, pedunculis folium aequantibus nec eis duplo longioribus. Caeterum ipsa *V. polyphylla* Desf. inter plantas minus rite cognitas enumerandam esse satis constat; fructu enim carente ipse cl. Auctor eam legit, nec postea ejusdem legumina ab aliis botanicis visa fuere. *V. villosa* Roth. *V. polyphylla Kit. Sadler* et plurimorum auctorum Florae germanicae, merito a *V. polyphylla Florae atlanticae* diversam faciunt botanici plerique.

8. V. biennis?

In dumetis maritimis: *Fusaro.*

Obs. Ad *V. pseudocraccam* quam maxime accedit, sed floribus violaceis longe pedicellatis, foliisque 5-6 jugis, ideirco planta revera oligophylla, facile alia judicatur.

9. V. littoralis *Salzman.* pl. exsicc. *V. tenuifolia.* Ten. *Fl. nap. Prodr. et in literis.* An *V. Bivonea Rafinesque* et *DC.* (excl. diagnosi) *non V. Bivonae, Smit. nec Spreng.*

— — B. flore albo. An *V. leucantha.* Biv. *Fl. sic. pl. rar. manip. 1. pag. 9?*

In collibus siccis circa Neapolim: *Pozzelle, Ponti rossi*; et in arenosis maritimis: *Bagnuoli, Pozzuoli.* Annua.

Obs. Ab affini *V. pseudo-cracca* differt planta humili prostrata ramosissima, foliis linearibus utrinque acutis, floribus pallide caeruleis vel albis; a *V. Bivonae* Smith. differt radice annua, leguminibus villosis, floribus duplo minoribus. Cum *V. leucantha* Biv. omnino convenit, sed in nostra stipulae plerumque integerrimae adsunt.

10. V. Bivonae Smit. et Spreng. non *V. Bivonea.* DC.

In montibus Lucaniae: *Potenza*, (Rosano).

Obs. Stipulae non semper dentatae, sed etiam integrae praesertim superiores; foliola oblonga, racemi 3-6-flores, pedunculi folia aequantes, flores magnitudine illorum *V. biennis*, vexillum et alae albae, carina alba apice nigro-purpureo: legumen 10. lin. long. 3. lin. lat. glabrum 4-6-spermum tenuissime reticulatum, seminibus 1/2 lin. diametri, nigro-rufo-variegato, hilo albo, planta villoso-canescens. A seminibus in Siciliae monte *Scuderi* lectis quoque habui, et perennem sicut a *Sprengelio* dicitur comperi.

11. V. villosa *Roth. et DC. V. polyphylla.* W. et K. *pl. Hung. 3. pag. 282. tab. 254. et M. a B.*

— — B. foliis angustissimis, racemis paucifloris planta glabriuscula.

In Aprutio: *B. Pizzo di Sivo*, (Orsini).

Obs. Specimina authentica *V. polyphyllae* in Hungaria et in Caucaso lecta, et a *class. Oertzen, Gay* et *Lang* mihi comunicata ad eamdem pertinent plantam, quae *V. villosae Roth* nomine in *DC. Syst. Veget.* et apud plerumque auctores describitur. Haec autem cum *V. polyphylla Desfont.* non confundenda est; nam juxta *Florae atlanticae* descriptionem, haec species habet foliola numerosa, 16-22 in singulis foliis, flores confertos caeruleos subsessiles, illis *V. craccae* pallidiores, et caulem grabriusculum, dum *V. villosa* foliis oligophyllis (8-12) floribusque violaceis pedicellatis laxis gaudet; atque tota planta villoso-incana conspicitur. In utraque foliola sunt lineari-lanceolata nec oblonga, racemique folia fere duplo longiores nec folium aequantes. Insuper *V. villosa* a *V. dasycarpa* floribus violaceis non caeruleis, planta villoso-incana, leguminibus duplo angustioribus differt. *V. polyphylla* Desf. sicut superius monui ad *V. dasycarpam Ten.* potius accedere videtur; ita ut si in posterum legumina unius illis alterius communia invenientur, et planta *Florae atlanticae* annua duratione gaudere quoque deprehendetur, in unam eamdemque speciem eas conjungere operae pretium foret. Monere demum juvat, ratione affinitatis, *V. Craccam, V. Gerardi* et *V. tenuifoliam Roth. V. ochroleucam* Ten., et *V. polyphyllam* Desf. sub eadem tribu militare; contra ad alteram, *V. villosam*, Rot. (V. polyphyllam Bot. germanicorum non Desf.). *V. pseudo-craccam, V. Bivoneam, V. dasycarpam, V. biennem*, et *V. atropurpuream* referendas esse. Primae tribus species racemis confertis densis erectis acutis, floribusque subsessilibus primo intuitu ab illis alterius dignosci possunt, quae racemis laxis pedunculis truncatis floribusque pedicellatis gaudent. Species primae sectiones perennes, alterius vero annuae plerumque sunt.

12. V. atropurpurea *Desf. et DC.* Inter segetes Calabriae orientalis, *Lucaniae, Japygiae, Peucetiae.*

13. V. consentina *Spreng. et DC.*

In nemoribus et ad sepes Calabriae: *Falde della Sila, e tra Cosenza e Rogliano.*

Obs. Flores ochroleuci. A sequente differt foliis ovato-ellipticis, floribus majoribus in racemos breviores dispositis, nec non totius plantae villositate.

14. V. ochroleuca; glabra, caule ramoso, foliolis ovali-oblongis vel oblongo-lincaribus obtusis mucronatis nervis subparallelis, stipulis semisagittato-subulatis integerrimis, pedunculis multifloris folio longioribus, floribus confertis (ochroleucis), calycibus brevissime dentatis, leguminibus glabris reticulatis, seminibus ovalibus. Ten. *Fl. nap. Prodr. p. 42.* DC. *Prodr. 1. 2. pag. 358. Fl. nap. tav. 174.*

In sepibus: *Capri, Castellammare, Avvocatella di Cava, M. finestra, Sanseverino.* Perennis.

15. V. onobrychioides.

In arvis montium Apratii: *Accumoli*, (Orsini). *Piano di 5. miglia, Morrone, Pizzoli.*

16. V. polysperma; caule 6-8 pedali ramosissimo, foliis cyrrhosis, foliosis 14-16 ovato-oblongis obtusis integerrimis mucronatis glabris, cyrrhis decompositis, stipulis dentatis; pedunculis 8-10-floris folio longioribus; floribus erectis laxe racemosis, dentibus calycinis inaequalibus superioribus brevioribus, inferioribus setaceis longioribus, leguminibus lineari-lanceolatis 2-pollicaribus planis glabris 14-20-spermis, seminibus globosis. Ten. *Ad Florae Neap. Prodr. App. V. pag. 22. et Fl. nap. tav. 175. V. altissima.* Ten. *Index seminum H. R. Neap. pro anno 1830.* an Desfont?

Flores magnitudine *Viciae sativae* pallido-coerulei.

In sepibus nemoris vulgo *degli Astroni*; *e sulla nuova strada di Posillipo dalla parte che sovrasta ai Bagnuoli.* Perennis.

Obs. V. *altissimae* affinis; sed in hac legumen pollicis longitudinem non excedit, foliola apice truncata elliptica (5. lin. long. 3. lat. in nostra 8 lin. long. 5 lat.), flores nutantes dense racemosi observantur; quapropter, juxta cl. *Florae atlant.* auctoris sententiam, a *V. bienni* non differt nisi foliolis apice truncatis stipulisque dentatis. Nostra planta vero a *V. bienne* omnibus numeris differt. Insuper in *V. altissima* foliola

© Orto Botanico di Napoli, Italy

elliptica, flores unilaterales sunt, dum in nostra foliola medio ampliata utrinque attenuata, et flores thyrsoidei erecti sparsi conspiciuntur. Quibus differentiis rite perpensis, nisi *Florae atlanticae* descriptionem omnino fictitiam dicere velis, ad *V. altissimam* nostra referre planta rationi consonum haud putabis.

17. V. sativa.

— A. *obovata* DC. foliolis obovato-cordatis pilosis, leguminibus glabris seminibus nigris. *V. nemoralis* DC.

— — B. *Segetalis;* foliolis oblongis truncato-retusis mucronatis, leguminibus pubescentibus, seminibus nigro-cinereo-variis. Vulgo *Veccia.*

— — C. *Leucosperma;* foliolis ovato-cordatis, floribus violaceis, leguminibus subpubescentibus, seminibus pallide flavis; Vulgo *Farchia.*

— — D. *Angustifolia;* foliis linearibus glabris, seminibus atris.

Omnes varietates in arvis et inter segetes colligi possunt. D. in Samnio, in Aprutio et in montibus Stabiarum: *Monte Santangelo.*

18. V. cordata Wulfen et DC.

— — B. Leguminibus (1 ½ poll. long. 3. lin. lat.) subarticulatis levibus glabris 5-8-spermis, seminibus globosis pallide carneis (2. lin. diam.).

In Aprutio sponte et culta; *B. vulgo ova di trotta.*

19. V. peregrina.

In Samnii et Aprutii montibus; et in Hyrpinis: *Salita di dente Cane prima di Ariano.*

20. V. lathyroides. *Pianura di S. Nicola all'Epomeo d'Ischia* (Guss.) *Castrovillari, Basilicata.*

21. V. hirta Balbis et Pers. *V. lutea. B. pallidiflora* Ser. et DC. *V. hirsutissima* Cyrill. et Ten. in literis.

In campis argillosis: *Fusaro, Capri, Capua, Sannio, Abruzzi, Puglia, Basilicata.*

Obs. V. hirta foliis lineari-lanceolatis hirsutissimis, ac habitu rigidiori a *V. lutea* differt. Legum. et sem. illis sequentis simillima, sed seminum hilum album.

22. V. hybrida.

Ad sepes et in dumetis maritimis: *Capri, Fusaro, Mortelle di Portici, Bari, Basilicata.*

Obs. Legum. 8-12 lin. long. 5-lin. lat. fuscum pilis obsitum; semina globosa 2 1/2 lin. diametri, nigro-rufo-variegata, hilo nigro.

23. V. tricolor.

Bari, Basilicata.

24. V. grandiflora. Scop. et DC. Ten. Fl. nap. Prodr. exclus. syn. *V. sordidae* Kitaib.

Ad sepes: *Camaldoli, Agnano, Valle di S. Rocco.*

Obs. Legumen 15-18. lin. long. 3-lin. lat. glabrum nigrescens, semina globosa 2 1/2 lin. diametris nigro-badio-variegata. Foliola passim ovata retusa, nec tantum obcordata.

25. V. sepium.

In sylvaticis montosis: *Castellammare, Matese, Abruzzi.*

26. V. pannonica B. purpurascens DC. Prodr. 2. pag. 364.

In pascuis, Samnii: *Revisondoli* (Guss.) Aprutii: *Scanno* (Gravina), *Pizzo di Sivo* (Orsini), *Macchia di pezza tra le radici del Velino e Rocca di mezzo, Majella.*

† 27. V. lutea; *flore-rubro, Manfredonia* (Strangways).

1. Ervum Lens.

— — B. minor; seminibus duplo minoribus.

In Aprutio utraque varietas colitur, et passim inter segetes sponte provenit. B. Vulgo *Lenticchia piccola.*

2. E. nigricans. Bieb. (Flor. taur. 1808). et DC. Prodr. *E. lentoides.* Ten. *Fl. nap. prodr. suppl. 2.* (*1811*) *pag. 68, et cat. 1819. p. 56.*

In arvis Lucaniae, Dauniae, Japygiae.

3. E. uniflorum; cyrrhis obsoletis, foliolis inferioribus obcordatis superioribus oblongo-linearibus, stipulis semisagittatis dentatis, pedunculis unifloris folio longioribus, laciniis calycinis linearibus aequalibus corolla brevioribus, leguminibus subovato-falcatis glaberrimis reticulatis 2-3-spermis, seminibus lentiformibus badiis, hilo albo. Ten. *Fl. nap. prodr. sup. 2. p. 68.* (an. 1811.) Sebastiani; *rom. pl. fasc. 2. p. 23. t. 4.* (1815) Ten. Cat. edit. alter. (1819) pag. 56. an *E. lenticula.* Sturm. et DC ?

In arvis siccis Lucaniae: Japygiae: *Murgie.* Annuum.

Obs. Nostra planta ab *E. lenticula* Sturm et DC. differt stipulis probe semisaggittatis plerumque dente unico in angulo instructis, nec minimis lanceolatis, leguminibus glabris minime puberulis, seminibus compressis non subglobosis. Etsi *E. lenticulae* associare volueris, nomen quod in *Flora neapolitana* refert, quia antiquius, nostrae plantae servabis.

4. E. hirsutum.

Ad sepes frequens.

5. E. Ervilia.

Inter segetes et vineas: *Conversano, Lecce, Ginosa.*

6. E. monanthos. Lin. et DC. *V. monantha.* Ten. Fl. nap. Prodr.

Inter segetes: *Basilicata, Cosenza.*

7. E. tetraspermum. Lin.

— — B. *gracile;* foliolis angustissimis, pedunculis longioribus saepissime unifloris. *E. longifolium.* Ten. prodr. pag. 59. *Vicia gracilis.* Loisl. Fl. gall. p. 460. fig. 12.

Inter segetes: *A. Bari, Lecce, B. Capri, Campobasso, Sessa di Cilento, Lauriano, Bari, Lecce, Potenza, Ginosa, Martina.*

8. E. pubescens.

— — B. *leiocarpum:* leguminibus glabris. *E. Terronii.* Ten. *Fl. Neap. prodr. App. V. pag. 22. et Index. sem. H. R. Neap. 1829 et 1830.*

Obs. Stipulae lineares non semisagittatae, legumina torulosa et semina globosa nigerrima, hanc speciem ab *E. hirsuto* distinguere faciunt.

* 1. Colutea arborescens.

In sylvis frequens.

1. Biserrula Pelecinus.

— — B. *flore albo.*

— — C. *flore caeruleo.*

In collibus maritimis: *Miseno, Bari; B. Reggio* (Guss.). C. in insula Inarimes: *Chiajano* (Guss.).

* 1. Liquiritia officinalis. DC. *Glycyrrhiza glabra.* Lin.

In arvis siccis: *Baja, Miseno, Tavoliere, Gargano a Viesti, Calabria.*

* 1. Glycyrrhiza echinata.

Bari, Lecce, Basilicata.

1. Coronilla valentina, *Capri, Basilicata, Monte S. Angelo di Castellammare.*

2. C. vaginalis. Lamarck et Reichemb. *C. minima* Linn.

In glareosis asperis Aprutii: *Majella, a Scrimacavallo,* nec alibi.

Obs. Foliola subrotunda vel ovalia, non obovata, nec cuneiformia, minus glauca, quam in sequente, et potius virescentia: legumina angulis alatis membranaceis repandis, nec tantum tetragona nuda.

3. C. coronata.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — A. Major. *Coronilla minima* Delile; *plant. exsiccatae ex agro monspeliensi.*

— — B. minor. *C. minima* Gay.; *plant. exsiccatae ex Antissiodoro* (*Auxerre*), et Reichemb. *Cent. 1. tab. 32. fig. 66,* non Linn.

5. C. varia.

In Aprutio.

4. C. juncea.

In collibus aridis maritimis: *Gargano, Viesti;* Japygiae: *Taranto, Gallipoli, Torricella.*

6. C. Emerus. In sylvaticis obvia.

7. C. parviflora.

In collibus apricis Aprutii: *Avezzano.*

1. Ornithopus ebracteatus.

In collibus siccis: *Agnano, Solfatara, Monte Nuovo, Fusaro, Colline di fumara di Muro in Calabria.*

2. O. scorpioides.

In agris frequens.

3. O. repandus *Poir. O. lotoides.* Viviani.

In sabulosis maritimis: *Fusaro, Gargano.*

4. O. compressus.

In arvis siccis.

* 1. Hyppocrepis comosa.

— — B. *Minor;* glauca, foliolis angustioribus: *Monte Faito di Castellammare, Montevergine, Cerealto; Ginosa.*

* 2. H. glauca; caulibus herbaceis ascendentibus vel suberectis, foliis glaucis, foliolis oblongo-linearibus; pedunculis folio longioribus apice umbelliferis, leguminibus subarcuatis subscabridis articulis quinque constantibus, calycibus pubescentibus. Ten. *Fl. nap. Prodr. 43. Fl. nap. t. 2. p. 165. t. 69.*

In rimis rupium Magellae, in Gargano, et in Japygia: *Otranto, Lecce.* Perennis.

Obs. Foliolis oblongo-linearibus, leguminibus longioribus altero latere rectiusculis, nec utroque latere flexuosis, nec non planta duplo majori a var. B. praecedentis dignoscitur.

3. H. multisiliquosa.

In montibus Campaniae, Aprutii, Japygiae: *Ginosa.*

* 4. H. ciliata.

Littorale di Pesto, Basilicata, Reggio, Lecce.

* 5. H. unisiliquosa.

In arvis siccis: *Avezzano, Principati, Basilicata, Bari, Lecce, Ginosa, Gargano.*

1. Securigera Coronilla DC. *Fusaro, Salerno, Basilicata, Abruzzi, Lecce, Puglia, Tre santi.*

1. Scorpiurus subvillosa. In collibus maritimis: *Posillipo, Vomero, Salita di S. Maria in Portico, Puglia, Lecce.*

2. S. muricata: *Basilicata.*

† 3. S. sulcata.

Apud nos communis; Petagn. *Instit. bot. tom. 4. pag. 1396.*

1. Hedysarum coronarium.

In arvis argillosis: *Capri, Terre argillose del Pico presso Fondi, Alberona presso Biccari, Lauria, Casalicchio, Calabria, Lecce.*

2. H. spinosissimum.

In montibus Massae Iubrensis Surrenti; Hirpinorum; *Montevergine;* in Lucania; in Samnio; in Japygia: *Monopoli, Ginosa;* in Calabria: *Reggio.*

1. Onobrychis conferta.

In Aprutii montibus: *Monti di Civitella, Monte de' Fiori* (Orsini) *Bilancino.*

2. O. sativa.

In herbidis saxosis montium Stabiarum: *M. S. Angelo;* Hirpinorum: *Montevergine;* Dauniae: *Pozzo d'Albero;* Aprutii, Samnii etc.

3. O. alba.

— — B; floribus carneis; *H. echinatum.* Guss.

In collibus Japygiae: *Otranto, Lecce,* (Marinosci) *Gargano, Murgie, Canosa.*

4. O. caput galli.

In collibus siccis: *Mortelle presso Portici, Capri.*

5. O. foveolata DC. *O. crista galli.* Ten. *Fl. nap. Prodr.* et Petang. *Instit. bot. pag. 1406.*

In collibus argillosis Dauniae: *Gargano, S. Angiolo, Tavoliere,* Lucaniae et Iapygiae: *Lecce.*

1. Galega officinalis.

— — B. *emarginata;* foliolis cuneato-oblongis profunde emarginatis glabriusculis, pedunculis folio duplo longioribus, vexillo carinam subaequante. An species propria? An *G. africana.* Mill. et DC.?

In glareosis montanis: vulgo: *ruta Capraria;* B. in Aprutio: *Majella: Roccamorice* (De Angelis) Vulgo: *dente cavallino.*

Obs. Var. B. omnibus partibus duplo majoribus quam in speciei typo; foliis 8-juga foliolis 2. poll. long. 5-6. lin. latis extimo elongato obcordato-cuneato.

1. Oxytropis montana.

In glareosis alpinis Aprutii: *Accumoli.* (Orsini); Stabiarum: *Monte S. Angiolo.*

2. O. neglecta Gay; plant. exsicc. ex alpibus Zermattensibus (inedita) *O. montana.* Guss. pl. rar. 393.

In glareosis editioribus Aprutii: *Costone, Intermesole, Monte Corno* (Guss.); *Majella.*

Obs. Ab *O. montana* differt planta minori omnino acauli, nec caulescenti, pedunculis folio vix longioribus, floribus demum laxe racemosis, nec capitatis.

3. O. campestris.

— — B. *alpina;* foliolis lineariibus, capitulis subsexfloris, bracteis calycibus duplo brevioribus, dentibus calycis brevissimis, calycibus scapisque superne pilis nigris dense lanatis; planta dense sericeo-argentea. An species propria?

In alpinis glareosis Aprutii: *Monte Costone, Monte Corno, Intermesole,* (Guss.) *Pizzo di Sivo,* (Orsini). B. *Monte Amaro.*

O. pilosa.

Velino, Torricella in Aprutio.

1. Astragalus Onobrychis: *Majella.*

2. A. vesicarius DC. *A. albidus.* W. K. *A. glaucus.* M. B.

In Aprutii montibus. *Monte Grande, Pizzoli.*

3. A. sesameus.

In collibus siccis: *Formicola, Principato Ultra, Basilicata, Gargano, Lecce.*

4. A. hamosus.

In arvis siccis: *Pozzuoli, Massa, Fusaro, Principato Ultra, Tavoliere, Reggio, Campobasso, Abruzzo.*

5. A. boeticus.

In arvis maritimis: *Ponte della Maddalena,* loco, vulgo: *li gigli.*

6. A. depressus *A. Bonanni.* Presl. Delic. prag. pag. 42.

— — B. *helminthocarpus.*

Montevergine, Pollino, Majella; B. *Bilancino, Li renani, Monte Corno, Monte de' fiori.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

7. A. glycyphyllus.
In sylvaticis passim.
8. A. pseudo-tragacantha DC. *A. aristatus.* Ten. *Fl. nap. Prodr. A. aristatus B.* Guss. *pl. rar. p. 304.* et Orsini *pl. exsiccatae ex Aprutio.*
In glareosis Aprutii: *Monti di Roseto* (Orsini) *Valle oscura, Velino, Majella, Aquila, Monte Corno.*
9. A. siculus Rafin. Car. pag. 72. *A. eriophorus.* Ten. *Flor. nap.* An *Tragacantha orientalis erectior, foliis viciae glabris et ramis tomentosis.* Tourn. *cor. 29. ex Cappadocia?*
In glareosis Calabriae: *Sila* (Thomas).
10. A. sirinicus; frutescens, petiolis spinescentibus, foliis 14-jugis, foliolis elliptico-oblongis obtusiusculis utrinque adpresso-pilosis; pedunculo folio subbreviore, floribus racemoso-spicatis 2-10; calycibus nigro alboque pilosis, dentibus setaceis, corollis (flavis), calycibus triplo longioribus, bracteis lineari-setaceis, pedicellis triplo longioribus, leguminibus villosis. Ten. *Ad Fl. Neap. Prodr. App. V. pag. 23. Viaggio in Calabria, pag. 126.*
In montis *Sirini*, prope *Lagonegro*, pratis saxosis, et in Aprutio: *Accumoli, Pizzo di Sivo*, (Orsini).

Obs. Ab *A. retuso* differt floribus racemoso-spicatis non subcapitatis, calycibus ovatis, bracteis linearibus; ab *A. pungenti* differt foliis virescentibus glabriusculis obtusis, non incanis sericeis acutis, foliolis 18-12 jugis, calycibus campanulatis non subulatis, floribus flavis non albis; ab *A. massiliensi* differt dentibus calycinis lineari-subulatis nec oblique truncatis, dentibus brevibus, bracteis pedicellis longioribus, floribus racemosis, calycibus hirtis; ab *A. angustifolio*, foliis non glabris, calycibus non cylindricis, foliis non sexjugis.

11. A. monspessulanus.
In pascuis Aprutii: *Pietra Camela, Majella*, Gargani: *Vico, Peschici, Viesti.*
12. A. Hypoglottis: *S. Angelo di Sorrento.*
1. Melilotus officinalis DC. An *M. palustris.* Guss. pl. rar. pag. 306?
In argillosis humidis Aprutii.
2. M. altissima DC.
— — B. *Albiflora.*
In arvis frequens.
3. M. leucantha.
In pascuis humidis.

Obs. Floribus duplo majoribus, racemisque duplo brevioribus a praecedente dignoscitur.

4. M. macrorrhiza.
In Samnii et Aprutii humentibus.
5. M. parviflora.
In pascuis humidis: *Fusaro.*
6. M. longifolia; leguminibus monospermis subrotundis obtusis lacunoso-rugosis, racemis folio longioribus aristatis, caule erecto angulato, foliolis oblongo-linearibus serrulatis obtusis. Ten. *Fl. nap. Prodr. suppl. 1. pag. 56.*
In pascuis humidis cum praecedente.

Obs. Praecedenti omnino simile; at floribus duplo majoribus, racemis laxis aristatis diversum. A *M. sulcata* differt leguminibus monospermis, caule erecto, racemis aristatis, floribus valde numerosioribus.

7. M. neapolitana; leguminibus monospermis obovatis glabris lacunoso-rugosis, racemis folio longioribus laxis muticis, floribus patentibus, caule erecto, foliis deltoideo-obovatis, apice dentatis, stipulis setaceis integerrimis. Ten. *Prodr. loc. cit.* An *M. gracilis.* DC. Prodr. 2. pag. 188?
In herbidis montosis: *Castellammare, Gargano, Monte di Capo d'acqua*, in Aprutio. Annuum.

Obs. Nostra planta leguminibus semper monospermis gaudet, nec dispermis, sicut in *M. gracili* a cl. DC. indigitantur. Cui, etiamsi a planta neapolitana haud differre putaverint botanici, attamen nomen nostrum quia antiquius erit servandum.

8. M. rotundifolia; leguminibus monospermis subrotundis obtusis lacunoso-rugosis, racemis folio longioribus, caule erecto angulato, foliolis obovato-subrotundis retusis denticulatis, stipulis dentatis. Ten. *Fl. nap. Prodr. pag. 56.*
In collibus circa Neapolim: *Camaldoli, Bari, Lecce.* Annua.

Obs. A *M. italica* differt leguminibus monospermis, foliis subrotundis, nec obovatis, floribus aureis non flavis, racemisque truncatis.

9. M. messanensis.
In inundatis Lucaniae: *Sele morto.*
1. Psoralea bituminosa.
— — B. *angustifolia.*
In collibus siccis ubique. B. in Calabria.
1. Trifolium angustifolium.
In arvis siccis: *Ponti rossi, Camaldoli, Tavoliere.*
2. T. intermedium; pilosum, caule diffuso, foliolis lanceolato-oblongis, spicis villosis conico-oblongis, laciniis calycinis setaceis subaequalibus apice non spinescentibus, corollis calycem vix excedentibus. Guss. *Cat. 1821. p. 82. adnot. p. 14.* et DC. *Prodr. 2. pag. 190. non Lapeyr.*
Corolla alba nec purpurea, calyces striati, dentibus subaequalibus apice fasciculo pilorum terminatis,
In herbidis demissis Dauniae: *Ponte e valle di Bovino;* et in Calabriae collibus maritimis: *Brancaleone* (Guss.). Annuum.
3. T. incarnatum.
— — B. Flore carneo. *T. Molinerii.* DC. et Balbis.
— — C. Flore albo.
Colitur passim, et in arvis sponte crescit. Var. B. in collibus Campaniae circa *Formicola.*
4. T. Lagopus.
In collibus Calabriae: *Sila.*
5. T. arvense.
In arvis frequens.
6. T. ligusticum.
In collibus prope Neapolim: *Valle di S. Rocco, Capri, Ischia* in Aprutio, et in Calabria.
7. T. phleoides.
Sila.
8. T. lappaceum.
Capri, Fusaro, Campobasso, Avellino, Tavoliere.
9. T. tenuifolium; caule ramisque erectis, foliolis inferioribus obcordato-cuneatis, superioribus linearibus apicem versus denticulatis mucronatis, dentibus calycinis setaceis inaequalibus, corolla gamopetala brevioribus, capitulis oblongis solitariis geminisque sessilibus; leguminibus ... Ten. *Fl. nap. pr. p. 44. et app. ad cat. H. R. Neap. pag. 58.* DC. *Prodr. S. nat. p. 206.* Guss. *plant. rar. pag. 310. T. stramineum* Guss: pl. exsicc. et in literis.
In arvis arenosis Japygiae: *Ginosa* (Rosano) *Ugento, Gemini*, Lucaniae: *Trisaje; Policoro* (Guss.). Annuum.
10. T. Bocconi.
In collibus apricis siccis *Monte Nuovo, Capri, Gargano; Sila, Briatico e Piano della Corona*, in Calabria.
11. T. tenuiflorum; caulibus erectis ramosis villosis, foliolis obovato-cuneatis serrulatis villosis, stipulis inferioribus lan-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ceolatis acutis, superioribus ovatis mucronatis nervosis, capitulis cylindricis villosis, floribus longitudine calycis, calycibus rufo-sericeis non ventricosis, dentibus spinosis. Ten. *Fl. nap. prodr. p. 44.* DC. *prodr. 2. pag. 192.*

In collibus siccis: *Agnano.* Annuum.

Obs. A *T. striato* non differt nisi calycibus minus ventricosis, dentibus duplo longioribus, nec profunde nervosis, capitulisque cylindricis; caeterum eidem nimis affine, et forsan ejusdem tantum varietas.

12. T. scabrum.

In collibus siccis et supra muros prope Neapolim: *Salita del Vomero da S. M. in Portico, Monte Nuovo, Posillipo, Marina del Pizzo in Calabria, Tavoliere*, et alibi.

13. T. rigidum Savi. *T. maritimum.* Smith.

Fusaro.

14. T. supinum.

In inundatis et pascuis humentibus: *Mazzoni di Capua, Scafone di S. Valentino, presso Chieti; delli Prangi vicino il Pizzo, Campobasso*, etc.

15. T. ochroleucum.

— — B. *roseum.*

In herbidis montanis: *Montevergine, Velino, Matese, Majella;* B. *Gargano, presso Monte Sacro*, ubi ad prata conficienda seritur; et in Calabria: *Aspromonte.*.

16. T. squarrosum.

— — B. *elatum.*

Inter segetes: *Terra di Lavoro, Principati*, B. *Cappadocia in Abruzzo.*

17. T. alpestre.

— — B. Spica disticha.

In editioribus montibus Aprutii: *Monte Corno.* B. *Monte Grande.*

18. T. medium.

— — B. *expansum.* W. K.

In Hirpinis: *Monte Vergine, Monte, di Bagnuli;* in Aprutio: *Monte de' fiori.*

Obs. Etiam in specimine *T. expansi* in Hungaria lecto, foliola ellipticooblonga nec lanceolata, capitulaque subsessilia comperi; idcirco a *T. medio* specie non differre arbitror.

19. T. pratense.

— — B. *alpinum.* Schleich. *pl. exsicc. ex Helvetia. T. villosum* Hall. ex *Hoppe pl. exsic. ex alpibus ratisbonensibus.*

— — C. *villosissimum*; stipulis villosis, nervis concoloribus; foliolis ellipticis vel oblongo-lanceolatis. An *T. praetutianum* Guss. *pl. rar. pag. 308. tab. 15.* Ten. *Fl. nap. Prodr. app. V. p. 24.* DC. *Prodr. 2. pag. 202. Savi. Bot. Etrusc?*

In pascuis et arvis obvium. B et C in saxosis editioribus Aprutii: *Monte Corno, ad Arapietra, Majella, a Tittone.*

Obs. Clariss. *Savii* et *Candolli* auctoritatem sequutus, *T. praetutianum* Guss. in speciem propriam recepi, et in *Fl. Neap. prodr. l. c.* evulgavi. Attamen, quum in itinere anno 1829. iterum per Aprutium suscepto, iisdem in locis a cl. *Gussone* perlustratis, has duas tantum *T. pratensis* varietates colligere mihi datum fuerit, accuratiori examini eas subiiciendas putavi. Collatis idcirco speciminibus ab ipso cl. auctore communicatis, cum illis a me lectis, ad *T. pratensis* formas varias amandari posse mihi visum fuit. Extant quoque in meo herbario specimina plurima a claris. *Schleichero, Reynierio, Thomasio*, accepta, et *T. pratensis* alpestris *var. villosissimi, Halleri*, vel *Villarsii* nomine inscripta, quae a *T. pratense* humiliorum stationum ad illud alpinarum transitum faciunt. Quod etiam de nostra planta dicendum est.

Caulis semper perennans sed herbaceus, minime suffruticosus ut cl. *Savius* dixit. Variat vero haec species stipulis bracteantibus geminis, simplicibus, vel omnino nullis, villositate patente vel adpressa, etiam in eodem individuo, foliis laete vel obscure viridibus, foliolis subrotundo-ovatis, ovalibus vel oblongo-lanceolatis, apice emarginatis obtusis vel utrinque acutis. Fateri tamen oportet *T. praetutianum* stipulis semper villosis, nervis concoloribus, nec glabris nervisque fuscis, capitulisque laxioribus a typo speciei discedere.

20. T. pallidum.

Fondaco del Fico in Calabria, (Thomas) *Bosco di Persano*, (Giordano): *piana di fedele presso Cagnano, nel Gargano.*

21. T. birtum.

— — C. *pictum.*

Sila.

22. T. Kerleri.

Bagnuoli, Fusaro.

23. T. stellatum.

Ponti rossi, Valle di S. Rocco, Camaldoli; Tavoliere.

24. T. leucanthum Bieb. et DC. *T. obscurum.* Savi.

In Calabria

25. T. suffocatum.

In collibus circa Neapolim: in Calabria: *Ruggiano;* in Daunia: *Manfredonia.*

23. T. congestum; caulibus ramosis glabris humifusis crassis parvis, petiolis longis, foliolis obcordato-cuneiformibus integriusculis, stipulis scariosis nervosis, capitulis subrotundis subsessilibus lateralibus et terminalibus approximatis, calycibus pilosis, dentibus rectis corollae aequalibus, leguminibus monospermis. Guss. *Cat. H. R. Bocc. p. 80.* Savi *bot. etr. 4. p. 45. in notis.* DC. *pr. 2. p. 198.* Guss. *pl. rar. pag. 512.*

In arvis argillosis maritimis Calabriae orientalis: *Brancaleone, Melito, Catanzaro, S. Leonardo, Cotrone;* Lucaniae: *Policoro, Trisaje.* (Guss.). Annuum.

27. T. glomeratum.

In pratis siccis commune.

28. T. strictum.

Montevergine, Cervalto, Formicola.

29. T. repens.

— — B. *rubescens.*

— — C. *phyllanthum.* DC.

— — D. *proliferum.*

In pratis humidiusculis. D et C: *Montevergine.*

30. T. caespitosum. In pascuis alpinis Aprutii: *Majella, Monte Corno.*

Obs. A *T. pallescenti* differt pedicellis tubo calycis brevioribus, corollis albo-roseis, leguminibus 3-4-spermis non dispermis.

31. T. hybridum Savi an Lin? *T. polyanthemum* et *T. Vaillantii.* Ten. non Loisl. *Trifoliastrum neapolitanum rotundifolium erectum glabrum flore albo glomerato;* Micheli, *plant. Rom. et Neap. in Herb. Vaillantii. Hort. R. Paris.*

— — B. foliis quinatis.

In pratis siccis ubique.

32. T. elegans. Savi. *T. Vaillantii.* Poiret. Loisl. et Herbarii H. R. Paris.

In pascuis montanis: *Monte de' Fiori.*

33. T. rupestre; caule erecto simplici, foliis fere omnibus radicalibus, foliolis ovalibus denticulatis valde nervosis, stipulis membranaceis lanceolato-acuminatis, pedunculo striato piloso terminali, floribus capitato-depressis post anthesin deflexis, calycibus subcoriaceis, dentibus angustis parallelis inter se aequalibus, tubo longioribus, leguminibus..(Flores albi). Ten. Fl. nap. *Prodr.* DC. *Prodr. 2. pag. 201.*

Ad rupes editiorum montium Aprutii: *Majella, Lama bianca,*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Monte Corno, (Ten.). *Monte S. Franco*, *Pietra Camela*, (Guss.).

Obs. A *T. montano* differt capitulo unico terminali, globoso depresso non capitulis axillaribus dein oblongis, laciniis calycis tubo longioribus et carinam aequantibus.

34. T. subterraneum.
In pascuis arenosis demissis. *Agnano*, *Bagnuoli*.
35. T. spumosum.
Capitanata, *Lecce*.
36. T. vesiculosum: *Savi*, *Camaldoli*, *Agnano*, *Fusaro*, *M. Vergine*, *Abruzzi*, *Tavoliere*.
37. T. resupinatum.
In arvis siccis commune.
38. T. fragiferum.
In inundatis et pascuis humentibus: *Pascone*, *Fusaro*.
39. T. tomentosum.
In arvis siccis: *Pozzuoli*.
40. T. Gussoni Tin. et DC. *T. speciosum*. Will. ex *Spreng.* *non T. speciosum* Lin. nec DC.
In Calabria: *Aspromonte*.
41. T. badium.
Pizzo di Sivo, *Monte Pelone*, *Pizzo della Cavata* (Orsini).
42. T. spadiceum.
Pizzo di Sivo, *Bacucco* (Orsini), *Chiarino* (Guss.).
43. T. agrarium. Lin. DC. et Spr. *T. procumbens*. Smith. *T. aureum*. Pollich.
In pascuis humidis: *Agnano*, *Abruzzo*.

Obs. Caules ascendentes ramosi, capitula longe pedunculata, foliis subsessilibus foliolo sessili.

44. T. procumbens. Lin. et DC.
In arvis commune.

Obs. Caules ascendentes, foliis petiolatis, foliolo petiolulato, stipulae ovatae petiolo breviores, pedunculi foliis duplo longiores.

45. T. campestre. Schreb. *T. procumbens, B. campestre*. DC. Prodr.
In arvis frequens.

Obs. Caulis erectus ramosus, pedunculi folia aequantes, stipulae lanceolatae petiolo multo breviores.

46. T. brutium; caule ascendente (2-3 poll.) ramoso, foliis petiolatis, foliolis obcordato-cuneatis denticulatis, terminali vix petiolulato, capitulis axillaribus globosis, pedunculis folio longioribus, laciniis calycinis inaequalibus, superioribus brevissimis, reliquis apice setiferis, vexillis amplis aureis sulcatis, carina crocea, seminibus ellipticis flavis. Planta pubescens. Ten.; *Viaggio in Calabria pag. 127.* et *Flor. neap. Prodr. App. V. pag. 24.*
In pratis siccis montis *Cucuzzo*, Calabriae citerioris.

Obs. A *T. agrario* DC. differt foliis petiolatis, foliolis obcordatis nec oblongo-ovatis, calycibus piliferis, capitulis depressis nec demum oblongis, corollis aureis duplo majoribus, seminibus ellipticis flavis nec badiis irregulariter cordatis; a *T. procumbenti* DC. differt in primis foliolo terminali subsessili nec longe petiolulato, stipulis minime scariosis, capitulis depressis. A *T. campestri* differt capitulis longissime pedunculatis, caulibus depressis, floribus duplo majoribus.

47. T. parisiense.
Pascone, *Mazzoni di Capua*.

Obs. Pedunculi longissimi; capitula depauperata, stipulae latissimae, folia petiolata, foliolo sessili.

48. T. Sebastiani.
Persano (Giordano).
49. T. filiforme.
Agnano Capua.
1. Dorycnium herbaceum.
In sylvaticis montosis. Lucaniae, Aprutii, Calabriae.

Obs. Caules basi suffruticosi nec omnino herbacei.

2. D. parviflorum DC. *Prodr. 2. pag. 208. Lotus parviflorus.* Desf.
In Calabria: *Fondaco del fico*, (Thomas).

Obs. Legumina calycis longitudine; capitula multiflora; bracteae monophyllae lineares.

3. D. hirsutum DC. *Lotus hirsutus* Lin. Barr. ic. 1033.
Ad sepes montium Hirpinorum: *Monte vergine*, et Aprutii: *Velino*.
4. D. rectum DC. *Lotus rectus*. Lin.
In pascuis humentibus.
Pascone, *Fusaro*.
1. Lotus edulis.
In arenosis maritimis: *Pozzuoli*, *Fusaro*, *Miseno*, *Pesto*.
2. L. ornithopodioides.
In locis umbrosis humentibus.
3. L. pusillus *Vivian*.
In collibus prope Rhegium.

Obs. Planta sericco-incana, pedunculi biflori.

4. L. cystisoides.
Ad rupes maritimas: *Bagnuoli*, *Fusaro*, *Baja*, *Miseno*, *etc.*
5. L. pilosissimus.
— — B. filiformis DC. L. hispidus Pers. non DC. an Loisl.
In collibus siccis: *Monte Nuovo*.

Obs. A *L. hispido* differt leguminibus teretibus duplo angustioribus (6-8 lin. long. 1/2 lin. lat.), capitulis 2-3 floris, corolla calycem subaequante, bractea monophylla lanceolata.

6. L. hispidus DC.
In Lucania.
7. L. angustissimus.
Principati, *Basilicata*, *Lecce*.

Obs. Pilosus; pedunculi 1-3-flores, legum. 10-12. lin. long. 1/2 lin. lat. bracteae lineares simplices.

8. L. diffusus. *Smith.* non *L. diffusus* Ten. *Fl. nap. app. V. pag. 24.*
In pascuis montosis Aprutii: *Bilancino*, *Monte Corno*.

Obs. Hirtus; caules prostrati, foliola lanceolata, pedunculi 3-flori, legumina 6-8. lin. long, 1/2 lin. lat. bracteae 2-3-phyllae, habitus *L. angustissimi*.

9. L. ciliatus; caulibus prostratis, foliolis glabris margine calycibusque ciliatis, leguminibus solitariis cylindraceis glabris sessilibus. Ten. *Fl. nap. Prodr. p. 44. Cat. 1819. pag. 58.* DC. *Prodr. 2. pag. 213.*.
In pratis humidis Calabriae: *Fondaco del fico*, *Altavilla*, (Thomas).

Obs. A praecedente differt leguminibus longioribus duplo crassioribus (12 lin. long. 1. lin. lat.), pedunculis plerumque unifloris, calycis laciniis tubo longioribus et corolla parum brevioribus. A *L. hispido*, cui magis affinis, leguminibus longioribus levibus badiis, non punctatis nigris, caulibus elatioribus ascendentibus, foliolisque lanceolatis diversus judicatur.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

10. L. conimbricensis.
Roggiano in Calabria.
11. L. corniculatus.
— — A. *arvensis.*
— — B. *alpinus.*
— — C. *villosus;* hirtus, elatus, pedunculis multifloris. *L. diffusus.* Ten. *Fl. nap. prodr. app. V. pag. 24.* non *Smith.*
— — D. *crassifolius;* glaucus, glabriusculus, foliis ciliatis, pedunculis multifloris. *L. uliginosus.* Thuil.
— — E. *tenuifolius;* foliis angustis, caulesque elato glabris. *L. prostratus* Pers.
— — F. *nanus;* planta 2-3 pollicari, caulibus caespitosis erectis, foliisque hirtis, pedunculis 1-4-floris, corollis exsiccatione non virescentibus. An species propria?
In pascuis humentibus: A. *Castellammare*, B. C. et F. *Monti di Abruzzo*, D. Lucania; E. in paludibus circa Neapolim.
12. L. biflorus Desf. *Tetragonolobus biflorus.* DC.
S. Leonte, Stilo, Nicastro in Calabria.
13. L. tetragonolobus Lin. *Tetragonolobus purpureus.* DC.
Capri, Tavoliere di Puglia, Martina, Lecce.
1. Trigonella prostrata DC. T. *Foenum graecum.* Ten. *Fl. nap. Prodr. T. tuberculata.* Presl. *Delic. prag. pag. 46.*
In sabulosis maritimis: *Littorale del Ponte della Maddalena;* et in collibus siccis Campaniae: *Formicola; Capitanata, Martina, Lecce, Abruzzi.*
2. T. monspeliaca: *Basilicata.*
3. T. corniculata.
— — B. foliis argute denticulatis, leguminibus duplo majoribus.
In Aprutio.
4. T. littoralis; caule ramoso subdiffuso, foliolis cuneiformibus apice denticulatis, leguminibus pedicellatis umbellatis declinatis subfalcatis compressis, utrinque attenuatis, oblique reticulato-venosis, pedunculis aristatis. Guss. *Cat. H. R. Boccadif. 1821. p. 83.* DC. *Prodr. 2. p. 182.* Ad Adriatici litora.

Obs. Affinis *T. maritimae*, sed differt foliolis cuneiformibus non obcordatis, leguminibus utrinque acutis subfalcatis, non basi turgidis rectis.

1. Medicago circinnata.
In pascuis: *Tavoliere, Conversano, Bari, Lecce, Martina.*
2. M. lupulina.
— — B. stipulis integerrimis. *M. Willdenowii* Merat.
In pascuis obvia.
3. M. falcata.
In campis saxosis et in pratis siccis montosis: *Conversano,* (vulgo *Erovascino*). *Campestrino, Gargano a Cagnano, Abruzzi, Reggio.*
4. M. sativa.
— — B. *versicolor.*
In pascuis hyrpinis et in Aprutio; ubi passim colitur, et vulgo *erba cetrangola* appellatur. B. *Majella.*
5. M. arborea In collibus maritimis prope Neapolim: *Posillipo, Pozzuoli, Baja.* Vulgo *Rutaccio.*
6. M. prostrata, *M. montana saxatilis spinosa supina, foliis angustioribus apice crenatis, fructu parvo.* Mich. *pl. exsicc. ex Roma et Neapoli; in Herb. Vaillantii H. R. Pariensis.*
In pascuis montosis Aprutii: *Pizzo della Giumenta,* (Orsini): *Pacentro,* (Gussone) et in *Gargano.*
7. M. obscura Retz. obs. 1. p. 24. t. 1. *Medicago maritima trifoliata polycarpa, fructu toroso non spinoso.* Tilli; *Hort. pis. pag. 110. tab. 42. fig. 2.*
— — B. *rugulosa.* DC.
— — C. *aculeata.* Guss. *pl. rar pag. 314.*
In pascuis maritimis.

Obs. In nostrae plantae var. B. semina badia ut in speciei typo nec flava; caeterum leguminibus duplo majoribus ab eo discedit. Stipulae dentato-pinnatifidae, ut in *M. lavi*, cum qua associatur a cl. Guss. pl. rar. p. 315.

9. M. marginata.
Inter segetes Aprutii.
10. M. scutellata.
Cum superiore.
11. M. rugosa DC. *M. elegans* Will.
In Calabria: *presso il ponte del fiume Lamato* (Thomas).
12. M. tornata.
Inter segetes Calabriae.
13. M. tuberculata DC. *M. olivaeformis.* Guss. *pl. exsiccat. ex Calabria,* (quoad specimen leguminis seorsum exibiti.). Moris. hist. 2. sect. 2. t. 15. fig. 6.
14. M. apiculata: *Fusaro, Capua, Basilicata.*
15. M. denticulata.
In arvis Calabriae.
16. M. pubescens DC. *M. olivaeformis.* Guss. *pl. exsicc. ex Calabria* (*quoad specimina leguminibus carentia*).
Inter segetes Calabriae.
17. M. flexuosa; glabra, caule prostrato, foliolis obovatis retusis dentatis, stipulis ciliato-dentatis, pedunculis multifloris, leguminibus cochleato-flexuosis glabris, cyclis binis reticulatis aculeatis, aculeis arcuatis brevibus. Ten. *Fl. nap. Prodr. pag. 45. Cat. 1819. pag. 59.* DC. *Prodr. 2. pag. 176.*
In collibus apricis: *Miseno, Matese.*
18. M. Terebellum DC. *M. aculeata.* Gaert. *fruct. 2. pag. 349. t. 155. fig. 7.*
Inter segetes Calabriae.
19. M. marina.
In litoribus: *Fusaro, Pozzuoli, Baja;* et in monte Vesevo: *presso la cappella del SS. Salvatore,* ad 2500. pedum altitudinem.
20. M. littoralis.
In arenis maritimis: *Bagnuoli, Fusaro.*
21. M. lappacea Lam.
Inter segetes Samnii et Lucaniae.
22. M. Histrix; glabra, caule prostrato, foliolis obovatis retusis denticulatis, stipulis pectinato-multifidis, pedunculis subbifloris folio longioribus, leguminibus cochleatis cylindricis utrinque compressis, cyclis quinis subdistantibus, aculeis subulatis divergentibus rectis uncinatis subpilosis. Ten. *Fl. nap. Prodr. pag. 45. Cat. 1819. p. 58.* DC. *Prodr. 2. pag. 177.*
Inter segetes frequens.

Obs. A *M. ciliari* differt leguminibus glabris duplo majoribus; a *M. lappacea* glabritie totius plantae, foliolis obovatis nec obcordatis, leguminibus 5-cyclis caeterisque notis abhorret.

23. M. tribuloides.
Salerno, Persano, Molise, Gargano, Tavoliere, Martina.
24. M. graeca.
In Aprutio.

Obs. Biennis et perennis; sequens annua.

25. M. minima.
— — B. *canescens.*
— — C. *longiseta.*
In arvis siccis. B. ad muros: *Agnano.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

26. M. arenaria; caule humifuso, foliolis obcordatis denticulatis, stipulis pectinato-multifidis, pedunculis subbifloris, leguminibus cochleatis depressis utrinque planis, cyclis quaternis approximatis, aculeis raris arcuatis divergentibus uncinatis glabris. Ten. *Cat. 1819. pag. 59.* DC. *Prodr. 2. pag. 129. M. littoralis. Fl. nap. prodr. pag. 45.* non *Rhode. M. maritima annua folio cordato et crenato, spinis erectioribus et rigidioribus, Micheli;* in insula *Ischia*, et inter Neapolim et Puteolos ad mare. *Tilli;* Cat. Hort. pis. pag. 110.

In arenosis Puteolorum et *Fusaro.*

Obs. Planta glabriuscula, leguminibus utrinque planis aculeis remotis tenuioribus, stipulis pectinato-multifidis a *M. littorali* discrepat.

27. M. muricoleptis *Tin. et DC.*

In arvis argillosis: *Persano*, *Basilicata*, *Pizzo.*

Obs. In nostra planta legumina tertio minora, quam in sicula deprehenduntur.

28. M. maculata.

In arvis ubique.

29. M. Gerardi.

In pascuis Aprutii: *Pietra Camela.*

Obs. Planta viridis glabriuscula, legumina ovata utrinque gibba laevia.

30. M. agrestis; pubescens, caule erecto vel ascendente, foliolis cuneiformibus apice dentatis, pedunculis subbifloris, leguminibus cochleatis muricatis, stipulis setaceo-dentatis, pedunculis subbifloris, leguminibus cochleatis muricatis utrinque planis, cyclis quinis, aculeis leguminum latitudinem aequantibus subulatis rectis uncinatis. Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 45.* et *Cat. pag. 59.* DC. *Prodr. 2. pag. 179.*

In agris Campaniae et Lucaniae.

Obs. Planta incano-tomentosa, legumina duplo majora quam in superiori utrinque plana.

31. M. sphaerocarpa. *Bert. et Sebast. et Mauri; Flor. rom. prodr. t. 3. fig. 2.*

In pratis argillosis: *Pesto*, *Persano*, *Sessa di Cilento.*

Obs. A *M. terebello* distinguitur leguminibus globosis nec cylindricis.

32. M. tenoreana; pubescens, caulibus procumbentibus, pedunculis folio brevioribus, leguminibus cochleato-cylindricis, cyclis quinis distantibus dense et longitudinaliter venosis margine subcartilagineo concaviusculo non zonato nec sulcato, aculeis setaceis in utroque margine instructis, seminibus reniformibus pallidis. DC. *Prodr. 2. pag. 180.* Spreng *Syst. veg. 3 pag. 289. M. cancellata.* Ten. *prodr. pag. 44. Cat. 1819. pag. 58.* non *M. B. Diploprion medicaginoides.* Viviani; *Florae libycae specim. pag. 48. tab. 19. fig. 2.*

In agris circa Neapolim.

Obs. A *M. coronata* differt leguminibus duplo majoribus, cyclis quinque non binis; a *M. tentaculata* DC. (*M. truncatula* Gaertn.) differt cyclis non arcte sibi incumbentibus, sed remotis aculeisque duplo longioribus.

33. M. intertexta.

In Lucaniae agris.

Obs. Legumina villosa.

34. M. ciliaris.

In arvis Lucaniae, Japygiae et Calabriae.

35. M. Echinus.

In pascuis: *Fusaro: Pizzo.*

† 36. M. maritima minima apula *monocarpos*, folio cordato, fructu toroso et peripheria spinoso Micheli. In saxosis Apuliae locis non procul a mari, et a *Manfredonia. Till. Cat. Hort. Pis. pag. 100. tab. 42. fig. 3.*

Classis Polyadelphia

Polyandria

Hypericinae.

* 1. Hypericum hircinum.

In sylvis et vallibus obvium.

* 2. H. quadrangulare.

— — B. *Neapolitanum;* foliis elliptico-subrotundis apice rotundatis, racemis pyramidato-paniculatis. *H. tetrapterum* Fries. *H. Neapolitanum.* Ten. *In emend. et add. ad calcem Indic. Sem. H. R. Neap. 1829.*

In humentibus circa Neapolim, et in montosis humidis Aprutii, et Lucaniae.

3. H. australe. Trigynum. Petalis calycibusque integris nigro-punctatis, foliis opacis impunctatis venosis oblongo-ellipticis, obtusis margine nigro-punctatis, caule herbaceo basi obsolete 4-angulo, floribus cymosis, petalis calyce 3-plo majoribus, filamentis antherisque impunctatis. *Ten.* Fl. nap. prod. App. V. pag. 25. (exclus. synon. *H. humifusum.* Fl. nap. prodr.). *H. dubium.* Mauri *Romanar. plant. cent. XIII. pag. 27.* (excl. synon.). An *H. repens* Desf? non Linn.

In collibus Lucaniae: *Potenza*, *Persano*, *Sessa*, *Lauriano.*

Obs. Ab *H. repente* differt caule decumbente unico loco radicato, foliis late ovalibus impunctatis internodio brevioribus.

* 4. H. crispum.

In campis siccis: *Tavoliere*, *Gargano*, *Ginosa.*

5. H. humifusum.

In humentibus Calabriae: *Aspromonte.*

* 6. H. perforatum.

— — B. *Microphyllum;* petalis angustissimis elongatis, foliis inferioribus imbricatis rotundatis. An species propria?

In collibus siccis obvium. B. in montosis Apruti: *Majella;* Lucaniae: *Potenza.*

* 7. H. barbatum. *Hypericum myrti acuto folio siculum.* Bocc. *Mus. pag. 133. tab. 91. fig. 3.* et *tab. 92. fig. 1.*

— — B. *Calabricum;* foliis strictis caule adpressis.

In collibus Calabriae: *Aspromonte;* B. in *Sila*, *Bagnara.*

Obs. Caules simplices, folia oblongo-lanceolata pellucido-punctata omnia, cilia calycina glandulifera setacea longissima.

* 8. H. montanum.

Camaldoli, *Castellammare*, *Montevergine.*

9. H. dentatum. *Loisl. et Spr.*

In montibus Aprutii.

Obs. Folia oblonga, vel oblongo-lanceolata obtusiuscula pellucido-punctata, superiora subdentata, flores paniculati, calyces ciliis destituti.

* 10. H. fimbriatum. *Lam.* et *Ten.* Fl. nap. II. pag. 160. *H. Richeri.* Vill. *Delph. 3. p. 501.* et Guss. *pl. rar. pag. 317.*

— — B. *Androsaemifolium.*

In pascuis alpinis Aprutii: *Majella*, *Montecorno. B. Costone*, *M. Corno.*

Obs. Caules simplices, folia non pellucido-punctata.

* 11. H. ciliatum. *Lam.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — A. Foliis ovato-oblongis inferioribus impunctatis, calycibus acutiusculis, paniculae ramis coarctatis. *H. montanum.* Schleich. pl. *exsicc. ex Helv.*

— — B. *Bocconi;* foliis cordato-ovatis pellucido-punctatis omnibus, floribus laxe paniculatis, calycibus ovato-lanceolatis obtusiusculis. *Androsaemum Sambac amplo perfoliato folio.* Bocc. *Mus. pag. 64. tav. 127. fig. 3.*

In collibus siccis: *Camaldoli, Astroni, Gargano.* B. in insula Inarimes.

* 12. H. hirsutum.

In pascuis montosis Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini). Samnii: *Trivento: Matese.*

13. H. pulchrum.

In nemoribus Gargani: *Peschici;* et in *Ginosa, Monopoli:*

14. H. hyssopifolium.

In apricis siccis montium Samnii: *M. Capraro, Capracotta* (Guss.).

* 1. Androsaemum officinale. *All.* et *DC.*

In sylvis et ad sepes umbrosas: *Camaldoli, Valle di S. Rocco.*

Classis Syngenesia.

Syngenesia aequalis Will.

Cichoraceae.

1. Geropogon australis *Spreng. G. glaber et hirsutus. Lin.*

In Daunia: *Gargano, Biccari,* (Baselice). *Ginosa, Polignano, Brindisi.*

1. Tragopogon pratensis.

In pascuis montosis: *Montevergine.*

2. T. dubius *Horn.* et *Spreng.*

In collibus apricis Aprutii: *Salviano.*

3. T. porrifolius.

— — B. *foliis subdentatis.*

In herbidis montosis Apuliae: *Gargano a Cagnano*, B. Calabriae: *Dirupata di Morano.*

Obs. Folia linearia planiuscula; anthodii maculato-glandulosi laciniae 8. lanceolato-lineares, margine undulato-crispae, corollae angustissimae, anthodii triplo breviores, pappus basi nudus.

4. T. eriospermum; caule erecto simplici ultra medium nudo, foliis lanceolato-linearibus strictis, corollis (purpureo-violaceis) anthodia subaequantibus vel eis longioribus, seminibus tuberculosis, pappo basi arachnoideo-floccoso; planta glabra, *Ten.* Fl. med. e part. di Nap. t. 2. pag. 3. Fl. nap. prodr. app. IV. in Fl. nap. III. pag. 11.

Anthodii laciniae 10-12. lanceolatae planae, corollae purpureo-violaceae latiores quam in *T. porrifolio*, folia undulato-crispa.

In pascuis humentibus: *Agnano, Tavoliere.*

5. T. crocifolius.

In collibus apricis Aprutii: *Salviano.*

1. Urospermum Dalechampii.

In collibus apricis siccis: *Monte nuovo, Gargano.*

2. U. picrioides.

— — A. *Asperum.*

— — B. *litorale.*

A. In collibus circa Neapolim et alibi. B. in maritimis Calabriae: *Reggio.*

1. Scorzonera graminifolia.

— — B. *Major;* caule simplici 2-pedali parce folioso, foliis sesquipedalibus, basi cauleque sub anthodio lanuginosis. An species propria?

In herbidis montosis Aprutii. B. in *M. Bacucco.* (Orsini).

2. S. purpurea.

In collibus Aprutii: *Accumoli,* (Orsini).

3. S. trachisperma *Günth.* et *Spr.*

— — A. *Pubescens;* caule erecto folioso, anthodio, foliisque basi lanuginosis.

— — B. *Glabra;* caule ascendente subaphyllo, anthodio, foliisque glabris.

— — C. *Dubia;* caule erecto aphyllo, foliis basi lanuginosis, anthodio glabro.

In collibus et campis herbidis Calabriae orientalis et Aprutii: A. *Cassano, Cotrone, Amendolara,* (Guss.). B. *Pollino.* C. *M. Corno.*

4. S. humilis.

Gargano, Pollino.

5. S. laciniata.

— — A. *Humilis;* caulibus ascendentibus simpliciusculis, anthodiis canescentibus.

— — B. *Elata;* caule erecto solitario ramoso, anthodiis subcanescentibus.

— — C. *Decumbens;* caulibus ascendentibus ramosis elatis, calycinis laciniis latioribus canescentibus, corollis 2-plo majoribus. Intermedia inter *S. laciniatam* et *S. Tenorii.* An species propria?

In pascuis montosis: A. *Monte Corno*, B. *Lucania*, C. *Salviano, Velino.* Vulgo. *Puzedda.*

6. S. Tenorii *Presl.*

In collibus et campis argillosis Calabriae: *Roccella, S. Leonardo di Cutro*, et in Lucania: *Ginosa.*

7. S. calcitrapifolia.

In collibus et campis argillosis maritimis: *Melito, Cassano, Brindisi, Lecce, Gargano, S. Gio. rotondo, S. Marco in Lamis.*

Obs. Anthodia subglobosa maxima, squamis intus penicillato-lanatis, caulis erectus; caeterum praecedenti simillima.

8. S. octangularis.

— — A. Caule erecto 2-pedali, anthodio glaberrimo.

— — B. *Decumbens;* caule decumbente.

In collibus et campis argillosis: A. *Campobasso, Principati, Gargano*, B. *Salviano, Pollino.*

Obs. Var. B. a varietate C. *S. laciniatae* differt foliorum laciniis latioribus, anthodiis glabris flosculorum longitudine.

9. S. hirsuta.

In campis argillosis: *Tavoliere, Gargano, Alberona, Basilicata, Bari, Ginosa, Lecce.* Vulgo *Panefava.*

10. S. angustifolia Kitaib. pl. Hung. t. 2. tab. 122. An *S. Columnae.* Guss. pl. rar. pag. 321. tab. 54?

Cum praecedente.

Obs. Iisdem in locis a cl. *Columna* indigitatis, et cum *S. hirsuta* semper crescentem, hanc tantum legi speciem. Caeterum ejusdem differentia a *S. Columnae* Guss. ex ipsius cl. auctoris sententia, in papporum setularum vel pilorum longitudine et numero quaesita, ad duas plantas inter se omnino similes discriminandas nimis mihi videtur infirma.

1. Sonchus maritimus.

In arvis Dauniae: *Candelaro;* Peucetiae: *Bari.*

2. S. oleraceus.

In arvis frequens.

Obs. Semina subcylindrica scabra.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

3. S. asper *Spreng.*

In pinguibus humidis: *Orti presso Napoli, Gargano.*

Obs. Semina ovata laevia 5-nervia, membranacea marginata.

4. S. palustris.

Ad agrorum, et rivulorum margines.

5. S. arvensis.

In arvis argillosis Calabriae: *Tarsia, Spezzano Albanese.*

6. S. picroides Lam. *Scorzonera picroides* Lin. *Picridium vulgare.* Desf.

In arvis communis; vulgo *Caccialepri.*

7. S. tenerrimus L. *S. italus* Spreng. *Chondrilla juncea* Bauh. *hist. 2. pag. 1020. ic. mala* (nec *hist. 1. pag. 120*; sicut typographica menda apud auctores plerumque scriptum est).

In tectis, et in agris communis.

Obs. Foliis pinnatis et bipinnatis, anthodiis basi tomentosis nudis ludit; idcirco *S. italum* Spreng. a *S. tenerrimo* haud disjungendum mea fert opinio. Semina subcylindrica striata scabra aureo-fusca.

1. Lactuca saligna.

— — B. foliis inferioribus pinnatifidis, laciniis subintegerrimis.

Ad sepes et in campis frequens.

2. L. virosa.

Principati, Terra di Lavoro, Basilicata, Abruzzi, Gargano.

3. L. Scariola. *Molise, Abruzzo ultra.*

4. L. perennis.

In herbidis montium: *Taburno,* (Graefer). Aprutii: *Morrone,* (Guss.): *Velino.*

5. L. tenerrima.

Abruzzo Ultra, Distretto di Solmona, (Gravina).

1. Chondrilla juncea.

In collibus siccis apricis circa Neapolim: *Capodimonte, S. M. del Pianto, Bagnuoli, Pozzuoli.*

1. Prenanthes muralis.

In vallibus circa Neapolim: *Valle di S. Rocco, Ponti rossi, Camaldoli.*

2. P. purpurea.

In nemoribus montanis Aprutii: *Vallone di S. Spirito alli trocchi*

3. P. viminea.

— — B. floribus fasciculatis, foliis duplo latioribus, lacinia terminali triangulari abbreviata, caule simplici. An species propria?

In nemoribus Samnii: *Matese, Trivento,* (*Scarano*); *in Gargano;* B. in Aprutio: *M. di Pizzoli,* prope Aquilam, (Cecchetti); *Solmona.*

Obs. In utraque varietate folia sunt decurrentia et basi lanata, in A. folii lacinia terminalis est longissima lateralesque lineares et subintegerrimae, vel basi tantum superius dentatae conspiciuntur.

In var. B. vero, folia habent laciniam terminalem triangularem caeteris aequalem, quae oblongo-lanceolatae utrinque obiter dentatae observantur. Itidem var. A. habet caulem valde ramosum et flores solitarios, vel rariter 2-4 in quavis folii axilla; dum in B. caulis est simplicissimus et flores sunt fasciculati. Quibus notis ad *P. acanthifoliam* potius quam ad *P. vimineam* nostram plantam pertinere diceres, nisi huic folia pedalia, fere *Acanthi,* lyrato-runcinata ab auctoribus tributa essent.

1. Leontodon Taraxacum.

— — B. *corniculatus;* foliis magis incisis, laciniis acutis. *L. nigrescens.* Hortul.

In pratis commune. B. in pascuis montanis: *Castellammare, Montevergine, Majella.*

2. L. alpinus Hoppe. *L. alpinum* Guss. pl. rar. pag. 391. quoad descriptionem.

In pratis alpinis: *Pollino, Majella.*

3. L. apenninus; involucro erecto, squamis ovato-oblongis obtusis, foliis subcoriaceis circumscriptione oblongis, interrupte runcinato-pinnatifidis, laciniis triangularibus vel lanceolatis divergentibus, vel tantum inaequalibus dentatis crispisque, racheos basi late membranacea, pedunculis post anthesim deflexis, floribus non refractis; seminibus apice hispidis, planta glaberrima lucida lacte virens. *Ten.* Relazione del viaggio di Abruzzo, pag. 83. *L. alpinus.* Guss. plant. exsicc. ex Aprutio (fide speciminis) non Hopp. et non Guss. pl. rar. An *L. Stevenii* Spreng ?

In pratis alpinis Aprutii cum praecedente, cum *Hieracio Columnae* Ten. *Apargia alpina, A. taraxaci: Monte Corno,* (ai Renani): *Morrone, Majella,* ubi cum *H. Columnae* simul colligitur et indiscriminatim utraque *vulgo Cicorietta di montagna, o di Salle,* appellatur.

Obs. Planta *H. Columnae* caeterum simillima ab ea differt in primis seminibus hispidulis stipitatis, nec glaberrimis sessilibus A *L. alpino,* cui minus est affinis, glabritie et forma foliorum, involucri squamis adpressis omnibusque partibus duplo minoribus differt. A *L. laevigato* discedit tamen foliorum lacinia extima minime parabolica, caeterisque dentatis nec integerrimis, florendi tempore aliisque notis.

4. L. palustris *Smith.*

In pascuis humidis: *Fusaro.*

5. L. taraxacoides. *Hoppe.*

In pascuis montosis: *Cerealto, Bagnuli* (Guss.): *Majella.*

Obs. A *L. alpino* foliorum lacinia extima parabolica nec triangulari statim dignoscitur.

6. L. glaucescens *M. B.*

In pascuis alpinis cum *L. apennino.*

7. L. bulbosus Lin. *Hieracium bulbosum.* Will.

In umbrosis humentibus: *Falde di Monte nuovo, Valle di S. Rocco, Pozzelle, Camaldoli,* et alibi.

* 1. Apargia autumnalis.

In pratis montanis Aprutii: *Ovindoli, Rocca di mezzo.*

* 2. A. saxatilis; scapo basi subramoso subfolioso, calyceque hispido, folis pinnatifido-dentatis, laciniis divergentibus integerrimis hispidis pilis furcatis, pappo substipitato. *Ten.* Fl. nap. prodr. p. 46. Synopsis, in Catal. H. R. N. edit. 1. pag. 67. et edit. 2. pag. 59. Fl. nap. tom. 2. pag. 168. tav. 72. *Hieracium alterum saxatile montanum.* Colum. *Ecphr. 1. p. 244. tab. 243.*

— — A. scapo ramoso.

— — B. scapo indiviso, foliorum laciniis plerumque elongatis *A. hispanica.* Lang. pl. exsicc. ex agro ruthenico Centur. 2. n. 101.

Inter saxorum rimas, in montibus insulae Caprearum, Stabiarum, Aprutii etc.

— — B. in *Gargano.* Perennis.

Obs. Ab *A. hispida* differt foliorum dentibus vel laciniis valde remotis, plantae canescentia, anthodio basi aucto squamis elongatis patulis, radice caulescente lignosa ramentis petiolorum emarcidis undique tecta.

* 3. A. hispida.

In herbidis apricis montosis Hirpinorum: *Bagnuli* (Guss.). Apulia: *Murgie;* Aprutii: *Colli, Majella.*

Obs. Folia viridia lanceolata, crebre dentata dentibus brevibus triangularibus erectis, scapus glabriusculus, anthodium lanatum.

4. A. crispa.

— — A. *macrorrhiza;* humilis, foliis pinnatifidis hirtis, laci-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

niis acutis angustissimis dentatis, scapo-anthodioque glabriusculo. An *A. macrorrhiza* Guntheri, *ex Spreng. System. vegetab. 3. pag. 665?* sed in nostra pili trifurcati non simplices.

— — B. Elata; foliis runcinato-pinnatifidis, laciniis remotis dentatis.

In pascuis montium Aprutii: A. *Velino*, B. *Majella*, *Monte Corno*.

* 5. A. cichoracea; scapo squamoso 1-floro glabro, foliis obovatis dentato-runcinatis glabriusculis, petiolis hirtis pilis furcatis simplicibusque, calycinis squamis acutis hirtis, radice tuberoso-fasciculata. *Ten.* Fl. nap. prodr. p. 46. (1811) et Fl. nap. II. pag. 166. tav. 71. *A. fasciculata.* Biv. *Stirp. rar. manip.* 2. tab. 2. (1814) et Spr. *Syst. veg. 3. pag. 664.*

In pascuis montosis: *M. S. Angiolo di Castellammare al Piano di Faito, Pollino, Ruggia, Martina, Ginosa; Monti di Abruzzo.* Perennis.

6. A. incana Scop. *Gargano.*

7. A. alpina.

In editioribus montibus Aprutii: *M. Corno, Majella.*

8. A. aurantiaca *Kit.* non *A. aurea* Willd.

In glareosis alpinis Aprutii: *Costone* (Guss.): *M. Corno, M. Amaro, Majella, Focaleto, Velino.*

Obs. Scapus depressus flexuosus, folia angustissima.

9. A. Rosani; scapo nudo unifloro glabriusculo prope florem hispido, foliis runcinato-pinnatifidis hispidis lobis remotissimis, terminali triangulari-hastato pilis glochidiatis, calycibus hispidis, radice fibrosa. Ten. Ind. Sem. H. R. Neap. pro 1825 (in notis) pag. 11. Ad Fl. neap. prodr. app. V. p. 26.

In collibus circa Potentiam (Rosano); in insula Inarimes: *discesa de lo jetto, alle falde dall' Epomeo,* (Guss.).

Obs. Ab *A. Villarsii* differt in primis pilis glochidiatis non simplicibus.

10. A. Villarsii.

— — B. Foliis glabriusculis.

In Aprutii montibus: *Monte de' fiori.*

* 11. A. Taraxaci.

In glareosis Aprutii: *M. Corno, Majella.*

12. A. hastilis.

— — B. foliis spathulato-oblongis obiter dentatis.

In pascuis alpinis Aprutii: *Chiarino, Bilancino.* B. *Majella.*

1. Thrincia hirta.

Majella.

2. T. nudicalyx *Lagasc.*

— — B. *Glabra.*

In collibus argillosis Aprutii: *Giulia nova,* (Orsini). B, *Majella.*

Obs. In utraque calyces glaberrimi non hirti, ut in *T. hirta*, cum qua immerito a cl. *Spr.* associatur; in B. folia subintegerrima glabriuscula.

* 3. T. tuberosa Cand. *Apargia tuberosa* W.

— — B. foliis runcinato-pinnatifidis. *Apargia lyrata.* Ten. Fl. nap. Prodr. pag. 46.

In pratis arenosis et montanis: *Pozzuoli, Baja, Principati, Gargano, Bari, Ginosa, Lecce, Calabria;* B. *Monopoli.*

Obs. In B. foliorum facies omnino diversa, laciniis oblongis utrinque remote dentatis.

* 1. Hyoseris radiata.

In campis Apuliae.

* 1. H. lucida.

Ad agrorum margines et in collibus Puteolorum.

* 5. H. scabra.

Bari, Lecce, Basilicata, Principati, Caserta, Capua.

* 1. Hedypnois tubaeformis; caulibus diffusis, incurvis ramosis, foliis obovato-spathulatis subdentatis hispidis, pilis simplicibus, calycibus hispidis, pedunculis clavatis fistulosis maximis. *Ten.* Fl. nap. II. pag. 179. tav. 73.

In collibus apricis insulae Caprearum, Lucaniae, Apuliae: *Tavoliere.*

Obs. Caulis omnino humifusus, folia cuneiformi-oblonga obiter dentata, anthodia hispida.

* 2. H. rhagadioloides.

In collibus apricis: *Capri, Campobasso.*

Obs. Caules erecti, folia profunde dentata, anthodiaque hirta.

* 5. H. monspeliensis.

In arenosis maritimis: *Miseno: Fusaro.*

Obs. Caules ascendentes ramosissimi, folia elliptica integerrima glabriuscula, anthodia glabra.

4. H. coronopifolia; caulibus diffusis glabris, foliis oblongo-spathulatis obtusis profunde dentatis pube tripartita hispidis, anthodio hispidiusculo, pedunculis incrassatis. *Ten.* Fl. nap. prodr. pag. 46. Synops. ed. alt. pag. 60. *Spr.* Syst. veg. 3. p. 670.

— — A. Scapis declinatis aphyllis.

— — B. caulibus ramosis ascendentibus.

— — C. foliis subpinnatifidis.

In collibus siccis: *Principati, Basilicata, Lecce;* B. et C. in arenosis maritimis: *Bagnuoli, Pozzuoli.*

* 1. Picris hieracioides.

In arvis et pascuis communis.

2. P. scaberrima; caule angulato erecto, foliisque pinnatifidis laciniis linearibus divaricatis remote dentatis hispidis, floribus subsessilibus lateralibus, anthodiis albo-tomentosis, foliolis latiusculis, pappo subsessili plumoso; planta undique pilis glochidiatis densis tecta. *Guss.* pl. exs. ex. Calabria. (inedita.)

Caulis 1-3-pedalis, folia radicalia ....., caulina inferiora sessilia runcinato-pinnatifida, superiora sinuato-dentata, omnia undulato-crispa; flores in summitate caulis alterni subsessiles, inferiores plerumque abortientes, superiores magnitudine *P. hieracioidis;* anthodii squamae lanuginoso-incanae; semina badia transverse striata.

In Calabria legit primum *cl. Thomas: Spezzano Albanese;* nuperrime autem in iisdem locis et *Tarsiae* cl. *Gussonius* invenit, et specimina mecum benevole communicavit. Peren.

3. P. aculeata.

In collibus maritimis Calabriae: *Trebisacce, Amendolara, Cariati,* Japygiae (Guss.).

5. P. grandiflora; caule erecto striato paucifloro, foliisque lanceolato-linearibus denticulato-ciliatis vel integerrimis acuminatis scabris, calyce nigricante hispido, exteriore patente, pedunculis squamosis, radii flosculis profunde 5-fidis, pappo subsessili plumoso *Ten. P. pauciflora?* Guss. plant. exsicc. ex Aprutio.

Caulis 1 1/2-2 pedalis; folia radicalia 3-poll. long. 5-6 lin. lat. caulina 5-poll. lon. 4-6 lin. lat; flores corymbosi terminales duplo majores quam in *P. hieracioide* (12-15 lin. diam.), pedunculi squamosi, anthodii squamis nigris, interiores (5-6 lin. long.), exteriores sensim breviores, plerumque adpres-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

sae; corollae radii (6. lin. long.) apice in 5 dentibus (2 lin. long.) divisae. Semina badia striata punctis serialibus transverse impressa; pappus subsessilis plumosus. Planta pilis brevibus simplicibus vel glochidiatis undique conspersa. *Perennis.*

In Aprutii sylvaticis montosis: *Chiarino, Pietracamela*, (Guss.).

* 1. Helminthia echioides.

Ad agrorum margines et in humentibus frequens.

2. H. humifusa *Trevir.* Act. Acad. Leop. Carol. t. XIII. part. 1, pag. 295.

In collibus circa Potentiam (Rosano).

Obs. Sicut recte suspicatus est cl. *Treviranus* (loc. cit.), hujus plantae patriam ignorans, eam regionum meridionalium hospitem esse experientia probavit.

1. Hieracium alpinum.

In editioribus montibus Aprutii: *Majella.*

2. H. Columnae: scapo subnudo, calycibus glabris, foliis nitidis (lacte virentibus) runcinato-pinnatifidis, laciniis divaricatis lanceolatis integerrimis obtusiusculis, radice fibrosa. Ten. Fl. nap. prodr. app. 5. pag. 26. Guss. pl. rar. pag. 392.

— — A. scapo unifloro indiviso nudo, anthodio glabro. *Apargia lucida.* Ten. Fl. nap. t. II. pag. 164. tab. 70. *Hieracium pumilum* 4. Colum. Ecphr. 2. p. 29. t. 31.

— — B. calycibus hispidis basi subfarinoso-puberulis, scapo unifloro, foliis runcinato-pinnatifidis subintegrisque.

— — C. scapis subramosis plerumque bifloris, foliis calycibusque ut in praecedente. *Hieracium pumilum.* Ten. *Viaggio in Calabria pag. 128*, et *Florae Neap. Prodr. app. V. p. 25.* non *Hoppe.*

In pratis elatioribus Samnii (*Capracotta* Guss.) *Matese;* Aprutii: *Monte Corno, Campo Aprico* (Guss.), *li Renani, Casella di Vado, Majella; C. Velino, Pollino, Ruggia; M. de' Fiori, Monti di Civitella* (Orsini).

Obs. A *Leontodonte apennino*, cui valde simile, differt inprimis seminibus glaberrimis pappo sessili, nec hispidis pappo stipitato. An planta sub var. C. relata revera ad hanc pertinet speciem, vel potius in speciem propriam recipi debeat, dubius adhuc haereo.

3. H. dubium.

— — B; scapo unifloro.

In nemoribus Aprutii: *Majella, Monte Corno.*

4. H. bifidum.

— — B. Scapo unifloro.

In sylvaticis Magellae.

5. H. Pilosella.

— — A. *Vulgare;* foliis radicalibus lanceolatis, in flagellis linearibus, pilis albis.

— — B. *Obovatum;* foliis radicalibus obovatis, anthodii foliolis lincaribus incanis, pilis albis.

— — C. *Macranthum;* foliis radicalibus obovato-oblongis, anthodii laciniis late ovalibus rotundatis, floribus amplis, pilis albis. An species propria?

— — Cc. pilis ferrugineis.

In pratis montium Aprutii: C. et Cc. *Velino, Majella, alli trocchi.*

Obs. An plantam sub *var.* C. relata, ob folia obovata, flores duplo majores et anthodii foliola ovalia pilis nigricantibus passim obsita, in distinctam speciem sumere oporteat, ulteriori disquisitioni commendare juvat.

6. H. pseudo-pilosella; foliis lanceolato-linearibus petiolatis integerrimis pilosis, scapo subaphyllo unifloro undique piloso, stolonibus reptantibus, calyce densissime nigro-sericeo-villoso. Ten. Fl. nap. Prodr. suppl. 2. pag. 69. Synops. edit. altera pag. 61

In pratis montium Lucaniae: *Pollino, Carbone,* et in Magella.

Obs. Folia angustissima, utrinque attenuata, radicalia in petiolum longe producta, nec non scapi summitas et anthodium nigra lana densissime villosum, hanc plantam a praecedente distinguere faciunt.

7. H. murorum.

— — B; Barrelieri; caule nudo, foliis subintegerrimis. *Pulmonaria gallorum rotundifolia laevior.* Barr. obs. 1045, ic. 342.

Ad rupes montium Hirpinorum: *Montevergine;* Aprutii: *Majella.*

8. H. prunellaefolium.

In glareosis alpinis Aprutii: *Costone Intermesole* (Guss.) *M. Corno, Focaleto,* e *Monte Amaro* in Magella.

9. H. humile.

Majella.

10. H. praealtum.

— — B; caule villoso. *H. obscurum.* Reichemb. *Icon. tom. I. pag. 64. et 92. fig. 115.*

In nemoribus Aprutii; B. in *Monte Gargano.*

11 H. fallax W. *H. cymosum* Sebast. et Mauri.

In nemoribus Stabiarum: *Monte S. Angelo.*

12. H. cymosum L.

— — A. *H. Columnae.* Reich. Icon. t. 1. pag. 18. fig. 34.

— — B. longifolium. *H. sabinum. Sebastiani et Mauri* Flor. Rom. prodr. pag. 270. tav. 6. fig. 2.

In nemoribus Aprutii: *Majella.*

13. H. piloselloides.

In monte Magella.

14. H. bifurcum.

Ischia, Castellammare, et in Aprutii montibus.

15. H. glaucum. Allioni Flor. pedem. tab. 81. fig. 1.

In glareosis editioribus Aprutii: *Majella, Monte Corno.*

Obs. Flore duplo minore, anthodio laxo, foliisque glabriusculis glaucis ab affine *H. villoso* differt.

16. H. villosum.

— — B; caule unifloro.

In Aprutii montibus: *Majella.*

17. H. molle.

In ulteriori Aprutio.

18. H. andryaloides.

In rupibus alpinis Samnii: *Capracotta, Monte Capraro* (Guss.) Aprutii: *Morrone, Velino, Monte Corno.*

19. H. crinitum.

Ad muros et in umbrosis sylvaticis circa Neapolim: *S. Efrem Vecchio, Camaldoli.*

20. H. vulgatum *Fries.*

In sepibus obvium.

21. H. sylvaticum *Lin.*

In sylvis frequens.

22. H. sabaudum. Gmelin. Fl. sibir. tom. 2. pag. 14. fig. 2.

In collibus circa Neapolim: *Valle di S. Rocco.*

23. H. paludosum.

In paludibus Calabriae: *Paludi di Monte Ciccio alla Sila.* (Thomas).

24. H. praenanthoides.

— — B. Villosum.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In sylvis Samnii: *Monte di Mezzo* (Guss.); Aprutii: *Majella;* B. *Pizzo di Sivo* (Orsini) *Monte de' Fiori.*

25. H. amplexicaule.

— — B. *pulmonarioides.*

In pratis editioribus Aprutii: *Majella, Monte S. Franco, Costone, M. Corno.*

26. H. umbellatum.

In sylvaticis circa Neapolim: *Camaldoli, S. Rocco.*

1. Crepis pulchra *Lin.* Prenanthes hieracifolia *W.*

Ad sepes Samnii: *Piedimonte di Alife;* Hirpinorum: *Avellino,* Lucaniae et Apuliae.

2. C. Dioscoridis.

In campis Calabriae.

3. C. neglecta.

In pratis montosis Calabriae: *Campotenese.*

4. C. virens Vill. DC. et Gay. (*Specimina exsiccata ex Gallia*) *C. agrestis* Ten. *Fl. nap. t. 2. pag. 178. an Kitaib?*

In arvis siccis Apuliae.

Obs. Plantam, quam in Gallia sponte nascentem ipse legi (in arvis siccis inter *S. Cloud* et *Versailles,* cum *Campanula rotundifolia* et *Ericis* variis) ad hanc speciem certe spectat, sicut et specimina quae cl. *Gay* mihi largitus est abunde probarunt. Haec autem ob anthodium hispidulum, potius cum *C. agresti* Kitaib. conjungenda est, minime vero cum *C. neglecta*, cui a cl. *Sprengelio* associatur.

5. C. corymbosa; caule tereti hirsuto basi ramoso, foliis radicalibus spathulato-runcinatis, caulinis lanceolato-sagittatis basi multifidis, floribus corymboso-paniculatis, anthodiis hispidis. *Ten. Fl. nap prodr. pag. 47.* Synopsis *edit. altera pag. 60.* Spreng. *Syst. Veget. 3. pag. 636. Cichorium sylvestre alterum.* Colum. *Ecphr. pag. 235. tab. 236?*

— — B. *humilis;* caulibus numerosis simplicibus, foliis minus incisis.

In saxosis Apuliae: *Gargano,* Campaniae: *Monti di Caserta,* B. *murgie di Martina,* (Marinosci). Annua.

6. C. cernua; caule basi ramoso foliisque glabris, radicalibus spathulato-runcinatis pinnatifidisque, laciniis angulato-dentatis, caulinis hastato-lanceolatis, pedunculis cernuis, anthodiis glaberrimis. Ten. *Fl. nap. Prodr. pag. 47.* Synopsis *loc. cit.* Spreng. *Syst. Veget. 3. pag 636.*

In collibus et arvis circa Neapolim frequentissima. Annua.

7. C. biennis.

In sylvaticis apricis Calabriae: *Sila.*

Obs. In nostris speciminibus calyx laevis nec muricatus observatur.

8. C. lacera; caule angulato subglabro simpliciusculo basi farinoso, foliis hispidulis radicalibus runcinato-pinnatifidis sub bipinnatifidisque, laciniis acuminatis dentatis, caulinis lincaribus basi pinnatifidis, floribus paniculatis thyrsoideis, anthodio albo-tomentoso involucro adpresso; planta glaucescens pedalis altitudinis. Ten. Fl. nap. prodr. suppl. 2. pag. 71. Fl. nap. tom. 2. pag. 179. tav. 74. Spreng. Syst. veg. tom. 3. p. 637. Reich. Icon. 1. pag. 19. tab. 19. fig. 36. *Hieracium garganicum saxatile glabrum elegantissimum suillos et apros occidens Domini Michelii.* Tilli *Hort. Pisan. pag. 81.*

Inter saxorum, ac montium calcareorum rimas: *Monte S. Angelo di Castellammare, Monti di Caserta, di Arienzo, Montevergine, Gargano, Monti di Abruzzo, Valle oscura, Assergio, Dirupata di Murano in Calabria Citeriore, Martina, Ginosa,* etc. Perennis. Vulgo *Angina.*

Obs. In icone cl. *Reich.* loc. cit. corollae duplo minores quam in natura repraesentantur.

Venenatissima planta lacte maxime acri scatens; eademque cum aliis sponte nascentibus *cichoreis* ad jusculum conficiendum lecta, saepe illa comedentes miserrime necavit.

1. Borkausia vesicaria Spreng. *Crepis taraxacifolia* DC. et Thuill. non Willd. *C. praecox. Balbis; Misc. taurin. t. 9. C. taurinensis W. C. vesicaria et scariosa.* Lin. *Cichorium pratense vesicarium.* Column. *Ecphr. I. p. 238. ic. 237.*

In pascuis humidis: *Fusaro, Agnano, Capua, Tavoliere, Basilicata, Campobasso, Abruzzi, Calabria.*

Caulis hispidus vel glabriusculus plerumque sesquipedalis e basi vel tantum apice ramosus, bracteae et involucri squamae laeves scariosae anthodii demum breviores, pappi stipitati, folia plus vel minus secta. Uti in congeneribus aliquot, an thodii pilis simplicibus vel glandulosis ludit.

Obs. Accuratioribus quibus potui observationibus expertus sum, *C. vesicariam* et *C. scariosam* Lin. ad unam eandemque speciem pertinere; atque ad illam certe de qua *Columna* noster in *Ecphrasi* (loc. cit.) loquutus est. Planta nempe in Apulia crescens, quae iisdem in locis a *Columna* indigitatis, tum Florae Neapolitanae perlustratoribus omnibus, tum mihimetipsi obvia venit, non est nisi *Crepis vesicaria* Linn. Nec mirandum est cl. Willd. *C. scariosam* a *C. vesicaria* diversissimam praedicasse; constat enim plantam, quam *C. scariosae* nomine in *Sp. pl. 3. pag. 1555.* claris. auctor inseruit, nec siccam nec vegetantem vidisse, et plantarum minus cognitarum signo eam denotasse. Quapropter *C. scariosae* differentiam ab icone tantum *Columnae* quaesivisse dicendum est. In icone autem cl. *Columnae* ramuli pars superior floribus onusta seorsum prolata, plantae nostrae et *C. vesicariae Linn.* diagnosi adprime respondet; reliquae vero iconis partes, et praesertim semina pappo sessili praedita, ad illam minime pertinere, et forsam ab alia planta, vel ab ipsa *C. vesicaria* vix florente depromptae esse videntur. Simili rationi *C. vesicariae* descriptionem a *Willdenowio* perbelle concinnatam, nostrae plantae omnibus numeris convenire diceres, si de squamarum involucri proportione rationem habere nolueris. Sunt enim eae squamae subrotundo-ovatae et calyce duplo breviores in prima floris evolutione, oblongae verò et calycis fere longitudine post anthesin.

Hoc tandem in meae sententiae auxilium adjicere juvat, quod plantam ipsam, quam *C. taurinensis* vel *C. praecocis* nomine botanici Helvetici ad me miserunt, nostrae plantae omnino simillimam deprehendi; nam, etsi in ea involucri squamae angustiores et margine minus scariosae conspiciantur, haec differentia, juxta hujus particulae supra monitam variabilitatem, locorum diversitati tribuenda esse existimo. Pappus, enim stipitatus, et caeteri essentiales characteres omnibus communes, ad eamdem speciem has plantas pertinere suadent.

2. B. taraxacifolia Spreng. *Crepis taraxacifolia.* Will. non Thill. DC. *Lagoseris taraxacoides.* Reich. *Icon. bot. cen. 1. pag. 28. tab 29. fig. 63.*

— — B. *tenerrima;* caulibus subaphyllis solitariis fragilibus, floribus duplo minoribus, anthodiis plerumque glabriusculis. *Borkausia tenerrima.* Ten. Index sem. H. R. Neap. pro anno 1830. in notis pag. 14.

In umbrosis humentibus A. in Lucania: B. prope Neapolim: *Ponti rossi, Monte Nuovo, Agnano, Camaldoli.*

Obs. Involucri squamis lincaribus et setaceis illis anthodii omnino similibus, nec oblongis scariosis, haec species a praecedente statim dignosci potest.

3. B. purpurea Bivon. et Spreng.

In pascuis Aprutii: *Chiarino.*

4. B. rubra Link. *Crepis rubra* L.

— — A. *Caulescens;* Caule erecto solitario ramoso folioso, foliis runcinato-lyratis et runcinato-pinnatifidis, laciniis acutis acute dentatis, involucri squamis scariosis.

— — B. *Scapigera;* foliis omnibus radicalibus, scapis a-scendentibus declinatisve, omnino aphyllis vel folio unico mi-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

nori prope basim instructis, foliorum laciniis obtusis subintegerrimis, involucri squamis scariosis. An *Crepis incarnata*. Visiani. Stirp. dalm. rarior. pag. 1. tab. 6. fig. 2.

— — C. *Tenuis*; planta omnibus partibus duplo minoribus, scapis filiformibus 2-3 pollicaribus, foliis hirtis laciniis remotis, involucri squamis setaceis.

In campis argillosis A. *Bari*, *Lecce*, *Basilicata* B. C. *Gargano*, *Tavoliere*.

5. B. foetida.

— — A. Caule plerumque e basi ramoso, ramis ascendentibus, calycibus eglandulosis.

— — B. Caule plerumque simplici stricto, calycibus glandulosis. *Crepis glandulosa*. Guss. *pl. rar. pag. 329. tab. 56.*

— — C. caule e basi ramosissimo calycibus glandulosis.

In collibus et campis asperis Campaniae, Lucaniae, Aprutii, Apuliae et Calabriae, varietates A et B. promiscue crescunt; C. in *Gargano*.

Obs. Varietas B. non solum in nostro regno, sed etiam in aliis regionibus crescit, et prope Susam anno 1824, julio mense, florentem mihi legere datum fuit. Quibus tamen certis characteribus haec planta a *B. foetida* divelli possit nescio indigitare; nam in hac quoque pili quandoque glandulosi evadunt, dum in ipsa varietate, pilorum glandulae haud raro evanidae conspiciuntur. De foliorum incisione, necnon de caulis directione vel ramificatione nemo certe rationem habebit, si summam harum partium in congeneribus speciebus incostantiam meminisse voluerit. Hoc tantum de hac planta adjicere satis habeo, quod ad characterem varietates omnes complectentem pertinet, et in receptaculo valde piloso, nec nudo agnoscere licet.

6. B. hispida.

— — B. caule valde ramoso, foliis caulinis basi profunde hastato-pinnatifidis, laciniis elongatis, anthodiis hispidissimis. *Crepis setosa Hall. fil. Borkausia setosa*. DC. et Duby. bot. *gall. 1. p. 290*. Dec. *Ic. rar. t. 19*.

In pascuis humentibus: B. *Fusaro*.

1. Andryala integrifolia Lin.

— — B. Foliis inferioribus runcinatis. *Rothia runcinata*. Roth. et Will.

In arvis Calabriae: *presso Filogosi* (Thomas) B. circa Neapolim.

2. A. sinuata Lin. *Rothia cheiranthifolia*. Roth. et Will.

In collibus apricis siccis: *Camaldoli*, *Ischia*.

Obs. Nisi anthodii foliola interiora cum paleis receptaculi commutare voluerit, receptaculum margine paleaceum in *Rothiis* frustra quaesiveris; itidem ob pappum caducum in plurimis *Andryalis* semina marginalia nuda deprehendes. Quapropter *Rothiae* genus cum *Andryala* iterum recte conjunxerunt clss. *Decandollius* et *Duby* (Bot. gall. 1. pag. 305).

1. Seriola aetnensis.

In tectis ubique et in collibus siccis Apuliae: *Gargano*, Lucaniae: *Casalicchio*. etc.

2. S. cretensis.

— — B. Glabrata; foliis glabriusculis. Guss. pl. rar. pag. 331.

In arenosis maritimis Calabriae: *Melito*, *Corigliano*, *Marina di Stilo*, (Guss.).

Obs. Ob anthodium imbricatum, et semina disci stipitata, inter *Hypocheridem et Seriolam* anceps manet.

3. S. alliata Biv. An *Hypochaeris macrorrhiza* Gunth. et Spreng. Syst. veg. 3. pag. 669?

Ad rupes umbrosas prope *Bagnara* (Gussone).

1. Hypochaeris pinnatifida; caulibus subsimplicibus nudiusculis subglabris, foliis radicalibus runcinato-pinnatifidis laciniis lanceolatis repandis subintegris cuspidatis, caulinis lineari-filiformibus anthodiisque hispidis, pilis simplicibus. *Cyril. Plant. rar. fasc. 3. tab. 5.* (inedit.). Ten. *Prodr. pag. 46.* (sub nomine *Apargiae*) Synopsis; *edit. prima* (1815) *pag. 67. et edit 2.* (*1819*) *pag. 60. Robertia pinnatifida*. Spreng. *Syst. Veg. 3. pag. 661.*

— — B. *Glabrata*; foliis minus incisis anthodiisque glabriusculis. An *Hypochaeris macrorrhiza*. Spreng. Syst. Veg. tom. 3. pag. 669?

In pratis montium Samnii: *Matese*, Aprutii: *Velino*, *Monte grande*, *Monte de' Fiori*, *Monte corno*, *Majella*, Calabriae: *Pollino*, *Cocuzzo*, *Aspromonte* B. *Majella*, *a Tittone*, *e Matese*.

Obs. Immerito certe cl. *Sprengelius* hanc plantam ad *Robertiam* traxit, nam ob anthodia imbricata et pappos disci stipitatos, sub *Hypocheridem* legitimam militare debet. In icone *Cyril.* loc. cit. anthodia perperam simplicia repraesentantur.

2. H. radicata.

In pascuis sterilibus communis.

3. H. dimorpha.

In pascuis arenosis obvia: *Bagnuoli*, *Fusaro*, *Pompei*.

4. H. arachnoides. Poiret *Dict. Encyl. 5. p. 572*. Biv. *Cent. pl. sic. 2.* (*1807.*) *pag. 31. H. minima*. Desf. Will. et Pers. non Cyrill.

In arvis arenosis maritimis: *Fusaro*, *Torre dell' Annunziata*, *Agnano*, *Pozzuoli*.

Obs. Nostra planta anthodio glabro gaudet.

5. H. minima. Cyrill. *pl. rar. fasc. 1. p. 29. t. 10. H. glabra*, var. B. Ten. *Fl. medica. e particol. di Napoli, tom. 2. p. 27.* An *H. glabra* Lam. *Encycl. ill. t. 656. f. 1.* non *Lin.?*

Obs. Caule ramoso et simplici, ac altitudine pedali ad 4-pollicarem ludit; sed folia semper obovata obiter dentata, nec lanceolata acute dentata utrinque acuta, ut in *H. glabra* Lin. Icon *Florae Danicae* tab. 424, quae ad *H. glabrum* laudatur, plantam a nostra omnino diversam repraesentat. Illa vero cl. *Lamarckii*, ob folia hirsuta et minus acuta ad hanc potius pertinere videtur.

1. Tolpis grandiflora; caule simpliciusculo corymbifero, foliis radicalibus lanceolatis dentatis, involucro calyce farinoso longiore, laciniis setaceis squarrosis, pappo 6-9-aristato; planta glabra glaucescens, flores citrini pollicaris diametri. *Ten. Viaggio in Basilicata e Calabria, pag. 128.*

In nemoribus Lucaniae: *Falde del Sirino*. Perennis?

Obs. A sequenti differt pappo multi-setoso, floribus duplo majoribus; a *T. altissima Pers.* discedit praesertim involucro squarroso.

2. T. umbellata *Bertol.*

Ad agrorum margines Campaniae, Hirpinorum, Samnii, et Lucaniae.

3. T. barbata.

In collibus siccis: *Monte nuovo*: in Hirpinis, Campania, et Lucania.

1. Lapsana communis.

In arvis et ad sepes.

1. Rhagadiolus edulis *Gaert. R. intermedius*. Ten. *Fl. med. e part. di Nap. t. 2. pag. 25.*

Ad agrorum margines.

2. R. stellatus W. Ibidem.

1. Catananche lutea.

In pratis sterilibus: *Tavoliere*, *Bari*, *Basilicata*.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 1. Zacyntha verrucosa.
In collibus siccis: *Monte nuovo, Formicola, Caserta, Principati, Basilicata, Lecce.*
* 1. Cichorium Intybus.
Ad viarum et agrorum margines.
2. C. pumilum *Jacq.*
In arvis Apuliae.

Obs. A praecedente differt foliis obovatis, et duratione annua.

3. C. Endivia.
In arvis Calabriae: *Reggio.*
4. C. divaricatum *Schousb.*
In arvis et ad agrorum margines.

Obs. A praecedente differt floribus in axillis solitariis vel geminis nec capitatis.

* 1. Scolymus hispanicus.
In litoribus: *Bagnuoli, Sponde dell' Adriatico.*
* 2. S. maculatus
In arvis argillosis Aprutii et Samnii.
* 3. S. grandiflorus *Desf.*
In arvis argillosis insulae Caprearum, et Calabriae.

Cynarocephalae.

1. Carlina sicula; caule simplici lanato, foliis sessilibus oblongis pinnatifidis, supra glabris laciniis dentato-spinosis, floribus terminalibus (2-3) breviter pedicellatis involucratis, receptaculi paleis apice multifidis albidis flosculos superantibus, radio albo. *Ten.* ad Cat. pl. H. R. neap. app. alt. pag. 74. Spreng. *Syst. veg. 3. pag. 378. Carlina bracteata* Presl.
In aridissimis collibus Japygiae: *Lecce, Gallipoli, Nardò, Ugento* (Guss.). Ann.

Obs. Carlinae involucratae affinis, a qua tamen differt foliis subtus lanatis, floribus sessilibus radio albo nec luteo.

* 2. C. lanata.
In collibus argillosis Aprutii: *Chieti, S. Valentino;* Apuliae: *Murgie;* Lucaniae: *Potenza, Ogliastro;* Japygiae: *Lecce;* Calabriae: *Stilo.*
* 3. C. vulgaris.
In collibus apricis: *Camaldoli, Valle di S. Rocco.*

Obs. Radius albido-flavescens.

* 4. C. corymbosa.
In collibus siccis: *Capodimonte; Principati; Molise; Gargano.*

Obs. Radius aureus,

* 5. C. acaulis.
— — B. *Caulescens.*
In demissis lapidosis Samnii, et Aprutii: *Matese, Piano di S. miglia.* Vulgo *Rapagnola.*
* 6. C. acanthifolia *All.*
Matese, Majella, Monti di Calabria.
* 1. Onopordon Acanthium.
In arvis sterilibus Aprutii: *Majella, S. Valentino.*
* 2. O. virens DC. *O. tauricum.* Willd. et *Spr. Syst. 3. pag. 387.*
Ad agrorum margines vulgare.
* 3. O. illyricum.
In pascuis siccis Calabriae.
4. O. arabicum.
In arvis siccis Aprutii: *S. Valentino;* Dauniae: *Tavoliere.*

* 1. Cynara spinosissima Presl. *C. humilis* Ten. Fl. nap. tom. 2. pag. 199.
In collibus argillosis Aprutii et Apuliae.
* 1. Onobroma caeruleum *Gaertn. et Spreng. Syst. 3. pag. 392. Carthamus caeruleus*, et *C. tingitanus* Linn.
In arvis Lucaniae: *Pesto, Eboli, Potenza;* Dauniae: *Tavoliere; Piano di Marchiona presso Serra Capriola,* Japygiae: *Lecce.*
2. O. corymbosum Spr. *Carthamus corymbosus* Linn. *Cardopatum* Juss. *Brotera* Willd.
In arvis siccis: *Tavoliere, Matese, Abruzzo.*
1. Atractylis cancellata.
In collibus siccis Lucaniae, Dauniae et Calabriae.
2. A. gummifera. Cum praecedente.
1. Lappa tomentosa DC. *Arctium Bardana* Willd.
— — B. minor; floribus racemosis duplo minoribus: *Pollino; Reggio;* B. *Pizzo.*
2. L. glabra DC. *Arctium Lappa* Willd.
— — A. *Major. Bardana major Black. t. 117. fig. 2.*
— — B. *Minor.* Black. *loc. cit. fig. 1.*
In fossis obvia. A. minus frequens.
1. Carduus alpestris *Kit.*
— — B. foliis latioribus magis incisis.
In pascuis editioribus Aprutii: *Majella.*
2. C. leucographus.
— — B. Flore albo.
Pesto, Eboli, Principati, Campobasso, Basilicata, Lecce.
3. C. uncinatus M. B.
In arvis Lucaniae.
4. C. corymbosus; foliis interrupte decurrentibus, profunde pinnatifidis, spinosissimis, supra glabriusculis subtus lanato-hirsutis, laciniis palmato-angulatis ciliatis, pedunculis unifloris lanatis, basi squamulosis subcorymbosis, squamis anthodii laxis lanceolatis subulatis villosis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 48. Synop. edit. alt. pag. 61.* Spreng. *Syst. 3. pag. 383.*
In arvis Lucaniae, Samnii, Aprutii, Dauniae: *Tavoliere,* Annua.
5. C. affinis; foliis decurrentibus oblongo-lanceolatis, pinnatifido-lobatis supra intense viridibus subtus albido-tomentosis, laciniis lobisque dentatis ciliato-spinosis, spinis terminalibus validis, pedunculis unifloris elongatis, anthodiis ovatis glabriusculis, squamis exterioribus lincaribus subulatis subpatulis, interioribus longioribus (coloratis) lanceolatis inermibus. *Guss. pl. rar. pag. 334. tab. 57.*
In pascuis apricis montosis Samnii: *Capracotta, M. Capraro.* (Guss.); Aprutii: *Morrone,* (Guss.), *Majella, alla Majelletta, M. de' Fiori.* Perennis?

Obs. Variat floribus magnitudine illorum *C. corymbosi,* et illis duplo majoribus, squamis calycinis adpressis patentibus vel reflexis, pedunculis elongatis vel brevissimis. Summa ei est affinitas cum *C. polyanthemo* Lin. ut ejusdem varietas fere diceres floribus solitariis. A praecedente differt floribus duplo majoribus, foliis latioribus subtus argenteis, A *C. candicante* foliis magis sectis spinisque validioribus discedit.

6. C. nutans.
Pesto, Tavoliere, Matese, Abruzzi.
7. C. macrocephalus Desf. *C. hamulosus* Ten. *Fl. nap. prodr. pag.* 48. non *Ehrh.*
In fossis et ad sepes communis.
8. C. neglectus; foliis decurrentibus oblongis sinuato-spinosis subtus lanatis, pedunculis nudiusculis tomentosis, squamis an-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

thodii cyliadrici glabris subulato-spinosis patentibus flosculos superantibus, floribus non deciduis. *Ten. Sem. H. R. Neap.* (*1830*) *in notis pag. 14.*

Ad agrorum margines. Annuus.

Obs. Ab affinibus *C. peregrino*, *C. pycnocephalo* et *C. tenuifloro* differt in primis floribus solitariis nec aggregatis, a *C. collino*, cui proximior, discedit foliis spinosis squamisque anthodii patentibus; a *C. aciculari* Bert. discrepat floribus duplo majoribus, anthodii squamis duplo longioribus flosculos superantibus omnino subulatis divergentibus in longum mucronem productis, exquisite triquetro-trinervatis, nec planis linearibus; ab illo insuper differt foliis immaculatis.

9. C. peregrinus.

Ad agrorum margines.

10. C. carlinaefolius.

In pascuis editioribus Aprutii: *M. Corno*, *a Campo aprico*, *Majella*, *M. de' Fiori.*

12. C. chrysacanthus; caule simplici, foliis decurrentibus oblongo-lanceolatis pinnatifidis laciniis palmato-spinosis utrinque villosis subtus canescentibus margine denticulato-spinosis, spinis luteo-aureis, primariis longitudine laciniarum, floribus solitaris (purpureis) axillaribus et terminalibus breviter pedunculatis, anthodiis haemisphaericis (12-15 lin. diametr.) squamis foliaceis apice spinosis inferioribus reflexis. *Ten. Sem. H. R. Neap.* (1825) in notis *pag. 12. Ad Fl. neap. prodr. append. V. pag. 26.* (excl. var. *C. carlinaefolii*).

In pascuis alpinis Aprutii: *Pizzo di Sivo*, *Majella.* Perennis.

Obs. A *C. carlinaefolio* differt floribus duplo majoribus subsessilibus, anthodiis lanigeris, squamis late foliaceis spina valida flava terminatis. Nulla ei affinitas cum *C. carlinoide Gouan.*

12. C. congestus Guss. (inedit) pl. exsicc. ex Calabria. An *C. cephalanthus* Viviani, *Flor. Corsic. sp. nov. pag. 14.*

In arvis Calabriae: *Scillà*, *piana di Scrisi*, *Reggio*, *a Stravarino* (Guss.).

† 13. C. acicularis; foliis decurrentibus pinnatifidis dentato-spinulosis villosis subtus canescentibus, pedunculis unifloris nudis, squamis calycinis lineari-aciformibns rectis patulis, externis flosculos subaequantibus, intimis brevioribus. *Bert. Ann. di Stor. Natur.* (Bologna 1829) *tom. 1. fasc. 2. pag. 274.*

An cum affinibus apud nos sponte nascentibus confusus?

† 14. C. polyanthemus Lin. et Will. exclus syn. Triumfet; non *Cnicus pungens.* Sebast. et Mauri, nec *Cnicus polyanthemus* Bert. vel *Cirsium.* Spreng.

Apud nos; Petagna Instit. Bot. t. 4. pag. 1530.

Obs. C. polyanthemus Lin., quem in Horto Regio cultum habui, et a *cl. Schleicherio* inter plantarum helveticarum specimina accepi, ob pappum pilosum nec plumosum sub *Carduis* legitimis militare debet, nec sub *Cirsiis*, inter quae botanici plerique recensere arbitrati sunt. Descriptio Linneana omnibus numeris *C. polyanthemo* vero convenit, et *Triumfetti* synonymon tantum ab ea arcendum est, quod ad *Cnicum pungentem* pertinet. Ejusdem synonymi infausta collocatio botanicorum hallucinationi ansam prebuisse videtur, quum Linnei plantam sub oculis minime habuerint, et ad *Cnicum pungentem* eam trahere conati sint. Descriptionem Linneanam in pluribus erroneam idcirco dixerunt, quia ad plantam a vera abunde diversam illam accomodare certaverunt. *Carduus polyanthemus*, enim, a *Cirsio pungente* differt, non solum generis diversitate, sed aliis specificis characteribus, inter quos anthodia globosa squamis cuspidatis non spinosis, foliaque ciliato-spinulosa subtus nuda nec albo-lanata, in primis sunt recensenda.

1. Sylibum marianum. *Gaertn. Carduus marianus* Linn.

In fossis et in arvis commune.

* 1. Cirsium lanceolatum Spreng. *Carduus.* Linn. *Cnicus.* Willd.

— — B. Floribus duplo majoribus, foliis subtus canescentibus, anthodiis glabris subinvolucratis; An species propria?

In fossis et in ruderatis commune. B. in Lucania.

* 2. C. strictum; foliis semidecurrentibus lanceolatis rigidis, supra nitidis subtus lanatis sinuato-undulatis lobis bifidis spinosis, floribus terminalibus glomeratis subsessilibus, squamiis anthodii villosi patentibus spinosis. *Cnicus strictus. Ten. Fl. nap. II. pag. 200. tav. 75. Carduus nemorosus italicus.* Barrel. *Obs. 925. ic. 417.*

In sylvaticis montosis circa Neapolim: *Camaldoli*, *Monte di Somma*; Stabiarum: *M. S. Angiolo*; Hirpinorum: *Montevergine*; in Lucania, in Aprutio, in Samnio et in Daunia: ab *Ariano* usque ad Montem Garganum.

3. C. cichoraceum Spreng. *Carduus cichoraceus.* Cyril.; *Pl. rar. fasc. 2. pag. 17. tab. 7. Jacea foliis cichoraceis, caule alato, flore purpureo.* Raj suppl. 205. *Tilli*; Pis. 24. tab. 27. *Centaurea cichoracea.* Spreng. Syst. 3. p. 401.

In arvis Lucaniae: *Piana di Eboli*, *Pesto*, *Palinuro*, *Potenza*, *Lecce*, *Capitanata.*

Obs. Perperam cl. *Sprengelius* ad duas distinctas species *Cyrilli* et *Tilli* plantas retulit; quum ad unam eamdemque speciem certe pertineant. *Confer. Cyrill. loc. cit.*

4. C. italicum DC. *Carduus italicus* Savi. An excl. synon. *Lobelii? Cnicus samniticus.* Ten. ad *Fl. neap. prodr. append. V. pag. 27.*

In campis argillosis Aprutii et Samnii.

5. C. Rosani; foliis decurrentibus pinnatifidis, laciniis 2-4-fidis in spinis validibus productis utrinque viridibus supra hispidis, floribus aggregatis nudis, anthodii squamis glabris subulato-spinosis, spinis brevibus reflexis. *Ten. Semina H. R. Neap. an. 1830 in notis pag. 15.*

Caulis ramosissimus, flores purpurei subsessiles ovati aggregati 3-5 in extremitate singuli rami. Planta atrovirens.

In arvis Lucaniae prope *Potentiam* invenit cl. *Rosanus.*

6. C. pungens. Spr. *Cnicus pungens.* Willd. Bert. et Sebastiani non *Carduus polyanthemus* Linn.

— — B. Armeniacum; spinis flavicantibus.

In fossis et ruderatis frequens. B. in Lucania.

Obs. Confer quod scripsi de hac planta sub *Carduo polyanthemo.*

7. C. monspessulanum.

In Apricis nemorosis Aprutii: *Bosco di S. Nicola alle falde di M. Corno.*

8. C. Acarna DC.

In arvis argillosis totius Regni.

9. C. Lobelii; foliis sessilibus amplexicaulibus pinnatifidis hispidis subtus niveo-tomentosis, laciniis longissimis bifidis divaricatis spinis validis luteis terminatis; floribus purpureis corymbosis, involucri foliolis floribus multo longioribus, anthodiis sphaericis, squamis subulato-spinosis, spinis patentibus, interioribus setaceis subinermibus. *Ten. Sem. H. R. Neap. pro anno 1830. in notis pag. 16.* An *Phoenix Leo carduus ferox.* Lob. ic. 2. pag. 15. Dod. pempt. 788. f. 2. Dalech. hist. 1489. f. 1. Bauh. hist. 3. p. 92. f. 1.

— — A. Caule 1-2-pedali apice tantum ramoso, floribus 6-8 lin. diametri.

— — B. Planta ramosissima omnibus partibus duplo majore, spinis robustissimis horrida.

Caulis ramosus, folia supra atrovirentia, flores purpurei, in-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

volucri foliola rachidibus crassis in spinis lignescentibus longe productis praedita; anthodii squamae lanuginosae quandoque subreflexae.

Habitat in pascuis sterilibus montosis Aprutii, et Samnii; var. B. ad montem Divi Angeli Stabiarum: *al piano di Faito*; et in *Gargano*.

Obs. Cirsio ciliato affine, sed differt floribus corymbosis involucratis, anthodiis lanatis. A *C. italico* foliis omnino sessilibus, anthodiis lanatis squamis minime ciliatis, caeterisque partibus duplo majoribus abunde differt. Planta in iconibus supracitatis effigiata, hanc *Cirsii* speciem potius, quam *C. italicum* repraesentare videtur.

10. C. anglicum DC.

In arvis Lucaniae et Calabriae.

* 11. C. eriophorum Scop. et Spreng. *Carduus* Linn. *Cnicus* Willd.

In campis argillosis Samnii, Lucaniae et Calabriae.

12. C. niveum Spreng. *Cnicus* Presl.

In pascuis montosis Aprutii: *Piano di 5-miglia, Scanno;* Calabriae: *Campotenese.*

13. C. stellatum All. *Carduus* Linn. *Cnicus* Willd.

In Lucania ad agrorum margines: *Sessa del Cilento alla via soprana* (Giordano).

* 14. C. arvense Lam. *Serratula* Linn.

In herbidis montosis: *Montevergine, Sessa.*

15. C. acaule All. *Carduus* Linn. *Cnicus* Willd.

In pascuis apricis Samnii: *M. di Mezzo* (Guss.); Aprutii: *Palena, Majella.*

16. C. giganteum Spreng. *Carduus* Desf. *Carduus Gigas.* Ucria *Pl. ad Linnean. opus addend. n. 27.* Tin. *pug. pl. rar. sic. pag. 22.*

Ad sepes subhumidas Calabriae: *Bianco nuovo* (Guss.).

17. C. syriacum Gaertner. *Carduus* Lin. *Cnicus* Willd.

— — B. Floribus solitariis rubris duplo majoribus, involucris floribus duplo longioribus. An species propria?

In arvis argillosis et inter segetes sola var. B.; in Calabria orientali: *Catanzaro, Cotrone, Cassano;* in Japygia: *Nardò Castro;* in Peucetia: *Monopoli* (Guss.); in Daunia: *Tavoliere.*

18. C. ochroleucum All. *Carduus Erisithales* Linn. *Cnicus Erisithales. Ten. Relaz. del Viag. di Abr. p. 85.*

In pascuis montosis Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini), *Pizzoli* (Cecchetti).

1. Serratula simplex DC. *Carduus mollis* Linn.

— — B. *moschata. Carduus mollis var. moschatus.* Ten. Prodr. Fl. nap. pag 48. *Carduus moschatus.* Guss. *Ind. Sem. H. R. in Boccadifalco (1825) pag. 3.*

In pascuis montosis: *Matese, Gargano, Velino, Majella,* etc.

2. S. cirsioides; caule erecto solitario simplicissimo subfoliato, foliis radicalibus ellipticis vel ovatis integerrimis glaberrimis, caulinis oblongis integerrimis vel dentato-semipinnatifidis omnibus ciliatis mucronatis, squamis anthodii pubescentibus ovatis aristatis, aristis adpressis deciduis, superioribus apice scariosis. *Ten. Relaz. del Viag. di Abr. p. 85. Centaurium alpinum, glabro angusto bistortae folio.* Bocc. *Mus. pag. 65. tav. 55. fig. 1.*

In pratis montosis Aprutii: *Velino, M. di Pizzoli.*

Obs. Serratulae nudicauli, et *Cnico cerinthoidi* affinis; a prima differt foliis radicalibus non obovatis (6-pol. long. 1 1/2 lat.) sed ovato-ellipticis vix 2-pol. cum petiolo longis, 6-8-lin. lat. squamis anthodii ovatis arachnoideo-villosis aristatis, aristis deciduis, minime lanceolatis spinosis, caule passim folioso, statura minori etc. A *C. cerinthoidi* recedit foliis caulinis subpinnatifidis vel integerrimis, anthodiique squamis ovatis longe aristatis, non angusto-lanceolatis muticis.

1. Stähelina dubia.

In montosis Aprutii: *Tagliacozzo.*

1. Pteronia Chamaepeuce Spr. *Stähelina Chamaepeuce* Lin. *Syst. veg.* et *Will. Carduus gnaphaloides.* Cyrill. *pl. rar. 1. pag. 27. tab. 9.*

In ulteriori Calabria legit *Angelus Fusano* 1785. (Cyrill. loc. cit.). *Gerace*, (Guss.) et in Japygia: *Ginosa* (Rosano).

Corymbiferae.

* 1. Bidens tripartita.

In palustribus frequens.

2. B. cernua.

— — B. floribus radiat's.

Ad Fucini oras: *Avezzano, S. Benedetto.*

1. Cacalia alpina. *M. Cornò.*

2. C. macrophylla M. B.

In nemoribus montosis: *Bosco di S. Michele al Gaudio, presso Frasso*, (Lostritto) *M. S. Angelo di Castellammare, all' acqua da' porci, Montevergine, Cervalto, Incoronata, M. di Abruzzo, Boschi di Macchia longa, e di Schioppito presso Solmona.*

* 1. Eupatorium cannabinum.

Ad muros et secus vias frequens.

* 1. Chrysocoma Lynosyris. *Capitanata, Campobasso.*

1. Santolina alpina L. *exclus. syn. Barr. Lasiospermum pedunculare* Lagasc.

In glareosis Aprutii: *Morrone, al Vallone di mala cupa* (*Micheli, Gussone*).

Obs. Barrellieri synonymon ad *Anthemidem mucronulatam Bertol.* pertinet.

2. S. chamaecyparissus.

In montibus picentinis: *Cava, Salerno.*

3. S. squarrosa.

Monti di Castellammare, Monte finestra.

† 4. S. rosmarinifolia. *Lecce, Marinosci, Viaggio in Lecce. Raccolta e. c. tom. 2. pag. 294.*

1. Othanthus maritimus Link. *Diotis candidissima* DC. *Santolina maritima* Smith. et Will. *Athanasia maritima* Lin. et *Petag.*

Ad maris litora: *Pozzuoli, Fusaro, Gargano, Pescara.*

1. Balsamita vulgaris. *Gargano.*

1. Artemisia caerulescens.

In inundatis salsis Adriatici: *Lago salso presso Manfredonia, Pescara, Giulia nova.*

2. A. eriantha; foliis incano-sericeis, radicalibus palmato-multifidis, caulinis inferioribus oblongis trifidis supremis linearibus integerrimis; floribus inferioribus remotiusculis sessilibus, superioribus glomeratis, anthodiis corollisque dense lanatis, receptaculo nudo. *Ten. Sem. H. R. Neap. pro anno 1830, in notis, pag. 14. A. spicata.* Ten. *Flor. Nap. Prodr. App. IV. p. 32.* Guss. *pl. exsicc. ex Aprutio, et pl. rar. p. 259. (ex loco natali) Orsin. pl. exsic. ex Aprutio: A. mutellina* Ten. *Fl. Nap. Prodr.* App. V. pag. 28. *Absynthium pumilum palmatum minus argenteo sericeoque folio hispanicum et italicum.* Bocc. *Mus. p. 81. t. 71. Bar. ic. 462.*

In editioribus montibus Aprutii: in Magella, ubi ipse primus legi (1807): *Montecorno, Costone, Intermesole, Pizzo di Sivo.*

Radix multiceps villosa nigra; caules simplicissimi ascendentes 2-4-pollicares argenteo-tomentosi, folia nivea sericeo-tomen-

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tosa, palmato-multifida, laciniis linearibus obtusis, folia inferiora oblonga apice dilatato-3-fida, suprema linearia integerrima (3. lin. long.), flores fragrantissimi hemisphaerici 6-12, inferiores (2-5) dissiti brevissime pedunculati vel subsessiles, superiores (4-6) glomerati; anthodii squamae obtusae densa lana involutae, corollae luteae acutae lanatae, antherae fuscae, receptaculum nudum punctis elevatis exasperatum.

Obs. Ab *A. spicata* primo intuitu dignoscitur anthodiis hemisphaericis candidis corollisque dense lanatis, non anthodiis conicis glabriusculis squamis fuscis, corollisque glabris; ab illa insuper differt foliis caulinis minime pinnatifidis, floribus sessilibus omnibus, superioribus glomeratis. Ab *A. Matellina* diversa judicatur ob plantam intense sericeo-argenteam, folia floralia simplicia, flores subsessiles, receptaculumque nudum. Ab *A. glacialis*, cui magis affinis est, floribus superioribus tantum glomeratis, non omnibus in extremitate caulis glomeratis, foliis duplo latioribus, nec non receptaculo nudo dignoscitur. Ab *A. fuscata* discrepat receptaculo nudo, foliis niveo-argenteis, corollis dense lanatis, nec foliis tantum subincanis, caulibus glabriusculis, corollis pilis vagis tantum villosiusculis. *Bocconi* synonymum, quod cl. Allionius ad suam *A. Bocconi* traxit, ad nostram certe spectat. Planta *Allionii* ab *A. spicata* haud differre existimaverunt botanici, sicut facile erui potest ex collatione descriptionis et iconis Fl. Paedem. tab. 8. f. 3.

3. A. vulgaris.

— — B. racemis abbreviatis, anthodiis dense lanatis ovatis passim cernuis; An *Artemisia coarctata*. Willd. *herb. ex Spr. Syst. Veg. 3.490.*

In campis apricis aridis var. B. tantum.

Obs. Speciem *Artemisiae* a celeberrimo *Thunbergio* accepi, *A. coarctatae* (*Liljebl. Flor. svecic. edit. 3*) nomine inscriptam, ac *Oelandia* lectam, in qua nostrae plantae characteres omnes reperiuntur. In hac enim, caulis ramosus adest, racemi breves densi, planta magis incana anthodiaque ovata, squamis dense lanatis deterso tomento virescentibus deprehenduntur. In specimine autem *A. vulgaris* a me ipso in Horto parisiensi lecto, flores dissiti et per racemos sparsi conspiciuntur, anthodium obconicum squamis pubescenti-purpurascentibus ac habitus omnino diversus observatur: quibus characteribus insignitam, plantam apud nos sponte nascentem frustra quaesiveris. *Sprengelius* tandem suae plantae caulem simplicem tribuit, quem in illa *Thunbergii* uti et in nostra minime invenies. Quapropter an hanc nostram *Artemisiam* distinctam constituere speciem possit, an *Sprengelii* plantam cum illa *Thunbergii* associare et inter *A. vulgaris* varietates recensere fas sit, adfirmare non ausim.

4. A. campestris.

— — B. *Alpina.*

— — C. *Glutinosa.* An potius sequentis varietas?

In arenosis siccis: B. *Majella*, C. ad Adriatici oras: *Pescara.*

5. A. variabilis; caule suffruticoso, foliis inferioribus bipinnatis, pinnis tripartitis laciniis carnosulis semiteretibus, petiolis longissimis, junioribus sericeo-incanis, laciniis brevissimis divaricato-recurvis, floribus racemoso-spicatis, calycibus ovato-oblongis angulatis, squamis laxiusculis acutis margine scariosis, *Ten. Fl. nap. prodr. append. V. pag. 28.*

— — A. *Virescens. A. neapolitana* Ten. *loc. cit.*

— — B. *Canescens. A. saligna.* Ten. *Fl. nap. prodr. supp. I. pag. 63.*

In siccis apricis: A. in collibus ad sepes. B. in sabulosis maritimis. Perennis.

Obs. In notis ad *Seminum enumeratione Horti regii neapolitani pro anno 1829, pag. 14.* meam *A. variabilem*, maximam cum *A. campestri* affinitatem gaudere professus sum: lignoso caudice tantum ab illa differre existimans. Quum vero eodem anno in Aprutii litore *A. campestrem var. glutinosam* legerim, cujus specimina exsiccata a cl. *Delile* Monspelii lecta, et ad me benevole communicata in herbario asservaveram, eamdem cum nostra haud minorem affinitatem expertus fui, unde in Horto Regio novis observationibus subjecturus, eam transferre curavi. Ille cultа Aprutii planta suum indumentum et glutinosam qualitatem abjecit, et ad *A. variabilem* magis accedere comprobavit; quapropter ejusdem speciei cum *A. campestri* junctionem, botanicorum judicio iterum subjiciendam censeo. Hoc tantum in meae titubationis excusationem proferre liceat, quod ad botanicorum plerumque de mea planta diversas sententias pertinet, et praesertim eorum, qui ad *A. proceram* eam amandari contenderunt; quod certe minime verum. *A. procera*, nempe, cujus specimina a botanicis variis accepi, et in Horto Regiae Universitatis Vindobonensis ipse legi, est planta a nostra omnino diversa, ejusque affinitas maxima, sicut *Lamarkius* et *Willdenowius* jure statuerunt, in *Artemisiae* speciebus *Abrotano* affinibus quaerenda est. Ipsa autem *A. procera* caule gaudet fere orgyali erecto rigido apice paniculato, et flores profert globosos cernuos, illis *A. Abrotani* omnino similes.

6. A. achilleaefolia; caulibus erectis suffruticosis, foliis inferioribus et in ramis sterilibus tripinnatis, foliolis lanceolato-linearibus, racemis patentibus elongatis, floribus hemisphaericis nutantibus pedicellatis, anthodio canescente, receptaculo villoso, planta virescente suavissima. *Ten.*

In saxosis Gargani: *al Monte di mezzo presso S. Marco in Lamis*, et *al Gravaglione presso Monte S. Angiolo.* Perennis.

Caules plures ab eadem radice erectiusculi 1-2-pedales a medio ad apicem paniculati, racemi patentes elongati, nec abbreviati adpressi, ut in affini *A. camphorata*, folia lete virentia membranacea flaccida plana, primordialia circumscriptione ovata, tres pollices lata in majore diametro et duo in minore, nec incana teretiuscula subcarnosa, uti in affinibus *A. Abrotano* et *A. camphorata.*

Obs. Ab omnibus affinibus *A. camphorata*, *A. Abrotano* et *A. subcanescente* Willd. Enum., haec nostra potissimum discedit natura foliorum, quae cum illis *Achillearum* quarundam, et *A. ligusticae* praesertim potius, quam *Artemisiarum* conferri possunt. *A. Abrotanum* verum, cujus specimen in Horto Vindobonensi legi, planta septentrionalium tantum regionum incola esse videtur. Ei sunt caules simplices pyramidatim racemosi, racemi conferti paniculati, flores parvi sesquilineae diametrum non excedentes, planta undique incana, odor suavis sed paullisper acris, non aromaticus et revera suavissimus uti in praecedente.

7. A. camphorata *Villars.* An *Abrotanum mas angustifolium majus.* Moris. *Hist. 3. sec. VI. tab. 2. fig. 1? A. crithmifolia* Hortulanorum quorundam, non *Linnaei.*

— — B. *Garganica;* caulibus ascendentibus, foliolis abbreviatis divaricatis, planta incana odore gravi therebinthaceo, receptaculo villoso. An species propria?

In saxosis Gargani: *S. Gio: Rotondo*, (Guss.); et Campaniae: *Monte Casino.*

Obs. Plures sub hoc nomine latuisse species, botanici plerique et praesertim cl. *Willd.* ostendere conati sunt. Planta nempe pro *A. camphorata* a botanicis Germanicis et Helveticis sumpta, est illa species, cui *A. camphoratae* Willd. sp. 3. p. 1829 (excl. synon.) characteres respondent. Haec enim habet caules strictos, foliisque gaudet revera tenuissimis lineari-subsetaceis. Illa autem, quae *A. camphoratae* nomine in hortis culta apud nos obviam venit, cum *A. subcanescenti* Willd. *Enum. 2. pag. 861.* omnibus numeris convenit, et *A. rupestri Scopoli* non Lin magis affinis est. In prima receptaculum villosum, in altera nudum, in utraque calyces globosos, minime vero angulosos, sicut in sua *A. camphorata* cl. Villars quaesivit, comperi. Odor in utraque suavissimus, et sicut recte monuit Villars, eodem *A. Abrotano* jucundior expertus sum.

Planta garganica pluribus notis ab utraque recedit, et in speciem propriam sumere sanius consilium foret. Sunt enim ei caules ascendentes foliola brevissima subteretia filiformia vel crassiora plerumque divaricata, quapropter ad *A. crithmifoliam* pertinere potius diceres, si calyces in ea oblongos nec globosos deprehendere potueris. Odor potius ingratus gravcolens in ea adest, ad illum *Santolinae Chamae-cyparis-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

niae accedens, nec *Abrotano* jucundior. Caeterum caule humili, receptaculo villoso, floribus duplo majoribus, foliisque crassiusculis abbreviatis, ab eadem *A. Abrotano* magis recedit.

7. A Columnae; caulibus suffruticosis caespitosis, foliis inferioribus bipinnatifidis, laciniis setaceis, floribus simplicibus; racemis abbreviatis subspicatis; floribus cernuis pedunculatis, calycibus, hemisphaericis receptaculis villosis. *Ten. Index seminum H. R. Neap. pro anno 1829; in notis* pag. 14.

— — A. Planta virescens; ramis foliisque junioribus subcanescentibus. *Abrotanum mas vulgare montanum foemina nostras forte.* Col. Ecph. 1. pag. 53.

— — B. Planta niveo-argentea. *Abrotanum mas incanum.* Col. Ecphr. 1, pag. 55. tab. 54. *Abrot. mas angustifolium incanum.* Bauh. pin. pag. 136. Moris. Hist. 2. sect. 6. tab. 2. fig. 8. *Abrot. mas minus.* Tabern. fig. 3. *A. camphorata, B. canescens.* Pollin. *Fl. ver. 2. pag. 642.* et Guss. *pl. rar. pag. 340.*

In montibus calcareis Aprutii: *A. Palena;* (Guss.) *Assergio, B. Montorio, Colli, Salviano, Assergio;* et abunde prope *Riofreddo* in pontificiae ditionis confinio.

Obs. A. camphoratae, et *A. Abrotano* affinis. Ab *A. camphorata* differt foliolis flaccidis elongatis, caule proceriori, odore suavi citrato, non acri terebinthaceo, eique tamen magis accedere videtur. Ab *A. Abrotano* autem recedit caule basi ramosissimo caespitoso, nec stricto erectoque, ultra medium ramoso. *A. Abrotanum* caule fere arborescenti, erectoque gaudet, sicut in descriptionibus, et iconibus a *Linnaeo, Dodonaeo*, aliisque traditis affirmatur: quibus notis, uti jam monui, Horti Vindobonensis plantam tantum gaudere comperi. Monere tamen juvat, neminem usque adhuc *Columnae* synonymon supra relatum ad *A. Abrotanum* traxisse; nec silentio praeteream, cl. *Lamarkium* ad suam *A. paniculatam* Bauhini synonymon *Abrotanum mas angustifolium minus*, retulisse, sub quo *Columnae* plantae definitionem quoque complectitur; ita ut omnino videatur nostra species ab *A. Abrotano* tantum differre, quantum et ipsa *A. paniculata*. Ipse denique cl. *Columna* ab *A. Abrotano* diversam suam plantam facere videtur, quum dixerit eam ad *Abrotanum foeminam* magis, quam ad *Abrotanum marem* auctorum accedere.

8. A. arborescens.

Ad rupes maritimas: *Posillipo, Pozzuoli.*

9. A. Absinthium.

In sylvaticis montosis, Hirpinorum: *Montevergine;* Aprutii: *Majella;* et ad rivulorum margines vel inundatis maritimis: *Pescara.*

1. Xeranthemum inapertum Willd. et Gay; *monogr. de Xeranth. pag. 36. X. erectum* Presl. et Guss. *pl. rar. pag. 342.* a synon. *Morisonii* excl. icone, quae ad sequentem pertinet.

In apricis montosis; Samnii: *Trivento, Matese, M. di Mezzo;* Aprutii: *Salviano, Majella;* Dauniae: *Gargano;* Peucetiae: *Bari;* Japygiae: *Lecce.*

Obs. Xeranthemum erectum Presl. a typo speciei non differt nisi floribus majoribus, anthodiique ovati squamis mucrone magis exserto et macula dorsali fusca ampliata. Icones *Xeranthemi Lobelii Ic. 544 et Bauh. hist. 3. pag. 555*, quae a *X. inaperto* cl. *Gay* excludendas esse censet, ob anthodii squamas fere uncinatas, ad *Preslii* plantam probe pertinere videntur. *Confer Guss. loc. cit.*, et *Gay pag. 36 et 38.*

2. X. cylindraceum *Smith. X. inapertum;* Bert. *pl. exsicc. ex Apennino florentino*, et Lang. *pl. exsicc. ex agro ruthenico.*

In collibus aridis Lucaniae, *M. della Stella* (Giordano): Samnii: *Monte di Mezzo* (Guss.) Aprutii: *Caramanico, Rocca Morice, Popoli, Cervaro, M. de' Fiori.*

Obs. A *X. inaperto* differt squamis calycinis superioribus rotundatis muticis dorso tomentoso.

1. Gnaphalium Stoechas.

In collibus aridis Aprutii.

2. G. angustifolium. *Chrysocoma media, seu Stoechas citrina vulgaris.* Barr. *Ic. 409.* An *G. italicum Roth?*

In collibus siccis prope Neapolim: *Camaldoli, Posillipo, Pozzuoli, Baja.*

Obs. Corymbus fastigiatus laxiusculus, non convexus glomeratus uti in praecedente, folia duplo longiora incana non lutescentia.

3. G. glutinosum; Suffruticosum humile; foliis crassiusculis linearibus revolutis omnibus utrinque incano-tomentosis, corymbo composito fastigiato, pedunculis laxiusculis, anthodii ovati squamis ovatis glabris adpressis, ramis junioribus caule superne corymbisque glutinosis. *Ten. Sem. H. R. Neap. an. 1830. in notis, pag. 14. G. crassifolium et G. ambiguum* Guss. pl. exsicc. ex Sicilia. An hujus loci *Chrysocoma seu Stoechas citrina minor Barr. icon. 410?*

Caules prostrati caespitosi semipedales, folia confertissima rigidiuscula pollicem longa lineam lata. Corymbus densus, flores citrini duplo majores quam in *G. stoechadi.* Caulis pars superior et corymborum pedunculi conspurcatione fusci.

In arenosis maritimis Apuliae: *Viesti, Peschici.* Perenne.

Obs. Cum *G. Stoechadi* et *G. crassifolio* non confundendum; *G. crassifolium* nempe, quod ipse in Horto regio Parisiensi legi, planta est a nostra omnino diversa, foliisque inferioribus lanceolatis *Lavandulae spicae* omnino similibus gaudet. Subinde *G. Stoechas* corymbo fastigiato laxiusculo non convexo glomerato, primo intuitu a nostro diversum judicatur.

4. G. pompejanum; herbaceum, caulibus virgatis apice corymboso-subdichotomis, foliis lineari-obtusiusculis sessilibus utrinque albo-tomentosis, inferioribus rotundatis superioribusque lanceolatis integerrimis planis, floribus spicato-glomeratis in dichotomia et capitato-glomeratis in ramulorum apicibus; anthodii ovati squamis splendentibus non sphacelatis. *Ten. ad Catal. H. R. Neap. append. alt.* (*1819*) *pag. 79.*

Planta 1 ½ pedalis, caules numerosi, flores spicato-glomerati in dichotomia, capitati in ramulorum apicibus, glomeruli 10-20-flori, flores serotini fere spicati in axillis foliorum; anthodii squamae oblongae obtusae laxae membranaceae argenteo-viridique variae, flosculi tubulosi, pappus pilosus rufescens.

In ruderibus Pompejanis primum invenit cl. Comes *de Bray.* Annuum.

Obs. A *G. luteo-albo* discedit foliis radicalibus planis integerrimis apice rotundatis, minime dentato-sinuatis repandis utrinque attenuatis, caulinis acutis vel acuminatis muticis non cuspidato-aristatis.

5. G. siculum *Spreng. G. microphyllum. Ten. ad Fl. neap. app. V. pag. 28.*

In montosis Lucaniae.

Obs. Folia brevissima et angustissima demum virescentia, cauliculi floriferi 4-5-uncialcs.

6. G. sylvaticum.

— — B. *Fuscatum Wallhemb.*

Montevergine, Cervalto, Matese, Sila, M. de' Fiori. B. Pizzo di Sivo (Orsini) *Majella, Cateratta del Caraparo* (Gravina).

7. G. dioicum.

Pizzo di Sivo, M. Corno.

8. G. uliginosum.

In udis montosis Aprutii: *Piano di 5-miglia, Teramo;* Calabriae: *La Serra.*

9. G. supinum.
In editioribus montibus Aprutii: *Majella*, *Focaleto*, *Costone*, *M. Corno.*
10. G. Leontopodium.
— — B. Foliis radicalibus spathulatis, caulinisque utrinque niveo-tomentosis, bracteis flores subaequantibus. *C. nivale. Ten. Fl. Nap. prodr. pag. 48.*
In editioribus montibus Aprutii ad nives deliquescentes: *Pizzo di Sivo* (Orsini), *Majella al Focaleto.*
11. G. germanicum *Smith. Filago Linn.*
— — B. capitulis magis lanatis. *Filago eriocephala.* Guss. *pl. rar. pag. 344.*
In collibus aridis maritimis Lucaniae: *Acropoli*, *Torre di S. Marco*, *Persano*, *Policoro.*

Obs. In varietate B. anthodii squamas plus vel minus cuspidatas, ut in typo speciei, comperi. Ejusdem' plantae exemplaria passim occurrunt quae ob capitulorum lanae densitatem ab una ad alteram transitum patefaciunt.

12. G. pyramidatum. *Willd. Filago Linn.*
— — B. caule 1-2-pollicari.
In arvis siccis: *Salviano*, *Abruzzi*, *Principati*, *Lecce.*
13. G. arvense *Willd. Filago Linn.*
In arvis commune.
14. G. gallicum *Smith. Filago Linn.*
Principati, *Capitanata*, *Lecce.*
15. G. pedunculare; caule herbaceo erecto 2-3-fido, ramis erectis indivisis, foliis oblongo-lanceolatis planis suberectis utrinque dense lanatis obtusiusculis, floribus superioribus glomeratis, inferioribus solitariis pedunculatis, anthodii squamis acutis muticis utrinque virescentibus densissima lana obvolutis. *Ten. Sem. H. R. N. pro anno 1830.* (in notis) *pag. 14. Filago montana.* Guss. pl. exsicc. ex Calabria.
In sylvis montosis Calabriae: alla *Sila*, alla *Greca* ed a *Falitto* (Guss.).

Obs. A *G. minimo* differt caule tantum in ramos 2-3-erectos divisos, non e basi ramosissimo diffuso; florum fasciculis non pyramidato-conicis sed globosis, nec non lana densissima omnes plantae partes obvolvente. Inflorescentia potius *Micropi* quam *Gnaphalii*; flores enim alternatim per totam ramorum longitudinem disponuntur, non in dichotomia vel in axillis ramorum tantum; flosculi hermaphroditi circiter tres, foeminei plures subulati tenuissimi ut in *G. minimo.* A *G. montano*, caule simpliciusculo, floribus globosis, inferioribus pedunculatis solitaris abunde differt.

† 16. G. arenarium.
Ad torrentium oras, cum *Tamarice gallica* et *Salice alba*; Marinosci: *Viag. a Taranto e Lecce*; *nella Raccolta de' Viaggi fisico-botanici*; *tom. 2. pag. 144.*
1. Micropus erectus.
In collibus siccis: *Salviano*, *Aquila.*
1. Evax pygmaea *Pers.*
Sorrento, *Capri*, *Gargano a Viesti.*
2. E. asteriscifolia *Pers.*
Cassano, *Monteleone*, *Reggio.*
1. Carpesium cernuum.
Valle di S. Rocco, *Camaldoli.*
* 1. Conyza limonifolia Smith. *C. candida Willd.* et Ten. *Fl. nap. II. pag. 210. tav. 76. Aster tomentosus luteus verbascifolius.* Bocc. *pl. sic. pag. 60. tab. 31.*
Ad rupes Gargani: *dalla salita di Monte S. Angiolo sino ai dirupi del promontorio detto Punta saracena.*
* 2. C. saxatilis.
— — B. foliis integerrimis, anthodii squamis lanatis. *Helichrysum saxatile. Bocc. mus. tav. 104. f. 1.*
In Lucaniae et Japygiae rupibus maritimis: *Maratea*; *colline di Fiumara di Muro*; *Grottaglie*, *Brindisi.*
* 5. C. geminiflora; suffruticosa; caule erecto paniculato, foliis elliptico-lanceolatis in petiolum attenuatis acuminatis margine undulatis supra viridi-lanatis subtus niveo-tomentosis, floribus foemineis corolliferis, squamis calycinis obtusis adpressis, pedunculis longissimis plerumque geminis altero breviore. Ten. *Ad Catal. H. R. N. App. alt.* (1819) *pag. 75. Conyza Tenorii* Spr.
— — B. Foliis utrinque candido-tomentosis, anthodii squamis extimis acutis laxis. *C. rupestris.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 213. non Willd.*
— — C. Foliis angustissimis sinuato-undulatis supra viridibus subtus candidis, anthodii squamis obtusis adpressis intense fuscis.
In collibus maritimis: *Piedigrotta*, *Posillipo*, *Baja*, *Castellammare*, *Gaeta*, *Gargano*; *B. Lecce*, *Taranto*, *Reggio*, *C. Ischia.*
4. C. sordida.
In saxosis Aprutii: *Tagliacozzo.*
* 5. C. squarrosa.
Ad sepes in apricis frequens.
6. C. ambigua DC. *Erigeron linifolium* Willd. *E. bonariense. Fl. Nap. prodr.*
In arvis siccis communis.
* 7. C. sicula.
In inundatis maritimis: *Bagnuoli*, *Piani di Acquavella*, *Casalicchio*, *Calabria*, *Puglia.*
1. Erigeron acris.
— — A. Floribus corymbosis.
— — B. Caule e basi ramoso, ramis pyramidatis, radio discum excedente.
In pratis montosis Aprutii.
2. E. canadensis.
In arvis siccis communis.
3. E. graveolens.
In collibus aridis vulgaris.
4. E. alpinus.
— — B. uniflorus.
Pizzo di Sivo, *Accumoli* (Orsini) *Majella*, *B. Saleiano.*
* 1. Senecio nemorensis *L. et Spr. S. saracenicus.* Ten. *Fl. nap. Prodr. et Fl. part. di Nap. t. 2. p. 55.*
In nemoribus Stabiarum: *Monte S. Angiolo di Castellammare all' acqua de' porci*; Lucaniae: *M. della Stella.*
2. S. ovatus W.
In nemoribus Aprutii: *Majella*, *Valle di S. Spirito.*
3. S. Cacaliaster *DC.*
— — B. *radiatus. Cacalia saracenica.* Linn.
In nemoribus Hirpinorum: *M. Vergine*; Samnii: *Matese*; Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini) *Majella.*
* 4. Senecio baldensis *Poir.* (non *S. Barrelieri Gouan*, sicut ex *Spreng.*).
In Aprutii nemoribus: *Majella*, *M. Corno.*

Obs. A. sequenti differt foliis simpliciter non duplicato-serratis (dentibus magis regularibus approximatis divergentibus, non divaricatis acutissimis) superioribus ovato-cordatis sensim attenuatis, non deltoideo-ovatis, florum radio luteo non aurantiaco.

5. S. alpinus *Scop.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — A. *Cordifolius. Cineraria alpina* A. Linn. *Spec.* et *C. cordifolia* Linn. *suppl. S. alpinus* var. *cordifolius.* Reich. *Icon. Bot. 2. pag. 22. tab. 134. fig. 256.*

— — B. *Auriculatus.* Reich. *loc. cit. tab. 135. fig. 257.*

— — C. *Stipulatus*; foliis subtus lanatis, stipulis serratis ad basin petioli instructis.

— — D. *Glabratus*; foliis inauriculatis utrinque glabris deltoideo-ovatis; an *Cacalia Alliariaefolia Desf. non Gouan?*

In herbidis montosis editioribus Aprutii et Calabriae. A. *Monte Corno, Pollino*; B. *Pizzo di Sivo* (Orsini) C. *Pettorano e sponde del Sagittario* (Gravina) D. *Monti di Accumoli* (Orsini) *Majella, Monte Grande.*

* 6. S. Doronicum.

In herbidis: *Intermesole, Majella, Grotta caprara.*

* 7. S. apenninus. *Tausch. Diagnoses nov. plant. in Syll. Ratisbon. tom. 2. pag. 252.* ad calcem. *Fl. oder Botanische Zeit. 1827. S. orientalis.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 224.*

In montibus Hirpinorum: *Monte di Bagnuli* (Guss.) *Montevergine*; Aprutii: *Accumoli*, (Orsini): *Velino, Monte dei Fiori.*

Obs. A. praecedente differt caule 2-3-pedali ramoso multifloro, corollis sulfureis non aurantiacis.

* 8. S. rupestris Kit. *S. laciniatus* Bert.

— — B. caule 4-pollicari simpliciusculo.

In nemoribus montanis Aprutii: *M. de' Fiori, Costone, Monte Corno, Majella*; Calabriae: *Pollino, Ruggia.*

Obs. An a *Senecione nebrodensi* satis distinctus?

* 9. S. erraticus Bert.

— — B. Caule rigido stricto lanuginoso, foliis inferioribus subintegerrimis leviter appendiculatis, corymbo fastigiato. *S. barbareaefolius* Baumg. *Cineraria cordifolia; Thomas pl. exsicc. ex Calabria.*

In humentibus et ad rivulorum margines frequens. B. *Serra di S. Bruno, in Calabria ulteriori.*

* 10. S. Jacobaea L.

— — A. foliis lyrato-pinnatifidis pinna extrema maxima, planta incanescens villosiuscula. *S. Jacobea* Hall. *helv. n. 62.*

— — B. foliis lyrato-bipinnatifidis divaricatis dentatis extrema caeteris conformi. *S. Jacobea.* Smith. *brit. 2. pag. 885.* Willd. *sp. 199. Herba S. Jacobi.* Fuchs. *hist. 742.* Bauh. *hist. 2. p. 1057.*

— — Bb. Foliis bipinnatifidis, foliorum laciniis angulatis; planta fere glabra. *S. erucifolius* Merat; *nouvelle Flore des environs de Paris. tom. 2. pag. 263. An S. neglectus* Desv; *Obs. sur. les pl. d'Anger p. 129?*

In pratis et nemoribus humentibus. Bb. in fossis et ad rivulorum margines: *Sebeto, Bagnuoli, Fusaro.*

Obs. Var. A. a *S. erratico* differt pinna extrema deltoidea non elliptica, lateralibus oblongis elongatis, nec abbreviatis subrotundis vel tantum auriculiformibus. Var. Bb, cujus specimina eodem loco a cl. *Merat* indigitato, intra *S. Cloud* et *Versailles*, ipse legi, abunde apud nos provenit et cum *S. erucifolio* passim commutatur: ab eo tamen differt foliis bipinnatifidis laciniis remotis obtuse angulato-dentatis, folia *Cinerariae ceratophyllae* aemulantibus, necnon planta fere omnino glabra. A. *S. sylvatico*, differt in primis durationc et seminibus hispidis.

11. S. tenuifolius.

— — A. foliis pinnatifidis subhirtis segmentis remotiusculis. *S. tenuifolius* Jacq. et Spr. Curtis, *Flora Londinensis new. edition. tom. 3. fascic. 57. Jacobaea incana repens. Barr. ic. 153. S. erucifolius.* Merat. *Fl. de Par. loc. cit. non Lin.*

— — B. foliis pinnatifidis utrinque incanis segmentis approximatis acutis mucronatis. *S. Jacobaea.* Savi *Fl. pis. 2. p. 285. Jacobaea incana segmentis acutioribus.* Moris *hist. 3. S. 7. tab. 12. f. 2. Jacobaea major Artemisiae folio incana radice non repente.* Barr. *ic. 267.*

In campis humentibus: A. *Capua, Caserta, Principati, Campobasso*, B. in nemoribus et ad agrorum margines: *Gargano.*

Obs. In *Var. B.* folia omnino illis *Artemisiae vulgaris* similia, et facies omnino diversa deprehenditur, sicut e collatione iconis *Barr. 266.* cum *153* patet; sed nullus in illa charecteres invenies ut in distinctam speciem sumere possis. *S. erucifolius* Lin. ex *cl. Hookerii* (loc. cit.) sententia, qui in herbario linneano plantam vidisse asserit, ad *S. sylvaticum* potius referendus est.

* 12. S. delphinifolius.

Campobasso, Capitanata.

* 13. S. foeniculaceus; foliis subvillosis, inferioribus petiolatis ovalibus vel obovatis sinuatis dentatis, superioribus amplexicaulibus sinuato-pinnatifidis dentatis, summis lanceolatis denticulatis, floribus corymbosis, corymbis laxiusculis, radio pauciflore, corollis exiguis revolutis, squamis anthodii apice sphacelatis *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 49. et Fl. nap. II. pag. 216. tav. 78. Jacobaea annua senecionis folio Foeniculi odore.* Tilli *Hort. Pis. pag. 76. tab. 28.* An *Erigerum majus. Dod. pempt. 629?*

In humentibus sylvaticis: *Bagnuoli, Agnano, presso la grotta del Cane, e Monte nuovo.*

Obs. A *S. nebrodensi Spr. Syst. 3. p. 563.* deleatur synonymon *S. foeniculaceus* Ten.: sunt enim plantae inter se omnino diversae.

* 14. S. crassifolius W. *S. humilis.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 216.* non *Desf.*

— — B. foliis hirtis pilis moniliformibus, involucri squamis cuspidatis. *S. apulus.* Ten. *App. ad ind. sem. H. R. Neap. pro anno 1827.*

In maritimis; Calabriae: *Fondaco del fico presso Monteleone* (Thomas); Japygiae: *Lecce*; Dauniae: *Gargano, Viesti.*

Obs. Var. B. a *S. crassifolio* differt foliis circumscriptione obovatis subpilosis, non lanceolatis glabris, corollis illas *S. Jacobeae* minime aequantibus, sed triplo minoribus; caeterum, habitu, iconi *Barrellieri 261* satis respondet. Eamdem plantam a Sicilia et a Corcyra se accepisse cl. Gay me monuit.

* 15. S. vulgaris.

Ubique.

16. *S.* squalidus: *Presso Bagnara nel letto de' torrenti*; Guss. *pl. exsicc. ex Calabria.*

* 17. S. vernus L. *S. chrysanthemifolius Moretti. Colline di Bagnara* Guss. *pl. exsicc. ex. Calabria.*

1. Cineraria capitata *Wahlemb.* et *Reichemb. Iconogr. Bot. Cent. 2. pag. 16. fig. 243-245.*

— — B. *Radiata. C. aurantiaca* Ten. *Fl. nap. prodr.*

In montosis Aprutii: *Majella.*

2. C. campestris *Retz, et Reichemb. Iconog. Bot. Cent. 2. p. 16. fig. 251-255.*

— — B. *humilis* Reich. *loc. cit.*

In herbidis montosis Aprutii: *Pizzo di Sivo*, (Orsini): *Majella, M. de' fiori*; B. *M. de' fiori.*

Obs. In A. folia integerrima, in B. folia subdentata.

3. C. maritima.

Folia sinuato-pinnatifida utrinque attenuata, segmentis subtrilobis, supra virescentibus subtus albo-tomentosis.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In rupestribus maritimis: *Miseno, Pozzuoli, Capri.*

4. C. bicolor. *Willd.*

Ad rupes maritimas: *Gargano.*

Obs. Folia oblonga apice latiora basi tantum pinnatifida, disci pars superior subintegra vel tantum sinuata, supra glabra nitida subtus albotomentosa.

5. C. ceratophylla; foliis utrinque tomentoso-incanis bipinnatifidis laciniis divaricatis obtuse dentatis, floribus corymbosis, anthodio tomentoso. *Cyrilli* inedit. et *Ten. Sem. H. R. Neap. pro anno 1825.*

In rupibus maritimis: *Miseno, Capri, Ischia.*

Obs. A duobus praecedentibus abunde differt foliis bipinnatis potius quam pinnatifidis, longe petiolatis remotissimis, etiam in planta adulta utrinque tomentoso-niveis. A sequenti non differt nisi anthodiis tomentosis. Nescio qua allucinatione *cl. Spr. in Syst. veg. curae post. pag.* 302. *C. ceratophyllam* synonymon fecisset *Senecionis Lycopifolii Poir.*; plantae quidem ab illa toto coelo diversae.

6. C. gibbosa *Guss.*

In maritimis Calabriae: *da Bagnara, a Scilla.* (Guss.).

Obs. Anthodio glabro a superiori potissimum discrepat.

1. Solidago Virgaurea.

— — A; caule subcorymboso. *Blakw. tav. 169. Fl. Dan. tab. 663. Solidago laxa.* Tausch. *Sylloge. nov. pl. ratisbon. tom. 2. pag. 354. ad calcem Flora oder Botanische Zeitung: 1827. tom. 2. Virgaurea.* Dod. *pempt. 1. lib. 5. cap. 26.*

— — B; Floribus subsessilibus axillaribus, glomeratis, foliis latioribus. *Virgaurea vulgaris latifolia. Bauh. hist. 2. p. 1062.*

— — A. in Apulia. B. ad sepes sylvaticas frequens.

1. Aster alpinus.

In editioribus montibus Aprutii: *Velino, Costone, Intermesole, M. Corno, M. de' Fiori.*

2. A. Tripolium.

In inundatis maritimis: *Fusaro;* Dauniae: *Pantano salso;* Lucaniae: *Laghi di Velia.*

* 1. Inula crithmifolia *Willd.*

In inundatis maritimis: *Fusaro, Gargano, Pesto.*

Obs. Folia in ramulis junioribus plana sparsa tridentata margine ciliata, in ramulis alterius anni fasciculata subteretia plerumque integerrima glabra; ita ut seorsim inspecta ad aliam plantam pertinere videantur.

* 2. I. odora.

— — B. Caule corymboso.

In collibus apricis siccis: circa Neapolim: *Valle de' pisciarelli, Solfatara;* et in Apulia: *Gargano.*

Obs. Folia supra nudiuscula, caulina quoque denticulata nec utrinque sericeo-villosa et integerrima ut in *I. oculo christi* dicuntur. Caeterum var. B. ob caulem corymbosum et anthodii foliola non satis elongata, ad eamdem *I. oculum christi* pertinere poterit. An hae species in unam conjungendae?

* 3. I. hirta.

In montosis Aprutii: *Majella.*

* 4. I. montana.

In Aprutii montibus obvia et in Gargano.

* 5. I. salicina.

In sylvaticis umbrosis frequens; circa Neapolim: *Valle di S. Rocco, Camaldoli.*

* 6. I. Pulicaria.

In paludibus submontosis: *Piedimonte di Alife, Avellino, Lavino in Abruzzo.*

* 7. I. dysenterica.

Ad rivulorum margines et in inundatis communis.

* 8. I. Helenium.

Ad sepes submontosas in apricis: *Ponte di Bovino, presso il miglio 65. S. Bartolommeo in Galdo, Avellino, alle falde di M. Vergine, Campobasso.*

* 9. I. squarrosa.

— — B. caule multifloro. An *I. stricta.* Tausch.; *Diagn. novar. plantar. in sylloge plant. Ratisbon. t. 2. pag. 253?*

In Calabria: *Monteleone.*

1. Arnica floccosa *Bert.*

M. Corno, Pizzo di Sivo, (Orsini) *Intermesole, Pietracamela* (Gussone). *Velino.*

Obs. A *Senecione Doronico,* cui valde affinis est, differt caule unifloro, foliis radicalibus et inferioribus orbiculato-ovalibus obtusis coriaceis, nec non petalis aurantiacis

2. A. lanigera; foliis ovato-lanceolatis per petiolum decurrentibus, summis amplexicaulibus acuminatis inaequaliter dentatis lanuginosis, caule unifloro striato lanato, calycinis laciniis lanceolato-acuminatis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 49. Synop. edit alt. pag. 62. Relaz. del. Viag. di Abruz. p. 87.*

In pratis montosis Aprutii et in Gargano: *Montecalvo, Monte nero, Monte sacro, Spigno, Coppa di mezzo, a piana canale prima del bosco d'Umbra; in Lucania, M. di Ruggia.*

Obs. Hujus loci est *Senecio Scopolii Hoppe* cent. plant. exsic. Planta cum *S. Doronico* a cl. *Sprengelio* male confusa, ab eodem differt caule sesquipedali et ultra constanter unifloro, floribus duplo majoribus, calycibus cauleque lana densa gossypina obductis. Ab *A. floccosa* caule duplo triploque altiori, foliis oblongo-lanceolatis in acumine longe productis, floribus duplo majoribus, petalis flavis non aurantiacis discedit.

3. A. Bellidiastrum.

In sylvaticis montosis: *Montevergine, Matese, Gargano, Abruzzi.*

* 1. Doronicum Columnae; foliis dentato-angulatis scabriusculis, radicalibus cordato-reniformibus longe petiolatis, inferioribus auriculatis, mediis spathulato-cordatis vel simpliciter cordatis, summisque ovato-lanceolatis amplexicaulibus, caule 1-floro glabriusculo, radice repente nodosa. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 49. Synop. edit. I. pag. 70. edit. alt. pag. 62. Giorn. Encicl. di Nap. Genn. 1816. pag. 27. Fl. nap. II. pag. 229. tab. 79. Doronicum nigra radice Campoclarense.* Column. *Ecphr. 2. pag. 32. tab. 36.*

In nemoribus montosis Stabiarum: *M. S. Angiolo;* Thyphatinorum: *M. di Caserta;* Samnii: *Matese;* Aprutii: *Velino, Majella;* Lucaniae: *Ruggia, Monte della Stella, Gargano.*

1. Tussilago fragrans.

— — B. racemo subovato: An *T. racemosa.* Tausch. *Diagn. nov. plantar. In syll. plant. Ratisbon. tom. 2. pag. 251?*

In vallibus circa Neapolim: *Valle della Salute, Fontanelle, et in Gargano, piana di Gallinella prima di Rodi.*

2. T. Petasites.

— — B. *foemina. T. hybrida* Linn.

Ad rivulorum margines et in turfosis: *Piana di Salerno, Lagonegro, Lauria, Abruzzi, La Serra in Calabria.* Planta foemina ad Sebeti oras.

Obs. Plantam, quam recentiores pro *T. petasite foemina* habent, immortalis *Linnaeus* in distinctam speciem sumpsit, et forsan non immerito; nam ob flores 2-3-plo minores in longum et densum thyrsum coacervatos, pedunculisque ramosis insidentes, et facicm omnino diversam, cum *T. petasite* minime confundenda esse videtur.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

3. T. alba.
Ad aquarum stillicidia in frigidis Aprutii montibus: *Pizzo di Sivo*, (Orsini).
1. Bellis annua.
In arenosis maritimis: *Granatello*.
2. B. perennis.
In pratis humidis communis.
3. B. hybrida; caulibus ascendentibus basi ramosis foliosis, pedunculis floriferis axillaribus longissimis, foliis radicalibus elliptico-oblongis remote profundeque dentatis dentibus acutis, caulinis ovalibus vel spathulatis dentatis. *Ten. Fl. med. univers. e Fl. part. di Nap. t. 2. p. 64. Fl. Nap. prodr. app. IV. in Fl. nap. III. pag. XII.* An *B. perennis var. D.* DC. *Fl. Franc. I. pag. 185?*
In umbrosis humidis secus vias a Puteolis ad Lacum *del Fusaro*, et circa Neapolim.
4. B. sylvestris. *Cyrill. pl. rar. fasc. 2. pag. 12, tab. 4.*
In humentibus sylvaticis prope mare: *Fusaro, Licola, Lecce, Capitanata;* et in montosis demissis: *Falde della Stella.*
1. Chrysanthemum paludosum. *C. hybridum.* Guss. *Cat. H. R. in Boccadifalco pro anno 1821. p. 71. Ten. Fl. nap. prodr. app. IV. in Fl. nap. III. pag. 12.*
— — B. radio albo.
In arvis Calabriae ulterioris: *Bagnara*, (Guss.).
2. C. variabile. *Röch. pl. exsic. ex Bannatu* et *pl. Bann. rar.* (Pestini 1828) pag. 3.
— — A; caule simplici, foliis caulinis linearibus acute parceque dentatis vel subintegerrimis flore minori. *C. montanum* Linn. *C. leucanthemum* var. *Spreng. Syst. 3. pag. 583.* an *C. Bauhini. Tausch. Diag. plant.* in Sylloge *Ratisb. tom. 2. p. 251?*
— — B. caule simplici, foliis caulinis oblongis (2-3-pollic.) inciso-serratis, flore majore.
— — C. caule ramoso, foliis caulinis inciso-serratis, flore majore *C. variabile carpathicum. Röch. pl. exsicc. ex Ban.*
In sylvaticis montosis: A. *Montevergine, Bagnuli, Matese, Majella*, B. *Majella, Pietracamela.* C. *Matese.*
* 3. C. Leucanthemum.
In demissis sylvaticis frequens.

Obs. A praecedente in primis differt anthodii squamis ovalibus apice dilatatis scariosis integriusculis.

* 4. C. segetum.
Inter segetes obvium.
* 5. C. coronarium.
In ruderatis maritimis.
* 6. C. italicum.
In maritimis Japygiae: *Lecce*, (Marinosci).
* 1. Pyrethrum latifolium. W. *Chrysanthemum maximum DC.*
In pascuis montosis. *Matese, Abruzzi.*
* 2. P. graminifolium Guss. *Chrysanthemum Linn.*
— — B. Foliis radicalibus obovato-cuneatis apice pectinato-incisis.
— — C. squamis anthodii concoloribus.
In herbidis saxosis montium Aprutii: *Majella a Grotta Capraro, Monte de' Fiori.*
* 3. P. ceratophylloides W.
— — B. *Tenuifolium;* foliis bipinnatisectis, laciniis linearisetaceis mucronatis; floribus magnitudine illorum *P. latifolii*, anthodii squamis acuminatis. An species propria?
In herbidis saxosis Aprutii: *Majella;* Samnii: *Capracotta* (Guss.) *Matese.*
* 4. P. Parthenium Smith. *Matricaria Parthenium* Lin.
In ruderatis montosis: *Monte S. Angelo di Castellammare, Montevergine, Matese, Abruzzi.*
* 5. P. tenuifolium; foliis bipinnatis villosis, foliolis ovatis vel lanceolatis inciso-multifidis, laciniis linearibus mucronatis subaristatis, pedunculis corymbosis. *Ten. Fl. nap. Prodr. pag. 50 Synopsis pag. 71. Fl. Nap. tom. 2. pag. 235. tav. 80 exclus. syn. P. tenuifolii* Willd. *Pyrethrum foliis tenuissimis Achilleae caesuris.* Mich. *gen. 34 tav. 29.*
In herbidis montosis Aprutii: *Majella, Monte Corno, Monte de' Fiori.*

Obs. Ab affine *P. corymboso* differt foliis bipinnatis tenuissime incisis, nec simpliciter pinnatis foliolis pinnatifidis. *Michelii* synonymon a Linnaeo duobus plantis abunde diversis, videlicet *Chrysanth. Achilleae* et *C. italico* inscriptum, ob folia in icone evidenter bipinnata, ad nostram plantam potius amandare oportet.

* 6. P. Myconi Spreng. *Chrysanth. Myconis* Lin.
Ad agrorum margines frequens.
* 1. Anthemis maritima.
In litoribus obvia: *Fusaro, Licola.*
* 2. A. mixta.
Ad agrorum margines obvia.
* 3. A. montana.
— — A. *alpina. A. alpina Moricand; plant. exsiccat. ex Pyreneis; et Orsini pl. exsicc. ex Aprutio.*
— — B. *Columnae;* foliis argenteo-sericeis facie et odore *Artemisiae Absinthii;* floribus sesquipollicaris diametri. *Absinthium montanum, Abrotani foeminae flore.* Column. *phytob.* (Neap.) *part. 2. pag. 23 tab. 33.*
In saxosis montium Aprutii: *Monte Corno* (Orsini) Campaniae: *Monte di Fondi;* Calabriae: *Sila.* B. ad rupes *Montevergine;* prope Coenobium (Column.) Ten.

Obs. Var. A. ab *A. alpina* differt foliis pinnatifidis sublanato-canescentibus laciniis trifidis, non pectinato-pinnatifidis glabris laciniis integerrimis. *A. alpina* vera in Italiae meridionalis alpibus desideratur. Plantam quam hoc nomine botanici mihi benevole communicavere, semper ad *A. montanam* pertinere cognovi. Specimen ejusdem, Pyreneis lectum, a clariss. *Moricandio* quoque accepi, eodem *A. alpinae* nomine inscriptum. *A. alpina* vera, a cl. Willdenowio optime adumbrata, habet folia atrovirentia pinnatifida, laciniis subaequalibus lineari-subulatis, pectinis instar dispositis; ejusdem specimina, in alpibus pedemontanis, circa *Montanvert*, anno 1824, julio florentia, legi.

* 4. A. petraea; caule ascendente unifloro foliisque bipinnatifidis glabris, laciniis linearibus cuneatis acutiusculis integris, anthodii squamis glabris nigro-marginatis, paleis lanceolatis acutis, seminibus subtetragonis. *Ten. Fl. nap. tom. 2. pag. 246. tav. 82. Spreng. syst. veg. 3. pag. 693. Guss. pl. rar. p. 355.*
In glareosis Aprutii: *Intermesole, Monte Corno* (Guss.) *Majella.* Perennis.
* 5. A. Barrelieri; caule simplici decumbente unifloro foliisque sericeo-tomentosis, radicalibus bipinnatifidis, laciniis brevibus oblongo-ellipticis obtusiusculis, anthodii squamis paleisque nigro-marginatis, flosculis radii (albis) subrotundis, seminibus compressis marginatis. *Ten. Fl. nap. tom. 2. p. 245. tav. 81. Spr. Syst. veg. 3. p. 693. Anacyclus Barrelieri.* Guss. *pl. rar. pag. 337. Chamaemelum montanum incanum absynthoides italicum.* Barr. *ic. 457.*
In glareosis alpinis Aprutii: *Monte Costone, Intermesole* (Guss.) *Monte Corno a Lama bianca, a Monte di Vado, ai Renani; Majella a Focaleto a Monte Amaro; Velino.* Perennis.
* 6. A. tomentosa.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Bari, Lecce, Mongiana, Reggio.

7. A. retusa. *Link.*

Capo colonna, Basilicata.

8. A. secundiramea. *Biv.*

In lapidosis maritimis: *Bari, Monopoli, Lecce, Reggio.*

9. A. mucronulata. *Bertol. Ten. et Spreng.* (ab hoc excl. synon *Preslii*, monente *Gussonio*). *Anacyclus mucronulatus.* Guss. *Pl. rar. pag. 356. Pyrethrum alterum minus caespitosa radice, Anthemidis flore italicum.* Barr. *Ic. 552.* An *A. apennina. Tausch. Syllog. plant. Ratisb. p. 250. ad calcem tomi 2. Botanische, Zeitung 1827?*

In glareosis Aprutii editioribus: *Pizzo di Sivo* (Orsini), *Morrone* (Barrel. et Guss.), *Montagne di Frattura* (Gravina) *Majella, Monte Corno.*

Obs. *Barrelieri* synonymon, a *Linnaeo* sub *Santolina alpina* relatum, ad hanc certe spectat.

10. A. Chamomilla *Willd.*

In arvis frequens.

Obs. Semina nuda teretia.

* 11. A. pubescens.

Lecce, Calabria.

* 12. A. Cota. *A. altissima* et *A. Cota Linn.*

Inter segetes.

Obs. Anthodii squamae laxae glabriusculae.

13. A. chia.

In campis et arvis Calabriae: *da Reggio a Spartivento* (Brocchi et Guss.).

* 14. A. Triumfetti.

— — B. Floribus discoideis.

In submontosis inter segetes.

Obs. Anthodii squamae pubescentes adpressae.

* 15. A. Cotula.

— — B. Floribus minoribus.

In aggeribus.

* 16. A. arvensis.

In arvis communis.

17. A. nobilis.

— — B. *Pubescens.*

In arvis frequens.

Obs. Semina angulata coronula aucta.

18. A. clavata *Desf. et Spreng. Anacyclus clavatus* Persoon.

In arenosis Calabriae: *Cotrone.*

* 19. A. tinctoria.

— — B. *Discoidea.*

In agris siccis submontosis.

* 20. A. valentina *Linn.*

In arenosis maritimis: *Bagnuoli.*

* 1. Achillea Ageratum.

In arvis montosis: *Matese, Majella*, et alibi.

* 2. A. punctata; caule simplici subpubescente striato, foliis decursive pinnatis utrinque villoso-punctatis, circumscriptione oblonga, foliolis linearibus pinnatifidis laciniis trifidis mucronato-dentatis, rachi lineari subintegerrima, corymbo composito compacto multifloro; corollis 3-fidis flavescentibus. Ten. *Fl. nap. prodr. p. 49. Synops. ed. 1. pag. 2. ed. 2. pag. 63. Fl. nap. II. pag. 253. tav. 83.* Spreng. *S. V. 3. pag. 599.*

— — B. Corymbis compactis coarctatis, calycibus nigro-marginatis. *A. odorata;* Schleich. *pl. exsicc. ex Helv.* non *Linn.*

In pascuis alpinis Aprutii: *Arapietra, Campo Aprico* (Guss.) *Majella;* Samnii: *Matese;* Campaniae: *Monte Casino. B. Monte Corno.*

3. A. filipendulina. Lam. *A. tanacetifolia* Ten. Fl. nap. tom. 2. pag. 251. non All.

In Lucania: *Potenza* (Rosano).

* 4. A. Millefolium.

— — B. *Rosea.*

In Gargano et Aprutii montibus. *B. Chiarino* (Guss.).

* 5. A. tomentosa.

In pascuis editioribus Aprutii: *Pizzo di Sivo, M. de'Fiori.*

* 6. A. setacea.

In pascuis Aprutii: *M. S. Franco, Majelletta, Monte Corno.*

Obs. Corymbo non fastigiato sed thyrsoideo, foliis duplo longioribus et angustioribus illis *A. millefolii* omnino similibus, ab *A. punctata* dignoscitur.

* 7. A. nobilis.

Matese, Majella, Pizzo di Sivo, M. Corno, Chiarino, M. de'Fiori.

Obs. Ab *A. punctata* differt caule stricto, foliis impunctatis planis, floribus duplo minoribus, calycibus glabris.

* 8. A. ligustica.

In collibus circa Neapolim communis.

9. A. sylvatica; foliis duplicato-pinnatifidis, circumscriptione ovato-oblonga, pinnis approximatis, lanceolato-oblongis inciso-serratis; corymbis fastigiatis compositis; rachi dilatata subintegerrima; anthodiis angulatis oblongis. Planta pubescens, atrovirens inodora Ten. *Appendix ad indicem semin. H. R. Neapol. pro anno 1827.* (in notis).

In nemoribus montis Gargani; Calabriae, et Lucaniae. Floret Junio. *Perennis.*

Obs. Ab *Achillea distante*, ad quam quidem accedit, distinguitur circumscriptione, brevitate, et forma laciniarum foliorum. *A. distans* habet folia radicalia pedalia et longiora, folia caulina 3-4-pollicaria, circumscriptione lanceolata, pinnis distantibus, laciniis linearibus; nostra planta, vero, foliis radicalibus 5-6-pollicaribus, caulinis 1-2-pollicaribus, circumscriptione ovata praedita est. Ab *A. ligustica* differt; caule simplicissimo, laciniis foliorum confluentibus, duplo latioribus, magis incisis. Uno verbo, nostra planta habet circumscriptionem foliorum *A. nobilis*, latitudinem et formam pinnarum *A. tanacetifoliae*, flores *A. ligusticae.*

* 1. Buphthalmum spinosum.

— — B. foliis omnibus integerrimis, caule valde lanato.

In collibus; B. in Lucania.

* 2. B. aquaticum. *Aster legitimus Clusii mollior luteus.* Barrel. *Ic. 552.*

In palustribus Japygiae, Lucaniae, Calabriae:

Syngenesia frustranea

Cynarocephalae.

* 1. Centaurea crupina.

In collibus apricis siccis; prope Neapolim: *Monte nuovo;* in Aprutio: *Salviano.*

* 2. C. Centaurium.

In pratis montosis Aprutii: *Morrone, Majella*, et in Japigia: *Bosco di Caroli presso Martina*, (Marinosci).

* 3. C. Jacea.

In campis Samnii, et Aprutii.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 4. C. amara.

In campis Samnii: *Trivento*, (Scarano).

5. C. incana; anthodiis ovatis squamis scariosis laceris submuticis disco nigro-maculatis; foliis inferioribus lyrato, pinnatifidis, lobis lanceolatis obtusis mucronatis integerrimis utrinque tomentoso-argenteis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 52. Synop. edit. 2. pag. 63.*

In rupibus editioribus Aprutii: *Majella, a Grotta Caprara.*

Obs. Nulla est meae plantae affinitas cum *C. amara*, qua cum Sprengelio placuit associare.

* 6. C. deusta; anthodiis ovatis, squamis oblongis scariosis laceris cuspidatis discoloribus; foliis inferioribus bipinnatifidis, superioribus pinnatis, pinnis lanceolato-linearibus integerrimis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 51. Synop. ed. alt. pag. 64.*

— — A; caule stricto 2-3-pedali paniculato; foliis caulinis basi pinnatifidis; floribus purpureis, anthodii squamis nigro-maculatis. *Fl. Nap. II. pag. 266. tav. 84.*

— — B; floribus albis; foliis tenuissime sectis, anthodii squamis decoloratis. *C. splendens.* Moricand. pl. exsicc. ex agro Tergestino; et *Ten. Fl. nap. loc. cit.*

— — C; caule humili ramosissimo; foliolis ovali-oblongis; floribus maximis, anthodii squamis nigerrimis.

— — D; caule paniculato ramosissimo; foliolis linearibus; floribus exiguis; anthodii squamis concoloribus fuscis longe mucronatis. *C. Lippii.* Ten. *Fl. nap. prodr.*

A. in sylvis montosis: *Camaldoli, Sannio, Abruzzi;* B. in collibus maritimis: *Posillipo, Pozzuoli, Baja;* C. in pratis montosis editioribus: *M. S. Angiolo di Castellammare, al piano di Faito;* D. *Lecce.*

Obs. Mirum variat compositione foliorum, latitudine laciniarum, et anthodiorum magnitudine; ludit quoque squamis anthodii medio nigerrimis badiis, vel fere decoloribus, nec non floribus purpureis, pallidis, vel omnino albis. *C. splendenti* immerito a Sprengelio confunditur, et cum ea a botanicis plerisque saepe commutatur. *C. splendens* vera, cujus, specimen nuperrime a clss. *Lang.* et *Szovitz.* (*Herb. ruthenic. Cent. II. n. 5. in subulosis ad Hypanim pone Nikolajew*) accepi, est planta omnino diversa, quae anthodiis globosis magnis, squamis inflatis rotundatis integerrimis immaculatis argenteis submuticis, a *C. deusta* primo intuitu dignoscitur.

* 7. C. Scabiosa.

In campis Aprutii.

Obs. Folia scaberrima, anthodia lanata.

* 8. C. coriacea.

Inter segetes in montosis demissis Samnii, Aprutii, etc.

Obs. Folia coriacea, anthodia glabra.

* 9. C. sempervirens.

Bari, Lecce, Basilicata.

* 10. C. Stoebe.

In rupibus Gargani ad meridiem versis: *Salita di S. Angiolo.*

11. C. nigra.

— — B. *Decipiens.*

In campis Aprutii. B. in Campania: *tra Capua, e S. Agata.*

Obs. Recte quidem cl. *Merat (Flor. parsis. 2. edit. tom. 2. pag. 244)* ob anthodii squamas ciliatas caeteraque notas, ad hanc speciem *C. decipientem* Thuil. amandavit. Est enim a *C. nigrescente*, ad quam a Sprengelio refertur magis, quam ab illa diversa.

* 12. C. nigrescens *W. et Spreng.* (exclus. aliquot synony.).

In pascuis humentibus circa Neapolim: *Fusaro, Agnano.*

Obs. Folia caulina lanceolata serrata, anthodii oblongi squamae nigrescentes ciliatae ciliis brevibus, summae scariosae indivisae integerrimae.

13. C. spathulata; anthodiis ovatis, squamis oblongis ciliatis, summis scariosis fuscis integris, foliis scaberrimis, inferioribus sub-lyratis, superioribus spathulatis serratis, summis oblongo-ellipticis obtusis integerrimis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 61. Synops. edit. 2. pag. 63.*

In collibus lapidosis Aprutii: *Roccamorice, S. Spirito, Pizzoli.* Perennis.

Obs. Habitus *C. nigrae*, flores *C. nigrescentis*, sed duplo majores, planta canescenti, foliisque spathulatis ab utraque distincta.

14. C. bracteata Scopol. *Delic. Florae et Faunae Insubricae; Fasc. 2. tab. 9.*

In campis Lucaniae.

Obs. Folia caulina basi dilatata subhastata; anthodia lanuginosa avellanae magnitudine; squamis aureis; folia bracteaeformia sub flore involucrum constituunt.

In campis Lucaniae.

* 15. C. cinerea.

— — A. *Ascendens;* elata, corymbosa, argentea; foliis radicalibus pinnati-sectis laciniis oblongo-lanceolatis integerrimis vel basi divisis, caulinis pinnatifidis; anthodiis avellanae magnitudinis, squamis disco decolore, ciliis nigris.

— — Aa *Glabrata;* foliis utrinque glabriusculis summis tantum petiolisque sublanuginosis.

— — B. *Humilis;* divaricata; foliis sublanatis passim nudiusculis scabris; anthodiis 2-plo minoribus, squamis disco ciliis apice nigricantibus. *C. paniculata.* Guss? *pl. exsicc. ex Sicilia. Madonie, Etna.*

— — Bb. *Procera* (in sequentem transiens); foliis magis dissectis, foliolis linearibus.

— — C. *Elata;* stricta, paniculata, incano-virescens; foliis scabris laciniis obtusiusculis, anthodiis Avellanae dimidio minoribus, squamis nigricantibus, ciliis totis nigris.

— — D. *Humilis;* incana, caule ascendente simpliciusculo vel corymboso, foliorum laciniis oblongo-lanceolatis, anthodiis totis nigerrimis Avellanae dimidio minoribus. *C. maculosa.* Guss. ex descriptione et locis natalibus, non *Lam.*

— — E. *Elata:* incano-virescens, caule divaricato, foliis glabriusculis, anthodiis avellanae magnitudinis et ultra, squamis ciliisque nigris. *C. ambigua.* Guss. (quoad iconem et descriptionem *pl. rar. pag. 360. tab. 61.*, non quoad specimina hoc nomine inscripta, quae ad *C. dissectam B.* pertinent).

In collibus aridis et ad sepes Aprutii: *Pietra Camela, Costone, Selve di S. Nicola sopra M. Corno, Majella.*

Obs. Plantae revera polymorphae characteres certi mihi sunt anthodii squamae cum ciliis nigricantibus concoloribus, exteriores appendiculatae, ciliatae nervosae adpressae, interiores lineares obtusae sub apice nervosae duplo longiores. *C. maculosa Lamarck*, cujus specimina ex herbar. ruthen. a clss. *Lang.* et *Szovitz*, accepi, est planta omnino diversa, nec cum nostra confundenda. Eidem adprime respondet icon *Florae sibiricae, tom. 2. t. 44. f. 1. et 2.* cujus squamae calycis cum collatione plantae ruthenicae optime ad naturam nec nimis negligenter pictae comperi; *cl. Gussonius*, nempe, qui sic illas dixit, plantam a ruthenica abunde diversam sub oculis habebat.

16. C. dissecta; anthodiis ciliatis, squamis omnibus uniformibus nigro-maculatis, ciliis albis; foliis inferioribus pinnatifidis, laciniis remotis lanceolato-linearibus subdentatis. Planta canescens. *Ten. Fl. nap. prodr. p. 61.*

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

— — A. *Incana;* humilis ascendens; foliis radicalibus lyrato-pinnatifidis, caulinis pinnatis, laciniis remotis, anthodiis avellanae magnitudinis, squamis nigris, ciliis argenteis.

— — B. *virescens;* caeterum praecedenti similis. *C. ambigua.* Guss. (quoad specimina hoc nomine inscripta mihi communicata.)

— — C. *Elata;* incano-virescens, subpaniculata, anthodiis Avellana dimidio minoribus, squamis badiis, ciliis argenteis.

In herbidis et saxosis montium Aprutii: A. *Monte de' Fiori, Monte Corno;* B. *Monte Grande, Monte di Pizzoli;* C. *Roccamoriee, Caramanico.* Perennis.

Obs. Planta haud minus quam praecedens varians. Certi characteres speciei mihi sunt, foliorum laciniae falcatae elongatae remotae maximae semper acutissimae, et anthodii squamae discolores; videlicet disco maculato et ciliis argenteis, qua nota praesertim primo intuitu ab omnibus praecedentis varietatibus dignoscitur.

* 17. C. Cineraria.

Ad rupes maritimas: *Fusaro, Miseno, Capri, Portella.*

* 18. C. Cyanus.

Inter segetes.

* 19. C. axillaris Willd. *C. seusana.* Villars *C. montana.* Ten. Fl. nap. t. 2. pag. 260. non Linn.

— — B. *Nana;* foliis pinnatifidis.

— — C. foliis subintegerrimis, *C. stricta.* Kit.

In pascuis montosis: A. *Monte S. Angiolo di Castellammare, Monte Vergine, Pollino, Sila, Gargano.* B. in Aprutii montibus. C. *Pollino, Montevergine.*

20. C. Phrygia Linn. *C. Austriaca. Guss. Pl. rar. p. 358. et* Orsini pl. *exsicc. ex Aprutio,* non Willd.

In demissis montosis Aprutii: *Pietra Camela.*

* 21. C. salmantica.

In pratis argillosis: *Tavoliere, Campobasso.*

* 22. C. centauroides.

In Lucania et Apulia.

* 23. C. fuscata Desf. *C. marginata* Ten. prodr.

In arvis Apuliae: *Tavoliere, Gargano.*

* 24. C. rupestris.

In saxosis Aprutii: *Pizzo di Sivo:* (Orsini) *M. Grande.*

Obs. Caule stricto, foliorum laciniis lineari-filiformibus, anthodiisque subinermibus a sequenti differt.

* 25. C. ceratophylla; anthodiis ciliato-spinosis, foliis caulinis pinnatis, radicalibus bipinnatis pinnis lanceolatis linearibusque lanuginosis, caule ascendente subangulato lanato. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 52. Synops. ed. 1. pag. 72. ed. 2. pag. 63. Fl. nap. II. pag. 274.*

— — A. spinis validioribus, floribus luteis. *Fl. nap. tav. 76.*

— — B. calycibus subinermibus, luteis. An *Jacea lutea montana minima tenuifolia.* Column. *Ecphr 1. pag. 36. tab, 33 fig. 2.*

— — C. spinis validioribus, floribus croceis.

In rupibus calcareis Magellae: *Valle di S. Spirito,* et in Velino. Perennis.

Obs. Ob foliorum pinnas lanceolatas recurvas cornu cervi modo ramosas, haec nostra *C. collinam* potius, quam praecedentem refert. Ab utraque differt caule humili decumbente subunifloro; a *C. rupestri* insuper foliolis minime filiformibus pallide luteo-virescentibus lanuginosis, nec intense viridibus glabriusculis discrepat.

* 26. C. napifolia.

— — B. Floribus majoribus, anthodii squamis lanuginosis.

In arvis maritimis: *Pizzo, Campagne di S. Anna,* in Calabria. B. circa Capuam.

* 27. C. spaerocephala *Linn.*

— — B. caule ramosissimo procumbente, foliis caulinis lyrato-pinnatifidis. *C. caespitosa.* Cyr. *pl. rar. neap. fasc. 1. pag. 24. tab. 8. Jacea maritima, incana capitulis purpureis spinosa major.* Barrel. *Ic. 1217.*

In ruderatis et arenosis maritimis. *Ponte della Maddalena, Marina de' gigli.*

* 28. C. solstitialis.

In arvis et collibus siccis.

* 29. C. melitensis.

In arvis Apuliae: *Bari, Lecce.*

30. C. sicula.

In campis argillosis Apuliae: *Tavoliere.*

* 31. C. benedicta.

In campis sabulosis et abunde ad Vesevi radices: *Pompej, Mauro.*

* 32. C. apula.

In arvis Apuliae: *Tavoliere.*

* 33. C. Calcitrapa.

In collibus siccis et ruderatis obvia.

* 34. C. horrida; foliis scabris sessilibus pinnatifidis denticulatis, ramis patentibus dense confertis, anthodio oblongo, squamis ad basin ramuli longe productis, spinis simplicibus validis canaliculatis patentibus armatis, passim spinis minutissimis basi auctis, seminibus nudis. *Ten. Ind. Sem. et plant. vivent. H. R. Neap. pro anno 1829. pag. 15.*

Habitat in monte *Gargano.* Floret Julio-Octobri. *Biennis?*

Planta densissimo caespite crescens, florescentiae tempore undique spinis horrida; rami laterales brevissimi et confertissimi in flores producti, in anthodii substantiam fere transeunt. Facies *C. Calcitrapae,* sed datis characteribus ab ea differre videtur.

35. C. Torreana; foliis scabris sessilibus pinnatifidis, superioribus lanceolato-linearibus denticulatis, ramis erectis confertis glabriusculis, floribus breviter pedunculatis numerosisimis, anthodii spinis patentibus debilibus basi compositis, superioribus evanescentibus, seminibus nudis. *Ten. loc. cit.*

Habitat in *Gargano;* floret Augusto-Octobri. *Biennis.*

Cum praecedentibus invenit dilectissimus botanophilus: *Salvator della Torre.*

Obs. Ab affinibus *C. calcitrapa* et *C. calcitrapoidi* in primis abhorret ramis erectis confertis, floribus duplo minoribus ac toto habitu.

36. C. lappacea; foliis decurrentibus lanceolato-linearibus integerrimis albo-tomentosis; radicalibus.....; floribus solitariis luteis, anthodii squamis linearibus adpressis densa lana involutis, spinis setaceis brevibus, basi spinis duabus brevissimis suffultis. *Ten. loc. cit.*

Planta tomentoso-incana, caules procumbentes, anthodii squamae spinis subinermibus setaceis terminatae, spinulae laterales lana obtectae, *Arctii Lappae* capitula aemulantes, sed duplo minores.

Habitat in *Gargano;* floret Augusto-Octobri. *Biennis.*

Obs. C. *solstitiali* et C. *apulae* affinis; sed a prima differt praesertim anthodiis dense lanatis, spinis setaceis subinermibus, ab altera foliis tomentosis decurrentibus, floribus duplo minoribus, spinis setaceis simplicibus basi spinulis fere inconspicuis auctis.

* 37. C. lanata DC. et Spreng. *Carthamus lanatus.* Linn. et *Ten. Fl. nap. tom. II. pag. 189.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In arenosis maritimis.
* 1. Galactites tomentosa Moench. *Centaurea galactites* Linn.
In fossis secus vias communis.

Syngenesia necessaria

Corymbiferae.

* 1. Calendula officinalis.
In arvis obvia.
* 2. C. stellata *Cav.*
— — B. *crocea.*
In collibus apricis Calabriae: *Reggio, Capopellaro, Bianco nuovo, Marina di Cariati* (Guss.).
3. C. sicula *Willd.*
In Calabria.
* 4. C. arvensis.
In arvis Aprutii.
5. C. incana *Willd.. C. maritima* Guss.
In arvis Calabriae.

Syngenesia segregata

Cynarocephalae.

* 1. Echinops sphaerocephalus.
In ruderatis Aprutii: *Majella*, Lucaniae.
* 2. E. Ritro.
— — B. *Elegans;* Bert. ined. ex Guss. pl. rar. pag. 364.
In asperis calcareis montosis Aprutii: *Forca di presto*, (Orsini): *Valle dell' Inferno alla Majella*, (Guss.).
* 3. E. virgatus Lam. *Carduus sphaerocephalus caeruleus capite ferrugineo minor.* Barrel. *ic. 414. E. australis.* Ten. *Fl. nap. Prodr. suppl. 3. in Fl. nap. tom. 2. pag. 381.*
In campis Lucaniae.

Classis Gynandria

Monandria

Orchideae

* *Orchis; tuberibus globosis.*

* 1. Orchis bifolia *L. Platanthera bifolia* Rich.
In nemoribus obvia.
* 2. O. pyramidalis.
— — B. *Flore albo.*
In nemoribus Stabiarum: *Monte S. Angiolo;* Samnii: *Sterparo presso Trivento* (Scarano); Aprutii: *Teramo;* Gargani: *M. Sacro;* Lucaniae: *M. della Stella;* Japygiae: *boschi di Ginosa;* B. in Gargano: *ne' boschi di pini tra Viesti e Peschici;* et in Piceno: *Eboli al colle di S. Giovanni.*
* 3. O. coriophora.
In pascuis siccis, et in dumetis maritimis, *Mortelle di Portici, Ischia, Colle Faito e Colle delle Monache a Castellammare, Pesto, Real Parco di Caserta, Abruzzi, Puglia.*
* 4. O. secundiflora *Loisl. et Bert. Satyrium maculatum* Pers. et Ten. Fl. nap. II. pag. 301. *Ophrys densiflora* Desf.
In collibus aridis et in ericetis Lucaniae: *alla macchia degli Offali presso Felitto piano* prope Sessa (Giordano); *Monte de' Fiori* (Orsini); Calabriae: *Serra di S. Bruno, Scigliano* (Thomas); Samnii: *Campobasso* (Scarano).
* 5. O. quadripunctata; labio trilobo plano lobis aequalibus, medio subemarginato subquadripunctato, petalis patentibus ovalibus obtusis, cornu recto filiformi germine longiore; spica multiflora oblonga, floribus minutis, bracteisque concoloribus rubro-violaceisque. *Ten. Fl. nap. prodr. pr. 53. Syn. ed. 1. p. 73. ed. alt. pag. 64. Fl. nap. II. pag. 291.* (quoad loca natalia tantum, et excl. omnibus synonymis, excepto illo Cyr.) *tav. 89. Cyr. ic.* (ined.) *fasc. 3. tab. 10,*
In pascuis montosis Apuliae: *Gargano a Monte di Mezzo;* Calabriae: *Pollino.*

Obs. Diu *O. quadripunctatam* Cyrilli ab *O. Brancifortii* haud differre putavi, quam sententiam cl. *Sprengelius* (Reg. Veget. 3. pag. 687.) sequutus est. Nihilominus, accuratius perpensa re, plantisque ipsis florentibus diligenter comparatis, eas revera inter se discrepantes comperi. *O. quadripunctata* ab *O. Brancifortii* differt nectario germine longiore, labelli lobis aequalibus, petalis ovatis exterioribus intermedio conformibus, colore intense rubro-purpureo. Icon *Cyrilli*, quam in *Flora Neapolitana* (tom. 2. tav. 89.) recudi curavi, nostram plantam optime reprae sentat. *O Brancifortii* habet nectarium germine multo brevius, labelli lobum medium lateralibus duplo latiorem, petala ovalia duo exteriora intermedio longiora. Icon. cl. *Bivonae* (*Pl. Sic. man. 1, tab. 1. fig. 2*) suae plantae adprime convenit.
O. quadripunctata ad Garganum, anno 1827, floribus orbatam legi, unde in Horto Regio traslatam, florentem habui sequenti anno.

6. O. acuminata. *Desf. O. parviflora.* Ten. *Fl. nap. prodr. p. 52.* non *Willd.*
In pascuis Lucaniae et Japygiae: *Ginosa* (Rosano).
* 7. O Morio.
In pascuis siccis Campaniae: *presso Frasso*: (Lostritto) Samnii: *Monte lungo presso Trivento* (Scarano); Aprutii: *Majella.*
* 8. O. Nicodemi; labio trilobo, lobis ovalibus dilatatis subaequalibus crenulatis, medio emarginato punctato, petalis exterioribus patentibus acutis cornu germine subaequanti ascendente, bracteis germine longioribus. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 53. Syn. ed. 1. pag. 73. edit. alt. pag. 64. Fl. nap. II. pag. 290. tav. 90.* Cyr. *pl. rar. fasc. 3.* (inedit.) *tab. 11.*
In pascuis siccis Apuliae: *Conversano.*
* 9. O. mascula.
In pascuis montosis Campaniae: *Frasso* (Lostritto) Calabriae: *Monte Cocuzzo;* Stabiarum: *M. S. Angelo di Castellammare.*
10. O. stabiana; labello trilobo convexo subplicato plerumque immaculato, lobo medio lateralibus duplo lungiore, sepalis reflexis in longum mucronem productis, spica laxiuscula, foliis immaculatis. *Ten.*
In nemoribus Stabiarum cum praecedente promiscue crescit. Folia laete virentia, flores purpurei odori, labellum concolore.

Obs. Ab affine *O. mascula* differt floribus purpureis labii lobo medio elongato concolore, nec rubris labii lobis subaequalibus medio albo rubro punctato; foliis lanceolatis laete virentibus immaculatis, nec ovalibus pallidis nigro-maculatis.

* 11. O. longicornu *Poir.* et *Desf.*
In pascuis montosis Stabiarum, Lucaniae, et Aprutii: *Majella.*
* 12. O. tephrosanthos *Will. et Vill. Delph. 2. pag. 32.* An. *O. simia Lam.* et *Spr.* ab hoc excl. syn. *O. longicruris Link*, et *O. undulatifolia Biv. O. Zoophora.* Thuill. *Fl. paris. 2. p. 459. O. Zoophora cercopithecum exprimens oreades.* Colum. *Ecphr. 1. p. 319. t. 320.*
In montibus Acquicolorum (Columna); Calabriae: *Pollino.*

Obs. Ab affinibus differt in primis nectarii laciniis incurvis linearibus obtusis, quas Columnae icon perbelle exhibet.

13. O. undulatifolia. *Biv. Sicul. plant. Cent. 2. p. 44.* (excl. syn. *O. longicruris* Willd.) tab. 6.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In nemoribus montosis insulae Caprearum, Stabiarum, Massae Lubrensis, Campaniae, Lucaniae, Dauniae, Samnii et Aprutii obvia.

14. O. longicruris *Link.*

In nemoribus Lucaniae: *Potenza* (Rosano).

Obs. A praecedenti differt foliis planis ovatis, floribus purpureis duplo minoribus, labii laciniis angustioribus, spica pyramidata non globosa. Ab *O. tephrosantha*, labii laciniis rectis lanceolatis acuminatis facillime dignoscitur.

* 15. O. variegata *Jacq. O. seu cynosorchis galeata purpurea leucostieta sponsam ornatam effingens.* Bon. *tab. 35. O. acuminata.* Ten. *Relaz. del viaggio di Abruzzo pag. 88.*

In pascuis montosis: *Monte S. Angiolo di Castellammare, Capri, Frasso, Cava, Monte della Stella, bosco di Persano, Monti di Gaeta, Gargano, Monte di Mezzo presso S. Marco in Lamis, Civita di Penne, M. de' Fiori, Bosco di Ginosa.*

* 16. O. militaris *Willd.* (excl. syn. *Halleri*), Jacq. *ic. rar. tom. 3. tab. 598.* Fusch. *Hist. 554.* Ten. *Fl. nap. II. p. 292.*

In nemoribus Aprutii: *Majella.*

* 17. O. galeata. *Lam.* et *DC. Fl. fr. 2. tom. 3. p. 249.* Hall. *helv. n. 1277. tab. 28. Fl. nap. II. loc. cit.* An praecedentis varietas?

In nemoribus Aprutii.

Obs. Ab *O militari* differt spica conica compacta et labii laciniis anterioribus divergentibus cum interjecto mucrone.

* 18. O. fusca *Jacq.*

— — B. *moravica.*

In pascuis Lucaniae: *Bosco di Persano;* B. in Aprutio.

* 19. O. ustulata.

In nemoribus Samni: *Monte Lungo presso Trivento* (Scarano); Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini).

* 21. O. papilionacea.

In pascuis siccis submaritimis: *Mortelle di Portici, Bagnuoli*, et in apricis montosis: *Frasso.*

21. O. expansa; labello deltoideo punctis serialibus distinctis picto, in floribus nubilibus plano dilatato, margine sinuato-crenulato, petalis acutiusculis erectis nervosis, germine cornu recto obtuso longiori bracteas coloratas subaequante. *Ten. Ind. sem. et plant. vivent. H. R. Neap.* (1829) in notis *pag. 17. O. speciosa expanso cochleari flore elegantissime picturato fimbriato.* Bon. tab. 31.

Habitat in *Monte della Stella* (Giordano); *Faito* Stabiarum; floret Junio. *Peren.*

Obs. Ab *O. papilionacea* differt nectarii labio dilatato deltoideo sinuato crenato pubescenti, punctis rubris picto, nec obovato-concavo coarctato canaliculato concolore.

22. O. saccata; labello subrotundo emarginato suberenulato venoso, sepalis obtusiusculis enerviis, germine cornu inflatum obtusum superante, bracteisque lanceolatis coloratis breviori, foliis maculatis. Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 53. syn. ed. alt. pag. 65.* Spreng. *Syst. 3. p. 684.*

In pascuis Lucaniae (Rosano).

* 23. O. ensifolia *Vill. O. laxiflora Lam. et Spr.*

In pascuis humentibus: *Fusaro, Licola, Fondi, Abruzzo.*

* 24. O. palustris Jacq. *O. mediterranea.* Guss. *pl. rar. p. 235.*

In pascuis Japygiae (Guss.).

* 25. O. pallens.

In vallibus demissis: *Valle di S. Rocco.*

Obs. A sequenti foliis immaculatis, et planta elatiori in primis discedit.

* 26. O. provincialis Balb. *O. Cyrilli.* Ten. *Fl. nap. II. p. 287. tav. 87. O. pallens.* Cyr. *pl. rar. fasc. 3.* (ined.) *tab. 9.*

In nemoribus submontosis: *Monte S. Angiolo di Castellammare, Monte della Stella, Monti di Abruzzo.*

* 27. O. pauciflora; labio lato convexo laeviter trilobo lobis lateralibus brevioribus, medio latiore saturate luteo punctis in lineis fere parallelis longitudinaliter inscripto, petalis exterioribus rotundatis conniventibus, cornu ascendente germine subaequante, bracteis germine longioribus. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 52. syn. edit. 1. pag. 73. edit. alt. pag. 64. Fl. nap. II. pag. 288. tav. 88.* An *Orchis ornithopophora e candido-lutea, foliis angustioribus fasciculatis non maculatis.* Bon. *tab. 29?*

In nemoribus montosis Stabiarum regionis editioribus, quo *O. provincialis* nunquam ascendit, et in Lucania.

28. O. pseudo-sambucina; labio 3-lobo, lobis ovatis, intermedio minori emarginato, omnibus crenatis subincisis, petalis obtusis exterioribus reflexis, cornu subcylindrico ascendente germine longiore, bracteis foliaceis floribus duplo longioribus. Ten. *Synops. ed. 1. pag. 72.* (1815) *edit. alt. p. 64. Fl. nap. II. pag. 284. tav. 86. Orchis bracteata.* Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 52. Orchis romana.* Sebast. *Romanar. plant. fasc. 2. tab. 3. et Fl. rom. prodr. 308. tab. 9.*

— — B. floribus rubris.

In collibus siccis, et abunde *al Montenuovo* prope Puteolos.

29. O. longibracteata. *Biv. pl. sic. cent. 1.* (*1806*) *pag. 57. tab. 4. O. Robertiana.* Loisl. *Fl. gall.* (*1807*) *tom. 2. p. 606. tab. 21. et* Ten. *Fl. nap. II. pag. 296. O. fragrans.* Ten. *Fl. nap. prodr. p. 53.* et *Fl. nap. tav. 91.*

In collibus umbrosis Japygiae: *Ginosa, Martina* (Rosano, e Marinosci); Calabriae: *Monteleone* (Thomas); Aprutii: *Scanno,* (Gravina); Samnii: *Monte di Guardia bruna presso Trivento* (Scarano).

30. O. hircina *Willd. Satyrium* Lin. *Hymanthoglossum* Spr. *Loroglossum* Rich.

In apricis nemorum: *Gargano, Matese, Monti di Caserta e di Abruzzo, Capri, Castellammare.*

* 31. O. antropophora *Column. Ecphr. I. pag. 318. tab. 320. Ophrys* Lin. *Aceras* R. Brown. *Hymanthoglossum* Spr. *Loroglossum* Richard.

In montibus Aequicolorum (Col.) *Capri, Castellammare;* Dauniae: *Conversano* (Tarsia Incuria); Samnii: *Monte lungo presso Trivento* (Scarano) *Fondi, Abruzzi, Basilicata, Calabria.*

** *Orchis; tuberibus palmatis.*

* 31. O. latifolia.

In nemoribus Hirpinorum: *Montevergine.*

* 32. O. maculata.

In sylvis circa Neapolim.

* 34. O. sambucina.

— — B. floribus rubescentibus. *O. incarnata* Lin.

In pascuis editioribus. *Castellammare al piano di Faito, Pollino, Ruggia, Gargano, al Monte di Mezzo presso S. Marco in Lamis.*

* 35. O. conopsea *Linn.* et *Willd. Gymnadenia* Rich.

Ad sepes montosas Gargani: *Monte di Mezzo presso S. Marco in Lamis;* Aprutii: *Velino, Pietra Camela, Majella.*

* 36. O. viridis *Swartz* et *Willd. Satyrium viride* Linn. *Gymnadenia* Rich.

In nemoribus montosis Aprutii; Principatus citerioris; Gargani: *Coppa di mezzo.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

* 37. O. nigra *Sw. et Willd. Satyrium* Linn. *Nigritella angustifolia* Rich.

— — B. flore roseo.

In alpinis editioribus Aprutii: *Monte Corno, Pizzo di Sivo,* (Orsini).

*** *Orchis; tuberibus fasciculatis.*

38. O. albida *Sw.* et *Willd. Satyrium* Linn. *Gymnadenia* Rich.

In pascuis montosis Aprutii: *Torricella, Pizzo di Sivo, M. de' Fiori* (Orsini).

* 1. Serapias cordigera.

In apricis siccis: *Montenuovo, Pisciarelli, Solfatara: Gargano, presso S. Marco in Lamis.*

* 2. S. lingua.

In dumetis et pascuis humentibus: *Monte nuovo, Agnano, Castellammare, Gargano, Conversano.*

* 3. S. longipetala; labio supra basim bicalloso tripartito, laciniis lateralibus rotundatis inflexis, media lanceolata acuminata basi barbata, bracteis florem superantibus coloratis, spica elongata. Ten. *Fl. nap. prodr. pag. 53. et Syn. ed. 1. pag. 74. edit. 2. pag. 317. tav. 98.* (sub Helleborine). *Helleborine longipetala.* Sebast. et Mauri. *Fl. rom. prodr. p. 312 tab. 10. fig. 1. H. pseudo-cordigera.* Sebast. *Roman. plantar. fasc. 1. pag. 14. tab. 4. fig. 1.*

In sylvaticis montosis ad Vesevi radices: *Mauro;* Stabiarum: *Monte S. Angiolo;* in Gargano; *al Monte di Mezzo presso S. Marco in Lamis;* et in Samnio: *Campobasso.*

1. Ophrys monorchis *Linn.* et *Willd. Herminium* R. B.

In montibus Stabiarum: *Monte S. Angiolo.*

2. O. myodes.

In pascuis argillosis insulae Caprearum et Apuliae: *Tavoliere, Gargano, Monte S. Angiolo.*

3. O. rostrata; petalis duobus interioribus minimis glabris, labello trilobo hirto, lobo medio majore convexo semitrifido, laciniis subaequalibus deflexis, media appendiculata. *Ten.* Sem. *H. R. N. pro anno 1830.* in notis *pag. 15. O. apifera.* Ten. *Fl. nap. 11. pag. 307.*

Caulis bipedalis; folia glaucescentia, petala tria exteriora ovata concava rosea, duo interiora minutissima triangularia viridia, labellum fusco-sericeum maculis flavis eleganter inscriptum, trilobum, lobis lateralibus triangularibus reflexis medio trifido laciniis hirtis deflexis; media appendice carnosa cristata viridi aucta, antherae apex incurvus et in longam appendicem avis rostrum aemulantem exporrectus.

In nemoribus Stabiarum, Lucaniae et Apuliae: *Gargano.*

Obs. O. apiferae Huds. et Willd. similis et forsan ejusdem varietas. Ab ea tamen differt petalis interioribus subobliteratis triangulari-teretiusculis, labelli lobis lateralibus hirsutissimis, medio in lacinias subaequales triangulares profunde inciso, antherae rostro longissimo.

4. O. exaltata; labio villoso convexo obovato, obsolete 3-lobo lobo medio elongato vel orbiculato apice appendiculato, disco fusco lineis glaberrimis inscripto, basi utrinque gibbo, petalis patentissimis tribus exterioribus oblongo-linearibus obtusis pallidis, interioribus dimidio brevioribus undulato-crispis viridi-flavescentibus, germine longioribus, foliis lato-lanceolatis glauco-cinereis, caule folioso. *Ten. ad Cat. pl. H. R. N. app. alt. pag. 83.* in notis (1819). *O. crabronifera.* Mauri *Roman. plant. cent. 13. pag. 42. tab. 2. fig. 1.* (1820). Ten. *Fl. nap. II. pag. 306. tav. 96.*

In dumetis maritimis: *Fusaro, Licola, Pesto;* et in sylvaticis submontosis: *Capri, Castellammare, Caserta.*

* 5. O. aranifera. *Hook. Fl. Londin. New. edit. 1. fasc. 5.*

In insula Caprearum.

* 6. O. arachnites *All.*

In sylvaticis montosis Campaniae: *Gole d' Itri;* Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini).

* 7. O. tenthredinifera *Willd.* Fl. nap. tab. 93. *O. Tenoreana* Lindley; *bot. registr. (1827) n. 1093.*

In campis argillosis Lucaniae, Apuliae et in insula Caprearum.

8. O. grandiflora; labio amplissimo quadrato 3-lobo, medio velutino glabriusculo fusco cum macula rectangulari glabra pallidiori, ambitu flavo-villoso, lobis lateralibus deflexis obtusis coarctatis basi prominentibus, medio appendiculato barbato; petalis roseis concoloribus, exterioribus subrotundo-ellipticis patentissimis, demum divaricatis, binis interioribus brevissimis triangularibus villosis; bracteis spathaceis variegatis flore brevioribus. *Ten. Ad Cat. H. R. Neap. App. alt. pag. 83. Fl. nap. II. pag. 309. tav. 94.*

In pascuis argillosis Lucaniae, Apuliae ex Japygiae.

* 9. O. fusca. *Ten. Fl. nap. II. pag. 303. tav. 92.* An *Willd. et Link?*

In nemoribus Calabriae: *Bivonci, Pazzano* (Thomas).

* 10. O. Bertolonii. *Moretti; de quibusdam. plant. Ital. decas 6. pag. 9. O. Speculum.* Bert. Amoenit. Ital. pag. 201. Biv. *Sicul. plant. cent. 1. pag. 61. tab. 3.* Ten. *Fl. nap. tom. 2. p. 310. Orchis ornithiciflora fuliginea cunicula depilata. Bonan. tab. 28 fig. 2.*

Monti di Formicola presso Caserta; Gargano, presso S. Marco in Lamis.

* 11. O. ciliata. *Biv. loco cit. pag. 60.* Bert. *lucubrat. pag. 11. n. 49.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 309. tav. 95. O. Speculum. Link*, et *Moretti loc. cit.*, non *Bert.* nec *Biv. O. Scolopax* Brot. et Guss. *Cat. plant. H. Boccadif. pag. 44.* non *Cavan' Orchis ricinum villosum referens.* Bonan. *tab. 28. fig. 3.*

In campis argillosis Apuliae et Calabriae.

* 12. O. distoma. *Biv. sic. plant. Cent. 1. (1806.) pag. 59. O. oestrifera. M. et B. et Spreng. O. pulla.* Ten. *Fl. nap. II. pag. 311. tav. 97. Cyr. pl. rar. fasc. 3. (ined.) tav. 12. O. hiulca.* Mauri. *Roman. plant. cent. 13. pag. 43. tav. 2. fig. 2.*

In campis Lucaniae, Apuliae: *Manfredonia;* Aprutii: *Teramo.*

* 13. O. lutea *Cavan.*

In Campis Apuliae: *Tavoliere*, et Aprutii: *Teramo* (Orsini).

* 1. Epipactis latifolia *Sw. Serapias Linn.* et Ten. Fl. nap. 2. pag. 318.

— — B. *sylvatica.*

In nemoribus montosis: *Majella, Valle di S. Spirito:* B. *Majella, Matese, M. della Stella.*

2. E microphylla *Sw.* et *Willd.*

In sylvis montosis: *Castellammare, Caserta, Principati, Molisę.*

* 3. E. palustris *Sw.* et *Willd. Serapias longifolia* Linn. *S. palustris.* Pers. et Ten. *loc. cit.*

In demissis humentibus Samnii: *Trivento.*

* 4. E. rubra *Sw.* et *Willd. Serapias* Lin. *Cephalanthera* Rich.

In nemoribus: *Castellammare, Abruzzi, Gargano.*

* 5. E. ensifolia *Sw.* et *Willd. Serapias grandiflora* Fl. *Dan. Cephalanthera ensifolia Rich.*

In sylvis circa Neapolim: *Camaldoli, Valle di S. Rocco.*

6. E. pallens. *Sw.* et *Willd. Serapias grandiflora: Linn. Cephalanthera pallens Rich.*

In sylvis Aprutii:

* 1. Neottia nidus-avis *Rich. Ophrys Linn. Epipactis Sw. Willd.* et *Ten.* loc. cit.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In nemoribus subparasitica: *Montevergine, Castellammare, al bosco del Petraro, Caserta, M. della Stella.*

* 2. N. latifolia *Rich. Ophrys ovata* Linn. *Epipactis Sw.* et *Willd.* et Ten. loc. cit.

In nemoribus montosis: *Castellammare, Formicola, Trinità di Cava, M. Corno, Gargano, a Monte Nero, Monte della Stella.*

* 3. N. autumnalis *Sw.* et *Willd. Spiranthes Rich.*

In arenosis maritimis: *Mortelle di Portici, Bagnuoli, Agnano,* et in submontosis: *Monte Casino, Campobasso, Matese, Principati, Abruzzi, Calabria.*

Obs. In nostra planta folia radicalia minime oblonga subpetiolata, sed late ovata collo radicis adnata conspiciuntur.

* Limodorum abortivum *Sw.* et *Willd. Orchis abortiva* Linn.

In nemoribus demissis: *Astroni, Pisciarelli, Castellammare, Caserta, Principati, Abruzzi, Bosco di Ginosa.*

Hexandria

Aristolochiae.

* 1. Aristolochia altissima *Desf.*

Ad sepes nemorum circa Neapolim: *Camaldoli;* et in dumetis maritimis: *Fusaro* (rara).

* 2. A. longa.

In sepibus Calabriae et Apuliae: *Roseto presso Biccari* (Baselice).

* 3. A. Clematitis.

In Aprutii montibus: *Majella*, et in Apulia: *Polignano*, (Tarsia-Incuria).

* 4. A. pallida *Willd.*

In nemoribus Stabiarum: *Monte S. Angiolo;* Campaniae: *Monti di Caserta.*

* 5. A. rotunda.

In vallibus circa Neapolim: *Valle di S. Rocco, Camaldoli.*

Classis Monoecia.

Monandria

Potameae.

1. Zostera nana. *Roth. Enum. plant. in Germ. sponte nasc.* tom. 1. pag. 8. *Phucagrostis minor.* Cavolini; *Phucagrostidum Theophrasti, Anthesis pag. 14. tab. 2;* et Usteri; *neue ann. der Bot.* erstes stuck, pag. 33. tab. 4. (typographica menda notata 3) *Zostera marina B. angustifolia. Fl. dan. tab. 1501* et *Zostera marina.* Pers. 2. *pag. 529.* quoad citationem synonimi *Cavolini; non Zostera marina* Fl. Dan. tav. 15. *Zostera uninervis.* Vahl. ex Roth loco cit.

Prope litora ad maris fundum.

Obs. A *Phucagrostide majore* differt inprimis floribus monoicis nec dioicis Juxta enim cl. *Cavolini* eximiam adumbrationem, in eodem receptaculo spathiformi antherae sessiles et pistilla seorsim adfixa conspiciuntur; quapropter, inter hermaphroditas legitimas, quo a *Rom.* et *Roth.* amandatur minime militare potest.

1. Zannichellia palustris.

In lacubus et fossis: *Fusaro, Licola.*

Triandria

Najades.

1. Posidonia oceanica. *Spreng. Syst. veg. 1. pag. 181. Caulinia DC. Kernera* Willd. *Zostera* Linn. Cavol. *Zosterae Oceanicae Anthesis* cum icone, et *Usteri loc. cit. Dritles stück pag. 57. tab. 4.*

In fundo maris prope litora: *Da Posillipo a Baja, Pesto, Golfo di Palinuro.*

Obs. Ob filamenta tria, singula biantherifera, planta triandra potius, quam hexandra deprehenditur. De classe autem Linneana, auctorum variae sunt sententiae; nam flores in genere hermaphroditi sunt, sed flores antheris effaetis fulti hermaphroditis immiscentur; unde inter *Polygamiam* et *Triandriam monogyniam* potius ancipitem manere constat.

Typhaceae.

* 1. Typha latifolia.

In fossis aquosis et lacustribus: *Agnano, Licola, Patria.*

* 2. T. minor *Smith. T. angustifolia B. Linn. T. minima. Willd.* et Ten. *Fl. nap. 2. pag. 336.*

Ad rivulorum margines; Lucaniae: *Calore, Bosco di Persano* (Giordano); Calabriae: *fiume Lamato* (Thomas), *Vallo di Cosenza.*

* 3. T. angustifolia.

Ad fluviorum ripas et in lacustribus: *Pescara, Salino, Bagnuoli, fiume Alento, Tavoliere, al Canale del Demanio, Calabria, al fiume della Fabrizza, Vallo di Cosenza.*

Cyperoideae.

* 1. Sparganium simplex *Sw. S. erectum B. Linn.*

In aquosis palustribus Calabriae

* 2. S. ramosum *Sw. S. erectum Linn.*

In fossis aquosis et lacubus.

1. Carex gynomane *Bert.* An C. *Linckii Schkr.*

In nemoribus Calabriae: *M. Cocuzzo.*

2. C. arenaria

In pascuis editioribus Aprutii: *Chiarino, Pizzo di Sivo.*

3. C. intermedia.

In palustribus montosis: *Monte Cucuzzo.*

4. C. Schreberi.

Cum praecedente.

5. C. leporina L. *C. approximata Hoppe, DC.* et *Ten. Viaggio in Calabria pag. 129. non Allion.*

In humentibus montosis Calabriae: *Monte Cocuzzo.*

6. C. ovalis.

In humentibus montosis Aprutii: *Pizzo di Sivo, Monte Pelone, Pizzo della Cavata* (Orsini).

7. C. vulpina.

In pascuis humidiusculis: *Agnano.*

8. C. divulsa.

In paludibus totius regni.

9. C. stellulata.

In pascuis montosis Calabriae: *M. Cocuzzo.*

10. C. remota.

In pascuis humidis circa Neapolim: *Fusaro, Agnano;* et Lucaniae: *Persano.*

11. C. curta.

In uliginosis Calabriae: *Vallo di Cosenza.*

12. C. paniculata.

In nemoribus montosis Calabriae: *Sila.*

13. C. digitata DC. *ornithopoda* Willd. *C. pedata.* Ten. *relaz. del Viag. di Abruz. pag. 89.*

In collibus argillosis Aprutii: *Teramo, Civitella* (Orsini).

14. C. collina Willd. An *C. montana* Linn.?

In pascuis montosis: *Monte S. Angiolo, Monte della Stella; Monti di Basilicata, di Abruzzo.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

15. C. platystachia ; spica mascula solitaria dilatata obovata vel elliptica, foeminibus subgeminis approximatis ellipticis sessilibus, stigmatibus tribus, fructibus triquetris ovatis brevissime rostratis pubescentibus, squamam ovatam obtusam muticam, margine dilatato-scariosam subaequantibus, foliis rigidis, culmo brevioribus. *Neap. prodr. app. V. pag. 29.* (exclus. syn. *C. montana* et *C. collina* Fl. Nap. Prodr.); an *C. macrolepis* DC.? *Cyperoides alpinum saxatile, caule cubitali, rotundo triquetro nudo, spicis brevibus binis vel ternis in summitate caulis confertim nascentibus, squamis obtuse mucronatis, capsulis oblongis turbinatis, crassioribus subhirsutis, in pellucidam et membranaceam cuspidem vix bifidam terminatis.* Micheli; *Gen. Plant. p. 63. tab. 32. fig. 4.*

In montibus Aprutii, Lucaniae et Calabriae, circa *Ginosa*, *Cucuzzo*, *Sila*, *Morrone*, *Pizzo di Sivo*.

Obs. A *C. montana* Will. differt culmo cubitali, sub spicis glabro, foliis non angustissimis longiore ; squamarum margine late argenteo-scarioso, spica mascula non lineari acuta, foemineis non subglobosis, capsulis utrinque acuminatis, non obovatis.

16. C. praecox.

In paludibus obvia.

17. C. longifolia.

Ibidem.

18. C. extensa.

In pascuis humidiusculis: *Fusaro*, *Caserta*, *Basilicata*, *Lecce*, Abbruzzi: *Giulia nova*, *Martin sicuro*.

19. C. punctata.

In nemoribus Calabriae: *M. Cocuzzo* (Thomas).

20. C. nervosa *Desf.*

In palustribus Calabriae: *Pizzo*, *Angitola*.

21. C. flava.

— — B. *Oederi.*

In nemoribus Aprutii: *Pizzo di Sivo*. B. in Calabria: *Sila*.

22. C. serotina. *Merat. Fl. des envir. de Paris; ed. 2. tom. 2. pag. 54.*

In montibus Aprutii: *Bacucco*, *Montorio* (Orsini).

23. C. distans.

In sylvaticis humentibus circa Neapolim, et in Aprutii montibus

24. C. ferruginea.

In herbidis alpinis Aprutii: *Velino*, *Majella*, *M. Corno*, *M. de' Fiori*.

25. C. frigida *All. C. caespitosa.* Ten. *Viaggio in Calabria. pag. 129.* non Lin.

Monte Corno, *Accumoli:* (Orsini); *Cucuzzo*.

26. C. gynobasis *Vill.* An *C. alpestris* Will.

In pratis acheruntinis, in collibus apricis insulae Caprearum et in Lucania.

27. C. strigosa *Linn.* et *Willd. C. leptostachys* Lin. fil.

In paludibus turfosis: *Fondi*.

28. C. maxima *Scopoli. C. pendula.* Good.

Ad rivulorum margines: *Fusaro*, *Licola*, *Maddaloni*, *Fondi*.

29. C. depauperata *Good.*

In nemoribus Calabriae: *Cucuzzo*.

30. C. pallescens.

In uliginosis Calabriae :

31. C. Mielicoferi *Smith.*

Monte Corno (Orsini).

32. C. pseudo-cyperus.

In fossis maritimis Calabriae (Guss.), et in Gargano.

33. C. drymmea Lin. fil. *C. sylvatica* Huds.

In nemoribus Lucaniae, Calabriae: *Serra di S. Bruno*; Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini). *Valle di S. Rocco.*

34. C. glauca *Scop. C. recurva* Willd.

In vallibus Aprutii: *Valle di S. Spirito alla Majella.*

Obs. Spicae superiores quandoque androgynae sunt.

35. C. serrulata *Biv.*

Ad rivulorum margines; *Fusaro*, *Licola*, *Civita di Penne*.

36. C. aquatilis *Wallemb.?*

In fossis aquosis: *Fondi*.

37. C. paludosa *Good. C. acuta Curtis.*

Ad torrentium margines. *Fusaro*, *Licola*, *Maddaloni*, *Principati*, *Abruzzi*.

39. C. vesicaria.

In rivulis nemorosis Calabriae: *Sila*.

40. C. ampullacea *Good.*

Cum praecedente.

41. C. longearistata *Biv.*

In uliginosis Calabriae; *Catanzaro*, *Cassano* (Gussone); et in paludibus *Acheruntinis*: *Fusaro*.

42. C. hirta.

In palustribus circa Neapolim: *Agnano*; Aprutii: *Fucino*, Calabriae: *Sila*.

Tetrandria.

Amentaceae.

* 1. Alnus glutinosa Willd.

In humidis nemorosis obvia: et abunde *sul calore presso il Ponte di Campanarello*; in Calabria: *al fiume della Fabrizza*; in Lucania: *Monte della Stella*, *Vallone di Felitto piano*.

* 2. A. cordifolia ; foliis cordato-ovatis acuminatis subserratis nitidis, axillis venarum subtus villosis. *Ten. Fl. nap. prodr. pag. 54. Fl. nap. II. pag. 340. tav. 99.*

In vallibus prope Neapolim: *Valle di S. Rocco*, *Camaldoli*; in nemoribus demissis lacustribus: *Bosco di Maddaloni*, et in montosis editioribus; *Monte S. Angiolo di Castellammare*, *M. della Stella*, *Lagonegro*, *Pollino*, *Cocuzzo*.

Euphorbiaceae.

1. Buxus sempervirens.

In Aprutii nemoribus.

Urticaceae.

* 1. Urtica membranacea *Poir.*

In ruderatis et ad agrorum margines frequens.

* 2. U. urens.

Undique communis.

* 3. U. dioica.

In ruderatis frequens.

* 4. U. pilulifera.

Cum praecedente.

Pentandria.

Urticaceae.

* 1. Xanthium strumarium.

In fossis secus vias obvium.

* 2. X. spinosum.

In arvis siccis commune.

* 1. Ambrosia maritima.

In litoribus.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Polyandria.

Haloragear.

* 1. Myriophyllum spicatum.
Ad rivulos lente fluentes: *Sebeto.*
* 2. M. verticillatum.
In fossis aquosis et in inundatis: *Fondi.*

Chenopodeae.

* 1. Theligonum cynocrambe.
Ad muros umbrosos humidos.

Amentaceae.

1. Quercus Robur *Willd.*
— — A *Nobilis;* glaucescens; foliis subpetiolatis circumscriptione obovata, basi cordatis leviter lobatis apice lobisque rotundatis subdentatis subundulatis, fructibus sessilibus solitariis ovatis (10-12-lin. in majori diametro).
— — B. *Virgiliana;* latifolia, lacte virens; foliis cuneatis profunde sinuato-lobatis basi attenuatis, lobis rotundatis planis; fructibus subglomeratis ovalibus (14-18-lin. in majori diametro). *Q. Aesculus Plinii* non *Teophrasti.* Ten. *osserv. sulla Flora Virgiliana* pag. 11.
— — C. *Conglomerata;* foliis ellipticis plus minusve longe petiolatis, leviter sinuato-lobatis, apice lobisque rotundatis subintegerrimis; fructibus aggregatis.
— — D. *Lanuginosa;* foliis obovato-cuneatis profunde sinuato-subpinnatifidis lobis acutiusculis dentatis; fructibus aggregatis sessilibus. *Quercus lanuginosa* Thuill. (fide speciminis hoc nomine inscripti, et a cl. *Persoonio* communicati).
In nemoribus et in campestribus omnes varietates colligi possunt. Var. B. magis frequens in collibus submaritimis circa Neapolim. Var. C. abunde in nemoribus totius Regni. Var. D. minus frequens: *Boschi di Sfilza*, e *di Umbra sul Gargano.*

Obs. Var. A. characteres adprime respondent plantae a veteribus ad coronas imperiales conficiendas adhibitae, cujus exempla frequentia reperiuntur in signis, in nummis et in aliis antiquioribus monumentis. Var. B. omnibus numeris *Q. Aesculo Virgilii et Plinii* respondet, cujus fructus apud nos edules veniunt, et planta idcirco *Quercia Castagnara* appellatur. Planta plerumque fere sempervirens, nam folia superioris anni usque ad novorum evolutionem perstant. Var. C. ab ea differt foliis duplo minoribus, fructibusque aggregatis. Var. D. a caeteris discedit foliis duplo minoribus, subtus praesertim dense lanuginosis.

2. Q. faginea Lam. *Q. pubescens* Willd. *Q. faginea* Spr. 3. pag. 864. excl. syn. *Q. Farnetto. Ten.*
— — B. *minor;* lobis foliorum angulatis, cupulis asperis.
Folia elliptica oblonga leviter sinuata, lobis obtusis muticis subintegerrimis, subtus dense villosa; fructus subsessiles, cupulae tomentosae.
In nemoribus regni et abunde in Gargano: *Boschi di Sfilza*, e *di Umbra;* B. in Calabria: *Serra, Cosenza*, et in Lucania: *Sessa nel Cilento* (Giordano) (*Vulgo cerza natalegna*).

Obs. A *Q. nobili* differt foliis oblongatis apice producto non truncato, idcirco circumscriptione ovali non obovata, nec non pubescentia majori. A *Q. Virgiliana* differt foliis duplo minoribus, non cuneiformibus nec subtus glabriusculis, at minus profunde sinuatis.

3. Q. Dalechampii; foliis utrinque glaberrimis longe petiolatis obovato-oblongis sinuato-pinnatifidis obtuse dentatis, apice plerumque producto basi subcordatis cuneatisve, cupulis tomentoso-asperis, fructibus subsessilibus vel breviter pedunculatis. *Ten. Semina Hort. Reg. Neap. pro anno 1830*, in notis *p. 15. Phagus esculus mas.* Dalech. hist. 1. p. 5. f. 2.
— — B. Minor; foliis magis incisis duplo minoribus lobis undulato-crispis.
— — C. Foliis basi attenuatis per petiolum decurrentibus, fructibus aggregatis.
In nostri regni nemoribus; B. in Calabria: *Fabricia, Serra;* C. in Lucaniae, Campaniae et Calabriae citerioris nemoribus: *Boschi di Gioia, le Rane, Salto di Fondi, Spatola, Brognaturo.*

Obs. Nostra planta Dalechampii iconi exacte respondet, idcirco pro *Q. Esculo* Theophrasti libenter confunderem, nisi neoterici characteribus omnino diversis eam indigitavissent. Cl. *Sprengelius* enim, et alii, *Q. Esculo* squamas cupulae lineares oblongatas reflexas tribuunt, quae in nostra adpressae abbreviatae, ac omnino illis *Q. roboris* simillimae deprehenduntur.

4. Q. appennina. Lam. et Spr. ab hoc excl. syn. *Q. conglomeratae Pers.*
In nemoribus Calabriae: *Donnici, Reggio.*

Obs. Foliis profunde pinnatifidis et sinuato-subpinnatifidis saepe in eodem individuo, floribusque pedunculato-spicatis, ab affinibus *Q. faginea, Q. nobili*, et *Q. Farnetto*, differt.

5. Q. Farnetto; foliis obovatis dilatatis pinnatifido-sinuatis subtus pubescentibus, laciniis oblongis obtuse-dentatis fructibus sessilibus; cupulis haemisphaericis squamis lanceolatis villosis adpressis. *Q. Frainetto* (typographyca menda sic evulgata) *Ten. Fl. nap. prod. suppl. 11. p. 69. Syn. edit. alt. p. 65.*
— — B. *minor.*
In nemoribus Calabriae ulterioris prope *Rogliano*, primus invenit cl. *Thomas;* in nemoribus mediis inter *Staiti* et *Bova* ejusdem provinciae, et in Campania: *Salto di Fondi.* Var. B. in nemoribus Gargani: *Umbra* e *Sfilza.*

Obs. Fructibus omnino sessilibus glomeratis nec pedunculato-spicatis a *Q. apennina* differt. A *Q. cerri* cupulis minime echinatis discrepat. Nulla est ei affinitas cum *Q. faginea Lam.*, ad quam *Sprengelius* trahere conatus est.

6. Q. Aesculus?
In nemoribus Calabriae: *Stilo.* (Thomas).
7. Q. pedunculata Willd. *Hemimeris.* J. Bauh. pin. 120. Dalech. Hist. 1. pag. 4.
8. Q. brutia; foliis oblongis petiolatis glabris semipinnatifidis, laciniis approximatis, sinu acutissimo, obtusis emarginatis (1 poll. long. 4-6. lin. lat.) altero latere subdentatis, fructibus ovato-ellipticis (diam. long. 13. lin., trans. 7 lin.) 2-3 subaggregatis, in petioli sesquipollicaris longitudinis summitate. *Ten. ad sem. 1825. enum. adnot. pag. 12.* et ad *Fl. neap. prodr. Append. V. pag. 29.*
9. Q. Thomasii; foliis obovato-cuneiformibus petiolatis, laciniis semipinnatifidis remotis, sinu excavato, subintegerrimis, apice obtusiusculo integro, fructibus ovato-ellipticis (diam. long. 18 lin. transves. 8. lin.) 1-3 subaggregatis in summo petiolo sesquipollicaris longitudinis. *Ten. loc. cit.*
Cum praecedenti in nemoribus Calabriae, Principatus citerioris, et circa *Neapolim* ad *Astroni.*

Obs. Haec et praecedens, *Q. pedunculatae*, species affines sunt, sed foliorum incisionibus, longitudine pedunculorum, aliisque notis supra expositis, distinctae.

10. Q. fastigiata *Lam.*
In nemoribus Calabriae.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

11. *Q. Cerris.*

In nemoribus frequens: *Fondi, Persano, Casalnuovo presso. Lagonegro, Pollino, Bosco di Noce presso Cosenza, Catanzaro.*

12. Q. austriaca *Will. Cerrus* Clus. *Hist. 1. pag. 20.*

In nemoribus Calabriae: *Bosco di Caredo all' ouest di Cosenza.*

13. Q. Tournefortii *Willd.*

In nemoribus Calabriae.

Obs. Foliis pinnatifidis usque ad rachidem sectis, laciniis remotissimis elongatis apice retuso-3-dentatis a *Q. Cerro*, cum quo a *Sprengelio* associatur differt.

14. Q. Suber.

In nemoribus Campaniae: *Gaeta, Fondi;* Japygiae: *Bosco di S. Vito presso Brindisi;* Calabriae: *Nicastro, Valle longa.*

15. Q. pseudo-suber *Santi.*

Fondi, Persano; et in Calabria: *Boschi di Rosano, Gioja.*

16. Q. Fontanesii. *Guss.* Ind. sem. H. R. in Boccadifalco pro anno 1826 et pl. exsicc. ex Calabria.

In Calabriae nemoribus (Guss.)

Obs. Juxta cl. Gussonii sententiam, haec est *Q. pseudo-suber* Desf., quam a *Q. pseudo-subere Santi*, foliis deciduis non perennantibus differre automat.

17. Q. pseudo-coccifera *Desf.*

— — B; foliis integris vel spinoso-serratis; fructibus subsolitariis pedunculatis calyce obtectis, squamis calycinis lanceolatis imbricatis. An *Q. obtecta Poir?* Guss. *pl. rar. p. 368.*

In collibus calcareis maritimis Japygiae: *Castro, Racale* (Guss.) *e tra Galatona, e Gallipoli.*

18. Q. Ilex.

— — A. *Dehnhardtii;* foliis ovato-lanceolatis (4-pol. long. 2 ½ lat.) grosse-dentato-spinulosis; fructibus subaggregatis subsessilibus, glande elliptica (16 lin. longa 10 lat.) cupula margine undulato attenuato, glandis tertiam partem tegente.

— — B. *Dentudata;* foliis oblongis undulatis (2-pol. long. 8-lin. lat.) subintegerrimis; fructibus solitariis breviter pedunculatis, glande ovata (pollicem longa, 10 lin. lat.), cupulis abbreviatis 1 ½ lineam glandis basim tegentibus.

— — C. *Sphaerocarpa;* foliis oblongis (2 ½ pol. long. 1 pol. lat.) obiter denticulato-spinosis vel integerrimis; fructibus longe pedunculatis subracemosis, glande subrotunda (8-10-lin. diam.), cupulis abbreviatis per 2 lineas glandis basim tegentibus.

— — D. *Conocarpa;* foliis ovato-oblongis (1 ½ 2 poll. long. 8-12 lin. lat.) integerrimis; fructibus pedunculatis subcapitatis, glande ex ovato-conica (16 lin. long. 6 lat.), cupulis adpressis glandis tertiam partem tegentibus.

— — E. *Undulata;* foliis lanceolatis (2-3 poll. long. 6-8 lin. lat.) undulatis subintegerrimis; fructibus pedunculatis subracemosis, glande cylindracea (15 lin. long. 5 lat.), cupulis ampliatis margine incrassato.

— — F. *Constricta;* foliis ovato-oblongis (2 ½ poll. long. 1 pol. lat.) subundulatis subintegerrimis; fructibus solitariis breviter pedunculatis, glande ovali (1 poll. long. 7 lin. lat.) apice mucrone elongato aucta, cupulis abbreviatis laxiusculis glandis basim per 2 lineas tegentibus.

— — G. *Polycarpa;* foliis oblongo-lanceolatis planiusculis denticulato-spinosis; fructibus pedunculatis subcapitatis, glande ovali (12 lin. long. 5 lat.) apice appendiculato impresso, cupulis adpressis glandis dimidiam partem tegentibus.

— — H. *Operculata;* foliis ovato-acuminatis (1 ½ poll. long. 8 lin. lat.) fructibus pedunculato-racemosis, glande ovali ventricosa apice operculo aucta, cupulis adpressis glandis dimidiam partem tegentibus.

— — I. *Geminiflora;* foliis oblongo-lanceolatis dentato-repandis (2 ½ poll. long. 1 poll. lat.); fructibus plerumque geminis in singulis pedunculis elongatis, glande ovato-oblonga (1 poll. long. 5 lin. lat.) apice prominulo mucronato.

— — K. *Oleaefolia;* foliis oblongo-lanceolatis (1 ½ poll. long. 1 poll. lat.) integerrimis subundulatis; fructibus solitariis pedunculatis; pedunculis longitudine petiolorum, glande ovata utrinque attenuata (13 lin. long. 5 lin. lat.), cupulis adpressis glandis tertiam partem tegentibus.

— — L. *Macrophylla;* foliis elliptico-oblongis (3 poll. long. 15 lin. lat.) sinuato-repandis; fructibus pedunculatis subcapitatis, glande ovata (13 lin. long. 7 lin. lat.) apice mucrone retuso aucta, cupulis adpressis glandis tertiam partem tegentibus.

— — M. *Intermedia;* foliis oblongis (1 ½ poll. long. ½ poll. lat.) subintegerrimis; fructibus subsessilibus aggregatis, glande ovali (8 lin. long. 4 lin. lat.), cupulis adpressis glandis dimidiam partem tegentibus.

— — N. *Fimbriata;* foliis ovato-oblongis acuminatis (26 lin. long. 8-10 lin. lat.); fructibus solitariis subsessilibus, glande cylindracea (16 lin. long. 5 lin. lat.), cupulis fimbriato-laceris, glandis tertiam partem tegentibus.

— — O. *Cylindrocarpa;* foliis oblongis dentato-spinosis; fructibus solitariis subsessilibus foliorum longitudinem aequantibus, glande cylindracea (20 lin. long. 6 lin. lat.), cupulis adpressis glandis quartam partem tegentibus.

— — P. *Subocculta;* foliis lanceolatis (2 poll. long. 6 lin. lat.) subintegerrimis; fructibus solitariis longe pedunculatis cernuis, glande ovali-oblonga (14 lin. long. 5 lin. lat.), cupulis ampliatis margine incrassato glandibus fere undique tegentibus.

— — Q. *Strangulata;* foliis lanceolatis acuminatis (2 poll. long. 6 lin. lat.) subintegerrimis; fructibus pedunculato-racemosis, glande ovata medio constricta, cupulis laxiusculis glandis quartam partem tegentibus.

— — R. *Lacera;* foliis oblongo-lanceolatis (2 ½ poll. long. 8 lin. lat.) integerrimis; fructibus solitariis subsessilibus, glande ovato-ventricosa (1 poll. long. 7 lin. lat.), cupulis fimbriato-laceris laciniis rotundatis.

In nemoribus maritimis omnes hacc varietates colligi possunt.

1. Corylus Avellana.

Ad sepes nemorum in Lucania.

1. Fagus sylvatica.

In nemoribus montosis totius Regni a 3 ad 4-millia pedum altitudine.

1. Castanea vesca *Gaert.*

In nemoribus primae montanae regionis totius regni, a 500 ad 2000 pedum altitudinem.

1. Betula alba.

In Calabriae nemoribus humentibus ☞ *Aspromonte.*

1. Carpinus Betulus.

In nemoribus totius Regni.

2. C. orientalis.

In nemoribus Lucaniae: *Persano*, et alibi.

1. Ostrya vulgaris.

In nemoribus demissis totius Regni, et abunde *a Castellammare, ne' boschi di Quisisana, al Colle delle monache*, et alibi.

1. Platanus orientalis.

In nemoribus Calabriae: *Nicastro.*

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

2. P. cuneata?

Ad rivulorum margines in Lucania: *Fiumara di Staffoli nel Cilento.* (Giordano)

3. P. acerifolia.

In Aprutii nemoribus.

Aroideae.

* 1. Arum Dracunculus.

Ad sepes maritimas, Japygiae: *Torricella* (Guss.) Calabriae: *Corigliano, Montéleone;* Lucaniae: *Velia;* prope Neapolim: *sulla strada di Licola dopo Arco Felice.*

* 2. A. Colocasia.

In stagnis Calabriae: *Maricello di S. Eufemia* (Thomas, Mummoli).

* 3. A. maculatum.

Ad sepes et in fossis frequens: *Strada del Fusaro, Baja, Salerno, Pesto etc.*

* 4. A. italicum Lam.

Ad fossas vulgatisssimum.

* 5. A. proboscideum.

In nemoribus Calabriae (Petagna); Stabiarum: *Monte S. Angelo di Castellammare;* insulae Caprearum: *Monte Solaro;* Thyphatinorum: *Monte Virulo, presso Caserta,;* et in *M. della Stella.*

* 6. A. tenuifolium.

In nemoribus Hirpinorum: *Montevergine;* Lucaniae: *Parabita,* Japygiae: *Ginosa, Lecce, Martina.*

* Arisarum vulgare *Tournefort.* Arum Arisarum Lin.

Ad sepes collium maritimorum: *Posillipo, Baja, Pozzuoli, Capri, Ischia.*

† 1. Ambrosinia Bassii.

In ulteriori Calabria: *Petagna Instit. bot. t. 4. pag. 1761.*

Monadelphia.

Coniferae.

1. Pinus Pinaster Ait. et Willd. *P. sylvestris* C. Lin. *P. maritima altera.* Duham. *tom. 2. tab. 29.* Tabern. *Ic. 937. P. maritima B.* Duham. *nouv. edit. tom. 5. pag. 241. tab. 72. bis. fig. 1.* non *P. maritima A.* Duham. *loc. cit. nec P. maritima* Lambert. *P. resinosa* (*Pino salvatico*). Savi *Fl. Pis. 2. pag. 354. P. sylvestris montana.* Camer. *Epit. pag. 46. P. sylvestris.* Ten. *Fl. nap. prodr.* et *Viaggio in Calabria. pag. 129.* Vulgo *Zappino.*

In nemoribus Calabriae: *Pollino, Sile*; et in Aprutio: *Majella alla Valle di Orfenta.*

Obs. A *P. maritima* Duham. tab. 72. et 72. bis. fig. 1. excludantur synonyma *P. pinastri* Willd. et Lambert, quae ad aliam speciem pertinent; videlicet ad *P. maritimum majorem Duham.*, cui hoc nomen servandum est cum synonymo *P. Laricio* Santi (*Viaggi tom. 3. pag. 6. tab. 1.*) et Savi (*Fl. Pis. tom. 2. pag. 353*), non *P. Laricio* Poir. et Duham. *nouv. edit. tab. 71.*

P. maritima Lamb. et Willd. *spec. tom. IV. pag. 497*, nihil aliud est nisi varietas *P. halepensis*; in hoc enim characteres ab auctoribus quaesiti, et praesertim strobili longe pedunculati inveniuntur. Species affines: *P. pinaster, P. sylvestris, P. maritima* vera (*P. Laricio Santi* non *Poir.*) et *P. brutia*, strobilis gaudent omnino sessilibus.

Haec species lignum rubrum et alburnum album habet.

2. P. Laricio *Poir.*

In nemoribus Calabriae et abunde in *Syla.*

Obs. Haec species lignum album et alburnum rubrum profert.

3. P. halepensis.

— — A. Strobilis ovato-oblongis, squamis complanatis. *P. maritima.* 1. Tabern. Ic. 936.

— — B. Strobilis ovato-conicis squamis convexis glaberrimis. *P. montana Theophr.* Tabern. *Ic. 937. P. maritima* Lamb. et Willd. *4. pag. 497.*

Var. A. in nemoribus maritimis: *Capri alla Valle di Verotolo prima della marina del Mulo; Pescara* (in Aprutio); *Pesto.*

Var. B. in nemoribus montanis Lucaniae et Apuliae: *Gargano.*

In Aprutio vulgo *Pinoca;* in Lucania et in Apulia *Zappino.*

Obs. Hujusce speciei character essentialis in strobilis pedunculatis firmis, recte indigitavit magnus *Bauhinus* (Hist. 1. pag. 257.) *Pinus conis firmiter ramis adherentibus* eam dicens. Caeterum strobilis solitariis vel glomeratis, longitudine strobilorum 2-4 pollic. colore badio, fusco vel lutescente, squamis complanatis umbilico impresso vel gibbis omnino laevibus, ludit.

4. P. brutia; foliis geminis glaberrimis longissimis, strobilis ovatis glabris sessilibus plerumque glomeratis, foliis triplo et ultra brevioribus, squamis obtusis muticis. *Ten. Fl. nap. prod. pag. 69*, et synops. *edit. alt. pag. 66. P. conglomerata.* Graefer *pl. exsicc. ex H. R. Casertano.*

In nemoribus Calabriae occidentalis: *Aspromonte.*

Obs. Intermedia inter *P. Laricio* et *P. halepensem.* Ab hoc differt foliis longissimis, strobilis sessilibus 2-plo brevioribus; ab altero strobilorum squamis complanatis nec pyramidatis. A *P. pinastro* differt foliis longissimis tenuissimis flaccidis, non brevibus rigidis, strobilorumque squamis planis, non angulatis nec cristato-angulatis. Idcirco a *P. pinastro.* Spr. 3. *pag. 856* deleatur synon. *P. brutia Ten.*

5. P. pumilio Hänck. *P. mughus.* Scop. et Guss. *pl. rar. p. 259* (sub locis natalibus *Scrophulariae multifidae*); et Ten. *Cenno di Geogr. fisica e botanica del Regno di Nap. pag. 66. Essai sur la Geogr. physique, et botan. du Royaume de Napl. p. 67.* non *Jacq.*

In alpinis Aprutii: *Majella a Grotta Caprara.*

† 6. Pinus uncinata DC.

In insula Caprearum (Graefer; in literis).

1. Abies pectinata.

In nemoribus montosis: *Montevergine all' Incoronata, Ruggia, Pollino;* Calabriae: *Monte Corno, Bilancino presso Paduli*, in Aprutio.

1. Cupressus sempervirens.

In nemoribus maritimis Campaniae: *Fondi.*

Euphorbiaceae.

1. Croton tinctorium.

In campis argillosis: *Terra di Lavoro, Principati, Molise, Calabria.*

† 1. Ricinus africanus W.

Prope Rhegium in Calabria; ex *Brocchi* in literis.

Cucurbitaceae.

1. Momordica Elaterium.

In ruderatis maritimis: *Pozzuoli, Ponte della Maddalena.*

1 Bryonia alba.

In sepibus obvia.

2. B. dioica.

— — B. *Elongata;* foliorum lobo medio producto. B. *elongata Guss. pl. exsicc. ex Calabria.*

In sepibus frequens. B. *Calabria* (Guss.)

Gynandria.

Paronychiae.

1. Andrachne thelephioides.

In saxosis Lucaniae, Japygiae: *Ginosa, Lecce Grottaglie;* Peucetiae: *Murge.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Cytineae.

1. Cytinus hypocistis. Linn. Ten. nota sul *Citino ipocistide*, nel Giorn. Encic. di Nap. tom. 1. pag. 16, cum icone delineata a cl. *Cavolinio.*

CLASSIS DIOECIA

Monandria

Potameae.

1. Phucagrostis major. *Cavol. Diss. de Phucagr. p. 13. tav. 1. Usteri, Annal. der Botan. ersten stuck, pag. 42. tab. 3.* (typographyca menda notata 4.) Wil. sp. 4. p. 649. Pers. *Synops. 2. pag. 598;* (Giordano) *sulle Posidonia e Phucagrostis; cenno*, inserito nell'Esculapio napolit. tom. 8. pag. 321. *Cymodocea aequorea*, Koen. et *Spr. 3. pag. 897.*
Ad maris fundum prope littora: *Pozzuoli, Baja, Posillipo.*

Obs. Immortalium *Theophrasti* et *Cavolini* generis nomini antiquissimo, a *Willdenowio* et *Persoonio* religiose servato, scientiae et reverentiae erga summos viros damno, recentiores novum supervacaneum *Cymodoceae* nomen anteposuerunt!

Diandria

Amentaceae.

1. Salix triandra; var. *Hoppeana.*
Ad ripas fluviorum Calabriae: *Lamato, Angitola.*
2. S. pentandra.
In Samnio et Campania.
3. S. Ammanniana L. *S. stylaris* Seringe.
In paludibus Calabriae et Aprutii.
4. S. vitellina.
In humentibus obvia.
5. S. fragilis.
Ad ripas Volturni et alibi.
6. S. monandra *Ard.* S. purpurea *Smith.* et *W.*
Ad fluviorum ripas: *Volturno, Sangro, Crati.*
7. S. Helix L.
Ad fluviorum ripas: *Sangro, Crati.*
8. S. myrsinites.
In alpinis Aprutii: *Monte Corno: a Lama bianca.*
9. S. retusa.
— — B. *nana.*
In alpestribus Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini) *Intermesole, Costone* (Guss.) *B. Velino, Monte Corno, Majella.*
10. S. riparia W.
— — B. alpina.
In Aprutio, ad fontes: *Monte Corno.*
11. S. aurita.
In montibus Samnii: *Matese;* Calabriae: *Serra, Mongiana;* (Thomas); Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini), sub nomine *S. capreae.*
12. S. caprea.
In sylvis obvia.
13. S. pedicellata *Desf.*
In paludibus Calabriae (Thomas).
14. S. viminalis.
Ad ripas fluviorum: *Volturno, Sangro.*
15. S. alba L. et W.
Ad ripas fluviorum: *Tiferno, Volturno,* et alibi.

Triandria

Santalaceae.

1. Osyris alba.
Fusaro, Licola, Castellammare, Capri, Caserta, Capitanata, Lecce.

Tetrandria

Loranthaceae.

1. Viscum album.
Parasitica *Abietis, Castaneae, Pyri, Mali;* in sylvis et nemoribus totius Regni.

Eleagneae.

1. Hyppophae rhamnoides.
In litoribus Lucaniae occidentalis: *Policastro.*

Pentandria

Therebinthaceae.

1. Pistacia Therebinthus.
In nemoribus: *Capri, Castellammare, Itri, Laurino, Gargano, Bari, Lecce, Sannio, Abruzzi.*
Vulgo: *Trevinto, Legno amaro, Verro, Putino.* Lignum durissimum nigro fuscoque variegatum, ad suppellectilia nobiliora conficienda praestantissimum.
2. P. Lentiscus.
In dumetis maritimis vulgare: *Bagnuoli, Fusaro;* in *Apulia;* Aprutio et alibi. Vulgo *Stigno.*

Urticaceae.

1. Humulus Lupulus.
In sepibus septentrionalibus circa Neapolim: *alle Pozzelle presso il Trecco, dopo S. Maria del Pianto.*

Hexandria

Asparageae.

1. Tamus communis.
In sepibus sylvaticis frequens.
1. Smilax aspera.
Ad sepes communis.
2. S. mauritanica.
In sepibus maritimis: *Posillipo, Fusaro.*

Octandria

Amentaceae.

1. Populus nigra.
Ad agrorum humentium, et fluviorum margines Campaniae, Samnii: *Piedimonte d' Alife;* Lucaniae: *Nocera, Salerno.* Vulgo *Pioppo di Cervinara.*
2. P. dilatata *Ait.*
— — B. *neapolitana;* ramis patulis. An species propria?
In Campania frequentissima et passim in fossis secus vias e seminibus enata. Usitatissima ad vites sustinendas, cui usui taleis propagatur. Planta mas vulgo *Pioppaina.*

Obs. Nostra planta ramis patulis non adpressis, foliisque lacte non obscure virentibus, idcirco habitu omnino diverso a *P. dilatata* seu *italica* (vulgo *Pioppo di Lombardia, o cipressino*) discedit.

3. P. alba Lin.
— — B. Foliis magis angulosis, subtus minus argenteis. *P. canescens Smith.*
In sylvis humidis: *Valle di S. Rocco;* et alibi.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

4. P. australis; foliis suborbiculatis, vel deltoideis subangulatis, obiter vel grosse dentatis, utrinque ramulisque glaberrimis, petiolis compressis. *Ten. Sem. H. R. Neap. pro anno 1830. in notis pag. 15.*

An *P. tremula major* Duham. arbr. 2. pag. 178? non Poir. Dict. Encycl. 5. pag. 233.

Arbor procera, rami patentes juniores quoque glaberrimi, non hirti ut in *P. tremula*; folia coriacea (2. poll. diam.) laete viridia utrinque glabra subtus glaucescentia exsiccatione non nigricantia ut in *P. tremula*, in ambitu angulata subintegerrima vel dentibus remotissimis obtusis irregularibus plerumque uno alterove tantum praeditae; serotina basi cordata deltoidea, vel triangularia subintegerrima. Amenti pollicares; squamae incisae longe ciliatae pilis fasciculatis argenteis.

In locis humidis demissis et ad rivulorum margines, nunquam in siccis vel editioribus.

Obs. Cum *P. tremula* immerito usque adhuc confusa mansit; est enim certis characteribus omnino diversa. *Duhamelii* planta ad nostram potius respondet, nisi folium unicum in icone exhibitum dentes nimis acutos protulisset. *P. tremulam verum* apud nos nunquam sponte crescentem comperi.

Ad *P. canescentem* a cl. Poir. male relata, locorum natalium ratione.

Enneandria

Euphorbiaceae.

1. Mercurialis annua.

In arvis ubique occurrit.

2. M. perennis.

In sylvis: *Valle di S. Rocco*, et alibi.

Decandria

Coriariae.

† 1. Coriaria myrtifolia.

In maritimis Japygiae (Marinosci) *Viaggio in Lecce; nella Raccolta de' viaggi Fisico-botanici;* tom. 2. pag. 259.

Polyandria

Coniferae.

1. Iuniperus Sabina.

Ad rupes alpinas Aprutii: *Majella a Grotta Caprara: Monte Corno a Lama bianca;* Campaniae: *Monti di Gaeta.*

2. I. communis.

In nemoribus montanis: Lucaniae, Aprutii.

3. I. nana W.

Ad Velini radices: *Macchia di Pezza.*

4. I. hemisphaerica *Presl.*

In nemoribus montosis Calabriae: *Aspromonte, Juncadi, Nardelli, S. Giovanni a Castaneto* (Guss).

5. I. Oxycedrus.

In montosis apricis Aprutii: *Salviano;* Apuliae: *Gargano.*

6. I. macrocarpa Sibth.

In dumetis maritimis obvia: *Fusaro, Licola, Apulia.*

Obs. Baccae immaturae glaucae rore caesio suffusae, in perfecta maturitate badiae, numquam rubrae, uti in praecedenti, iisdemque multo majores. Caeterum magnitudine et forma mirum variant: sunt enim obovato-ellipticae vel subrotundae etiam in eodem individuo, basi attamen attenuata gaudent et foliorum longitudinem plerumque superant, quod in *I. Oxycedro* minime invenies. Insuper ab eadem differt foliis latioribus, carina acutiori, et magis exsquisite trinerviis.

7. I. phoenicea.

— — A. Baccis rubris. *I. phoenicea* Lin. et Willd.

— — Aa. Foliis inferioribus acutis elongatis. *I. phoenicea var. B. Lobelii.* Guss. *pl. rar. pag. 370. t. 62.*

— — B. Baccis caeruleis. *I. Lycia* Lin. et Will.

In collibus aridis et arenosis maritimis: A. in insula Capreārum: *Lecce, Gargano a Matinata ed a S. Maria di marina presso Viesti, Ginosa, Fondi, Gaeta.* Vulgo *Cedro riccio.* Aa. *Taranto, Gallipoli* (Guss.). B. *Fondi, Gaeta.*

1. Ephedra distachya.

In collibus saxosis maritimis: *Fondi, Basilicata, Lecce, Calabria.*

Taxeae.

1. Taxus baccata.

Matese, Monte e Bosco dell'Avvocata di Cava.

Classis Cryptogamia Lin.

Monocotyledoneae Endogenae cryptogamae DC.

Characeae.

1. Chara vulgaris.

In aquis pigris communis.

2. C. tomentosa.

In fossis obvia.

3. C. hispida.

In aquis stagnantibus: *Lago di Varano al Gargano.*

4. C. intertexta. Desv. An C. aspera W.?

In lacu *Fucino.*

Equisetaceae.

1. Equisetum arvense.

In glareosis humidis frequens.

2. E. fluviatile Lin. *E. Telmateya* Ehr. et DC. *Fl. Franc. 2. pag. 581.*

In palustribus limosis et in ripis fluviorum Campaniae, Aprutii.

3. E. palustre.

In paludibus obvium.

4. E. pratense *Ehrh.*

In pratis argillosis.

5. E. hyemale.

In sylvis humidis: *Valle di S. Rocco.*

6. E. multiforme *Vauch.*

— — B. *ramosum. E. ramosum DC.*

In arenosis siccis: *Valle di S. Rocco.*

Filices.

1. Ophyoglossum lusitanicum.

In arenosis maritimis: *Bagnuoli, Pozzuoli, Fusaro, Capri.*

2. O. vulgare.

Pollino, Abruzzi.

1. Botrychium Lunaria Sw.

In pascuis montanis Hirpinorum: *Montevergine;* Calabriae: *Punta del Cariglione nella Sila* (Thomas), *Pollino, alla Gurga;* Aprutii: *Velino, Monte Grande, Majella.*

1. Osmunda regalis.

In sylvis humidis circa Fundorum lacum.

1. Ceterach officinarum C. Bauh. pin. 354. *Asplenium Ceterach* Lin.

Ad rupes et muros circa Neapolim: *Valle delle Pozzelle, Camaldoli.*

1. Grammitis leptophylla *Swartz. Acrostichum leptophyllum DC.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Ad sepes humidas submaritimas: *Valle di S. Rocco, Camaldoli, Monte Nuovo, Agnano.*

1. Polypodium vulgare.

Ad muros, supra tectis et in arborum truncis obvium.

2. P. Dryopteris.

In umbrosis sylvarum editiorum Aprutii: *Lama bianca presso Monte Corno* (Orsini).

1. Aspidium Lonchitis Will. Polypodium L.

In saxosis Aprutii: *Majella, Monte Corno.*

2. A. Filix mas *Willd. Polypodium L.*

— — A. foliolis pinnatifidis confluentibus subintegerrimis. *Filix mas* Fusch. *Hist. 595. ic.* Blackw. *tab. 323.* Dodon. *pempt.* (*ed. Antuerp. 1583*). *pag. 459.* Tournef. *Inst. pag. 536. tab. 310, 11, 12.* Ten. *Mem. sopra diverse spec. di Felci; negli Atti del Reg. Istit. d'Incorag. tom. V. tav. 3. fig. 9. A. B.* (inedita) An *Polystichum abbreviatum.* DC. Fl. Franc. 2. pag. 560?

— — B. foliolis pinnatis, pinnulis discretis remotiusculis argute-serratis. *A. Filix-mas.* Hook. et Curt. *Fl. Londin. new. ser. fasc. 7. Polystichum Filix-mas.* DC. Fl. Fr. loc. cit. *Filix mas.* Lob. Ic. 812. *Filix mas non ramosa dentata.* Moris. *Hist. 3. Sect. 14. Tab. 3. fig. 6.* Plukn. *Phyt. tab. 180. fig. 4. Polypodium Filix-mas.* Schleich. et Römer *pl. exsicc. ex. Helv.* Ten. *Mem. sulle Felci; loc. cit. Tav. 1. fig. 1. A. a. b. c.*

— — C. stipite rachique nudiusculis, fronde maxima, foliolis et laciniis valde remotis undique profunde serratis apice rotundatis, indusiis reniformibus. *Polypodium Filix-mas.* Chaumet. et Poiret. *Flore medicale tom. 3. pag. 335. tab. 167.* Ten. *loc. cit. tav. 1. fig. 1. B. d.*

In nemoribus et sylvis. *Var. A.* in Aprutio et Calabria; *Var. B.* circa Neapolim: *Valle di S. Rocco, Camaldoli, Ponti rossi. Var. C.* in Aprutii ulterioris montibus: *M. Bacucco,* (Orsini).

Obs. Var. B. a typo speciei tam discedit, ut icones ad illam relata seorsim inspectae ad aliam plantam pertinere videantur. Var. C. ab eodem speciei typo magis recedit, et potius ad *A. cristatum* pertinere diceres, si in ea foliola spinulosa reperire potueris.

3. A. Filix-foemina *Willd. Polypodium Filix-Foemina* Linn. *Asplenium Filix-foemina* Spr. *Cyathaea.* Bert. *Amoenit. ital. pag. 429.* ab omnibus exclnso synonymo *Filiculae petraeae* Tabern. *ic. tab. 753.*

— — A. Fronde fere tripinnata, pinnulis oblongo-lanceolatis profunde pinnatifidis, mediis (10. lin. long. 3. lin. lat.), laciniis discretis 8-10-jugis. *Filix-Foemina* Blackw. *tav. 325. Filix-mas non ramosa pinnulis angustis raris profunde dentatis.* Moris. *Hist. 3. Sect. 14. tab. 3. fig. 8.* Ten. *Mem. sulle Felci loc. cit. tav. 1. fig. 2. A. b. c. d. e.*

— — B. fronde elata longissima, pinnulis oblongo-lincaribus subpinnatifidis vel tantum inciso-serratis (4-6-lin. long. 2-lin. lat.).

— — C. fronde minori, pinnulis pinnatifido-incisis laciniis concretis. *A. filix-foemina var.* Schleich. *pl. exsicc. ex. Helv.* An *Filix tenuissime secta ex monte Balon.* Bauh. Hist. 3. pag. 739? Ten. *Mem. sulle felci loc. cit. tav. 1. fig. 2. C.*

In nemoribus et sylvis montosis. A. *Monte Corno* (Orsini) B. *Valle di S. Rocco, Ponti Rossi. C. Valle di S. Rocco, Monte della Stella* (Giordano) et in Aprutio.

4. A. dilatatum *Willd.*

— — A. Fronde maxima, pinnulis profunde pinnati-sectis discretis 10-12-jugis. *Polypodium dilatatum.* Hoffm. *Germ. 2. p. 7. Polypod. aristatum.* Vill. *delph. 3. p. 844.* et Bellard. *Acta Taurin. tom. V. pag. 255. Polypod. cristatum.* Huds. *Angl. 417. Filix-mas ramosa pinnulis dentatis.* Ray. *synops. 124.* Pluckn. *Phytogr. 155. tab. 181. fig. 2. Filix ramosa dentata, ramulis ex pinnis longius ad invicem distantibus.* Mappi, *Alsat. pag. 506. fig. 8. Polypodium cristatum.* Hoffm. et Auctorum. *Aspidium spinulosum.* Swartz. Rom. et Schleich. *pl. exsic. ex Helv.* Ten. *loco cit. tav. 2. fig. 3. A. b.*

— — B. Fronde minori, pinnulis pinnatifido-incisis concretis. An *Filix tenuissime secta ex monte Balon.* Bauh. Hist. 3. pag. 739?

In Aprutii sylvis montosis: *Majella, Valle di S. Spirito.*

5. A. rigidum Willd.

— — A. fronde majore pedali et ultra oblongo-lanceolata, foliolis basi exquisite cordatis, apice acutiusculo, indusiis sporulisque fulvis. *A rigidum.* Bert. *Amoen. pag. 428. Polypodium fragrans.* Vill. delph. 3. pag. 843. *excl. synonymis. A. rigidum.* A. Ten. *Mem. sulle felci tav. 2. fig. 4. A. b.*

— — B. *Australe.* Pedale et ultra; fronde triangulari elongata atrovirenti, foliolis exquisite cordatis apice rotundatis, indusiis albidis, sporulis fuscis. *Ten. loc. cit. fig. 4. B. c.*

— — C. *Alpinum.* Semipedale; fronde lanceolato-contracta laete virenti utrinque attenuata, foliolis acutiusculis, indusiis sorisque lutescentibus. Sturm. *Deutchl. Fl. crypt. 2. Heft.* Ten. *loc. cit. tav. 2. fig. 4. C. d. e.*

In humentibus umbrosis. B. in Insula Caprearum. C. in Aprutii montibus: *Monte Corno, Majella.*

6. A. aculeatum *Willd.*

— — A. Fronde bipinnata, pinnulis latioribus, fere omnibus petiolatis distinctis, soris discretis. *Filix mas aculeata nostras,* et *Filix mas non ramosa.* Plukn. *tab. 179. fig. 6. tab. 180. fig. 1. 2.* (Mala quoad frondis formam, quia nimis expansam). *Filix aculeata major* Bauh. *A. aculeatum. A.* Ten. *loc. cit. tav. 3. fig. 5. A. b.*

— — B. fronde pinnata, foliolis pinnatifidis, pinnula infima reliquas subaequante, omnibus acutis confluentibus sessilibus, soris confluentibus. *Filix mas non ramosa pinnulis latis auriculatis non spinosis.* Moris. *Hist. 3. pag. 580. Sect. V. tab. 14. fig. 15.* Ten. *loc. cit. tav. 3. fig. 5. B. c.*

7. A. lobatum Willd. *Filix aculeata Lonchitidis aemula nostras.* Plukn. *Phyt. 151. tab. 180. fig. 3. Filicula petraea foemina prima.* Tabern. *Ic. tab. 753. Aspidium aculeatum B.* Bert. *Amoen. ital. 427.* Ten. *loc. cit. tav. 3. fig. 6. A. b.*

In nemoribus et sylvis: *Majella, Monte Corno, Valle di S. Rocco.*

8. A. hastulatum; fronde bipinnata, foliolis petiolatis infimis basi 3-partitis, caeteris ovato-semihastatis, omnibus serrato-aristatis, aristis inermibus, auriculis rotundatis, soris discretis, indusiis glabris reniformibus, stipite rachique paleaceo-strigosis. *Ten. Semina H. R. Neap. pro anno 1830 in notis; pag. 15.* Aspidium spinulosum. Ten. *Fl. Nap. prod. p. 48. P. dilatatum.* Ten. *Fl. part. tom. 2. p. 190. Aspidium aculeatum* A. Ten. *Fl. Nap. Prodr. app. V. pag. 30.* An *Aspidum angulare* Kit.?

In nostri regni nemoribus, et abunde in vallibus circa Neapolim: *Valle di S. Rocco, Ponti rossi, Camaldoli.*

Obs. Ab affini *A. aculeato* differt frondibus fragilibus latissimis duplo triploque majoribus, circumscriptione oblongo-lanceolata, foliolis mediis caetera non subaequantibus, sed iisdem multo longioribus (4-8-poll. long.), stipite graciliore (1 1/2-2 ped. alt.), pinnulis membranaceis non coriaceis, omnibus basi exteriori lobo ovato obtuso auctis, unde probe semihastatae dici possunt, non rhombeo-ovatae subfalcatae basi interiori tantum dente acuto truncatae; itidem ab illo pinnulis infimis

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tripartitis, aristis incrmibus non rigidis pungentibus discrepat. *A. angulare* Kit. et Will., ob frondes tripinnatas pinnulamque infimam pinnatifidam, ad aliam speciem pertinere videtur.

9. A. fragile.

In saxosis humidis Aprutii: *Majella*, *Monte Corno.*

1. Asplenium Adianthum nigrum.

In locis umbrosis et sylvis humidis, frequens.

2. A. Ruta muraria.

Inter rimas saxorum montium Typhatinorum: *Formicola;* Dauniae: *Gargano;* Samnii: *Matese;* Aprutii: *Monte Corno.*

3. A. tenuifolium; stipite glaberrimo, frondibus oblongo-ovatis vel oblongo-lanceolatis, inferne bipinnatis superne pinnatis, pinnulis alternis divaricatis cuneiformibus 2-3-fidis, laciniis linearibus angustis apice 2-3-dentato-incisis, soris linearibus subrotundisque lacinia demum latioribus. *Guss. pl. rar. p. 376. tab. 65.* (sub nomine *A. angustifolii*).

In rupibus humidis alpinis Aprutii: *Majella, valle delle Cannelle e dell' Inferno* (Guss.), *Grotta Caprara*, *Monte Corno*, *ad Ara pietra.*

4. A. fontanum R. Br. *Polypodium fontanum* L.

In Aprutii montibus: *Majella.*

5. A. Halleri R. Br. *Aspidum fontanum* Swartz.

In nemoribus Lucaniae et Calabriae.

6. A. obovatum. *Viviani novar. sp. diag. ad calcem. Florae Lybic. pag. 68. Spr. Syst. 4. pag. 88. Guss. pl. rar. p. 376. tab. 64.*

In saxosis humidis et ad rupes Calabriae: *Reggio;* (Gussone) *Rogliano* (Thomas); Insulae Inarimes; Campaniae et Aprutii: *Lave dell' Arso; promontorio di Cuma, Monte Corno.*

7. A. Trichomanes.

In muris et rupibus umbrosis humidis frequens.

8. A. viride *Huds.*

In glareosis alpinis Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini), *Monte Corno.*

1. Scolopendrium officinale Smith. *Asplenium Scolopendrium* L.

In humidis umbrosis obvium.

2. S. Hemionitis Cav. *Asplenium* L.

— — B. Foliis multifidis. *Phillis, seu lingua cervina crispa, folio multifido, ramosa.* Pluk. *phytogr. tab. 284. f. 2.*

In muris humidis; et ad gulas puteorum: *Paludi all' Orto del Conte fuori porta Nolana. B. alla Cava, nelle arcate esterne del convento de' Cappuccini.*

1. Pteris aquilina.

In campis sterilibus communis.

2. P. cretica.

In muris et sylvis humidis: *Valletta delle Pozzelle; mura esterne settentrionali dell' Istituto Veterinario, strada da Soccavo a fuori grotta.*

3. P. longifolia.

In vaporariis Insulae Inarimes: *Fumarole di Frasso; Stufe dei Cacciotti.*

1. Woodwardia radicans Swartz.

In vallibus umbrosis Surrentii: *tra Sorrento ed il Piano.*

1. Adianthum Capillus veneris.

Ad fontes, ad stillicidia umbrosa, et in cryptis.

2. A. odorum DC. *A. fragrans.* Viv. *frag. 9. t. 11. f. 2. Polypodium fragrans.* Desf. atl. 2. p. 257. non Lin. *Cheilanthes odora* Swart.

Marsileaceae.

1. Salvinia natans.

In aquis limpidis lente fluentibus: *Fondi.*

1. Marsilea pubescens; foliis quaternis integerrimis pubescentibus, fructibus sessilibus aggregatis villosis. *Ten. Fl. nap. prodr. sup. 1. pag. 70. Synopsis* ad calcem *App. prim. Cat. H. R. Neap. edit. alt. 1819. pag. 67.*

In inundatis Japygiae: *Oliveto di S. Basile, Bosco di S. Leonardo tra Taranto e Pisticci* (Rosano).

Licopodiaceae.

1. Lycopodium denticulatum.

In nemoribus et sylvis obvium.

SYLLOGES FINIS.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

CONSPECTUS GENERUM, ET SUMMA SPECIERUM PLANTARUM VASCULARIUM FLORAE NEAPOLITANAE, JUXTA NATURALES ORDINES.

DICOTYLEDONEÆ, seu EXOGENÆ DC.

I. *Ranunculaceae.*

s.g.	G.		S.	s.sp.
	1	Myosurus	1	
	2	Actaea	1	
	3	Paeonia	3	
	4	Delphinium	7	
	5	Aconitum	1	
	6	Aquilegia	2	
	7	Nigella	2	
	8	Anemone	8	
	9	Clematis	6	
	10	Thalictrum	8	
	11	Adonis	3	
	12	Ranunculus	38	
	13	Helleborus	3	
14	14	Trollius	1	84

II. *Berberideae.*

1	1	Berberis	1	1

III. *Nymphaeaceae.*

	1	Nymphaea	1	
2	2	Nuphar	1	2

IV. *Papaveraceae.*

	1	Hypecoum	2	
	2	Papaver	9	
3	3	Chelidonium	2	13

V. *Fumariaceae.*

	1	Corydalis	4	
2	2	Fumaria	5	9

VI. *Cruciferae.*

	1	Myagrum	1	
	2	Neslia	1	
	3	Rapistrum	2	
	4	Bunias	1	
	5	Calepinia	1	
	6	Cakile	2	
	7	Senebiera	1	
	8	Raphanus	3	
	9	Clypeola	1	
	10	Riscutella	8	
	11	Isatis	3	
	12	Iberis	6	
	13	Hutchinsia	3	
	14	Thesdalia	2	
	15	Lepidum	7	
	16	Cochlearia	1	
	17	Aethionema	1	
	18	Thlaspi	1	
	19	Camelina	1	
	20	Draba	5	
	21	Alyssum	9	
	22	Berteroa	2	
	23	Aubrietia	1	
	24	Vesicaria	1	
	25	Lunaria	2	
	26	Dentaria	5	
	27	Cardamine	12	
	28	Sysymbryum	9	
	29	Erysymum	6	
	30	Barbarea	4	
22	31	Nasturtium	4	109
22	32	Cheiranthus	1	109
	33	Matthiola	5	
	34	Hesperis	5	
	35	Arabis	13	
	36	Turritis	1	
	37	Moricandia	1	
	38	Diplotaxis	6	
	39	Brassica	10	
40	40	Sinapis	8	156

VII. *Capparideae.*

1	1	Capparis	3	3

VIII. *Cistineae.*

	1	Cistus	6	
2	2	Helianthemum	23	29

IX. *Violariae.*

1	1	Viola	14	14

X. *Resedaceae.*

1	1	Reseda	8	8

XI. *Droseraceae.*

1	1	Parnassia	1	1

XII. *Polygaleae.*

1	1	Polygala	10	10

XIII. *Frankeniaceae.*

1	1	Frankenia	4	4

XIV. *Caryophylleae.*

	1	Holosteum	1	
	2	Sagina	2	
	3	Moenchia	1	
	4	Mollia	1	
	5	Velezia	1	
	6	Drypis	1	
	7	Mochringia	1	
	8	Gypsophyla	6	
	9	Saponaria	3	
	10	Dianthus	14	
	11	Silene	37	
	12	Cucubalus	1	
	13	Stellaria	7	
	14	Arenaria	21	
	15	Cerastium	16	
	16	Spergula	4	
17	17	Lychnis	8	125

XV. *Lineae.*

1	1	Linum	16	16

XVI. *Malvaceae.*

88	1	Malope	1	475
83	2	Malva	10	475
	3	Althaea	3	
	4	Lavatera	8	
	5	Hibiscus	2	
6	6	Sida	1	25

XVII. *Tiliaceae.*

1	1	Tilia	2	2

XVIII. *Hypericineae.*

	1	Hypericum	13	
2	2	Androsaemum	1	14

XIX. *Acerineae.*

1	1	Acer	8	8

XX. *Ampelideae.*

1	1	Vitis	1	1

XXI. *Geraniaceae.*

	1	Erodium	14	
2	2	Geranium	22	36

XXII. *Balsamineae.*

1	1	Impatiens	1	1

XXIII. *Oxalideae.*

1	1	Oxalis	3	3

XXIV. *Rutaceae.*

	1	Dictamnus	1	
	2	Ruta	3	
	3	Tribulus	1	
4	4	Peganum	1	6

XXV. *Coriarieae.*

1	1	Coriaria	1	1

XXVI. *Celastrineae.*

	1	Ilex	1	
	2	Evonymus	3	
3	3	Staphylea	1	5

XXVII. *Rhamneae.*

	1	Rhamnus	7	
	2	Zizyphus	1	
3	3	Paliurus	1	9

XXVIII. *Terebinthaceae.*

114	1	Rhus	2	586
114	2	Pistacia	2	586
2				4

XXIX. *Leguminosae.*

	1	Ceratonia	1	
	2	Anagyris	2	
	3	Cercis	1	
	4	Spartium	1	
	5	Cytisus	16	
	6	Genista	13	
	7	Ulex	1	
	8	Adenocarpus	1	
	9	Ononis	16	
	10	Anthyllis	5	
	11	Lupinus	6	
	12	Orobus	11	
	13	Lathyrus	24	
	14	Pisum	1	
	15	Vicia	27	
	16	Ervum	8	
	17	Colutea	1	
	18	Biserrula	1	
	19	Liquiritia	1	
	20	Glycyrrhiza	1	
	21	Coronilla	7	
	22	Ornithopus	4	
	23	Hyppocrepis	5	
	24	Securigera	1	
	25	Scorpiurus	3	
	26	Hedysarum	2	
	27	Onobrychis	5	
	28	Galega	1	
	29	Oxytropis	4	
	30	Astragalus	12	
	31	Melilotus	9	
	32	Psoralea	1	
	33	Trifolium	50	
	34	Dorycnium	4	
	35	Lotus	13	
	36	Trigonella	4	
37	37	Medicago	36	299

XXX. *Rosaceae.*

	1	Alchemilla	4	
	2	Sanguisorba	1	
	3	Sibbaldia	1	
	4	Spallanzania	1	
	5	Agrimonia	2	
	6	Mespilus	9	
	7	Pyrus	11	
	8	Cydonia	1	
	9	Prunus	9	
	10	Spiraea	3	
	11	Rosa	13	
	12	Rubus	11	
	13	Fragaria	2	
	14	Potentilla	21	
	15	Geum	4	
	16	Dryas	1	
17	17	Poterium	3	97

XXXI. *Myrtaceae.*

	1	Phyladelphus	1	
	2	Myrtus	1	
3	3	Punica	1	3

XXXII. *Cucurbitaceae.*

	1	Momordica	1	
2	2	Bryonia	2	3

XXXIII. *Onagrariae.*

185	1	Circaea	2	100

© Orto Botanico di Napoli, Italy

185	2	Isnardia	1	1001	
	3	Trapa	1		
4	4	Epilobium	11	15	
		XXIV.			
		Halorageae.			
	1	Hippuris	1		
	2	Callitriche	5		
3	3	Myriophyllum	2	8	
		XXXV.			
		Lythrariae.			
	1	Lythrum	4		
2	2	Peplis	1	5	
		XXXVI.			
		Tamariscineae.			
1	1	Tamarix	3	3	
		XXXVII.			
		Portulaceae.			
	1	Montia	1		
2	2	Portulaca	1	2	
		XXXVIII.			
		Paronychiae.			
	1	Polycarpon	1		
	2	Paronichia	4		
	3	Illecebrum	1		
	4	Achyranthes	1		
	5	Corrigiola	1		
6	6	Schleranthus	2	10	
		XXXIX.			
		Crassulaceae.			
	1	Buillarda	1		
	2	Crassula	2		
	3	Cotyledon	2		
	4	Sedum	24		
5	5	Sempervivum	4	32	
		XL.			
		Ficoideae.			
	1	Mesembrianthemum	2		
2	2	Aizoon	1	3	
		XLI.			
		Grossularieae.			
1	1	Ribes	4	4	
		XLII.			
		Saxifrageae.			
	1	Adoxa	1		
	2	Saxifraga	22		
3	3	Chrysosplenium	2	25	
		XLIII.			
		Cacteae.			
1	1	Opuntia	2	2	
		XLIV.			
		Umbelliferae.			
	1	Eryngium	6		
	2	Hydrocotyle	1		
	3	Echinophora	2		
	4	Sanicula	1		
	5	Astrantia	3		
	6	Bupleurum	13		
	7	Caucalis	10		
	8	Daucus	11		
	9	Ammi	3		
	10	Conium	1		
215	11	Selinum	5	1102	
215	12	Athamantha	4	1102	
	13	Meum	3		
	14	Foeniculum	2		
	15	Peucedanum	1		
	16	Cachrys	7		
	17	Ferula	7		
	18	Laserpitium	3		
	19	Tordylium	4		
	20	Heracleum	3		
	21	Angelica	3		
	22	Imperatoria	1		
	23	Ligusticum	8		
	24	Aethusa	1		
	25	Sium	5		
	26	Brignolia	1		
	27	Sison	5		
	28	Oenanthe	9		
	29	Coriandrum	1		
	30	Biforis	1		
	31	Scandix	3		
	32	Myrrhis	6		
	33	Chaerophyllum	5		
	34	Seseli	8		
	35	Thapsia	3		
	36	Apium	2		
	37	Pastinaca	3		
	38	Smyrnium	3		
	39	Physospermum	1		
	40	Pimpinella	5		
41	41	Tragium	3	166	
		XLV.			
		Caprifoliaceae.			
	1	Cornus	2		
	2	Lonicera	6		
	3	Hedera	1		
	4	Viburnum	3		
5	5	Sambucus	3	15	
		XLVI.			
		Lorantheae.			
	1	Loranthus	1		
2	2	Viscum	1	2	
		XLVII.			
		Rubiaceae.			
	1	Sherardia	1		
	2	Asperula	10		
	3	Galium	27		
	4	Valantia	3		
	5	Rubia	5		
6	6	Cruciancella	4	50	
		XLVIII.			
		Valerianeae.			
	1	Centranthus	3		
	2	Valeriana	7		
3	3	Fedia	11	21	
		XLIX.			
		Dipsaceae.			
	1	Dipsacus	3		
2	2	Scabiosa	19	22	
		L.			
		Cichoraceae.			
	1	Geropogon	1		
	2	Tragopogon	5		
	3	Urospermum	2		
	4	Scorzonera	10		
	5	Sonchus	7		
	6	Lactuca	5		
	7	Chondrilla	1		
	8	Prenanthes	3		
	9	Leontodon	7		
	10	Apargia	12		
	11	Thrincia	3		
	12	Hyoseris	3		
	13	Hedypnois	4		
	14	Picris	5		
	15	Helmintia	2		
	16	Hieracium	26		
	17	Crepis	8		
274	18	Borkausia	6	1378	
274	19	Andryala	2	1377	
	20	Seriola	3		
	21	Hypochaeris	5		
	22	Tolpis	3		
	23	Lapsana	1		
	24	Rhagadiolus	2		
	25	Zacyntha	1		
	26	Cichorium	4		
27	27	Scolymus	3	134	
		LI.			
		Corymbiferae.			
	1	Bidens	2		
	2	Cacalia	2		
	3	Eupatorium	1		
	4	Chrysocoma	1		
	5	Santolina	4		
	6	Othanthus	1		
	7	Balsamita	1		
	8	Artemisia	9		
	9	Xeranthemum	2		
	10	Gnaphalium	16		
	11	Micropus	1		
	12	Evax	2		
	13	Carpesium	1		
	14	Conyza	7		
	15	Erigeron	4		
	16	Senecio	17		
	17	Cineraria	6		
	18	Solidago	1		
	19	Aster	2		
	20	Inula	9		
	21	Arnica	3		
	22	Doronicum	1		
	23	Tussilago	3		
	24	Bellis	4		
	25	Chrysanthemum	6		
	26	Pyrethrum	6		
	27	Anthemis	20		
	28	Achillea	10		
	29	Buphthalmum	2		
	30	Helianthus	1		
31	31	Calendula	5	150	
		LII.			
		Cynarocephalae.			
	1	Carlina	6		
	2	Onopordon	4		
	3	Cynara	1		
	4	Onobroma	2		
	5	Atractylis	2		
	6	Lappa	2		
	7	Carduus	14		
	8	Sylibum	1		
	9	Cirsium	18		
	10	Serratula	2		
	11	Sthaelina	1		
	12	Pteronia	1		
	13	Centaurea	37		
	14	Galactites	1		
15	15	Echinops	3	95	
		LIII.			
		Lobeliaceae.			
1	1	Lobelia	1	1	
		LIV.			
		Campanulaceae.			
	1	Campanula	26		
	2	Prismatocarpus	4		
	3	Phytheuma	1		
	4	Trachelium	1		
5	5	Iasione	1	33	
		LV.			
		Vaccineae.			
1	1	Vaccinium	1	1	
		LVI.			
		Ericineae.			
	1	Erica	3		
3	2	Arbutus	2	8	
357	3	Pyrola	3	1800	
357		**LVII.**		1800	
		Monotropeae.			
1	1	Monotropa	1	1	
		LVIII.			
		Ebenaceae.			
1	1	Dyospyros	1	1	
		LIX.			
		Jasmineae,			
	1	Jasminum	1		
	2	Ligustrum	1		
	3	Phyllirea	6		
	4	Olea	1		
5	5	Fraxinus	5	14	
		LX.			
		Apocyneae.			
	1	Vinca	2		
	2	Nerium	1		
	3	Periploca	1		
	4	Cynanchum	4		
5	5	Asclepias	1	13	
		LXI.			
		Gentianeae.			
	1	Exacum	1		
	2	Menyanthes	1		
	3	Villarsia	1		
	4	Erythraea	5		
	5	Gentiana	14		
6	6	Chlora	3	25	
		LXII.			
		Convolvulaceae.			
	1	Convolvulus	13		
	2	Cressa	1		
3	3	Cuscuta	5	19	
		LXIII.			
		Borragineae.			
	1	Heliotropium	1		
	2	Myosotis	7		
	3	Rochelia	1		
	4	Lithospermum	8		
	5	Anchusa	6		
	6	Cynoglossum	7		
	7	Pulmonaria	3		
	8	Symphytum	3		
	9	Cerinthe	4		
	10	Onosma	3		
	11	Asperugo	1		
	12	Lycopsis	4		
	13	Borago	1		
14	14	Echium	10	59	
		LXIV.			
		Solanaceae.			
	1	Verbascum	24		
	2	Datura	1		
	3	Hyoscyamus	4		
	4	Atropa	1		
	5	Mandragora	1		
	6	Physalis	5		
	7	Solanum	5		
8	8	Lycium	3	40	
		LXV.			
		† *Sesameae.*			
1	1	Sesamum	1	1	
		LXVI.			
		Antirrhineae.			
	1	Linaria	18		
401	2	Antirrhinum	5	1969	

© Orto Botanico di Napoli, Italy

401	3	Scrophularia	9	1969	
	4	Digitalis	2		
5	5	Celsia	1	35	
		LXVII.			
		Orobancheae.			
1	1	Orobanche	12	12	
		LXVIII.			
		Rhinanthaceae.			
	1	Veronica	27		
	2	Euphrasia	7		
	3	Bartsia	3		
	4	Rhinanthus	1		
	5	Alectorolophus	1		
	6	Melampyrum	5		
7	7	Pedicularis	6	50	
		LXIX.			
		Labiatae.			
	1	Ziziphora	1		
	2	Lycopus	2		
	3	Rosmarinus	1		
	4	Salvia	17		
	5	Ajuga	9		
	6	Teucrium	12		
	7	Satureia	10		
	8	Hyssopus	1		
	9	Nepeta	4		
	10	Lavandula	4		
	11	Sideritis	4		
	12	Mentha	11		
	13	Lamium	10		
	14	Galeobdolon	1		
	15	Galeopsis	4		
	16	Glechoma	1		
	17	Betonica	4		
	18	Stachys	16		
	19	Marrubium	6		
	20	Ballota	1		
	21	Leonurus	1		
	22	Phlomis	5		
	23	Clinopodium	1		
	24	Origanum	4		
	25	Thymus	17		
	26	Melissa	3		
	27	Melittis	2		
	28	Scutellaria	4		
	29	Prunella	2		
30	30	Prasium	1	150	
		LXX.			
		Verbenaceae.			
	1	Verbena	2		
	2	Zapania	1		
3	3	Vitex	1	4	
		LXXI.			
		Acanthaceae.			
1	1	Acanthus	2	2	
		LXXII.			
		Lentibulariae.			
	1	Pinguicula	2		
2	2	Utricularia	2	4	
		LXXIII.			
		Primulaceae.			
	1	Androsace	2		
	2	Primula	6		
	3	Soldanella	1		
	4	Cyclamen	2		
	5	Hottonia	1		
	6	Coris	1		
	7	Samolus	1		
	8	Lysimachia	3		
	9	Anagallis	3		
10	10	Glaux	1	22	
		LXXIV.			
		Globularieae.			
461	1	Globularia	3	2260	3

461		**LXXV.**		2260	
		Plumbagineae.			
	1	Plumbago	1		
	2	Armeria	5		
3	3	Statice	11	17	
		LXXVI.			
		Plantagineae.			
1	1	Plantago	22	22	
		LXXVII.			
		Amaranthaceae.			
1	1	Amaranthus	7	7	
		LXXVIII.			
		Chenopodieae.			
	1	Salicornia	4		
	2	Polycnemum	1		
	3	Camphorosma	1		
	4	Herniaria	5		
	5	Chenopodium	16		
	6	Beta	3		
	7	Salsola	5		
	8	Atriplex	10		
	9	Phytolacca	1		
10	10	Theligonum	1	47	
		LXXIX.			
		Polygoneae.			
	1	Rumex	18		
2	2	Polygonum	17	35	
		LXXX.			
		Thymelae.			
	1	Daphne	6		
2	2	Passerina	3	9	
		LXXXI.			
		Laurineae.			
1	1	Laurus	1	1	
		LXXXII.			
		Santalaceae.			
	1	Thesium	6		
2	2	Osyris	1	7	
		LXXXIII.			
		Eleagneae.			
1	1	Hyppophae	1	1	
		LXXXIV.			
		Cytineae.			
1	1	Cytinus	1	1	
		LXXXV.			
		Aristolochiae.			
	1	Asarum	1		
2	2	Aristolochia	5	6	
		LXXXVI.			
		Euphorbiaceae.			
	1	Euphorbia	38		
	2	Croton	1		
	3	Ricinus	2		
	4	Mercurialis	1		
	5	Andrachne	1		
6	6	Buxus	1	44	
		LXXXVII.			
		Urticaceae.			
493	1	Ficus	1	2456	

493	2	Urtica	4	2456	
	3	Parietaria	4		
	4	Ambrosia	1		
	5	Xanthium	2		
6	6	Humulus	1	13	
		LXXXVIII.			
		Amentaceae.			
	1	Ulmus	2		
	2	Celtis	1		
	3	Alnus	2		
	4	Quercus	18		
	5	Corylus	1		
	6	Fagus	1		
	7	Castanea	1		
	8	Betula	1		
	9	Carpinus	3		
	10	Ostrya	1		
	11	Platanus	3		
	12	Salix	15		
13	13	Populus	4	52	
		LXXXIX.			
		Coniferae.			
	1	Pinus	6		
	2	Abies	1		
	3	Cupressus	1		
	4	Juniperus	7		
5	5	Ephedra	1	16	
		XC.			
		Taxeae.			
1	1	Taxus	1	1	
		MONOCOTYLEDONEAE, SEU ENDOGENAE PHANEROGAMAE DC.			
		XCI.			
		Hydrocharideae.			
	1	Butomus	1		
2	2	Hydrocharis	1	2	
		XCII.			
		Alismaceae.			
	1	Frig'ochin	2		
	2	Damasonium	1		
3	3	Alisma	3	6	
		XCIII.			
		Potameae.			
	1	Ruppia	1		
	2	Potamogeton	10		
	3	Zostera	1		
	4	Zannichellia	1		
5	5	Phucagrostis	1	14	
		XCIV.			
		Canneae.			
1	1	Canna	1	1	
		XCV.			
		Orchideae.			
	1	Orchis	38		
	2	Serapias	3		
	3	Ophrys	13		
	4	Epipactis	6		
	5	Neottia	3		
6	6	Limodorum	1	64	
		XCVI.			
		Irideae.			
	1	Ixia	4		
	2	Gladiolus	3		
	3	Morea	1		
5	4	Iris	9	24	
540	5	Crocus	7	2649	

540		**XCVII.**		2649	
		Amaryllideae.			
	1	Galanthus	1		
	2	Narcissus	7		
	3	Pancratium	1		
4	4	Sternbergia	2	11	
		XCVIII.			
		Asparageae.			
	1	Asparagus	5		
	2	Convallaria	1		
	3	Streptopus	1		
	4	Paris	1		
	5	Ruscus	3		
	6	Tamus	1		
7	7	Smilax	2	14	
		XCIX.			
		Liliaceae.			
	1	Allium	31		
	2	Lilium	2		
	3	Fritillaria	2		
	4	Tulipa	2		
	5	Ornithogalum	17		
	6	Scilla	5		
	7	Hyacynthus	8		
	8	Asphodelus	5		
9	9	Anthericum	1	73	
		C.			
		Colchicaceae.			
	1	Colchicum	5		
2	2	Veratrum	2	7	
		CI.			
		Junceae.			
	1	Juncus	19		
2	2	Luzula	6	25	
		CII			
		Palmae.			
1	1	Chamaerops	1	1	
		CIII.			
		Aroideae.			
	1	Kernera	1		
	2	Arum	6		
	3	Arisarum	1		
4	4	Ambrosinia	1	9	
		CIV.			
		Thyphaceae.			
1	1	Typha	3	3	
		CV.			
		Cyperaceae.			
	1	Cladium	1		
	2	Cyperus	13		
	3	Schoenus	3		
	4	Fimbristylis	1		
	5	Scirpus	9		
	6	Eriophorum	2		
	7	Sparganium	2		
8	8	Carex	42	73	
		CVI.			
		Graminaceae.			
	1	Psilurus	1		
	2	Anthoxanthum	1		
	3	Lygeum	1		
	4	Nardus	1		
	5	Alopecurus	5		
	6	Phleum	6		
	7	Polypogon	2		
	8	Chilochloa	3		
578	9	Achnodonton	2	1863	

© Orto Botanico di Napoli, Italy

578	10	Phalaris	7	2865
	11	Echinaria	1	
	12	Crypsis	3	
	13	Sesleria	4	
	14	Gastridium	2	
	15	Chrysurus	4	
	16	Cynosurus	1	
	17	Melica	4	
	18	Lappago	1	
	19	Dineba	1	
	20	Dactylis	3	
	21	Briza	6	
	22	Beckmannia	1	
	23	Koeleria	5	
	24	Lagurus	1	
	25	Milium	3	
	26	Panicum	5	
	27	Setaria	3	
	28	Digitaria	3	
	29	Cynodon	1	
	30	Eleusyne	1	
	31	Airopsis	1	
	32	Aira	7	
578	33	Agrostis	8	2865
578	34	Poa	19	2865
	35	Danthonia	1	
	36	Festuca	30	
	37	Bromus	25	
	38	Trisetum	8	
	39	Avena	11	
	40	Arundo	9	
	41	Stipa	5	
	42	Saccharum	2	
	43	Rottboella	5	
	44	Elymus	1	
	45	Hordeum	6	
	46	Secale	2	
	47	Triticum	18	
	48	Lolium	5	
	49	Heteropogon	1	
	50	Andropogon	4	
	51	Holcus	3	
40	52	Aegylops	4	257
		CVII.		
		Lemnaceae.		5
631	1	Lemna	5	3127
631		**Monocotyledoneae, seu endogenae cryptogamae DC.**		3127
		CVIII.		
		Characeae.		
1	1	Chara	4	4
		CIX.		
		Equisetaceae.		
1	1	Equisetum	6	6
		CX.		
		Filices.		
	1	Ophyoglossum	2	
	2	Botrychium	1	
633	3	Osmunda	1	3137
633	4	Ceterach	1	3137
	5	Grammitis	1	
	6	Polypodium	2	
	7	Aspidium	8	
	8	Asplenium	7	
	9	Scolopendrium	2	
	10	Pteris	3	
	11	Woodwardia	1	
12	12	Adianthum	2	31
		CXI.		
		Marsiliaceae.		
1		Salvinia	1	
2	2	Marsilea	1	2
		CXII.		
		Lycopodiaceae.		1
1				3171
648	1	Lycopodium	1	(1)

(1) Ex recensione cl. J. *Sadler* (*De filicibus Hungariae:* Budae 1830) In toto orbe hucdum detectae plantae vasculosae numerantur..... 42491
— Europa..... 6500
— Gallia (excepta Corsica) 3881
— Germania cum Helvetia, Hollandia et Belgio..... 3669
— Italia cum Corsica..... 3572
— Hungaria cum Dalmatia, Croatia, Transylvania et insulis dalmaticis..... 3318
— Hispania et Lusitania..... 5120
— Graecia..... 2363
— Brittannia..... 1580
— Scandinavia, Daniam, Sveciam, Norvegiam, Finlandiam et Lapponiam, complectens..... 1365

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ENUMERATIO ICONUM

FLORAE NEAPOLITANAE.

(*N.B.* Plantae quarum icones exhibentur sunt num. 365. Icones jam evulgatae, a tab. 1. ad tab. 180, sunt num. 217.)

Tab. fig.

1 — Veronica Buxbaumii.
2 — Salvia Tenorii *Spr.* (sub nomine *S. Barrelieri* Ten.)
3 — Ixia purpurascens.
4 — Morea fugax *Ten.* (sub nom. *Iridis.* An *I. Sysyrinchium* L.).
5 — Beckmannia crucaeformis *Host.*
6 — Hakea lanigera (*exotica*).
7 — Scabiosa columbaria *Lin.* sub nomine *S. Columnae* Ten.
8 — Scabiosa ceratophylla.
9 — Asperula tomentosa.
10 — Rubia Bocconi *Petagn.*
11 — Anchusa hybrida.
12 — Echium calycinum *Viv.* (sub nomine *E. prostrati* Ten.)
13 — Primula Columnae (*P. suaveolens* Bert. *P. inflata* Lehm.)
14 — Palinuri *Petagn.*
15 — Convolvulus italicus *R.* et *S.* (sub nomine *C. hirsuti* Ten.).
16 — Campanula trichocalycina.
17 — — obliquifolia.
18 — — foliosa.
19 — Prismatocarpus hirtus.
20 — — falcatus.
21 — Verbascum longifolium.
22 — — niveum.
23 — — rotundifolium.
24 — Ligusticum garganicum.
25 — Athamantha sicula L. (sub nomine *Bubonis garganici* Ten.).
26 — Narcissus unicolor.
27 — — praecox.
28 — Allium carneum *var.* (*A. Tenorii* Spr.)
29 — — majale.
30 — — tenuiflorum.
31 — — pendulinum.
32 — Tulipa praecox.
33 — Ornithogalum exscapum.
34 — — montanum *Cyr.*
35 — Polygonum elegans.
36 — Ruta divaricata.
37 — Dianthus Bisignani.
38 — Silene inflata var. *angustifolia* (sub nomine *Cucubali angustifolii* Ten.).

Tab. fig.

39 — Silene sericea *All.* (sub nomine *S. canescentis* Ten.)
40 — Sedum Notarjanni.
41 — — rufescens.
42 — Euphorbia italica *Lam.* (sub nomine *E. neapolitanae* Ten.)
43 — — ceratocarpa.
44 — Potentilla calabra.
45 — — Detommasi.
46 — — apennina.
47 — Helianthemum viride.
48 — Clematis Flammula B. *DC.* (sub nomine *C. fragrantis* Ten.)
49 — Ranunculus bullatus B. *Lin.*
50 — — brutius.
51 — Sideritis brutia.
52 — Lamium flexuosum.
53 — Stachys polystachya.
54 — — salviaefolia.
55 — Mentha pyramidalis.
56 — — macrostachya.
57 — Phlomis ferruginea.
58 — Linaria reflexa Desf. (sub nomine *Antirrhini.*)
59 — — acutangula (sub nomine *Antirrhini*).
60 — Alyssum rupestre.
61 — Biscutella maritima
62 — Brassica Gravinae.
63 — Erodium Gussoni.
64 — Malva Alcea L. *var. B.* (sub nomine *M. alceoides* Ten.)
65 — Lavatera neapolitana.
66 — Genista anxantica.
67 — Ononis oligophylla.
68 — Orobus variegatus.
69 — Hippocrepis glauca.
70 — Hieracium Columnae (sub nomine *Apargiae lucidae* Ten.).
71 — Apargia cichoracea.
72 — — saxatilis.
73 — Hedypnois tubaeformis.
74 — Crepis lacera.
75 — Cirsium strictum (sub nomine *Cnici.*)
76 — Conyza limonifolia *Smith* (sub nomine *C. candidae* Willd.
77 — — geminiflora (*C. Tenorii* Spr.).
78 — Senecio foeniculaceus.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Tab.	fig.	
79	—	Doronicum Columnae.
80	—	Pyrethrum tenuifolinm *Ten.* non *Willd.*
81	—	Anthemis Barrelieri.
82	—	— petraea.
83	—	Achillea punctata.
84	—	Centaurea deusta.
85	—	— ceratophylla.
86	—	Orchis pseudo-sambucina.
87	—	— provincialis *Balb.* (sub nomine *O. Cyrilli* Ten.).
88	—	— pauciflora.
89	—	— quadripunctata *Cyr.*
90	—	— Nicodemi *Cyr.*
91	—	— longibracteata *Biv.* (sub nomine *O. fragrantis* Ten.).
92	—	Ophrys fusca *Ten.* an *Willd?*
93	—	— tenthredinifera *Willd.* (*O. Tenoreana* Lindl.)
94	—	— grandiflora.
95	—	— ciliata *Biv.*
96	—	— exaltata.
97	—	— pulla *Cyr.*
98	—	Helleborine longipetala.
99	—	Alnus cordifolia.
100	—	Acer neapolitanum.
101	—	Cyperus aureus.
102	1	Agrostis frondosa *Ten.* non *Poiret.*
—	2	Airopsis pulchella.
103	1	Sesleria nitida.
—	2	Phleum ambiguum.
104	1	Bromus cincinnatus.
—	2	Triticum Barrelieri (sub nomine *Bromi loliacei* Ten.)
105	—	Bromus asperrimus.
106	—	Bromus jubatus.
107	—	Trisetum aureum.
108	—	Arundo collina *Ten.* (an *A. mauritanica* Desf?)
109	—	Globularia bellidifolia.
110	—	Asperula flaccida.
111	—	— palustris.
112	1	Plantago sericea *Kit.* (sub nomine *P. capitatae* Ten.)
—	2	— eriostachya.
113	—	— brutia.
114	—	Lithospermum rosmarinifolinm.
115	—	Lycopsis variegata *Linn.* (sub nomine *L. bullatae. Cyr.*)
116	—	Cynoglossum Columnae.
117	—	— magellense.
118	—	Cyclamen neapolitanum.
119	—	Campanula fragilis *Cyr.*
120	—	— Tenorii *Moretti* et *DC.* (sub nomine *C. Rosani* Ten.)
121	—	Convolvulus Imperati *Vahl.*
122	—	Verbascum angustifolium.
123	—	Rhamnus pusillus.
124	—	Hydrocotyle natans *Cyr.*
125	—	Bupleurum cernuum.
126	—	— trifidum.
127	—	Sison flexuosum.
128	—	— Thomasii.
129	—	Myrrhys hybrida (sub nomine *Chaerophylli.*)
130	—	Chaerophyllum magellense.
131	—	Caucalis purpurea.

Tab.	fig.	
132		Ferula neapolitana.
133	—	— Barrelieri.
134	—	Seseli polyphyllum.
135	—	Hyacinthus ciliatus *Cyr.*
136	—	— trifoliatus.
137	1	Allium neapolitanum *Cyr.*
—	2	— ciliatum *Cyr.*
138	1	Dianthus longicaulis.
—	2	Colchicum neapolitanum.
139	1	Sedum magellense.
—	2	— rostratum.
140	1	Cerastium campanulatum *Viv.* (sub nomine *C. praecocis.*)
—	2	— samnianum *Dec.* (sub nomine *C. longifolii.*)
141	1	— hirsutum.
—	2	— Scarani.
142	—	Lythrum Graefferi.
143	1	Euphorbia Baselicis.
—	2	— caespitosa.
144	—	Prunus Cocomilia.
145	—	Helianthemum Barrelieri.
146	—	Ranunculus garganicus B. (Exemplaria quaedam *R. Thomasii* nomine inscripta evulgata fuere).
147	—	— velutinus.
148	—	— neapolitanus.
149	1	Adonis distorta.
—	2	Ranunculus brevifolius *Ten.* (sub nomine *R. brachyphylli.*)
150	—	Helleborus Bocconi.
151	1	Satureja consentina.
—	2	— graeca *Linn.*
—	3	— juliana *Linn.*
—	4	— tenuifolia.
152	—	Lamium longiflorum.
153	1	— Columnae *Ten.* (sub nomine *L. rugosi.*)
—	2	— bifidum *Cyr.*
254	—	Marrubium apulum.
155	1	Thymus acynoides.
—	2	Satureja cuneifolia.
—	3	Thymus virgatus.
156	—	Mentha serotina.
157	1	— urticaefolia.
—	2	— macrostachya D. (sub nomine *M. neglectae.*)
158	—	— Rosani.
159	1	Linaria speciosa.
—	2	— pallida.
160	1	Iberis Tenoreana *Dec.*
—	2	Hutchinsia stylosa (sub nomine *Iberidis*).
161	1	Alyssum diffusum.
—	2	— cuneifolium.
162	1	Biscutella Columnae.
—	2	— incana.
163	—	Hesperis heterophylla.
164	1	Arabis nivalis *Guss.*
—	2	— collina.
—	3	— collina B. (A. rosea *Dec.*)
165	—	Brassica incana.
166	—	Geranium villosum.
167	1	— nemorosum.
—	2	Ervum lentoides.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Tab.	fig.	
168	—	Lavatera ambigua *Dec.* (sub nomine *L. sylvestris* Cyr.)
169	1	Ononis Dehnhardtii.
—	2	— diffusa.
170	—	Orobus Jordani.
171	1	Astragalus sirinicus.
—	2	Genista depressa.
172	1	Vicia triflora.
—	2	Ervum uniflorum.
173	—	Vicia polysperma.
174	—	— ochroleuca.
175	1	Lathyrus alatus.
—	2	— dubius.
176	1	Melilotus neapolitana.
—	2	— longifolia.
—	3	— rotundifolia.
177	1	Trifolium tenuiflorum.
—	2	— brutium.
—	3	— tenuifolium.
178	1	Medicago Tenoreana *Dec.* (sub nomine *M. cancellatae.*)
—	2	— Histrix.
—	3	— flexuosa.
179	1	Trifolium rupestre.
—	2	Hypericum australe.
180	1	Apargia Rosani.
—	2	Lathyrus sphaericus var. *neapolitanus.*
181	1	Hypochoeris pinnatifida *Cyr.*
—	2	Serratula cirsioides.
182	1	Leontodon apenninus.
—	2	Hedypnois coronopifolia.
183	1	Crepis cernua.
—	2	Medicago arenaria.
184	1	Hieracium pseudo-pilosella.
—	2	Crepis corymbosa.
185	1	Picris scaberrima.
—	2	— grandiflora.
186	1	Tragopogon eriospermum.
—	2	Tolpis grandiflora.
187	1	Carlina sicula.
—	2	Carduus neglectus.
188	1	— corymbosus.
—	2	— chrysacanthus.
189	1	Cirsium Rosani.
—	2	— Lobelii.
190	1	Artemisia achilleaefolia.
—	2	— Columnae.
191	1	Gnaphalium pompejanum.
—	2	pedunculare.
192	1	— glutinosum.
—	2	Centaurea lappacea.
193	—	Arnica lanigera.
194	—	Bellis hybrida.
195	1	Achillea sylvatica.
—	2	Artemisia eriantha.
196	1	Orchis stabiana.
—	2	— mascula.
197	—	— expansa.
198	—	Ophrys rostrata.
199	1	Acer Lobelii.
—	2	Juniperus macrocarpa *Sibth.*

Tab.	fig.	
200	—	Pinus brutia.
201	1	Pinguicula grandiflora *Lam.*
—	2	— hirtiflora.
—	3	Crocus longiflorus *Rafin. C. odorus* Biv.
202	1	Salvia garganica.
—	2	— controversa.
203	1	Fedia brachystephana.
—	2	Veronica Orsiniana.
—	3	Ixia ramiflora.
204	—	Crocus Thomasii.
205	—	— vernus neapolitanus.
206	1	Imperati.
—	2	— pusillus.
—	3	— suaveolens *Bert.*
207	1	Cyperus pictus.
—	2	— myriostachyus.
208	1	Koleria Barrelieri.
—	2	Chrysurus giganteus.
—	3	Saccharum cylindricum *Lam.*
209	1	Scabiosa ambigua.
—	2	Galium magellense.
210	1	Campanula tenuiflora.
—	2	— Lostritti.
211	1	Lithospermum calabrum.
—	2	Cerinthe auriculata.
212	1	Convolvulus lucanus.
—	2	Cotyledon horizontalis *Guss.*
213	1	Campanula Cavolini.
—	2	— garganica.
214	—	Verbascum macrurum.
215	—	— argyrostachyon.
216	—	— samniticum.
217	1	— commutatum.
218	1	— garganicum.
—	2	Thesium ambiguum.
219	1	Verbascum magellense.
—	2	— argenteum.
220	1	Viola Dehnhardtii.
—	2	Gentiana Columnae.
—	3	Cuscuta planiflora.
221	1	Heracleum dubium.
—	2	Colchicum parvulum.
222	1	Sium intermedium.
—	2	Oenanthe Jordani.
223	1	Armeria gracilis.
—	2	Statice Smithii.
—	3	— cumana.
224	1	Allium Cyrilli.
—	2	— trifoliatum *Cyr.*
225	1	Ornithogalum garganicum.
—	2	— collinum *Guss.*
—	3	— Gussonii.
226	1	Muscari commutatum *Guss.*
—	2	Juncus Angelisii.
—	3	Arenaria sphaerocarpa.
227	1	Juncus Thomasii.
—	2	Anagyris neapolitana.
—	3	Luzula calabra.
228	1	Daphnae australis *Cyr.*
—	2	Arenaria Rosani.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Tab.	*fig.*	
229	1	Saxifraga stabiana.
—	2	— marginata minor *Sternb.?*
230	1	— ampullacea.
—	2	Dianthus marsicus.
—	3	Cerastium Thomasii.
231	1	Silene neglecta.
—	2	— viscosissima.
232	1	Sedum neglectum.
—	2	— neapolitanum.
—	3	Reseda gracilis.
233	—	Opuntia amiclaea.
234	1	Rubus dissectus.
—	2	Euphorbia esuloides *Lam.*
235	1	Papaver apulum.
—	2	Cistus garganicus.
236	1	Ranunculus magellensis.
—	2	— Thomasii (*verus*).
237	1	Stachys pubescens.
—	2	— maritima *Lin.*
—	3	— Poiretii.
238	1	Euphrasia pectinata.
—	2	— salisburgensis *Hop.*
—	3	— officinalis *Lin.*
—	4	— alpina *Lam.*
239	1	Alyssum affine.
—	2	Dentaria canescens.
—	3	Hesperis Orsiniana.
240	1	Diplotaxis hispidula.
240	2	Diplotaxis apula.
241	1	Erodium affine.
—	2	— obliquifolium.
242	1	Orobus digitatus *M. B.* (*Lathyrus sessilifolius* Ten. *Prodr. app. 5.*)
—	2	Cytisus ramosissimus.
243	1	Vicia dasycarpa.
—	2	Lotus ciliatus.
244	1	Centaurea incana.
—	2	— dissecta.
245	1	— Torreana.
—	2	— horrida.
246	1	Malva vulgaris.
—	2	Cineraria ceratophylla *Cyril.*
247	1	Carex platystachya.
—	2	Orchis saccata.
248	1	Quercus Thomasii.
—	2	— Dalechampii.
249	1	— Farnetta.
—	2	— brutia.
250	1	Populus australis.
—	2	Parietaria filiformis.
251	1	Atriplex polysperma.
—	2	— diffusa.
252	1	Poterium garganicum.
—	2	Aspidium hastulatum.
—	3	Marsilea pubescens.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ICONUM

FLORÆ NEAPOLITANÆ

ALPHABETICUS INDEX.

A

Pag.	fig.	
199	1	Acer Lobelii.
100	—	* — neapolitanum.
83	—	* Achillea punctata.
195	1	— sylvatica.
149	1	Adonis distorta.
102	1	* Agrostis frondosa.
—	2	* Airopsis pulchella.
28	—	* Allium carneum var.
224	1	— Cyrilli.
137	2	* — ciliatum.
29	—	* — majale.
137	1	* — neapolitanum.
31	—	* — pendulinum.
30	—	* — tenuiflorum.
224	1	— trifoliatum.
99	—	* Alnus cordifolia.
239	1	Alyssum affine.
161	2	— cuneifolium.
—	1	* — diffusum.
60	—	* — rupestre
277	2	Anagyris neapolitana.
11	—	* Anchusa hybrida.
81	—	* Anthemis Barrelieri
82	—	* — petraea.
71	—	* Apargia cichoracea.
180	1	* — Rosani
72	—	* — saxatilis
164	2	* Arabis collina.
—	3	* — b (A. Rosea Dec.).
—	1	* — nivalis *Guss.*
228	2	Arenaria Rosani.
226	3	— sphaerocarpa.
223	1	Armeria gracilis.
193	—	Arnica lanigera.
190	1	Artemisia achilleaefolia.
—	2	— Columnae.
195	3	— eriantha.
186	—	* Arundo collina.
110	—	* Asperula flaccida.
111	—	* — palustris.
9	—	* — tomentosa.
252	2	Aspidum hastulatum.
171	1	* Astragalus sirinicus.
25	—	* Athamantha sicula *Lin.*
251	2	Atriplex diffusa.
—	1	— polysperma.

B

Pag.	fig.	
5	—	* Beckmannia crucaeformis *Host.*
194	—	Bellis hybrida.
162	1	* Biscutella Columnae.
—	2	* — incana.
61	—	* — maritima.
62	—	* Brassica Gravinae.
65	—	* — incana.
105	—	* Bromus asperrimus.
104	1	* cincinnatus.
106	—	— jubatus.
125	—	* Bupleurum cernuum
126	—	* — trifidum.

C

213	1	Campanula Cavolini.
—	2	— garganica.
119	—	* — fragilis *Cyr.*
18	—	* — foliosa.
210	2	— Lostritti.
17	—	* — obliquifolia.
120	—	* — Tenorii Moretti.
210	1	— tenuiflora.
16	—	* — trichocalycina.
188	1	Carduus corymbosus.
—	2	— chrysacanthus.
187	2	— neglectus.
246	1	Carex platystachya.
187	1	Carlina sicula.
131	—	* Caucalis purpurea.
85	—	* Centaurea ceratophylla.
84	—	* — deusta.
244	2	— dissecta.
245	2	— horrida.
244	1	— incana.
292	2	— lappacea.
245	1	— Torreana.
140	1	* Cerastium campanulatum *Viv.*
141	1	* — C. hirsutum.
140	2	* — Samnianum Dec: (Cerastium longifolium Ten.).
141	2	* — Scarani.
230	3	— Thomasii.
211	2	Cerinthe auriculata.
130	—	* Chaerophyllum magellense.
208	2	Chrysurus giganteus.
246	—	Cineraria ceratophylla.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Pag.	fig.	
189	2	Cirsium Lobelii.
—	1	— Rosani.
75	—	* — strictum.
237	2	Cistus garganicus.
48	—	* Clematis flammula B. (C. fragrans *Ten.*).
138	2	* Colchicum neapolitanum.
221	2	— parvulum.
121	—	* Convolvulus Imperati *Vahl.*
15	—	* — italicus R. S. (C. hirsutus *Ten.*).
212	1	— lucanus.
77	—	* Conyza geminiflora.
76	—	* — limonifolia *Smith.*
212	2	Cotyledon horizontali *Guss.*
183	1	Crepis cernua.
144	2	— corymbosa.
74	—	* — lacera.
206	1	Crocus Imperati.
—	2	— pusillus.
—	3	— suaveolens.
204	—	— Thomasii.
205	—	— vernus neapolitanus.
220	3	Cuscuta planiflora.
118	—	* Cyclamen neapolitanum.
116	—	* Cynoglossum Columnae.
117	—	* — magellense.
101	—	* Cyperus aureus.
207	2	— myriostachyus.
—	1	— pictus.
242	2	Cytisus ramosissimus.

D

228	1	Daphne australis *Cyr.*
239	2	Dentaria canescens.
37	—	Dianthus Bisignani.
138	1	* — longicaulis.
230	2	— marsicus.
240	1	Diplotaxis hispidula.
—	2	— apula.
79	—	* Doronicum Columnae.

E

12	—	* Echium calycinum *Viv.*
241	1	Erodium affine.
63	—	* — Gussoni.
241	2	— obliquifolium.
167	2	* Ervum lentoides.
172	2	* — uniflorum.
143	1	* Euphorbia Baselicis.
—	2	* — caespitosa.
43	—	* — ceratocarpa.
234	1	— esuloides *DC.*
42	—	* — italica *Lam.*
238	4	Euphrasia alpina *Lam.*
—	3	— officinalis *Lin.*
—	1	— pectinata.
—	2	— salisburgensis *Hopp.*

F

203	1	Fedia brachystephana.
133	—	* Ferula Barrelieri.
132	—	* — neapolitana.

G

209	2	Galium magellense.
66	—	* Genista anxantica.
171	2	* — depressa.
220	2	Gentiana Columnae.
167	1	* Geranium nemorosum.
166	—	* — villosum.
109	—	* Globularia bellidifolia.
192	1	Gnaphalium glutinosum.
191	2	— pedunculare.
—	1	— pompeianum.

H

6	—	Hakea lanigera (exot.)
182	2	Hedypnois coronopifolia.
73	—	* — tubaeformis.
145	—	* Helianthemum Barrelieri.
47	—	* — viride.
98	—	Helleborine longipetala.
150	—	* Helleborus Bocconi.
221	1	Heracleum dubium.
163	—	* Hesperis heterophylla.
239	3	— Orsiniana.
70	—	Hieracium Columnae.
184	1	— pseudo-pilosella.
—	3	— macranthum.
69	—	* Hippocrepis glauca.
160	2	* Hutchinsia stylosa.
135	—	* Hyacynthus ciliatus *Cyr.*
136	—	* — trifoliatus.
124	—	* Hydrocotyle natans *Cyr.*
217	2	Hyoscyamus auriculatus.
179	2	Hypericum australe.
181	1	Hypochaeris pinnatifida *Cyr.*

I

160	1	* Iberis tenoreana *DC.*
226	2	Juncus Angelisii.
227	1	— Thomasii.
199	2	Juniperus macrocarpa *Sibth.*
3	—	* Ixia purpurascens.
203	3	— ramiflora.

K

208	1	Koeleria Barrelieri.

L

153	2	Lamium bifidum *Cyr.*
—	1	— Columnae
52	—	Lamium flexuosum.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Pag.	fig.	
152	—	— longiflorum.
175	1	* Lathyrus alatus.
—	2	— dubius.
180	2	— sphaericus var. neapolitanus.
168	—	* Lavatera ambigua *DC.*
65	—	— neapolitana.
182	1	Leontodon apenninus.
24	—	Ligusticum garganicum.
59	—	Linaria acutangula.
159	2	— pallida.
58	—	— reflexa *Desf.*
159	1	— speciosa.
211	1	Lithospermum calabrum.
114	—	* — rosmarinifolium.
243	2	Lotus ciliatus.
227	3	Luzula calabra.
115	—	* Lycopsis variegata *Lin.*
142	—	* Lythrum Graefferi.

M

246	1	Malva vulgaris.
64	—	* — Alcea var.
154	—	Marrubium apulum.
251	3	Marsilea pubescens.
183	2	Medicago arenaria.
178	3	* — flexuosa.
—	2	* — Histrix.
—	1	* — Tenoreana *DC.*
176	2	* Melilotus longifolia.
—	1	* — neapolitana.
—	3	* — rotundifolia.
56	—	* Mentha macrostachya.
157	2	— — D.
55	—	* — pyramidalis
158	—	— Rosani.
156	—	— serotina.
157	1	— urticaefolia.
4	—	* Morea fugax.
226	1	— Muscari commutatus *Guss.*
129	—	* Myrrhis hybrida

N

27	—	* Narcissus praecox.
26	—	* — unicolor.

O

222	2	Oenanthe Jordani.
169	1	Ononis Dehnhardtii.
—	2	— diffusa.
67	*	— Oligophylla.
95	—	* Ophrys ciliata *Biv.*
96	—	* — exaltata.
92	—	* — fusca *Ten.* an *Will.*
94	—	* — grandiflora.
97	—	* — pulla *Cyr.*
198	—	— rostrata.
93	—	* — tenthredinifera *Will.*

Pag.	fig.	
233	—	Opuntia amiclea.
197	—	Orchis expansa.
91	—	* — longibracteata *Biv.*
90	—	* — Nicodemi *Cyr.*
88	—	* — pauciflora.
87	*	— provincialis *Balb.*
86	*	— pseudo-sambucina.
89	*	— quadripunctata.
247	2	— saccata *Cyr.*
196	—	— stabiana.
225	2	Ornithogalum collinum *Guss.*
33	—	* — exscapum.
225	1	— garganicum.
—	3	— Gussonii.
34	—	* — montanum *Cyr.*
242	1	Orobus digitatus *M.B.*
170	—	— Jordani.
68	—	* — variegatus.

P

235	1	Papaver apulum.
250	2	Parietaria filiformis.
103	2	* Phleum ambiguum.
57	—	* Phlomis ferruginea.
185	2	Picris grandiflora.
—	1	— scaberrima.
201	1	Pinguicula grandiflora *Lam.*
—	2	— hirtiflora.
200	—	Pinus brutia.
113	—	* Plantago brutia.
112	2	* — criostachya.
—	1	* — sericea.
35	—	Polygonum elegans.
250	1	Populus australis.
46	—	* Potentilla apennina.
44	—	* — calabra.
45	—	* — Detommasi.
252	1	Poterium garganicum.
13	—	* Primula Columnae.
14	—	* — Palinuri *Petagn.*
20	—	* Prismatocarpus falcatus.
19	—	* — hirtus.
144	—	* Prunus Cocumilia.
80	—	* Pyrethrum tenuifolium *Ten.* non *Will.*

Q

249	2	Quercus brutia.
248	2	— Dalechampii.
246	1	— Farnetta.
248	1	— Thomasii.

R

149	2	* Ranunculus brevifolius.
50	—	* — brutius.
49	—	* — bullatus. *Lin.*
146	—	* — garganicus.
236	1	* — magellensis.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Pag.	fig.	
148	—	* — neapolitanus.
236	2	— Thomasii (verus).
147	—	* — velutinus.
232	5	Reseda gracilis.
123	—	* Rhamnus pusillus.
10	—	* Rubia Bocconi Petag.
234	1	Rubus dissectus.
36	—	* Ruta divaricata.

S

208	3	Saccharum cylindricum *Lam.*
202	2	Salvia controversa.
—	1	— garganica.
2	—	* — Tenorii *Spreng.*
141	1	* Satureia consentina.
155	2	* — cuneifolia.
151	2	* — graeca *Lin.*
—	3	* — juliana *Lin.*
230	1	Saxifraga ampullacea.
229	2	— marginata *Sternb.?*
—	1	— stabiana.
209	1	Scabiosa ambigua.
8	—	* ceratophylla.
7	—	* — Columbaria *Lin.*
139	1	* Sedum magellense.
232	2	— neapolitanum.
—	1	— neglectum.
40	—	* — Notarjanni.
139	2	* — rostratum.
41	—	— rufescens.
38	—	* Senecio foeniculaceus.
181	2	Serratula cirsioides.
134	—	* Seseli polyphyllum.
103	1	* Sesleria nitida.
51	—	* Sideritis hrutia.
58	—	* Silene inflata var. angustifolia.
231	1	— neglecta.
39	—	* — sericea.
231	2	— viscosissima.
127	—	* Sison flexuosum.
128	—	* — Thomasii.
222	1	Sium intermedium.
237	2	Stachys maritima. *Lin.*
—	3	* — Poiretii.
53	—	* — polystachya.
237	1	— pubescens.
54	—	* — salviaefolia.
223	3	Statice cumana.
—	2	— Smithii.

T

218	2	Thesium ambiguum.
155	1	* Thymus acinoides.
—	3	* — virgatus.
186	2	Tolpis grandiflora.
—	1	Tragopogon eriospermum.
177	2	Trifolium brutium.
179	1	* — rupestre.
177	1	* — tenuiflorum.
—	3	* — tenuifolium.
107	—	* Trisetum aureum.
104	2	* Triticum Barrelieri.
32	—	* Tulipa praecox.

V

122	—	* Verbascum angustifolium.
219	2	— argenteum.
215	—	— argyrostachyon.
217	1	— commutatum.
218	1	— garganicum.
21	—	* — longifolium.
214	—	— macrurum.
219	1	— magellense.
22	—	* — niveum.
23	—	* — rotundifolium.
216	—	— samniticum.
1	—	* Veronica Buxbaumii.
203	2	— Orsiniana.
243	1	Vicia dasycarpa.
174	*	— ochroleuca.
173	*	— polysperma.
172	1	* — triflora.
220	1	Viola Dehnhardtii.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ADDENDA ET EMENDANDA.

pag. 3. *col.* 1. *lin.* 26. informe *lege* informem.
ibid. *col.* 2. *lin.* 12. quae *lege* quas.
pag. 3. *columna* 2. *lin.* 17. 3300 *lege* 3200.
pag. 5. 10. *Centrantho angustifolio* substituatur *C. nervosus* Moris. *Valeriana nervosa* Viv.
ibid. Ante *Psilurum* adde

Gramina.

et *Psiluro*, num. 1.
pag. 6. Circea *lege* Circaea
ibid. 6. *columna* 2. *lin.* 17. minor *lege* B. minor.
ibid. E *Veronicae scutellatae* locis natalibus arceatur *Castelluccio.*
ibid. *Veronicae orsinianae* addatur synonymon: *Veronica brevicaulis* Tausch; *diagnoses plantar. novar. in Syllog. Ratisbon. tom. 2. pag. 247.*
pag. 7. *colum.* 1. *lin.* 15. ovatis, planta *lege*, ovatis. Planta.
ibid. *lin.* 19. stylum obsoletum *lege* stylus obsoletus.
pag. 8. *columna* 1. *lin.* 1. duas *lege*, duae
pag. 8. *col.* 1. *lin.* 25. Autoris *lege* Auctoris.
ibid. *lin.* 40. Peucetia *lege* Japygia.
ibid. col. 2. *lin* 5. illo icone *lege*, illa icone
ibid. col. 2. *lin.* 55. allucinationis *lege*, hallucinationis.
ibid. *lin.* 67. Amaonit. 74. o 238. *lege*, Amoenit. 74 et 238.
pag. 9. *col.* 1. *lin.* 24. quae *lege* quam
ibid. col. 1. Ante *Anthoxanthum* adde

Gramina.

ibid. *lin.* 50. Hyrpinorum *lege* Hirpinorum
ibid. col. 2. *lin.* 28. sontrahuntur *lege* contrahuntur.
pag. 10. *col.* 1. *lin.* 1. *Deleatur* Campaniae: *Majorano di Monte presso Cajazzo*, et inseratur locis natalibus *Ixiae ramiflorae.*
ibid. *lin.* 36. segeter *lege* segetes.
ibid. *lin.* 38. *Gladiolo imbricato* substituatur *G. communis;* cujus semina probe alata comperi.
ibid. *lin.* 59. Japigyae *lege*, Japygiae
ibid. col. 2. *lin.* 5. color *lege* colorem.
ibid. col. 2. *lin.* 55. *La Serra;* (Thomas) *lege*, *La Serrra* (Thomas);
pag. 12. *col.* 2. *lin.* 14. Ante *Lygeum*, addatur:

Gramina.

ibid. col. 1. *lin.* 14. *Hallcri* lege *Halleri.*
pag. 13. *col.* 1. *lin.* 57. *Stabiarum lege* Stabiarum; Lucaniae:
ibid. *col.* 2. Ad *Dactylem littoralem* adde loca natalia. In Calabria orientali, Lucania, Japygia;
pag. 14. *col.* 1. post *Milium effusum* inseratur
4. *Milium vernale.* In Calabria: *Aspromonte*, *Ferraina* (Guss.).
ibid. post *Setariam verticillatam* inseratur:
Var. B. involucellorum denticulis sursum versis. *Panicum verticillatum B ambiguum* Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 80.
ibid. col. 2. Ad *Airam capillarem* adde, *Host.*

Obs. Ab *A. caryophyllea* dignoscitur flosculo altero mutico, non utroque aristato.

ibid. *lin.* 32. t. V. *lege*, tab. 59.
pag. 15. *col.* 1. *lin.* 27. *Monte* lege, *Monti.*
ibid. *lin.* 42. Lucaniae *lege* Japygiae, et sic pag. 16 *col.* 1. *lin.* 48. pag. 21. *col.* 1. *lin.* 11., et *pag.* 33. *col.* 1. *lin.* 1.

pag. 16. *col.* 2. *lin.* 23. pedali *lege* pedalis
pag. 17. *col.* 1. *lin.* 4. Scrad. *lege* Schrad.
ibid. *lin.* 6. *Prodr. G. Fl. sic.* lege *Guss. Prod. Fl. sic.*
ibid. *col.* 2. *lin.* 41. *Potenza*, *Ginosa;* lege *Potenza;* Japygiae: *Ginosa*
pag. 18. Post. *Elymum europaeum* inseratur
1. Hordeum crinitum. In herbidis Lucaniae prope Atellam (Gasparrini).
ibid. col. 1. *lin.* 58. post *Trit. giganteum* addatur: *T. obtusiflorum* DC. et R. S. ab hoc certe non differt.
pag. 19. *col.* 1. *lin.* 17. *Fl. nap. I.* lege *Fl. nap. III.*, et pro loco natali adde; In muris secus viam ad Puteolos.
ibid. *lin.* 45. Japygiae *lege*, Japygiae.
pag. 20. *col.* 1. *lin.* 26. *Scabiosa Columnae* restituatur in speciem propriam *S. Columbaria* Lin. est planta *S. ceratophyllae* proximior; haec autem ab illa tamen, foliis radicalibus holosericeis lyratis, caule bipedali, laciniis foliorum caulis latioribus differre videtur. (conf. *Wahlemb.* Fl. svec. 1. pag. 86).
ibid. *col.* 1. *lin. penult.* paleae *lege* paleas.
ibid. in fine post *Montiam* inseratur.

Sedeae.

1. Tillaea muscosa.
In aridis sabulosis: *Bagnuoli.*
pag. 20. *col.* 2. *lin.* 2. identate *lege* identitate
pag. 22. *col.* 1. *lin.* 1. Gl. *lege* G.
ibid. col. 1. *lin.* 14. Majellae *lege* Magellae
pag. 23. *col.* 1. *lin.* 13. *minor* lege *minore*
ibid. col. 2. *lin.* 36. Var. B. *lege* Var. C.
pag. 24. *col.* 1. *lin.* 26. niga *lege* nigra
ibid. col. 2. *lin.* 7. tom. 853. *lege tab. 853.*
ibid. *lin.* 8. addatur. *Parietaria officinalis* et *P. judaica* in hac *Sylloge* relatae, plantae sunt omnibus numeris diagnosi a cl. *Sprengelio Syst. Veg. 3. pag. 914.* iisdem plantis inscriptae respondentes. Quapropter nostrae *P. officinalis* synonymon, absque dubio *P. erecta* Mert. et Koock. (*Deutschlands Flora* ex J. C. *Röhlings. 1. pag. 825.* et Roth. *Enum. plant. phaenog. in Germ. sponte nascent. tom. 1. pag. 504*) dicenda est. An nostra *P. judaica* ad *P diffusam* eorumdem auctorum referenda sit, et revera haec a *P. judaica Linn.* differat, adhuc adfirmare non ausim. Plantam tamen sub *P. officinalis* nomine in *Curtis Fl. Londin new. edit curante Hook. tom. 3. fasc. 50.* depictam, quae a cl. *Koock.* pro sua *P. diffusa* laudatur, nostram *P. judaicam* adamussim repraesentare, silentio haud praetercam.
ibid. post *Parietariam filiformem* addatur.
4. *Parietaria lusitanica.* Ad muros obvia. *Ann.*
pag. 25. *col.* 1. *lin.* 49. Loca natalia ibi notata transferantur ad *lin.* 46.
ibid. col. 2. *lin.* 12. *Lithospermi arvensis* var. C. *pusillum*, an *L. minimum* Moris? in speciem propriam constituatur.
pag. 29. *col.* 1. *lin.* 60. *B. Glabra lege* A. *Glabra*
ibid. col. 2. Post Campanulam-rotundifoliam addatur.
In herbidis montosis Aprutii: *Pizzo di Sivo* (Orsini), *Pizzoli* (Cecchetti).

Obs. A sequenti dignoscitur foliis radicalibus reniformibus vel cordatis non obovatis, necnon brevitate laciniarum calycis.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

4 *bis.* C. linifolia.

— — Var. B. flore duplo majori, laciniis calycinis longissimis.

In Calabriae, Lucaniae et Aprutii montibus. B. in saxosis subalpinis: *Valle di Taranta, Cima di Cirasuolo.*

Obs. Nostra planta caule ramoso multifloro gaudet, quapropter dum foliis radicalibus orbata invenitur, a *C. rotundifolia*, laciniis calycinis longissimis, tubo videlicet triplo et quadruplo longioribus tantum discriminari potest. Caeterum foliis glabris vel pubescentibus, nec non caule solitario vel multiplici ludit.

pag. 30. *col.* 2. *lin.* 15. Post *Campanulam latifoliam* inseratur Var. B. fl. albo.

In herbidis subalpinis Magellae orientalis: *Cima della Valle di Letto-Palena.*

pag. 30. *col.* 2. *lin.* 36. propre *lege* prope

pag. 31. *col.* 2. *lin.* 39. 2. *lege* 1.

pag. 34. *col.* 2. *lin.* 51. *Hyoscyamus aureus* deleatur; utpote nihil aliud esse, quam *H. albi* insignis varietas floribus longe pedunculatis, experientia probaverit.

pag. 35. *col.* 2. *lin.* 10. post *Evonymum europaeum* inseratur.

1. *bis. Evonymus verrucosus.* In nemoribus Aprutii: *Monte Grande* (Cecchetti).

ibid. post *Ribes Grossularia* inseratur.

4. *Ribes alpinum.* In montibus Aprutii: *Monte S. Franco* (Cecchetti).

pag. 37. *col.* 1. *lin.* 24. E *Gentianae Columnae* locis natalibus, arceatur *Vettore*, quum Pontificiae ditioni pertineat.

ibid. locis natalibus *Asclepiadis fruticosae* addatur, *Ischia, marinella di S. Restituta.*

pag. 38. *col.* 2. *lin.* 17. Ab *Amarantho albo* arceatur signum †, et locis natalibus addatur in sinu Bajarum, loco vulgo *Truglio di Baja*, ad agrorum margines (Giord. et Guss.).

pag. 40. *col.* 1. *lin.* 2. Delcatur varietas B. Dauci Carotae cum synonymo, et inseratur,

1. *bis.* Daucus mauritanicus DC. prodr. 4.

In collibus siccis Aprutii citerioris: *Turro.*

pag. 39. *col.* 1. post *Bupleurum protractum* inseratur

2. *bis. Bupleurum ranunculoides.*

In Monte Vulture (Gasparr.)

pag. 41. *col.* 1. *lin.* 52. *B. Major* lege *A. Major*

ibid. col. 2. *lin.* 6. addatur: et in montibus Samnii: *Frasso* (Lostritto).

ibid. *lin.* 30. allucinatione *lege* hallucinatione

pag. 42. *col.* 2. *lin.* 33. *Opoponax* lege *F. Opoponax*

pag. 48. *col.* 2. *lin.* 1. *Ceratocephalus falcatus.* Sub locis natalibus *Trevi* nec *Terni* legere oportet; idcirco haec planta, pro nunc, a Flora neapolitana excludatur.

pag. 52. *col.* 2. *lin.* 36. Post *Polygamae Aroideae* addatur: *Juss. Calamariae* seu *Cyperoideae* secundum cl. *Cavolini.*

pag. 53. *col.* 2 *lin.* 8. Sub *Junco bufonio* adde loca natalia.

In humentibus. B in inundatis maritimis Calabriae: *Capo Pellaro, Melito, Acquaniti.*

pag. 54. *col.* 2. *lin.* 28 et *pag.* 55. *col.* 1. *lin.* 54. 59, et alibi, loco *Suter* Flor. Helv. *lege Gaudin* Flora Helvet.

pag. 55. *col.* 1. *lin.* 3. Post Colchicum parvulum inseratur.

Var. B. flore semipleno.

In pascuis subalpinis Aprutii; *Li Pizzi*, cum *Cirsio acaule.*

pag. 55. *col.* 2. *lin.* 21. bifida *lege* bifidae

ibidem. lin. 61. Post *Colchicum* inserantur.

1. *Veratrum album.* In nemoribus Aprutii.

2. *V. nigrum.* In nemoribus montosis: *Monti di Formicola, Matese, Chiusano, Monte della Stella, Majella, Monte Corno.*

Palmae.

1. *Chamaerops humilis.* In rupibus maritimis insulae Capreārum, in montibus Fundorum et alibi.

pag. 57. *col.* 2. *lin.* 59. *Calabriae* lege *Calabria*

pag. 58. *col.* 2. ante Monotropam adde,

Monotropeae.

ibid. *lin.* 26. *Ceratonia* etc. deleatur, quia sub *Pentandria monogynia* pag. 35. jam fuit relata.

pag. 59. *col.* 1. *lin.* 14. *Zueit* lege *Zweyte*

pag. 60. *col.* 2. *lin.* 28. addatur tab. 31.

pag. 61. *col.* 2. *lin.* 21. *Dianthо glauco* adde loca natalia: *Monte Corno, Majella.*

pag. 62. *col.* 2. sub *Silene viscosissima* inseratur, *S. nicensis* Moris *pl. exsicc. ex Sardinia* (fide speciminis)

pag. 63. *col.* 1. *lin.* 49. loco *Silene italicae* var. B *Humilis* substituatur.

32. bis. *Silene pauciflora* Salzman, cum locis natalibus illius *varietatis.*

ibid. col. 2. *lin.* 40. vi *lege* vix

pag. 64. *col.* 1. *lin.* 3. Post *Arenariam austriacam* inseratur.

8. bis. *A. laricifolia.* Lin. Var. *B. striata.* DC. Prodr. *A. liniflora* Jacq. et Bertol. Amoenit.

In glareosis Magellae plagis orientalibus: *Cima della Valle di Taranta, presso la Grotta del Cavallone* (Ten.).

pag. 65. *col.* 2. *lin.* 55. B; *lege* A;

pag. 66. *col.* 1. *lin.* 13. B. *lege* C;

ibid. post *Sedum dasyphyllum* addatur.

8. *bis. Sedum neapolitanum;* glabrum, caulibus caespitosis, floriferis flexuosis debilibus, foliis carnosis viridi-glaucescentibus elliptico-spathulatis basi angustatis supra planiusculis subtus convexis, glandulis pellucidis impressis, panicula pauciflora terminali, petalis obtusis. *Ten.*

An *S. dasyphyllum B. gracile* DC.? Plant. cras. pag. 94. Icon ejusdem auctoris loc. cit. nostram plantam potius, quam *S. dasyphyllum* verum refert.

Supra muros et tecta, etiam in urbe Neapoli, vulgatissimum.

Obs. Nostra planta habet folia *S. glanduliferi* Guss. absque pubescentia, habitus et caetera *S. dasyphylli.* Caduli floriferi apice tantum glanduloso-pubescentes conspiciuntur; caeterum uti tota planta glaberrima. Folia aestivatione punctis pellucidis, uti in *S. dasyphyllo* adspersa observantur, sed forma omnino diversa, glandulaeque minime pedicellatae ab eo nostram plantam disjungunt. *S. dasyphyllum* verum habet folia fere globulosa grisco-glaucescentia pilis brevibus glanduliferis conspersa, cauliculos floriferos erectos, flores roseos non purpurascentes ut in *S. glanduliferо.*

ibid. loco S. glanduliferi B. inseratur.

9. *bis.* S. corsicum DC.

In Calabria: *Reggio.*

ibid. col. 2. *lin.* 9. A *Sedo neglecto* dele, rami angulati, et adde caulis teres non angulatus.

ibid. *lin.* 16. affinis *lege* affine

ibid. *lin.* 49. tum *lege* tam

pag. 67. *col.* 1. Post Peganum adde

Portulaceae.

1. Portulaca oleracea. In arvis communis

pag. 68. *col.* 2. Pro locis natalibus *Euphorbiae platyphyllae* adde: Inter segetes

© Orto Botanico di Napoli, Italy

pag. 69. *col.* 1. *lin.* 28. *hist. 333. §. 10. t. 5. fig. 2.* lege, *hist. 3. pag. 333. s. 10. t. 1. fig. 3.*

ibid. col. 1. Post *Sempervivum tectorum* inseratur.

4. *Sempervivum montanum* var. *Clusianum* Ten. *Cotyledon altera 3.* Clus. *Hist. 2. pag. 64.* In rupibus calcareis Aprutii.

Obs. Nostra planta inter *S. montanum* Lin. et *S. hirtum* All. ambigit, sed ab utroque satis differre videtur. *A S. montano*, enim, discrepat foliis omnibus acutis in longum mucronem productis, calycisque foliolis non tantum margine sed dorso quoque glanduloso-hirtis; ab eo insuper discedit caule minime alato, foliis caulinis basi carneis non flavis. A *S. hirto* discriminatur, in primis, petalis duodenis roseo-purpureis, illis *S. tectorum* omnino similibus, nec senis ochroleucis, foliisque minime venosis. Icon et descriptio *Clusii loc. cit.* a cl. Candollio male ad *S. hirtum* amandatae, nostrae plantae rite respondent. Itidem haec nostra, si de foliis minime obtusis rationem habere nolueris, cum *S. montano Gaud.* Fl. Helv. 3. pag. 290. omnibus numeris convenire putaberis.

ibid. col. 2. Post *Rubum saxatilem* inseratur

11. R. *agrestis* Kitaib. Var. *Acheruntinus;* caule tereti, foliis utrinque viridibus, petalis integris. An species propria?

Ad agrorum margines: *Fusaro.* Perennis.

pag. 72. *col.* 1. post *Rosam Heckelianam* inseratur

11. bis. *Rosa pulverulenta M. B.* In cacumine frigidissimo, *il paratiello* dicto, Apenninorum Lucaniae, Murum inter et Lavianum, cum *R. alpina* (Gasparrini)

pag. 73. *col.* 1. *lin.* 19. evidetur *lege* evidenter

ibid. col. 2. post *Geum intermedium* inseratur

4. *Geum rivale.* In Apenninis Lucaniae (Gasparrini)

pag. 74. *col.* 1. *lin.* 36. Post *Papaver apulum* inseratur.

7. *bis.* Papaver frentanum; capsulis glabris oblongis, sepalis pilosis, foliis bipinnatifidis laciniis oblongo-lanceolatis, setis caulis multiflori patulis, pedunculorum adpressis, fructiferorum densis persistentibus *Ten.*

In sylvaticis montosis Aprutii; *Valle di Fara;* Annuum.

Obs. Papaver arenario affine, a quo tamen differt foliorum laciniarum latitudine, setis pedunculorum fructiferorum densis persistentibus, fructus corona sex-radiata, caule elato et habitu. A *P. obtusifolio*, cui magis proximum existimandum, capsulis duplo longioribus, foliorum laciniisque acutis differt.

pag. 74. *col.* 2. *lin.* 21. Hirsute *lege* Hirsutie

pag. 75. *col.* 1. in fine sub *Helianthemo vulgari* Var. C. inseratur *H. ciliatum* Moris *pl. exsicc. ex Sardinia* (fide speciminis) non Desf.

Obs. Cl. *Fontanesii* planta habet folia angusto-lanceolata acuta, non elliptica vel oblonga utrinque obtusa. *Fl. Atl. ic.* 109 plantam a specimine Sardoo omnino diversam refert.

ibid. col. 2. *lin.* 10. loco *Helianthemi obscuri* substituatur *Helianthemum croceum Pers.*

pag. 76. *col.* 1. *lin.* 3. inseratur:

1. Caltha palustris.

Ad rivulos Aprutii: *Castelletta presso Palena, Quarto di S. Chiara, Aventino.*

ibid. col. 2. *lin.* 7. Post. *Anemonem Alpinam*, inseratur:

1. *bis. A. Pulsatilla* var. B. *Clusiana;* floribus erectis, petalis albidis oblongis.

In pascuis editioribus Aprutii: *Majella, al Tittone.*

pag. 77. *col.* 1. *lin.* 16. Pro loco natali *Adonidis autumnalis* addatur: In arvis siccis

ibid. lin. 35. rivulos *lege* rivulis

pag. 78. *col.* 2. *lin.* 28. 11. *lege* 11.

pag. 79. *col.* 2. Dele, *Droseraceae* et *Parnassia palustris*, quia sub *Pentandria tetragynia* pag. 46. jam fuit relata.

pag. 80. *col.* 1. *lin.* 44. *supino* lege *supinum*

pag. 81 *col.* 1 *lin.* 16. Ab *Hyssopo officinali* arceatur signum † et locis natalibus addatur: In saxosis apricis demissis Magellae orientalis *Lama alla Rocca della Valle* (Ten.).

pag. 83. *col.* 1 *lin.* 11. Icone *lege* Iconi

ibid. col. 2. Loco *Stachydis purpureae Poir.* substituatur:

Stachys Poiretii; verticillis sexfloris, calycibus 5-fidis mucronatis villosis, lacinia superiore reliquis duplo majori, corollae villosae calyce duplo longioris labio superiore integro, inferiore trilobo, foliis petiolatis cordatis obtusis dentatis, floralibus lanceolatis subintegerrimis, caule erectiusculo hirto. *Ten.*

Stachys purpurea Ten. *Fl. Nap. prodr. pag. 34.* non Poir. *Dict. Enc. Suppl. 5. pag. 227. Stachys arvensis var. purpurea* Poir. *Dict. Enc. 7. pag. 373.*

Obs. A *S. arvensi* calycis lacinia superiore reliquis duplo longiore et latiore statim discriminatur. Ab illa insuper differt calycibus dense lanatis, nec non corollis calycibus duplo longioribus, labio inferiore trilobo lobo medio ampliato, lateralibus multo longiore. A *S. hirta*, cui magis affinis existimanda est, corollae labio superiore integro non bifido primo intuitu dignoscitur.

In nostra planta caulis non e basi, sicut a cl. *Poiretio* quaeritur, sed superne ramosus conspicitur; caeterum ejusdem auctoris descriptio huic nostrae ex asse respondet:

pag. 84. *col.* 1. Post *Stachydem salviaefoliam* B. addatur: Hujus loci est synon. Columnae: *Sideritis heraclea Ecphr. 1. pag. 131.* nec *Stachydis heracleae.* Icon et descriptio *Column.* ob folia incana, floralia oblonga nec cordata, calycesque longe spinosos ad *S. salviaefoliam* absque dubio pertinent.

pag. 85. *col.* 1. *lin.* 9. Post Origanum virentem inseratur;

2. *bis.* O humile *Poir.*

In campis cretosis Aprutii: *Lama, Palena.*

pag. 88. *col.* 1. *lin.* 8. Sub *Antirrhino elegante* inseratur: *A. calycinum* Brotero *Fl. lusit.* cujus nomen quia antiquius nostro anteponendum.

ibid. lin. 16. 7. *lege* 1.

pag. 89. *col.* 1. *lin.* 52 *Lelia* lege *Laelia*

pag. 91. *col.* 2. Deleatur *Cardamine pratensis;* quia Aprutii planta nihil aliud est nisi *C. latifolia* A. Vahl et DC.

pag. 95. *col.* 1. *lin.* 16. sub *Erodio affine* inseratur *E. laciniatum* Moris *pl. exsic.* ex Sardinia (fide speciminis)

pag. 96. *col.* 1. *lin.* 19. molliliter *lege* molliter

ibid. lin. 2. Post *Geranium villosum* adde:

13. bis *Geranium bohemicum.* In Apenninis Lucaniae, Murum inter et Lavianum (Gasparr.).

ibid. col. 1. *lin.* 27. A *Lavatera ambigua* arceatur synonymon *Althaea sylvestris* Brig., quum distinctam constituere speciem accuratiores observationes probaverint.

Ibidem; post *Altheam hirsutam* addatur:

4. *A. sylvestris;* foliis tomentosis 5-lobis, calycibus exterioribus 5-6-fidis lacinis inaequalibus margine crispis, caule simpliciusculo. *Briganti: Stirpes rariores Regni neapolitani; pemptas prima; p. 9. tab. 4.*

In sylvis Principatus citerioris (Briganti).

In sylvaticis subhumidis Magellae orientalis: *Valle di Fara* (Ten.).

ibid. lin. 34. sub *Geranio pusillo* A et B addatur: *G. rotundifolium* Lin. secundum Fries.

ibid. lin. 40. sub *G. rotundifolio;* inseratur: *G. viscidulum* Fries.

pag. 106. *col.* 1. *lin.* 12. sub *Astragalo sirinico* inseratur *A. genargenteus* Moris; *Stirp. sardoar. elench.* fasc. 1. pag. 11. quia ejusdem synonymon (fide speciminis)

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ibid. col. 2. *lin.* 2. Annuum *lege* Annua

ibid. col. 2. Post *Trifolium Bocconi* addatur:

10. bis *Trifolium striatum.* In sylvaticis subhumidis: *Valle di S. Rocco, Agnano.*

pag. 107. *col.* 2. *lin.* 10. C. *lege* B

pag. 108. *col.* 2. *lin.* 26. *cystisoides* lege *cytisoides*

pag. 109. *col.* 1. *lin.* 48. hyrpinis *lege* Hirpinis

pag. 114. *col.* 2. *lin.* 12. Post Hieracium murorum inseratur.

7. *bis.* H. cerinthoides *Gouan.*

Ad rupes editiores Magellae orientalis: *Cima della Valle di Taranta.*

pag. 116. *col.* 1. *lin.* 22. varietate, *lege varietate* A,

pag. 118. *col.* 1. *lin.* 12. Sub *Carduo peregrino Linn.* inseratur *C. arabicus Jacq.*, est enim ejusdem synonymon.

ibid. lin. 30. E *Carduo congesto Guss.* deleatur synonymon *C. cephalanthus Viv.*, quia ab illo omnino diversus.

pag. 119. *col.* 1. post *Cirsium stellatum* inserater

13. bis. Cirsium gnaphalodes Spreng. *Cnicus* Will. herb. *Carduus gnaphaloides* Cyril. pl. rar. 1. p. 27. tab. 9. *Sthaelina Chamaepeuce* Spreng. Petag. Lin. et Ten. Flor. Nap. prodr. Sub eo transferantur loca natalia sub *Pteronia* relata, et subjungatur.

Obs. Nulla est nostrae plantae affinitas cum *Pteronia*; sed ob anthodia globosa, receptaculum setosum et pappum plumosum, sub *Cirsio* absque dubio militare debet.

pag. 119. *col.* 2. *lin.* 5. deleatur *Pteronia Chamaepeuce* Spreng. quae nihil aliud est nisi *Cirsium gnaphalodes* ejusdem auctoris

pag. 124. *col.* 1. *lin.* 28. Post *Solidaginem virgaream* inseratur.

2. S. alpestris W. et K.

In saxosis editioribus Magellae: *Cima della Valle di Letto-Palena.*

Obs. Caule angulato glabro, basi suffrutescente caespitoso a *S. Virgaurea* abunde dignoscitur.

ibid. lin. 8. *Fusano* lege *Fasano*

pag. 125. *col.* 1. *lin.* 47. Post *Pyrethrum graminifolium* addatur: *Ten. Fl. nap. II. in add. et emend. pag. 396.*

pag. 126. *col.* 1. Post *Achilleam Ageratum* inseratur

2. bis. *Achillea moschata.* In Lucania: *Alpe di Latronico.* (Crocchi)

pag. 126. *col.* 1. *lin.* 19. Post Anthemidem Chamomillam inseratur.

10. *bis.* Anthemis psorosperma; caule ramosissimo patulo, foliisque bipinnatifidis laciniis capillaceis subpubescentibus; seminibus obovatis profunde angulatis, verrucoso-scaberrimis, coronula impressa decidua, paleis flosculos aequantibus lanceolato-cuspidatis in apice receptaculi, caeterum nudi, caducatis. *Ten.*

In campis sterilibus apricis Aprutii: *tra Turro ed il fiume Pescara.*

Obs. Seminum structura, palearum dispositione et foliorum tenuitate ab affinibus *A. Chamomilla, A. pubescenti* et *A. Cotula* discriminatur.

ibid. col. 2. post lineam 49 addatur:

Corymbiferae.

1. Helianthus tuberosus.

In argillosis sylvaticis et vinetis Campaniae: *Cervaro,* (Ten.) Hirpinorum (Guss.) Lucaniae occiduae: *Perdifumo, Camella;* ubi vulgo audit *tartufo bianco,* ob tubera edulia. (Giordano).

pag. 127. *col.* 1. *lin.* 53. *parsis* lege *paris.*

pag. 128. *col.* 2. *lin.* 3. *spaerocephala* lege *sphaerocephala.*

pag. 129. *col.* 2. *lin.* 44. concolore *lege* concolor

pag. 132. *col* 1. Deleantur *Najades* et Posidonia oceanica. Nota sub ea inserta ad Kerneram Occanicam pag. 132. col. 1. apponatur.

pag. 134. *col.* 2 *lin.* 22 et 23. Farnetto *lege* Farnetta

pag. 136. *col.* 1. *lin.* 19. *Arum proboscideum* cum locis natalibus, transferatur sub genere *Arisaro.*

pag. 142. *col.* 3. e conspectu generum *cynarocephalarum* deleatur *Pteronia.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

INDEX GENERUM.

A

Abies..... pag. 136
Acanthus..... 88
Acer..... 56
Achillea..... 126
Achnodonton..... 12
Achyranthes..... 36
Aconitum..... 76
Actaea..... 73
Adenocarpus..... 99
Adianthum..... 140
Adonis..... 77
Adoxa..... 58
Aegilops..... 19
Aethionema..... 90
Aethusa..... 43
Agrimonia..... 67
Agrostis..... 14
Aira..... 14
Airopsis..... 14
Ajuga..... 79
Aizoon..... 71
Alchemilla..... 24
Alectorolophus..... 86
Alisma..... 55
Allium..... 49
Alnus..... 133
Alopecurus..... 12
Althea..... 97
Alyssum..... 90
Amaranthus..... 38
Ambrosia..... 133
Ambrosinia..... 136
Ammi..... 40
Anagallis..... 28
Anagyris..... 58
Anchusa..... 25
Andrachne..... 136
Andropogon..... 19
Androsace..... 27
Androsaemum..... 111
Andryala..... 116
Anemone..... 76
Angelica..... 42
Anthemis..... 125
Anthericum..... 52
Anthoxanthum..... 9
Anthyllis..... 100
Antirrhinum..... 87
Apargia..... 112
Apium..... 45
Aquilegia..... 76
Arabis..... pag. 93
Arbutus..... 58
Arenaria..... 63
Arisarum..... 136
Aristolochia..... 132
Armeria..... 47
Arnica..... 124
Artemisia..... 119
Arum..... 136
Arundo..... 17
Asarum..... 67
Asclepias..... 37
Asparagus..... 52
Asperugo..... 27
Asperula..... 21
Asphodelus..... 52
Aspidium..... 138
Asplenium..... 138
Aster..... 124
Astragalus..... 105
Astrantia..... 39
Athamantha..... 40
Atractylis..... 117
Atriplex..... 38
Atropa..... 35
Aubrietia..... 91
Avena..... 17

B

Ballota..... 84
Balsamita..... 119
Barbarea..... 92
Bartsia..... 86
Beckmannia..... 13
Bellis..... 125
Berberis..... 53
Berteroa..... 91
Beta..... 37
Betonica..... 83
Betula..... 135
Bidens..... 119
Biforis..... 44
Biscutella..... 89
Bisserrula..... 104
Borago..... 27
Borkausia..... 115
Botrychium..... 138
Brassica..... 94
Brignolia..... 43
Briza..... 13
Bromus..... 16
Bryonia..... 136
Buillarda..... pag. 25
Bunias..... 89
Bupthalmum..... 126
Bupleurum..... 39
Butomus..... 58
Buxus..... 133

C

Cacalia..... 119
Cachrys..... 40
Cakile..... 89
Calendula..... 129
Calepinia..... 89
Callitriche..... 5
Caltha..... 155
Camelina..... 90
Campanula..... 29
Camphorosma..... 24
Canna..... 5
Capparis..... 73
Cardamine..... 91
Carduus..... 117
Carex..... 132
Carlina..... 117
Carpesium..... 122
Carpinus..... 135
Castanea..... 135
Catananche..... 116
Caucalis..... 39
Celsia..... 88
Celtis..... 38
Centaurea..... 126
Centranthus..... 5
Cerastium..... 64
Ceratocephalus..... 48
Ceratonia..... 35
Cercis..... 58
Cerinthe..... 26
Ceterach..... 138
Chaerophyllum..... 44
Chara..... 138
Chamaerops..... 154
Cheiranthus..... 92
Chelidonium..... 73
Chenopodium..... 37
Chilochloa..... 12
Chlora..... 56
Chondrilla..... 112
Chrysanthemum..... 125
Chrysocoma..... 119
Chrysosplenium..... 60
Chrysurus..... 13
Cichorium..... pag. 117
Cineraria..... 123
Circaea..... 6
Cirsium..... 118
Cistus..... 74
Cladium..... 9
Clematis..... 76
Clinopodium..... 85
Clypeola..... 89
Cochlearia..... 90
Colchicum..... 54
Colutea..... 104
Conium..... 40
Convallaria..... 52
Convolvulus..... 28
Conyza..... 122
Coriandrum..... 44
Coriaria..... 138
Coris..... 28
Cornus..... 24
Coronilla..... 104
Corrigiola..... 46
Corydalis..... 97
Corylus..... 135
Cotyledon..... 65
Crassula..... 46
Crepis..... 115
Cressa..... 37
Crocus..... 10
Croton..... 136
Cruciancella..... 22
Crypsis..... 13
Cucubalus..... 63
Cupressus..... 136
Cuscuta..... 38
Cyclamen..... 28
Cydonia..... 71
Cynanchum..... 37
Cynara..... 117
Cynodon..... 14
Cynoglossum..... 26
Cynosurus..... 13
Cyperus..... 11
Cytinus..... 137
Cytisus..... 98

D

Dactylis..... 13
Damasonium..... 55
Danthonia..... 15
Daphne..... 56
Datura..... 34

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Daucus ..... pag. 40
Delphinium 76
Dentaria 91
Dianthus 60
Dictamnus 58
Digitalis 88
Digitaria 14
Dineba 13
Diospyros 57
Diplotaxis 93
Dipsacus 19
Doronicum 124
Dorycnium 108
Draba 90
Dryas 73
Drypis 46

E

Echinaria 13
Echinophora 39
Echinops 129
Echium 27
Eleusine 14
Elymus 18
Ephedra 138
Epilobium 55
Epipactis 131
Equisetum 138
Erica 56
Erigeron 122
Eriophorum 11
Ernodea 21
Erodium 95
Ervum 104
Eryngium 38
Erysimum 92
Erythraea 36
Eupatorium 119
Euphorbia 68
Euphrasia 86
Evax 122
Evonymus 35
Exacum 22

F

Fagus 135
Fedia 9
Ferula 41
Festuca 15
Ficus 11
Fimbristylis 11
Foeniculum 40
Fragaria 72
Frankenia 53
Fraxinus 6
Fritillaria 50
Fumaria 97

G

Galactites ..... pag. 129
Galanthus 48
Galega 105
Galeobdolon 83
Galeopsis 83
Galium 21
Gastridium 13
Genista 99
Gentiana 36
Geranium 95
Geropogon 111
Geum 73
Gladiolus 10
Glaucium 73
Glaux 36
Glechoma 83
Globularia 19
Glycyrrhiza 104
Gnaphalium 121
Grammitis 138
Gypsophyla 60

H

Hedera 32
Hedypnois 113
Hedysarum 105
Helianthemum 74
Helianthus 156
Heliotropium 25
Helleborus 79
Helminthia 114
Heracleum 42
Herniaria 37
Hesperis 92
Heteropogon 19
Hibiscus 97
Hieracium 114
Hippocrepis 105
Hippuris 5
Holcus 19
Holosteum 19
Hordeum 18
Hottonia 28
Humulus 137
Hutchinsia 90
Hyacinthus 52
Hydrocharis 58
Hydrocotyle 39
Hyosciamus 34
Hyoseris 113
Hypecoum 24
Hypericum 110
Hypochoeris 116
Hyppophae 136
Hyssopus 81

I J

Jasminum ..... pag. 5
Jasione 31
Iberis 89
Ilex 24
Illecebrum 36
Impatiens 36
Imperatoria 43
Inula 124
Iris 10
Isatis 89
Isnardia 24
Juncus 52
Juniperus 138
Jxia 9

K

Kernera 52
Koeleria 13

L

Lactuca 112
Lagurus 14
Lamium 83
Lappa 117
Lappago 13
Lapsana 116
Laserpitium 42
Lathraea 88
Lathyrus 101
Laurus 58
Lavandula 81
Lavatera 97
Lemna 9
Leontodon 112
Leonurus 84
Lepidium 90
Ligusticum 43
Ligustrum 5
Lilium 50
Limodorum 132
Linaria 87
Linum 46
Liquiritia 104
Lithospermum 25
Lobelia 31
Lolium 19
Lonicera 32
Loranthus 53
Lotus 108
Lunaria 91
Lupinus 100
Luzula 53
Lychnis 65
Lycium 35
Lycopodium 140
Lycopsis 27
Lycopus 7
Lygeum ..... pag. 12
Lysimachia 28
Lythrum 67

M

Malope 96
Malva 96
Mandragora 35
Marrubium 84
Marsilea 140
Matthiola 92
Medicago 109
Melampyrum 86
Melica 13
Melilotus 106
Melissa 85
Melittis 85
Mentha 81
Menyanthes 36
Mercurialis 138
Mesembrianthemum 71
Mespilus 70
Meum 40
Micropus 122
Milium 14
Moehringia 57
Moenchia 25
Mollia 36
Momordica 136
Monotropa 58
Montia 19
Morea 10
Moricandia 93
Myagrum 88
Myosotis 25
Myosurus 48
Myriophyllum 134
Myrrhis 44
Myrtus 70

N

Narcissus 48
Nardus 12
Nasturtium 92
Neottia 131
Nepeta 81
Nerium 36
Neslia 88
Nigella 76
Nuphar 74
Nymphaea 74

O

Oenanthe 44
Olea 5
Onobroma 117
Onobrychis 105
Ononis 99

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Onopordon..... pag. 117
Onosma..... 26
Ophrys..... 131
Opuntia..... 69
Ophyoglossum..... 138
Orchis..... 129
Origanum..... 85
Ornithogalum..... 51
Ornithopus..... 105
Orobanche..... 88
Orobus..... 100
Osmunda..... 138
Ostrya..... 135
Osyris..... 137
Othanthus..... 119
Oxalis..... 65
Oxytropis..... 105

P

Paeonia..... 76
Paliurus..... 35
Pancratium..... 48
Panicum..... 14
Papaver..... 74
Parietaria..... 24
Paris..... 58
Parnassia..... 46
Paronichia..... 36
Passerina..... 56
Pastinaca..... 45
Pedicularis..... 87
Peganum..... 67
Peplis..... 54
Periploca..... 37
Peucedanum..... 40
Phalaris..... 13
Phyladelphus..... 70
Phyllirea..... 5
Phleum..... 12
Phlomis..... 84
Phucagrostis..... 137
Physalis..... 35
Physospermum..... 45
Phyteuma..... 31
Phytolacca..... 67
Picris..... 113
Pimpinella..... 45
Pinguicula..... 7
Pinus..... 136
Pistacia..... 137
Pisum..... 102
Plantago..... 22
Platanus..... 135
Plumbago..... 28
Poa..... 15
Polycarpon..... 19
Polycnemum..... 9
Polygala..... 97
Polygonum..... 57
Polypodium..... 139
Polypogon..... pag. 12
Populus..... 137
Portulaca..... 154
Posidonia..... 132
Potamogeton..... 25
Potentilla..... 72
Poterium..... 75
Prasium..... 86
Praenanthes..... 112
Primula..... 27
Prismatocarpus..... 31
Prunella..... 86
Prunus..... 71
Psilurus..... 5
Psoralea..... 106
Pteris..... 140
Pteronia..... 119
Pulmonaria..... 26
Punica..... 70
Pyrethrum..... 125
Pyrola..... 58
Pyrus..... 70

Q

Quercus..... 134

R

Ranunculus..... 77
Raphanus..... 89
Rapistrum..... 88
Reseda..... 67
Rhagadiolus..... 116
Rhamnus..... 35
Rhinanthus..... 86
Rhus..... 46
Ribes..... 35
Ricinus..... 136
Rochelia..... 25
Rosa..... 71
Rosmarinus..... 7
Rottbollia..... 17
Rubia..... 22
Rubus..... 78
Rumex..... 54
Ruppia..... 25
Ruscus..... 94
Ruta..... 58

S

Saccharum..... 17
Sagina..... 25
Salicornia..... 5
Salix..... 137
Salsola..... 37
Salvia..... 7
Salvinia..... 140
Sambucus..... 46
Samolus..... 28
Sanguisorba..... pag. 24
Sanicula..... 39
Santolina..... 119
Saponaria..... 60
Satureja..... 80
Saxifraga..... 58
Scabiosa..... 19
Scandix..... 44
Schoenus..... 11
Scilla..... 51
Scirpus..... 11
Scleranthus..... 60
Scolopendrium..... 140
Scolymus..... 117
Scorpiurus..... 105
Scorzonera..... 111
Scrophularia..... 88
Scutellaria..... 85
Secale..... 18
Securigera..... 105
Sedum..... 65
Selinum..... 40
Sempervivum..... 69
Senebiera..... 89
Senecio..... 122
Serapias..... 131
Seriola..... 116
Serratula..... 119
Sesamum..... 88
Seseli..... 45
Sesleria..... 13
Setaria..... 14
Sherardia..... 21
Sibbaldia..... 47
Sida..... 97
Sideritis..... 81
Silene..... 61
Sinapis..... 94
Sison..... 43
Sisymbrium..... 92
Sium..... 43
Smilax..... 137
Smyrnium..... 45
Solanum..... 35
Soldanella..... 27
Solidago..... 124
Sonchus..... 111
Spallanzania..... 57
Sparganium..... 132
Spartium..... 98
Spergula..... 65
Spiraea..... 71
Stachys..... 83
Staehelina..... 119
Staphylea..... 46
Statice..... 48
Stellaria..... 63
Sternbergia..... 48
Stipa..... 17
Streptopus..... 52
Sylibum..... 118
Symphytum..... pag. 26

T

Tamarix..... 46
Tamus..... 137
Taxus..... 138
Teucrium..... 80
Thalictrum..... 76
Thapsia..... 45
Theligonum..... 134
Thesdalia..... 90
Thesium..... 31
Thlaspi..... 90
Thrincia..... 113
Thymus..... 85
Tilia..... 74
Tillaea..... 153
Tolpis..... 116
Tordylium..... 42
Trachelium..... 31
Tragium..... 46
Tragopogon..... 111
Trapa..... 24
Tribulus..... 58
Trifolium..... 106
Triglochin..... 55
Trigonella..... 109
Trisetum..... 17
Triticum..... 18
Trollius..... 79
Tulipa..... 50
Turritis..... 93
Tussilago..... 124
Typha..... 132

U

Ulex..... 99
Ulmus..... 38
Urospermum..... 111
Urtica..... 133
Utricularia..... 7

V

Vaccinium..... 56
Valantia..... 22
Valeriana..... 9
Velezia..... 37
Veratrum..... 154
Verbascum..... 32
Verbena..... 86
Veronica..... 6
Vesicaria..... 91
Vicia..... 102
Viburnum..... 46
Villarsia..... 36
Vinca..... 36
Viola..... 35
Viscum..... 137

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Vitex 86
Vitis 35

W

Woodwardia 140

X.

Xanthium 133
Xeranthemum 121

Z

Zacintha 117
Zannichellia 132
Zapania 86
Ziziphora 7
Zizyphus 35
Zostera 132

© Orto Botanico di Napoli, Italy

IN FLORAE NEAPOLITANAE

SYLLOGEM

ADDENDA ET EMENDANDA ALTERA.

pag. 5. *col.* 1. *Salicornia macrostachya* restituatur in speciem propriam, et addatur.

Obs. Hujusce speciei ab affinibus differentia nuperrime enucleavit cl. *Gussone* in *Fl. Sic. pag. 13 tab. IV.* Haec autem areolas floriferas uniloculares triflores, seminaque glaberrima tuberculata profert, dum *S. fruticosa* areolis trilocularibus loculis aequialtis unifloris seminibusque punctatis villosis gaudet, et in *S. herbacea* areolae adsunt triloculares loculo intermedio altiore, seminaque hinc sulcata ob villositatem albida qua detersa viridula conspiciuntur.

pag. 9. *col.* 2. *Fediae olitoriae* locis natalibus addatur: in pascuis humentibus: *Lago di Patria* (Gussone).

pag. 10. *col.* 2. Inter *Croci longiflori* characteres inseratur. Spatha simplex virescens opaca.

ibid. Ad *C. Thomasii* loca natalia addatur: In pratis Peucetiae: *Gravina* (Scacchi).

pag. 11. *col.* 1. In *C. Imperati* observatione inseratur. Planta quae a cl. *Colla* in *Horti Ripulensis* app. 4. pag. 12. t. V. *Croci Imperati* nomine adumbratur, ob folia synanthia et spatham monophyllam ad *C. suaveolentem* Bert. potius, quam ad *Crocum Imperati* pertinere videtur.

ibid. In observatione *Cyperi picti* inseratur. Nostra planta a *Cypero patulo* Kitaibel non differt nisi glumarum carina laevi nec scabra. An tantum ejusdem varietas?

pag. 14. *col.* 1. Post *Digitariam humifusam* addatur.

4. *Digitaria debilis.* In pascuis humidis: *Lago di Agnano* (Gussone).

pag. 15. *col.* 1. Post *Poam megastachyam* inseratur.

Poa megastachya B. conferta.

In pascuis Apuliae: *Gravina* (Scacchi).

Obs. Ob locustas verticillatas confertas nec paniculatas, haec varietas habitum a typo speciei omnino diversum profert.

pag. 17. *col.* 1. Ad *Bromi fascicularis* loca natalia addatur. *Ischia al Lacco* ed a *Casamicciola* (Gussone).

ibid. Ad *Arundinis epigeios* loca natalia addatur: Prope Neapolim: *Camaldoli, nelle siepi presso il telegrafo* (Gussone).

ibid. col. 2. *lin.* 22. ad sepes *lege* ad rupes.

ibid. Ad *Sacchari cylindrici* loca natalia adde: *Ischia.*

pag. 18. *col.* 1. Post *Secale montanum* subjungatur. Spica cylindrica elongata, rachide ad oras pilosas fragili, calyce bifloro lineari acuto vel brevissime aristato flosculis breviore, radice fibrosa perenni. *Gussone Fl. Sic. Prodr. 1. pag. 145.*

pag. 19. *col.* 1. Ad *Andropogonis Grylli* loca natalia adde: *Ugento* prope *Leucam* (Gussone).

ibid. Ad *Andropogonis distachyos* loca natalia adde: *Venafro* (Gussone).

ibid. Ad *Holci avenacei* loca natalia addatur: *Biccari* in Apulia (Baselice).

ibid. Inter *Andropogona* et *Holca* inseratur.

1. *Sorghum halepense.* Pers.

In pratis obvium.

ibid. Ad *Holostei umbellati* loca natalia adde: *Gargano tra S. Giovanni rotondo ed il Monte* (Gussone).

pag. 22. *col.* 2. Ad *Valantiae hispidae* loca natalia addatur: *Reggio* (Gussone) *Ischia.*

ibid. Ad *Rubiae tinctorum* loca natalia addatur: In Principatu ulteriori: *Villamaina* (Gussone)

ibid. Post *Plantaginem lanceolatam* inseratur.

4. bis. *Plantago altissima* Linn. et Jacq. Ad agrorum margines circa Neapolim: *Capodimonte, Camaldoli.*

pag. 24. *col.* 1. Ad *Plantaginis arenariae* loca natalia addatur: *Via da Agnano ad Astroni.*

ibid. Ad Plantaginis Psyllii loca natalia addatur: *Ischia; Colline aride di Calabria sul Jonio* (Gussone).

ibid. col. 2. Inter *Isnardiam* et *Trapam* inseratur.

1. *Ammannia verticillata* Lam. (*Cornelia verticillata* Arduini). In inundatis Calabriae cum *Lythro Graefferi: Monteleone* (Thomas).

Obs. Ab *Ammannia latifolia,* cum qua a botanicis quibusdam conjungitur, differt floribus purpureis sessilibus nec luteis breviter pedunculatis, capsulis calyce obtectis nec eum superantibus, foliisque subsessilibus. An capsula uniloculari gaudeat, sicut cl. *Arduini* autumat, unde in novum genus *Ammanniam verticillatam* sumere arbitratus sit, in siccis specimenibus rite statuere non potui.

ibid. col. 2. Ante *Hypecoum* inseratur.

1. *Buffonia perennis* Pourr.

In pascuis argillosis Apuliae (Scacchi).

pag. 25. *col.* 1. Ad *Ruppiae maritimae* locis natalibus addatur: *Saline di Barletta.*

pag. 28. *col.* 2. Ad *Convolvuli italici* loca natalia addatur: *Ischia.*

pag. 29. *col.* 2. Post *Campanulam rotundifoliam* addatur.

4. *bis.* C. linifolia B; flore duplo majori, laciniis calycinis longissimis.

In saxosis subalpinis Aprutii: *Valle di Taranta; Cima di Cirasuolo.*

pag. 30. *col.* 2. Sub *C. latifolia* inseratur.

— — B; flore albo.

In herbidis subalpinis Magellae orientalis: *Cima della Valle di Letto-palena.*

pag. 32. *col.* 1. A *Verbasco Thapso* excludatur varietas Cc. flore albo cum locis natalibus et inserantur pag. 106. sub *Verbasco phlomoide.*

pag. 35. *col.* 1. Ad *Atropae Belladonna* loca natalia addatur: *Monti di Avella* (Gussone).

ibid. col. 2. Ad *Zizyphi vulgaris* loca natalia addatur: *Reggio* (Thomas).

pag. 36. *col.* 2. *Glaux maritima* deleatur.

ibid. col. 1. Ad *Illecebrum echinatum* adde loca natalia; In collibus aridis Calabriae: *Monteleone* (Thomas), *Reggio* (Gussone).

© Orto Botanico di Napoli, Italy

pag. 37. *col.* 2. Ad *Chenopodii polyspermi* et *C. hybridi* loca natalia addatur: *Orti dello sterno di Villamaina* (Gussone).

ibid. E locis natalibus *Chenopodii fruticosi* arceatur *Posillipo* et inseratur sub *C. Jacquini.*

pag. 39. *col.* 2. Ad Echinophorae spinosae loca natalia addatur: *Ischia; marine del Jonio e dell' Adriatico.*

pag. 40. *col.* 1. Post *Daucum carotam* inseratur:

1. *bis.* D. mauritanicus *DC.* Prodr. t. 4.

In collibus siccis Aprutii citerioris: *Turri-Valignano.*

ibid. Post *Daucum hispidum* addatur.

6. *bis. Daucus siculus* Tineo *pug. pag. 6.* Sprengel, et Guss. *prodr. Fl. sic.* pag. 322.

In Apuliae litoribus: *Viesti.*

ibid. A *Dauco maritimo* arceatur synonymon *D. setulosus Guss.* et e locis natalibus *Calabria*; et subjungatur.

3. *bis. Daucus setulosus* Guss. ineditus, et DC. *Prodr. 4. pag.* 211 (exclusa localitate Neapolis).

— A. caule erecto.

— B. caule prostrato.

In collibus apricis cretosis Calabriae (*Gussone*) et Aprutii prope *Turri Valignano.*

Obs. Planta in litoribus circa Neapolim proveniens ab hac omnino differt, et ad *Daucum maritimum* rite pertinere experientia comperi. Harum specierum differentiam perbelle statuit cl. DC. loco citato. In *D. setuloso* mericarpia gaudent aculeis latitudine fructus longioribus, basi evidenter cohaerentibus dilatatisque. In *D. maritimo* autem aculei ad basim usque partiti latitudinem fructus aequantes conspiciuntur.

pag. 41. *col.* 1. Ad *Cachrydis dichotomae* loca natalia addatur: *Melito presso Reggio* (Gussone).

ibid. Inter loca natalia *Cachrydis triquetrae* inseratur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

ibid. Inter loca natalia *Ferulae glaucae* var. *majoris* inseratur:

In Samnio: *alla montagnola presso Frasso* (Lostritto).

In hac varietate, uti et in varietate B. umbellae centrales pedunculatae semper adsunt, nec sessiles uti in *Ferula neapolitana.* Haec insuper efflorescentia praecociori gaudet.

pag. 42. *col.* 1. Deleatur *Ferula sulcata* Des Font. et planta pro eadem sumpta cum synonymis et locis natalibus ad *F. Barrelieri* var. B. subscribatur.

ibid. col. 2. Deleatur *Angelica Archangelica* cum varietatibus et substituatur.

Angelica verticillaris Linn. (*Imperatoria verticillaris* DC.) cum synonymis. *A. verticillata* Schleich. *pl. exsicc ex Helvetia. A. Archangelica* A. Ten. *Fl. nap. tom. III. pag. 306.*

ibid. Ab *Angelicae sylvestris* varietatibus arceatur var. B, quae in novam speciem sumendam existimo, et varietas C, quae est *Angelica Archangelica* Linn. Itidem inter synonyma *A. sylvestris* inseratur *A. Archangelica B.* Ten. Fl. *med. univ. e Fl. part. della provinc. di Nap. tomo 1. pag. 223.* et *Fl. nap. tom. III. pag. 307. Archangelica* DC.

Post *A. sylvestrem* inseratur.

2. bis. *Angelica nemorosa*; caule superne pedunculisque pubescentibus, foliis tripinnato-sectis, segmentis ovatis abbreviatis obtusiusculis serratis, basi decurrentibus, involucro nullo, mericarpiis ellipticis, alis latitudine costas dorsales apice cristatas aequantibus, *Ten. A. sylvestris B. villosa*, caule cano-pubescente, petiolis pedunculisque villoso-scabris. Ten. *Fl. neap. syll.* (8.°) *pag. 142. Fl. nap. tom. III. pag. 307. A. sylvestris* Ten. *Fl. med. univ. e Fl. part. di Nap. tom. 1. pag. 223. Aegopodium Podagraria var.* Petagna; *Delle facoltà delle piante tom. I. pag. 279.*

In vallibus et nemoribus humidis, nec non in demissis aquosis: *Valle di S. Rocco, Agnano.*

Radix vulgo *Bracalà* nuncupatur, et inter remedia antipsorica eximia virtute celebratur.

Radix acris et odor seminum hircinus; in *Angelica sylvestri* autem radix et odor seminum aromaticus.

Obs. Ab *A. sylvestri* differt forma et margine foliorum, quae non ovalia lanceolata, nec argute serrata vel biserrata, sed rite ovata abbreviata et margine simpliciter grosse serrata conspiciuntur. Itidem ab ea differt mericarpiis angustioribus costis subcoarctatis apice dilatatis, nec utrinque attenuatis.

Ob costas semicristatas et semina semilibera multivittata, transitum ad Archangelicam profert, et hujusce ab *Angelicae* genere distractionem a neotericis petitam nimis fictitiam confirmat.

pag. 43. *col.* 1. Ad *Ligustici apioidis* loca natalia addatur: in sylvis editioribus montium Stabiarum.

pag. 45. *col.* 2. Inter loca natalia *Physospermi aconaefolii* inseratur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

pag. 46. *col.* 1. In *Pimpinellae anisoidis* habitationes inseratur: *Balvano* in Lucania (Barbazita); ubi ejusdem semina vulgo audiunt *Ciminiello*, et in liquorum alkoolicorum aromatibus adhibentur.

ibid. Ad *Viburni Opuli* loca natalia addatur: in montibus Samnii: *tra Montedimezzo* e *Pescolanciano* (Gussone).

ibid. col. 2. Ad *Corrigiolae littoralis* loca natalia addatur: In insula Inarimes: *presso il casino Reale* (Gussone).

pag. 48. *col.* 1. Inter synonyma Statices Smithii inseratur: *Statice Limonium minus* Bar. *ic. 790.* quod auctores ad *Staticem dichotomam* referunt.

ibid. Ex habitatione *Statices monopetalae* dele in stagnis, et lege in collibus argillosis mari finitimis.

ibid. Ad loca natalia *Statices Cumanae* addatur: *Capo di Posillipo, Gajola.* (Guss.).

pag. 49. *col.* 1. Ad *Allium magicum* adde.

Obs. Filamenta basi coalita alterna latiora dilatata. Bulbus basi minime prolifer uti in sequente, sed caulis bulbis intrafoliaceis instructus.

pag. 50. *col.* 2. Post *Allium tenuiflorum* inseratur:

28. bis. *A. moschatum* Lin.

In montibus Aprutii: *Pizzoli* (Cecchetti).

ibid. Ad *Allium montanum* addatur: *Sibthorp et Guss. pl. rar. pag. 142.* et arceatur *var. B*, cujus in loco substituatur.

29. bis. *A. Cupani;* caule gracili basi folioso, foliis filiformibus semiteretibus subcanaliculatis, spatha univalvi acuminata persistente vaginante, umbella pauciflora, pedunculis inaequalibus floribus cylindricis, petalis linearibus apice subrecurvis stamina duplo superantibus, germinibus subrotundis; Rafinesque, *Caratt. pag. 86.* et Gussone *pl. rar. pag. 143.* et *Fl. Sic. prod. tom. 1. pag. 407.* Deleatur quoque observatio, et ejusdem in loco inseratur: *A. montanum* Sibth. ab *A. tenuifloro* Ten. differt in primis, spatha paullo supra basin deflexa, pedunculis filiformibus minus numerosis erectis nec effusis.

pag. 52. *col.* 1. Post *Asphodelum fistulosum* adde.

Obs. In hac specie stylum trifidum nec truncatum simplex, uti in caeteris speciebus, primus observavit cl. Strangways.

ibid. Post *Anthericum* inseratur.

1. *Bulbine Mettinghii;* foliis lanceolato-ensiformibus undulatis glabris erectis, scapo simplici racemoso multo brevioribus, racemo longissimo erecto, bracteis scariosis pedunculos subaequantibus, corolla patente flava. Ten.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Radix fasciculata, folia crassiuscula (8. poll. long. 4 lin. lat.) basi vaginantia (vagina lata truncata pellucida) longitudinaliter striata, scapus teres pedalis et ultra, e media parte floriferus, flores numerosissimi imbricati demum laxi, plerumque decidui; pedunculi patentes persistentes filiformes (8-10 lin long.) in floribus fertilibus reflexi, in infertilibus vero sensim elongati patentes vel scapo adpressi, bracteis suffulti; bracteae e basi dilatata pedunculos amplexanti, lanceolato-setaceae, post anthesim emarcidae; corolla sexpartita patens decidua laciniis oblongis flavis dorso saturatiore, stamina sex corolla breviora, filamenta densa lana pilis argenteis moniliformibus obsessa; pistillum simplex; capsula subrotunda trilocularis stylo persistenti praedita.

Ad sepes maritimas inter Misenum et locum quod vulgo audit *Monte di Procida*, mense Majo florentem legit solertissima et clarissima Florae ministra Sophia de Mettingh domo boja.

ibid. col. 2. Post *Convallariam multiflorum* inseratur:

2. *C. Polygonatum* Lin.

In nemoribus Aprutii: *Pizzoli* (Ceechetti).

3. *C. majalis* Lin.

In nemoribus Aprutii: *Pizzoli* (Ceechetti).

ibid. col. 2 Ad *Kernerae oceanicae* synonyma addatur: *Taenidium oceanicum* Targioni (Ioan.) *De plantis marinis musei sui* (opus posthumum) *pag. 81. tab. 1.*

pag. 54. *col.* 2. Loco *Colchici byzantini* restituatur *C. Bivonae* Guss. *Fl. sic. prodr. 1. pag. 453.* Ten. *Fl. neap. prodr. app. V, pag. 11.* Schultes *Syst. veg. tom. 7. pag. 1508.*

Ab observatione deleatur extremum periodum, quod ad aliam plantam pertinet, ad illam nempe quae repetitis vicibus ab Horto Regio di *Boccadifalco*, hortulani incuria, *C. Bivonae* nomine ad me missam fuit, et meae titubationi ansam praebuit. Haec autem *Colchicum autumnale latifolium* Redouté *Liliac. tab. 468* omnino refert, quod an revera ad *C. autumnalis* varietatem, an potius ad *C. byzantinum* vel ad aliam speciem tribuendum erit, ulteriori disquisitioni commendare juvat.

pag. 55. *col.* 1. Ad *C. parvulum* addatur.

— — B; Flore semipleno.

In pascuis subalpinis Aprutii: *Li Pizzi* prope *Palena* simul cum *Cirsio acaule.*

ibid. A *Colchico montano* arceatur synonymon *All. ped. n. 484. tab. 74.* fig. 2. quod ad *C. alpinum* pertinere autumant botanici plerique.

ibid. Ad *Colchici montani* var. A loca natalia adde: *Gravina* (Scacchi).

ibid. col. 2. Ad *Epilobium angustifolium* addatur.

— — B. Foliis verticillatis. *E. verticillatum* Ten. *Fl. neap. prodr. pag. XXIII.* et *Fl.* nap. II. pag. 194.

ibid. Sub *E. hirsuto* adde.

Obs. Nostra planta ad *E. hirsuti* varietatem B. fructibus hirsutissimis pertinet, quam in speciem distinctam *Epilobii intermedii* nomine cl. Merat in *Flor. Paris.* adumbravit.

ibid. Ab *Epilobio tetragono* deleatur observatio, quia translatione et mendis typographicis omnino corrupta, et ejus loco substituatur.

Obs. Capsulae pedicellatae et folia obscure virentia ut in sequente, sed in eo folia multo longiora et angustiora, basi lineis confluentibus decurrentibus per caulem inde ancipitem nec tetragonum conspiciuntur.

pag. 56. *col.* 1. A *Chlorae perfoliatae* locis natalibus arceatur in arenosis maritimis et substituatur: In Aprutii collibus nec alibi: *Pietra Camela.*

ibid. Chlora imperfoliata deleatur; quum nihil aliud esse, quam *C. intermediae* varietas foliis fere imperfoliatis, accuratiori examine certior factus sum.

Ibid. A *Chlorae serotinae* locis natalibus auferatur ad sepes prope Neapolim.

Ibid. Post *Chloram serotinam* inseratur.

2. bis. *Chlora intermedia;* glauca, foliis caulinis perfoliatis semiovato-oblongis, calyce 8-partito laciniis setaceis carinatis, corollae laciniis ovato-acutis, stylo bifido Ten. *Chlora perfoliata B. Minor, caule humiliori subsimplici.* Ten. Flor. nap. tom. 1. pag. 198; et Flora medica univer. tom. 1. pag. 309.; exclu. synon. *Columnae Centaurium luteum novum*, quod ad *Chironiam maritimam* pertinet.

B. Foliis subimperfoliatis, caule simplicissimo humili. *C. imperfoliata.* Ten. Syll. non Lin.

In collibus apricis et siccis circa Neapolim: *Valle delle Fontanelle; Valle di S. Rocco, Strada della storta* dopo *Poggio reale* et alibi; floret tota castate var. B. in autumno et primo vere. *Annua.*

Obs. Inter *C. perfoliatam* et *C. serotinam* intermedia, sed distincta: differt enim a *C. perfoliata* stylo bifido, foliisque longioribus, et a *C. serotina* calyce profunde 8 partito laciniis minime lanceolatis trinervatis, sed lineari-setaceis exsquisite acuminatis carinatis.

ibid. Ad *Ericae multiflorae* loca natalia addatur: tra *Taranto ed Ugento* (Gussone).

ibid. col. 2. Ad *Daphnes Mezerei* loca natalia addatur: *Valle di Fara e di Taranta* in Magella.

ibid. Post *Passerinam annuam* inseratur.

— — B. *pubescens;* ramis foliisque pubescentibus. *Stellera pubescens* Guss. *Fl. sic. prodr. 1. pag. 466.*

Passim cum typo speciei inter segetes provenit.

Obs. Stellerae pubescentis Guss. speciminibus authenticis rite inspectis, certos characteres in eis non inveni, ut jure ad distinctam speciem pertinere statuere possim. Tum in meo herbario ejusdem varietatis specimina cum illa typi speciei confusa manere, et nostri regni indigenam quoque esse comperi. In speciminibus omnibus quae prae manibus habere potui, proportionem inter longitudinem bractearum et fructuum (in qua essentialis differentiae characterem cl. Gussonius sibi visus est agnoscere) valde variare expertus sum. Quo charactere dempto, in sola partium pubescentia speciei diversitatem quaerere sanum consilium nemo putaverit.

pag. 57. *col.* 2. *Polygonum lapathifolium* deleatur, et ejus loco substituatur.

Polygonum serotinum; floribus hexandris trigynis, spicis ovatis compactis (pallidis), foliis oblongo-lanceolatis vel ellipticis ciliato-punctatis, ochreis longe ciliatis, acheniis ovatis altera facie plana, altera convexa dorso subcarinata. Ten. *P. lapathifolium minus* Ten. *Fl. med. Univ. e Fl. part. di Nap. tom. 1. pag. 316.*

Caules ascendentes diffusi ramosissimi basi radicantes, articulis minime inflatis, folia oblonga vel lanceolata (2 poll. long. 8 lin. lat.) punctis subpellucidis punctata disco plerumque nigro maculata petiolo et margine spinuloso-scabris, ochreae ciliis 3-4 lin. longis praeditae, spicae abbreviatae (6-8 lin. log.), flores pallidi conferti, achenia nitida laevia. Planta insipida.

In fossis aestate exsiccatis, ad agrorum margines et secus vias commune. *Annuum.*

Floret Septembri et Octobri.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Obs. A *Polygono lapathifolio* differt in primis acheniis non utrinque incavatis, ochreis minime muticis, omnium partium parvitate, et toto habitu. A *P. Persicaria* differt spicis brevissimis, acheniis conformibus, caulibus diffusis, statura minori aliisque notis; A *P. minori* D. *P. dubium* Stein et *P. Brauni* Spenner *Fl. Friburgensis* 2. *pag.* 308. acheniis minime triquetris praesertim dignoscitur.

ibid. A *Polygoni tenuiflori* synonymis deleatur *Fl. part. tom.* 2. *pag.* 175. *n.* 809, et ejus loco inseratur.

— — B. spicis crassioribus. *P. lapathifolium* Guss. Fl. siculae prod. tom. 1. pag. 471.

pag. 58. *col.* 1. *Arbutus Uva-Ursi* in genus distinctum sumatur a cl. *Adansonio* rite conditum, et a cl. *Sprengelio* nuperrime receptum nomine *Arctostaphylos.*

pag. 59. *col.* 1. n. 7. *Saxifraga stabiana* inter *S. Aizoonis* varietates inseratur.

ibid. col. 2. A *Saxifraga caesia* arceatur observatio; sunt enim duae species omnino diversae, quae a *Linnaeo S. caesiae* nomine descriptae fuerunt: altera nempe in *Spec. plantar. pag.* 571, et altera in *Mantissa pag.* 282. Recentiores autem *S. caesiam* Sp. pl. in veram speciem receperunt, et *Mantissae* plantam inter *S. mediae* synonyma amandaverunt, de qua cl. Sprengelium loqui intelligere oportet, quum absque alia citatione *Saxifragam caesiam Lin.* ad *S. mediam* referre arbitratus sit.

ibid. Saxifraga controversa Sternberg n. 12, et *S. petraea Gaud. n.* 13. recensitae tanquam distinctae, in unam eamdemque speciem conjungantur, et inter synonyma sub *S. controversam* relata inseratur *S. ascendens Allioni* non *Linn.*

ibid. n. 15. Ad *S. caespitosam* addatur: *Linn. S. exarata All.* non *Vill.*

ibid. n. 16. A *S. sedoide* arceatur synonymum *S. aphylla Guss.* et addatur.

16. *bis. Saxifraga aphylla* Sternb. *S. stenopetala* Gaud. et DC.
In *Monte corno* (Gussone).

ibid. n. 18. Loco *S. moschatae Wulf.* substituatur *S. muscoides Jacq.* et e synonymis detrahatur *S. exarata* All.

ibid. n. 19. Loco *S. muscoidis* substituatur *S. moschata Wulf.* etc.

ibid. n. 20. Inter *S. ampullaceae* synonyma inseratur, an *S. acaulis* Gaud. Fl. Helv. 3. p. 127?

pag. 60. *col.* 2. Post *Dianthum Armeriam* inseratur.
2. bis *Dianthus Carthusianorum* Lin.
In montibus Principatus ulterioris: *Montevergine;* Lucaniae: *Balvano.*

Obs. A *Diantho atrorubente* dignoscitur petalis intus puberulis nec glaberrimis. Involucrum et squamarum calycinarum longitudo in hac ut in affinibus speciebus magnopere variare deprehenditur.

ibid. Citationes ad *Dianthum longicaulem* sic corrigantur.
Ten. Fl. neap. prodr. app. III. in Fl. nap. II. pag. 379. Fl. nap. tav. 138. fig. 1. *DC.* prodr. 1. pag. 359. *Reich.* Hort. bot. t. 1. pag. 42. tab. 56. *Dianthus caryophyllus.* Ten. Fl. nap. 1. pag. 230.

pag. 61. *col.* 1. Ad *D. sylvestrem* addatur:
— — *D. geminiflorus.*
In aprici montosis Aprutii citerioris: *Li Pizzi.*

ibid. col. 2. Ad *Silenes Behen* loca natalia addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

pag. 63. *col.* 1. Ad *Silenes catholicae* loca natalia addatur: *Siepi di Montorio* in Aprutio (Guss.); *Bojano* in Samnio (Chiovitti).

ibid. col. 2. Ad *Arenariae Rosani* loca natalia addatur: *all'acqua della Spugna, alla Grotta delle Vacche, a Cirasuolo, presso Lama;* in Magella.

pag. 65. *col.* 2. Sub *Sedi Telephii* locis natalibus relinquatur tantum Aprutium, et deleantur caetera omnia, quae ad sequentem pertinent.

ibid. Post *Sedum Telephium* inseratur.

1. bis. *Sedum latifolium* Bert. var. B. *Cymbaefolium;* foliis remotis laete viridibus concavis. *Anacampseros maxima* Bauh. *Hist. 3. pag. 682. Cotyledon altera Dioscoridis. Cymbalaria verior* Column. *Ecphr. 1. pag. 305. ic. 307. fig. 1.* (optima) An species propria?
In saxosis apricis Gargani, Calabriae, Principatuum.

Obs. A *Sedo latifolio Bert.* differt planta elatiori, omnibus partibus duplo majoribus, florum corymbo maximo denso, nec floribus racemoso-corymbosis per caulem sparsis, petalis pistillis brevioribus, foliis omnino concavis pallide virentibus grosse serratis remotis, nec convexis atro-virentibus obiter serratis confertis.

ibid. A *Sedo stellato* arceatur var. A. cum habitatione.

pag. 66. *col.* 2. Sub *Sedo rostrato* inseratur: *Sempervivum tenuifolium* Smith et Sibth. Flora graeca; nam ex herbarii Sibthorpiani speciminis collatione, planta graeca a nostra haud differre cl. Gussone me monuit.

pag. 67. *col.* 2. A *Sedo littoreo* auferatur signum † et locis natalibus addatur: in scopulis vulcanicis prope marę: *al Capo dell' uncino alla Torre dell' Annunziata.*

pag. 68. *col.* 2. Deleatur *Euphorbia tanaicensis;* quum planta pro eadem sumpta ad *E. paralias* varietatem pertinere rectior investigatio probaverit.

pag. 69. *col.* 1. Deleatur *Euphorbia melapetala,* et ejus loco substituatur:
E. Japygica; umbella 5-fida-dichotoma, bracteis distinctis reniformibus mucronatis (lutescentibus), foliis coriaceis glaucis spathulato-lanceolatis mucronatis margine asperis, petalis crenato-bicornibus (luteis), capsulis ovatis villosiusculis, ramis superioribus umbelliferis umbella brevioribus. *Ten.*
Caules plures sesquipedales herbacei inferne subpurpurascentes, folia (15 lin. longa 2-3 lin. lata) exquisite mucronata margine et subtus aestivatione purpurascentia ut in *E. rigida,* margine lente inspecta serrulato-scabra, umbellae radii rami umbelliferi et involucra lutescentia; flores et involucella *Euphorbiae myrsinitidis,* sed duplo majora, petala crenato-bicornia; capsulae pilis albis obsitae.
In collibus Japygiae: *Lecce* (Marinosci); Peucetiae: *Gravina* (Scacchi).

Obs. Ab *Euphorbia melapetala* differt foliis non membranaceis duplo angustioribus, umbella patente 5-fida, nec coadunata multifida, petalis involucris radiisque luteis nec concoloribus, capsulis villosis duplo minoribus. Ab *E. rigida* discrepat umbella 5-fida, petalis minime appendiculato-bicornibus, capsulis villosis, foliis duplo angustioribus.

pag. 71. *col.* 2. Ad *Spiraeae Ulmariae* B. loca natalia addatur: *Calabria: Sila* (Gussone).

ibid. Ad *Rosae alpinae* var. *pendulinae* loca natalia addatur: *Bosco di Costa presso Pizzoli* (Cecchetti).

pag. 72. *col.* 2. Ad *Potentillae fragariae* loca natalia, addatur: *Monti di Frasso* in Samnio (Lostritto).

pag. 74. *col.* 1. Post *Papaver dubium* inseratur.

4. *bis.* Papaver frentanum; capsulis glabris oblongis, sepalis pilosis, foliis bipinnatifidis laciniis oblongo-lanceolatis, setis caulis multiflori patulis, pedunculorum adpressis, fructiferorum densis persistentibus. *Ten.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In sylvaticis montosis Aprutii: *Valle di Fara.* Annuum.

Obs. P. arenario affine, a quo tamen differt foliorum laciniarum latitudine, setis pedunculorum fructiferorum densis persistentibus, fructus corona sexradiata, caule elato et habitu.

pag. 74. *col.* 2. Ad *Helianthemi ericoidis* var. *pubescentis* loca natalia addatur: in Peucetiae collibus: *Gravina* (Scacchi).

pag. 75. *col.* 1. Ad *Helianthemi vulgaris* var. *hyssopifolii* habitationes addatur: in Peucetiae collibus: *Gravina* (Scacchi).

ibid. col. 2. Ad *Helianthemi grandiflori* loca natalia addatur: *Monte Barbaro* prope Puteolos (Gussone).

pag. 79. *col.* 1. Ante Ranunculum bulbosum inseratur.

29. *bis.* R. repens *Linn.*

Ad rivulorum margines et in palustribus: *Sebeto, Sarno, Bosco di Persano* etc. frequens.

ibid. Ad *Hellebori hyemalis* habitationes addatur: *Villamaina* in Principatu ulteriori (Gussone); *Pizzoli*, in Aprutio.

pag. 80. *col.* 1. Ad *Teucrii flavi* habitationes addatur: *Ischia, e Colline di Caserta e di Capua.*

pag. 81. *col.* 1. et 155. *col.* 2. Ad *Hyssopi officinalis* habitationes addatur: *Rupi della vallata di Pescina* in Aprutio (Gussone).

pag. 84. *col.* 2. Ad *Leonuri Cardiacae* habitationes addatur: *Pizzoli* (Cecchetti; ex *cl. Mauri* in literis).

Ibid. loco *Ballotae nigrae* cum varietate et locis natalibus substituatur.

1. Ballota vulgaris Link. et Spr. syst. 2. pag. 738 *B. nigra* Lin. sp. edit. 2. Ten. Flora nap. t. 2. pag. 34. et Flora medica universale tom. 1. pag. 481 (excl. syn. Ball. alba Cam. et Sabb.) *Var. B.* Flore albo (non *B. alba* Lin.).

In ruderatis circa Neapolim obvia: B. *Pascone* (rara).

2. B. nigra L. sp. edit. 1. et Spreng. l. cit. (*B. alba* Lin. spec. ed. 2.) *Marrub. nigrum* Black. tab. 136. fig. 2.

In collibus Aprutii: *Pizzoli* (Cecchetti).

pag. 85. *col.* 1. Post *Origanum vulgare* inseratur.

1. *bis.* O. humile *Poir.*

In campis cretosis Aprutii: *Lama, Palena.*

pag. 85. *col.* 2. Post Thymum Nepetam addatur:

— — B. *micranthus*, corollis minoribus, staminibus corollae tubum non excedentibus *Guss.* Fl. Sic. prodr. 2. pag. 130.

Ad sepes: *Pozzuoli, Baja, Capodimonte.*

ibid. Post *Scutellariam galericulatam* addatur:

2. bis. *Scutellaria hastifolia* Linn.

Ad rivulorum margines in Aprutio: *Pizzoli* (Cecchetti).

pag. 86. *col.* 2. Ad Rhinanthi elephantis habitationes addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

pag. 87. *col.* 2. n. 9. Post *Linariam reflexam* inseratur.

9. *bis.* Linaria rubrifolia *DC.*

In Aprutio: *Pizzoli* (Cecchetti, ex cl. *Mauri* in literis.).

ibid. Ad *Linariae Chalepensis*, et *L. pelisserianae* habitationes addatur: *Ischia.*

pag. 88. *col.* 1. Ad *Digitalis ferrugineae* loca natalia addatur: *Villamaina, Castelvetere* in Principatu ulteriori (Gussone); in Aprutio: *Li pizzi.*

pag. 89. *col.* 1. Ad *Clypeolae Jonthlaspideos* habitationes addatur: *Monte S. Angiolo in Gargano* (Della Torre).

pag. 90. *col.* 1. Post *Thlaspi montanum* addatur.

2. Thlaspi Bursa-pastoris.

In arvis ubique.

3. T. alliaceum.

In Aprutii lapidosis.

ibid. Ad *Lepidii Iberidis* habitationes addatur:

In Aprutii citerioris sepibus humidis: *Taverna di S. Valentino.*

ibid. col. 2. Ad *Alyssi orientalis* habitationes addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita)

pag. 91. *col.* 1. Ad *Berteroae obliquae* loca natalia addatur: In Peucetia: *Bosco di Cassano, Murgie tra Altamura e Cassano* (Scacchi).

Obs. Petala primum alba demum rosea ut in *B. mutabili*, sed siliculae pubescentes non glabrae.

ibid. col. 2. Ad *Lunariae rediviuae* habitationes addatur: *Monti di Capracotta* in Samnio (Gussone).

ibid. col. 1. Ad *Aubrietiae deltoideae* B. habitationes addatur: *Cima di Cirasuolo presso Lama* in Magella.

ibid. col. 2. Ad *Cardamines uliginosae* habitationes addatur: *Prati delle fosse* presso *Pizzoli* (Cecchetti).

Obs. Antherae violaceae non flavae.

pag. 92. *col.* 1. Inter *Barbareae vulgaris* B. synonyma inseratur, *Barbarea bracteosa* Guss. Fl. sic. prodr. tom. 2. pag. 257.

ibid. Inter *Matthiolam* et *Hesperidem* inseratur.

1. Malcolmia parviflora DC. *Hesperis ramosissima* Viv. exclus. synonym. *Fusaro.*

pag. 93. *col.* 2. Ad *Arabidis alpinae* loca natalia addatur: *Monte S. Franco, Monte Scala* in Aprutio (Cecchetti).

ibid. A *Diplotaxi erucoide* arceatur syn. Barrelieri.

pag. 94. *col.* 1. Ad *Diplotaxim apulam* trahatur synon. Barr. *Eruca sylvestris flore albo italica.* Icon 132.

ibid. Ad *Brassicae compestris* habitationes addatur: *Biccari* in Daunia (Baselice).

ibid. col. 2. Ad *Sinapis geniculatae* habitationes adde: *Ischia* (Gussone).

pag. 94. *col.* 1. Ad *Geranii villosi* loca natalia adde: *Cima di Cirasuolo* prope *Lama* in Aprutio.

pag. 96. *col.* 1. Ad *Malopes malacoidis* habitationes addatur: in Aprutio: *Casoli, Torre di Prato.*

ibid. col. 2. *lin.* 57. petiolati *lege* pedicellati.

ibid. Ad *Malvae nicensis* et *M. parviflorae* habitationes addatur: *Ischia.*

pag. 97. *col.* 1. Ad *Hibisci Trionum* habitationes adde: *Pianura di Aquila e di S. Demetrio* (Gussone).

ibid. col. 2. Ad *Sidae Abutilonis* habitationes addatur: *Carditello* (Gussone).

ibid. Post. *Fumariam officinalem* inseratur.

1. *bis.* Fumaria capreolata.

In arvis frequens.

pag. 98. *col.* 1. Ad *Cytisi Laburni* habitationes addatur: *Principato ultra* (Gussone); in Aprutio: *Cima della Valle di Taranto.*

ibid. Ad *Cytisum scoparium* addantur loca natalia. In sylvis obvius: *Valle di S. Rocco, Camaldoli, Agnano, Ischia* etc.

pag. 99. *col.* 2. Ad *Ononidis reclinatae* loca natalia addatur: *Reggio* (Gussone).

pag. 100. *col.* 1. Ab *Ononidis mitissimae* habitationibus arceatur *Ogliastro*, quia Siciliae oppidum, et addantur *Reggio, Cotrone, Staiti, Cirò* (Gussone).

ibid. Ad *Ononidis variegatae* loca natalia addatur: *Calabria.*

pag. 191. *col.* 1. Ad *Orobi sessilifolii* loca natalia addatur: *Balvano*; in Lucania (Barbazita).

ibid. col. 2. Inter *Lathyri dubii* synonyma inserantur: *Lathyrus erythrynus* Presl. Flor. Sic. *L. purpureus* Presl. *delic. pra-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

gens. et Gussone *plant. rar. pag. 297;* et locis natalibus addatur *Calabria.*

pag. 102. *col.* 2. A *Viciae triflorae* locis natalibus arceatur *Castrogiovanni*, quia Siciliae urbs.

pag. 104. *col.* 1. Ad *Viciae tricoloris* habitationes addantur. In Gargano: *Monte S. Angiolo* (della Torre); Lucania: *Balvano.* (Barbazita).

ibid. Post *Viciam luteam* inseratur.

28. Vicia serratifolia *Jacq.*

In arvis siccis: *Miseno, Capua, Pesto, Sile, Abruzzi.*

29. Vicia narbonensis.

Camaldoli, Campobasso, Basilicata.

pag. 105. *col.* 1. Ad *Hippocrepidis glaucae* loca natalia addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

pag. 109. *col.* 1. A *Medicagine obscura* arceantur varietates B. et C. et earum in loco inserantur.

8. M. laevis *Desf.*

— — B. spinulosa.

In arvis Calabriae.

8. *bis.* M. Helix *Willd.*

In arvis arenosis maritimis: *Capo di Miseno, Pozzuoli.*

ibid. col. 2. Post *Medicaginem tuberculatam* inseratur.

13. *bis.* Medicago olivaeformis *Guss.*

Inter segetes Lucaniae: *Pesto;* et Calabriae orientalis: *da Melito a Cassano.*

Obs. Specimina plantarum exsiccatarum ex Calabria a cl. Gussonio *M. olivaeformis* nomine olim accepta cum illis *M. pubescentis*, et *M. tuberculatae* commutata fuerunt, sicut ex eorundem in meo herbario inspectione, ipse cl. acutor fassus est. *M. olivaeformis* a cl. *Moris* in *Stirp. Sard. Elench. fasc. 2. pag. 5.* adumbrata, est species *Medicagini tuberculatae* affinis, sed ab eadem tamen differt leguminibus utrinque convexis non tantum verrucoso-tuberculatis, sed tuberculato-spinulosis, quapropter ejusdem diagnosim sic denuo concinnandam censeo.

M. olivaeformis; foliis rhombeo-obovatis denticulatis, stipulis semisagittatis ciliato-dentatis, pedunculis 1-3-floris, leguminibus ovatis utrinque acutis, anfractibus 4-6 crassissimis concretis tuberculato-subspinulosis.

pag. 110. *col.* 1. Post *Medicaginem arenariam* inseratur.

26. *bis.* Medicago orbicularis *Desv.* et *Spreng.*

In agris et inter segetes.

ibid. col. 2. Ad *Hyperici crispi* loca natalia addatur: *Reggio, e colline aride sul Jonio* (Gussone).

pag. 113. *col* 1. Ad *Apargiae Rosani* loca natalia addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

ibid. col. 2. Ad *Picridis scaberrimae* loca natalia addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

pag. 114. *col.* 1. Ad *Hieracii Columnae* habitationes addatur: *Castelletta* prope *Palena.*

ibid. col. 2. Ad *H. andryaloidis, H. glauci* var. *villosi, H. amplexicaulis* var. *pulmonarioides, H. prunellaefolii, H. bifidi*, et *H. cerinthoidis* habitationes adde: *Valle di Taranta* prope *la Grotta del Cavallone* in Magella.

ibid. Post *H. sylvaticum* inseratur.

21. *bis.* H. cerinthoides *Gouan.*

Ad rupes editiores Magellae orientalis: *Cima della Valle Taranta.*

pag. 115. *col.* 1. Ad *Crepidis pulchrae* loca natalia addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

ibid. Ad *Crepidis neglectae* habitationes addatur: *Biccari* in Daunia (Baselice).

ibid. Ad *Crepidis lacerae* habitationes addantur. In Lucania: *Balvano* (Barbazita); in Aprutio: *Palena*, ubi vulgo *Cassellone* nuncupatur.

pag. 118. *col.* 2. Ad *Cirsii italici* habitationes adde: *Principato Ulteriore.*

pag. 119. *col.* 2. A Santolina alpina arceatur synonymon *Lasiospermum pedunculare*, quod ad *Santolinum eriospermam* certe spectat.

ibid. Post *Balsamitam* inseratur.

1. Tanacetum vulgare.

In ruderatis et in arvis siccis Samnii, et Aprutii.

pag. 122. *col.* 1. Ad *Gnaphalium pedunculare* addatur: an *Filago alpestris* Presl. delic. pragens. pag. 100?

pag. 124. *col.* 1. Post *Cinerariam ceratophyllam* inseratur: *Ischia* (de Mettingh).

5. *bis.* Cineraria ambigua Biv.

ibid. Post *Solidaginem Virgauream* inseratur.

2. Solidago alpestris *W.* et *K.*

In saxosis editioribus Magellae; *Cima della Valle di Letto-Palena.*

Obs. Caule angulato glabro basi suffrutescente caespitoso a *S. Virgaurea* abunde dignoscitur.

ibid. col. 1. Post *Inulam squarrosam* adde.

10. I. viscosa *Aiton. Erigeron viscosum* Linn.

In arvis sterilibus apricis et sabulosis communis.

ibid. Ad *Inulae squarrosae* loca natalia addatur: *Monte S. Angiolo* in Gargano (Della Torre).

pag. 125. *col.* 1. Post *Tussilaginem albam* addatur.

4. Tussilago Farfara.

In cretosis et turfosis frigidis: *Valle di S. Rocco, Camaldoli, Principati.*

ibid. Ad *Pyrethri tenuifolii* loca natalia addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

pag. 126. *col.* 1. Post *Athemidem Chamomillam* inseratur.

10. *bis.* Anthemis psorosperma; caule ramosissimo patulo foliisque bipinnatifidis laciniis capillaceis subpubescentibus; seminibus obovatis profunde angulatis verrucoso-scaberrimis, coronula impressa decidua, paleis flosculos aequantibus lanceolato-cuspidatis in apice receptaculi caeterum nudi coadunatis *Ten.*

In campis sterilibus apricis Aprutii: *Tra Turro ed il fiume Pescara.*

Obs. Seminum structura, palearum dispositione, foliorumque tenuitate ab affinibus *A. chamomilla, A. pubescenti, A. cotula* discriminatur.

ibid. Ad *Antemidis valentinae* habitationes addatur: *Fusaro.*

pag. 128. *col.* 1. Ad *Centaureae rupestris* loca natalia adde: *Al Colle rosso* prope *Pizzoli* (Cecchetti).

ibid. Ad *C. salmanticae* habitationes addantur. In Calabria: *Cassano, Amendolara* (Guss.); In Aprutio: *Aventino* prope *Torre di Prato.*

pag. 129. *col.* 2. Ad *Orchidis tephrosanthi* habitationes adde: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

pag. 130. *col.* 1. Ad *Orchidis longicruris* loca natalia addatur: In nemoribus Stabiarum (de Mettingh).

pag. 131. *col.* 1. Ad *Ophrydis rostratae* loca natalia addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

ibid. col. 2. Ad *Ophrydis fuscae* loca natalia addatur: *Reggio* (Gussone).

ibid. Ad *Neottiae nidus avis, et Epipactis rubrae* loca natalia addatur: *Principato ulteriore.*

pag. 132. *col.* 1. Ad *Neottiae autumnalis* loca natalia addatur: *Baja, Ischia.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ibid. Ad *Aristolochiae longae* habitationes addatur: in argillosis: *Reggio*, *Corigliano* (Gussone).

ibid. Ad A. pallidae habitationes adde: *Sile* (Gussone).

ibid. Ad A. Clematitis loca natalia adde: *Sulmona.*

ibid. Ad A. rotundae loca natalia adde: *Principato ultra*, *Calabria sul-Jonio* (Gussone).

pag. 133. *col.* 1. *lin.* 6. *Nap. prod.* lege Ten. *Fl. neap. prodr.*

ibid. col. 2. Ad *Alni glutinosae* loca natalia adde: *da Licola a Mondragone*, *demanio di Calvi*, *Volturno sotto Cajazzo.*

pag. 134. *col.* 1. Post *Myriophyllum* inseratur:

1. Ceratophyllum demersum.

In aquis lente fluentibus: *Sebeto.*

pag. 136. *col.* 1. Ad *Arisari proboscidei* (sub *Aro*) loca natalia addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

ibid. Ab *Ari tenuifolii* locis natalibus deleatur in nemoribus: *Montevergine;* et substituatur in collibus apricis lapidosis Principatus ulterioris: *Villamaina* (Gussone).

ibid. col. 2. Ad *Abietis pectinatae* habitationes addatur: *Boschi di Molise* prope *Pesco-Lanciano*, e *Pesco-Pignaturo.* (Gussone).

pag. 137. *col.* 2. Ad *Humuli Lupuli* loca natalia adde: *Principato ulteriore* (Guss.). *Via dal Fusaro a Mare morto sotto il monte di Procida.*

pag. 138. *col.* 2. Ad *Taxi baccatae* loca natalia addantur: *Bosco di Palena*, *li Pizzi* in Aprutio.

ibid. Post *Ephedram distachyam* inseratur.

2. Ephedra monastachya.

In Aprutio: *Boschi di Piscina* (Gussone).

ibid. col. 2. Ad *Ophyoglossi lusitanici* loca natalia adde: *Portici*, *Torre del Greco*, *Torre dell' Annunziata.*

pag. 140. *col.* Ad *Woodwardiae radicantis* habitationes addatur: *Ischia nella Valle di Casa micciola presso i Bagni*, e verso *Fontana alle falde dell' Epomeo* (Gussone).

ibid. Ad *Pteridis creticae* loca natalia addatur: *salita di Quisisana a Castellammare.*

ibid. Ad *Adianthum odorum* addantur loca natalia: *Monte S. Angiolo* in Gargano (della Torre); ad Vesevi radices inter saxa: *mura a secco a sinistra del primo tratto dopo la Chiesa di S. Maria di Pugliano.*

pag. 154. *col.* 1. In Addenda et Emendanda. Deleatur *Evonymus verrucosus*, quum planta cum illa commutata nihil aliud esse, quam *E. europaeum* caule verrucis quibusdam quandoque sparso, observationes accuratiores me edocuerint.

pag. 155. *col.* 2. Post *Althaeam sylvestrem* Briganti addatur: In sylvis Lucaniae orientalis: *Balvano* (Barbazita).

Obs. A *Lavatera sylvestri* non solum characteribus in diagnosi loco citato recensitis differt, sed quoque laciniis calycis interioris ovato-acuminatis nec triangularibus longe productis, pedunculis petiolos aequantibus nec iis duplo longioribus, foliis magis tomentosis micantibus tactu crassioribus, illis *Altheae officinalis* fere similibus. Calyx exterior in *Lavatera sylvestri* lobis minoribus inter majores quandoque gaudere observatur, sed nunquam undulato-crispos ut in *A. sylvestri* inspicere datum est.

Nota. Ex hujus Appendicis recensione, in Florae Neapolitanae summa plantarum inserenda sunt genera 8. et species 40.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

© Orto Botanico di Napoli, Italy

FLORA NAPOLITANA

CLASSE OTTANDRIA.

Ordine Monoginia.

EPILOBIO. Vedi t. 1. p. 193.

1714. Epilobio a foglie di rosmarino Ital. Epilobium rosmarinifolium Lat. Epilobe à feuilles de romarin Franç. *Caule suffruticoso erecto foliisque sparsis linearibus revolutis apiceque dentibus obliteratis calloso-mucronatis pilosiusculis, floribus racemoso-spicatis foliis floralibus praeditis.* Haenke in Jacq. coll. 2. p. 50 DC. Prodr. 3. p. 40. Reich. Icon. bot. 4. t. 341. Tenore Viaggio in Abruzzo (1829) p. 63. *E. angustifolium* Lam. Enc. 2. p. 370. *E. angustissimum* Will. sp. 2. p. 313. Waldst et Kit. t. 1. tab. 76. Ten. sylloge. (edit. 8.°) p. 188. *E. Dodonaei* Gaudin Fl. Helvet. 3. p. 8. Vill. Delph. 3. p. 507. *Lysimachia siliq. 111. Chamaenerion* Gesn. Clus. 2. p. 51. fig. 3. Lob. ic. 343. Pseudo-lysimachium purpureum minus Dod. Pempt. 1. lib. 3. cap. 33.

Descrizione. Fusto alto da mezzo piede a due piedi, ramosissimo o quasi semplice, foglie lineari sparse con altre fogliuzze nelle ascelle, onde sono state impropriamente dette affastellate, con i margini perloppiù accartocciati in sotto e muniti di dentuzzi ottusi glandolosi rossicci, e l'apice armato di una punta callosa caduca simile alle glandole del contorno; fiori rosei in un racemo terminale con i peduncoli muniti di foglioline simili a quelle del fusto impropriamente dette brattee; pistillo eguale agli stami collo stimma quadrifido. Tutta la pianta è sparsa di peluzzi rigidi.

Luogo natale ec. Nasce nelle praterie montuose di Abruzzo: al *Monte di Pizzoli*, al *Monte de' Fiori* ed altrove; fiorisce in esta. *Perenne.*

Osservazione. Per chi guarda le figure prodotte dal chiaris. *Reichembach* nelle tavole 341. e 342. del tom. 4. dell' *Iconografia botanica* con i nomi di *E. rosmarinifolium* ed *E. angustissimum*, queste due piante potranno sembrare in realtà due distinte specie; ma chi vorrà darsi la pena di verificarne i carat-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

teri sopra un gran numero di esemplari di diverse località, non esiterà ad abbracciare l' opinione del *Willdenow* e del *De Candolle*, che han ritenuta la seconda per varietà della prima. L' apice calloso delle foglie che il *Reich.* considera come carattere essenziale di questa, essendo caduco, suol mancare nelle foglie di quella, e viceversa mostransi queste munite di denti callosi nel margine più pronuuziati quando non si accartocciano come nell' altra. Posseggo un esemplare autentico dell' *E. rosmarinifolium* delle *centuriae exsiccatae* di Hoppe, opportunamente citato dal Reich. sotto questa specie, che ha il fusto semplice dritto alto circa un piede gli apici callosi e tutti gli altri caratteri della pianta del Reich., e le foglie larghette meno pelose a margini non accartocciati con denti pronunziati dell' *E. angustissimum* dello stesso autore. Le figure di Dodoneo di Lobel e di Clusio appartenendo evidentemente alla stessa pianta ed al tipo della specie, questi tre sinonimi non possono separarsi, ed il nome di Dodoneo non può convenire alla varietà B. di essa, come si legge nel *Botanicon gallicum*. Sarebbe preferibile ritenerlo pel nome della specie, seguendo *il Gaudin* e la priorietà del Villars, ma il nome di *E. rosmarinifolium* è ormai così generalmente ricevuto che non potrebbe cambiarsi senza accrescere la confusione di già non piccola ne' sinonimi di questa pianta.

1715. Epilobio molle Ital. Epilobium molle Lat. Epilobe mollet Franç. *Caule simplici vel ramoso terete villoso, foliis sessilibus oppositis alternisque oblongo-lanceolatis remote denticulatis utrinque molliter pubescentibus, petalis emarginatis oblongis sepalis subduplo longioribus, stigmate quadripartito.* Lam. dict. Encycl. 2. p. 475. *E. parviflorum* Schreb. ex Smith. Fl. brit. 1. p. 410. DC. Prodr. 3. p. 43. (ubi, typographica menda, *E. palustre* Will. loco *E. pubescentis*, inter synonyma recensetur) Curtis Flor. lond. new. edit. fasc. 23. tab. 2. *E. pubescens* Will. loc. cit. pag. 315. *E. hirsutum* B. Lin. sp. pl. 494. Flor. dan. t. 347. Lysimachia hirsuta flor. min. Bauh. hist. 2. p. 906. Lysimachia siliquosa 2. Taber. 855. (perperam apud auctores cit. 335.).

Var. B. *Latifolium;* foliis ovato-lanceolatis amplexicaulibus. *E. pubescens* B. Guss. Flor. sic. prodr. 1. pag. 458. Chamaenerion menthastri folio hirsutum flore albo ex parte rubente. Bonnan. t. 85.

Descrizione. fusto ascendente di 1-2. piedi, foglie lunghe circa 2-pollici; nella var. B. lunghe 18-linee e larghe 8-10 linee; fiori 2-3 volte più piccoli di quelli dell' *E. hirsutum*, carnicini o biancastri.

Luogo natale ec. Nasce lungo i ruscelli e ne' fossi; la var. B. al *Fusaro;* fiorisce da luglio ad ottobre *Perenne.*

1716. Epilobio lanciolato. Ital. Epilobium lanceolatum. Lat. Epilobe à feuilles

© Orto Botanico di Napoli, Italy

lancéolées Franç. *Caule terete, foliis lanceolatis in petiolum attenuatis dentatis glabris, inferioribus oppositis superioribus alternis, petalis emarginatis, stigmate quadripartito.* Sebast. et Mauri Fl. rom. pr. p. 138. t. 1. f. 2. Guss. et Tenor. sylloge (edit. 8. pag. 189.).

Osservazione. Il DC. riunisce questa specie all'*E. montanum*, cui con dubbio riferisce anche l'*E. virgatum* di *Lam.* Lo *Sprengel*, ritenendo questa per specie distinta, ad essa riporta la pianta della *Flora Romana.* La pianta dell'*Enciclopedia* essendo estremamente dubbia ed oscura , e quella della *Flora romana* essendo di certo diversa dall' *E. montanum*, sembra miglior consiglio ritenerla per specie propria.

Luogo natale ec. Nasce nelle siepi umide, ne' fossi lungo le strade, e ne' luoghi acquitrinosi: ai *Camaldoli*, al *Fusaro*, a *Capua*, a *Caserta*; fiorisce in giugno, *Bienne.*

1717. Epilobio oscuro Ital. Epilobium obscurum Lat. Epilobe douteux Franç. *Caule subancipite foliisque sessilibus lanceolato-linearibus glabris dendenticulatis in lineam utrinque confluentem decurrentibus, stigmate clavato indiviso.* Schreb. spic. p. 147. Reich. pl. crit. cent. 2. p. 89. tab. 299. fig. 341. Guss. Flor. sic. prodr. 1. p. 460.

Osservazione. Questa specie è similissima all'*E. tetragonum*, e da diversi autori si ritiene per semplice varietà di esso; tuttavia mi è sembrato poterla conservare perchè se ne distingue per le foglie e le capsole del doppio più strette e più lunghe, e perchè i nervi che partono dalla base di esse foglie subito si riuniscono, cosicchè rendono il fusto quasi ancipite, e non si conservano libere e parallele da un nodo all' altro generando il fusto tetragono, come nella suddetta specie. Le citate figure del *Reichembach* esprimono perfettamente questa diversità.

Luogo natale ec. Nasce ne' fossi delle provincie settentrionali di questo Regno: nel *Sannio*, in *Abruzzo. Perenne.*

1718. Epilobio palustre Ital. Epilobium palustre Lat. Epilobe des marais Franç. *Caule terete ramoso subhirsuto, foliis sessilibus lanceolatis subdenticulatis oppositis alternisque glabriusculis , stigmate indiviso, fructu pubescente.* Lin. sp. 495. Will. sp. 2. p. 317. Smith. engl. bot. t. 346. Lysimachia siliquosa minor. Tabernaem. p. 856.

Descrizione. Fusto alto 1-2-piedi rare volte semplice, irsuto specialmente nella parte superiore, foglie lanciolate prolungate in punta aguzza con grosse venature pelosette, nel resto glabre quasi affatto intatte, corolle poco più lunghe de' calici con petali smarginati, capsole pubescenti lunghe due pollici.

Luogo natale ec. Nasce ne' fossi e sulle sponde de' ristagni; fiorisce in està. *Perenne.*

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1719. Epilobio a foglie di morgellina Ital. Epilobium alsinefolium Lat. Epilobe à feuilles de morgeline Franç. *Caule glabro ascendente, foliis ovato-acuminatis subserratis oppositis margine tenuissime ciliatis, stigmate indiviso clavato.* Villars Fl. dauph. 3. p. 511. *E. origanifolium* Lam. Enc. 2. pag. 376.

Var. A. *Minor;* planta erectiuscula 2-4 pollicari, caule simplici paucifloro, floribus ante anthesim nutantibus. Ten. Syll. (8.) pag. 189. *E. alpinum* quorumdam auctorum. *E. origanifolium* Reich. ic. bot. 2. tab. 180. fig. 314.

Var. B. *Major;* caule ascendente vel erecto plerumque ramoso 6-10-pollicari multifloro; floribus ante anthesim erectis. Ten. loc. cit.

Descrizione. Questa specie non si distingue dall'*E. alpino* che per le foglie ovate acute dentellate e non ellittiche intatte. Il carattere de' fiori inchinati che taluni autori registrano tra gli essenziali dell'*E. alpino*, si trova anche nella var. A. di questa specie, la quale è stata perciò spesso con quella confusa.

Luogo natale ec. Nasce ne' monti alpini presso gli stillicidii di acqua; alla *Majella* al fondo della valle di *S. Spirito* colla *Lychnis 4. fida; al Monte Corno, al Monte Grande* presso *Pizzoli;* fiorisce in està. *Perenne.*

CLORA. Vedi tom. 1. pag. 198.

1720. Clora tardiva Ital. Chlora serotina Lat. Chlore serotine Franç. *Glauca; foliis caulinis perfoliatis inferioribus ovalibus superioribus semiovatis acutis, calyce 8-partito, laciniis lineari-lanceolatis trinervatis basi coalitis, stylo bifido.* Koch. et Reich. pl. cr. cent. 3. p. 6. t. 208. fig. 351. Guss. Flor. sic. prodr. 1. pag. 461. (exclus synony. Lamar. quod ad *C. perfoliatam* pertinet) Centaurium minus perfoliatum. Barr. ic. 515. 516. Chlora perfoliata A. Major; caule elatiori ramoso. Ten. Flor. nap. t. 1. pag. 198.

Osservazione. Questa specie non si può altrimenti distinguere dalla *C. perfoliata* che pel carattere dello stilo bifido e per le lacinie del calice più larghette e trinervate. La pianta è ordinariamente più grande in tutte le sue parti, e più glauca. Le figure di *Barrelieri* si riferiscono perfettamente alla pianta nostra. Non so vedere perchè il chiar. Sig. Gussone abbia esclusa dai sinonimi della *C. perfoliata* quello del *Lamark*, la cui figura portando distintamente espresso lo stilo indiviso appartiene di certo a questa specie.

Luogo natale, tempo della fioritura, durata ec. È la più comune nelle praterie marittime: al *Fusaro;* presso *Pescara*, ed altrove, fiorisce da giugno ad agosto. La vera *Chlora perfoliata* è propria de' passi settentrionali, e presso di noi l'ho raccolta soltanto a *Pietra camela* in Abruzzo Ulteriore. Quella ritenuta

© Orto Botanico di Napoli, Italy

per tale nelle altre mie opere, e che cresce ne' luoghi aridi de' contorni di *Napoli* appartiene alla specie seguente. *Annua.*

1720. *bis.* Clora intermedia Ital. Chlora intermedia Lat. Chlore intermédiaire Franç. *Glauca; foliis caulinis perfoliatis semiovato-oblongis, calyce 8-partito laciniis setaceis carinatis, corollae laciniis ovato-acutis, stylo bifido.* Ten. Chlora perfoliata B. Minor; caule humiliori subsimplici. Ten. Flor. nap. t. 1. pag. 198. et Flora medica universale t. 1. p. 309. exclus. syn. Colum. *Centaurium luteum novum, quod ad Chironiam maritimam pertinet.*

Var. B. Foliis imperfoliatis, calycibus corollis acutis aequantibus; planta 6-pollicari. *C. imperfoliata* Ten. Syll. non auctorum.

Descrizione. Questa pianta da me e da altri lungamente ritenuta per la *Clora perfoliata* è veramente intermedia tra questa e la *C. serotina*, ed è abbastanza diversa da entrambe. Essa ha il calice della prima, cioè diviso profondamente in 8. lacinie setacee carinate e non trinervate, e lo stilo bifido della *C. serotina.* In essa le foglie del fusto sono più ovali-bislunghe che semiovate. In tutto il resto conviene più con questa che colla *C. perfoliata.*

Luogo natale ec. Nasce nelle colline e ne' luoghi aridi: alle *Fontanelle*, alla *Valle di S. Rocco*, su i ridossi che fiancheggiano la consolare al di là del miglio di *Poggioreale* ec.; fiorisce nell'estate; la *var. B.* trovasi ne' dintorni di *Pompei*, e fiorisce anche in primavera ed in autunno. *Annua.*

CCCC. ERICA Ital. e Lat. Bruyere Franç. *Cal. 4-phyllus; cor. monopetala tubulosa 4-fida; stamina receptaculo inserta, anth. bifidae, caps. supera 4-locularis, dissepimenta e valvarum marginibus, semina plura in quovis loculo.* Lin. gen. pl. edit. Schreb. n. 659. Juss. 160. (exclus. *E. vulgari*, ex qua novum genus *Colluna* dictum cl. *Salisbury* constituit.) Lam. ill. gen. t. 287.

Osservazione. Dà il nome alla famiglia dell' *Ericee*, e riunisce un grandissimo numero di specie la maggior parte native del Capo di Buona speranza, che presentano piccoli frutici provveduti di graziosi fiori e di minute foglie che difficilmente si conservano sulle piante secche, se non se ne lasciano per qualche tempo immerse le piante nell' alcool.

1721. Erica arborea Ital. e Lat. Bruyère en arbre Franç. *Antheris aristatis inclusis, stylo exserto* (quandoque incluso), *floribus racemosis, corollis campanulato-globosis vel cylindraceis glabris, foliis ternis quaternisque linearibus scabriusculis, ramulis incano-villosis.* Lin. sp. pl. 502.

Var. A. Floribus sparsis erectis.

Var. B. Floribus thyrsoideis confertissimis cernuis. *Erica scoparia* Thunb.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Petagn. Instit. bot. 3. p. 702. (exclus. syn.) Ten. *Fl. nap. prodr. XXIV.* non *Lin. E. corisfolio* 1. Clus. hist. 1. p. 41.

Var. C. Flore carneo. Sibth. *Flor. graec. t. 351.*

Descrizione. Grazioso alberetto con numerosi rami biancastri ricoperti di peluria irsuta, in che si distingue principalmente dall' *E. scoparia,* che ha i rami anche bianchi, ma affatto glabri; foglie a tre ed a quattro lineari scabrosette; fiori bianchi o carnicini globosi o cilindracei collo stilo perloppiù sporto, e le antere rinchiuse, pedunculi glabri.

Luogo natale ec. Nasce sopra tutte le colline aride de' dintorni di Napoli: *alla Solfatara, al Monte nuovo, al Fusaro, alla Valle di S. Rocco, a Castellammare,* a *Gaeta;* nel Principato Citeriore: *a Sessa, ed Omignano; al Gargano; a Lecce ec.* fiorisce in febbraro e marzo.

1722. Erica a moltifiori Ital. Erica multiflora Lat. Bruyère à plusieurs fleurs Franç. *Antheris muticis styloque exsertis, corollis campanulatis, floribus axillaribus racemosis, corollis cylindrico-campanulatis glabris, foliis quaternis linearibus plerumque glaberrimis.* Will. t. 2. p. 411. Bauh. hist. 1. p. 356. Lob. hist. 620.

Var. B. Pedunculis capillaribus roseis folio subaequalibus corolla duplo longioribus. *E. multiflora B. longepedunculata* Will. l. c. *E. peduncularis.* Presl. del Prag. p. 89.

Var. C. Floribus tubulosis minoribus, foliis laete virentibus.

Descrizione. Arbusto di 4-a-6-piedi con rami cinerei glabri segnati dalle cicatrici alate prodotte dalla caduta delle foglie, queste sono disposte in 4. serie, e sono glabre coriacee rigide lunghe da 3 a 5 linee; fiori rossi muniti di peduncoli capillari trasparenti di color roseo.

Luogo natale ec. È frequente ne' boschi montuosi soleggiati, e ne'campi aridi marittimi: ad *Itri, San Germano,* al *Gargano,* a *Serra Capriola, alla marina di Chieuti* ec. fiorisce in autunno.

1723. Erica in rametti Ital. Erica ramulosa Lat. Bruyère en rameaux Franç. *Antheris aristatis inclusis, stylo exserto, floribus terminalibus umbellatis, corollis cylindraceis apice 4-fidis laciniis, brevibus revolutis, foliis quaternis linearibus patentibus vel reflexis hispidulis, ramis patulis vel divaricatis cinereo-tomentosis. Viviani.* Annal. Botan. vol. 1. p. 2. pag. 169. (1804); Florae italic. fragmenta pag. 5. tab. 7. *E. umbellata* et *E. ramulosa.* Ten. Fl. nap. prodr. pag. XXIV. *E. corsica* DC. Flor. gall. suppl. tom. 5. pag. 430, et Icon. gall. rar. p. 6. t. 17. *E. stricta* Andr. et Don. ex Sprengel Reg. Veg. 2. pag. 186.

Var. B. Flore albo.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Descrizione. Arbuscello con moltissimi rami che compongono un cespuglio di 2-in tre piedi di diametro; così i ramoscelli che le foglie sono sensibilmente ricoperte di corti e rigidi peluzzi; cosicchè non pare che possa essere la stessa che l'*E. stricta* che si dice affatto glabra. È poi di certo identica all'*E. corsica*, atteso il confronto fattone con gli esemplari autentici. A nulla monta ciò che dice il chiaris. DC. intorno alle foglie patenti o drizzate, per sostenere che questa differisca dalla pianta del Viviani; giacchè, come nelle altre specie, a seconda de vari periodi della vegetazione, così cambia l'angolo ch'esse fanno col fusto o con i rami.

Luogo natale ec. Nasce sulle rupi calcaree di *Capri*, del monte S. Angelo di *Castellammare*, della *Cava*, di *Salerno*. La var. B. è stata raccolta dal Sig. *Giordano* in quest'ultima località, lungo la consolare. Fiorisce in maggio. Questa e le due precedenti convengono all'ornamento de' giardini.

DAFNE. Vedi tom. 1. pag. 199.

1724. DAFNE GLANDOLOSA Ital. Daphne glandulosa Lat. Lauréole glanduleuse Franç. *Floribus subternis terminalibus, foliis perennantibus oblongo-obovatis obtusis muticis utrinque glabris subtus punctato-glandulosis junioribus pubescentibus, caule fruticoso ramosissimo.* Bert. Am. it. p. 355. Guss. Flor. sic. prodr. 1. p. 465. Ten. syll. (edit. 8.) pag. 191. *D. althaica* Ten. Fl. nap. prodr. pag. LX. *D. oleoides* Moricand. *plant. exsic. ex Corsica*, *D. oleoides?* Gay; planta exsicc. ex Corsicae montibus, non Lin.

Descrizione. Fusto fruticoso ramosissimo tortuoso con rami dicotomi coperti di scorza bruno-rossiccia, foglie coriacee bislungo-lanciolate, ovali-bislunghe, o ovate a rovescio, lunghe da 5. linee ad un pollice col margine cartilagineo, glabre disopra punteggiate e spesso pubescenti disotto; fiori bianchi odorosissimi villosi di fuori; bacche rosse.

Luogo natale ec. Nasce nelle rupi montuose calcaree de'più elevati monti del Regno: al *Pollino*, al *Velino*, a *Monte corno*, *Intermesole*, al *Morrone*, alla *Majella*, alla *Valle di Taranta:* fiorisce in luglio.

Osservazione. Siccome ha giudiziosamente osservato il chiaris. Sig. Gussone (loc. cit.) gli esemplari della *Daphne oleoides* raccolti dal Sieber in Creta convengono in tutto colla nostra pianta. Anche quelli che collo stesso nome ho ricevuto dai Signori *Mauricand* e *Gay* vi si riferiscono perfettamente; malgrado ciò non ho certezza che la nostra pianta possa essere identica alla pianta linneana; massimamente perchè le foglie della *D. glandulosa*, come in quella di Creta e di Corsica, appena giungono ad un pollice di lunghezza, e sono ottuse e ritondate. Ne anche la figura di Prospero Alpino (ex. 43.) citata dagli autori sotto la *D. oleoides* può dirsi che convenga bene alla nostra pianta; giacchè in essa le foglie si rappressen-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tano bislunghe, appuntate in ambi gli estremi e mucronate, i quali caratteri mancano affatto nella *D. glandulosa*. Con questi caratteri ho raccolto nell' *Orto di Cels a Parigi* una *Daphne* col nome di *D. oleaefolia* Lamark, cui converrebbe la descrizione dell' Enciclopedia, se vi fosse accennato il carattere delle foglie mucronate; e conviene appuntino la frase della *D. salicifolia* dello Sprengel. La pianta del Giardino di *Cels* ha però i fiori rossi mentre Lamark li vuole bianchi nella sua *D. salicifolia*. La stessa pianta da me raccolta nell'Orto di Cels si è coltivata altra volta in alcuni Giardini di Napoli, ed io ne conservo esemplari nel mio erbario a quali ho apposto successivamente i nomi di *D. oleoides*, *D. oleaefolia* Lam. e *D. sericea* Vahl. Questa pianta però è ben diversa dalla *D. collina* di Smith, che ha foglie obovate ottusissime glabre e lucide di sopra pelose e biancastre di sotto, e che trovasi qui appresso illustrata sotto questo nome. Probabilmente è dessa la pianta che ne' giardini inglesi corre col nome di *D. neapolitana*.

1725. Dafne collina Ital. Daphe collina Lat. Lauréole des collines Franç. *Floribus fasciculatis terminalibus, corollae limbi laciniis ellipticis obtusis, foliis obovatis obtusis muticis supra glaberrimis lucidis subtus villosis.* Smith. spicil. ex Will. sp. 2. pag. 423. D. australis Cyrilli pl. rar. fasc. 3. inedit. cum icone. Tenore Flor. nap. Prod. pag. XXIX. Syll. edit. in 8. pag. 191. Flor. nap. tav. 228 f. 1. Chamelaea incana et lanuginosa Bauh. hist. 1. p. 586. Lob. ic. 370.

Descrizione. Alberetto alto circa due piedi con rami dicotomi che formano un globo bellissimo, i superiori villosissimi, foglie ovate a rovescio molto simili a quelle del bosso, lunghe da un pollice a 18. linee e larghe 5-linee, le adulte lucide e leggermente convesse di sopra, biancastre villose di sotto, quelle delle tenere messe sono villose in ambe le faccie, e le più invecchiate sogliono diventar glabre anche disotto, esse hanno l'apice affatto rotondato privo di mucrone, e talvolta smarginato: fiori in fascetti terminali, villosi biancastri di fuori porporini di dentro, bacche rosse.

Luogo natale ec. Nasce sulle rupi alle falde de'monti, e scende fin presso i littorali lungo le sponde de' ruscelli e nelle maremme: in Abruzzo alle *Gole di Popoli*, ne' monti di *Caserta*, a *Rajano*, ad *Itri*, sulle sponde del *Volturno*, a *Gaeta* a *Licola*; sta in fiore quasi tutto l'anno.

Osservazione. Il ch. Vahl, descrivendo la *D. sericea* (symbol. bot. pag. 28.) dice essere stata raccolta in Creta ed in Napoli. Siccome presso di noi invece di questa alligna la *D. collina*, perciò quest' ultima località potrebbe far credere che la *D. sericea* di Vahl non fosse diversa dalla *D. collina* di Smith; tuttavia i caratteri che il botanico danese assegna alla sua pianta, e specialmente le foglie lanciolate acute non convengono punto alla nostra. Una pianta cui con-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

venissero i caratteri della *D. sericea* di Vahl, nè da i colloboratori della Flora napolitana, nè da altri per quanto mi sappia non è stata raccolta presso di noi.

CCCCI. VACCINIO Ital. Vaccinium Lat. Airelle Franç. *Cal. superus 4-dentatus, cor 1-petala urceolata seu campanulata limbo 4-fido reflexo, filamenta receptaculo inserta, antherae bicornes; bacca 4-6-locularis polysperma.* Lin. gen. pl. ed Schreb. n. 658. Juss. gen. pl. pag. 162. Lam. ill. gen. tab. 286. *Ericeae.*

Carattere. Calice aderente all'ovario, corolla campanolata, stami inseriti sul ricettacolo, bacca ombilicata divisa in 4. loculamenti prima della maturità.

Osservazione. Il numero degli organi della frutificazione trovasi qualche volta accresciuto di un quinto.

Genere di frutici e suffrutici con foglie alterne sempreverdi in alcune specie, e con piccoli fiori ascellari o terminali.

1726. Vaccinio Mirtillo Ital. Vaccinium Myrtillus Lat. Airelle myrtille Franç. *Ramis angulatis patentibus, foliis deciduis ovatis mucronatis serrulatis glabris, pedunculis unifloris nutantibus.* Will. sp. pl. 2. pag. 348. Black. t. 463. Duham. Arb. 2. t. 107. Lob. ic. 2. t. 109. f. 1.

Descrizione. Frutice che poco si eleva e porta molti rami angolosi verdastri, con foglie alterne glabre dentate con cortissimi picciuoli, fiori globosi bianchi carnicini, bacche nerastre.

Luogo natale ec. Nasce ne'monti di Abruzzo, all'ombra de'pini e de'faggi: a *Bilancino* presso *Paduli*, a *Grotta Caprara nella Majella*; fiorisce in giugno; le bacche maturano in luglio ed agosto; sono buone a mangiarsi, astringenti ed antidisenteriche: col loro sugo si può tingere in violetto e porporino la carta e la tela.

CCCCII. ERMELLINO Ital. Diospyros Lat. Plaqueminier Franç. *Flores polygami; cal. inferus 4-fidus, cor. urceolata 4-6-fida; stamina basi corollae inserta sub 2-antherifera, stylus 4-fidus; bacca supera 8-locularis, loculis monospermis.* Lin. gen. pl. ed. Schreb. n. 1598. Juss. pag. 156. Lam. ill. t. 858. (*Guajacanae seu Styraceae*).

Carattere. Calice inferiore diviso in 4 a 6 lacinie, corolla monopetala ipogina inserita sul fondo del calice, stilo 4-fido cogli stimmi talvolta bifidi; bacca inserita sul calice persistente, con 8-12 loculamenti, ed altrettanti semi schiacciati.

Osservazione. Alberi ed arbusti con fiori poligami, nello stesso o in diversi individui, alcuni maschi con filamenti diandri, altri ermafroditi con filamenti monandri.

1727. Ermellino legno-santo Ital. Diospyros Lotus Lat. Plaqueminier faux lotier Franç. *Monoica; foliis elliptico-oblongis acuminatis subtus pubescentibus,*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

gemmis interne hirsutis. Will. sp. pl. 4. p. 1107. Duham. arbr. 1. p. 284. t. 111. Pseudo-lotus Cam. Epit. 156-157.

Descrizione. Grande albero con legno bruno e rami patenti, foglie ovali bislunghe appuntate, biancastre di sotto, gemme irsute al di dentro, bacche della grossezza di una piccola avellana di color giallo d'oro. Presso di noi si carica di frutti ogni due anni, e non se ne conosce alcun' albero affatto maschio, ossia sterile costantemente.

Luogo natale ec. Incontrasi ne'boschi delle provincie medie e meridionali di questo regno; fiorisce in primavera e matura i frutti in novembre. Questi son buoni a mangiarsi quando sono perfettamente maturi ed appassiti.

Ordine triginia.

POLIGONO. Vedi Flor. nap. tom. I. pag. 207.

1728. Poligono romano Ital. Polygonum romanum Lat. Renouée de Rome Franç. *Floribus octandris trigynis axillaribus subquaternis in racemum productis, pedunculis flore longioribus, foliis angusto-lanceolatis patentibus utrinque acuminatis subcrenulatis, ochreis laceris, caule suffruticoso humifuso.* Jacq. obs. bot. par. 3. p. 8. tab. 58. Guss. pl. rar. pag. 157. *P. flagellare* Bertol. lucubr. de re herb. p. 33. Spr. Syst. veg. 2. p. 225. Ten. Flor. nap. prodr. app. IV. in Flor. nap. t. 3. pag. VIII. *P. majus romanum longius radicatus, foliis rorismarini, longissimis flagellis donatum.* Bocc. mus. pag. 66. t. 58. fig. 1. *Polygonum angustifolium minus et majus.* Bar. obs. 1141 e 1142. ic. 545 et 546. *P. controversum* Guss. Fl. sic. Prodr. 1. pag. 471.

Descrizione. Fusti gracili sparsi per terra provenienti da una ceppaja legnosetta che fa parte di un grosso *rizoma* fusiforme; varia la loro lunghezza da pochi pollici a 2. e tre piedi; foglie lanciolate lineari appuntate in ambi gli estremi, lunghe circa 6-linee sopra una sola linea di larghezza; fiori odorosi bianchi coll' orlo rossiccio, disposti nelle ascelle delle foglie e non di rado avvicinati per modo da figurare lunghi racemi; ocree argentine sfrangiate.

Luogo natale ec. Nasce sulle sponde de' campi sterili sabbiosi, e sulle colline presso il mare: in *Terra di Lavoro*, a *Torricella*, a *Venafro*; in *Abruzzo*, a *Tagliacozzo*, a *Capistrello*; in *Lecce*; fiorisce in giugno. *Perenne.*

Descrizione. Le due figure di Barrelieri per ragione del luogo appartengono di certo ad una sola specie. La pianta espressa nella fig. 545. rappresenta appuntino la pianta di Roma e di Napoli; quella della fig. 546, per le foglie più larghe

© Orto Botanico di Napoli, Italy

meno aguzze ed avvicinate al fusto potrebbe convenir meglio alla pianta di Sicilia, che il Sig. Gussone ritiene per specie diversa. Egli frattanto nelle *plan. rar. loc. cit.* riporta al *P. romano* la fig. 546. del Barrelieri e non la fig. 545.

1729. Poligono di bellard Ital. Polygonum Bellardi Lat. Renouée de Bellard. Franç. *Floribus octandris tryginis distantibus, caule stricto ramoso flexuoso, foliis inferioribus oblongis, superioribus et rameis lanceolato-linearibus acuminatis scabris caule adpressis internodiis ochreisque lacero-ciliatis longissimis, fructibus pedunculatis.* Will. sp. 2. pag. 450. Allion. pedem. t. 90. f. 2.

Descrizione. Fusto perpendicolare ramoso in cima con internodii lunghi oltre un pollice, foglie aguzze avvicinate al fusto appena seghettate nel contorno, ocree lunghe fino a 6. linee, fiori distanti.

Luogo natale ec. Nasce ne' campi coltivati; fiorisce in giugno. *Annuo.*

1730. Poligono di Montpellier Ital. Polygonum monspeliense Lat. Renouée de Montpellier Franç. *Floribus octandris trigynis subracemosis, caule erecto ramoso flexuoso, internodiis elongatis, foliis ellipticis acutis patentibus, ochreis abbreviatis laceris, fructibus pedunculatis.* Pers. syn. 1. p. 439. *P. aviculare C. erectum.* Ten. Flor. nap. t. 1. pag. 213. e Flor. part. 1. pag. 318.

Descrizione. Si distingue dal precedente per le foglie ellittiche, gl' internodii e le ocree più corte, ed i fiori riuniti in cima de' rami quasi in racemi interrotti. Non sembra potersi confondere col *P. aviculare*, atteso i suoi lunghi internodii ed il fusto alto 2. in 3. piedi, ma potrebbe piuttosto considerasi come varietà del precedente.

Luogo natale ec. Nasce tra le raccolte ne' principati, in *Abruzzo*, in *Lecce*; fiorisce in giugno *Annuo.*

1731. Poligono biancastro Ital. Polygonum incanum Lat. Renouée blanchâtre Franç. *Floribus hexandris digynis, foliis lanceolatis utrinque attenuatis subtus incanis tomentosis, ochreis brevissime ciliatis, spicis subfasciculatis, seminibus compressis utrinque concavis, caulibus ascendentibus.* Will. sp. pl. 2. pag. 446. *P. Persicaria* G. Lin. sp. pl. 518.

Descrizione. Ho di già avvertito altrove che questa pianta può risguardarsi piuttosto come varietà del *P. lapathifolium*, che del *P. Persicaria.* Da quest' ultimo si distingue essenzialmente per i semi tutti schiacciati con una fossetta scavata nel mezzo in ambe le facciè, e non in parte anche triquetri; dal *P. lapathifolium* si può distinguere per le foglie molto ristrette biancastre e tomentose di sotto, le ocree cigliose, il fusto ascendente, e la pianta in tutto molto più piccola.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. L'ho raccolto presso le sponde del *Lago Fucino*; fiorisce in giugno. *Annuo.*

1732. Poligono a spighe sottili Ital. Polygonum tenuiflorum Lat. Renouée à épis grêles Franç. *Floribus hexandris trigynis; caule erecto (geniculis plerumque incrassatis), foliis lanceolatis maculatis et immaculatis margine rachide inferne petiolisque scabris, stipulis omnino muticis (rarissime subciliatis), spicis linearibus elongatis nutantibus, seminibus compressis utrinque concavis (rarissime triquetris.)* Presl. del. Prag. p. 67. Spr. syst. veg. 2. p. 253. exclus. synony. Roxb. Guss. Flor. sic. Prodr. 1. p. 472. *P. nodosum* Ten. Fl. nap. Prodr. app. IV. in Fl. nap. tom. III. pag. VIII.

Var. B. *Spicis crassioribus; floribus intense rubris. P. lapathifolium* Guss. Flor. sic. loc. cit. non *Gasparrini* pl. exsicc. ex Sicilia. An *P. lapathifolium caule maculato* Curtis et Hooker Flora Londin. new. edit. fasc. 30?

Descrizione. Fusto eretto alto due a tre piedi con gl'intenodii rigonfii, e perloppiù color rosso di corallo; foglie lunghe 3 a 4. pollici e larghe circa un pollice, ocree quasi sempre mutiche rarissime volte munite di cortissimi cigli quasi impercettibili, spighe pendenti lineari lunghe 2 in 3 pollici con fiori rossi distinti, semi schiacciati con una fossetta per ogni faccia, tra questi ve n'è alcuno triquetro.

Luogo natale ec. Nasce ne' fossi, e ne' campi inondati; Al *Fusaro*, al *Fucino*, al *Sele*, in *Calabria*; fiorisce in agosto. *Annuo.*

Osservazione. Benchè questa pianta da taluni botanici sia ritenuta qual varietà del *P. lapathifolium*, tuttavia per le spighe del doppio più lunghe, parmi che possa conservarsi come specie diversa. Da questo carattere infuori, la seconda figura del *P. lapathifolium* del Curtis rappresenta perfettamente la nostra pianta. Dal *P. nodosum* del Persoon, che anche si ritiene per varietà del *P. lapathifolium*, questa differisce pe' fusti eretti e per la forma delle spighe.

1733. Poligono tardivo Ital. Polygonum serotinum Lat. Renouée tardive Franç. *Floribus hexandris trigynis, spicis ovatis compactis coarctatis (pallidis); foliis oblongo-lanceolatis vel ellipticis ciliato-punctatis, ochreis longe ciliatis, seminibus ovatis altera facie plana altera convexa subcarinata.* Ten. *P. lapathifolium minus* Ten. Fl. nap. Syll. edit. in 8. pag. 195. *P. persicaria* Ten. *Flora particolare di Napoli* tom. 1. pag. 316.

Descrizione. Fusti prostrati diffusi ramosissimi con i nodi inferiori radicanti non rigonfiati, foglie bislunghe o lonciolate, lunghe circa due pollici e larghe al più 8. linee, perloppiù macchiate, punteggiate con punti quasi trasparenti, e fornite di corti e rigidi peluzzi sul picciuolo e nel margine; ocree munite di setole lunghe da 2-4. linee, spighe cortissime di 6-8-linee con fiori biancastri adden-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

sati, semi ovati con una faccia schiacciata con fossetta, e l'altra convessa carinata. Pianta insipida.

Luogo natale ec. È comunissimo lungo le strade ne' fossi rimasti affatto disseccati nell'estate, che se ne mostrano ripieni da per tutto: fiorisce in settembre ed ottobre. *Annuo.*

Osservazione. Ho lungamente indugiato prima di riconoscere questa pianta per distinta specie, e nella *Sylloge* ho detto financo di non avervi trovato caratteri sufficienti per separarla dal *P. lapathifolium*; tuttavia dopo di averla più ponderatamente studiata, e dopo di aver avuto sott'occhio non solo gli esemplari del vero *P. lapathifolium* delle regioni settentrionali, ma anche quelli delle meridionali, tra quali la pianta raccolta in Sicilia dal *Sig. Gasparrini*, mi sono convinto che la nostra non poteva con esso confondersi senza violare tutti i ricevuti principii di fitognosia. Il *P. lapathifolium* di Sicilia, (che non bisogna confondere con quello descritto dal Sig. Gussone sotto questo nome, che può risguardarsi qual semplice varietà del *P. tenuiflorum*) benchè di aspetto alquanto diverso, conserva inalterati i caratteri del tipo della specie; cioè le spighe corte, i semi incavati in ambe le faccie e le ocree affatto prive di cigli. Questo vero *P. lapathifolium* non è stato ancora rinvenuto presso di noi.

1734. Poligono minore Ital. Polygonum minus Lat. Renouée mineure Franç. *Floribus hexandris trigynis, spicis filiformibus interruptis, foliis lanceolato-linearibus ciliato-scabris subtus punctatis, ochreis longe setosis, seminibus partim compressis utrinque connexis subcarinatis partim trigonis, caule basi repente.* Ait. Kew. *P. Persicaria* B. Linn. sp. pl. 518.

Var. A. *Angustifolium;* foliis linearibus, caule erecto, seminibus minimis. *P. strictum* All. Fl. ped. t. 68. f. 2. Gaudin Fl. helv. 3. p. 42. Lob. ic. tab. 316. f. 1. Persicaria pusilla Tabern. ic. 858. fig. 1.

Var. B. *Latifolium;* caule prostrato, foliis lanceolatis, seminibus exsquisite triquetris. *P. serrulatum* var. Salicifolium Guss. Flor. sic. Prodr. 1. pag. 474 et pl. exsicc. ex Sarno; Ten. Fl. nap. prodr. app. V. pag. 12. an. *Lagascae? P. mite.* Schrank.

Var. C. *declinatum;* caule divaricato, foliis lineari-lanceolatis, spicis subgeminis, seminibus triquetris. *P. minus* Curtis. Fl. Lond. 1. edit. tab. 77. et Reich. Icon. 5. pag. 57. tab. 493. fig. 686.

Var. D. *Dubium;* foliis oblongo-lanceolatis, caule decumbente; seminibus utrinque convexis et triquetris duplo majoribus. An *P. Braunii* Spenner Flora Friburgensis 1. p. 308. et *P. laxiflorum* Reich. loc. cit. t. 492. fig. 685?

Descrizione. Tutti gli autori qui riferiti han fatto menzione dell'estrema varia-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

bilità di questa pianta. I caratteri costanti della specie sono il fusto in parte serpeggiante, le spighe interrotte affatto simili a quelle del *P. hydropiper*, cosicchè alcune varietà di essa da diversi autori sono state con questo confuse; le ocree lungamente cigliose, i semi almeno in parte triquetri, e la qualità insipida e non acre dell' intera pianta. Il *P. hydropiper* dalle tre ultime varietà si distingue pel sapore caustico, pel fusto eretto e le corolle punteggiate. Il *P. serotinum* si distingue dalla var. D. per le spighe ovate dense ed i semi giammai triquetri. Alla suddetta varietà convengono quasi esattamente i caratteri del *P. Braunii* della Flora di Friburgo, e segnatamente quello de' grandi semi; tuttavia ce l'ho riferita con dubbio, perchè il ch. Reich. ne ha figurato i semi schiacciati e concavi in ambe le facce, mentre essi sono in parte triquetri ed in parte convessi, siccome nel *P. Braunii* li descrive lo Spenner nella flora di Friburgo, (tom. 1. pag. 308.), e nel *P. laxiflorum* li dicono *Wimmer* e *Grabowski* nella *Flora Silesiae* (tom. 1. pag. 381.).

Luogo natale ec. Ad eccezione dell' var. A. le altre tre sono frequenti ne' luoghi acquitrinosi, lungo le sponde de' ruscelli e de' fossi: fioriscono in està ed in autunno. In quanto alla durata, per la qualità de' fusti serpeggianti può considerarsi come perenne, benche diversi autori la dichiarino per annua. Del resto trattandosi di piante acquatiche, la qualità annuale o perenne può variare secondo le circostanze locali, nè può somministrare certe norme di differenza.

Ordine tetraginia.

CCCCIII. MOSCADELLINA Ital.. Adoxa Lat. Moscatellina Franç. *Flores capitati terminales; cal. 2-phyllus; cor. 4-5-fida supera; stamina per paria approximata, bacca 4-5-locularis 4-5-sperma; sem. arillata.* Lin. gen. pag. 309. *Saxifrageae.*

Carattere. Nel solo fiore centrale si osserva il numero quaternario; tutti gli altri hanno una 5. parte dippiù; e perciò la corolla divisa in 5. lacinie, 10 stami, la bacca a cinque loculamenti e 5-semi.

1735. Moscadellina di primavera Ital. Adoxa Moschatellina Lat. Moscatelline printanière Franç. *Herba tenera moschum redolens, radice tuberosa, foliis ternato-pinnatifidis obtusis, floribus capitatis virescentibus pedunculatis, primariis 4-fidis, reliquis 5-fidis.* Lin. ex Will. 2. p. 472. Lam. ill. t. 320. Oed. Flor. Dan. t. 9. Fumaria bulbosa seu tuberosa minima. Taber. ic. 39. Minimus Ranunculus septentrionalium Lob. ic. 674. fig. 2.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Descrizione. Radice fibrosa con piccoli tubercoli, fusto erbacco alto 4, 5-pollici, foglie biternate con lunghissimi picciuoli che partono dalla radice, fiori di un verde giallastro riuniti al numero di 4. o 5. in cima del fusto.

Luogo natale ec. Nasce ne' declivi settentrionali degli alti monti presso le nevi in liquefazione: al *Pollino*, al *Matese*, alla *Majella*; fiorisce in giugno. *Perenne.*

CLASSE ENNEANDRIA.

Ordine esaginia.

CCCCIV. IDROCARIDE Ital. Hydrocharis Lat. et Franç. *Calyx 3-partitus, cor. 3-petala, nectaria incisa, capsula sexlocularis polysperma.* Lin. gen. edit. Schreb. 1815. Juss. pag. 67. (Hydrocharideae).

Carattere. Erbe acquatiche galleggianti con radici e fusti serpeggianti; foglie spatacee affastellate, fiori ermafroditi peduncolati che sortono tre insieme da i nodi del fusto, cinti da due foglie spatacee, coll' ovario che abortisce; fiori femminei nudi coll'ovario munito di sei stili bifidi; capsola coriacea rotondata con sei loculamenti e molti semi.

1736. IDROCARIDE EUROPEA Ital. Hydrocharis morsus ranae Lat. Hydrocharis morrène Franç. *Foliis cordato-orbiculatis subnervosis, floribus polygamis.* Will. sp. 4. pag. 812. Lam. illustr. t. 820. Ranae morsus Dod. pempt. 583. f. 1. et 2.

Descrizione. Da i sorcoli serpeggianti spuntano da distanza a distanza piccoli germogli con foglie orbicolari, e peduncoli con fiori bianchi che vengono a galla. Tutta la pianta rassomiglia ad una piccola Ninfea.

Luogo natale ec. Nasce ne' fossi profondi e limacciosi: a *Fondi*; fiorisce in giugno e luglio *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

CLASSE DECANDRIA

Ordine Monoginia.

CCCCV. ALBATRO Ital. Arbutus Lat. Arbousier Franç. *Calyx 5-partitus, corolla urceolata limbo reflexo 5-dentato; antherae dorso biaristatae, bacca sexlocularis, placentis laminas polyspermas sistentibus.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 750. Juss. gen. 160. Lam. ill. tab. 366. fig. 1. (Ericeae).

Carattere. Alberi e frutici con foglie alterne, fiori ascellari o terminali e frutti baccati polispermi.

1737. Albatro corbezzolo Ital. Arbutus Unedo Lat. Arbousier Unedo Franç. *Foliis oblongis coriaceis glabris crenato-serratis, ramulis glanduloso-pilosis, paniculis terminalibus laevibus pendulis.* Will. tom. 2. pag. 611. Duham. Arb. edit. 2. tom. 1. pag. 73 t. 21. Camer. Epitom. 168. Lob. ic. 2. tab. 141. fig. 2.

Descrizione. Albero sempreverde con la corteccia screpolata anche ne'giovani rami, foglie lucide coriacee bislunghe seghettate, fiori bianchi, e bacche prima gialle e rosse nella perfetta maturità, le cui semenze occupando la superficie di esse le rendono tubercolose.

Luogo natale cc. Nasce ne' boschi meridionali e marittimi: a *Licola, Patria, Fondi;* al *Gargano*, a *Serra Capriola*, ad *Acquavella*, a *Porcili, Omignano*, *Sessa*, *Montevergine* ec. fiorisce in novembre e matura i frutti nello stesso mese del seguente anno.

CCCCVI. UVORSINA Ital. Arctostaphylos Lat. Busserole Franç. *Cal. 5-partitus; cor. urceolata, limbo reflexo 5-dentato; antherae dorso biaristatae; bacca 5-locularis, semina quinque axi centrali affixa.* Adans. et Sprengel. gen. 1542 (Arbuti sp. Lin. Juss.) *Ericeae.*

Carattere. Questo genere differisce essenzialmente dal precedente per la struttura del frutto, essendo una bacca carnosetta che rinchiude 5. grandi semenze ossee affisse all'asse centrale, e non già una specie di ricettacolo baccato con semi esterni come nelle *Fragole.*

1738. Uvorsina comune Ital. Arctostaphylos Uva ursi Lat. Busserole raisin d'ours Franç. *Caule procumbente fruticoso, foliis obovatis integerrimis coriaceis*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

nitidis, floribus fasciculatis. Sprengel Syst. veg. t. 2. pag. 287. *Arbutus Uva Ursi* Lin. Will. sp. 2. pag. 618. Flor. dan. t. 33. Clus. hist. 1. p. 63.

Descrizione. Piccolo arboscello che s'inerpica tra i sassi, con rami nerastri e piccole foglie coriacee ferrigne di sotto; fiori in grappoli in cima de' rami, corolle bianche con sfumatura porporina, bacche rosse.

Luogo natale ec. Trovasi sulle cime de' nostri monti settentrionali: al *Matese*, al *Velino*, alle bocche di *Chiarano* presso il piano di 5. miglia, alla *Majella*, al *Gran sasso:* fiorisce e fruttifica in estate.

CCCCVII. PIROLA Ital. Pyrola Lat. Pyrole Franç. *Cal. 5-fidus; pet. 5. rotundata; filamenta ascendentia; antherae basi 2-cornes 2-loculares; stigma 5-lobum; caps. 5-locularis, angulis dehiscens, semina membrana obvoluta.* Lin. gen. ed. Schreb. n. 572: Juss. gen. 161. Lam. illustr. t. 367. (*Ericeae*).

Carattere. Suffrutici o erbe con foglie alterne quasi verticillate, perloppiù radicali; fiori terminali, spicati, ombrellati o solitarii.

1739. Pirola con fiori unilaterali Ital. Pyrola secunda Lat. Pyrole unilatérale Franç. *Scapo racemifero; fol. ovatis acutis serratis petiolatis, racemo secundo, corolla campanulato-patula staminibus styloque rectis breviore.* Will. sp. pl. 2. p. 621. Gmel. sib. 4. p. 129. t. 56. f. 2. Fl. Dan. t. 402. Dalech. hist. p. 1148. f. 4.

Descrizione. Radice serpeggiante legnosa; steli gracili, foglie ovate acute seghettate, piccioli fiori bianchi.

Luogo natale ec. Nasce ne' luoghi ombrosi degli alti monti del principato Ulteriore e degli Abruzzi: in *Montevergine*, *Cerealto*, al *Matese*, alla *Majella*, a *Pizzo di Sivo*: fiorisce in luglio: è perenne ma non suffruticosa, come erroneamente vien detto nel Willdenow, ed in altri autori.

1740. Pirola minore Ital. Pyrola minor Lat. Pyrole à style court. Franc. *Scapo racemifero, fol. ellipticis obtusis vel acutiusculis crenatis in petiolum decurrentibus, racemo aequali denso, cor. campanulato-patula, stamina recta stylumque erectum aequante vel superante.* Lin. et Will. sp. pl. 2. pag. 621. Flor. dan. t. 55. *P. rotundifolia* Ten Fl. nap. prodr. pag. 25.

Descrizione. Differisce dalla *P. rotundifolia* per lo stilo dritto eguale alla corolla, o poco di essa più lungo, e non incurvo e del doppiò più lungo della corolla medesima, pel racemo denso del doppio più corto, e per le foglie evidentemente crenate. Quanto differisca dalla *P. media* di Schwartz non saprei ben definirlo. Posseggo esemplari autentici di quest'ultima che mi sembrano rientrare affatto nell'altra.

Luogo natale ec. Nasce e fiorisce colla precedente. *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1741. Pirola con un sol fiore Ital. Pyrola uniflora Lat. Pyrole à une fleur Franç. *Scapo unifloro, foliis suborbiculatis crenulatis in petiolum attenuatis; cor. horizontaliter patente, staminibus adpressis patentibus corolla brevioribus, stylo erecto.* Will. sp. pl. 2. pag. 622. Flor. dan. t. 8. Moris hist. 3. p. 505. f. 12. t. 10. f. 2.

Descrizione. Fusto alto 2 in 3. pollici con foglie picciuolate rotonde riunite presso la base di esso, e terminato da un sol gran fiore bianco pendente.

Luogo natale ec. Nasce presso le radici de' pineti alpini: alla *Majella. Perenne.*

CCCCVIII. MONOTROPA Ital. e Lat. Monotrope Franç. *Cal. 4-5. sepalus; pet. 4-5. basi saccata; stigma peltatum; caps. 4-5-locularis polysperma; semina membrana obvoluta.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 737. Juss. gen. 430. Lam. illustr. t. 362. f. 2. (Monotropeae).

Carattere. Calice colorato di 3-4-sepali, corolla perigina persistente di 4-5-petali che terminano alla base in cavità nettarifere, ovvero sono riuniti in un sol tubo diviso in cima in 4-5-denti; stami in doppio numero de'petali, inseriti alla base della corolla; ovario libero superiore, stilo cilindrico stimma semplice discoideo; capsola 4-5-soculare con molti semi attaccati a sepimenti che partono dal mezzo delle valve, rinchiusa in una menbrana samariforme, spesso alata in cima.

1742. Monotropa succhiapino Ital. Monotropa hypopitys Lat. Monotrope sucepin Franç. *Floribus lateralibus octandris, terminali decandro.* Lin. et Will. sp. pl. 2. p. 573.

Var. B. *Hirsuta*, petalis crenatis staminibus stylo capsulaque hirsutis, stigmate subrotundo infra dense villoso. Flor. dan. t. 232?

Descrizione. Pianta parassita erbacea carnosa succulenta odorosa, simile all'*Orobanche*, biancastra dapprima ed indi nericcia, munita di squame in luogo di foglie, con racemo di fiori terminali prima inchinato indi eretto.

Luogo natale ec. Nasce attaccata alle radici de' pini; alla *Majella*, al *bosco della Serra* in *Calabria*; fiorisce in giugno. *Annua.*

Osservazione. Presso i moderni se ne trova descritta la varietà *glabra*, che alcuni ritengono per diversa specie col nome di *M. hypophegea.* La figura della *Flora danica*, che lo *Spenner* (*Fl. Fribur.* 1825. t. 1. pag. 454.) cita sotto la *varietà irsuta* scorgesi evidentemente glabra, benvero tutti gli esemplari di *Monotropa hypopythis* che ho ricevuto dalla *Smolandia*, e da altri luoghi di Danimarca appartengono alla varietà irsuta; come quelli delle piante che ne crescono presso di noi.

CCCCIX. ANAGIRIDE Ital. Anagyris Lat. e Franç. *Calyx 5-dentatus subbilabiatus, corolla papilionacea, alae vexillo longiores et carina dipetala breviores, legumen breviter stipitatum compressum polyspermum bivalve.* Lin.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

gen. edit. Schreb. n. 695. Juss. gen. 352. Lam. ill. gen. t. 328. (Leguminosae).

Carattere. Fiori in corti racemi; calice persistente quasi bilabiato; corolla di 5. petali con corto vessillo e carena lunga; legume bivalve schiacciato coriaceo. Frutici con foglie ternate e stipole bifide opposte alle foglie.

1743. Anagiride fetida Ital. Anagyris foetida Lat. Anagyris fétide Franç. *Fava di lupo* Volg. *Foliis trifoliolatis, foliolis integerrimis lanceolatis acutis, supra atro-viridibus, leguminibus polyspermis cylindraceis subaequalibus rectis acuminatis, seminibus violaceis.* Will. sp. 2. pag. 507. Clus. hist. 1. p. 93. Duham. Arbr. now. edit. t. 5. pag. 141. tab. 42.

Descrizione. Frutice di 3-in 4. piedi; foglie picciuolate biancastre disotto, e di color verde ferrigno di sopra; vessillo della corolla con macchia fosca, legume quasi cilindrico lungo 5 in 6. pollici con altrettanti semi violetti.

Luogo natale ec. Nasce nelle colline marittime e nelle dune: in *Puglia al Gargano*, presso lo stagno di S.ª Maria tra *Viesti* e *Peschici*; a *Lecce.* fiorisce in gennaro.

1744. Anagiride napolitana Ital. Anagyris neapolitana Lat. Anagyris de Naples Franç. *Foliis ovato-oblongis utrinque glaucis glabriusculis brevissime mucronatis, vexillo concolore, leguminibus compressis submoniliformibus varie flexis 1-3-spermis acuminatis, seminibus reniformibus pallide lutescentibus.* Ten. Semina H. R. Neap. an. 1830 in notis pag. 12. Florae neapolit. syll. edit. 8. pag. 198. an *A. glauca* DC. et Hortulanorum?

Descrizione. Differisce dalla precedente per le foglie molto più larghe e glauche in ambe le faccie, pel vessillo senza la macchia fosca, pe' legumi schiacciati quasi moniliformi con 1-a-3. semi giallastri. La pianta si eleva meno, e si carica di maggior numero di fiori.

Luogo natale ec. Nasce tra i sassi nelle colline marittime: a *Miseno*, in *Ischia.* fiorisce in gennaro. *Frutice.*

CCCCX. SILIQUASTRO. Ital. Cercis Lat. e Franç. *Cal. 5-dentatus inferne gibbus; cor. subpapilionacea; alae insignes divaricatae, vexillum sub alis breve; legumen compressum polyspermum sutura alata; semina obovata, endopleura tumida albumen mentiente; embryo rectus, radicula brevis, cotyled. plani, plumula incospicua.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 696. Juss. gen. 351. Lam. ill. tab. 328. (*Leguminosae*).

Carattere. Calice orciolato panciuto con 5. denti; corolla quasi papiglionacea colle ali molto grandi, e la carena dipetala; legume schiacciato orlato nel margine superiore di un ala stretta e membranosa.

1745. Siliquastro Albero di Giudea Ital. Cercis Siliquastrum Lat. Cercis gaînier

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Franç. *Foliis simplicibus basi cordatis integris obtusissimis glaberrimis.* Will. sp. pl. 2. p. 507. Duhamel Traitè des arbres nouv. edit. tom. 1, pag. 17. tab. 7. Dod. pempt. (edit. 1583) pag. 774.

Descrizione. Albero di alto fusto con scorza bruno-rossastra, foglie glabre picciuolate quasi reniformi, e fiori rossi in mazzetti che spuntano dal legno su i rami e sullo stesso tronco, legumi schiacciati bruni con molti piccoli semi.

Luogo natale ec. Nasce nelle siepi e ne'siti sassosi: a *Fondi*, *Itri*, *Gaeta*, *Pesto*; fiorisce in *Aprile* e *Maggio*. È adoperato per ornamento de' giardini.

CCCCXI. CARUBBIO Ital. Ceratonia Lat. Carubier Franç. *Flores polygami aut dioici; sepala 5. in calycem 5. partitum basi coalita; pet. nulla; stam. 5-7; stigma sessile orbiculatum, legumen extus coriaceum intus carnosum indehiscens polyspermum, semina in pulpa nidulantia.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 1612. Juss. gen. 347. (*Leguminosae*).

Carattere. Fiori perloppiù dioici per aborto; piccolo calice, nessuna corolla, ovario cinto da un disco carnoso a cinque lobi che ne' fiori ermafroditi sostiene gli stami; legume coriaceo di fuori e carnoso di dentro che non si apre spontaneamente.

1746. Carubio siliqua Ital. Ceratonia Siliqua Lat. Caroubier à longues gousses Franç. *Inermis, foliis abrupte-pinnatis, foliolis ovalibus oblongis planis.* Will. sp. pl. 4. pag. 1930. Cav. ic 1. t. 113. Duham. Arbr. 1. t. 262. Blackw. t. 209.

Descrizione. Albero sempreverde di bellissima forma tondeggiante; foglie coriacee lucide bruscamente pinnate, fiori rossi riuniti in racemi semplici che nascono sul nudo legno, legumi polputi pendenti di color bajo perloppiù arcuati.

Luogo natale ec. Nasce ne'colli pietrosi marittimi, in *Puglia*, in *Calabria*, nel Principato citeriore; fiorisce in ottobre. Il suo legno è di ottima qualità e viene adoperato in diversi usi. I frutti sono dolci nutritivi, si adoperano nelle tossi, e servono di alimento per la povera gente e per gli animali.

CCCCXII. FRASSINELLA. Ital. Dictamnus Lat. Fraxinelle Franç. *Cal. deciduus 5-partitus; pet. 5. subaequalia; stamina declinata filam. apice glanduloso tuberculoso, stigma simplex, capsula carpellis 5. interne connexis compressis arillo cartilagineo bivalvi dispermo faetis.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 726. Juss. gen. pag. 297. Lam. illustr. t. 344. fig. 1. (*Rutaceae*).

Carattere. Piccolo calice deciduo diviso in 5. lacinie, 3. petali lanciolati patenti muniti di unghie, stami punteggiati glandulosi, 5. capsule bivalvi riunite pel lato interno, con due semi per ognuna.

1747. Frassinella comune Ital. Dictamnus albus Lat. Fraxinelle commune Franç.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Herba undique punctato-glandulosa, folia impari-pinnata, flores spicati terminales. Will. sp. 2. pag. 541. Blackw. t. 75. Clus. hist. 1. pag. 99. tom. 2.

Var. A. Flore albo.

Var. B. Flore purpureo.

Descrizione. Graziosa pianta erbacea perenne, con fusti dritti cilindrici villosi alquanto rossastri, foglie alterne pinnate che somigliano alquanto a quelle del frassino, fiori perloppiù porporini.

Luogo natale ec. Nasce nelle selve montuose di *Abruzzo*, della *Lucania* e della *Calabria*; fiorisce in està. *Perenne.* Linneo riferisce che ne' tempi caldi da i fiori di questa pianta esali un vapore infiammabile; questa qualità manca alle piante che ne allignano presso di noi. La radice di essa è carnosetta amara ed aromatica.

Ordine diginia.

CCCCXIII. SASSIFRAGA Ital. Saxifraga Lat. Saxifrage Franç. *Cal. 5-fidus persistens inferus superus vel. semisuperus; pet. 5. integra; caps. 1-locularis birostrata inter rostra dehiscens polysperma.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 764. Juss. gen. 309. Lam. tab. 372. (Saxifrageae).

Carattere. Calice più o meno adeso alle parti della fruttificazione, petali che alternano colle lacinie del calice e sono inseriti all' apice del di lui tubo, due stili; capsula biloculare che si apre al disotto degli stili, semi numerosi rugosi o levigati. Piante erbacee perenni o annue, che affettano diverse forme nella stessa specie, fiori perloppiù in pannocchie o in corimbi, rare volte solitarii.

1748. Sassifraga a foglie rotonde Ital. Saxifraga rotundifolia Lat. Saxifrage à feuilles rondes Franç. *Caule paniculato, foliis petiolatis rotundato-reniformibus dentatis vel crenatis, glabriusculis vel pilosis, sepalis lanceolatis acutis, petalis oblongis saepissime purpureo vel flavo punctatis, capsulis subinflatis, stylis brevissimis subincurvis, maturitate divergentibus, stigmatibus depressis* DC. Prodr. t. 4. pag. 43. Will. sp. pl. 651. *S. rotundifolia* var. A. et B. DC. Prodr. 3. p. 44. *S. rotundifolia* et *S. repanda* Sterneb. Rev. sax. pag. 17. tab. 5! *L. rotundifolia* Lapeyr. Flor. pyr. pag. 50. tab. 26! Clus. hist. 1. pag. 307. fig. 2.

Descrizione. Dal confronto degli esemplari che ne ho ricevuto dall'estero con quelli della pianta nostra, mi sono assicurato non esservi luogo a distinguerla neppure come varietà dalla pianta de' paesi settentrionali.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Nasce ne'luoghi ombrosi di tutti i monti del regno, nella regione del faggio: *al monte S. Angelo di Castellammare*, all'*Aspromonte* nell' estrema Calabria, ne' monti di Abruzzo; fiorisce in giugno e luglio. *Perenne.*

1749. Sassifraga granellosa Ital. Saxifraga granulata Lat. Saxifrage granulée Franç.
Glanduloso-viscosa; radice bulbifera bulbillis subrotundis granulatis, caule solitario recto firmo, foliis reniformibus scrobiculato-lobatis, superioribus 3-fidis, floribus paniculatis vel subumbellatis, lobis calycis oblongo-linearibus obtusis per anthesin tubo multo longioribus demum illum subaequantibus, petalis obovato-oblongis calycem multo superantibus, stylis longissimis spathulatis subparallelis. Will. sp. 2. p. 651. DC. Prodr. tom. 4. p. 35.
Var. A. *vulgaris;* floribus laxe paniculatis assurgentibus vel subumbellatis. *S. granulata* A. DC. loc. cit. Blackw. t. 56. Flor. dan. t. 514. Saxifraga alba Dod. pempt. 313.
Var. B. *corsica;* pygmaea; caule 1-4-floro, foliis minimis parce lobato-crenatis, floribus vix minoribus. *S. granulata* B. DC. loc. cit.
Var. C. *penduliflora;* floribus subumbellatis pendulis, pedunculis unifloris debilibus. *S. granulata* D. DC. loc. cit.

Descrizione. Radici provvedute di piccoli bulbi granulosi; fusto villoso, alto 4-8 pollici nelle var. B e C, e circa un piede nel tipo della specie; foglie reniformi intagliate in larghi lobi sinuosi; fiori bianchi con calici e peduncoli peloso-vischiosi, pendenti nella var. C.

Luogo natale ec. Nasce ne'boschi de'monti di Abruzzo; fiorisce in giugno. *Perenne.*

1750. Sassifraga bulbifera Ital. Saxifraga bulbifera Lat. Saxifrage bulbifère Franç.
Glanduloso-viscosissima; radice collo bulbis instructa, caule solitario erecto firmo, foliis inferioribus cordato-reniformibus lobato-crenatis, mediis lanceolatis pectinato-dentatis superioribus angustissimis subintegris tubercula axillaria gerentibus, floribus pedunculatis vel sessilibus, lobis calycis oblongis obtusis per anthesin tubum aequantibus dein eo brevioribus, petalis obovato-oblongis longitudine variabili. Will. sp. 2. p. 657. DC. prodr. 4. pag. 36. S. bulbosa altera bulbifera montana. Col. ecphr. 1. p. 318. t. 317. Moris. hist. 3. p. 474. S. 12. t. 9. f. 24.

Descrizione. È tanto simile alla precedente che da alcuni botanici vien considerata qual varietà di essa, ma ne differisce pe' bulbi squamosi, che il nostro ch. Colonna è stato il primo a distinguere, per le foglie radicali meno profondamente intagliate e senza l'incavo tra un lobo e l'altro, per le foglie superiori del fusto che portono piccoli tubercoli nelle loro ascelle, e pe'fiori molto più piccoli.

Luogo natale ec. È ovvia su i margini de' boschi; fiorisce in maggio. *Perenne.*

1751. Sassifraga autunnale Ital. Saxifraga autumnalis Lat. Saxifrage d'automne Franç. *Caulibus caespitosis stoloniferis foliosis, foliis linearibus plus minusve ciliatis vix mucronatis crassiusculis, floribus paniculatis raro solitariis patentissimis, sepalis ovatis, petalis oblongis calyce longioribus (flavis vel aurantiacis), stigmatibus depressis, capsulis crassiusculis longitudine stylorum.* Gaudin Fl. helv. t. 3. pag. 101. DC. Prodr. t. 4. pag. 47. *S. aizoides* et *S. autumnalis.* Lin. sp. 575 et 576. Sternb. rev. pag. 24. tab. 7. f. 1. Clus. hist. 2. pag. LX. f. 2.

Descrizione. Fusti distesi rivestiti di foglie marcite inferiormente, nel resto ascendenti pubescenti, alti al più mezzo piede; foglie carnosette lineari e ottusette o acute e mucronate più o meno cigliose, fiori racemosi gialli o ranciati ed in una varietà delle più alte alpi con macchie quasi porporine; germe schiacciato.

Luogo natale ec. Nasce tra le ghiaje delle montagne alpine di Abruzzo; a *Pietra Camela*, a *Pizzo di Sivo*; fiorisce in luglio ed agosto. *Perenne.*

1752. Sassifraga linguettata Ital. Saxifraga lingulata Lat. Saxifrage en bandelette Franç. *Caule anguloso glabro, foliis radicalibus rosulatis spathulato-linearibus margine incrustatis ob crustas interruptas serrulatis caeterum integerrimis basi ciliatis, panicula ramosa multiflora (saepius secunda), calycibus pedunculisque glabris, petalis obovatis trinerviis basi purpureo-punctatis, calyce triplo longioribus.* Bell. act. acad. taur. 5. p. 226. ex DC. Fl. et suppl. p. 516. Bertol. Amaenit. botanic. pag. 358. Gus. Flor. sic. prodr. t. 1. pag. 482. *S. australis* Moric. Fl. ven. app. p. 431. DC. prodr. t. 4. pag. 20 *S. pyramidalis* Ten. Flor. nap. Prodr. XXV. *S. longifolia* Ten. Flor. part. di Napoli e Flor. med. univer. tom. 1. pag. 344. (quoad loca natalia tantum).

Descrizione. Fusto angoloso dritto fermo quando non è più lungo di 6. pollici, ed ascendente ed incurvo quando si eleva fino ad un piede e mezzo; foglie raccolte in rosette al numero di 20 a 30 per ogni rosetta, lunghe da 1. a 3. pollici e nel resto in tutto simili a quelle della *S. longifolia* e della *S crustata*; al pari di esse non hanno veri denti, ma sembrano dentate per le croste decidue che ne contornano il margine, portano benvero alla base di esso de' lunghi peli che ove abortiscono lasciano invece comparire de' corti denti; così il fusto come i peduncoli ed i calici sono affatto glabri e senza glandole; dalla metà del fusto si dispongono i fiori in pannocchie, i cui rami ne piccoli individui con 20 a 30 fiori restano dritti e rivolti per ogni verso, ne' grandi individui con 2 a 300 fiori il peso di essi ne fa pendere l'intera pannocchia e li determina tutti da un lato; i fiori sono bianchi con sfumatura giallognola, e diventano affatto giallastri col disseccarsi; essi sono tre volti più grandi di quelli della *S. crustata,*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

punteggiati come nelle *S. longifolia*, e *S. pyramidalis*, ma sono meno rotondati, ed hanno le tre nervature più pronunziate.

Luogo natale ec. Nasce sulle rupi in tutti i monti delle regioni media e settentrionale del Regno; fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Il ch. de Candolle, che nella *Flora Francese* aveva così bene stabilito i caratteri di questa pianta, pe'quali si rende evidente la riunione della *S. lingulata* colla *S. australis*, nel suo Prodromo ha descritto nuovamente questa ultima come specie propria, ed insieme colla *S. crustata* ha riunito la *S. lingulata* alla *S. longifolia*. Gli esemplari autentici della *S. crustata* che posseggo nel mio erbario, mentre ne giustificano la riunione colla *S. longifolia*, ne riprovano quella della *S. lingulata*, alla quale d'altronde per tutte le ragioni che ho esposte nella *Sylloge* debbe necessariamente riferirsi la *S. australis* del *Moricand.* La pianta qui descritta è stata così dottamente illustrata dal chiar. Sig. Bertoloni nel luogo citato di sopra, da non lasciare il menomo dubbio intorno alla sua classificazione.

1753. Sassifraga perlata Ital. Saxifraga Aizoon Lat. Saxifrage Aizoon Franç. *Pedunculis calycibusque piloso-glandulosis viscidis, foliis rosularum spathulatis obtusis cartilagineo-serratis basi ciliatis, floribus paniculato-corymbosis lobis calycinis latis tubi hemisphaerici longitudine, petalis obovatis subcontiguis basi saepissime rubro vel luteo punctatis, stylisqae divergentibus calxce duplo longioribus.* Will. t. 2. pag. 639.

Var. A. *minor;* caulibus rectis paucifloris, floribus subumbellatis. *S. Aizoon vulgaris* DC. prodr. t. 4. pag. 19. Sternb. rev. saxifr. p. 3. tab. 6. fig. 1. et 2. *S. aizoon* Ten. Flor. part. di Napoli tom. 1. pag. 344. (quo ad loca natalia tantum). Barr. ic. 1309. 1310. 1311. et 1312.

Var. B. *neglecta;* racemo simplici pauciflоro subcylindrico. *S. stabiana.* Ten. syll. edit. 8. pag. 201. *S. neglecta* Ten. Fl. nap. prodr. app. IV. p. 19. *S. recta, S. cotyledon* et *S. longifolia.* Ten Flor. nap. prodr.p. 25.

Descrizione. Le moltiplici forme che affetta questa specie, e le descrizioni erronee che ne avevano dato diversi botanici, attribuendole fra l'altro i calici glabri, mi avevano fatto ritenere la nostra pianta per diversa specie; ma dopo di aver veduto che tutti i moderni attribuiscono alla *S. Aizoon* i calici glandolosi, e vi riferiscono diverse altre false specie, non ho esitato a riunirvi anche la mia. È questa la pianta, le cui diverse forme nelle prime pubblicazioni di quest' opera registrai sotto le specie riferite tra i sinomini della var. B. non già la seguente, checchè ne abbia scritto il ch. Sig. *Moretti*

Luogo natale ec. È comune in tutti i monti dove alligna la specie precedente; fiorisce in maggio e giugno. *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1754. Sassifraga orlata Ital. Saxifraga marginata Lat. Saxifrage bordée Franç. *Foliis radicalibus in rosulas coadunatis spathulatis basi ciliatis integerrimis in ambitu perforato-punctatis, floribus subcorymbosis, lobis calycis latis tubi hemisphaerici longitudine, petalis ovatis calyce duplo et triplo longioribus, stylis divergentibus calycem parum excedentibus, seminibus ovatis punctato-rugosis, caule pedunculis calycibusque densissime piloso-viscosis.* DC. Prodr. 4. pag. 20. exclus. plur. synonym. Sterb. Rev. Saxifr. suppl. 1. p. 1. t. 1. f. 1. ex DC. loc. cit. *S. marginata?* Ten. Fl. nap. Syll.

Var. B. *Minor;* floribus capitatis, foliis abbreviatis in rosulas parvas densissime congestis. *S. neglecta* B. Ten. Relaz. del Viag. di Abruzzo pag. 65.

Descrizione. Fusti ascendenti o eretti alti circa 3. pollici; foglie tutte in dense rosette e nel resto simili a quelle della *S. aizoon minor*, ma col margine cartilaginoso intatto e soltanto munite di peli cigliosi alla base; esse sono piuttosto verdastre che glauche come nella precedente e nella seguente, ed al pari di quelle di quest' ultima sono orlate di punti impressi nella spessezza della foglia; i fiori sono grandi quanto quelli della *S. lingulata*, essendo ogni petalo lungo quattro linee e largo due; tutto il fusto e con esso i peduncoli ed i calici sono coverti di peli patenti che terminano in glandole globose dalle quali trascida un umore vischioso che concilia a quelle parti un color brunastro. Nella var. B. s' incontrano individui con un sol fiore.

Luogo natale ec. Nasce sulle più alte vette del *Monte S. Angelo di Castellammare, presso la cappella de' tre pizzi;* e ne' monti di Abruzzo; fiorisce in giugno. *Perenne.*

1755. Sassifraga porosa Ital. Saxifraga porophylla Lat. Saxifrage à feuilles ponctuées Franç. *Foliis radicalibus in rosulas aggregatis spathulatis basi ciliatis integerrimis in ambitu perforato-punctatis, racemo simplici, floribus subsessilibus, lobis calycis lanceolatis tubo ovato brevioribus, petalis (purpureis) obovatis obtusis laciniis calycinis brevioribus, stylis divaricatis calyce brevioribus, seminibus nigris ovato-triquetris punctato-rugosis, caule foliis caulinis calycibusque dense villosis.* Bertol. Amaenit. bot. pag. 98 et 360 tab. 3. *S. alpina parva sedi folio non serrato D. Micheli* Till. Cat hort. pis. p. 153. et Herb. Mich. ex Bertol. loc. cit. Ten. Relaz. del viaggio in Abruzzo (1829) pag. 64. *S. calyciflora* Ten. Fl. nap. Prodr. suppl. II. pag. LXVII. Brocchi e Moretti; Osser. sugli Abruzzi in Bibliot. Ital. t. 14. p. 363. non La Peyrouse.

Descrizione. Le foglie di questa specie sono affatto simili a quelle della precedente;

© Orto Botanico di Napoli, Italy

il pelame ne differisce perchè manca delle glandole globose, ma al pari di quello lascia trasudare un umore glutinoso; l'infiorazione è affatto diversa dal tipo di quella stessa specie, ma rientra nell'altra della varietà minore. Le ragioni per le quali non debbe confondersi colla *S. media* sono state egregiamente esposte dal chiaris. Professore di Bologna nell'opera citata di sopra, e da me compendiate nella *Sylloge*.

Luogo natale ec. Nasce tra le fenditure de'macigni calcari: al *Matese*, dove il primo la raccolse il *Micheli*; ne' monti di Abruzzo, e di Basilicata fino all'*Alpe di Latronico*, presso il parallelo del *Pollino*, e non più oltre; fiorisce in maggio e giugno. *Perenne.*

1756. Sassifraga azzurrognola Ital. Saxifraga caesia Lat. Saxifrage bleuatre Franç. *Viridi-glaucescens caespitosa; caule pedunculisque glabriusculis vel piloso-glandulosis, foliis rosularum caulinisque basi planis apice plus minusve triquetris obtusis non rugosis, pagina superiore punctis marginalibus regulariter dispositis, margine crasso non cartilagineo basi ciliatis, lobis calycinis obtusis, stylis divaricatis calycem vix aequantibus, stigmate crasso canaliculato.* Lin. sp. 571. non Mantis. 382. DC. Prodr. t. 4. pag. 21.

Var. A. *Recurvifolia;* foliis dense rosulatis apice deflexis maculis crustaceis numerosis, caulibus elongatis plerumque multifloris, pedunculis calycibusque piloso-glandulosis. *S. caesia* A. DC. l. c. Sternb. revis. saxifr. 34. t. 9. f. 1. 2. *S. caesia* var. valdensis Ten. syll.

Var. B. *Patens;* foliis laxe rosulatis patentibus, maculis crustaceis raris, caulibus subbifloris pedunculis calycibusque glabriusculis. *S. patens* Gaud. Fl. Helv. 3. pag. 92. *S. caesia* B. DC. loc. cit. *S. pseudo-caesia* Röchel. pl. Bannat. rar. pag. 35. tab. 3. fig. 9. *S. röcheliana* Sterb. sup. 2. ex Röchel. loc. cit.

Descrizione. Quanto nelle altre, sono variabili i caratteri di questa specie desunti dalla qualità vischiosa o glabra del fusto delle foglie cauline de' pedunculi, e de' calici, dal numero de'fiori, dalla lunghezza de' fusti, e da i cigli della base delle foglie. Dall'accurato esame della descrizione e della figura data dal Röchel della sua *S. pseudo-caesia*, mi sono assicurato che dessa debba riferirsi alla *S. patens* del Gaudin, e perciò ad una semplice varietà della *S. caesia*. La *S. valdensis*, di cui ho ricevuto alcuni esemplari dal sig. Gay, non differisce dalla *S. caesia* var. A. che pel carattere delle foglie sparse di punti impressi su tutto il disco, e non disposti simmetricamente nel solo contorno.

Luogo natale ec. Nasce nelle più alte vette de' monti di Abruzzi. La var. A. al *Focaleto*, al *Monte Amaro*, al *Monte Corno;* la var. B. alla cima del *Vado della valle di Taranta* alla *Majella;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1757. Sassifraga a foglie opposte Ital. Saxifraga oppositifolia Lat. Saxifrage à feuilles opposées Franç. *Viridi-purpurascens; caulibus procumbentibus ramosissimis, foliis ramorum sterilium quadrifariam imbricatis rariter remotis obovatis carinatis ciliatis, apice oblique truncatis et 1-3-porosis, floribus solitariis terminalibus, calycibus ovario non coalitis, lobis obtusis ciliatis, staminibus corolla brevioribus, seminibus oblongo-triquetris rugosis* Lin. et Will. sp. 2. p. 248. La Peyrous. Fl. pyr. 36. t. 16. Flor. dan. t. 34. Lin. Fl. Lapp. tab. 2. f. 1. Allion. pedem. 1529. t. 21. f. 3.

Descrizione. Fusti numerosissimi giacenti lunghi 2-3 pollici; foglie coriacee; rami fioriferi perloppiù uniflori, fiori terminali azzurri, calice semisupero, petali ovati tre volte più lunghi de' calici.

Luogo natale ec. Trovasi tralle ghiaje stritolate dalle nevi sulle più alte cime de' monti di Abruzzo: al *Velino*, al *Monte amaro*, al *Costone*, a *Monte Corno*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1758. Sassifraga controversa Ital. Saxifraga controversa Lat. Saxifrage controverse Franç. *Piloso-glandulosa viscida; caule ramoso erecto vel ascendente, foliis inferioribus confertis 3-5-dentatis subintegrisve, lobis calycis ovatis per maturationem tubo brevioribus, petalis subemarginatis calyce duplo longioribus, capsula subtruncata tubo calycis vix longiore, seminibus ovato-triquetris truncatis.* Sternb. rev. Sax. 43. t. 16. f. 1-5. DC. prodr. t. 4. pag. 34. *S. petraea* DC. Fl. fr. 4. p. 376. non Lin. *S. controversa* et *S. petraea.* Ten. Flor. nap. prodr. et Syll. an Lin.?

Var. A. *Lobulata;* foliis cuneiformibus apice lobato-dentatis, floribus subcorymbosis. DC. Prodr. loc. cit. *S. ascendens.* All. Fl. ped. n. 1537. t. 22. fig. 1. *S. petraea* A. Gaud. Fl. Helv. 3. p. 117.

Var. B. *Scopoliana;* foliis ovato-oblongis vix unidentatis, caule subtrifloro. *S. Scopolii* Vill. dauph. 3. p. 670. Sternb. sax. t. 16. f. 6. *S. petraea* integrifolia, var. B. Gaudin Fl. helv. 3. p. 117.

Var. C. *minima;* foliis ovato-oblongis, radicalibus subintegris vel trilobis, superioribus tridentatis. Sterb. rev. Sax. tab. 17. fig. 2. Jacqu. Coll. tab. 12.

Descrizione. La pianta che ho ricevuto dalla Svezia coll' etichetta di *S. petraea Lin. ex Lapponia* corrisponde quasi perfettamente a quest'ultima varietà. Frattanto le opinioni de' botanici sono discordi intorno alla vera *S. petraea* dello sp. pl. Il DC. nell' ultima sua opera adotta l'opinione del *Sig. Seringe*, e riporta la *S. controversa* come specie diversa dalla *S. petraea* Lin., mentre l'altro non men chiaro suo allievo Sig. *Duby*, nel *Botanicon* (*gallicum t. 1. pag. 241.*) ed il ch. *Gaudin* nella *Flor. helvet.* le riuniscono in una sola. In quanto al chiaris.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

monografo di questo genere Sig. *Conte Sternberg*, è da osservarsi che la pianta da lui figurata al n. 6. della tav. XI. col nome di *Saxifraga petraea-Ponae*, e quella rappresentata nella tav. 18 col nome di *S. Ponae*, entrambe dagli autori riportate alla *S. petraea* A. *latiloba*, appartengono evidentemente a piante diversissime.

Luogo natale ec. Tutte le diverse varietà ne nascono nelle rupi, e tra le ghiaje degli alti monti del Sannio e di Abruzzo. *Annua.*

1759. SASSIFRAGA MURALE Ital. Saxifraga tridactylites Lat. Saxifrage à trois doigts Franç. *Piloso-glandulosa; caule ramoso vel simplici pauciflоro, foliis subcarnosis profunde trilobis rariter integris lobis rotundatis, calycis lobis acutis brevissimis, petalis obcordatis calyce longioribus, capsula truncata calycem aequante, seminibus ovato-triquetris truncatis rugulosis.* Will. sp. pl. 2. p. 654. Flora dan. t. 1517. Sternb. rev. Saxifr. p. 44. t. 17. fig. media!

Descrizione. Tolta la pretesa qualità perenne della specie precedente, da essa questa non può distinguersi che per l' abito più gracile, e pe' lobi de' calici triangolari acuti brevissimi e non già ovati ottusi e molto pronunziati. Essa è anche meno vischiosa, ed ha i lobi delle foglie ottusi e non acuti.

Luogo natale ec. Trovasi sopra tutti i muri umidi rivolti al nord; anche presso Napoli, alle spalle del *Convento* di *S. Efrem vecchio*, al *forte* di *S. Elmo;* fiorisce in maggio *Annua.*

1760. SASSIFRAGA ANDROSACEA Ital. Saxifraga androsacea Lat. Saxifrage androsacée Franç. *Subpilosa, pilis acutiusculis cum capitellatis intermixtis; caule subaphyllo 1-4-floro foliis radicalibus aggregatis petiolatis lanceolatis integris vel tridentatis, petalis ovalibus calyce duplo longioribus, stylis per anthesin parallelis, rostris longitudinaliter nervosis, seminibus ovato-subglobosis levibus carinatis.* Will. sp. pl. 2. pag. 641.

Var. B. *tridentata* Gaud. Fl. helv. 3. p. 115. caule ascendente, foliis omnibus cuneiformibus minus plusve profunde 3-5-dentatis. *S. androsacea* Sternb. rev. sax. t. XI. a f. 4. *S. pyrenaica* Scopoli fl. car. n. 498. tab. 6.

Descrizione. Presso di noi non si trova che la succennata varietà, la quale differisce dal tipo della specie pe' caratteri sopra mentovati.

Luogo natale ec. Trovasi tra i sassi muscosi ed umidi de' monti di Abruzzo; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1761. SASSIFRAGA INCESTITA Ital. Saxifraga caespitosa Lat. Saxifrage gazonnée Franç. *Dense caespitosa; caule pubescente nudiusculo, foliis sessilibus conglomeratis, anguste cuneiformibus triplinerviis trifidis ciliatis laciniis*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

lanceolatis nervosis, petalis calycibus duplo longioribus. Gaudin. Flor. helvet. 3. pag. 124. an Lin.? *S. exarata* All. Fl. pedem. n. 1539. tab. 88. non Villars. *S. caespitosa* Scop. Carn. 1. p. n. 194 tab. 14.

Var. B. *Uniflora;* Gaud. loc. cit.

Descrizione. La nostra pianta è priva affatto di sorcoli e di stoloni e porta i fusti ad un sol fiore, cosicchè sembra più di ogni altra convenire colla pianta linneana; si distingue dalla *S. muscoides* per le foglie triplinervi colle lacinie bislunghe del doppio più larghe anche triplinervi cigliose, ed i fiori non ristretti in capolino o corimbosi; dalla *S. moschata* perchè non vischioso-glandolosa in tutte le sue parti, e per la stessa larghezza delle foglie; dalla *S. ampullacea* per le foglie profondamente trifide piane e triplinervi.

Luogo natale ec. Trovasi sulle più alte vette di *Monte Corno*; fiorisce in luglio ed agosto. *Perenne.*

1762. Sassifraga falso-mosco Ital. Saxifraga muscoides Lat. Saxifrage mousse Franç. *Glabriuscula inodora; foliis radicalibus aggregatis cuneiformi-linearibus obtusis integris trifidisque scapoque pauciflоro plerumque glaberrimis, floribus subcapitatis, petalis oblongis obtusis, calyce longioribus.* Will. sp. pl. 2. p. 656. *S. muscoides* Sternb. rev. saxifr. pag. 39. n. 58. (exclusis aliquot syn.) tab. XI. 6. fig. 1. sub nomine *S. caespitosae*, et tab. XI. a fig. 2. pro varietate puberula. *S. muscoides* Roth. Enum. exclus synon. Scopolii et var. B.

Descrizione. Nella estrema disparità delle opinioni emesse dai botanici intorno alla classificazione ed alle sinonimie di questa e della seguente specie, ho creduto dovermi attenere all' avviso de' ch. Sig. *Roth* e *Sprengel* i quali le conservano tuttora come diverse, fondandone la differenza meno sulla pubescenza e sulla qualità vischiosa delle due piante, che sulla disposizione de' fiori e sulla figura de' petali. Questa differenza è ben espressa nelle figure dello *Sternberg*, che rappresentano i fiori quasi in capolini con petali stretti e bislunghi nella due surriferite, racemosi e con petali ellittici larghi nella *S. moschata.*

Luogo natale ec. Nasce sulle più alte vette de' monti di Abruzzo: al *Velino*, alla *Majella*; fiorisce in luglio ed agosto. *Perenne.*

1763. Sassifraga moscadellina Ital. Saxifraga moschata Lat. Saxifrage musquèe Franç. *Piloso-glutinosa moschum redolens; foliis radicalibus aggregatis cuneiformi-linearibus integris trifidisque, laciniis angustis acutiusculis cauleque piloso-glutinosis, floribus subracemosis, petalis ellipticis calyce longioribus.* Will. sp. pl. 2. p. 656. Roth. Enum. tom. 2. pag. 250. Wulfen in Jacq. Miscell. 2. p. 128. tab. 21. fig. 21! (optima) Sternb. rev. Saxifr. pag. 41. tab. XI. a fig. 3.!

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Descrizione. Oltre all'essere vischiosa da pertutto ed olezzante di mosco, questa specie differisce dalla precedente per la disposizione de' fiori, de' quali il terminale è sempre lungamente peduncolato e resta più lungo de' laterali, e questi sono perloppiù inchinati, cosicchè l'insieme de' fiori compone un vero racemo; nella *S. muscoides* al contrario i fiori sono corimbosi, e l'intermedio, ossia il terminale è quasi sessile e resta sempre più corto de' laterali: dippiù in questa specie i petali sono bislunghi e nella *S. moschata* sono ellittici.

Luogo natale ec. Trovasi negli stessi luoghi della precedente a *Pizzo di Sivo*, a *Monte Corno*, alla *Majella;* fiorisce in luglio ed agosto. *Perenne.*

1764. Sassifraga rigonfiata Ital. Saxifraga ampullacea Lat. Saxifrage à feuilles renflées Franç. *Glabriuscula inodora; foliis radicalibus aggregatis oblongo-ovalibus turgidis glaberrimis carnosulis enerviis apice 2-3-lobis vel integerrimis, cauliculis strictis glanduloso-pilosis foliosis 1-2-floris, petalis ovalibus calycibus duplo longioribus, caule subunifloro vel nullo.* Ten. Fl. nap. prodr. app. IV. pag. 21.

Var. A. Petalis flavis, filamentis flavis vel purpureis, foliis plerumque integris. *Saxifraga moschata* var. La Peyrouse Flor. des Pyrenèes tab. 38.! *S. moschata* B. Sternb. rev. sax. pag. 41. *S. moschata* uniflora DC. Prodr. 4. pag. 26. *S. moschata acaulis* Schl. pl. exs. An *S. acaulis* Gaud. Fl. helv. 3. pag. 127? *S. pygmaea* B. Moretti Revisio sax. pag. 19?

Var. B. Petalis pallide purpureis, filamentis purpureis. An *S. atropurpurea* Ster. lc. t. 11. b. fig. 2? *S. moschata atropurpurea* DC. prodr. 4. pag. 26.?

Descrizione. Benchè questa pianta abbia grandi rapporti colle due precedenti, tuttavia la turgescenza il nessun' odore o qualità vischiosa delle sue foglie, la piccina statura, i pochi fiori con grandi petali e la rigidezza de' piccoli fusti la fanno distinguere da entrambe a colpo d'occhio. Non mi ostinerò a sostenere che questo basti a farla ritenere per specie propria, sopratutto dopo che il DC. anche la S. *muscoides* e la *S. moschata* con altre non poche ha riunite in una specie sola, e perciò lascio ai botanici lo stabilirne decisivamente il posto dopo che saranno convenuti intorno alla succennata riunione.

Luogo natale ec. Nasce tra le fenditure de' macigni sulle più alte vette de' monti di Abruzzo; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1765. Sassifraga sedo falso Ital. Saxifraga sedoides Lat. Saxifrage faux-orpin Franç. *Caulibus dense foliosis subtrifloris foliis basilaribus confertis, sed in rosulas minime aggregatis, caulinis alternis lineari-lanceolatis cartilagineo-mucronatis vel pilo terminatis ciliatis, pedunculis elongatis pe-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

talis ovatis vel lanceolatis calycem vix aequantibus. Will. sp. pl. t. 2. pag. 642. (excl. syn. Allionii et Segueri) DC. Prodr. t. 4. pag. 23.

Var. A. *Flavida;* caule 1-4-floro, floribus flavis. *S. sedoides* Wulf. in Jacq. mis. t. 21. f. 22! Sterb. rev. sax 27. t. 7. f. 2 a et b Gaudin. Fl. helv. 3. p. 111. Roth. Enum. 2. pag. 239. *S. trichodes* Scop. Carn. 2. n. 496. tab. 15! *S. aphylla* Ten. Fl. neap. prodr. app. IV. p. 21. non Sternberg. *S. sedoides* B. Ten. Fl. nap. Syll. edit. 8. pag. 203. (exclus. syn. Guss.).

Descrizione. Questa specie, che trovasi egregiamente descritta negli autori summentovati, si distingue essenzialmente dalla seguente per le foglie intatte terminate da una punta rigida o da un pelo, non raccolte in rosette, e pe' petali eguali in lunghezza al calice. In quanto alla figura di essi petali, che Roth dichiara ovati, e gli altri autori dicono lineari-lanceolati, posso assicurare di averne osservati de' larghi e de' stretti, cosicchè questo carattere debbe dirsi variabile.

Luogo natale ec. Nasce sulle più alte vette della *Majella*, e di *Monte Corno;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

1766. Sassifraga afilla Ital. Saxifraga aphylla Lat. Saxifrage aphylle Franç. *Caule ramoso folioso, pedunculisque lateralibus aphyllis elongatis glanduloso-pilosis, foliis cuneatis 3-5-fidis integris vel glabris obsolete ciliatis muticis, petalis linearibus perangustis calycem excedentibus.* Stern. Rev. Saxifr. 40. t. 11. 6. f. 3. Guss. plant. exsiccat. ex *Monte Corno. S. stenopetala* Gaudin. Fl. helv. 3. p. 132. DC. Prodr. 4. pag. 24.

Descrizione. Questa pianta che a prima vista sembra confondersi colla precedente, se ne trova di gran lunga diversa quando se ne istituisce con quella il confronto. I petali in essa sono veramente strettissimi, onde il nome impostole dal *Gaudin* le conviene di certo molto più di quello datole dallo *Sternberg;* ma se alle cause della confusione che giornalmente va invadendo questa scienza, si volesse anche aggiungere la riforma de' nomi inesatti e difettosi, quanto prima non c' intenderemmo più.

Luogo natale ec. È stata raccolta al *Monte Corno* dal ch. sig. *Gussone;* fiorisce in luglio ed agosto. *Perenne.*

1767. Sassifraga elegante Ital. Saxifraga glabella Lat. Saxifrage glabelle Franç. *Surculis dense foliosis, cauliculis florentibus erectis pauciflоris, foliisque omnibus indivisis lineari-subspathulatis glaberrimis, petalis obovatis obtusis calyce duplo longioribus trinerviis, pedunculis calycibusque puberulis subviscidis, capsula brevi subglobosa calyce inclusa, stylis brevibus valde divergentibus, seminibus obovatis echinatis.* Bertol. virid. Bon. veget. an. 1824. p. 8. Ten. Fl. neap. prodr. app. 4. pag. 8. Gussone plant.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

rarior. pag. 159. DC. prodr. t. 4. pag. 26. (*S. planifoliae* magis quam *S. exaratae* affinis, a qua tamen differt foliis glaberrimis).

Descrizione. Cresce questa graziosa pianticella formando piccoli ciuffi di un bel verde composti di un gran numero di steli filiformi lunghi 2-3 pollici, vestiti densamente nella parte inferiore di foglioline lineari-spatolate glabre e prive di ogni qualità vischiosa e sparsi nel resto di foglioline alterne fin presso i fiori rare volte affatto indivisi ed uniflori, ma più ordinariamente con 3-5 fiori bianchi sostenuti da peduncoli capillari eretti.

Luogo natale ec. Nasce tra i macigni moscosi umidetti delle alte vette della *Majella* e di *Monte Corno;* fiorisce alla fine di luglio ed in agosto. *Perenne.*

CCCCXIV. DORINA Ital. Chrysosplenium Lat. Dorine Franç. *Calyx superus corollinus 4-5-lobus, stamina 8-10 sepalis alterna oppositaque; caps. 1-locularis bivalvis polysperma, receptaculum nullum.* Lin. gen. pl. edit. Schr n. 763. Lam. illustr. t. 374. (*Saxifrageae*).

Carattere. Questo genere non differisce dal precedente che per la mancanza della corolla. Esso comprende poche specie di piante erbacee con foglie semplici, e fiori corimbosi.

1768. Dorina a foglie alterne Ital. Chrysosplenium alternifolium Lat. Dorine à feuilles alternes Franç. *Caule trigono erecto, foliis alternis reniformi-cordatis subduplicato-crenatis radicalibus longe petiolatis pilis sparsis.* Will. tom. 2. p. 637. Oed. Flor. dan. t. 366. Lam. ill. l. c. Dalech. hist. 1114. f. 1.

Descrizione. Più in questa che nella seguente specie il fiore intermedio suol'essere decandro e 5-fido, e tutti gli altri ottandri e quadrifidi.

Luogo natale ec. Nasce ne' luoghi acquitrinosi presso i rigagnoli ed i fonti de' monti di Abruzzo; fiorisce in Aprile. Alcuni autori la vogliono annua ed altri la dicono perenne. Convien dire che anologamente a quanto avviene in simili piante palustri, essa può perennare se non le manca la necessaria umidità, ma se il suolo si asciutta perisce ben presto.

1769. Dorina a foglie opposte Ital. Chrysosplenium oppositifolium Lat. Dorine à feuilles opposées Franç. *Caule tetragono, foliis oppositis reniformi-cuneatis glabriusculis irregulariter crenatis, radicalibus breviter petiolatis.* Will. l. c. Oed. Flor. dan. t. 365. *Saxifraga aurea.* Dod. pempt. 316. Lob. Ic. 1. p. 612.

Var. B. *Calabrum;* caule repente, foliis ovalibus glaberrimis.

Descrzione. La pianta che ne alligna presso di noi nella sola Calabria ha foglie ben diverse da quelle rappresentate nella figure quì citate; esse non sono punto reniformi, ma hanno il diametro longitudinale più lungo del trasversale. Tutta

© Orto Botanico di Napoli, Italy

la pianta in vece di essere più piccola è molto più grande della specie precedente. Questi caratteri non mi sembrano però sufficienti a farla distinguere come specie propria.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi di Calabria: alla *Mongiana*, ai *boschi della Serra* (Thomas) all'*Aspromonte* (Guss.), e conviene nel resto colla precedente.

CCCCXV. SCLERANTO Ital. Scleranthus Lat. Gnavelle Franç. *Calyx monophyllus urceolatus 5-fidus, corolla nulla; stamina calycis basi inserta, caryopsis in basi calycis persistentis.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 767. Juss. gen. 314. Lam. illustr. t. 374. (*Paronychiae* DC. Prodr. *Portulaceae* Juss.).

Carattere. Piccole piante erbacee con foglie opposte connate lineari, piccoli fiori sessili ascellari e quasi corimbosi terminali. Il frutto consiste in una cariopside formata da una dilicatissima membrana ricoperta dal tubo del calice indurito, che contiene una semenza munita di un lungo funicello capillare ricurvo attaccato al fondo del pericarpio.

1770. SCLERANTO ANNUO Ital. Scleranthus annuus. Lat. Gnavelle annuelle Franç. *Floribus subdecandris, calycis fructiferi lobis subpatulis subimmarginatis acutiusculis tubo subaequalibus.* Will. sp. pl. 2. pag. 660. Oed. Fl. dan. t. 504.

Var. B. *Polycarpos;* calycibus mucronatis, caule elato villoso. *S. polycarpos* Lin. *Vermiculata nova planta.* Col. Ecphr. 1. p. 295. fig. 294. An. *S. hirsutus* Presl?

Luogo natale ec. Trovasi ne' campi sterili ne' dintorni del lago d'*Agnano;* in Puglia: al *Tavoliere;* la var. B. al *Monte S. Franco*, in Abruzzo, ed alla *Mongiana* in Calabria.

1771. SCLERANTO PERENNE Ital. Scleranthus perennis Lat. Gnavelle vivace Franç. *Floribus decandris, calycis fructiferi lobis clausis obtusis margine albis et membranaceis.* Will. loc. cit. Oed. Fl. dan. t. 563.

Var. B. Caulibus decumbentibus articulis approximatis; floribus fasciculatis. *S. perennis* Guss. pl. exsicc. ex montib. nebrodensibus. *S. marginatus* Guss. Flor. sic. prodr. 1. pag. 486. et plant. exsicc. ex Calabria. *S. neglectus* Roechel. pl. exsicc. ex alpibus Banatus et pl. Banatus superioris pag. 34. tab. 3. f. 8.

Var. C. Caulibus erectis, ramis fastigiatis, floribus conglomeratis. *S. perennis conglomeratus* Lang. pl. exsicc. ex Tibisco.

Luogo natale ec. La sola varietà B. nasce presso di noi al *Gargano*, al *Pollino*, alla *Sila*, ed all'*Aspromonte.*

Nota. Le Osservazioni per ambedue le specie potranno leggersi alla pag. 60 della *Sylloge.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

CCCCXVI. GESSOFILA Ital. Gypsophila Lat. Gypsophile Franç. *Cal. monophyllus angulatus sub 5-fidus laciniis margine membranaceis; petala quinque obovata integriuscula; capsula supera unilocularis.* Lin. gen. pl. edit. Schreb. n. 768. Juss. gen. 301. Lam. ill. t. 375. (*Caryophylleae.*).

Carattere. Genere affine al *Dianthus*, che contiene molte specie di piante erbacee con piccoli fiori perloppiù disposti in pannocchie, talvolta dieci per aborto.

1772. GESSOFILA SASSEFRICA Ital. Gypsophila Saxifraga Lat. Gypsophile saxifrage Franç. *Caulibus numerosis ascendentibus rigidis, foliis linearibus margine serrulato-ciliatis, floribus paniculatis terminalibus, calycibus acute angulatis squamis quaternis (ellipticis vel lanceolatis quandoque binis) obtusis mucronatis involucratis, petalis emarginato-crenatis.* Lin. sp. 584. DC. Prodr. 1. pag. 354. (ab utroque excl. syn. Barr. ic. 998).

Var. A. *Hispidula;* foliis caulibusque rigidis hispidulis. *P. saxifraga* G. DC. loc. cit. *G. rigida* Sibth. et Smith. Fl. graec. t. 4. p. 75. Guss. pl. rar. p. 162. et Fl. sic. prodr. 1. pag. 489. (fide speciminis; ab utroque excl. syn. *Tunica minima* Dalech. 1191 f. 2.) *Betonica coronaria* Bauh. hist. 3. p. 337. ic.

Var. B. *Glomerata;* foliis planiusculis flaccidis caulibusque hispidulis, floribus fasciculatis. *G. saxifraga D. rigida* DC. (exclus. syn.) *G. dianthoides* Guss. pl. rar. pag. 163. non Sibth.

Descrizione. Alla sommità della radice lungamente fittonata si attacca una ceppaja composta di molti fusti che spesso si prolungano in sorcoli risecchi legnosetti sparsi de' ruderi delle foglie cadute; le foglie sono di color verde bruno più o meno lineari o capillari, flaccide o rigide, munite di minuti denti cigliosi; la figura delle brattee è variabilissima essendovene delle lanciolate ed ellittiche nello stesso individuo; i calici hanno apici ottusi, ed i margini orlati di larga membrana; i petali sono carnicini circa il doppio più lunghi de' calici ed hanno l' orlo smarginato e leggermente crenettato. Essi sono perloppiù solitarii, ma negl' individui meno svelti sogliono restare riuniti, e così questi passono nella var. B.

Luogo natale ec. È frequente tra i macigni calcari nelle rupi, e sulle falde de' monti di tutto il regno. La *var. B.* l'ho raccolta al *Pollino;* ed il sig. *Gussone* l'ha rinvenuta ne' monti di Abruzzo: a *Popoli*, a *Pacentro*, a *Solmona;* fiorisce in giugno e luglio. *Perenne.*

Osservazione. Ho ritenuto per *G. Saxifraga* la pianta del DC. e della maggior parte de' botanici. Confesso di non conoscere quella che ne descrive lo *Smith*, cui attribuisce fra l' altro la *radice annua, ed il fusto solitario.* Il sig. *Gussone*,

© Orto Botanico di Napoli, Italy

seguendo il botanico inglese, la nostra suddetta pianta ha descritta per *S. rigida*, ma se pe' caratteri che si attribuiscono a quest' altra specie linneana, possa realmente la *S. rigida* del Sibth. e del Guss. convenirle sarà meglio dichiarato più appresso. Avendo scrupulosamente osservato il monco esemplare favoritomi dal sig. *Gussone* della pianta da esso lui raccolta in Abruzzo e ritenuta per la *G. dianthoides*, mi sono convinto non differir da quelli da me raccolti al *Pollino*, se non in ciò che ne' miei esemplari i fascetti di fiori sono più rari, ed insieme con essi si trovano anche molti fiori solitarii; cosicchè possono designare il passaggio dal tipo della specie alla pianta del sig. Gussone. I calici, le brattee e tutti gli altri caratteri sono comuni ad entrambe. Benchè non avessi potuto consultare originalmente la *Flora greca*, tuttavia da ciò che ne ho raccolto dagli autori, sembrami poter definire che la *G. dianthoides* del Sibth. sia pianta ben diversa dalla nostra.

1773. Gessofila rigida Ital. Gypsophila rigida Lat. Gypsophile roide Franç. *Foliis lineari-lanceolatis planis (serrulato-ciliatis) rigidis, caulibus numerosis erectis dichotomis, pedunculis subbifloris, calycibus campanulatis obtusis carinis obliteratis squamis quaternis (ellipticis vel lanceolatis) mucronatis involucratis, petalis emarginatis.* Lin. sp. edit. 3. pag. 583. *Tunica minima* Dalech. hist. 1. pag. 1191. (folia nimis brevia) *Lychnis pumila caryophyllata, flore rubello; italis hemorroidalis Aldrovandi.* Barr. rar. 64. tab. 998. non *S. rigida* Sibth. nec. Guss. loc. cit.

Descrizione. Dalla radice lungamente fittonata spunta un denso cespuglio di *sorcoli* annuali rivestiti densamente di foglie di color verde chiaro lineari-lanciolate ammucchiate lunghe 12 a 14 linee, e larghe circa mezza linea, tutte drizzate in sù e munite di piccoli dentuzzi cigliosi; i fusti fioriferi si elevano circa 6-pollici e si ramificano biforcandosi; i fiori sono del doppio più grandi di quelli della specie precedente, nascono perloppiù solitarii e rare volte accoppiati in cima de' peduncoli, hanno i calici ovati con i nervi poco o nulla prominenti, e le corolle rosee con i petali smarginati.

Luogo natale ec. Nasce ne' luoghi sabbionosi e ne' colli aridi di *Terra* di *Lavoro:* sulla *costa di Sepino presso Frasso;* fiorisce per tutta l'estate e l'autunno. *Perenne.*

Osservazione. La descrizione della pianta surriferita è trascritta dal *Barrelieri,* nè non può dubitarsi che dessa le appartenga, mentre con difficoltà potrebbe trarsi sotto la *G. Saxifraga.* Ultimamente il Sig. Gaudin (Fl. helv. t. 3. pag. 139) ha osservato che quella figura rappresentava una pianta troppo incestita; e tale in effetti la ritroviamo, non nella *G. Saxifraga,* ma nella pianta testè descritta. Anche quella del *Dalechampio,* che lo stesso Sibthorp ha riferito alla

© Orto Botanico di Napoli, Italy

G. rigida mal converrebbe alla *G. Saxifraga*; nè vi si confanno le località che se le attribuiscono; ove d'altronde si ponga mente ai caratteri espressi nelle frasi linneane di ambedue le piante, si vedrà che nello *Species plantarum* si danno alla *G. rigida* foglie *lineari-lanciolate*, e *calici campanolati* ed alla *G. saxifraga* foglie affatto *lineari* e *calici angolosi*; locchè significa che quest' ultima debbe portar foglie più strette e calici più panciuti della prima: e tali noi lo riconosciamo nella nostra pianta; dippiù giova osservare che la nostra *G. rigida* tanto si discosta dall' abito della *G. Saxifraga* e si avvicina alla *G. repens*, da rendere meno assurda la riunione fattane dallo Sprengel. Io in somma non conosco altra pianta che possa meglio convenire alla G. *rigida* del Linneo, quanto quella che ho descritta sotto questo nome; che se in seguito di più accurate ricerche potrà trovarsene diversa, la pianta nostra dovrà considerarsi come specie distinta, cui potrebbe convenire il nome di G. *Barrelieri*.

1774. Gessofila illirica Ital. Gypsophila illyrica Lat. Gypsophile d'Illyrie Franç. *Glanduloso-pubescens; caule basi subcaespitoso apice dichotomo fastigiato, foliis lineari-subulatis trinerviis, calycibus 5-angulatis ebracteatis, petalorum laminis obovatis fauce tripunctatis.* Sibth. Fl. graec. 4. p. 77. tab. 386. Spreng. S. veg. 2. p. 372. Guss. pl. rar. pag. 161. *Saponaria illyrica* Lin. mant. 70. Ten. Fl. nap. prodr. app. III. in Fl. nap. tom. 3. pag. 379. (an. 1820.). Lychnis caryophylloides alpina gramineo folio, pubescenti-viscosa, flava. Cupani panph. 2. t. 22. (ex Guss. loc. cit.).

Luogo natale ec. Nasce in *Calabria* ne' colli aridi sabbionosi: da *Reggio* a *Capo* di *Bova*; fiorisce in maggio e giugno. *Perenne.*

1775. Gessofila pannocchiuta Ital. Gypsophila paniculata Lat. Gypsophile paniculée Franç. *Caule erecto ramoso, ramis paniculae divaricatis filiformibus, floribus hermaphroditis, staminibus 5-10, quandoque abortientibus, calycibus obtusiusculis punctato-scabris, petalis cuneiformibus, foliis lineari-lanceolatis scabris acutis, seminibus reniformibus aeneo-tessellatis.* Will. 2. pag. 663. *Ucria* Hor. pan. p. 182. Ten. Sylloge p. 60. (edit. in 8. pag. 205) *Gypsophila Arrosti* Guss. Prodr. Fl. sic. 1. pag. 487, et pl. rar. pag. 160. Ten. Viaggio in Calabria pag. 121, et Fl. Nap. prodr. app. V. pag. 13. *Arrostia dichotoma* Rafin. Carat. pag. 76. (qui semina fere alata dixit, quod minime verum).

Var. B. *Viscosa*; caule foliis pedunculisque glanduloso-pubescentibus.

Descrizione. Fusto articolato dicotomo pannocchiuto; foglie carnosette lanciolate bislunghe col margine scabrosetto, fiori ascellari solitarii lungamente peduncolati; calice con lacinie bislunghe ottuse col margine membranoso ed il dorso

© Orto Botanico di Napoli, Italy

sparso di punti rilevati visibili colla lente; petali bianchi più lunghi del calice cuneiformi ed ottusi, stami un poco sporgenti e circa della lunghezza de' petali, stili lunghi quanto gli stami, capsola globosa uniloculare, semi reniformi bronzini zigrinati. Nella var. B. tutta la pianta è sparsa di corti peluzzi glandolosi, ed i fiori sono più grandi.

Luogo natale ec. Nasce fra i campi cretosi in Calabria; a *Castrovillari*, ad *Amendolara*, a *Reggio*, ed in provincia di *Lecce*, a *Ginosa* ed altrove; fiorisce nell'estate. *Perenne.*

Osservazione. Dopo di aver seguito il Sig. *Gussone*, che ritiene la nostra pianta per diversa dalla *G. paniculata*, ho avuto occasione di aver sott'occhio la pianta che se ne coltiva in diversi giardini di Europa, e vi ho osservato non esser dessa punta dieca come la dicono gli autori, ma che molte volte gli stami ne abortiscono, ed i fiori ne riescono sterili; ho spiegato così ciò che ne dice Linneo, di non averne veduto giammai la pianta maschia, e mi sono convinto che tanto per questo, quanto per tutti gli altri caratteri la nostra pianta vi si riferisce perfettamente. Sulla stessa pianta ricevuta dall'estero, ho osservato dippiù, che i semi immaturi, e quelli de' fiori abortiti corrispondono affatto a ciò che ne dice il Rafinesque, che gli dichiara *fulvi, ottusi e quasi alati*, mentre i semi fecondi ne differiscono di gran lunga.

SAPONARIA. Vedi tom. 1. pag. 224.

1776. Saponaria calabrese Ital. Saponaria calabrica Lat. Saponaire de Calabre Franç. *Radice annua, caulibus dichotomo-divaricatis erectis, foliis obovato-spathulatis subuninerviis, floribus axillaribus solitariis, calycibus teretibus villoso-glandulosis, petalorum lamina orbiculata basi constricta, seminibus subglobosis tuberculatis.* Guss. pl. rar. pag. 164.

Descrizione. Differisce dalla *S. ocymoides* per la radice annua, per la peluria più rara e rigidetta, pe' fiori più diradati con i calici per metà più stretti, ed i petali colle lamine per metà meno grandi, e le unghie più ristrette e più lunghe.

Luogo natale ec. Nasce ne' colli aridi della Calabria orientale: a *Corigliano*, a *Cariati*, a *Catanzaro*; fiorisce in aprile e maggio. *Annua.*

1777. Saponaria a foglie di bellide Ital. Saponaria bellidifolia Lat. Saponaire à feuilles de paquerette Franç. *Caespitosa; caule glabriusculo tetraphyllo, foliis spathulatis margine subundulatis, calycibus teretibus hirtis, lobis obtusis brevibus, petalis linearibus emarginatis.* Will. sp. 2. p. 670. DC. Prodr. 1. pag. 366. Portensch. pl. dalm. t. 7. f. 2! Ten. Fl. nap. prodr. pag. 25. Guss. pl. rar. pag. 163. (ab omnibus exclus. syn. Bocc. quod ad *Lychnidem alpinam* forte spectat) *L. lutea montana globulariae capite et facie.* Barr. ic. 498.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Descrizione. Da una ceppaja legnosetta partano molti germogli sterili con foglie numerose spatolate glabre, e se ne distaccano i fusti fioriferi alti circa un piede con due soli nodi vestiti di analoghe coppie di foglie, delle quali le superiori sono lineari-lanciolate ed orlate di radi pèluzzi; i fiori sono raccolti in un denso capolino cinto da un involucro di molte foglie lineari, e tramezzati di minute brattee; i calici sono clavati striati e pelosi, i petali gialli, lineari smarginati.

Luogo natale ec. Nasce sulle rupi calcari degli alti monti di Abruzzo: al *Velino*, al *Morrone*, alla *Majella*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

GAROFALO Vedi tom. 1. pag. 225.

1778. Garofalo ferrigno Ital. Dianthus ferrugineus Lat. OEillet ferrugineux Franç. *Caule tetragono, foliis linearibus longe connatis serrulatis multinerviis, floribus aggregatis involucris squamisque scariosis oblongis aristatis, tubo calycis brevioribus vel eum subaequantibus, petalis luteis subtus rufis dentatis.* Will. sp. 2. pag. 672. Bar. rar. 648. t. 497.

Descrizione. Se si volesse giudicarne dalla erronea frase datane da Linneo, e ripetuta da non pochi autori, la nostra pianta dovrebbe dirsi diversa dalla linneana; ma siccome Linneo ha inteso descrivere la pianta del Barrelieri che ne fu raccolta in Abruzzo, perciò non può cadere alcun dubbio sull'identità del *D. ferrugineus* degli autori con quello che quì ne descrivo. In esso, benvero, non si trova punto il carattere de' petali bifidi colle lacinie tridentate, giacchè in quanti esemplari ne ho potuto osservare gli ho sempre trovati affatto simili nel contorno a quelli del *D. carthusianorum.* Variabile quanto nelle altre specie è la proporzione tra la lunghezza delle foglioline dell'involucro e delle squame del calice, e quella del tubo del calice medesimo. Neppure convengono alla nostra pianta gli altri caratteri linneani delle squame lunghe quanto la corolla, e delle lamine che non raggiungono la lunghezza del calice; giacchè in essa le squame restano molto più corte de' calici, e le lamine della corolla sono sporgenti e più lunghe de' calici, come nel suddetto *D. carthusianorum.* Da quest' ultimo essa si distingue pel fusto tetragono, le lunghe guaine, le foglie più strette ed i fiori gialli. I petali sono alquanto pubescenti come nel suddetto, e non affatto glabri come li dicono diversi autori.

Luogo natale ec. Nasce nelle macchie di *Eboli*, di *Calabria*, *di Lecce*, e di *Abruzzo*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1779. Garofalo a lungo fusto Ital. Dianthus longicaulis Lat. OEillet à longue tige Franç. *Caule elongato paniculato, foliis lineari-elongatis serrulatis laxis, floribus solitariis squamis calycis sex adpressis intimis emarginatis cum mucrone, petalis longe unguiculatis contiguis serratis glabris.* Ten. Fl.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

nap. prodr. app. III. in Fl. nap. t. II. p. 379. DC. Prodr. 1. pag. 359. Reich. H. Bot. t. 1. pag. 42. t. 56. Ten. syll. pag. 61. (edit. in 8. pag. 207). Flor. nap. tav. CXXXVIII. fig. 1. *D. caryophyllus* Ten. Fl. nap. 1. pag. 230.

Var. B. *Minor;* floribus minoribus.

Descrizione. Questa specie è molto simile al *Garofalo comune*, ed al *Garofalo selvaggio;* ma differisce dal primo per le foglie molto strette e seghettate e per le squame del calice più rotondate, e dal secondo per le squame del calice non semi-orbiculari-ovate ristrette in punta, ma rotondate con punta emergente dalla smarginatura delle squame; da entrambi differisce per le lunghe unghie de' petali.

Luogo natale ec. Nasce sulle rupi de' colli intorno Napoli: ai *Camaldoli;* a *Salerno*, in *Abruzzo;* fiorisce in giugno. *Perenne.*

1780. Garofalo ciglioso Ital. Dianthus ciliatus Lat. OEillet cilié Franç. *Caule erecto apice ramoso, foliis enerviis margine serrulato-ciliatis, floribus solitariis, squamis calycinis senis adpressis triangularibus acuminatis tubo plus quam dimidio brevioribus, petalis glabris cuneato-obovatis integris vel obsolete eroso-crenatis.* Guss. pl. rar. pag. 168. tab. 33. Index sem. H. R. Bocc. an. 1825. Ten. relaz. del viaggio di Abruzzo (1829) pag. 65.

Var. B. *Geminiflorus;* petalis subrotundis, caule apice bifloro.

Var. C. *Minor;* floribus duplo minoribus.

Descrizione. Varia il fusto nell' altezza, elevandosi da pochi pollici ad un piede, e nelle piante coltivate innalzandosi fino a circa due piedi: varia del pari nella ramificazione, essendo semplice, appena diviso in cima ed anche ramosissimo e pannocchiuto nelle piante coltivate; le foglie non differiscono punto da quelle del *D. sylvestris*, essendo anche in questo cigliose; esse sono lineari non più larghe di uno a due pollici; queste dimensioni si accrescono del doppio colla cultura. Il principale carattere per distinguerlo dal precedente e dal *D. sylvestris* sta nella figura delle squsme calicine che sono triangolari appuntate e non semi-orbicolari mucronate; vengon d' appresso i petali, che in questa specie hanno le lamine conioformi rotondate ristrette in lunghe unghie, e non quasi rotonde. Il color della pianta è verde cupo, e quello de' petali rosso-porporino. La var. B. è affatto intermedia tra questa specie ed il *D. sylvestris*, essa ha i petali dell' uno e tutto il resto dell' altro; ma per la decisa figura delle squame de' calici debbe onninamente riferirsi a quest' ultimo.

Luogo natale ec. È comune in tutti i poggi soleggiati de' monti di Abruzzo; fiorisce nell' estate. *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1781. Garofolo abruzzese Ital. Dianthus marsicus Lat. OEillet des Abruzzes Franç. *Caule erectiusculo, foliis linearibus canaliculatis serrulatis, floribus solitariis squamis ovato-subulatis tubo plerumque multo brevioribus, petalis palmato-multifidis barbatis, unguibus tubo calycis multo longioribus laminis deflexis.* Ten. Adnot. ad Ind. semin. H. R. N. 1830. Sylloge pag. 61. (edit. in 8. pag. 208.) *D. monspeliacus* Ten Fl. nap. Prodr. pag. 61. *D. monspeliacus* et *D. Sternbergii* Schleich. pl. exsicc. ex Helvetia non DC. Prodr. 1. pag. 361. non *D. Sternbergii* Vest. plant. exsicc. ex alpibus Carinthiae *D. monspessulanus* var. *marsicus* Ten. Relaz. del viaggio di Abruzzo pag. 65. (1829.) An *D. controversus* Gaudin. Flor. Helvet. tom. 3. (1828.) pag. 157.?

Descrizione. A ciò che ne ho detto nella *Sylloge* (loc. cit.) aggiunger debbo che per molti caratteri la mia pianta convenir sembra colla nuova specie della *Fl. helvetica.* E siccome dessa dicesi descritta sull' esemplare del *D. Sternbergii* dello *Schleicher*, che anche io ho riportato sotto il mio *D. marsicus*, perciò si potrebbe conchiuderne che in realtà la mia pianta debba riunirvisi. Tuttavia gioverà tener conto di ciò che ne dice il Gaudin per distinguerlo dal *D. monspessulanus;* cioè che ne differisca per le *foglie più strette, acutamente trinervi, più rigide e scabre nel margine, per lo prolungamento delle squame del calice in proporzione della squama istessa molto più corto, e pe' petali barbati e meno intagliati.* In nulla conviene alla nostra pianta ciocchè il Gaudin dice delle squame interne del calice del suo *D. controversus*: dicendolo *squamis interioribus obtusissimis*, del qual carattere è anche privo il mio esemplare del *D. Sternbergii* ricevuto dallo Schleicher. Stando alla data del sud. 3. tomo della *Flora Helvetica*, ove fosse diffinitivamente provata l'identità di queste due piante, dovrà darsi la preferenza al nome datole dal *Gaudin.* Io insisterò, malgrado ciò, perchè sia meglio esaminata anche la pianta delle alpi della Carinzia, cui convengono i caratteri del *D. Sternbergii* del DC., e quello delle squame interne ottuse della pianta del Gaudin, e che potrebbe differire anche dalla pianta del Sibthorp.

Luogo natale ec. Nasce nelle piccole macchie alle falde de' monti di Abruzzo; alla *Valle* di *S. Spirito* della *Majella*, al *monte de' fiori*; e ne' monti del principato Ulteriore: a *Montevergine* ed altrove; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1782. Garofalo tripuntato Ital. Dianthus tripunctatus Lat. OEillet à trois points. Franç. *Caule e basi ramoso divaricato, ramis patulis unifloris, calycis squamis quaternis scariosis tenue aristatis tubo apice attenuato parum brevioribus, petalis serratis punctatis, foliis lineari-subulatis flaccidis ciliato-scabris.* Sibth. et Smith. Flor. graec. prodr. 1. pag. 286. t. 398.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

D. divaricatus D'Urvill. enum. pl. archip. pag. 46. ex DC. prodr. 1. pag. 360.

Descrizione. Dalla radice partono molti rami tinti di rosso-violetto alla base, che si elevano tutti per circa un piede e si dividono in rametti alterni divaricati; le foglie hanno i margini cartacei e cigliosi presso la base, i petali sono di color verdastro di fuori e porporini pallidi di dentro con diversi punti di color nerastro.

Luogo natale ec. Trovasi in Calabria ulteriore: alle colline di *S. Agata* e di *Reggio*, al *Capo Pellaro* a *Cundari* ed altrove; fiorisce in giugno. *Annuo* e *bienne.*

1783. Garofalo glauco Ital. Dianthus glaucus Lat. OEillet glauque Franç. *Floribus solitariis squamis calycinis subbinis ovato-lanceolatis acutis tubo plusquam duplo brevioribus, petalis orbiculatis serratis, caule decumbente foliisque linearibus pubescentibus, inferioribus obtusiusculis.* Lin. Hort. Clif. 164. sp. pl. edit. 3. p. 588. Dill. elth. 406. t. 298. fig. 348. Reichem. Iconogr. botan. Cent. 6. pag. 34. tab. 549. fig. 748. *D. deltoides* B. Will. sp. 2. pag. 676.

Osservazione. Allorchè si osserva in fiore questa pianta si è obbligato a separarla dalla precedente. Essa ha i petali quasi rotondi e tutti riuniti in un disco continuo, laddove il *D. deltoides* porta petali deltoidei distinti.

Luogo natale ec. È stato raccolto dall' *Orsini* al *Pizzo di Sivo*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

SILENE. Vedi Flora napolitana tom. 1. pag. 234.

1784. Silene musco Ital. Silene acaulis Lat. Silène sans tige Franç. *Glabra, caespitosa; foliis lineari-lanceolatis, floribus abortu dioicis, pedunculis brevibus unifloris, calycibus campanulatis, petalis obovatis seu obcordatis* Lin. sp. 603. Will. sp. 2. pag. 709.

Var. A. *S. exscapa.* All. Ped. n. 1584. t. 79. f. 2.

Descrizione. Al pari di molte altre piante dette impropriamate *acauli*, questa *Silene* produce un gran numero di steli rivestiti densamente di foglie minute, che tutti riuniti compongono bellissime zolle verdeggianti affatto simili a zolle di *muschi.* In questa varietà, la sola che ne possediamo, i fiori sono sostenuti da cortissimi peduncoli.

Luogo natale ec. Tapezza le roccie de' monti alpini di Abruzzo: al *Velino*, alla *Majella*, a *Monte Amaro*, a *Monte Corno*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1785. Silene Behen Ital. Silene Behen Lat. Silène Behen Franç. *Glabra; foliis oblongis vel obovato-lanceolatis glaucescentibus, inferioribus petiolatis, floribus paniculatis, calycibus ovatis inflatis striato-venosis dentibus bre-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

bis

vibus, petalis bilobis, lobis brevissimis obtusis coronae laminulis bipartitis. Lin. sp. pl. p. 599. Will. sp. pl. 2. p. 699. Guss. pl. rar. pag. 176. Dill. elth. t. 317. fig. 409.

Luogo natale ec. Nasce tra le biade nella Calabria orientale; tra *Capo Pellaro e Capo dell' Armi* presso Reggio; fiorisce in aprile e maggio. *Annua*, e non perenne; come vien detto presso diversi autori.

1786. Silene portoghese Ital. Silene lusitanica Lat. Silène de Portugal Franç. *Hirsuta; caule ramosissimo plerumque decumbente, foliis radicalibus et inferioribus spathulatis superioribus obtusis, floralibus lonceolatis acutis basi exserte ciliatis, calycibus cylindraceo-ventriculosis dentibus setaceis elongatis demum divaricatis, petalis indivisis coronatis, lamina triangulari obliqua margine exteriore denticulata, spicis utplurimum disticis.* Lin. sp. pl. 594. Will. 2. pag. 691. Dill. elth. 420. t. 311. f. 401.

Luogo natale ec. È comune ne' colli aridi soleggiati incolti, e lungo le strade di campagna; fiorisce in Aprile. *Annua.*

1787. Silene francese Ital. Silene gallica Lat. Silène française Franç. *Hirsuta; caule simplici erecto, foliis radicalibus et inferioribus obovato-spathulatis superioribus oblongis obtusis floralibus lanceolatis acutis, calycibus cylindraceis dentibus setaceis, petalis coronatis obovatis integris vel levissime emarginatis, spicis secundis.* Lin. sp. 595. Will. 2. pag. 693. Dill. elth. 419. t. 310. f. 399 Vaill. par. 121. t. 16. f. 12.

Luogo natale ec. Nasce ne' campi e su i margini de' boschi; in Abruzzo, nel Principato Citeriore ed altrove; fiorisce in maggio. *Annua.*

Osservazione. Queste due specie sono tanto simili che riesce cosa ben difficile lo stabilirne le differenze. Per la figura delle foglie, pel pelame e per la disposizione de' fiori, esse non differiscono in nulla e soltanto possono distinguersi pel fusto costantemente eretto e poco diviso in cima, e per li petali piani ed intatti nel contorno, benche talvolta appena smarginati nella *S. gallica*, e pel fusto ramosissimo dalla base, ed i petali obliqui e crenettati nella *S. lusitanica.*

1788. Silene macchiata Ital. Silene quinquevulnera Lat. Silène à cinq taches Franç. *Hirsuta; caule erecto simplici, foliis radicalibus et inferioribus obovato-spathulatis, superioribus obtusis floralibus lanceolatis acutis, spica secunda, calycibus glanduloso-villosissimis dentibus setaceis, petalorum lamina subrotunda subemarginata medio macula purpurea notata, appendicibus bicuspidatis.* Lin. sp. 595. Will. sp. 2. 691. Dodart. Acad. 4. p. 291. ic. ex. auctor.

Luogo natale ec. Al pari di diverse altre false specie, un resto di rispetto per le antiche opinioni fa ritenere tuttora questa *Silene* come specie propria, mentre

© Orto Botanico di Napoli, Italy

nel fatto altro essa non è che una semplice varietà della *S. gallica*; dalla quale non può distinguersi che per le macchie porporine de' petali.

1789. Silene ispida Ital. Silene hispide Lat. Silène hispide Franç. *Piloso-hirta; pilis canescentibus, caule ramoso erecto, foliis late-lanceolatis obovatisque, inferioribus obtusiusculis superioribus acutis, floribus secundis approximatis. in spicis plerumque geminis, calycibus longe clavatis demum erectis, petalis bifidis.* Desf. Atl. 1. p. 348. Guss. Flor. sic. prodr. 1. pag. 500. *Lychnis alpina noctiflora, longis calycibus hirsutis flore collect.* Bon. t. 175.

Luogo natale ec. Nasce su i margini de' campi, e nelle biade, fiorisce da aprile a giugno. *Annua.*

1790. Silene forcelluta Ital. Silene dichotoma Lat. Silène bifurquée Franç. *Caule erecto simpliciusculo foliisque scabris pubescentibus, inferioribus spathulatis, superioribus lanceolatis, spicis geminis secundis, floribus sessilibus subnutantibus, calycibus conicis subventricosis 10-costatis villosis bifidis.* Erhrh. Oestr. 7. pag. 144. DC. prodr. 1. pag. 373. Waldst. et Kitaib. ic. t. 29.

Descrizione. Fusto eretto pubescente alto circa 2 piedi, diviso superiormente in rami dicotomi; foglie picciuolate scabre acute pubescenti, le radicali ovato-bislunghe 5-nervi, le cauline trinervi lanciolate; fiori sostenuti da brattee gemelle connate cigliose, calici larghi mezzo pollice a base larga con 10. angoli profondi, petali bifidi crenettati con corona formata da piccoli denti acuti; capsole ovate erette avvicinate ai rami.

Luogo natale ec. Nasce ne' campi di Puglia; fiorisce in maggio. *Annua.*

1791. Silene arruffata Ital. Silene echinata Lat. Silène herissée Franç. *Caule erecto ramoso pubescente, foliis radicalibus caulinisque inferioribus oblongo-spathulatis obtusis, superioribus lanceolatis acutis, floralibus linearibus, omnibus trinerviis basi ciliatis, floribus paniculatis calycibus erectis longe-clavatis, costis 10. setaceo-echinatis, petalis bifidis, seminibus rufis verruculosis.* Otth. mss. ex DC. Prod. 1. pag. 380. *S. verruculosa.* Guss. plant. exsicc. ex. Calabria. An a *S. trinervia* Sebast. et Mauri Prodr. pag. 52. tab. 2. satis diversa?

Descrizione. Fusto alto circa due piedi con rami laterali irregolari, che tendono a divenir dicotomi, scabro e pubescente, rossatro inferiormente; foglie radicali ed inferiori lunghe pollici 2. $\frac{1}{2}$, e larghe mezzo pollice nella maggiore larghezza le superiori lanciolate ristrette in ambi gli estremi, tutte connate trinervi scabre pubescenti; fiori nelle biforcature de' rami superiori fatti dicotomi, cosicchè l'insieme de' fiori compone una pannocchia rada, affatto sessili o cortamente

© Orto Botanico di Napoli, Italy

pedunculati; calici lunghi 8 linee con 10 costole armate di corti peli rigidi pungenti incurvi e gli spazii intermedii sparsi di verruche; petali con lamine rosee cordate a rovescio, corona composta di squame acute, capsole coniche non più lunghe de' calici sostenute da tecapodi lunghi quanto esse, semi verrucolosi di color baio chiaro.

Luogo natale ec. Nasce ne' colli erbosi soleggiati in Calabria; dove la prima volta fu raccolta da Giulio Candida, e conservata inedita nell' erbario del chiarissimo mio antecessore Cav. Vincenzio Petagna. In questi ultimi anni è stata raccolta dal Cav. Gussone a *Maida*, alla *Croce di S. Leo*, a *Staiti*, a *Tiriolo*; fiorisce in giugno. *Annua.*

Osservazione. Questa pianta è tanto simile alla *Silene trinervia*, che io non so con certezza definire se realmente ne differisca di specie. Da ciò che se ne può raccogliere dalla descrizione e dalla figura, la pianta della *Flora romana* si distinguerebbe dalla nostra per la sola infiorazione; giacchè in questa i fiori vengono nelle biforcature de' rami, ed in quelle sono disposti in racemi unilaterali quasi come nelle *S. hispida.* Bisogna però stare attento a non confondere quest' ultima colla *S. trinervia*, siccome inavvedutamente ha fatto lo Sprengel. (Syst. veg. 2. pag. 488).

1792. Silene del Graëffer Ital. Silene Graëfferi Lat. Silène de Graeffer Franç. *Radice repente, cauliculis erectis vel ascendentibus simplicibus pauciflori, foliis lanceolatis ciliatis adpresse hirsutis, floribus racemosis secundis, calycibus 10-striatis subscariosis tubuloso-clavatis demum vesciculosis, petalis bipartitis.* Guss. pl. rar. pag. 170. tab. 34. Ten. *Relazione del viaggio di Abruzzo* (1829.) pag. 67. *S. ciliata* Moretti Decad. plant. ital. 6. p. 4. exclusis synonymis. An *S. ciliata B. geniculata* Pourr. act. toul. 3. pag. 328. ex DC. Prodr. 1. pag. 374. et Flor. franç. 4. pag. 375.

Descrizione. Siccome lo ha egregiamente dichiarato il *Sig. Gussone*, questa specie non differisce dalla *S. ciliata* che per la radice serpeggiante ed i fiori bianchi. Quest' ultimo carattere si trova nella varietà di detta specie riportata nella *Flora francese*, ma l' altra qualità delle radice vi è taciuta, cosicchè rimane a meglio esaminarsi se la pianta del *Pourret* possa riferirsi alla nostra.

Luogo natale ec. Fu raccolta la prima volta al *Matese* dal Sig. Graefer. Il Sig. Orsini, il Gussone ed io l' abbiamo raccolta in Abruzzo: al *Monte de' fiori*, a *Pietra Camela*, alla *Majella*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1793. Silene nizzarda Ital. Silene nicaensis Lat. Silène de Nice Franç. *Villoso-viscosa, pilis articulatis, caule erecto basi ramoso, floribus paniculato-fasciculatis, foliis carnosis inferioribus oblongo-lanceolatis utrinque acutis*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

superioribus linearibus canaliculatis obtusiusculis, calycibus clavatis demum erectis, petalis bifidis longe unguiculatis, seminibus reniformibus badiis punctatis. All. ped. 2. p. 81. tab. 44. f. 2. Ten. Prodr. Flor. napolit. suppl. 2. pag. 67. Guss. Flor. sic. prodr. 1. pag. 505. *S. viscosissima* Ten. Fl. nap. prodr. pag. 24. et sylloge pag. 62. (edit. in 8. pag. 213.) *S. nicaeensis* et *S. viscosissima* DC. Prodr. pag. 378. e 375.

Descrizione. Fusti eretti o ascendenti ramosi, al pari delle foglie ricoperti di peli articolati glandolosi, foglie carnose, le radicali ed inferiori bislunghe appuntate le superiori lineari, fiori disposti lungo i lati del fusto in corti racemi opposti perloppiù cortamente peduncolati; calici cilindrici viscosissimi, corolle munite di lunghe lamine, capsole più lunghe de' calici sostenute da tecapodi più corti di esse, semi reniformi bai punteggiati.

Luogo natale ec. Nasce nelle sabbie de' littorali: ai *Bagnuoli*, a *Pozzuoli*, al *Fusaro*. *Annua.*

Osservazione. La nostra pianta scostandosi per molti caratteri dalla figura dell' Allioni, mi aveva indotto a ritenerla per diversa specie: ed in questo giudizio mi ero confermato dopo che n' ebbi studiata un altra pianta coltivata nel R. Orto, alla quale mi parve convenir meglio la figura dell' Allioni; ma siccome in prosieguo da diversi botanici ho ricevuto esemplari autentici della *S. nicaeensis* che ho trovato identici a quella della mia *S. viscosissima*, cosi ho creduto miglior consiglio riferirvi anche questa, riserbando ad altro esame la pianta da me in ultimo luogo ritenuta per *S. nicaeensis.*

1794. Silene con 4. denti Ital. Silene quadridentata Lat. Silène à quatre dents Franç. *Caespitosa; caulibus ramosis erectis vel prostratis rigidis vel flaccidis, foliis parvis linearibus angustissimis, floribus minimis paniculatis, calycibus campanulato-clavatis, petalis breviter quadridentatis.* DC. Fl. fr. 4. p. 748. et Prodr. 1. pag. 375. *Cucubalus quadrifidus* Lin. *S. quadrifida* Jacq. et Ten. Relaz. del Viaggio di Abruzzo pag. 67. non DC.

Var. B. Caulibus strictis, foliis brevioribus rigidis recurvis, floribus majoribus, calycibus clavatis pedunculisque villoso-viscosis. *S. fontana* Ten. Fl. nap. prodr. pag. XXVI.

Descrizione. Fusti erbacei teneri gracili, flaccidi o rigidetti, distesi o eretti, foglie lineari lunghe circa un pollice; fiori nelle biforcature sostenuti da lunghi peduncoli, calici rigonfii campanolati o clavati, petali bianchi col lembo a 4. denti; stili da 3 a 5.

Luogo natale ec. Trovasi attaccata alle pareti delle rupi alpine, presso gli stillicidii; fiorisce in luglio. *Annua.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Osservazione. Varia questa pianta come le congeneri nell' essere affatto glabra o pubescente, specialmente ne' calici, e nel portare i fusti giacenti o eretti. Per aver letto nella *Flora francese* essere dessa affatto glabra, ritenni la nostra come specie diversa, ma successivamente ne ho ricevuto esemplari autentici che mi hanno convinto dell' estrema sua variabilità.

1795. Silene cretense Ital. Silene cretica Lat. Silène de Crète Franç. *Caule stricto (1-3-pedali) glabriusculo articulis viscosis, foliis inferioribus ovato-oblongis subpetiolatis pubescentibus, superioribus linearibus acutis, floribus laxe paniculatis, calycibus cylindricis angulatis demum ovato-clavatis, petalis bifidis, capsulis ovatis longe pedunculatis.* Lin. Syst. veg. 421. n. 29. Will. sp. pl. 2. pag. 704. Dill. elth. 421. t. 314. f. 404.

Luogo natale ec. Nasce ne' seminati in Puglia; al *Gargano*, a *Sessa* nel *Cilento*, in *Abruzzo*; fiorisce in giugno. *Annua.*

1796. Silene a fiori gracili Ital. Silene tenuiflora Lat. Silène à fleurs grèles Franç. *Caule erecto stricto, foliis radicalibus spathulatis obtusis pubescentibus caulinis superioribus lanceolato-linearibus glabris, paniculae pauciflorae pedunculis elongatis, calycibus glabris cylindricis demum ellipticis decem-angulatis, petalis emarginatis, capsulis late-ovatis brevissime pedicellatis.* Guss. pl. rar. pag. 177. tab. 36.

Osservazione. Questa specie è similissima alla precedente e non se ne distingue che pe'soli frutti, che sono ovato-ellittici e cortamente pedicellati, e non già ovati muniti di un *tecapodio* lungo quanto essi.

Luogo natale ec. Nasce in Calabria sulle sponde de'campi: a *Stalatti, a Catanzaro, alla marina di Squillace*, (Guss.) e *nel Bosco di Persano in Principato citeriore* (Guss. e Giordano); fiorisce in aprile e maggio. *Annua.*

1797. Silene sopravvivolo Ital. Silene sedoides Lat. Silène faux-orpin Franç. *Viscoso-pubescens; caulibus erectiusculis dichotomis vel subsimplicibus, foliis carnosis, inferioribus spathulatis superioribus elliptico-oblongis lanceolatisque, floribus lateralibus et terminalibus in dichotomia longe pedunculatis, pedunculis demum divaricatis, petalis emarginatis coronatis, calycibus clavato-cylindricis.* Jacq. collect; suppl. pag. 112. tab. 14. Willd. Spec. pl. 2. pag. 403. Desf. atl. 1. pag. 449. *Lychnis marina pumila viscosa alba alsinefolio poliflora* Bonan. tab. 144.

Luogo natale ec. Trovasi ne' luoghi sassosi marittimi di Lecce: a *Leuca*, a *Castro*; e di Bari: a *Mola*, *a Polignano* (Guss.); fiorisce in aprile e maggio. *Annua.*

1798. Silene sassefrica Ital. Silene saxifraga Lat. Silène saxifrage Franç. *Caespitosa; caulibus assurgentibus, foliis linearibus acutis, pedunculis longissimis, floribus terminalibus solitariis raro axillaribus; calycibus lon-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ge clavatis, petalis bipartitis unguibus ciliatis, appendicibus bicuspidatis. Linn. sp. pl. 602. Willd. sp. pl. 2. pag. 708. Waldst. et Kitaib. pl. Hung. 2. tab. 163. *Lychnis minima saxifraga* Segu. Veron. 431. tab. 6. fig. 1.

Luogo natale ec. Nasce tra le fenditure de' sassi ne' luoghi elevati di Abruzzo; fiorisce in Luglio. *Perenne.*

1799. Silene a moltifusti Ital. Silene multicaulis Lat. Silène à plusieurs tiges Franç. *Caule ascendente gracili dichotomo-paniculato, foliis linearibus angustis puberulis acutis ciliato-scabris, floribus subpaniculatis, calycibus glaberrimis clavatis, petalis bipartitis coronae laminis bicuspidatis, capsula ovato-oblonga breviter pedicellata.* Guss. pl. rar. p. 172. tab. 35.

Descrizione. Molti fusti dalla stessa radice, poco ramosi, con rami divaricati tereti filiformi spesso glutinosi nelle articolazioni; foglie circa un pollice e mezzo lunghe e larghe circa una linea, ciglioso-scabre, sparse di verruche minutissime di sopra; fiori solitari in cima a lunghi peduncoli, calice con 10. angoli verdastri o porporini e denti cigliosi, petali bianchi di dentro e verde sporco di fuori; capsula con tecapodio lunghi quanto essa; semi rossigni schiacciati quasi rotondi striati.

Luogo natale ec. Nasce tra le ghiaje de' più alti monti dell'Abruzzo e del Sannio; fiorisce in Luglio. *Perenne.*

1800. Silene cattolica Ital. Silene catholica Lat. Silène catholique Franç. *Pubescens superne glutinosa; caule erecto ramoso folioso, foliis ovato-lanceolatis acutis, floribus parvis laxe paniculatis, calycibus elongatis clavatis, petalis bipartitis, genitalibus longissimis.* Ait. Kew. edit. 2. tom. 3. pag. 85. Dec. prodr. 1. pag. 378. Reichemb. Iconog. bot. Cent. 4. pag. 3. tab. 304. fig. 477. *Cucubalus catholicus* Linn. et Willd. sp. 2. pag. 688. *Cucubalus glutinosus* Retz. obs. 2. pag. 18.

Descrizione. Fusti eretti alti 2-3. piedi, glutinosi superiormente, foglie ristrette in ambi gli estremi lunghe circa 15. linee e larghe circa 5; fiori bianchi in larghe pannocchie poco guernite, calici con denti laceri cigliosi, petali stretti, capsole ovate con tecapodi lunghi la metà di esse; semi orbicolari schiacciati tubercolati di color rossigno.

Luogo natale ec. Nasce ne' monti di Abruzzo e del Sannio; fiorisce in Giugno. *Perenne.*

1801. Silene attrappa-mosche Ital. Silene muscipula Lat. Silène attrappe-mouches Franç. *Glabriuscula viscosissima; caule erecto ramis alternis dichotomis, foliis inferioribus lanceolato-spathulatis, superioribus linearibus, floribus in amplam paniculam dispositis, calycibus inflato-clavatis*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

striato-venosis, petalis angustis bifidis, seminibus orbiculato-reniformibus tuberculatis badiis, dorso canaliculatis. Will. sp. pl. 2. pag. 704. *Lychnis sylvestris* 3. Clus. hist. 1. p. 289.

Descrizione. Fusti alti 1-2. piedi con molti rami dicotomi dalla base, fiori disposti in larghe pannocchie nelle biforcature de' rami, cortamente peduncolati, calici glabri, petali rossi, capsola ovoidale con tecapodio lungo quanto essa.

Luogo natale ec. Nasce tra i seminati in Puglia; fiorisce in Maggio. *Annua.*

1802. Silene nottiflora Ital. Silene noctiflora Lat. Silène de nuit. Franç. *Viscoso-pubescens; caulibus erectis ramosis, foliis magnis inferioribus spathulatis superioribus lanceolatis, floribus magnis paniculatis calycibus cylindrico-ventricosis, striis alternis venosis dentibus longissimis, petalis bipartitis denticulatis.* Lin. sp. 599. Willd. sp. 2. pag. 701. Cam. Hort. 109. tab. 34.

Descrizione. Questa pianta ha molta somiglianza colla *Lychnis dioica.* Ha il fusto villoso eretto dicotomo, alto circa un piede e mezzo, le foglie ovato-lanciolate pubescenti, i fiori nelle biforcature con peduncoli irsuti, i petali bianchi, i calici striati muniti di cinque denti lunghissimi, la capsola quasi sessile ed i semi rossigni zigrinati.

Luogo natale ec. Nasce su i margini de' boschi di Abruzzo; fiorisce in Giugno. *Annua.*

1803. Silene paradossale Ital. Silene paradoxa Lat. Silène paradoxale Franç. *Glabriuscula viscosa; caulibus erectis superne viscosissimis, foliis scabriusculis vix ciliatis, inferioribus lanceolato-spathulatis, superioribus linearibus, floribus magnis simpliciter paniculatis, calycibus longis cylindrico-clavatis, petalis bilobis, lobis latis obovatis appendice bipartita.* Lin. sp. 1673. Willd. 2. pag. 695. Jacq. vindob. 3. tab. 84. Reichemb. Iconogr. bot. Cent. 3. pag. 50. (sub nomine S. italicae) tab. 253. fig. 415. *Lychnis viscosa peregrina noctiflora odorata* Zan. hist. tav. 109.

Descrizione. Questa specie si distingue dalla precedente e dalla *Silene italica* alle quali è affine, per la straodinaria grandezza de' suoi fiori, che hanno i calici lunghi un pollice e mezzo, e le corolle di circa 15. linee di diametro con i petali giallastri di sotto. Essa va collocata nella sezione delle *Silene* con fiori pannocchiuti e non in quella con fiori racemosi laterali ammucchiati, siccome trovasi in *Willdenow* ed in altri più antichi autori.

Luogo natale ec. Nasce su i margini de' boschi nelle regioni montuose: a *Castellammare*, in *Abruzzo*, in *Molise*, in *Basilicata* ec. fiorisce in Luglio. *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1804. Silene pelosa Ital. Silene pilosa Lat. Silené velue Franç. *Erecta, superne viscosa; foliis incano-subvillosis, radicalibus spathulatis vel oblongo-lanceolatis passim undulatis, caulinis lanceolatis, panicula dichotoma diffusa, calycibus cylindrico-inflatis, petalis bipartitis fauce subcoronatis.* Syst. Veg. 2. pag. 411. Reich. Icon. bot. Cent. 3. pag. 57. tab. 264, fig. 426. *Cucubalus pilosus* Will. Enum. p. 471. *C. mollissimus* Waldst et Kit. t. 248. *Silene mollissima* DC. prodr. 1. p. 382. n. 182, an Pers? an *Cucubalus mollissimus* Lin?

Osservazione. I chiarissimi signori *Viviani* e *Moris* avendomi favorito bellissimi esemplari del *Cucubalus mollissimus* raccolto in Corsica, ho avuto occasione di riconoscerne la differenza da quello della *Flora Ungarica* e di altri autori. Alla pianta di Corsica convengono perfettamente i caratteri della *Silene velutina* del DC. (Prodr. pag. 373.); cosicchè sembra realmente pianta diversa. La pianta di Corsica si eleva 6 in 8-pollici, ha il fusto semplice vestito di foglie quasi dappertutto, porta corti peduncoli ascellari con 1-3 fiori, i calici cilindrici per nulla rigonfiati, ed i petali con unghie eguali ai calici; essa non è punto glutinosa, ma presenta tutte le sue parti rivestite di fitto e corto pelame che le rendono morbide e velutine. La pianta de'signori *Kitaibel, Sprengel* e *Reichembach* si eleva circa due piedi, ha i fiori in ampia pannocchia, i calici evidentemente rigonfi, i petali con unghie molto più lunghe de' calici, la superficie villosa ed il fusto superiormente glutinoso. Siccome Linneo assegna alla sua pianta i fiori in pannocchia, i rami superiori vischiosi, e, riferendola al suo genere *Cucubalus*, vi ha sottinteso i calici rigonfi, perciò non mi sembra chiaramente dimostrato che il *Cucubalus mollissimus* dello *Species plantarum* e de' suoi comentatori debba riferirsi a pianta diversa dalla nostra. Essa avvicinasi di molto alla *Silene italica*, ma se ne distingue per le foglie più tomentose, pe' petali più stretti e più profondamente intagliati con corona più apparente ed unghie molto più lunghe. Alla *Silene italica* debbesi invece riferire la *S. pauciflora* del Moris, come vien dimostrato dall' esemplare autentico che me ne ha egli favorito; e forse anche la *S. Salzmanni*, e la *S. pauciflora*, del DC. Prodr.

Luogo natale ec. Nasce ne' monti di Abruzzo; fiorisce in giugno. *Perenne.*

1805. Silene livida Ital. Silene livida Lat. Silené livide Franç. *Viscoso-pubescens; internodiis ramisque paniculae subunilateralis infractis, floribus nutantibus, laminis lineari-bipartitis, longe coronatis, germinis apice globoso, foliis oblongo-spathulatis utrinque acutis.* Will. Enum. p. 474. Spreng. Syst. veg. 2. pag. 414. Reich. Icon. botan. Cent. 3. pag. 51. tab. 255. pag. 417.

Var. B. *Olygophylla;* caule simpliciusculo, panicula contracta pau-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ciflora. *Silene nutans* B. Ten. Flor. nap. Syll. pag. 65 (edit. in 8. pag. 215).

Var. C. *Alpina;* foliis oblongo-linearibus pilosis, panicula pauciflora. *S. nutans* C. Ten. Syll. loc. cit.

Osservazione. Laddove la *S. nutans* porta i soli fiori inchinati, ed i rami ed i peduncoli nel resto dritti, in questa specie i peduncoli si curvano e si distorcono per diversi sensi. In essa la pannocchia è sempre meno guernita ed il germe termina in punta quasi rotonda e non conica. I petali sono reticolati lividi olivastri disotto.

In vece delle due varietà riportate nella *Sylloge* sotto la *S. nutans,* uopo è riferirvi la *S. infracta* W. et K. la quale è una varietà quasi affatto glabra e poco o nulla glutinosa della suddetta specie.

Luogo natale ec. Nasce ne' monti di Abruzzo; fiorisce in luglio ed agosto. *Perenne.*

1806. Silene troncata Ital. Silene pelidna Lat. Silené coupée Franç. *Puberula, subglandulosa; panicula nutante, petalorum laminis lineari-bipartitis longe coronatis, germine apicis truncato; foliis oblongo-lanceolatis utrinque acutis.* Reich. Icon. bot. Cent. 3. pag. 52. tab. 256. fig. 418. An precedentis varietas?

Descrizione. Si distingue dalla precedente per essere meno vischiosa, e pel germe tronco. Per la stessa ragione onde si è riportato la *S. infracta* sotto la *S. nutans,* anche questa potrebbe considerarsi qual varietà della *S. livida.*

Luogo natale ec. Nasce e fiorisce colla precedente. *Perenne.*

1807. Silene Atocion-falso Ital. Silene pseudo-Atocion Franç. *Caule erecto simplici vel superne dichotomo-ramoso, foliis glabris, inferioribus obovato-spathulatis in petiolum attenuatis, panicula corymboso-fasciculata, calycibus subviscosis cylindricis demum clavatis, pedunculis fructiferis elongatis subdeflexis, petalis integerrimis coronatis.* Desf. Atl. 1. p. 353. Pers. syn. 1. p. 499. Guss. Flor. sic. Prodr. 1. pag. 506. *Lychnis erecta Veronicae foliis* Bocc. mus. tab. 118. fig. 2.

Luogo natale ec. Nasce in Calabria ne' seminati; fiorisce in Aprile. *Annua.*

1808. Silene negletta Ital. Silene neglecta Lat. Silené négligée Franç. *Subhirsuto-pilosa, pilis patentibus, caule ramoso, foliis inferioribus spathulatis, superioribus oblongo-lanceolatis, floribus remotis secundis subpedunculatis, calycibus erectis cylindraceis, petalis emarginato-bifidis, capsula intra calycem subsessili dentibus calycinis obtusiusculis aequali, vel eum superante.* Ten. Flor. nap. Sylloge pag. 62. (edit. in 8. pag. 211.) exclus var. B. et Bb. quae ad *S. nocturnam* pertinent. Flor. nap. tab. 231.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Var. A. Caule erecto subsimplici basi hirto, ramis elongatis, floribus amplis (*S. sericeae*), inferioribus longe pedunculatis, fructiferis patentibus. *S. neglecta* A Ten. Syll. loc. cit. exclus. syn.

Var. B. Caule e basi ramosissimo decumbente breviter pubescente, floribus minoribus remotis, petalis emarginatis. *S. neglecta* Var. C. Ten. Syll. loc. cit.

Descrizione. Questa specie si distingue dalla *S. nocturna* pe' petali del doppio più grandi e meno profondamente intagliati, pel pelame patente e non adeso, per le capsole che eguagliano o sorpassano i denti del calice, mentre nella suddetta restano più corte e chiuse dentro de' calici, pe' semi di color cenerognolo e non rossigno. I fiori di essa restano aperti anche per qualche tempo del giorno, cioè fino alle 8 o alle 10 del mattino, mentre quelli della *S. nocturna* restano aperti per la sola notte e si chiudono al far del giorno.

Luogo natale ec. Nasce ne' campi arenosi: la var. A. insieme colla *S. nocturna*, a *Miseno*, ad *Astroni*; la var. B. sulle mura e sulle sponde de' campi: a *Poggio-reale*, al *Granatello*, a *Capri*; fiorisce in marzo. *Annua.*

STELLARIA. Vedi Flora Napolitana tom. 1. pag. 242.

1809. Stellaria sassefrica Ital. Stellaria Saxifraga Lat. Stellaire Saxifrage Franç. *Pubescens, diffusa; foliis sessilibus ovato-acutis, panicula dichotoma, pedunculis terminalibus alternis lateralibus bracteatis, foliolis calycinis, lanceolatis corolla dimidio brevioribus, seminibus subreniformibus rugosis.* Bertol. am. it. p. 88. DC. prodr. 1. p. 396. Ten. Fl. nap. prodr. suppl. 4. p. 9. Guss. pl. rar. pag. 182. tab. 37. fig. 1.

Luogo natale ec. Nasce nelle ghiaje degli alti monti di Abruzzo: alla *Majella*, a *Grotta Caprara*, ed alla *valle* di *Taranta* presso la *Grotta* del *Cavallone*; a *Monte Corno*, ad *Accumoli*, al *Monte de' fiori*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1810. Stellaria cerastio Ital. Stellaria cerastoides Lat. Stellaire faux-céraiste Franç. *Caulibus caespitoso-dichotomis, foliis oblongis glabriusculis, pedunculis unifloris geminatis fructiferis deflexis, foliolis calycinis obtusis, petalis bipartitis capsulisque oblongis calyce duplo longioribus.* Lin. sp. pl. 604. Will. sp. pl. 2. p. 714. Guss. Plan. rar. pag. 181. *Cerastium trigynum* Villars. dauph. 4. p. 645. tab. 46. *Myosotis foliis glabris lanceolatis, petiolis infractis.* Hall. helv. n. 890. (ex. Guss. loc. cit.).

Luogo natale ec. Nasce alla *Majella* presso le nevi; fiorisce in Agosto. *Perenne.*

1811. Stellaria mezzana Ital. Stellaria media Lat. Stellaire moyenne Franç. *Caule debili procumbente linea laterali pilosa alterna, foliis ovatis acutis, pedunculis fructiferis deflexis, staminibus 5-10; capsulis calyci subaequalibus, seminibus subreniformibus compressis tuberculatis.* Smith. brit. 2.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

p. 473. The English Flora 2. pag. 301. *Alsine media* Lin. sp. pl. 389.

Var. A. *Media;* petalis calyce aequalibus vel subbrevioribus. Lam. ill. gen. t. 214. Curtis; Flora Londinensis; edit. 2. tom. 2. fasc. 40. *Alsine minor* Dod. pempt. 29. f. 2.

Var. B. *Grandiflora;* Floribus 10-andris, petalis calyce duplo longioribus. *Alsine grandiflora* Ten. Flor. nap. prodr. *Alsine major* Dod. loc. cit. fig. 1.

Var. C. *Apetala. Alsine apetala* Kit.

Luogo natale ec. Comunissima da pertutto ne' terreni coltivati pingui; fiorisce per la maggior parte dell'anno. *Annua.*

1812. STELLARIA VISCOSA. Ital. Stellaria viscida Lat. Stellaire visqueuse Franç. *Villoso-viscosa; caulibus dichotomis diffusis, foliis-lineari lanceolatis petalis bifidis calyce longioribus.* Mar. a Bieberst. Flor. taur. cauc. tom. 1. pag. 342. *Cerastium anomalum* Lin. ed. Will. 2. pag. 812. Waldst. et Kit. rar. hung. 1. tab. 22.

Var. B. *Glabriuscula.*

Descrizione. Molti fusti eretti dalla stessa radice, forcelluti superiormente; foglie flaccide lineari-lanciolate, ottuse, con alquanti peli nel margine e sul dorso, quasi connate ed inguainanti alla base; fiore nelle biforcature del fusto, calici eretti chiusi con foglioline lanceolate ottuse col margine membranaceo; petali bifidi; capsola bislunga del doppio più lunga del calice, semi schiacciati quasi rotondi scabri.

Luogo natale ec. Alcuni esemplari della sola varietà B. ne ho ricevuti dal Sig. *Rosano*, confusi con altre specie di *garofillee;* fiorisce in maggio Annua.

1813. STELLARIA ACQUATICA Ital. Stellaria aquatica Lat. Stellaire aquatique Franç. *Foliis ovato-oblongis, petalis profunde bipartitis calyce brevioribus, capsulis ovato-oblongis calycem superantibus, caule decumbente.* Pollich. palat. n. 429. non Scop. *S. uliginosa* Smith. Fl. brit. 476. Englis. bot. tab. 1074. Curtis Fl. lond. edit. 2. tom. 2. fasc. 32. *S. graminea* C. Lin. Fl. suec. edit. 2. 150. *S. alsine* Will. sp. pl. 2. 713. *Alsine longifolia*, uliginosis locis proveniens. Bauh. hist. 3. p. 2. 365. fig. Moris. 2. sect. 5. t. 23. f. 8.

Descrizione. Steli flaccidi glabri; foglie lunghe 6-10-linee e larghe 2-4. con apice callosetto e superficie venosa: fiori ascellari e terminali solitarii o riuniti 2-3; calici aguzzi trinervi, petali bianchi: gli stili variano nel numero da 4. a 5.

Luogo natale ec. Ne' luoghi palustri montuosi di Calabria: alla *Mongiana* (Thomas) all'*Aspromonte* (Gussone); fiorisce in giugno. *Annua.*

CCCCXVII. ARENARIA Ital. e Lat. Sabline Franç. *Cal. 5-phyllus; petala 5 in-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tegra ; caps. supera 1-locularis, apice 3-6-valvis, polysperma Lin. gen. plant. ed. Schreb. n. 774. Juss. 301. Lamarck illustr. t. 378. (*Caryophylleae*).

Carattere. Calice di 5. sepali ovati, lanceolati, perloppiù patenti e cuspidati: corolla di 5. petali intieri; 10 stami, un ovario con 3-stili; una capsola uniloculare che si fende ordinariamente per metà in 5. valve, molti semi ovoidali, o rotondi perloppiù bruni e zigrinati.

Sezione I. Capsola trivalve, foglie lineari munite di stipole scariose. *Spergularia* Pers. *Stipularia* Haw. *Lepigonum* Wahlenb.

1814. Arenaria centonchio Ital. Arenaria segetalis Lat. Sabline des moissons Franç., *Caule erecto ramosissimo, foliis filiformi-setaceis, stipulis scariosis laceris, floribus paniculatis, petalis calyce brevioribus.* Lam. Fl. franç. 3. p. 43. *Alsine segetalis* Lin. Mantis. 359. Will. 1. p. 1311. Vaillan. bot. par. t. 3. fig. 3.

Descrizione. Fusti dritti filiformi ramosi dalla base; foglie setacee perloppiù unilaterali, stipole argentine sfrangiate: piccoli fiori bianchi, calici ottusi, capsole rinchiuse nel calice.

Luogo natale ; tempo della fioritura, durata ec. Nasce tra le raccolte, ne' luoghi umidi, è stata raccolta in Basilicata dal Sig. Rosano; fiorisce in maggio. *Annua.*

1815. Arenaria rossa Ital. Arenaria rubra Lat. Sabline rouge Franç. *Caulibus prostratis vel procumbentibus ramosissimis, foliis linearibus crassiusculis semicylindricis internodio brevioribus vel longioribus, stipulis ovatis scariosis integris, sepalis lanceolatis obtusiusculis margine scariosis, pedunculis defloratis deflexis, petalis obtusis calycem vix excedentibus, seminibus angulato-subpyriformibus subcompressis immarginatis fuscis.* Lin. sp. pl. 606. Will. sp. pl. 2. pag. 721.

Var. A. *Campestris ;* caulibus foliisque pilosis. *Spergula purpurea* Bauh. hist. 3. p. 722.

Var. B. *Marina ;* glabriuscula magis carnosa. Flor. dan. t. 740.

Var. C. *Columnae ;* foliis internodiis multo longioribus, saepe pollicem et ultra longis; planta villoso-viscosa: seminibus fulvis. *Alsine maritima neapolitana, et terrestris altera.* Colum. ecphr. 2. t. 71. *Spergula marina nostras* Bauh. hist. 3. pag. 723.

Descrizione. Fiori rossi con vario numero di stami, da 2. a 10. foglie non sempre più corte degl' internodii, o eguali ad essi, ma molto spesso più lunghe de'medesimi; in tutte le varietà le capsole sporgono fuori de'calici. La var. C. è affatto intermedia tra le due prime; essa è notevole per la lunghezza delle foglie, e per la viscosità. Per la peluria conviene colla *campestre,* ma è in tutte le sue parti del

© Orto Botanico di Napoli, Italy

doppio più grande di ambedue le varietà. La descrizione e la figura che ne dà *Colonna* sono esattissime. Allontanandosi tanto dal tipo della specie, non è da sorprendersi se niun botanico vel abbia riferita. Allorchè se ne studiano esattamente i caratteri si sarebbe tentato di ritenerla per specie distinta.

Luogo natale ec. Le *var. A.* e *C.* sono le più frequenti ; la prima ne' campi aridi, ed arenosi, e la seconda ne' littorali; la *var. B.* è meno ovvia; tutte fioriscono in primavera e sono annuali.

1816. Arenaria intermedia Ital. Arenaria media Lat. Sabline à semences ailés Franç. *Caule prostrato vel procumbente ramosissimo pubescente, foliis linearibus carnosulis, stipulis ovatis scariosis integris, seminibus margine membranaceo cinctis.* Lin. sp. pl. 606. Will. sp. pl. 2. pag. 722. *Arenaria marginata* DC. Flor. Franç. 4. pag. 795. *A. marina* Smith. Fl. brit. 480. et the English Flora (excl. syn. *A rubra* B. Lin. et quibusdam aliis) Spergula annua semine foliaceo nigro circulo membranaceo albo cincto. Ephem. Natur. Curios. Centur. 5. pag. 275. tab. 4. (ex Poiret Encyc. meth. tom. 6. pag. 368).

Descrizione. Questa specie differisce dalle *var. A.* e *C.* della precedente per le grandi capsole e per li semi alati.

Luogo natale ec. Nasce ne' littorali di Pozzuoli, di Capitanata ed altrove; fiorisce in aprile. *Annua.*

1817. Arenaria diandra Ital. e Lat. Sabline à fleurs diandres Franç. *Glabra; caulibus ascendentibus superne paniculato-trichotomis, foliis lineari-filiformibus semiteretibus, stipulis scariosis integris, foliolis calycinis lanceolatis margine scariosis, pedunculis fructiferis erectis, capsulis calyce brevioribus seminibus angulato pyriformibus rugosis vix compressis immarginatis.* Guss. Flor. sic. prodr. 1. pag. 515.

Descrizione. Questa specie si distingue dall'*A. rubra* pe' fusti più gracili e più dilicati, pe' peduncoli eretti anche dopo la fioritura, per le capsole rinchiuse ne' calici, e perchè affatto glabra. Gli stami variano da due a tre; le corolle sono porporine.

Luogo natale ec. Nasce ne' luoghi argillosi, marittimi, e ne' campi sterili. L'esemplare che ne posseggo raccolto alla Mongiana in Calabria, mi fu inviato dal Sig. *Thomas* coll' etichetta di *Arenaria rubra*; fiorisce in aprile e maggio. *Annua.*

1818. Arenaria radicante Ital. Arenaria radicans Lat. Sabline enracinée Franç; *Perennis glabra; caule procumbente ad nodos primarios radicante, foliis linearibus semiteretibus internodio sublongioribus, pedunculis fructiferis deflexis, foliolis calycinis lanceolatis margine scariosis, capsulis calycem*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

subaequantibus, seminibus subpyriformibus compressiusculis. Spreng. Syst. veget. tom. 2. pag. 400. Guss. Flor. sic. prodr. 1. pag. 515. *Spergularia radicans* Presl. del. prag. p. 64.

Descrizione. Questa pianta è affatto simile alla varietà marina della *A. rubra.* La sua qualità perennante merità di essere confermata colla coltura; giacchè le poche barbe che mettono i nodi de' fusti presso le radici non bastano ad assicurarla. Tutto il resto che se ne riferisce a i fiori più piccoli, al minor numero di essi ed alle foglie più brevi, non formano che caratteri insignificanti.

Luogo natale ec. L' ho rinvenuta confusa cogli esemplari dell' *A. rubra* ricevuti da Calabria dal sullodato *Sig. Thomas;* fiorisce in giugno e luglio (Presl. Guss.) *Perenne?*

Sezione. II. Foglie prive di stipole, ovate, lanceolate o ellittiche; capsole con 3-6. valve.

1819. Arenaria trinervata Ital. Arenaria trinervia Lat. Sabline à trois nervures Franç. *Caule gracili erecto vel decumbente superne dichotomo, foliis ovatis acutis petiolatis subciliatis trinerviis, pedunculis post anthesin deflexis, sepalis lanceolatis acutis margine membranaceis corolla multo longioribus, capsulis ovatis calycem aequantibus 6-valvibus, valvis apice involutis.* Lin. sp. pl. 605. Will. sp. pl. 2. pag. 718. Flor. dan. tab. 429. *Alsine plantaginis folio.* Bauh. hist. 3. p. 364.

Descrizione. Il fusto è eretto o ascendente, secondo la sua varia forza e la qualità più o meno ombreggiata del luogo ove la pianta alligna; tutta la pianta è leggermente pubescente.

Luogo natale ec. È ovvia ne' boschi, e nelle selve di tutto il regno, da i luoghi poco elevati fino agli alti monti di Abruzzo; fiorisce in maggio. *Annua.*

1820. Arenaria con due fiori Ital. Arenaria biflora Lat. Sabline à deux fleurs. Franç. *Caulibus procumbentibus ramosissimis, foliis obovato-subrotundis subimbricatis basi ciliolatis, pedunculis subbifloris lateralibus, sepalis ovatis obtusis corollâ brevioribus, capsulis ovatis longitudine calycis 3. valvibus, valvis apice callosis.* Lin. mant. 71. Will. sp. 2. pag. 717. Allion. pedem. n. 1699. t. 44. fig. 1. et t. 64. fig. 3.

Descrizione. Fusti prolungati in sorcoli giacenti di 4-8. pollici; foglie simili a quelle del *serpillo;* petali bianchi.

Luogo natale ec. Nasce sulle alte vette di *Monte Corno;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

1821. Arenaria a foglie di serpillo Ital. Arenaria serpyllifolia Lat. Sabline à feuilles de serpolet Franç. *Caule debili ramosissimo pubescente, foliis ovatis sessilibus acutis ciliatis rugulosis enerviis; pedunculis fructiferis patentibus, sepalis cuspidatis trinerviis hirsutis corolla triplo longioribus,*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

capsulis ovatis 6-valvibus calycem aequantibus, seminibus reniformibus rugosis. Lin. sp. pl. 606. Will. sp. 2. pag. 720. Flor. dan. t. 977. Curtis Flora londin. edit. 2. fasc. 34. Fuchs. hist. 23. ic.

Var. B. *Viscida maritima;* planta undique villoso-glandulosa.

Descrizione. Siccome lo avverte *Leers*, in questa e nella precedente la capsola è cernua ed il peduncolo che la sostiene orizzontale come nelle *Stellarie*. Questi caratteri ne confermano la differenza dalla seguente. La var. B. conviene coll' *A. viscida* di Haller pel fusticino diffuso, i calici cuspidati, e la qualità vischiosa; ma nascendo questa nel confine della vegetazione alpina, e la nostra nelle arene del mare, queste due piante ne segnano i due limiti geografici estremi. La pianta alpina di cui posseggo esemplari ricevuti da i Signori *Reynier*, *Thomas e Gay* non eccede le 10. linee di altezza; la marina oltrepassa i 4-pollici. Ambedue non possono confondersi colla seguente.

Luogo natale ec. È comune sulle mura campestri, su i colli aridi, e ne' campi arenosi incolti; la *var. C.* è stata raccolta dal *Sig. Giordano* nelle arene mobili del lido presso *Casalicchio* nel Principato citeriore; fiorisce in aprile. *Annua.*

1822. Arenaria a frutti globosi Ital. Arenaria sphaerocarpa Lat. Sabline à fruits presque ronds Franç. *Caulibus erectis rigidis simpliciusculis, foliis ovatis trinerviis, pedunculis fructiferis strictis, sepalis ovato-lanceolatis acutis (minime cuspidatis) corollis duplo longioribus, capsulis subrotundo-ovatis calycem excedentibus, planta villoso-viscosa.* Ten. Relazione del viaggio di Abruzzo del 1829. pag. 66. et *Sylloge. plantar. vascular.* pag. 64. Flor. nap. tav. 226. fig. 3.

Luogo natale ec. L'ho raccolta ne' prati alpini del *Velino*, ed alle radici del *Monte Corno* presso *Camarda;* fiorisce in giugno. *Annua.*

Osservazione. Nella *Sylloge* loc. cit. possono leggersi le dichiarazioni di questa specie. Quì aggiungerò che non può confondersi colla *var. viscida alpina* dell' *A. serpyllifolia*; perchè in quella restano inalterati i caratteri della specie; essendo diffusa con peduncoli patenti, e calici lesiniformi. La *A. sphaerocarpa*, anche nelle sommità alpine, fa fusti dritti rigidi alti da 2. a 5. pollici, peduncoli fruttiferi così eretti che quasi si fanno paralleli al fusto, e frutti grossi tondeggianti più lunghi de' calici che hanno larghi sepali ovati appena acuti.

1823. Arenaria giacente Ital. Arenaria procumbens Lat. Sabline couchée Franç. *Undique pubescens; ramis procumbentibus ramosissimis teretibus, foliis lanceolato-linearibus ellipticisque, pedunculis subpaniculatis, sepalis obtusiusculis margine membranaceis corollam roseam parum excedentibus, capsula trivalvi calycem aequante, seminibus subrotundis compressis.* Vahl. symb. 2. pag. 5. tab. 33. Will. sp. pl. 2. pag. 720. Guss. Fl. sic.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

prodr. 1. pag. 510. *Alsine maritima longius radicata Herniariaefolio*, Boc. sic. t. 10.

Luogo natale ec. Nasce ne' lidi presso le sabbie: nell' isola d'*Ischia*, a *Citara*, a *S. Lucia:* nel Principato Citeriore; *alla spiaggia di Casalicchio*, a *Velia;* fiorisce da aprile a luglio. *Perenne.*

Sezione III. Foglie prive di stipole lanciolato-lineari e setacee, capsole di 3-6. valve.

1824. Arenaria montana Ital. e Lat. Sabline des montagnes Franç. *Pubescens; caulibus sterilibus longissimis procumbentibus, floriferis ascendentibus, foliis lanceolato-linearibus, superioribus basi latioribus pedunculis terminalibus et lateralibus unifloris, fructiferis nutantibus, sepalis lanceolatis acuminatis corolla multo brevioribus, capsulis ovato-globosis sexvalvibus, calycem aequantibus, seminibus reniformibus rugosis.* Lin. Amoen. Acad. 1. p. 272. Will. sp. 2. p. 721. Vent. hort. Cels. t. 34.

Luogo natale ec. È rarissima sugli alti monti di Abruzzo: alla *Majella;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. I fiori non sono soltanto terminali, ma ne spuntano anche dalle ascelle delle foglie superiori; dalle stesse ascelle nascono anche de' ciuffetti di foglie secondarie. Per questi due caratteri, pe' fusti sterili scorrenti, e fioriferi ascendenti, e per le foglie superiori più larghe alla base, questa specie si distingue essenzialmente dalla seguente.

1825. Arenaria di Rosano Ital. Arenaria Rosani Lat. Sabline de Rosano Franç. *Suffruticosa caespitosa undique glanduloso-pubescens (caulibus sterilibus procumbentibus nullis), foliis lineari-lanceolatis rigidiusculis vel flaccidis nervosis utrinque acuminatis (fasciculis foliolorum in axillis nullis) caulibus floriferis erectis corymbiferis, pedunculis plerumque cernuis, petalis obovatis calycibus acutis nervosis duplo longioribus, capsulis trivalvibus calyce brevioribus, seminibus reniformibus rugosis.* Ten. Fl. nap. prodr. pag. XXXVI. Relaz. del viag. di Abruzzo del 1829. pag. 66. e del 1831. pag. 123. Syll. pl. vasc. (*in foglio*) pag. 63. (exclus. var. B.) *A. graminifolia Arduini* non Will. A. *Arduini; Visiani; plantae dalmat.* Icon Flor. nap. tav. 228. fig. 2.

Descrizione. Le dimensioni di questa pianta sono oltremodo variabili. I primi esemplari che ne ricevei dal Sig. Rosano, e sopra de' quali ne diedi la prima diagnosi non erano più lunghi di un pollice. Successivamente in diversi lughi degli Abruzzi ne ho raccolte tutte le gradazioni intermedie fino alle più vistose trovate all'*acqua della Spugna,* alla *grotta di S. Angelo* ed alla *cima di Cirasuolo,* nelle pendici meridionali della Majella che sovrastano a Lama. Questi ultimi appartengono a cespugli composti di rizomi, ossiano fusti legnosi lunghi

© Orto Botanico di Napoli, Italy

mezzo piede rivestiti dalle spoglie delle basi delle foglie risecche, come si osservano in diversi garofali; dalla cima di ogni rizoma parte un ciuffo di fusti annuali con rosette di foglie di 2-3 pollici di diametro; le prime foglie sono lunghe fino a circa 2-pollici, e divengono progressivamente più corte; esse non sono giammai più larghe di una linea. Questi fusti annuali non mettono nè rami nè ciuffi di foglie laterali, e soltanto in cima si dividono in cortissimi ramuscelli, o pedunculi, che formano un denso corimbo di fiori. Questi sono i più grandi del loro genere, ed i loro petali sono lunghi 4 linee e larghi 2.

Luogo natale ec. Quando pende dalle rupi acquista maggiori dimensioni; e forma densi cespugli: se nasce nelle congerie di sassi sgretolati dalle nevi, si conserva errante e nana; si può raccogliere *ne' monti di Abruzzo, del Sannio, e di Lucania* (Ved. Syll. loc. cit.); fiorisce in luglio. *Perenne.*

1826. ARENARIA ALPICOLA Ital. e Lat. Sabline alpicole Franç. *Tota glabra, demptis pedunculis calycibusque; caulibus caespitosis; foliis rigidis coriaceis margine subcartilagineo, lineari-cuspidatis, pedunculis terminalibus brevissimis pauciflоris erectis, petalis calyces cuspidatos parum excedentibus, capsulis 3-valvibus calyce brevioribus, seminibus, reniformibus rugosis* Ten. *A. lanceolata et A. Rosani* var. *B. glabriuscula* Ten. Syll. loc. cit.

Descrizione. Questa pianta mi ha tenuto lungamente sospeso prima di decidermi a distaccarla dalla precedente. Alla pur fine mi ci sono determinato, perchè mi è sembrato riunire fisonomia e caratteri sufficienti a giustificarne la separazione. Nel vederla spiccar dalle rupi alpine in località affatto simili a quelle dell'*A. Rosani*, al verde gajo che fa contrasto col verde bruno di questa, all' esilezza e rigidezza delle foglie, ognun la crederebbe piuttosto l'*A. grandiflora*, o l'*A. lanceolata*. Io medesimo l' aveva dapprima ritenuta per la prima di queste due; ma poi dal più esatto confronto colla vera specie, conobbi non potervi appartenere. Se rivestirete di foglie cigliose alla base e quasi imbricate tutti i suoi fusticini, se ne diraderete i lunghi pedunculi perloppiù uniflori, voi l' avrete cambiata in *A. lanceolata*; siccome cogli stessi caratteri, e dippiù con fiori del doppio più grandi, e calici ovati ottusi, voi la ridurrete ad *A. grandiflora*. Dall'*A. Rosani* poi la disgiungono la glabrezza, la rigidezza, i fiori per metà più piccoli, e l' abito.

Luogo natale ec. Nasce sulle rupi di *Abruzzo, al Pizzo di Sivo, al Monte de' Fiori alla Majella, al Costone, alle discese verso Campiglione;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

1827. ARENARIA GRANDIFLORA Ital. e Lat. Sabline à grandes fleurs. Franç. *Caulibus subcaespitosis, foliis rigidis lanceolato-linearibus basi ciliatis uninerviis (margine extivatione revolutis ut trinervia videantur) radicalibus con-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

fertis, caulículis floríferis subunifloris pubescentibus, sepalis ovatis aristatis 1-nervis, corolla duplo brevioribus, capsulis ovatis 6-valvibus calycem vix superantibus. Lin. sp. pl. 608. Will. sp. 2. pag. 728. All. ped. t. 10. fig. 1. Cav. ic. 3. t. 249. f. 2.

Luogo natale ec. L'ho raccolta alla Majella presso *Abateggio;* il *Sig. Orsini* l'ha raccolta al *Pizzo di Sivo;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

1828. Arenaria austriaca Ital. e Lat. Sabline d'Autriche Franç. *Caulibus caespitosis foliisque linearibus angustissimis trinerviis flaccidis pilosiusculis, pedunculis terminalibus longissimis binis puberulis, sepalis trinerviis acutis laxulis, petalis obtusis emarginatis brevioribus, capsulis calycem aequantibus.* Jacq. Flor. Austr. 3. p. 39. t. 279. Will. sp. 2. pag. 728. DC. Prod. 1. p. 404. Allion. pedem. t. 64. f. 2.

Descrizione. Fusti incestiti gracili con peluzzi sparsi, foglie opposte trinervi venose cigliose; fiori bianchi in cima de' fusti con lunghi e gracili pedunculi, perloppiù accoppiati nelle divisioni superiori del fusto; petali bifidi, capsole lunghe quanto i calici.

Luogo natale ec. Nasce tra i cumuli di sassi stritolati nelle alte montagne: *al Pollino;* fiorisce in giugno. *Perenne.*

1829. Arenaria fior di lino Ital. Arenaria liniflora Lat. Sabline à fleurs de lin Franç. *Caulículis perennantibus suffruticosis varie distortis, annotinis herbaceis erectis, foliis filiformibus, inferioribus fasciculatis erectis, superioribus oppositis appressis, omnibus obtusiusculis margine scabris; pedunculis terminalibus 1-2-floris, rarissime paniculatis, sepalisque linearibus obtusis nervis obliteratis dense villoso-viscosis, petalis integerrimis obovato-rotundatis calycibus duplo longioribus; capsulis calyce longioribus.* Lin. suppl. p. 241. Jacq. Collect. 2. p. 107. tab. 3. f. 3. (mala) Bertol. Amoen. bot. p. 306. (non *A. liniflora* Jacq. Fl. Austr. t. 445. quae ad *A. Gerardi* pertinet) *A. striata* Vill. Dauph. 2. p. 630. tab. 47. (mediocris) non Allioni. *A. laricifolia* B. Gaud. Fl. helv. 3. pag. 201. an excl. syn. Bauh.? *Alsine laricifolia* B. Mertens et Koch ex Rohlings Deutschlands Flora 3. p. 280. Ten. Syll. p. 154, e 536. *Auricula muris pulchro flore folio tenuissimo* J. Bauh. hist. 3. pag. 360. fig. 3. (*icon bona, quo ad folia et plantae habitum, sed in ea petala profunde bifida repraesentantur, quod minime verum.* Ob petala *in* A. laricifolia, *emarginata, ad hanc potius Bauhini icon citata, quam ad* A. linifloram *pertinere videtur*).

Ossevazione. Non è ancora ben deciso se questa pianta debba considerarsi come specie distinta, o come varietà della *A. laricíflora.* Di quest' ultimo avviso sono

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Haller, *Decandolle*, *Duby*, *Seringe*, *Mertens*, *Koch* e *Röelings*, ec. Come distinta specie la risguardano *Linneo*, *Willdenow*, *Bertoloni*, *Gaudin*, *Roth*, *Host*, ec. Qualunque sia il giudizio che vorrà portarsene, l' imbarazzo maggiore s' incontrerà nel collocamento della farragine de' sinonimi, che ad alcuna di esse, ed anche ad altre specie affini sono stati riferiti. Jacquin ha descritto due *A. liniflora*. Quella della *Flora austriaca* è di certo l'*A. Gerardi* del DC. *Roth*, *Host*, ed altri, che nella *Deutchslands Flora* si fa varietà della *A. verna*, e forse non a torto. Quella del *Collectanea*, perchè vi è detta copiata dall'erbario di Linneo, vien da tutti riferita all'*A. liniflora* del *Supplemento:* frattanto nella rozza ed imperfetta figura che ve n'è data, si osservano i petali lunghi quanto il calice, ed appena bislungo-ellittici, in evidente contraddizione della descrizione linneana dell'*A. liniflora* vera, e delle altre specie affini. Per la figura delle corolle l'*A. striata* di Villars conviene meglio all'*A. liniflora* L., ma le foglie vi sono espresse incurvate e distorte per varie direzioni, mentre in questa sono piuttosto rigide e drizzate. Volendo seguire l' opinione di coloro che la ritengono per specie distinta, se ne può adottare la dichiarazione fattane dal *Gaudin*. Tuttavia sono da osservarsi due cose: l'una che riguarda l'aver egli qualificato di *ottima* la figura di *J. Bauhin*, nella quale si rappresentano i petali bifidi; e l'altra di riconoscere in essa i calici più decisamente nervosi; laddove in quanti esemplari autentici dell'*A. laricifolia* ho potuto avere sott' occhio, vi ho trovato più risentiti i nervi del calice. Del resto non esito a pronunziare, che gli esemplari suddetti, e quelli ricevuti col nome di *A. striata* da i botanici svizzeri e tedeschi, paragonati con quelli della *A. liniflora* ricevuti dal *Bertoloni*, e con i miei, che li sono identici, non mi hanno offerto sicuri caratteri di differenza specifica. Il numero maggiore de' fiori, le foglie più gracili e meno rigide, i calici meno glandulosi, ed i semi più piccoli dell'*A. laricifolia*, non bastano a separarla di specie dall'*A. liniflora*; tuttavia dovendone riportare una sola nella nostra Flora, le ho conservato il nome linneano, ch' esprime benissimo la grandezza e forma de' fiori somigliantissimi a quelli del lino.

Luogo natale ec. Prima dell'ultimo viaggio fatto in Abruzzo nell'estate del 1831, nè ad altri botanici che hanno viaggiato nel regno, nè a me stesso erasi giammai presentata questa rarissima pianta. Io la raccolsi in fiore alla *Majella*, alla cima *della valle di Taranta* nel 31. luglio, tra le congerie di sassi striolati, presso la *Grotta del Cavallone*, insieme col *Ligusticum cuneifolium* Guss., e l'*Arctostaphylos Uva ursi:* all' elevazione di circa 6000 piedi. *Perenne.*

1830. ARENARIA RICURVA Ital. Arenaria ricurva Lat. Sabline recurvée Franç.

Fruticulosa; foliis glaucescentibus rigidiusculis setaceo-subulatis obtusiusculis, dorso convexo-striatis; in surculis sterilibus fasciculatis dense con-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

gestis subsecundis insigniter arcuato-recurvis, in cauliculis floriferis remotiusculis connatis, pedunculis terminalibus glanduloso-puberulis subumbellatis; sepalis ante anthesim obtusis, post anthesim acutis 5-nerviis margine membranaceis corollae subaequalibus, capsulis 3-valvibus calycem aequantibus. All. ped. n. 1715. tab. 89. f. 3. (planta nimis valida) Will. sp. 2. p. 726. Jacq. Coll. 1. p. 241. tab. 16. f. 1. *Alsine recurva* Wahlenb. helv. 87. et Deutchlands Flora loc. cit. *Arenaria condensata.* Presl. del. Prag. p. 62. Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 512. Ten. syll. edit. in fol. pag. 63. edit. 8. pag. 218.

Osservazione. I sig. *Mertens* e *Koch*, mi sono stati di guida per riportare la pianta del *Presl* a questa specie. Dall'accurato confronto che ne ho istituito, mi sono convinto che, ove se ne n'eccettui l'abito più rigido, le pianta di Sicilia e di Calabria in nulla distinguonsi da quelle di Abruzzo e della Svizzera.

Luogo natale ec. Abbiamo negli Abruzzi, e precisamente al *Monte Corno*, la pianta identica alla forma settentrionale, ed in *Calabria all'Aspromonte, alla rupe di S. Sibilio sotto Montalto*, la forma meridionale; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1831. ARENARIA DI PRIMAVERA Ital. Arenaria verna Lat. Sabline printanière Franç. *Caespitosa multicaulis, foliis lineari-subulatis nervosis glabris, petalis obovatis calycem subaequantibus, capsulis ovato-cylindricis 3-valvibus calyce longioribus.* Lin. mant. p. 72. Will. sp. pl. 2. p. 724.

Var. A. *Stricta;* caulibus numerosissimis erectis, floribus paniculatis, pedunculis caulibusque superne glabris, foliis tenuioribus. Vaill. pars. tab. 2. fig. 3.

Var. B. *Diffusa;* caulibus ascendentibus subflaccidis, floribus paniculatis. pedunculis caulibusque superne pubescentibus. Sturm. Fl. Ger. 1. fasc. 26, tab. 15. *A. caespitosa* Ehrh. et Will. loc. cit. et Ten. Prodr.

Var. C. *Latifolia;* humilis; foliis lanceolato-subulatis apice rigidulis, pedunculis calycibusque superne pubescentibus pilis glanduliferis, calycibus obtusiusculis. *A. saxatilis.* Willd. l. c. *A. Gerardi* Wahlemberg 132. an Will.? *A. liniflora* Jacq. Flor. austr. tab. 445. non Lin. *A. striata* Roth. En. 2. p. 326. non Lin.

Osservazione. Studiando attentamente tutte le gradazioni intermedie di questa specie, dalla *A. saxatilis* all'*A. caespitosa* che ne disegnano i due estremi, non si può fare ammeno di convenire, che tutte le pretese specie che vi si avrebbero voluto riconoscere non ne disegnano che semplici varietà o forme diverse.

Luogo natale ec. Sono frequentissime in tutte le praterie aride e sassose de' monti della regione media e settentrionale del regno. La var. C. cresce nelle regioni

© Orto Botanico di Napoli, Italy

più elevate e le altre nelle più basse; fioriscono nel maggio e nel giugno. *Sono perenni.*

1832. Arenaria appuntata Ital. Arenaria mucronata Lat. Sabline mucronée Franç. *Tota glabra; foliis setaceis basi non ciliatis, caulibus caespitosis basi prostratis, panicula contracta, sepalis acuminatis submembranaceis bilineatis aristatis petala capsulasque 3-valves superantibus.* DC. Fl. fr. 4. p. 791. Prodr. 2. p. 407. Gouan. ill. 22.

Osservazione. I Signori *Mertens* et *Koch*, nella *Flora tedesca* tom. 3. pag. 287. riuniscono questa specie alla seguente. Il chiarissimo DC., con maggior fondamento, dubita che non possa riferirsi all'*A. fasciculata*. Per verità la glabrizie di tutta la pianta, e specialmente le foglie non cigliose, non sembra che possano farla confondere coll'*A. setacea*. Dall'*A. fasciculata* poi si può distinguere per li fiori disposti in pannocchia, che anche quando molto si accorcia non perciò ne diventano i fiori affastellati. Intorno alla durata, che nell'*A. fasciculata* è al più biennale, benchè il DC. dubiti della perennità della sua pianta, ho dati sufficienti onde farla ritenere per perenne.

Luogo natale ec. L' ho trovata rare volte alla *Majella*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1833. Arenaria setacea Ital. e Lat. Sabline à feuilles cétacées Franç. *Caule ramosissimo pubescente, foliis setaceis fasciculatis secundis basi ciliatis, calycibus ovato-acutis bilineatis margine albo-membranaceis petala subaequantibus, capsulis 3-valvibus calycem superantibus.* Thuill. Flor. par. ed. 2. pag. 220. Spreng. System. Veget. 2. pag. 403. *A. heteromalla* Pers. ench. 1. p. 504.

Osservazione. Questa specie ha grande affinità colle due precedenti. Dall'*A. verna* si distingue a colpo d' occhio per le foglie cigliose; dall'*A. mucronata* per la pubescenza e per li fiori in pannocchia larga non corimbosi e per li calici per metà più corti.

Luogo natale ec. Nasce ne' monti di *Abruzzo*; fiorisce in giugno. *Perenne.*

1834. Arenaria sottile Ital. Arenaria tenuifolia Lat. Sabline à feuilles minces Franç. *Annua; caule ramoso dichotomo paniculato; foliis setaceis subulatis, foliolis calycinis subulati-striatis pubescenti-pilosis corolla multo longioribus, capsulis 3-valvibus 3-locularibus calycem superantibus.* Lin. sp. pl. 607. Will. sp. 2. pag. 725. Jo. Bauh. hist. 3. pag. 364. Fl. dan. t. 389.

Var. A. *Vaillantiana;* caulibus caespitosis strictis glabris superne ramosis. Vaill. bot. par. t. 3. f. 1.

Var. B. *Barrelieri;* caulibus elongatis ramosis procumbentibus. Barr. ic. 580.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Var. C. *Simpliciuscula;* caule superne ramoso glabro stricto, calycibus glabris.

Var. D. *Hybrida;* caule superne ramoso glabro, calycibus piloso-glandulosis viscidis. *A. hybrida*, Vill. dauph. 4. p. 634. t. 47.

Var. E. *Viscidula;* caule erecto superne ramoso, calycibusque hispido-viscidis. *A. viscidula* Thuill. fl. par. ed. 2. pag. 219. *A. viscosa.* Pers. enchi. 1. p. 504.

Luogo natale ec. Nascono sui muri, sulle aride colline, ne' terreni arenosi: fioriscono in aprile e maggio. *Sono annue.*

Ordine pentaginia.

CCCCXVIII. CERASTIO Ital. Cerastium Lat. Céraiste Franç. *Cal. 5-phyllus; pet. quinque bifida; caps. supera 1-locularis apice deliscens, 6-10-dentata.* Lin. Gen. pl. edit. Schreb. n. 791. Juss. 301. Lam. illustr. t. 392. (*Caryophylleae*).

Carattere. Calice di 5. sepali; corolla di 5. petali bifidi; 5 a 10 stami; un ovario con 5. stili; capsola cilindrica o ovata, rare volte rotonda, uniloculare che si apre in cima in 10 parti che si accartocciano in fuori o in dentro; semi minutissimi zigrinati.

1835. CERASTIO VOLGARE Ital. Cerastium vulgatum Lat. Céraiste commun Franç. *Hirsutum; pallide virens, caulibus erectis ramis lateralibus decumbentibus foliis ellipticis sessilibus, inferioribus basi attenuatis, floribus subaggregatis pedunculis subaequantibus, petalis calycem aequantibus capsulis elongatis ascendentibus calyce duplo longioribus.* Lin. Fl. svec. et Reich. pl. crit. cen. 3. pag. 33. tab. 233. fig. 383. et 386. etc. quod confer. et Ten syll. in fol. pag. VI. in 8. pag. 598. cum synonymis et locis natalibus.

1836. CERASTIO TRIVIALE Ital. Cerastium triviale Lat. Céraiste vulgaire Franç. *Bienne pubescens; foliis ovato-lanceolatis, floribus subaggregatis vel umbellate paniculatis, pedunculis calyces subaequantibus vel eos parum excedentibus, petalis calycem aequantibus.* Reich. loc. cit. pag. 44. tab. 245. fig. 402. e 403. Ten. syll. loc. cit. cum synonymis (quibus addatur *C. sylvaticum* Schleich. pl. exsicc. ex Helvetia non Kitaib.) et locis natalibus.

Osservazione. Tutte le volte che da i botanici si fa menzione di un *Cerastium vulgatum* bienne, come nella *Flora Francese*, nel *Prodromo* del DC., nel *Bo-*

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tanicon gallicum ec., uopo è riferirlo a questa specie. Dall' averla confusa colla precedente traggono origine tutte le ambiguità che si leggono ne' succennati autori intorno al *Cerastio volgare*. Le apparenti contraddizioni che taluni di essi vi hanno ravvisato, e che in ultimo ha messo innanzi il Sig. *Chaubard* (*Archives de Botanique* tom. 1. pag. 46) svaniscono tostochè si studiano bene i caratteri di ambedue le specie, non che i loro sinonimi, che con molta cura ne hanno raccolto i botanici tedeschi, e svedesi. Nel distinguere questa specie dalla precedente, giova por mente alla qualità pannocchiuta della sua infiorazione, al fusto incestito ed alle foglie allungate, per li quali caratteri, tanto essa si avvicina al *C. viscosum*, che rende scusabilissima la riunione fattane da Linneo. Anche quando i fiori ne restano raccolti in glomeri terminali, non mancano de' pedunculi inchinati, e molto più lunghi de'calici, che colla forma delle foglie e la durata della pianta bastano a disgiungerlo dal *C. vulgatum;* siccome lo fanno distinguere dal *C. viscosum* la totale mancanza di ogni viscosità, la durata e la pianta del doppie più grande, ed i petali più corti del calice. Dal *C. campanulatum*, col quale ha grandi rapporti, si distingue per li stessi petali così corti, perchè non viscoso e bienne. I Signori *Koch* e *Martens* lo portano come annuale. Io avendolo coltivato al Real orto botanico, l'ho trovato bienne, come lo vuole il *Reichembach.*

1837. Cerastio a foglie rotonde Ital. Cerastium rotundifolium Lat. Céraiste à feuilles rondes Franç. *Piloso-viscidum; foliis radicalibus obovatis, caulinis ovalibus, caule suberecto, floribus in ramulis congestis, petalis calyce brevioribus, capsulis cylindricis rectis vel ascendentibus.* Reich. loc. cit. pag. 34. tab. 234. fig. 387. Ten. syll. loc. cit. cum synonymis: locis natalibus.

Osservazione. Secondo il chiar. Reichembach, questa specie differisce dal *C. vulgatum* perchè fornita di peli glandulosi. Questo in effetti è il *C. vulgatum* di diversi autori, ed è il *C. viscosum* di altri, giusta i sinonimi che ne ho riportato nella *Sylloge*. Anche i Sig. *Koch* e *Martens* concorrono in quest'ultima opinione. Essi descrivono la pianta glandulosa pel *C. glomeratum* Thuill. *C. ovale* di Persoon. *C. viscosum* Curtis e Fries; e la pianta priva di glandole pel *C. vulgatum* Reich. icon. 3. fig. 385. 386, facendone la varietà *B. eglandulosa* del *C. glomeratum.* Essi si attengono alla qualità glandulosa che attribuisce *Persoon* al suo *C. ovale*, di cui fa sinonimo il *C. glomeratum.* Sembra in diffinitivo che qui trattasi di due varietà della stessa specie, salvo a fissarsi meglio dagli autori quale delle due debba servirne di tipo.

1838. Cerastio viscido Ital. Cerastium viscidum Lat. Céraiste visqueux Franç. *Omnino glanduloso-viscosum; caule caespitoso, foliis ovatis, floribus*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

laxe dichotomis, pedunculis calycibus duplo longioribus, petalis bifidis calycem semiscarioso-serrulatum subaequantibus, staminibus decem fertilibus omnibus. Link. Enum. et Ten. syll. loc. cit. cum synonymis et loc. natalibus.

Osservazione. La pianta che quì descrivo è affatto identica a quella rappresentata nella *Flora danica* fig. 1211, e nel *Curtis* et *Hooker Flora Lond.* tom. 1. fasc. 23. Ambedue queste tavole rappresentano una pianta incestita con i fiori decandri, i peduncoli del doppio più lunghi de' calici, ed i petali quasi eguali ai calici medesimi. La pianta del *Reichembach* ci conviene in tutto il resto, fuor de' fiori che vi sono espressi pentandri. Nella stessa *Flora Danica* fig. 1212. è rappresentato il *Cerastium semidecandrum*, pianta di abito e di caratteri affatto diversa dalla precedente; cui corrispondono esattamente tutti gli esemplari autentici che ne ho ricevuto collo stesso nome da i botanici tedeschi, svedesi e danesi. Frattanto i Sig. *Koch* e *Mertens* fanno del *C. glutinosum* Fries, ossia *C. viscidum* Lin. e *C. viscosum* Reic. una varietà del *C. semidecandrum* L. senza incaricarsi punto de' fiori decandri, e del resto de' caratteri su' quali le piante della *Flora danica*, e della *Flora Londinensis* si discostano dal *C. semidecandrum*. Se si volesse ritenere per *C. viscosum* la pianta pentandra del *Reichembach*, allora potrebbe appartenervi il mio *C. arenarium*; ma allora converrebbe trovare che cosa fare del *C. viscosum* delle *Flore danese*, *inglese*, *e napolitana*.

1839. Cerastio semidecandro Ital. Cerastium semidecandrum Lat. Ceraiste semidécandre Franç. *Floribus pentandris, petalis calyce semiscarioso serrulato brevioribus, pedunculis glanduloso-pubescentibus, foliis oblongis obtusis.* Lin. sp. pl. 438. Flor. Dan. 1212. an *Myosotis arvensis hirsuta minor.* Vaill. paris. 142. t. 30. f. 2. secundum auctores; sed Flores decandros quaerit cl. auctor botanici parisiensis; quapropter ad varietatem *C. viscosi* B. (*C. obscurum* St. Am. Fl. Agen.), uti ipse Florae agensis cl. auctor autumat, pertinere potius videtur.

Var. A. *Commune;* Pallide virens; caulibus erectis vel decumbentibus, capsulis calycibus duplo longioribus; planta 1-2 pollicaris; *C. semidecandrum* Flor. dan. et Reich. cent. 2. tab. 181. fig. 315. e 316. an Lin?

Var. B. *Alsinoides;* Subincanum, pallide-virens; caule diffuso caespitoso, capsulis calycem aequantibus vel excedentibus; planta 1-3 pollicaris, minus hirsuto-viscida quam in speciei typo.

Loca natalia uti in Sylloge, et var. B. addatur ad muros circa Puteolos; floret aprili.

Osservazione. Il Sig. *Chaubrand* (Archives de bot. 1. pag. 48.) sostiene che la pianta di Linneo corrisponder debba al *C. brachypetalum*, che tutti gli autori con-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

vengono nel considerarla come tutt' altra cosa; e ciò perchè in esso concorre il carattere del *colore incano nec viridi* avvertito da Linneo nel *C. semidecandrum;* ma conviene riflettere che oltre al color cinerognolo, la pianta Linneana portar dovrebbe dieci filamenti, de' quali cinque anteriferi, e cinque castrati, il qual carattere non si trova nè nel nostro nè nel *C. semidecandrum* di tutti gli autori che lo dicono soltanto pentandro. Il tipo della specie è d'altronde di color verde pallido, e la *var. B.* lo è anche dippiù, cosicchè vi si potrebbe meglio riferir la pianta di Linneo, particolarmente la terza, e considerarla come distinta specie.

Luogo natale ec. V. Syll. loc. cit. fiorisce in aprile. *Annuo.*

1840. Cerastio piccino Ital. Cerastium pumilum Lat. Ceraiste nain Franç. *Hooker Fl. Lond. et Ten. Sylloge cum synonymis, quibus addatur: Koch et Mertens; Deutschlands Flora* 3. pag. 343. *C. semidecandrum* B. Smith. the E. Fl. 2. p. 331.

Osservazione. Questa specie ha gran somiglianza col *C. semidecandrum*, specialmente colla var. *C. alsinoides;* ma se ne distingue a colpo d'occhio per le capsole del doppio più lunghe de' calici, e pe' petali più grandi e più lunghi profondamente bifidi, e non soltanto smarginati.

1841. Cerastio sabbionale Ital. Cerastium arenarium Lat. Ceraiste sablonneux Franç. *Ten. Syll. cum synonymis, quibus addatur;* an *C. obscurum* St. Aman. Fl. Agen. 18. t. 14. fig. 1.? *sed folia in nostro obovata nec lanceolato-oblonga, et pedunculi breviores.*

Luogo natale ec. V. Syll. fiorisce in aprile. *Annuo.*

Osservazione. E cosa facile distinguere questa specie dal *C. viscosum,* ossia *C. viscidum*, ponendo mente a i suoi fusti solitarii, a i fiori pentandri ed ai peduncoli più corti de' calici; ma non è agevole del pari il pronunziare quale delle due specie sia il vero *C. viscosum* di diversi autori: giusta quanto ne ho detto sotto questa ultima specie. Per molti caratteri, la pianta qui descritta può convenire col *C. obscurum*, che il DC. riunisce al *C. viscosum*, ma desso ha meno di ogni altra le foglie lanciolato-bislunghe ristrette alla base, ed i suoi peduncoli sono più corti non più lunghi de' calici.

1842. Cerastio pentandro Ital. Cerastium pentandrum Lat. Ceraiste pentandre Franç. *Floribus pentandris; planta minima, hirsuto-viscidula; caule decumbente e basi ramoso vel simpliciusculo; foliis radicalibus obovato-spathulatis, caulinis ovato-oblongis, sepalis longe acuminatis apice scariosis, petalis bidentatis longioribus, capsulis calyce longioribus, pedunculis calyces aequantibus vel eis longioribus, quandoque brevioribus.* Lin. sp. pl. 627. Marsh. Bieb. Fl. taur. 1. pag. 359. suppl. pag.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

319. Krocker Fl. Silesiaca tom. 2. pag. 81. tab. 7. Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 527.

Osservazione. Questa specie si distingue dal *C. semidecandrum* per li petali brevissimi ed angustissimi, ed i sepali acutissimi del doppio più lunghi. Secondo la diversità de' luoghi ove alligna, i fusti incestiscono oppur nò, ed i fiori restano raccolti in un solo glomeretto terminale con peduncoli cortissimi, ovvero si diradano in breve pannocchia, le foglie del fusto non le ho mai trovate *ovali-orbicolate* siccome le vogliono il *Bieberstein* ed il DC., i petali sono bidentati, e non interi, come li vuole il Linneo. Le capsole superano i calici, ed in alcuni esemplari siciliani favoritimi dal Sig. Gussone sono più del doppio più lunghi di essi.

Luogo natale ec. Nasce su i muri, e ne' luoghi aridi: *Monte Gauro presso Pozzuoli, Gargano, Basilicata*; fiorisce in marzo ed aprile. *Annuo.*

1843. Cerastio a corti petali Ital. Cerastium brachypetalum Lat. Ceraiste à courts pétales Franç. *Floribus decandris; villoso-canescens; caule erecto simpliciusculo superne dichotomo; foliis radicalibus obovato-spathulatis caulinis ellipticis; floribus paniculatis, pedunculis flore duplo et ultra longioribus, sepalis barbatis acuminatis, petalis longioribus; capsulis cernuis calyce longioribus.* Per. syn. 1. pag. 520. DC. prodr. syst. nat. 1. p. 416. Ic. rar. t. 44. Reich. pl. crit. cent. 3. t. 234. fig. 388.

Var. A. Herba non viscosa; pedunculis tantum pilis glanduliferis obsitis.

Var. B. *Tenellum*; filiforme undique glanduloso-viscidum, pauciflorum; foliis remotis. *C. brachypetalum* B. Gaudin Fl. helv. 3. pag. 232. *C. vulgatum D. tenellum* Sering. in DC. prodr. 1. p. 416.

Luogo natale ec. Ne' siti erbosi delle valli, e luoghi umidi: *San Rocco, Camaldoli* ec. la var. B. l' ho ricevuta da Potenza dal Sig. Rosano; fiorisce in aprile e maggio. *Annuo.*

Osservazione. L' abbondanza de' peli biancastri che ne ricopre tutta la pianta, fa distinguere a colpo d' occhio questa specie dalle altre affini, e specialmente dal *C. semidecandrum*, col quale a torto vorrebbe riunirlo il Sig. *Chaubrand* (l. c.) Quest' ultimo benchè biancastro, porta peluria corta e rasata, che non può confondersi col pelame lungo ed argentino del *C. brachypetalum;* ci si accoppiano i calici barbati acutissimi, la disposizione de' fiori, e tutto il resto de' caratteri che dal confronto delle due piante ne rendono evidente la diversità. La figura del DC. è alquanto diversa dal tipo della specie, e potrebbe piuttosto riferirsi alla seguente; ma ci si oppongono le foglie ovali e non ovato-bislunghe del fusto. La *var. B.* si fa degna di nota perchè il suo pelame è glanduloso da per tutto, mentre nel tipo della specie non lo è che ne' soli peduncoli. Giammai l' intero

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

pelame di essa potrà dirsi affatto scevro di ogni glandulosità ; siccome lo pretendono diversi autori , i quali avran potuto aver sott' occhio la pianta che il Fries ha descritta col nome di *C. strigosum* , e che pel rimanente de' caratteri debbe riferirsi alla seguente. I peduncoli dopo la fioritura si curvano in giù per le cime , e perciò vanno detti *declinati* , non già *deflexi* nel rigoroso senso botanico di quest' ultima voce.

1844. Cerastio tenoreano Ital. Cerastium tenoreanum Lat. Ceraiste de Tenore Franç. DC. Prodr. et Ten. Syll. App. tertia; cui addantur.

Var. A. Floribus paniculatis, pedunculis piloso-glandulosis.

Var. B. Totum pilis eglandulosis strigosis canescens, panicula-capitata.

C. strigosum Fries et Reich. pl. crit. 3. p. 27. tab. 230. fig. 381. 382.

Luogo natale ec. V. Syll.; fiorisce in aprile e maggio. *Annuo.*

Osservazione. All' infuori delle foglie , che nella mia pianta sono bislunghe, come le dice anche il Reichembach nella diagnosi del *C. strigosum* , e non ellittiche come vengono espresse nella citata figura del sullodato autore , la medesima rappresenta perfettamente la var. B. del *C. tenoreanum* DC. Siccome diversi autori riuniscono la pianta del *Fries* alla specie precedente, così volendosi adottare il di loro avviso , converrebbe riunirvi anche il tipo della mia pianta. Benvero la grandezza delle corolle, che in questa quasi eguaglia i calici , consiglia doverla ritenere come specie distinta.

1845. Cerastio accampanato Ital. Cerastium campanulatum Lat. Ceraiste à fleurs en cloche Franç. *Ascendens diffusum; villoso viscosum; foliis radicalibus spathulatis , caulinis ovato-oblongis , panicula dichotoma, corollis campanulatis, petalis bifidis calyce duplo longioribus , capsula ovoidea calycem aequante.* Viv. an. bot. 1. p. 2. et Ten. syll. append. tertia in fol. pag. VI. in 8.° pag. 601. cum varietatibus , synonymis et locis natalibus. Icon Flor. Neap. tab. 140. fig. 2.

Osservazione. Tra le località designate dal Sig. *Chaubrand* (Archives de botanique 1. pag. 47.) sotto il num. 20. delle sue illustrazioni , essendo compreso il *bosco di Boulogne* presso Parigi, donde il chiarissimo Sig. Persoon, mi ha inviato alcuni esemplari di questa specie , non può dubitarsi che abbia egli inteso parlare della pianta descritta dal Sig. *Viviani* e da me. Ciò posto convien dire che il Sig. *Chaubrand* non abbia avuto sott' occhio la vera pianta della *Flora ungarica,* altrimenti si sarebbe ben guardato dal seguire l'avviso dello Sprengel, riunendo il *C. praecox Tenore* (*C. campanulatum* Sebast.) al *C. sylvaticum* Waldst. et Kit. Ove si prescinda dalla grandezza de' fiori, quest' ultimo è tanto lontano dalla pianta nostra , che giammai dall' esatto confronto di esse potrà ad alcuno cadere in mente di confonderle insieme.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1846. Cerastio salvatico Ital. Cerastium sylvaticum Lat. Ceraiste des bois Franç. *Pubescens virescens; caule superne paniculato-dichotomo, foliis oblongo-lanceolatis, utrinque attenuatis, floribus erectis longe pedunculatis, sepalis ovato-lanceolatis margine membranaceis, petalis profunde bifidis calyce duplo longioribus, capsulis calycem excedentibus.* Waldst. et Kitaib. pl. rar. hung. 1. p. 100. t. 97. DC. pr. syst. nat. 1. p. 419. Guss. pl. rar. pag. 186.

Var. B. Foliis supremis quaternis; Guss. loc. cit.

Luogo natale ec. Nasce nelle vallate del Sannio: al *Monte di Mezzo* presso *Castel di Sangro* (Guss.) fiorisce da giugno a settembre. *Annuo.*

Osservazione. Nella *Sylloge* è d' uopo escludere le altre località assegnate a questa pianta. Nella *Flora Ungarica* è detta perenne; ma il Sig. *Gussone* l' ha osservata annua, e tale la vuole benanche il *Baumgarten* nella *Flora Transilvanica.* Le foglie lunghe un pollice e larghe 4-linee, le capsole del doppio più lunghe de' calici, ed i fusti eretti fanno tosto distinguere questa specie dalla precedente.

1847. Cerastio del colonna Ital. Cerastium Columnae Lat. Ceraiste de Colonna Franç. *Caulibus repentibus diffusis superne dichotomis, foliisque planis lineari-lanceolatis vel linearibus acutis tomentoso-canis bracteisque margine scariosis, petalis obcordatis calyce duplo longioribus, capsula cylindracea calycem parum excedente.* Ten. Fl. nap. prodr. pag. 27. *Ocymoides lychnitis reptante radice.* Col. phytob. 115. t. 31. *C. tomentosum* B. Lin. DC. Lam. Guss. et plurium auctorum. *C. tomentosum* var. B. Tenore Syll. in fol. 64. in 8. p. 220. cum synonimis et observatione. *Caryophyllus holosteus tomentosus angustifolius.* Bauh. pin. 210. prodr. 104. *Lychnis incana tomentosa.* Moris. hist. 2. sect. 5. t. 22. f. 44.

Luogo natale ec. È comune in tutt' i monti di mezzana elevazione, delle regioni settentrionale e media del Regno; cresce perloppiù su i declivi sassosi incestiti; fiorisce nella state. *Perenne.*

Osservazione. Sono ormai 23 anni, dacchè nella prima pubblicazione del *Prodromo* di quest' opera feci particolarmente avvertire che la pianta ritenuta generalmente pel *C. tomentosum* mal poteva convenire alla specie linneana; ma che si riferiva esattamente alla pianta del *Colonna*, il cui sinonimo era da Linneo attribuito al *C. repens.* Non avendo a quell'ora fissate le mie idee su questa ultima specie, nulla potei definire intorno alla medesima ed alla convenienza de' sinonimi che ci erano riportati; ma non mancai d' insistere affinchè non si fossero confuse di specie il *C. tomentosum* di Linneo e la pianta del Colonna. Le mie osservazioni, benchè non avessero affatto distrutte le erronee idee che si erano da i botanici adottate intorno al *C. tomentosum*, bastarono tuttavia a

© Orto Botanico di Napoli, Italy

fare escludere il tipo della specie linneana dalla mia pianta, che diversi botanici ritennero pel *C. tomentosum* B; lasciando indeterminato il tipo medesimo, ossia il *C. tomentosum* A. Piegandomi a seguirne la classificazione, riferii con dubbio il mio *C. Columnae* al *C. tomentosum* nella *Sylloge*, e mi riserbai di poter ritornare alle antiche idee, soggiungendovi; *l' an species propria?* Al presente che tutti i botanici mentre convengono di non essere la pianta del Colonna quella di Linneo, si limitano a chiamare la prima *C. tomentosum* B. solo per non sapere a qual pianta riferire il *C. tomentosum* A, io credo servir meglio alla precisione ed alla chiarezza conservando il mio antico nome alla prima delle due. Seguendo queste istesse idee, i Signori *Mertens* e *Koch* hanno opinato che il *C. tomentosum* A dovesse riferirsi al *C. repens* della *Flora Tauro-caucasica*, e che il *C. tomentosum* B di Linneo fosse identico al *C. repens* dello stesso autore. Essi hanno perciò abolito affatto il nome di *C. tomentosum*, hanno chiamato *C. Biebersteini*, la var. B., ed al *C. repens* han riferito il *C. tomentosum* A. Questa classificazione non so quanto possa andare a garbo de' botanici. I frutti che in questa specie quasi sempre abortiscono, restandone gli ovarii che sono globosi nel fondo de' calici, rendono scusabile lo sbaglio di Linneo che ha classificato il *C. tomentosum* tra le specie a frutto globoso.

1848. Cerastio tomentoso Ital. Cerastium tomentosum Lat. Ceraiste cotonneux Franç. *Caulibus repentibus foliisque tomentoso-candidis, inferioribus latioribus oblongo-ellipticis obtusis, superioribus longioribus ovato-lanceolatis obtusis rariter acutis, pedunculis erectis e dichotomia caulis, sepalis oblongis tomentosis margine scariosis, capsula ovato-subcylindrica calyce longiore.* Ten Prodr. loc. cit. *C. tomentosum* A. Ten. Sylloge an Lin? an *C. repens* M. B. flor. taur. 1. p. 306. suppl. 320? (exclus. syn.)

Luogo natale ec. Trovasi sugli alti monti del Regno: al *Matese*, a *Monte vergine*, alla *Majella;* fiorisce nella state. *Perenne.*

Osservazione. Le foglie sempre larghe e generalmente ottuse bislunghe ellittiche, o ovate, non già lineari-lanciolate o affatto lineari e sempre acute, i fiori e le capsole più grandi fanno distinguere questa specie dalla precedente.

1849. Cerastio elevato Ital. Cerastium elatum Lat. Ceraiste étalé Franç. Ten. Flora particolare di Napoli tom. 1. pag. 372. *C. samnianum* DC. et Ten. Syll. in fol. pag. 64. in 8. p. 221. *C. tomentosum* var. C. *elatum.* Guss. Fl. sic prodr. pag. 530. (*Synonima et loca natalo maneant ut in Sylloge; in diagnosi verum addatur: foliis margine revolutis, capsulis cylindricis calycibus duplo longioribus petalis profunde bipartitis.* Icon Flor. nap. tab. 140. fig. 1.

Osservazione. Questa specie è intermedia tra il *C. Columnae* ed il *C. grandiflorum*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

W. K. cui si riferisce il *C. tenuifolium* del *Visiani*. Siccome hanno fatto avvertire i Sig. *Mertens* e *Koch*, la pianta della *Flora ungarica* rassomiglia in tutte al *C. Columnae*, ma se ne distingue per le foglie strettissime con i margini leggermente accartocciati in giù. Similmente quella della *Flora napolitana* si distingue dal *C. Columnae* per la larghezza e lunghezza delle foglie, e pel di loro margine accartocciato come nelle foglie del *rosmarino*, per la tinta verdastra e non bianca dell'intera pianta, per le capsole del doppio più lunghe de' calici, e quasi sempre fertili, laddove nel *C. Columnae* esse perloppiù abortiscono. Dal *C. grandiflorum*, cui si avvicina maggiormente, si può distinguere per la stessa larghezza e tinta delle foglie, che sono d' altronde più corte. Il nome da me impostogli nella *Flora particolare* pubblicata nel 1823. va preferito a quello proposto dal DC. nel suo *Prodromo* messo a stampa nell' anno seguente.

1850. Cerastio de' campi Ital. Cerastium arvense Lat. Ceraiste des champs Franç. *Caulibus declinatis, foliis sublinearibus acuminatis glabris vel pubescentibus, floribus dichotomo-paniculatis, pedunculis pubescenti-lanatis rarissime glandulosis, sepalis bracteisque margine scariosis, petalis capsulisque cylindricis calyce obtusiusculo duplo longioribus.* Lin. sp. pl. 628. Hooker. Flor. Lond. nov. edit. fasc. 28. *Myosotis arvensis hirsuta, flore majore.* Vaill. bot. paris. t. 30 f. 4 e 5. Guss. Fl. sic. prodr. 1. p. 529. an exclus. var. B ? an *C. repens* Lin. sp. ?

Luogo natale ec. V. *Sylloge*; fiorisce in giugno. *Perenne.*

1851. Cerastio irsuto Ital. Cerastium hirsutum Lat. Ceraiste velue Franç. *Caule caespitoso herbaceo, pilis glandulosis patentibus obsito; foliis ovato-oblongis vel ellipticis utrinque acutis, obscure virentibus undique hirtis; floribus paniculatis, corollis calyce duplo longioribus petalis profunde bifidis; capsulis fertilibus calycibus duplo longioribus.* Ten. Syll. fol. p. 64. et 8. p. 221. Icon Flor. Nap. tab. 141. fig. 1.

Var. B. *Latifolium*; *C. latifolium* Ten. Syll. loc. cit. *Saggio di Geografia fisica e botanica del Regno di Napoli* pag. 81. *e Memorie della Reale Accademia di Scienze di Napoli* tom. 3. pag. 70. non Lin.

Osservazione. Il fogliame e l'abito di questa pianta sono così diversi da quelli del *C. arvense*, che avendone sott' occhio la *var. B.* si direbbe piuttosto appartenere al *C. alpinum* o al *C. latifolium*. I soli calici non tondeggianti, e le foglie coll' apice più o meno acuto, e perciò ovato-lanciolato, o ellittiche appuntate, ne stabiliscono la differenza. Abbenchè il tipo della specie abbia foglie meno larghe, tuttavia volendosi riferirlo al *C. arvense* converrebbe non tener conto nè del folto pelame che ne riveste tutta la pianta, nè de' calici meno scariosi, nè

© Orto Botanico di Napoli, Italy

de' fiori del doppio più grandi, con i petali più profondamente tagliati; nè delle capsole del doppio più lunghe de' calici.

Luogo natale ec. Nasce ne' monti del regno: in *Abruzzo*, nel monte *S. Angelo di Castellammare*, e fino in *Calabria* alla *Mongiana*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1852. Cerastio drizzato Ital. Cerastium strictum Lat. Ceraiste dressé Franç. *Caule basi suffruticoso, pilis retrorsum versis hirto; foliis lineari-lanceolatis glabris lucidis rigidis margine et rachide ciliatis, in axillis plerumque fasciculatis, floribus paniculatis bracteis sepalisque late scariosis, petalis bifidis calyce duplo longioribus.* Lin. sp. pl. 629. Will. sp. pl. 1. pag. 815. *C. arvense* B. Mertens et Koch. loc. cit. pag. 348.

Var. B. Caule subunifloro; pilis glandulosis patentibus pedunculis calyce brevioribus, foliis imbricatis fasciculatisque. *C. suffruticosum* Lin. et Will. loc. cit. Mertens et Koch Flor. germ. 3. pag. 349. *C. strictum* var. A. DC. *C. strictum* var. B. *rigidum* Ten.. Syll. *C. laricifolium* Villars Dauph. 3. p. 644. t. 48. M. et K. loc. cit.

Osservazione. I Signori *Mertens* e *Koch* limitano il *C. strictum* alla sola var. B., che vogliono sinonima del *C. suffruticosum*, e riferiscono la var. A. al *C. arvense.* Essi fondono il principal carattere del *C. suffruticosum* sulla brevità de' peduncoli; ma io li ho osservato anche lunghi come nel tipo della specie. Mi è sembrato piuttosto riconoscere un carattere di distinzione nella disposizione del pelame, il quale è patente nel *C. arvense* e nel *C. hirsutum*, ed è tutto rivolto in giù in quello che ritengo per tipo del *C. strictum.* Non taccio frattanto che nella var. B. esso suol passare al patente, mentre nel tipo della specie è costantemente rivolto in giù. In quanto alla strettezza delle foglie, ne ho esemplari a foglie quasi setacee che per li fiori pannocchiuti e lungamente peduncolati van riferiti alle *var. A.* ed altri a foglie più larghe, ma che in tutto il resto convengono colla *var. B.*

Luogo natale ec. Trovasi negli alti monti: la var. B. al *Cairo* ed a *Monte Casino* in *Terra di Lavoro;* al *Pizzo di Sivo* alla *Majella* ed in altri monti di Abruzzo; la var. B. a *Grotta Caprara* della Majella; a *Sejella* ed al *Campo Aprico* presso *Monte Corno;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

1853. Cerastio di scarano Ital. Cerastium Scarani Lat. Ceraiste de Franç. *Foliis breviter ovato-lanceolatis rigidis tomentoso-viridibus, corollis calycibus duplo longioribus, petalis leviter bifidis, capsulis ovatis calyces aequantibus; pilis in caule retrorsum flexis minime glandulosis.* Ten. Flor. nap. prodr. et Syll. fol. 65. et 8. pag. 222. tav. 141. fig. 2.

Osservazione. Può dirsi intermedia tra il *C. hirsutum* ed il *C. strictum;* i peli rivolti in giù giammai glandolosi ed i petali per metà meno profondamente inta-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

gliati la distinguono dal primo, e dal secondo si fa distinguere per la larghezza delle foglie e pel folto pelame dell' intera pianta.

Luogo natale ec. Nasce ne' *monti di Abruzzo* e del *Sannio ;* fiorisce in luglio. *Perenne.* L' ho intitolato all' ottimo amico de' miei primi anni Sig. *Giosuè Scarano* da *Trivento,* cui debbo l'avermi ispirato il primo sentimento per lo studio della botanica, e che nominato tra i primi corrispondenti al Real Orto botanico nel 1812, contribuì efficacemente a raccogliere le piante di quella provincia, e specialmente quelle del *Matese*, tra le quali per la prima volta fu compreso questo bellissimo *Cerastio.*

Spiegazione della tav. CXLI. fig. 2.

A Pianta di *Cerastio di Scarano, b c* stami e pistilli, *d* petalo, *e* sepalo.

1854. Cerastio del thomas Ital. Cerastium Thomasii Lat. Ceraiste de Thomas Franç. Ten. Syll. in fol. pag. 65. et edit. in 8. pag. 222. *cum synonymis et locis natalibus.* ~~Icon Flor. nap. tav. 230. fig. 3.~~

1855. Cerastio acquatico Ital. Cerastium aquaticum Lat. Ceraiste aquatique Franç. *Caulibus dichotomis subasperis, superioribus sessilibus cordato-oblongis, pedunculis axillaribus post anthesin deflexis, petalis bipartitis calyce paulo longioribus; capsulis ovatis calycem superantibus, seminibus reniformibus muricatis.* Lin. sp. et Will. 2. p. 816. *Stellaria aquatica* Scop. fl. car. n. 546. *Stellaria pentagyna* Gaudin, Flor. hel. tom. 3. Hooker et Curtis Flor. Lond. new edit fasc. 36. Dod. pempt. 29. f. 1. p. 179. *Labrea aquatica* S. Hilaire et DC. prodr. 1. pag. 395.

Luogo natale ec. Nasce sulle sponde de' ruscelli: al *Sebeto ;* fiorisce in luglio ed agosto. *Perenne.*

Osservazione. Questa specie può con egual dritto appartenere alle *Stellarie* pe' petali bipartiti, ed ai *Cerastii* pe' pistilli pentagini.

CCCCXIX. SPERGOLA Ital. Spergula Lat. Spargoute Franç. *Calyx 5-partitus, petala 5. integra; stamina 5-10 ; styli 5; capsula unilocularis sexvalvis polysperma.* Lin. gen. ed. Schr. 728. Juss. 301. Lam. illustr. t. 392. (*Caryophylleae*).

Carattere. Si distingue dalla *Stellaria* pe' fiori pentagini, dall'*Alsine* per li fiori decandri, dal *Cerastium* per li petali interi.

1856. Spergola campestre Ital. Spergula arvensis Lat. Spargoute des champs Franç. *Foliis subdenis stipulatis, floribus decandris, pedunculis fructiferis reflexis, seminibus reniformibus vel sphaeroideis tuberculatis obsolete marginatis.* Lin. et Will. sp. 2. pag. 818. Curtis et Hooker. Flor. Lond.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

2. edit. fasc. 40. Lam. ill. t. 392. f. 1. Fl. dan. t. 1033. Ten. Syll. in fol. pag. 65. in 8. pag. 223.

1857. Spergola pentandra Ital. Spergula pentandra Lat. Spargoute pentandrique Franç. *Foliis subdenis stipulatis, floribus subpentandris pedunculis fructiferis reflexis, seminibus complanatis orbiculatis punctatis late marginatis.* Lin. et Will. sp. 2. pag. 818. Lam. ill. tab. 392. f. 2.

Osservazione. È opinione di molti botanici che queste due piante non differiscano di specie. Secondo il *Gaudin* (fl. helvet. 3. pag. 255) questa differisce dalla precedente 1.° *statura duplo triplove minore, caulibus foliisque gracilioribus glabrioribusque; 2.° pedunculis calycibusque glabris; 3.° floribus paulo minoribus saepiusque pentandris 4.° seminibus nigris lenticularibus compressis laevibus et lato margine albido cinctis.*

Luogo natale ec. Nasce colla precedente ne' campi sterili ed arenosi; fiorisce prima di quella e sparisce ben presto; laddove la *S. de' campi* si rinnova per tutta la state. *Annua.*

1858. Spergula saginafalsa Ital. Spergula saginoides Lat. Spargoute fausse-sagine Franç. *Glabra; foliis oppositis subulatis subaristatis, pedunculis solitariis longissimis, petalis calyce brevioribus.* Lin. et Will. sp. 2. pag. 820. Engl. bot 30. tab. 2105. ex Gaud. loc. cit. Ten. Syll. loc. cit.

1859. Spergula lesiniforme Ital. Spergula subulata Lat. Spargoute en alène Franç. *Subpilosa; foliis oppositis subsecundis lineari-subulatis subaristatis, pedunculis solitariis longissimis, petalis calyci aequalibus, pilis apice glandulosis.* Will. sp. pl. 2. p. 820. *Sagina procumbens* B. Lin. sp. pl. 185. ex Smithio. *Spergula laricina.* Flor. dan. tab. 858. non Lin.

Osservazione. Convengono in tutto, anche nelle setole terminali delle foglie, e non differiscono che per la pubescenza; avendo questa le foglie cigliose, i pedunculi ed i calici sparsi di peli glandolosi, e l'altra essendo affatto glabra.

Luogo natale ec. Nascono ambedue nelle praterie montuose; fioriscono in luglio e sono perenni.

CCCCXX. LICNIDE Ital. Lychnis Lat. Lychnide Franç. *Calyx tubulosus 5-dentatus nudus; petala 5-unguiculata fauce saepius coronata; capsula 1-5-locularis, intra calycem sessilis vel pedunculata.* Dec. pr. syst. nat. 1. pag. 385. *Lychnis* et *Agrostemma* Lin. Will. et Juss. Lam. illustr. tab. 391. (*Caryophylleae*).

Carattere. Fiori nelle biforcature de' rami, o disposti in fascetti terminali. Calice monofillo tubuloso; corolla di 5-petali, colle lamine smarginate bifide o frastagliate, colla gola perloppiù coronata; capsola di 1-5. loculi, con molti semi sostenuti da un trofosperma centrale.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1860. Licnide vischiosa Ital. Lychnis viscaria Lat. Lychnide visqueuse Franç. *Caule sub geniculis viscoso, limbo petalorum subintegro, foliis oblongo-linearibus subspathulatis, calyce cylindrico-clavato, capsula semiquinque-locularis, intra calycem longe pedunculata.* Lin. sp. 625. Will. sp. 2. p. 808. Clus. hist. 1. p. 289. f. 2.

Descrizione. Fusto alto da 6 15. pollici con i nodi rossigni e vischiosi di sotto: foglie lunghe da 1. a 5. pollici appuntate in ambi gli estremi, fiori rossi in fascetti pannocchiuti.

Luogo natale ec. Nasce nelle praterie montuose di Abruzzo ulteriore: *Monte Corno* (Orsini); fiorisce in luglio. *Perenne.*

1861. Licnide rosa del cielo Ital. Lychnis coeli-rosa Lat. Lychnide rose du ciel Franç. *Glabra; caule dichotomo paniculato erecto, foliis linearibus acutis, floribus solitariis terminalibus, calycibus clavatis 10-costatis lobis elongatis acutissimis, petalis bilobis, fauce coronatis, capsulis longe pedunculatis.* Dec. l. c. p. 386. *Agrostemma coeli-rosa* Lin. sp. 624. et Will. 2. p. 806. Sibth. Fl. graec. t. 452. ex prodr. Moris. hist. 2. s. 5. t. 22. f. 32. Bocc. sic. tab. 14.

Descrizione. Foglie radicali bislungo-lineari, nel fusto e nei rami lanciolato-lineari; fiori porporini, calici cogli angoli più o meno orlati ed ondeggianti; carpoforo della lunghezza delle capsole.

Luogo natale ec. Nasce tra le biade, e nei campi di Abruzzo; fiorisce in maggio. *Annua.*

1862. Licnide erba nocca Ital. Lychnis dioïca Lat. Lychnide dioïque Franç. *Pubescens; foliis ovatis, floribus dichotomo-paniculatis dioïcis*, (albis) *petalis profunde bilobis, lobis approximatis, capsulis conicis subsessilibus apicibus rectis, calycibus breviter dentatis.* L. dioica B. et C. Lin. sp. 626. Will. 2. p. 810. Flor. dan. t. 792. Till. hort. pis. t. 41. f. 1.

Descrizione. Fusto alto 2-3. piedi villosetto; foglie ovali bislunghe appuntate; fiori bianchi nelle biforcature de' rami.

Luogo natale ec. È comunissima nelle siepi e ne' luoghi ombreggianti pingui; fiorisce per tutta la bella stagione. *Perenne.*

1863. Licnide silvestre Ital. Lychnis sylvestris Lat. Lychnide des bois Franç. *Villosa; floribus ut plurimum hermaphroditis, dichotomo-paniculatis, petalis semibifidis lobis angustis divergentibus, calycibus breviter pedunculatis, capsulis subrotundis subsessilibus, valvis recurvis, foliis ovatis vel lanceolatis.* Hop. cent. exs. et DC. Fl. fr. 4. p. 763. et Prodr. Syst. nat. 1. pag. 386. *L. dioica* A Lin.

Descrizione. Differisce dalla precedente pe' fiori sempre rossi colle divisioni della

© Orto Botanico di Napoli, Italy

corolla divergente, e quasi sempre ermafroditi, pel calice meno nervoso, la capsola più piccola colle valve che si accartocciano in fuori nell'aprirsi, e per la fisonomia diversa, atteso i fusti più deboli e la pianta più densamente pelosa.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi montuosi degli Abruzzi: a *Pietra Camela*, al *Velino*, al *Monte di Capo d'acqua;* fiorisce in giugno. *Perenne.*

1864. Licnide corsa Ital. Lychnis corsica Lat. Lychnide de Corse Franç. *Caule erectiusculo ramoso subdichotomo, foliis lineari-lanceolatis basi subciliatis, pedunculis elongatis unifloris, calycibus 10-carinatis, petalis oblongis bifidis.* Lois. not. 73. et DC. Prodr. 1. pag. 387.

Osservazione. Opportunamente il ch. DC. dubita che questa specie possa ritrovarsi non diversa dalla *L. laeta* di Ait. Studiando tutte le piante che ne ho raccolte, e ne ho ricevute con i nomi di *L. laeta*, e di *L. corsica*, ho potuto raccoglierne le seguenti cose. Le foglie sono le stesse in entrambi, e guardate colla lente si trovano munite di cigliuzze alla base, i fiori sono anche perfettamente identici, e sempre con i petali bifidi, non soltanto smarginati. La pianta incestisce ed ha fusti prostrati negli individui coltivati per *L. laeta*, ed in quelli ricevuti dal Sig. Gay col nome di *L. corsica*, e raccolti nel dipartimento della Gironda al *bassin d'Arcachon;* ha fusti dritti e solitarii in quelle ricevute dal Viviani e colti in Corsica; nonche negli esemplari del Circeo, e del *saldo di Fondi;* molto più prostrati incestiti e legnosetti sono i fusti nella pianta che ho ricevuta da diversi Orti botanici ed ho coltivata col nome di *L. corsica.* Quest'ultima è evidentemente perenne, tutte le altre sono realmente o possono presumersi annue.

1865. Licnide margheritina Ital. Lychnis flos cuculi Lat. Lychnide fleur de coucou Franç. *Petalis quadrifidis, fructu subrotundo uniloculari.* Willd. sp. 2. pag. 807. Oed. Fl. Dan. tab. 590.

Luogo natale; tempo della fioritura ec. Nasce nelle praterie boscose umidette: *Valle di S. Rocco, Camaldoli, Agnano ec.;* fiorisce in Maggio. *Perenne.* Ne' giardini se ne coltiva la varietà dal fior doppio.

1866. Licnide coronaria Ital. Lychnis coronaria Lat. Lychnide coquelourde Franç. *Tomentosa; foliis ovato-lanceolatis; pedunculis elongatis, petalis subemarginatis coronatis calyce longioribus.* Lam. Dict. Enc. 3. pag. 643. Dec. Fl. Fr. et Prodr. Ten. Syll. Agrostemma coronaria Lin. sp. 625. Willd. sp. 2. pag. 825. Dod. pempt. 270. Barrel. Ic. 1006.

Var. B. Flore albo, centro roseo.

Luogo natale, tempo della fioritura ec. Nasce ne' campi coltivati: *Capri, Salerno, Montevergine, Abruzzi ec.;* fiorisce in giugno. *Bienne.* Se ne coltiva ne' giardini la varietà dal fior doppio.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1867. Licnide gettajone Ital. Lychnis Githago Lat. Lychnide nielle Franç. *Hirsuto-canescens ; petalis nudis integerrimis calyce minoribus ; laciniis calycinis linearibus longissimis, foliis linearibus.* Lam. Dict. 3. p. 643. Dec. Fl. fr. et Prodr. *Agrostemma Githago* Lin. sp. 624. Willd. 2. 825. Dod. pempt. 173. Fl. Dan. 576. Fuchs. Hist. 127.

Luogo natale, e tempo della fioritura. È ovvia tra le biade; fiorisce in aprile e maggio. *Annua.*

CCCCXXI. ACETOSELLA Ital. Oxalis Lat. Oxalide Franç. *Calyx pentaphyllus; petala quinque unguibus connexa spiraliter convoluta ; stamina quinque breviora, exteriora basi subcoalita ; capsula supera pentagona angulis dehiscens ; semina arillo elastico tecta.* Lin. gen. pl. ed. Schreb. n. 918. Juss. 270. Lam. ill. tab. 391. (*Oxalidee*).

Carattere. Calyce persistente, corolla ipogina; 10. stami, ovario semplice con 5. stili, capsola colle 5. valve a margini rientranti aderenti ad una placenta centrale, semi striati con arillo carnoso che si apre con elasticità, perisperma cartilaginoso, embrione dritto con radicetta superiore. Piante erbacee con foglie composte che si avvicinano alle *rutacee* ed alle *geranoidee.*

1868. Acetosella carpigna Ital. Oxalis corniculata Lat. Oxalide cornue Franç. *Radice lignosa multiplici, caule ramoso diffuso procumbente radicante, foliolis villosis (virentibus), junioribus stipulatis, pedunculis umbelliferis, pedicellis fructificantibus refractis, petalis emarginato-erosis, stylis stamina interiora aequantibus.* Lin. sp. 623. Willd. 2. pag. 800. Gaud. Fl. helv. 3. pag. 228. Clus. hist. 2. pag. 249. fig. 2. Dod. pemt. 599. fig. 1. *Oxalis corniculata* A. Lam. Enc.

Luogo natale, tempo della fioritura ec. È comune ne' campi coltivati, e sulle mura o tra i macigni umidetti, fiorisce da marzo ad ottobre. *Perenne* ed *Annua.*

1869. Acetosella a peduncoli drizzati Ital. Oxalis stricta Lat. Oxalide à pedunculés dressés Franç. *Radice fibrosa reptante, caule erectiusculo ramoso, foliolis villosis subcinereis, petiolis subexstipulatis, pedunculis umbelliferis 1-5-floris, pedicellis fructiferis erectis strictis, petalis integris.* Lin. sp. 624. Willd. sp. 2. pag. 800. Gaud. helv. 3. pag. 229. Spr. syst. 2. pag. 429. *Oxalis corniculata.* Fl. Dan. 873. Matt. 603. fig. 3. *Oxalis corniculata* B. Lam. Enc.

Luogo natale, tempo della fioritura ec. Alcuni esemplari ne posseggo provvenienti d' Abruzzo; ma son certo che debba incontrarsi di frequente, non essendosi raccolta per essersi confusa colla precedente; fiorisce nell' estate. *Annua* e *Perenne.*

Osservazione. Si distingue dalla precedente per le stipole affatto mancanti, ov-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

vero surrogate da impercettibili abozzi semimembranosi sepolti sotto il folto pelame che ne riveste il fusto ed i picciuoli. Essa ha dippiù il fusto per l'ordinario dritto, ed i peduncoletti fruttiferi non piegati ad uncino. In ambedue la radice principale suol perire, e la pianta si perenna per le propagini radicifere de' ramoscelli inferiori.

1870. Acetosella officinale Ital. Oxalis Acetosella Lat. Oxalide oseille Franç. *Scapo unifloro, foliolis ternatis obcordatis pilosis, radice squamoso-articulata.* Lin. sp. 620. Willd. sp. 2. 780. Fl. Dan. tab. 980. Black. 308. Fuchs. hist. tab. 664.

Luogo natale, tempo della fioritura ec. Nasce ne' boschi di tutt' i monti del Regno, dal *Monte S. Angelo di Castellammare* fino alla *Majella* e *Montecorno* nella direzione settentrionale, e fino al *Pollino* nella meridionale. Fiorisce da aprile a giugno. *Perenne.*

CCCCXXII. COTILEDONE Ital. Cotyledon Lat. Ombilic Franç. *Calyx quinquepartitus; corolla monopetala tubulosa, limbo quinquedentato; squamae nectariferae quinque ad basim germinum, capsulae quinque unilocularis polyspermae introrsum longitudinaliter dehiscentes.* Lin. gen. pl. ed. Schreb. num. 688. Jus. 207. Lam. ill. tab. 389. *Umbilicus* et *Cotyledon* Dec. (*Crassulaceae*).

Carattere. Calice diviso profondamente in cinque parti; corolla tubolosa con cinque divisioni corte dritte ed aguzze, 10. stami pentadinamici; fiori gialli in ispighe.

1871. Cotiledone ombilico di venere Ital. Cotyledon Umbilicus Lat. Ombilic à fleurs penchantes Franç. *Radice tuberosa, caule simplici, foliis radicalibus caulinisque inferioribus peltatis repando-crenatis, corollis pendulis, pedunculis bractea lineari integra duplo longioribus.* Lin. sp. 615. excl. *var. A.* Willd. sp. 2. pag. 577. Guss. Fl. sic. prodr. pag. 516. *Umbilicus pendulinus* Dec. Fl. Fran. 3600. et pl. cras. tab. 156. Clus. hist. 2. pag. 63. fig. 1.

Luogo natale, tempo della fioritura ec. Nasce sulle mura ombreggiate e muscose e nelle siepi: *Capodimonte, Agnano ec.* Fiorisce in aprile e maggio. *Perenne?*

1872. Cotiledone orizzontale Ital. Cotyledon horizontalis Lat. Ombilic à fleurs horizontales Franç. *Radice tuberosa; caule subramoso, foliis radicalibus peltatis orbiculatis cucullatis crenatis, floribus horizontalibus corollae limbi laciniis acuminatis, pedunculis bractea lineari-setacea duplo brevioribus.* Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 517. Ten. Syll. et Fl. nap. tav. 212. fig. 2.

Luogo natale, tempo della fioritura ec. Nasce sulle mura settentrionali del Real

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Orto botanico, promiscuamente col precedente, ed è il più comune sopra i tetti e sulle mura; fiorisce un mese più tardi del precedente. *Perenne.*

Osservazione. In questa specie il fusto è ordinariamente molto più alto del precedente, e tutta la pianta due in tre volte più grande; le corolle sono di color giallo-verdastro cilindriche e nel precedente di color giallastro pallido e più rigonfie in cima; i fiori in racemi densissimi e costantemente orizzontali con peduncoli cortissimi per metà più corti delle brattee.

Spiegazione della tav. 212. fig. 1.

A. pianta di *Cotyledon* horizontalis. *b.* fiore ingrandito, *c.* fiore aperto con gli stami id. *d.* fiore del *Cotyledon Umbilicus* id. *e.* pistilli id. *f.* frutto *g.* semenza id.

SOPRAVVIVOLO. Vedi tom. 1. pag. 244.

* *Foglie piane o quasi piane; fiori bianchi rosei o azzurrognoli.*

1873. Sopravvivolo a foglie larghe Ital. Sedum latifolium Lat. Orpin à feuilles larges Franç. *Foliis oppositis cordato-ovatis obtusissimis serratis, corymbis longe pedunculatis, staminibus corolla longioribus.* Bert. Amoenit. pag. 366. Dec. prod. reg. veg. 3. p. 402. *Sedum Telephium maximum* Lin. sp. 616. *Telephium 1. hispanicum.* Clus. hist. 2. pag. 66. Barr. ic. 838.

Var. B. *Cymbaefolium;* foliis remotis laete viridibus concavis. *Anacampseros maxima* Bauh. hist. 3. p. 682. *Cotyledon altera Dioscoridis Cymbalaria verior.* Col. Ecphr. 1. p. 305. ic. 307. f. 1. (optima) An species propria? Ten. Syll. app. 2. edit. in fol. pag. 164. edit. in 8. pag. 568. cum locis natalibus et observationibus.

1874. Sopravvivolo stellato Ital. Sedum stellatum Lat. Orpin étoilé Franç. *Foliis planis subrotundis angulato-dentatis in petiolum attenuatis oppositis alternatisve glabris, floribus albicantibus axillaribus solitariis sessilibus, petalis lanceolatis.* Lin. sp. 617. Willd. Spec. 2. p. 762. Col. phytob. 32. tav. 11. Camer. hor. 7. fig. 2.

Var. B. *Deltoideum;* foliis cuneatis, floribus roseis exsiccatione purpureis. Sedum stellatum Ten. Fl. nap. prodr. pag. VI. Dec. prodr. 3. pag. 404.

Descrizione. Radice fibrosa annuale, fusti semplici o ramosi; foglie in rosette prima di elevarsi il fusto, punteggiate, tondeggianti ed appena dentate in A. profondamente dentate ed angolose in B; fiori ascellari solitarii disposti in cime poco guernite in A., con maggior numero di fiori e ramosi in B., petali lan-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ciolato-lesiniformi più corti de' calici o eguali ad essi; capsole affatto orizzontali in A. soltanto divaricate in B.

Luogo natale, tempo della fioritura ec. Presso noi è più comune la varietà B. sulle mura, su i tetti e su le sponde de' campi e ne' colli aridi; al *Monte nuovo*, a *Capri*, al *Gargano* ec. Il tipo della specie nasce presso le radici de' monti delle provincie medie e settentrionali; fiorisce in aprile e maggio. *Annuo.*

1875. Sopravvivolo della majella Ital. Sedum Magellense Lat. Orpin du mont Majella Franç. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 66. ed. in 8. pag. 225. Fl. nap. tav. 139. fig. 1. Guss. pl. rar. pag. 184.

Descrizione. Radice erbacea perenne; molti sorcoli radicanti rivestiti superiormente di foglie embriciate disposte in tre serie, sessili carnose turgide ovate a rovescio colle basi ristrette; ne'rami fioriferi le foglie diventano sparse ed alterne, sono meno turgide ed allungate e restano alquanto libere nella parte inferiore della base; tutte sono di un bel verde, glaberrime e non punteggiate; i sorcoli fioriferi si elevano da 3-6 pollici e si mostrano carichi di ramoscelli alterni, che sostengono grappoletti di fiori pendenti e divaricati nella fioritura, drizzati ed avvicinati al fusto nella fruttificazione; calice tagliato profondamente in 5 parti con lacinie ovate ottuse per due terzi più corte de' petali, i quali sono lanciolati aguzzi e bianchi; tutte le parti del fiore conservano il numero quinario col corrispondente numero doppio di stami; cinque capsole ovate a rovescio angolose, fornite di stili persistenti; molti semi bislunghi striati ispidetti foschi.

Luogo natale ec. Nasce tra le fenditure de' macigni calcari: *alla Majella*, nel luogo detto *li Trocchi*, dove lo raccolsi la prima volta nel 1807; *a Montecorno* nel sito detto *Arapietra*, al *Campo aprico*, a *Pietra Camela*, ed in altre elevate vette degli alpini monti di Abruzzo. Il Sig. Gussone lo ha raccolto al *Monte di Mezzo*, a *Pesco costanzo*, al *Monte Capraro* e ne'*Monti di Scanno*; fiorisce in luglio. *Perenne.* Coltivato all' Orto Botanico ha cambiato di aspetto; i sorcoli fioriferi sono rimasti sparsi per terra e brevissimi, ed ha cominciato a fiorire ne' primi giorni di maggio.

Spiegazione della tav. 139. fig. 1.

Pianta intera del *Sedum magellense.*
a fiore aperto ingrandito; *b* frutto *id.*

** *Foglie semitereti o tereti, fiori gialli.*

1876. Sopravvivolo littorale Ital. Sedum litoreum Lat. Orpin des rivages Franç. Guss. plant. rar. pag. 135. tav. 37. fig. 2. et Fl. sic. prod. 1. pag. 523. Ten. syll. edit. in fol. pag. 66. edit. in 8. pag. 229, 568 e 602.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Descrizione. Fusti di 2-5 pollici, ramosi dalla base, tereti con i rami fioriferi semplici o dicotomi incurvi o ricurvi; foglie glaberrime a base libera, semitereti, spatulato-cuneiformi di un bel verde; fiori disposti lungo i lati de' rami che affettano una falsa cima; calici di 5 sepali bislunghi ottusi; petali poco più lunghi de' calici, lineari-lanciolati, concavi acuti o brevemente aristati, di color giallastro colla carena rossigna; stami spesse volte al numero di 5; cinque capsole eretto-patenti glabre mutiche.

Luogo natale ec. Nasce tra i ruderi e gli scogli presso i lidi. L' ho raccolto alla *Torre dell' Annunciata* al *capo dell' Uncino;* il Sig. Gussone me lo ha recato da Calabria, e lo ha anche trovato presso Amalfi; fiorisce in aprile e maggio. *Annuo.*

1877. Sopravvivolo rostrato Ital. Sedum rostratum Lat. Orpin rostré Franç. Tenore Syll. edit. in fol. pag. 66. edit. in 8. p. 228 et 568, cum locis natalibus et observationibus.

Osservazione. Ho detto nella *Sylloge* che dal confronto della mia pianta con quella del *Sedum amplexicaule* del Dec. non che dal paragone istituito tra gli esemplari di quest' ultimo colti alle *Cevenne* con i miei, appariva non potersi riunire queste piante sotto la stessa specie. Benchè il ch. Sig. Gussone mi abbia assicurato che il *Sempervivum tenuifolium* del Sibthorp, cui si presume riferirsi il *Sedum amplexicaule* Dec., osservato nel di lui erbario, sia identico al nostro, tuttavia io insisterò affinchè la pianta de' monti di Francia sia più accuratamente paragonata con quella del mezzogiorno dell' Italia e della Grecia. Aggiungerò che nella nostra, le foglie inaridite che persistono sopra i sorculi tuberiformi, guardate colla lente si veggono evidentemente dentellate, mentre la stessa cosa non si osserva in quelle del *Sedum amplexicaule.*

Spiegazione della tav. 139. fig. 2.

Pianta intera di *Sedum rostratum.*

a. Una foglia de' *Sorcoli tuberiformi* ingrandita.

b. Fiore completo ingrandito.

c. Un petalo con uno stame.

1878. Sopravvivolo a petali eretti Ital. Sedum anopetalum Lat. Orpin à petales dressés Franç. *Caule basi ramoso erecto, foliis sparsis teretiusculis subdepressis basi solutis glaucis mucronatis, ramorum sterilium imbricatis, cyma 3-5-fida corymbosa ramis demum reflexis, petalis lanceolatis acuminatis erectis (flavis).* Dec. Rapporto 2. pag. 80. suppl. Fl. Fr. pag. 526. prodr. 3. pag. 408. Mém. sur les Crassulacées pag. 36. tab. 8.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

(optima) Reichemb. icon. cent. 3. tab. 266. fig. 428. (*planta minor vix florens*) *Sedum hispanicum* Dec. Fl. Fr. n. 1326. et Montagne pl. exsiccatae ex rupibus Vallis clausae, non Lin., *Sedum rupestre* Vill. Delph. 3. p. 678. et Scleicher pl. exsiccatae ex Helv. non Lin. *Sedum anopetalum* Spr. Syst. 2. pag. 435. (excl. syn. Tenor.) et Montagne plantae exiccatae ex agro Lugdunensi.

Descrizione. È molto simile al *Sedum reflexum*; dal quale si distingue principalmente per li petali di color giallo-citrino eretti e non giallo-dorato patenti; per la cima meno guernita con i rami nella compiuta fioritura più divaricati e spesso tutti ripiegati in giù fino a toccare il fusto; varia nella grandezza da pochi pollici fino a circa un piede, è perloppiù ramoso dalla base e ben di raro dalla metà; le foglie sono glauche ed affatto simili a quelle del *Sedum rupestre* nel primo loro stadio; il calice è diviso in 5-7 parti, cui corrisponde il numero de' petali, i quali sono più lunghi di esso; le capsole son lisce e glabre e lungamente aristate come nel *Sedum hispanicum*.

Luogo natale, tempo della fioritura ec. È ovvio ne' monti calcari di tutto il regno: gli esemplari delle maggiori dimensioni li ho dal *Gargano*, i più piccoli dagli *Abruzzi*; Fiorisce in Giugno e Luglio. *Perenne*.

Osservazione. Nella *Sylloge* i caratteri *cymae rami contracti convergentes, flores conferti*, bisogna intenderli per le cime che cominciano appena a fiorire, e che dipoi a mano a mano col distendersi si fanno divergenti, ed i fiori sparsi. La figura del *Reichembach* esprime il primo stato della pianta; quella del DC. ne rappresenta meglio il secondo, e perciò è più caratteristica.

1879. Sopravvivolo de' colli Ital. Sedum collinum Lat. Orpin des collines Franç. *Foliis omnibus glaucis tereti-subulatis acutis, ramorum sterilium patentibus, floriferorum erecto-patulis, caulibus floriferis ante anthesin cernuis cymae radiis recurvis.* Willd. Enum. suppl. 23. Spreng. Syst. Veg. 2. pag. 435. *Sedum rupestre* Dec. pl. cras. tav. 116, non Dec. prodr. *Sedum reflexum* C. Dec. prodr. 3. p. 408.

Descrizione. Pianta simile al *Sedum reflexum*, ma più grande in tutte le sue parti e colle foglie costantemente glauche talvolta tinte di porporino; molti rami prostrati rivestiti di foglie patenti e piegate ad uncino come lo sono i rami stessi, non raccolte ed addensate quasi in rosette come nelle specie affini; rami floriferi inchinati prima dell' aprirsi de' fiori e sparsi di foglie patenti o divaricate; fiori in cime cinquefide dense con i rami ricurvi ed i petali color giallo di oro come nel *Sedum reflexum*, i quali si ammortiscono col disseccarsi; il numero delle parti del fiore varia dal quinario al settenario.

Luogo natale ec. Nasce tra i macigni calcari ne' colli marittimi a *Mola di Gaeta*,

© Orto Botanico di Napoli, Italy

a *Gaeta* ed altrove; il Sig. Giordano l'ha raccolto sulle mura della città di Agropoli nel Principato Citeriore; Fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Senza studiarne le piante in piena vegetazione, e senza averne sott' occhio tutte le gradazioni, non è possibile giudicare delle diverse specie dello intero genere *Sedum.* La qual cosa non potendosi fare da tutti, rende ragione delle tante contraddizioni ed equivoche notizie che se ne leggono presso gli autori. Avendone portato meco da diversi luoghi del Regno tutte le specie che ne nascono presso di noi, e quindi introdotte e coltivate queste nel Real Orto botanico, ne ho potuto istituire i confronti e studiarne le differenze; e perciò in questa sezione de' *sedi con foglie tereti-lesiniformi e fiori gialli*, ho riconosciuto per indigene della nostra Flora le seguenti specie: *Sedum reflexum*, *S. rupestre*, *S. collinum*, *S. anopetalum*, *S. rufescens.* Ten. *S. rostratum. Il sedum reflexum* è specie di statura mezzana con foglie costantemente verdi e divaricate ne' rami sterili, e patenti ne' rami fioriferi che sono drizzati prima della fioritura, cime ricurve e fiori gialli; il *S. rupestre* è specie di mezzana statura a foglie strettamente embriciate ed alquanto glauche ne'rami sterili, avvicinate al fusto e meno glauche ne'rami fioriferi che restano inchinati prima della fioritura, petali gialli pallidi e cime non ricurve. Il portarsi da questa pianta le foglie ora glauche ed ora quasi verdi ha dato luogo alle tante contradittorie descrizioni che se ne leggono presso gli autori; il *Sedum collinum* sarebbe quasi il mio *Sedum rufescens* per la statura lunghezza e grandezza delle foglie e di tutte le sue parti, ma esso ha le foglie troppo divaricate, la cima ricurva ed i fiori giallo di oro; tre cose che non si trovano nel *Sedum rufescens.* Il *Sedum anopetalum* è vicinissimo al *S. rupestre*, ma ha la cima poco guernita e non densa con i rami ricurvi e non convergenti, ed i petali giallo-citrini drizzati, e non patenti. Finalmente il mio disgraziato *Sedum rufescens*, che tutti vogliono trarre al *Sedum altissimum*, non ha le foglie de' rami sterili così strette in rosette globose che favoriscono il posto datoli dal Linneo e del Jacquin che lo ritennero per un *Sempervivum;* dippiù le sue foglie non sono corte quasi ovoidali ed ottuse; ma soltanto embriciate per sei versi, patenti cilindriche aguzze e perciò in tutto il resto simili a quelle delle sopradette specie affini, ne' rami sterili; e ne' rami fioriferi esse sono semprepiù allungate e sparse. Questo portamento, quasi direi attenuato ed ingracilito si sostiene in tutte le parti della fioritura e della fruttificazione; quindi fiori in bottoni ovati e non globosi, petali lineari-lanciolati, capsole prolungate in mucroni del doppio più lunghi che nel *Sedum altissimum.* Il *Sedum rupestre* delle *Plantes crasses*, che nel Prodromo del Decandolle sta citato sotto il *S. altissimum*, appartiene evidentemente al *Sedum collinum;* il *Sedum reflexum* della stessa opera, che nel Prodromo del DC. sta citato collo stesso n. 116, giusta

© Orto Botanico di Napoli, Italy

l'avviso dello stesso illustre autore, appartiene al *Sedum rupestre*. Il *Sedum ochroleucum* dello Smith (non Villars), che i chiarissimi Signori *Haworth* e *Salmdick* considerano come buona specie, ed il ch. DC. ritiene per varietà del *S. altissimum*, è precisamente lo stesso mio *S. rufescens*, se non che i suoi fusti prima di fiorire sono inchinati come nel *S. reflexum*, e dippiù ha le foglie verdi e non glauche; cosicchè può ritenersi qual varietà di esso. Il *S. ochroleucum* essendo stato descritto dallo Smith nel 10. tomo delle *Transazioni* della società linneana di Londra pubblicato nel 1811, nel quale anno io pubblicai il mio *S. rufescens* nel Prodromo della *Flora napolitana*, lascerebbe in dubbio i botanici intorno la preferenza del nome da ritenersi per questa specie; ma siccome vi è un altro *S. ochroleucum* del Villars, che il *Reichembach* vuol riferire al *S. altissimum*, ma che sembra piuttosto doversi riferire al *S. hispanicum* della Flora Francese (non Lin.) oggi riportato al *S. anopetalum*, perciò converrà conservare alla pianta dello *Smith* e della *Flora napolitana* il nome che dessa porta in quest'ultima opera.

1880. Sopravvivolo a sei angoli Ital. Sedum sexangulare Lat. Orpin à six angles Franç. *Caulibus basi ramosis floriferis erectis, foliis teretiusculis, caulium floridorum subternis, surculorum ternato-verticillatis sexfariam imbricatis, cyma trifida, petalis lanceolatis acuminatis.* Lin. sp. 620. Willd. 2. pag. 767. *Sedum acre* B. Lam. Fl. Fr. Ic. Dec. pl. cras. tav. 118. Camer. epit. 856. Ten. Syll. loc. cit.

Descrizione. È molto simile al *Sedum acre*, ma se ne distingue per le foglie non ovate ma tereti ottuse e quasi lineari, meno densamente stivate e di color verde chiaro, per li fiori in cime del doppio più lunghe, e per essere affatto sfornito di acredine.

Luogo natale ec. Nasce ne' monti del Sannio e degli Abruzzi; fiorisce in giugno. *Perenne.*

1881. Sopravvivolo bolognese Ital. Sedum bononiense Lat. Orpin du bois de Boulogne Franç. *Caule basi ramoso, florifero erecto, foliis teretiusculis obtusis basi solutis glabris undique imbricatis, cyma trifida, floribus secus ramos sessilibus, petalis acuminatis.* Lois. not. 72. Dec. prodr. 3. p. 407. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 66, edit. in 8. pag. 267. cum locis natalibus, quibus addatur *Mola di Gaeta*, et cum observationibus.

Osservazione. Questa specie si distingue dalla precedente per le foglie alquanto più lunghe e disposte irregolarmente senza formare sei distinte serie regolari, come nel *S. acre*. Dippiù in essa la cima fiorifera ha rami del doppio più lunghi e che portano fino a dieci fiori in alcuno di essi, e questi affatto sessili.

1882. Sopravvivolo negletto Ital. Sedum neglectum Lat. Orpin négligé Franç.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Ten. Syll. loc. cit. *cum synonymis, observationibus et locis natalibus.* Fl. nap. tav. 232. fig. 1.

Spiegazione della tavola 232. fig. 1.

A. Pianta di *Sedum neglectum.*
b. Fiore ingrandito.
c. Frutto ingrandito.
d. Semenza ingrandita

1883. Sopravvivolo serpeggiante Ital. Sedum repens Lat. Orpin rampant Franç. *Caule adscendente basi repente ramoso, foliis sparsis cylindraceis obtusis, cyma pauciflora, petalis ovato-lanceolatis.* Dec. Fl. Fr. suppl. pag. 525. et prodr. 3. 409. *Sedum Guettardi* Vill. Delph. 3. p. 678. tav. 45. excl. synon.

Descrizione. Piccola pianta di 1-2 pollici con fusto alquanto serpeggiante, foglie sparse ovali-bislunghe; cima ristretta con pochi fiori, capsole patenti.

Luogo natale ec. Nasce tra i sassi sulle alte vette della Majella; fiorisce in luglio. *Annuo.*

Osservazione. I più piccoli individui del *Sedum magellense* quasi si confondono con questa specie; ma oltre all' esser perenni, essi se ne distinguono per le capsole conniventi e non distese a foggia di stella e per le foglie quasi piane.

1884. Sopravvivolo glandolifero Ital. Sedum glanduliferum Lat. Orpin glandulifère Franç. Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 519. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 66. edit. in 8. pag. 226. (excl. var. b.) *cum synonymis et locis natalibus* Fl. nap. tav. 232. B. fig. 1.

Spiegazione della tavola 232. B. fig. 1.

A. Pianta del *Sedum glanduliferum.*
b. c. Foglie ingrandite.
d. e. Fiore chiuso ed aperto ingranditi.
f. Frutto ingrandito.
g. Semenza ingrandita.

1885. Sopravvivolo napolitano Ital. Sedum neapolitanum Lat. Orpin de Naples Franç. Ten. syll. in add. et emend. edit. in fol. pag. 154. edit. in 8. pag. 536. *cum synonymis observationibus et locis natalibus.* Fl. nap. tav. 232. f. 2.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Spiegazione della tavola 232. f. 2.

A. Pianta di *Sedum neapolitanum.*
b. Foglia ingrandita.
c. d. Fiore chiuso ed aperto ingrandito.
e. f. Frutto e semenza ingranditi.

Spiegazione della tavola 232. B. fig. 2.

A. Pianta di *Sedum dasyphyllum.*
b. Foglia ingrandita.
c. d. Fiore chiuso ed aperto ingrandito.
e. Capsola.
f. Semenza ingrandita.

1886. Sopravvivolo di corsica Ital. Sedum corsicum Lat. Orpin de Corse Franç. *Caule ascendente basi ramoso tortuoso, foliis ovatis obtusis hispidis, in surculis confertis, cyma terminali pauciflora glabriuscula, petalis acutis* (*aestivatione caeruleis*) Duby et Dec. Fl. Fr. Synops. edit. 2. et DC. prodr. 3. 406. Ten. syll. in emend. et addendis edit. in fol. p. 154. in 8. pag. 536. *Sedum granduliferum* B. Ten. Syll. in fol. p. 66. in 8. pag. 226. *cum locis natalibus.*

Osservazione. Questa specie non differisce dal *Sedum dasyphyllum* che pe' peduncoli e calici meno irsuti, e talora glabri e per li petali aguzzi, che nel disseccarsi diventano azzurri. Forse vi si potrebbe riunire come varietà (1).

---

(1) La pianta riportata nel *Prodromo suppl. 2. pag. 68.* col nome di *S. villosum var. hirsutum,* è sempre il *S. hirsutum.* All. ped. n. 1754. decritto nel primo tomo della *Flora napolitana* alla pag. 251.

Alle specie di *Sedi* della nostra Flora non ho aggiunto il *S. hispanicum;* perchè la pianta descritta con questo nome da tutti i botanici italiani, non è punto diversa da quella che ho descritta anch' io con i nomi di *S. aristatum* e *S. pallidum,* e di cui credo sinonimi il *S. glaucum* di Waldst. e Kit. ed il *S. hispanicum* di Mertens e Koch Deutschland. Flora t. 3. pag. 302. Se il *S. hispanicum* di Lin. sia veramente diverso da questa non ardirei affermarlo, ma ne dubito assai. Certa cosa ella è che quante volte ho ricevuto, ho raccolto, ed ho coltivato il preteso. *S. hispanicum,* esso mi si è sempre trasformato in *S. pallidum* Ten. Syll. Se la principal differenza volesse desumersi dalla durata, ripeterò che la stessa pianta l'ho trovata annua nascendo spontanea, e si è riprodotta dai suoi avanzi coltivandola. L'ho veduta sempre fiorire nel primo anno, e perire affatto nel primo caso; riprodursi dopo fiorita nel secondo. Ultimamente il Sig. *Strangways* ha creduto aver trovato in *Albano* il vero *Sedum hispanicum.* Egli lo ha mostrato al Sig. Professor Mauri in Roma, e me ne ha inviata una pianta fresca. Nel vederla del doppio più grande del mio solito *S. pallidum,* ho creduto per verità anch' io di aver sott' occhio una pianta diversa; ma col coltivarla l'illusione è sparita. Di già il Sig. Mauri mi aveva prevenuto non esser quella diversa dalla pianta che entrambi avevamo osservato crescere sulle mura ne' dintorni di Roma, e che perisce affatto dopo la fioritura. Se si volesse perciò contare sulla qualità perenne del *S. hispanicum,* la pianta di Albano se ne allontanerebbe anche più. Dirò infine, che la figura del Dillenio dagli autori riferita al *S. hispanicum,* sembra rappresentare una pianta piuttosto annua che perenne; e che anche la pianta che i Signori Mertens e Koch ritengono per *S. hispanicum* è descritta per annua. Allorquando i succennati autori si travagliano a dimostrare esser questa diversa dalla *Crassula rubens,* par che favoreggiar volessero la mia opinione intorno all' incongrua riunione della *Crassula rubens* col *Sedum rubens* Lin. (Vedi Syll. loc. cit.)

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Ordine Decaginia.

CCCCXXIII. FITOLACCA Ital. Phytolacca Lat. e Franç. *Calyx nullus, petala quinque calycina concava; bacca supera orbiculata, 8-10 sulcata, loculis totidem 1-spermis.* Lin. Gen. pl. edit. Schr. n. 800; Juss. 84; Lam. ill. tab. 393. (*Chenopodieae*)

Carattere. Perigonio di cinque pezzi, ora preso per calice ed ora per corolla; stami perigini in vario numero da 80-20; otto a dieci stili; bacca superiore rotonda con 8-10 solchi che corrispondono ad altrettanti locoli, ciascuno de' quali contiene una semenza lucida.

1887. FITOLACCA DECANDRA Ital. Phytolacca decandra Lat. Phytolacca à dix étamines Franç. *Caule erecto ramoso, foliis oblongo-lanceolatis, floribus decandris decagynis.* Lin. sp. 631. Willd. sp. 2. pag. 822. Blackw. tav. 515. Dill. Elth. pag. 318. tav. 239. fig. 309.

Descrizione. Radice carnosetta di grandi dimensioni, fusto erbaceo alto 8-10 piedi ramoso rossastro terete striato; foglie alterne bislungo-lanciolate intiere terminate da una punta callosa; fiori in racemi semplici opposti alle foglie; bacche piene di sugo porporino-violetto.

Luogo natale ec. Benchè nativa della Virginia, ora è fatta comune in Europa; presso di noi nasce ne' siti soleggiati presso i boschi donde scende anche nelle pianure marittime: a *Capodimonte*, ai *Camaldoli*, a *Capua*, al *Fusaro ec.*; fiorisce per tutta la state. *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

CLASSE DODECANDRIA

Ordine Monoginia.

CCCCXXIV. SALICARIA Ital. Lythrum Lat. Salicaire Franç. *Calyx tubulosus 6-12 dentatus inferus; petala 6. limbo calycis inserta, stamina perigyna; capsula lineari-oblonga 2-locularis bivalvis polysperma calyce tecta.* Lin. gen. Schreb. n. 825. Juss. 332. Lam. ill. tav. 408. (*Lythrariae*)

Carattere. Calice cilindrico striato con 6-12 denti; sei petali inseriti sul lembo del calice; 12 stami perigini disposti in due serie; una capsola bislunga, biloculare bivalve polisperma coverta dal calice. Piante erbacee con rami perloppiù sfilati e fiori porporini disposti in ispighe.

1888. SALICARIA COMUNE Ital. Lythrum salicaria Lat. Salicaire commune Franç. *Foliis oppositis cordato-lanceolatis subhirsutis, superioribus alternis, floribus racemoso-spicatis dodecandris.* Lin. sp. 640. Willd. 2. 865. Fl. Dan. tav. 671. Lam. ill. tav. 408. fig. 1. Blackw. tav. 520. Dod. pempt. 86. fig. 1. Plenck. Offic. 362.

Luogo natale ec. Nasce sulle sponde de' ruscelli ne' luoghi inondati e ne' fossi lungo le strade di campagna: *Bagnoli, Fusaro, Sebeto, Caserta, Capua ec.*; fiorisce in agosto. *Perenne.*

1889. SALICARIA A FOGLIE D' ISSOPO Ital. Lythrum hyssopifolia Lat. Salicaire à feuilles d'hyssope Franç. *Caule erecto vel decumbente, ramis divaricatis ascendentibus, foliis alternis lineari-lanceolatis, floribus solitariis axillaribus hexapetalis hexandris, staminibus inclusis, calycinis dentibus patentibus.* Lin. sp. 642. Willd. 2. 869. Jacq. Austr. tav. 133.

Descrizione. Molti fusti perloppiù ramosi dalla base e prostrati, drizzati nella fioritura; foglie avvicinate sessili lineari di color verde pallido ottuse o alquanto acute, caduche nella parte inferiore de' fusti; piccioli fiori molto più corti delle foglie, sei stami tridinamici poco sporgenti.

Luogo natale ec. Nasce nelle praterie inondate: *Fusaro, Teramo ec.*; fiorisce in giugno. *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1890. Salicaria del graeffer Ital. Lythrum Gräefferi Lat. Salicaire de Gräeffer Franç. Ten. Fl. nap. prodr. et Syll. edit. in fol. 67. in 8. p. 230. cum synonymis) quibus addatur *Polygonum aquaticum majus.* Barr. ic. 773. f. 1.) observationibus et locis natalibus. Dec. prodr. 3. pag. 82. Fl. nap. tav. 142.

Descrizione. Fusti legnosetti alla base, lunghi circa un piede perloppiù ascendenti e ramosi come nel precedente e leggermente tetragoni; foglie inferiori ellittico-bislunghe ondeggianti semi-abbracciafusto lunghe da 4. lin. ad 1. poll. circa e larghe 2-3 linee, foglie de' rami fioriferi lineari o lanciolate; fiori rosso-porporini del doppio più grandi di quei della specie precedente, con petali a margine ondulato quasi della lunghezza delle foglie; 12 stami, sei de' quali molto più lunghi del calice ed altri sei quasi eguali ad esso.

Luogo natale, tempo della fioritura ec. Nasce ne' luoghi inondati: *Pascone, Fusaro, Pesto, Ponte dell' Angitola* in Calabria, boschi *di Maddaloni ec.;* fiorisce per tutta la state. *Perenne.*

Spiegazione della tavola 142.

A. Pianta di *Lythrum Gräefferi.*
b. Fiore aperto ingrandito.
c. Calice *idem.*
d. Pistillo *idem.*

1891. Salicaria con tre brattee Ital. Lythrum tribracteatum Lat. Salicaire à trois bractées Franç. *Caule herbaceo decumbente, ramis divaricatis, foliis alternis spathulatis glaberrimis; floribus axillaribus subaggregatis hexandris; foliolis floralibus subternis subrotundis; Salzman ex Spr. curae posteriores* pag. 190. Ten. Syll. edit. in fol. loc. cit. in 8. pag. 230. cum var. B. locis natalibus et observationibus.

Descrizione. Dalla radice erbacea annuale elevasi un fusto che si spande tosto in molti rami divaricati e si prolunga da 3-6 pollici; le foglie sono rotondate e talvolta smarginate in un estremo, ristrette in picciuolo nell' altro; i fiori nascono affollati e restano adesi ai rami; le ultime fogliuzze che spuntano nelle ascelle di essi e che vi formano degli abozzi di altri ramoscelli, non sviluppandosi, restano raccolte a forma di brattee; queste sono quasi rotonde negli esemplari del *Lythrum tribracteatum* ricevuti dal Sig. Delile e colti in Montpellier, e bislunghe e ristrette in quelle degli esemplari miei, e delle piante di Sicilia favoritimi dal Sig. Gussone. *Annuo.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Ordine triginia.

CCCCXXV. RESEDA Ital. Lat. e Franç. *Calyx monophyllus 4-6 partitus inferus ; corolla polypetala hypogyna petalis laciniatis ; capsula supera unilocularis evalvis polysperma, apice dehiscens.* Lin gen. pl. Schreb. 831. Juss. 245. Lam. ill. tav. 410 (*Resedaceae*).

Carattere. Calice monofillo diviso in 4-6 parti, corolla di 4-6, o maggior numero di petali ipogini irregolari, perloppiù frastagliati; 10-12 stami, 3-5 stili cortissimi; una capsola uniloculare angolosa polisperma che si apre in cima. Piante erbacee o suffruticose con foglie indivise o pennatifide e fiori gialli in racemi semplici.

1892. RESEDA GUADERELLA Ital. Reseda luteola Lat. Réséda herbe à jaunir Franç. *Caule simplici stricto procero ; foliis lanceolatis planis, raro undulatis, integris, basi utrinque unidentatis; calycibus quadripartitis.* Lin. sp. 643. Willd. 2. 276. Fl. Dan. tav. 864. Dod. pempt. 80. J. Bauh. hist. 3. pag. 465. fig. 2.

Luogo natale ec. Nasce ne' colli soleggiati delle regioni media e meridionale del regno; fiorisce nella state. *Bienne.* Coltivasi per la tintoria.

1893. RESEDA INCRESPATA Ital. Reseda crispata Lat. Réséda à feuilles crêpues Franç. *Caule basi ramoso humili ; foliis lanceolatis undulatis integris basi biglandulosis.* Link. en alt. H. R. Ber. 2. p. 8. Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 537.

Osservazione. Questa specie differisce dalla predecente per le foglie dapertutto increspate ed ondeggianti con due glandole alla base in luogo de' denti foliacei, pel fusto dalla base ramoso e per li fiori perloppiù più grandi.

Luogo natale ec. Nasce fra i ruderi calcari in Lecce; fiorisce nell' estate. *Bienne.*

1894. RESEDA GIALLA Ital. Reseda lutea Lat. Réséda jaune Franç. *Caule erectiusculo ; foliis undulatis, radicalibus indivisis trilobatisve caulinis pinnatifidis ; racemis ovatis ; calycibus sexpartitis.* Lin. sp. 645. Willd. 2. pag. 879. Jacq. austr. tav. 353. Ten. Syll. in fol. pag. 67. in 8. pag. 232. cum varietatibus, synonymis et locis natalibus, quibus addatur: *ne' campi presso la Volla, a Castellammare, a Lama in Abruzzo ec.*

1895. RESEDA FITEUMA Ital. Reseda phyteuma Lat. Réséda raiponce Franç. *Caule erecto e basi ramoso, foliis inferioribus integerrimis spathulatis obtusis,*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

caulinis semitrilobis, calycibus sexpartitis maximis. Lin. sp. 645. Willd. 2. 880. Lam. ill. tav. 410. fig. 3. Jacq. austr. tav. 132. Ten. Syll. cum locis natalibus. *Annua.*

1896. Reseda gracile Ital. Reseda gracilis Lat. Réséda grêle Franç. Ten. Viag. in Basilicata e Calabria (1827). pag. 122. Syll. in fog. p. 67. in 8. 232. Fl. nap. tav. 232. fig. 3.

Descrizione. Cespuglio con gran numero di rami legnosi alla base ascendenti lunghi circa un piede; foglie profondamente tagliate in tre lacinie lineari glaberrime alquanto increspate e dentellate ne' margini terminate in punta aguzza, rare volte suddivise; calici divisi in sei parti; petali gialli lineari-lanciolati intatti; 12 stami, un ovario a cono rovescio con tre stimmi triangolari aguzzi; capsola clavata; fiorisce in giugno. *Annua.*

1897. Reseda legnosetta Ital. Reseda fruticulosa Lat. Réséda sousligneuse Franç. *Caule basi fruticoso ramoso, ramis ascendentibus; foliis pinnatis, pinnarum paribus 3-5, foliolis lanceolatis decurrentibus subundulatis; spicis elongatis confertis erectis demum laxis; calycibus 5-partitis patentibus, stigmatibus quatuor.* Lin. sp. 645. Willd. 2. 878. Ten Fl. neap. Syll. edit. in fol. p. 68. in 8. 232. cum locis natalibus (exclusa var. B.) An R. alba Lin. et Poir. Enc. 6. pag. 160. var. B. cum syn. Barr. Reseda candida Dalech. hist. 2. pag. 1199. ic. *Perennis.*

Osservazione. Quante volte vogliansi studiare attentamente le descrizioni ed i sinonimi di questa specie e della *Reseda alba*, si è disposto a pensare che questi due nomi siano stati imposti alla stessa pianta. Il carattere de' calici divisi in sei parti, che giusta la frase linneana sarebbe esclusivo della *R. alba* non è più mentovato dagli altri autori, e nell'*Enciclopedia* vi è detto nettamente che *i calici sono divisi in 5 parti.* Gli altri caratteri desunti dalla statura e dalla durata sono estremamente variabili. Il sinonimo di Barrelieri *Reseda minor alba dentatis foliis* ic. 588, che l'Enciclopedia cita con dubbio sotto la *R. alba*, e che il Sig. Gussone riferisce alla varietà C. della *R. fruticulosa*, sembrami doversi piuttosto riferire alla seguente.

1898. Reseda ondulata Ital. Reseda undata Lat. Réséda ondulée Franç. *Caule basi fruticoso simpliciusculo; foliis pinnatis, pinnarum paribus 8-10. folioliis lanceolatis decurrentibus acutis exquisite undulato-crispis alternis minoribus; floribus in racemis longissimis laxis dispositis; calycibus 5-partitis, capsulis 4-gono-prismaticis apice 4-dentatis.* Lin. sp. 644. Willd. 2. 879. *R. minor alba dentatis foliis Bar.* ic. 588.

Var. B. *Glaucescens*, foliolis numerosioribus approximatis minus undulato-crispis. Ten. Syll. loc. cit. *R. fruticulosa B. minor.* Ten. Syll. loc.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

cit. *Reseda incisa* Ten. Fl. nap. prodr. pag. 28. *R. minor incisis foliis.* Barr. obs. 869. ic. 587.

Descrizione. Questa specie differisce dalla precedente per le foglie lunghissime col doppio e triplo numero di foglioline molto più corte tramezzate da altre minori, e per li fiori disposti in racemi lunghissimi lineari e non ovati.

Luogo natale ec. Nasce tra i macigni calcari, tra i ruderi e sulle mura: al *Gargano*, in Abruzzo presso *Chieti ec.* La varietà B. l' ho ricevuta da *Lecce*, ed è stata raccolta dal Sig. Giordano sulle mura del comune di *Sessa* nel Cilento; fiorisce nell' estate. *Perenne.*

1899. Reseda a mille foglie Ital. Reseda myriophylla Lat. Réséda à mille feuilles Franç. *Caule herbaceo simpliciusculo erecto; foliis pinnatis pinnarum paribus 6-8, foliolis aequalibus planis elliptico-oblongis integerrimis; floribus in racemis depauperatis linearibus erectis, calycibus 4-fidis, capsulis 3-4-dentatis.* Ten. Fl. neap. prodr. pag. 28, et Syll. edit. in fol. p. 68. in 8. 232.

Descrizione. Fusti alti circa un piede della spessezza di una linea, coperto di foglie da per tutto, e queste di un bel verde con foglioline lunghe circa tre linee non tramezzate da altre più piccole; il racemo consta di pochi fiori che si distinguono essenzialmente dai precedenti per essere molto più piccoli e per li calici divisi in 4 e non in 5 parti, gli ovarii hanno 3-4 stimmi che diventano denti acuti e ricurvi nel frutto.

Luogo natale ec. È stata raccolta nella provincia di *Lecce*, dal Sig. Marinosci; sembra che debba fiorire colle altre, e dall' aspetto comparisce dover essere pianta annua.

EUFORBIA. Vedi tom. 1. pag. 258.

1900. Euforbia del presl Ital. Euphorbia Preslii Lat. Euphorbe de Presl. Franç. *Herbacea dichotoma; caule erectiusculo, foliis oblongis obtusis villosis basi oblique cordatis, altero latere magis argute serratis, floribus terminalibus aggregatis, capsulis glabris levibus, seminibus tetragonis rugosis.* Guss. Fl. sic. prodr. tom. 1. p. 539. Ten. Syll. edit. in fol. p. 68. in 8. pag. 235. *Euphorbia hypericifolia* Jan. Elench. plant. in add. et emendand. pag. 7. non Lin. an *Euph. maculata* Pollini Fl. Ver. 2. pag. 28?

Descrizione. Radice erbacea annuale, fusto alto circa un piede ramoso dalla base, villosetto, superiormente dicotomo; foglie trinervi macchiate di porporino o affatto verdi anche nell' istessa pianta, sparse di peluzzi rari; fiori nelle biforcature superiori del fusto o aggregati in cima de' rami; petali intatti; capsole glabre, semi tetragoni di color fosco, rugoso-venosi.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Nasce ne' campi coltivati in Abruzzo, *Teramo:* fiorisce nell' estate. *Annua.*

1901. Euforbia napiforme Ital. Euphorbia Apios Lat. Euphorbe à racine de navet Franç. *Umbella 5-fida 2-fida; radice tuberosa pyriformi; caulibus ascendentibus vel prostratis e basi ramosis hirtis, ramis sterilibus; foliis oblongo-ellipticis obtusis serrulatis glabriusculis, involucellis reniformibus; petalis integerrimis, capsulis verrucosis; seminibus ovatis fuscis levibus.* Lin. sp. 2. p. 656. Willd. 2. p. 907. Lam. Enc. 2. pag. 430. *Tithymalus tuberosa radice* Clus. hist. 2. p. 190. ic. Dod. pempt. 373. ic.

Descrizione. Radice tuberosa a cono rovescio coperta di scorza bruna, ristretta in ambo gli estremi; molti fusti annuali irsuti che partono dalla estremità superiore della radice e si spandono per terra drizzandosi nel fiorire, essi sono lunghi 5-6 pollici; foglie ellittiche o bislunghe acutamente e minutamente seghettate, lunghe da 3-6 linee e larghe due con qualche peluzzo; l' ombrella è perloppiù cinquefida e rarissime volte quadrifida; sotto alle ombrelle principali nascono pochi peduncoli fioriferi bifidi; grosse capsole coperte di verruche ottuse; semi con due linee rilevate ed affatto lisci nel resto.

Luogo natale ec. Nasce ne' campi cretosi delle provincie di *Bari, Lecce e Basilicata: Ginosa, Pisticci, Potenza;* fiorisce in maggio. *Perenne.*

1902. Euforbia a foglie rotonde Ital. Euphorbia rotundifolia Lat. Euphorbe à feuilles rondes Franç. *Umbella trifida-dichotoma, caule prostrato e basi ramoso, foliis sparsis involucrisque subrotundis, involucellis cordato-reniformibus, petalis lunatis, capsulis immaturis hexagono-alatis, adultis 3-gonis angulis bi-alatis; seminibus cylindraceis excavato-reticulatis foveolis rufescentibus caeterum cinereis.* Loisl. notice pag. 75. tab. 5. fig. 1. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 68. in 8. 233.

Osservazione. La pianta che non si alza più di 2-pollici e manda molti piccioli rami che li danno una forma ed un portamento affatto diversi di quelli dell'*E. Peplus*, nonche le sue foglie affatto rotonde ne fanno distinguere questa specie I frutti sono gli stessi in ambedue le piante e perciò identici a quelli che gli autori attribuiscono all' *E. pterococca;* la quale, stando alle descrizioni ch' essi ne danno, non si distinguerebbe che per l' ombrella cinquefida e non trifida.

Luogo natale ec. Nasce ne' campi di *Puglia;* fiorisce nell' estate. *Annua.*

1903. Euforbia cuneifolia Ital. Euphorbia cuneifolia Lat. Euphorbe à feuilles en coin Franç. *Umbella 5-fida, 3-fida, 2-fida vel 5-fida dichotoma (quandoque 3-fida), involucris foliisque cuneato-spathulatis glabris, involucellisque rhombeis antice argute serrulatis, capsulis 3-gonis verrucis crassis*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

obsitis, seminibus punctato-scabris. Guss. pl. rar. pag. 190. tab. 38. Fl. sic prodr. 1. p. 542.

Descrizione. Fusti eretti ascendenti lunghi 4-6 pollici perloppiù semplici, foglie conioformi smarginate serrulate; ombrella con raggi cortamente divisi, petali ottusi interi, piccole capsole verrucose, pochi peduncoli fioriferi al di sotto dell' ombrella principale, talora nessuno.

Luogo natale ec. Il Sig. Gussone l' ha raccolta tra i cespugli marittimi della Calabria orientale: *Brancaleone*, *Roseto*, *Capobrazzano*. Il Sig. Giordano l' ha trovata ne' luoghi umidi del bosco di *Persano*; fiorisce in aprile e maggio. *Annua.*

1904. EUFORBIA ARBOREA Ital. Euphorbia dendroides Lat. Euphorbe en arbre Franç. *Umbella tri-multifida, 2-fida vel dichotoma, involucellis rhombeo-subrotundis, capsulis seminibusque levibus, foliis confertis erectis lineari-lanceolatis integerrimis obtusiusculis, caule fruticoso dichotomo.* Lin. sp. 662. Willd. 2. 924. *Euph. laeta* Ait. Kew. 2. p. 541. Willd. loc. cit. *Euph. divaricata* Jacq. ic. rar. 1. tav. 87. Ten. Fl. med. univ. e Fl. part. di Nap. tom. 1. pag. 387. *Tithymalus dendroides.* Barr. ic. 910. Moris. hist. 3. sez. 10. tav. 1. f. 11. 12.

Descrizione. Fusto dritto legnoso del diametro di 1-2 pollici, il quale poco sopra la base si divide in rami dicotomi che si compongono a globo, gl' inferiori nudi e cicatrizzati per la caduta delle foglie, quelli dell' ultimo anno rivestiti di foglie, fino alla fruttificazione; foglie lanciolate glabre di color verde chiaro, talvolta appena smarginate, lunghe due pollici e mezzo, larghe 4 linee; il numero de' raggi dell' ombrella varia da 3-9, anche sulla stessa pianta, la qual cosa ha dato luogo alle false specie dell'Aiton e del Jacquin, siccome feci avvertire nella mia cennata opera messa a stampa nel 1823. I raggi dell' ombrella sono bifidi o dicotomi, i petali rotondati, talvolta crenettati o smarginati.

Luogo natale ec. Nasce su i colli maritimi: a *Posillipo, Baja, Ischia, Capri, Gaeta.* Si estende verso terra fino ai monti Tifatini: *Monte S. Vito presso Caserta;* fiorisce in febbrajo. *Frutice.*

1905. EUFORBIA SEGHETTATA Ital. Euphorbia serrata Lat. Euphorbe denté Franç. *Umbella 5-fida dichotoma, involucellis reniformi-cordatis acuminatis, foliisque sessilibus lanceolatis, summis ovatis amplexicaulibus argute serrulatis, capsulis glabris levibus.* Lin. sp. 658. Willd. 2. 915. Jac. ic. 3. tab. 384. *Tithymalus mirsynites valentinus.* Clus. hist. 2. pag. 189. ic.

Descrizione. La dentellatura delle foglie, la larghezza di quelle che nascono poco sotto l' ombrella, nonche degl' involucri ed involucretti, il colore giallastro

© Orto Botanico di Napoli, Italy

della sommità delle ombrelle e la qualità perenne fanno distinguere questa specie dalla *Euph. helioscopia* alla quale somigliasi in tutto in resto.

Luogo natale ec. Nasce ne' terreni cretosi fra gli oliveti di *Terra di Lavoro: Gole d'Itri;* fiorisce in maggio. *Perenne.*

1906. Euforbia dolce Ital. Euphorbia dulcis Lat. Euphorbe doux Franç. *Umbella 5-fida 2-fida, involucellis subovatis levissime denticulatis, foliis oblongo-lanceolatis obtusis apice denticulatis, capsulis verrucosis glabris aut pilosis.*

Var. A. Planta glabra, capsulis verrucoso-pilosis. *Euphorbia dulcis.* Lin. sp. 656. Willd. sp. 2. pag. 909. Jacq. Aust. tav. 213. Lam. et Dec. Fl. Fr. 3. pag. 341. excl. syn. *Euph. lanuginosa* Lam. quod ad *Euph. coralloidem* pertinet. *Tithymalus pilosus* Scop. carn. 1. p. 336. tav. 21. (*ic. mala*) excl. syn. *Pithyusa seu esula minor altera floribus rubris.* Lob. ic. 358. *Tithymalus dulcis tuberosa radice* Barr. ic. 909.

Var. B. Planta subpilosa, capsulis verrucis purpureis glabris obsitis. *Euphorbia purpurata.* Thuill. Fl. paris. edit. 2. tom. 1. pag. 235. Pers. syn. 2. p. 16.

Descrizione. Fusto alto circa un piede, foglie bislungo-lanciolate ottuse intatte o appena dentellate in punta, involucro di cinque foglie simili a quelle del resto della pianta, involucretti ovato-cordati ottusi; raggi dell'ombrella soltanto bifidi; rare volte peduncoli fioriferi nelle ascelle delle foglie superiori; petali semiorbicolati porporini intatti; pianta affatto glabra e con capsole villose nella varietà *A;* nella varietà *B* tutta la pianta è villosa e la capsole sono glabre con larghe verruche porporine.

Luogo natale ec. La sola varietà *B* è stata colta dal Sig. Orsini al *Pizzo di Sivo* sull' estremo confine settentrionale del regno.

1907. Euforbia a cespuglio Ital. Euphorbia caespitosa Lat. Euphorbe touffu Franç. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 68. in 8. pag. 238. cum syn. et locis natalibus. Ten. Fl. med. e fl. part. della prov. di nap. 1. pag. 393. Fl. Napolitana tav. 143. fig. 2.

Spiegazione della tavola 143. fig. 2.

A. Pianta di *Euphorbia caespitosa.*
b. Frutto maturo.
c. Fiore ingrandito.
d. Uno stilo.
e. Un petalo.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

f. Semenza di grandezza naturale

g. La stessa ingrandita.

h. Capsola matura aperta.

i. Il coccolo di una capsola.

1908. Euforbia pubescente Ital. Euphorbia pubescens Lat. Euphorbe pubescent Franç. *Villosa; umbella 5-fida 3-fida 2-fida, involucellis ovato-rhombeis basi obliquis submucronatis; petalis integris, capsulis villosis muricatis, seminibus lineatis exasperatis fuscis, foliis oblongo-lanceolatis serrulatis, caule erecto, radice perenni.* Desf. Atl. 1. pag. 386. et Ten. Fl. medic. e fl. partic. di nap. 1. pag. 388. (excl. synon. Vahl. et Willd.) Ten. Syll. edit. in fol. pag. 68. in 8. 235. cum synonymis et locis natalibus.

Descrizione. Dalla stessa radice spuntano molti fusti eretti alti circa due piedi vestiti dappertutto di foglie ellittico-bislunghe o bislungo-lanceolate, alquanto ristrette verso la base, lunghe da 1-2 pollici e larghe da 3-8 linee finamente seghettate, con denti più pronunziati verso l'apice, fiori peduncolati nella biforcatura delle ombrelle. Tutta la pianta è coperta di minuto pelame morbido bianchiccio, ed è di color verde cupo dappertutto, non già giallastro nelle cime come nella seguente.

Luogo natale ec. Incontrasi di frequente lungo i ruscelli e ne' siti inondati; fiorisce per tutta l'estate e parte dell'autunno. *Perenne.*

1909. Euforbia a foglie larghe Ital. Euphorbia platyphylla Lat. Euphorbe à larges feuilles Franç. *Glabriuscula; umbella 5-fida, 3-fida dichotoma, involucellis ovatis vel reniformi-ovatis aequalibus serrulatis acutiusculis; petalis rotundatis, capsulis verrucosis glabris, seminibus levibus; caule erecto.* Lin. sp. 660. Will. 2. pag. 918. Jacq. Austr. 4. tab. 376. Tithymalus arvensis latifolius germanicus. Moris. hist. 3. sez. 10. tab. 3. fig. 1. Tithymalus platyphyllos. Fuchs. Hist. 813.

Var. B. *Glabra;* caule stricto simplicissimo, foliis angustioribus, umbellis elongatis involucris abbreviatis. Euphorbia paniculata Loisl., Dec. et Ten. Fl. nap. tom. 1. pag. 68. an Desf.?

Descrizione. Fusto eretto o ascendente alto 1-2 piedi, foglie lanciolate finamente seghettate acute lunghe circa due pollici e larghe 3-5 linee, villosette ne' margini; involucri ed involucretti sparsi di peli nelle carene e ne' margini, molti rami fioriferi al di sotto dell' ombrella 3-fidi dicotomi. La pianta è quasi glabra e nella cima si tinge di giallognolo.

La varietà B. si eleva molto dippiù; ha le ombrelle prolungate in molte suddivisioni ed i suoi fusti si tingono in rosso nell' ultimo periodo della vegetazione.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Nasce ne' luoghi umidi coltivati, e si estende fino ai monti fra le raccolte, allignando in terreni magri ed aridi; la var. B. l' ho colta *al Monte de' Fiori*, e l' ho ricevuta da diversi luoghi di Abruzzo; fiorisce da maggio a giugno. *Annua.*

1910. Euforbia a foglie di mandorle Ital. Euphorbia amygdaloides Lat. Euphorbe à feuilles d' amandier Franç. *Umbella 5-fida vel multifida 2-fida vel dichotoma, involucellis reniformibus basi connatis rotundatis plerumque integerrimis, petalis lunatis; capsulis seminibusque levibus, foliis ellipticolanceolatis in petiolum attenuatis, superioribus ellipticis, intermediis subrosulatis, caulibus simplicibus.* Lin. sp. 662. Ten. Fl. medica e Fl. part. di nap. 1. pag. 389. Guss. Fl. Sic. prodr. 1. pag. 553. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 69. in 8. 236. cum observationibus, synonim. et loc. natal. *E. sylvatica* Jacq. austr. tab. 276. Bull. herb. de Fr. t. 95. Hoppe pl. exsic. ex agro Ratisbon. non Lin. *Tithymalus characias amygdaloides.* Cup. H. Cath. pag. 213. *Tithymalus lunato flore.* Column. ecphr. 2. t. 57. *T. sylvaticus, lunato flore.* Moris hist. 3. s. 10. t. 1. f. 3. *Tithymalus amigdaloides major, minor et minimus.* Barr. obs. 38. 39. et 40. ic. 839, 830, et 838.

1911. Euforbia de' boschi Ital. Euphorbia sylvatica Lat. Euphorbe des bois Franç. *Umbella 3-4-5-multifida 2-fido-dichotoma, involucellis reniformibus basi connatis plerumque subemarginatis, petalis lunatis, capsulis seminibusque levibus, foliis oblongo-ellipticis in petiolum attenuatis obtusis omnibus sparsis, superioribus elliptico-spathulatis obtusissimis; caule basi ramoso caespitoso.* Ten. Fl. medica loc. cit. Guss. loc. cit. Ten. Syll. loc. cit. *E. sylvatica* Lin. excl. syn. Col. tab. 37. Bauh. pin. 290. et Moris. hist. 3. s. 10. t. 5. f. 2. An *Tithymalus toto anno folia retinens.* Bauh. hist. 3. 671?

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi montuosi delle provincie della regione settentrionale del regno: *Matese, Majella;* fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Senza ripetere ciò che lungamente ho esposto nel citato luogo della *Fl. medica universale*, intorno ai certi caratteri di queste due specie, farò avvertire che l' erronea riunione che ne fu proposta da alcuni botanici, trovasi senz' altro esame da diversi più moderni scrittori adottata. Per convincersi frattanto della dimostrata diversità dell'*E. amygdoloides* e dell'*E. sylvatica*, basterà dare un' occhiata ad ambedue le piante in piena vegetazione: i fusti non ramosi le foglie raccolte a rosette, e le ombrelle prima dello sviluppo inchinate nella prima la faran tosto distinguere dalla seconda che ha fusti ramosi, foglie sparse ed ombrelle erette.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1912. Euforbia a foglie di mirto Ital. Euphorbia myrsinites Lat. Euphorbe à feuilles de mirte Franç. *Caulibus decumbentibus, foliis spathulato-ovalibus vel spathulato-oblongis obtusis mucronatis coriaceis glaucescentibus confertis, inferioribus plerumque deflexis, umbella multifida 2-fida, involucellis subrotundo-reniformibus, petalis bicornibus appendicibus apice subincrassatis, capsulis 3-gonis ovatis glabris, seminibus rugosis, ramis sub umbella floriferis.* Lin. sp. 661. Willd. 2. 922. (excl. syn. Clus. *Tithymalus myrsinites legitimus.* hist. 2. pag. 189.) Spr. syst. veg. 3. pag. 801. (excl. syn. *Euph. Baselicis* Ten.) Guss. pl. rar. 195. et 199.

Descrizione. Dalla stessa radice nascono molti fusti lunghi men di un piede, che incestiscono a globo; le foglie sono bislungo-lanciolate ristrette alla base, le inferiori più corte e rivolte in giù, le superieri lunghe fino a 15 linee affollate e rivolte in sù, gl' involucri poco differiscono dal resto delle foglie; l' ombrella ordinariamente è di 7-12 raggi 1-2 volte bifidi e non più; gl' involucretti sono giallastri; i petali sono bicorni, con appendici tereti tondeggianti e mancano di altri minuti denti nel resto della concavità semilunare, le capsole sono ovate glabre ed i semi rugosi; al di sotto dell' ombrella nascono molti rami fioriferi.

Luogo natale ec. Nasce tra i macigni calcari e nelle praterie montuose di Abruzzo al *Velino*, al *Monte di Pizzoli*, ne' colli intorno Aquila ec.; fiorisce nell' estate. *Perenne.*

Osservazione. L' *E. nicensis* si distingue da questa per li petali semilunati, privi affatto di appendici tereti clavate.

1913. Euforbia rigida Ital. Euphorbia rigida Lat. Euphorbe roide Franç. *Umbella multifida 2-fida; caulibus basi suffruticosis ascendentibus; ramis sub umbella floriferis vel sterilibus nullis; foliis obovato-cuneatis obtusis cum mucrone vel lanceolatis acutis mucronatis, omnibus coriaceis imbricatis glaucis, junioribus margine cartilagineo-serrulatis senioribus deflexis; involucellis cordato-reniformibus; petalis bicornibus appendicibus concoloribus glanduloso-clavatis, capsulis ovato-cylindraceis glabris, seminibus subtetragonis levibus cinereis.* M. B. Fl. tauro-caucas. tom. 1. pag. 375. Spr. syst. veg. 3. pag. 801. *E. biglandulosa.* Desf. Cor. Tournef. pag. 88 tab. 67. Poir. Dict. Encycl. suppl. 2. pag. 621. Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 555. non Willd. En. suppl. *E. myrsinites* Ten. Fl. med. univ. e Fl. part. di Nap. 1. p. 393. (excl. syn.) *Tithymalus myrsinites.* Matt. Bonan. tav. 158. *Tithymalus myrsinites legitimus.* Clus. hist. 2. pag. 189. ic.

Descrizione. Si distingue dalla precedente pel gran cespuglio con rami ascendenti o dritti, perchè due volte più grande in tutte le parti, per le appendici de' pe-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tali clavate, per le capsole cilindracee, li semi levigati, e perchè manca affatto di rami fioriferi sotto le ombrelle. Variano le foglie nella figura e nella grandezza; giacchè ne' rami sterili sono obovato-ellittiche, e ne' rami fioriferi alcune volte anche ovato-cuneate, lunghe 7-8 linee e larghe 5, rotondate affatto col mucrone, ed altre volte lanciolate prolungate in punta mucronata larghe un pollice e larghe 3 linee.

Luogo natale ec. È la più comune in tutto il regno: nelle colline; come in *Ischia* in *Castellammare* ec., e ne' monti; come al *Gargano*, al *Velino*, al *Piano di 5. miglia* ec.; fiorisce in marzo ed aprile. *Suffrutice.*

Osservazione. Nel seguire lo Sprengel che ha riunito l'*E. rigida* M. B. all' *E. biglandulosa* Desf. non tacerò che la nostra pianta mentre conviene esattamente colle descrizioni di quest' ultima, si discosta alquanto da quella della *Flora Tauro-caucasica.* In questa le foglie diconsi lisce nel margine ed i semi rotondi e nella nostra le foglie sono scabre nel margine ed i semi tetragoni. Di poco conto mi sembrano però queste differenze, non meno che quelle del color de' fiori, forse osservati nelle piante secche, e quelle delle foglie più o meno rigide ed ammucchiate, che nel gruppo di *Euforbie* che riunisce l'*E. nicensis*, l'*E. myrsinites* l'*E. rigida*, e le due seguenti, van soggette a notabili variazioni.

1914. Euforbia del baselice Ital. Euphorbia Baselicis Lat. Euphorbe de Baselice Franç. *Umbella multifida bifida; caule basi suffruticoso, foliis inferioribus obovatis superioribus late ovatis vel parabolicis, in ramis sterilibus oblongo-cuneatis, omnibus coriaceis glaucis, apice obtusis rotundatis mucronatis muticis levibus vel tenuissime denticulatis, involucris involucellisque concoloribus ovatis semiorbiculatisve mucronatis, petalis bicornibus (luteis) appendicibus teretibus subclavatis, capsulis ovatis glabris, seminibus cylindraceis levibus griseis.* Ten. Fl. nap. prodr. p. 29. Syll. fol. pag. 69. in 8. pag. 237. Fl. nap. tab. 143. fig. 1. An *Tithymalus marinus latifolius italicus* Barr. obs. 49. ic. 823?

Descrizione. Dalla stessa radice spuntano molti fusti che diventano legnosi presso la base e si elevano da 6. a 12. pollici compresavi l' ombrella; le foglie ne' pochi rami sterili che sogliono restarne presso la base sono piccole (6. lin. lunghe 2-3. larghe) quelle de' rami fertili sono di varia figura e grandezza, e le superiori giungono a diventare cordato-paraboliche, sono tutte addossate al fusto e rivolte in su come nelle specie precedenti (lung. 7. lin. larg. 8.); l' ombrella ha 6. a 12. raggi lunghi 1-2. pollici, bifidi una sola volta, e quindi terminati da una coppia di peduncoli fioriferi con altro fiore intermedio sessile; gl' invocri e gl' involucretti restano dello stesso color glauco, e non diventano gialli, come nell'*E. myrsinites* e nell'*E. nicensis.* Le capsole benchè guardate colla lente

© Orto Botanico di Napoli, Italy

si scorgono sparse di minute scabrosità; i semi sono affatto lisci. Pochi peduncoli fioriferi sogliono nascere disotto l'ombrelle.

Luogo natale ec. Nasce soltanto al Gargano; dove la prima volta fu colta dal dilettissimo mio amico ed alunno Sig. *Gaetano Baselice* da Biccari; fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Inopportunamente il chiarissimo Sprengel ha riunito questa specie all'*E. myrsinites*, dalla quale principalmente la distinguono le foglie, gl'involucri non gialli, ed i semi affatto lisci. Dall'*E. rigida*, cui più si avvicina, differisce soprattutto per le capsole ovate, li petali colle appendici non clavate glandulose, e per li rami fioriferi; dalla seguente si allontana per le capsole glabre, per li petali non crenati e muniti di appendici, per gl' involucretti non gialli, e le ombrelle con raggi dicotomi.

Spiegazione della tavola 143. fig. 1.

A. Pianta di *Euforbia Baselicis; b.* un fioretto maschio secondo i moderni; cioè uno stame col filamento articolato, e colle appendici fiorali considerate come petali da i moderni e come nettarii dagli antichi: il tutto ingrandito.

b. Un calice comune, ossiano i 4. petali linneani anche ingranditi.

d. La capsola *idem.*

e. La semenza *idem.*

1915. Euforbia leccese Ital. Euphorbia japygica Lat. Euphorbe de Lecce Franç. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 164. in 8. pag. 569. *Cum observationibus et locis natalibus, quibus subjungatur; semina ovata fusca pulvere farinoso cinereo deciduo conspersa, altera facie linea impressa exarata et altera leviter carinata, hilo luteo prominulo, petala appendicibus truncatis aucta.* Perennis. Flora napolitana tav. 232. A.

Osservazione. Più che alla *Euphorbia rigida*, questa specie somigliasi alla *E. nicensis*, ed alla *E. myrsinites*, ma le capsole villose ed i semi levigati, le ombrelle dicotome ed i petali crenettati, la fanno principalmente distinguere dalla *E. myrsinites*; dalla *E. nicensis* sempreppiù si allontana per le corte appendici tronche di cui sono muniti i petali medesimi.

1916. Euforbia palustre Ital. Euphorbia palustris Lat. Euphorbe des marais Franç. *Umbella multifida subtrifida, bifida, involucellis ovatis, foliis lanceolatis, ramis sterilibus, petalis integris, capsulis verrucosis, seminibus levissimis.* Lin. sp. 662. Willd. 2. p. 922. Buill. herb. tav. 87. Moris. hist. 3. s. 10. tav. 2. fig. 1. Dodon. pempt. 374. fig. 1.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Descrizione. Fusto che si eleva 4. piedi e più; foglie ovato-lanciolate ottusette appena seghettate nel margine; più strette ed affollate ne' rami giovani; molti rami sterili con foglie giallastre ingombrano la parte superiore de' fusti e sogliono prolungarsi al di là dell' ombrella principale.

Luogo natale ec. Nasce lungo i ruscelli che scorrono lentamente, sulle sponde de' fiumi, negli stagni e ne' luoghi paludosi: al *Sele* a *Pesto* ad *Eboli* nel Principato citeriore, ed altrove; fiorisce nell' estate. *Perenne.*

Ordine Dodecaginia.

CCCCXXVII. CARCIOFOLETTO Ital. Sempervivum Lat. Joubarbe Franç. *Calyx 1-phyllus 9-12-partitus; petala, squamae nectariferae et capsulae polyspermae superae 9-12.* Linn. Gen. 612. Juss. 307. Lam. Ill. tav. 413. (*Crassulaceae*).

Carattere. Calice monofillo diviso profondamente in 9-12 parti; petali, squame nettarifere e germi in numero doppio; squame nettarifere ellittiche smarginate o frastagliate; 9-12 capsole disposte in giro, uniloculari polisperme.

Osservazione. L' incostanza nel numero delle parti della fruttificazione rende questo genere così incerto, come quello che riunisce i *Sedi.* Non vi è che il solo portamento che possa far distinguere i *Carciofoletti* dai *Sopravvivoli;* i primi hanno le foglie piane perloppiù cigliose, e quelle de' rampolli non fioriferi riunite in rosette tondeggianti.

1917. Carciofoletto de' tetti Ital. Sempervivum tectorum Lat. Joubarbe des toits Franç. *Foliis ellipticis acuminatis glabriusculis, in propaginibus sterilibus patulis et in rosulas oblongas coadunatis; floribus sub-12-gynis, petalis lanceolatis acuminatis, (purpureis) carunculis nectariferis rotundatis.* Lin. sp. 664. Willd. 2. p. 932. Fl. Dan. 601. Dec. pl. crass. tav. 104. Blackw. tav. 366. Fuchs. hist. 32. Dodon. pempt. 127. fig. 2. Moris. hist. 3. s. 12. tav. 7. fig. 41.

Descrizione. Tutta la pianta è di color verde chiaro e quasi affatto glabra; le rosette sono allungate più da un verso che dall' altro ed hanno le foglie patenti; nel fiorire esse elevano un fusto coperto di foglie addossate rossastre, alte 8-10 pollici e diviso in cima in rami patentissimi pendenti o ricurvi, con fiori sessili nel lato interno; 12-15 petali porporini del doppio più lunghi de' calici e ciglio-si; nettarii minutissimi quasi conioformi e rotondati.

Luogo natale ec. Nasce su i tetti, sulle mura e tra i macigni calcari ne' luoghi

© Orto Botanico di Napoli, Italy

montuosi delle regioni settentrionale e media del regno; fiorisce nella state. *Perenne.*

1918. Carciofoletto lanato Ital. Sempervivum arachnoideum Lat. Joubarbe à toile d'araignée Franç. *Foliis ovato-lanceolatis subpubescentibus, pilis intertextis lanuginosis, in propaginibus sterilibus adpressis et in rosulas globosas coadunatis, floribus sub 6-9-gynis, petalis lanceolatis (purpureis), nectariis minimis subretusis.* Lin. sp. 664. Willd. 2. pag. 935. Dec. pl. crass. tab. 106. Barr. ic. 391. fig. 1. et 393.

Var. B. *Minus. Sempervivum pumilum;* Ten. viag. in Abruzzo pag. 69. et Syll. edit. in fol. pag. 69. in 8. 239. *Sedum montanum roseum minus reticulatum.* Barr. ic. 394.

Var. C. *Caulescens;* foliis apice floccoso-lanatis, lana filis non araneoso-intertextis.

Descrizione. Le propagini in questa specie restano aggruppate e sono densamente coperte di lanugine bianca che nel dilatarsi di esse resta attaccata come fila di ragnateli tra le punte delle foglie; il fusto è dappertutto coperto di peli glandoliferi; tutta la pianta prende una tinta porporina nella fioritura.

Luogo natale ec. Nasce tra i macigni delle vette de' monti della regione settentrionale del regno; al *Matese*, alla *Majella*, a *Montecorno;* fiorisce nel luglio. *Perenne.*

Osservazione. La varietà B. ha li petali stretti ed acutissimi e converrebbe in tutto il resto col *Sempervivum pumilum* della *Flora Tauro-caucasica;* ma le foglie sono lanato-aracnoidee e non soltanto pelose come si vogliono dal Marschal. Anche la var. C. molto si allontana dal tipo della specie. Entrambe le varietà meritano di essere meglio studiate.

1919. Carciofoletto montano Ital. Sempervivum montanum Lat. Joubarbe des montagnes Franç. *Foliis ovato-lanceolatis adpressis ciliatis puberulis, in propaginibus sterilibus in rosulas subrotundas coadunatis, petalis lanceolatis acuminatis (purpureis), carunculis nectariferis rotundatis.* Lin. sp. 665. Willd. 2. 934. Dec. pl. crass. tab. 105. (exclus. syn. Clusii 4. pag. 64. et Barrel. ic. tab. 374.)

Luogo natale ec. Nasce ne' monti di Abruzzo; fiorisce nel luglio. *Perenne.*

1920. Carciofoletto clusiano Ital. Sempervivum clusianum Lat. Joubarbe de l'Ecluse Franç. *Foliis lineari-ligulatis glabris margine ciliatis, propaginibus cylindraceis patulis, petalis 12 lanceolato-linearibus angustissimis longe acuminatis (purpureis) carunculis nectariferis minutis rotundatis cyma terminali glanduloso-pubescente, ramis simplicibus.* Ten. *S. montanum var. Clusianum.* Ten. Syll. edit. in fol. pag. 155. in 8. pag. 537.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Cotyledon altera tertia Clus. hist. 4 pag. 64. *Sedum majus non reticulatum flore purpureo montanum angustifolium.* Barr. ic. 391. fig. 2. *S. montanum latifolium flor. purpureo.* Bauh. hist. 3. p. 688. cum icone. *Flora napolitana* tav. 232. B.

Descrizione. Le rosette delle foglie sono simili a quelle del *S. tectorum* ma di forma più bislunga e risultano di foglie del doppio più lunghe e più strette. Le rosette delle maggiori dimensioni hanno fino a 3. polli nel maggior diametro; e le foglie sono lunghe un pollice ed anche più sopra 3. in 4. linee di larghezza; esse sono di color verde bello prolungate in punta porporina, ciglioso-glandulose nel solo margine ed affatto glabre sul dorso. Il fusto fiorifero ha 6. ad 8. pollici di lunghezza ed è tutto rivestito di foglie tinte di color porporino disposte a spirale e sparse di peli glandoliferi; ne' rami della cima le foglie diventano affatto lineari ed acute in ambi gli estremi; la cima sta divisa in 3 o 4 rami alterni suddivisi irregolarmente con fiori unilaterali pedicellati; il calice ha 12-14 sepali carnosi acuti; li petali che sono nello stesso numero de' sepali, sono il doppio più lunghi (lungli. 4. lin. largh. 3/4 lin.) villosi di fuori porporini, e con carena di color più cupo; circa 20 stami con filamenti porporini, antere rotonde schiacciate, prima rosse, indi col disco giallo ed il contorno porporino; 12 ovarii lesiniformi verdi lunghi quanto gli stami.

Luogo natale ec. Nasce ne' monti di Abruzzo: alla *Majella;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. È affine ai *S. tectorum*, *S. flagellare*, e *S. montanum*, differisce da i due primi per le foglie strettissime e lunghissime giammai ovate, o conioformi; dall' ultimo per la stessa figura e per la glabrezza delle foglie, nonche per li petali strettissimi. La figura del Clusio, evidentemente diversa dalle altre colle quali promiscuamente citata veniva sotto il *S. arachnoideum*, appartiene di certo a questa nuova specie. Sembrano potervisi riferire benanco quelle del Barrelieri e del Bauhin (1).

---

(1) Oltre alle specie qui descritte ne coltiviamo nel Real Orto botanico un altra specie ricevuta dall'Italia coll'indicazione di *Sempervivum ex Simplona*. È questa una bellissima nuova specie di grandi dimensioni, molto affine al *S. tectorum*, ma con rosette, foglie e nettarii diversi, che ho annunziato col nome di *S. glaucum*, e colla frase: foliis latissimis cuneato-obovatis glaucis ciliatis, propaginibus patulis floribus 12-gynis, nectariis unguiculatis. (petalis purpureis) Ten. Semina H. R. B. Neap. pro anno 1830 in notis. Il vero *S. globiferum* manca nel mio erbario di piante indigene.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

CLASSE DUODECIMA ICOSANDRIA

Ordine Monoginia.

CCCCXXVIII. OPUNZIA Ital. Opuntia Lat. Raquette Franç. *Sepala numerosa ovario adnata foliiformia, summa plana brevia, intima petaliformia obovata rosacea expansa, tubus supra ovarium nullus; stamina petalis breviora; stylus cylindricus basi constrictus, stigmata plurima erecta crassa; bacca ovata apice umbilicata; embrio subspiralis teretiusculus; cotyledones semiteretes.* Tournef. Inst. 239. tab. 122. Dec. prodr. 3. pag. 471. Dill. Elth. fig. 379, 383; Cacti species Lin. Willd. Juss. Gaert. fruct. 2. tab. 138. (*Cacteae*).

Carattere. Calice superiore composto di molte squame embriciate; corolla di molti petali simili al calice, gialli o rosei perigini; frutto baccato con molti semi sparsi nella polpa sugosa. Piante arboree o fruticose composte di molte articolazioni che nelle piante invecchiate si uniscono e si confondono in un solo tronco cilindraceo; in tutto il resto sono i detti articoli schiacciati, ovati o bislunghi ed armati di fascetti di aculei disposti in quinconce; gli articoli giovani nel luogo de' detti fascetti sogliono portare de' ruderi di foglie sediformi caduche.

1921. Opunzia volgare Ital. Opuntia vulgaris Lat. Raquette vulgaire Franç. *Erecta, elata, articulato-prolifera, articulis ellipticis obovatisque compressis planis, spinis fasciculatis deciduis lanuginem subaequantibus.* Ten. Syll. cum varietatibus, observationibus et locis natalibus; edit. in fol. pag. 69. in 8. pag. 239. *Cactus Opuntia* Lin. sp. 669. Willd. 2. pag. 943. Guss. Fl. Sic. Prodr. 1. 559. Lob. ic. 2. pag. 241. Mattioli comment. 1. pag. 263.

1922. Opunzia amiclea Ital. Opuntia Amyclaea Lat. Raquette d'Amiclée. Franç. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 70. edit. in 8. pag. 240. *cum synonymis, observationibus et locis natalibus.*

CCCCXXIX. MIRTO Ital. Myrtus Lat. Mirte Franç. *Calyx 5-fidus superus; petala 5; bacca 1-3-locularis loculis 1-5-spermis, semina subossea.* Lin.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

gen. pl. ed. Schr. n. 844. Juss. gen. 324. Lam. illustr. tab. 414. (*Myrtaceae*).

Carattere. Tubo del calice quasi globoso e lembo quasi sempre diviso in cinque parti; corolla perigina di cinque petali; bacca quasi globosa con 2-3 loculi e coronata dal lembo del calice; 1-5 semenze per ogni loculo quasi ossee reniformi incurve; embrione curvo, cotiledoni semicilindrici brevissimi, radicetta del doppio più lunga de' cotiledoni. Frutici con foglie opposte pellucido-punteggiate, peduncoli ascellari 1-flori; piante aromatiche.

1923. Mirto comune Ital. Myrtus communis Lat. Mirte commun Franç. *Pedunculis solitariis 1-floris foliis circiter longitudinis, bracteolis 2-linearibus deciduis sub flore, calycibus 5-fidis, foliis ovatis vel ovato-lanceolatis acutis levibus.* Lin. sp. 673. Will. sp. 2. p. 667. Gaert. fruct. 1. p. 184. tab. 38. Duham. edit. nova; tom. 1. tab. 43. Dec. prod. 3. pag. 239. et Ten. Syll. edit. in fol. pag. 70. in 8. 241. cum varietatibus, synonymis et locis natalibus.

CCCCXXX. MELAGRANO Ital. Punica Lat. Grenadier Franç. *Calyx 5-7-fidus coriaceus superus; petala 5-7 perigyna; pomum 9-10-loculare polyspermum; semina arillo pulposo involuta.* Lin. gen. pl. Schr. n. 847. Juss. 325. Lam. ill. tav. 315. (*Granateae* Don. et DC. *Myrtacearum genera* Juss. et auct.)

Carattere. Tubo del calice a cono rovescio, lembo diviso in 5-7 parti, molti stami perigini con filamenti liberi ed antere biloculari che si aprono per una doppia rima; grosso frutto coronato dal lembo del calice munito nell'interno di un diaframma orizzontale che lo divide in due camere disuguali: la superiore maggiore suddivisa in 5-9 loculi e l'inferiore minore suddivisa in tre loculi; le placente della camera superiore si dirigono dalle pareti al centro, e quelle della inferiore sorgono dal fondo istesso del frutto; molti semi cinti di polpa sugosa pellucida diversa dal perisperma e propria dell'arillo; embrione bislungo con dritta e corta radicetta, cotiledoni foliacei ravvolti a spira. Alberetti o frutici con ramoscelli quasi tetragoni terminati in false spine; foglie decidue opposte di rado alterne o verticillate e spesso in fascetti, intatte ed appuntate.

Osservazione. I moderni han distaccato questo genere dalle *mirtacee*, facendolo servire di tipo di una nuova famiglia, che si distingue principalmente per la struttura del frutto e de' semi e per li cotiledoni spirali.

1924. Melagrano comune Ital. Punica Granatum Lat. Grenadier commun Franç. *Caule arboreo, foliis lanceolatis, floribus subsessilibus.* Lin. sp. 676. Willd. loc. cit. pag. 981. Duham. arb. 2. pag. 194. et tab. 44. Trew. Erhet. tab. 71. fig. 1-2. Ten. Syll. in fol. pag. 70. in 8. pag. 241.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

PRUNO. Vedi Fl. napolitana tomo 1. pag. 276.

1925. Pruno nestajolo Ital. Prunus insitiicia Lat. Prunier à greffer Franç. *Ramis spinescentibus, pedunculis geminis; foliis ovato-oblongis serrato-glandulosis convolutis subtus villosis; fructibus subrotundis.* Lin. sp. 681. Willd. 2. p. 996. Blackw. tab. 305. Duham. arbr. 2. tab. 41.

Var. B. Fructu flavo.

Luogo natale ec. La sola varietà *B* nasce in Basilicata; fiorisce in primavera. *Albero.*

Osservazione. È tuttora indeciso presso gli autori se questa pianta debba considerarsi come specie distinta, o qual varietà del *Prunus spinosa* o del *P. domestica.* L'Enciclopedia la riferisce a quest'ultimo; Decandolle, Persoon ed altri la credono varietà della prima. Dalle figure che ne danno il Blackwel ed il Duhamel dessa apparisce evidentemente diversa dal *P. spinosa*, e per le foglie ovate e la grandezza de' frutti sembrerebbe doversi piuttosto riportare al *P. domestica.* La pianta che ne ritengo come varietà si carica di frutti gialli di circa un pollice di diametro, che i contadini raccolgono dai boschi e portano a vendere ne' mercati di *Potenza.* Non avendo ancora potuto osservarne la pianta vegetante ne raccomando ai botanici il più accurato esame.

1926. Pruno cocumiglia Ital. Prunus Cocomilia Lat. Prunier Cocumilia Franç. *Cocumilia, Agromo o Gromo volg. Pedunculis brevibus geminis, foliis elliptico-obovatis utrinque acuminatis glabrisque crenulatis, crenis pedunculisque glandulosis, glandulis deciduis, fructibus ovato-oblongis mucronulatis.* Ten. Fl. neap. prodr. suppl. 2. p. 67. Dec. prodr. 2. p. 538. Atti del Reale Istituto d'Incoraggiamento tom. 4. pag. 436. ic. Ten. Syll. edit. in fol. p. 71. in 8. 244. Fl. nap. tab. 144.

Descrizione. Albero per la statura e la composizione non dissimile dal pruno comune; legno rossastro, scorza di color camoscio-bruno all'interno e bruno-cinerognolo all'eterno, screpolata e rugosa; foglie alterne ellittiche ed ovate a rovescio piane o raddoppiate venose e glabre affatto in ambedue le facce, appuntate negli estremi crenettate e contornate di glandole caduche; picciuoli tereti con qualche glandola sessile caduca; gemme comuni quasi globose ovate ottuse, le fogliari bislunghe acute; petali quasi rotondi bianchi; drupa ovato-ellittica lunga circa un pollice e larga 8-9 linee con punta alquanto sporta e ricurva; di sapore acido stittico; noce ovoidale legnosa solcata.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi montuosi delle Calabrie; *Sila, Staiti, Cotrone Mesuraca* ec.; fiorisce in aprile. *Albero.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Spiegazione della tavola 144.

A. Ramo con frutti immaturi.
b. Ramoscello fiorito.
c. Frutto maturo.
d. Nocciuolo.

1927. Pruno ciliegio canino Ital. Prunus mahaleb Lat. Prunier odorant Franç. *Racemis subcorymbosis foliosis, foliis cordato-subrotundis denticulatis glandulosis curvatis, fructibus ovato-subrotundis nigris.* Lin. sp. 668. Willd. sp. 2. pag. 988. Jacq. austr. tab. 937. Duham. arbr. 1. pag. 148. tab. 55. *Cerasus mahaleb.* Dec. prodr. 2. pag. 539. Duham. nov. edit. tom. 5. tab. 2.

Descrizione. Frutice con molti rami diffusi, foglie lunghe da 8-10 linee e larghe circa un pollice; fiori in corimbi eretti al numero di 8-12 con peduncoletti più lunghi de' frutti, lacinie del calice rivolte in giù, petali bianchi ovato-bislunghi ottusi quasi dentellati; piccola drupa nera di sapore ingrato con poca polpa e grosso nocciuolo con mandorla amara ed aromatica.

Luogo natale ec. Nasce nelle siepi e ne' boschi poco elevati di *Terra di Lavoro*, di *Abruzzo*, de' *Principati ec.*; fiorisce in primavera. *Frutice.*

1928. Pruno ciliegio tardivo Ital. Prunus semperflorens Lat. Prunier cerisier toujours fleuri Franç. *Ramis nutantibus, foliis ovatis biserratis; floribus axillaribus solitariis, calycibus serratis, fructibus globosis rubris.* Willd. sp. 2. p. 992. *Prunus serotina* Roth. catalect. 1. p. 58. *Cerasus semperflorens.* DC. Fl. Fr. 4. pag. 481. et prodr. 2. p. 537. Duhamel arb. 1. pag. 178. tab. 7. et nov. edit. tom. 5. tab. 9. Non *Cerasus serotina* Loisl. et Duhamel loc. cit.

Descrizione. Albero di mezzana grandezza con rami folti deboli e pendenti, foglie ovato-lanciolate due volte seghettate con denti glandolosi; fiori solitarii ascellari 3-4 in cima di ciascun ramo che compongono un falso racemo, lacinie del calice dentate, petali ovali bianchi; frutti della grossezza di una piccola ciliegia colla pelle dura color rosso chiaro, e la carne bianca acidetta.

Luogo natale ec. Di questa specie che coltivasi anche presso di noi e matura i frutti nell' ottobre, non si conosce con precisione la patria; ma siccome gli esemplari che ne ho colti a *Riofreddo* sul confine del regno mi sono sembrati potervisi riferire, perciò la riporto con qualche dubbio come indigena; fiorisce in primavera. *Albero.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1929. Pruno ciliegio visciola Ital. Prunus cerasus Lat. Prunier cerisier Franç. *Umbellis subpedunculatis, foliis obovato-ellipticis acuminatis glabris conduplicatis, fructibus subrotundis succulentis.* Linn. sp. 679. Willd. 2. p. 991. Blackw. tab. 449.

1930. Pruno ciliegio corvino Ital. Prunus avium Lat. Prunier cerisier merisier Franç. *Umbellis subpedunculatis, foliis ovato-lanceolatis subtus pubescentibus conduplicatis.* Lin. et Willd. loc. cit. Blackw. tab. 425. Bauh. hist. 1. pag. 220.

Luogo natale ec. Non essendo questo il luogo di parlare di tutte le varietà o false specie nate dalla coltura ed ampiamente descritte presso gli autori sotto le catagorie del *P. cerasus* e del *P. avium*, mi limito ad accennare che presso noi crescono spontaneamente la *visciola* chiamata comunemente *Amarena*, ed il *ciliegio nero* detto comunemente *corvino*. Ambedue s'incontrano selvaggi ne' boschi di tutto il regno. La visciola viene anche nelle siepi dove poco si eleva. Ultimamente l'ho raccolta lungo la strada tra Sessa ed il Garigliano; anche nelle siepi l'ho raccolta ai *Colli* presso *Carsoli*, al *Gargano ec.*; fioriscono in marzo. *Alberi.*

1931. Pruno Lauro ceraso Ital. Prunus Lauro-cerasus Lat. Prunier à feuilles de Laurier Franç. *Floribus racemosis, foliis sempervirentibus coriaceis elliptico-oblongis lucidis remote serratis subtus bi-quadriglandulosis; fructibus ovatis acutis.* Lin. sp. 2. p. 485. Will. sp. 2. p. 988. Blackw. tab. 512. Clus. hist. 1. pag. 4. Duham. arbr. 1. p. 346. tab. 133. *Cerasus Laurocerasus* DC. Prodr. 2. pag. 540. et Duham. nov. edit. tom. 5. pag. 4.

Luogo natale ec. Benchè credasi originario di Trebisonda e di altre contrade del mar nero, donde si vuole trasportato in Europa verso l'anno 1576, di presente nasce spontaneamente ne' nostri boschi, ed io l'ho trovato ne' più folti boschi del Gargano tra *Umbra*, *Sfilze e Macchia pastinella*, dove può fondatamente credersi indigeno (1).

---

(1) Non avendo trovato nel mio erbario esemplari autentici indigeni del *Prunus Padus*, ne sospendo per ora la ricognizione qual pianta della nostra Flora.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Ordine di pentaginia.

NESPOLO. Vedi Fl. napolitana tom. 1. pag. 279.

1932. Nespolo tomentoso Ital. Mespilus tomentosa Lat. Néflier cotonneux Franç. *Inermis; foliis ellipticis obtusis integerrimis subtus tomentosis, floribus subcorymbosis (parvis), calycibus germinibusque lanatis.* Willd. sp. 2. p. 1012. (non Lam.) *Mespilus eriocarpa* DC. Fl. Fr. synops. et suppl. n. 3691. *Mespilus cotoneaster* Crantz Austr. 81. tab. 2. fig. 1. *Cotoneaster tomentosa.* Lindley et Dec. prodr. 2. pag. 632.

Descrizione. Alberetto che si abarbica alle rupi e dà origine a molti rami ascendenti alti 2-3 piedi co ramoscelli teneri tomentosi e gli adulti con scorza bruna lucida; foglie ovate o ellittiche di 13-18 linee nel maggior diametro sparse di peluzzi di sopra e con tomento felpato di sotto, ma meno bianco di quello della specie seguente; fiori con 4-5 stili, frutto lanuginoso, che nell' ultimo stadio si arrossa perdendo quasi il pelame, arido insipido.

Luogo natale ec. Nasce ne' monti della regione settentrionale e media: al *Gargano*, in *Abruzzo*, al *Monte de' Fiori ed altrove*; fiorisce in giugno. *Frutice.*

1933. Nespolo cotognastro Ital. Mespilus Cotoneaster Lat. Néflier cotonnier Franç. *Inermis; foliis ovatis vel ovato-ellipticis integerrimis subtus tomentosis; floribus axillaribus subsolitariis (parvis), calycibus germinibusque glabris.* Lin. loc. cit. 686. Willd. loc. cit. 1012. Dec. Fl. Fr. 3691. Fl. Dan. tab. 112. Clus. hist. 1. pag. 60. fig. 2. *Cotoneaster vulgaris.* Lindley et Dec. loc. cit.

Descrizione. Fruticetto di statura per metà più basso del precedente, foglie che non oltrepassano le 10 linee in lunghezza, simili a quelle del precedente per la figura e con tomento argentino di sotto; fiori ascellari perloppiù solitarii o non più di tre in ogni fascetto, calici e frutti glabri.

Luogo natale ec. È proprio de' monti della regione settentrionale; l' ho colto in fiore al *Velino* nel luglio. *Frutice.*

1934. Nespolo di marocco Ital. Mespilus maroccana Lat. Néflier de Maroc Franç. *Spinosa; foliis cuneiformibus 3-lobis pinnatifidis glabris eglandulosis, stipulis subpalmato-incisis, corymbis terminalibus glabris, pedicellis elongatis, calycis lobis obtusiusculis; floribus digynis.* Pers. syn. 2. p. 37. *Mesp. triloba* Spr. Syst. veg. 2. pag. 507. Ten. Syll. edit. in fol. p. 70. in 8. pag. 242.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Var. B. Triloba, foliis minus sectis, pedicellis brevioribus calycibusque villosis, in fructu glabris. Poir. Voy. en Barb. et Dict. Encycl. 4. pag. 439. *Crataegus triloba* DC. pr. 2. pag. 630. non *Crat. trilobata* Labillard. et *Poir.* suppl. *Crat. maura* Lin.

Descrizione. Le stipole decidue, i calici ed i frutti dapprima villosi ed indi affatto glabri, le lacinie del calice ora acute ora ottuse, le foglie affatto simili a quelle del *Mespilus monogyna* nel tipo della specie, ovvero più piccole ed a lobi rotondati poco o nulla intagliati: tutti questi caratteri osservati sopra molti esemplari, hanno, a mio avviso, dato luogo alle false specie che oscuramente veggonsi descritte presso gli autori co' nomi di *C. maura*, *C. maroccana*, *C. diversifolia* ec. L' opinione dello Sprengel che le ha considerate come varietà dello stesso tipo mi è sembrata fondata sul vero; ma siccome quasi collo stesso nome trovasi descritto il *C. trilobata* del *La Billardiere*, specie affatto diversa, per evitarne la confusione ho dato la preferenza al nome del *Persoon.*

Luogo natale ec. Così il tipo della specie che la var. B. sono stati raccolti nella Calabria Ulteriore: a *Monteleone*, a *Lobianco a Reggio.* *Frutice.*

1935. Nespolo liscio Ital. Maspilus laevigata Lat. Néflier à feuilles lisses Franç. *Subinermis; foliis obovato-ellipticis apice trilobatis dentatis lucidis; floribus corymbosis digynis, pedunculis elongatis, calyce fructuque glabris.* Poir. Dict. Encycl. 4. pag. 439. Dec. prod. 2. pag. 630.

Descrizione. Siccome lo ha opportunamente osservato il chiar. Poiret, questa specie non può confondersi col *M. oxyacantha*, perchè forma un frutice molto più robusto, affatto sfornito di spine o con poche spine cortissime coniche; perchè le sue foglie sono quasi affatto intiere e soltanto dentate nel contorno e pel resto de' suoi caratteri.

Luogo natale ec. L' ho raccolto ne' monti di Abruzzo: ai *Colli presso Carsoli*, alla *Schiera presso Padule*, ed altrove; fiorisce in giugno. *Frutice.*

CCCCXXXI. PERO Ital. Pyrus Lat. Poirier Franç. *Calyx 5-fidus; petala 5; pomum inferum 2-5-loculare, loculis 1-2-spermis; semina putamine cartilagineo praedita.* Smith. brit. 2. p. 531. n. 230. Spr. Syst. veg. 2. n. 1857. *Sorbus*, *Crataegus*, *Malus.* Lin. et Juss. Lam. ill. gen. tab. 435. (*Rosaceae*).

Carattere. Calice 1-fillo 5-fido superiore, corolla rosacea di cinque petali; circa 20 stami perigini; 2-5 stili villosi; pomo carnoso inferiore con 5 loculi polispermi; semenze con buccia cartilaginea. Alberi od arbusti inermi o spinosi, con foglie semplici o pennate, talvolta munite di stipole; fiori in corimbi o in cime spesso muniti di brattee decidue.

1936. Pero comune Ital. Pyrus communis Lat. Poirier commun Franç. *Foliis ova-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tis subcordatis serrulatis utrinque glabris; pedunculis corymbosis, fructibus turbinatis. Lin. sp. 686. Willd. sp. 2. pag. 1616. Blackw. tab. 453. Duham. arbr. nov. edit. tab. 59. Dodon. pempt. 800.

Luogo natale ec. Dai boschi montuosi scende fino alle pianure marittime di tutto il regno. È conosciuto col nome volgare di *perazzo*, e si adopera per innestarvi le varietà gentili; fiorisce in marzo. *Albero.*

1937. Pero lanuginoso Ital. Pyrus cuneifolia Lat. Poirier laineux Franç. *Foliis oblongo-ovalibus crenulatis basi attenuatis, junioribus subtus tomentosis, adultis glaucescentibus glabratis supra lucidis; pedunculis corymbosis junioribus calycinisque dentibus lanceolatis lanato-tomentosis; petalis obcordatis, fructibus globosis longe pedunculatis.* Guss. pl. rar. pag. 202. tab. 39. Fl. sic. prodr. 1. pag. 567. an *Pyrus sinaica* Thouin mem. du mus. 1. pag. 270. tab. 9. Duham. édit. nov. tom. 6. tab. 57?

Descrizione. Arbusto o albero con rami patenti spesso appuntati in false spine con scorza bruna o grigia; foglie bislungo-lanciolate o ovato-bislunghe lunghe da un pollice ad un pollice e mezzo, larghe da 6-10 linee, ristrette in ambi gli estremi ed appuntate, cotonnose di sotto nel primo sviluppo, ed indi biancastre, lucide e glabre di sopra; picciuoli lunghi da 4. linee ad 1 pollice senza glandole; cime di 4-10 fiori con peduncoli tomentosi lunghi circa 1-pollice, calici tomentoso-lanati con denti piegati in fuora lunghi circa tre linee; petali ovati a rovescio intatti o smarginati; frutti rotondi piuttosto depressi che piriformi del diametro di 6-8 linee, sempre acerbi e che restano sull' albero dal giugno al novembre.

Luogo natale ec. Il Sig. *Gussone* lo ha raccolto nelle aride colline e nelle siepi di Calabria, Basilicata e Puglia; quindi lo abbiamo trovato insieme ne' campi tra Sessa ed il Garigliano, dove cresce promiscuamente col *pero comune* e si fa egualmente servire di soggetto per gl' innesti; fiorisce nel marzo. *Albero.*

Osservazione. Piucchè dal *Pyrus parviflora*, e dal *P. salicifolia*, conviene applicarsi a definire con maggior precisione i caratteri che distinguer possano quest' albero dal *Pyrus sinaica.* Noi coltiviamo quest' ultimo nell' Orto botanico, dove ha formato un alberetto di circa 8 piedi e si è caricato di fiori e di frutti. Dal confronto che ne ho istituito colla specie del Cav. Gussone, non vi ho trovato che foglie più spesse e più cortamente picciuolate e di color verde matto di sopra; frutti del doppio più grandi e non esattamente rotondi, ma alquanto piriformi e muniti di più corti peduncoli. Essendomi riesciti gl' innesti ottenuti dalle marze del *P. cuneifolia* riportato dal Garigliano, potremo in prosieguo meglio studiare ambedue queste piante, e dal di loro confronto giudicare se debbano considerarsi come specie distinte o come varietà dello stesso tipo.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1938. Pero melo Ital. Pyrus malus Lat. Poirier-pommier Franç. *Foliis ovatis acutis subtus calycisve tubis lanatis; floribus corymbosis, stylis glabris.* Lin. sp. 686. Willd. sp. 2. p. 2. 1017. Duhamel. arbr. edit. nov. tom. 6. tab. 45. f. 1. Lam. illustr. tab. 435. Blackw. tab. 478.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi montuosi di Abruzzo e Basilicata; fiorisce in marzo ed aprile. *Albero.*

1939. Pero melastro Ital. Pyrus acerba Lat. Poirier-pommier à cydre Franç. *Foliis ovatis acutis crenatis, junioribus calycinisque tubis glaberrimis, floribus corymbosis, fructibus subrotundis.* Dec. prodr. syst. nat. 2. p. 635. *Malus acerba* Merat Fl. paris. pag. 187. *Malus communis sylvestris.* Duhamel. loc. cit. tab. 45. fig. 2. Fl. Dan. tab. 1101. *Malus* Dodon. pemp. 789.

Descrizione. Si distingue dal precedente per le foglie ed i frutti per metà più piccoli, e per li calici e le foglie glabre. Forse appartiene allo stesso tipo primitivo; donde anche in altre rosacee tante varietà selvagge son escite.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi di Calabria e Basilicata; fiorisce in marzo. *Albero.*

1940. Pero falso-nespolo Ital. Pyrus chamae-mespilus Lat. Poirier faux-néflier Franç. *Foliis elliptico-oblongis serratis utrinque glabris eglandulosis, corymbosis subdigynis, pedunculis calycibusque lanatis, petalis erectis conniventibus.* Dec. prodr. 2. pag. 637. *Mespilus chamae-mespilus.* Lin. sp. 685. Willd. 2. p. 1011. *Crataegus chamae-mespilus.* Jacq. Austr. tab. 231. *Sorbus chamae-mespilus.* Crantz. Austr. 83. tab. 1. fig. 3. Clus. hist. 1. pag. 63. fig. 1.

Descrizione. Alberetto ramosissimo di due a tre piedi con scorza grigio-nerastra, foglie raccolte in cima de' rami giovani decidue, quasi due volte seghettate, nel primo stadio villosette nelle nervature, di color verde-pallido di sotto e bruno di sopra, corimbi ramosi con pedicelli cortissimi, petali bianco-rosei; piccolo frutto villosetto nero.

Luogo natale ec. Nasce sulle rupi erbose delle alte vette de' monti di Abruzzo: al *Velino*, alla *Majella*, al *Monte Corno*; fiorisce in maggio. *Frutice.*

1941. Pero bagole Ital. Pyrus amelanchier Lat. Poirier amelanchier Franç. *Foliis subrotundo-ellipticis, junioribus dorso floccoso-tomentosis, superne serratis, floribus subracemosis, petalis oblongis, calycis laciniis linearibus glabriusculis, ovarii loculis 2-5-partitis, seminibus decem in loculorum partitionibus solitariis* Willd. sp. 2. p. 1015. *Mespilus amelanchier* Lin. sp. 685. Jacq. austr. 3. tab. 300. *Amelanchier vulgaris* Dec. prodr. 2. 632. Lob. ic. 691. Clus. hist. 1. pag. 62. fig. 2. Barrel. tab. 527.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Descrizione. Grazioso frutice di 4-5 piedi, con foglie decidue seghettate solo nella punta; grandi fiori bianchi in racemi terminali con peduncoli lanati, petali tre volte più lunghi de' calici; frutti quasi rotondi della grossezza di una piccola cirieggia, nero-azzurrognoli con sugo acidetto piacevole.

Luogo natale ec. Incontrasi di frequente ne' monti della regione media e settentrionale: *Montevergine*, *Majella*, *Velino ec.*; fiorisce in maggio. *Frutice.*

1942. Pero antidisenterico Ital. Pyrus torminalis Lat. Poirier anti-dysentérique Franç. *Arborescens, foliis cordatis serratis inaequaliter semptem-lobatis lobis imis divaricatis, floribus corymbosis.* Willd. sp. 2. pag. 1022. *Crataegus torminalis* Lin. sp. 681. Fl. Dan. 798. Jacq. aust. tab. 443. Duham. arbr. 1. pag. 196. tab. 79 et now. edit. 4. tab. 33. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 70. edit. in 8. pag. 242. *cum varietatibus, observationibus et locis natalibus.*

1643. Pero lazzeruolo di montagna Ital. Pyrus Aria Lat. Poirier Alisier Franç. *Foliis ellipticis basi subcuneatis inciso-serratis biserratisque subtus incano-tomentosis, corymbis planis pedunculis germinibusque sublanatis demum glabratis.* Willd. sp. 2. pag. 1021. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 70. in 8. pag. 243. *cum varietatibus et locis natalibus. Crataegus Aria* Lin. sp. 681. Lam. ill. gen. tab. 433. fig. 1. Duham. arbr. edit. nov. tom. 4. tab. 34. *Aria.* Dalech. hist. 202.

1944. Pero intermedio Ital. Pyrus intermedia Lat. Poirier intermédiaire Franç. *Inermis; foliis ovatis inciso-lobatis dentatis subtus adpresse albo-tomentosis, corymbis planis.* DC. prodr. 2. pag. 636.

Var. A. *Latifolia;* foliis late ovatis. *Crataegus latifolia* Poir dict. 4. pag. 444. Duham. arbr. 1. t. 80. nouv. edit. 4. tab. 35.

Descrizione. Si distingue dal precedente per le foglie sinuoso-dentate leggermente tomentose di sotto. La pianta si eleva quanto ogni altro albero di mezzana statura; le foglie non sono per nulla smarginate alla base, pel quale carattere e pel tomento del dorso delle stesse foglie principalmente distinguesi dal *P. torminalis;* fiori bianchi con peduncoli e calici tomentosi; frutti giallo-rossastri amaretti.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi di Abruzzo e di Basilicata; fiorisce nel maggio. *Albero.*

CCCCXXXII. COTOGNO Ital. Cydonia Lat. Coignassier Franç. *Calyx 5-fidus; petala 5-suborbiculatu; styli 5, pomum clausum 5-loculares loculis polyspermis cartilagineis; semina pulpa mucilaginea obducta.* Tourn. Inst. 632. tab. 405. Pers. Syn. 2. p. 40. *Pyri species.* Lin. (*Rosaceae*)

Carattere. Differisce dal genere Pyrus per la polpa mucillaginosa che involge i

© Orto Botanico di Napoli, Italy

semi, e pel maggior numero de' semi stessi in ciascun loculo. Alberi o arbusti di mezzana statura con foglie indivise intatte o seghettate e gran fiori rosei solitarii o a fascietti.

1945. Cotogno volgare Ital. Cydonia vulgaris Lat. Coignassier vulgaire Franç. *Foliis ovatis basi obtusis integerrimis subtus calycibusque tomentosis.* Pers. loc. cit. Dec. prodr. 2. p. 638. *Cydonia cummunis* Duham. nouvel. edit. tom. 4. tab. 36. *Pyrus cydonia* Lin. sp. 687. Willd. 2. p. 1020. Jacq. aust. tab. 342. Duham. arb. 1. tab. 83. Blackw. tab. 137. Matt. 202. fig. 1 2.

Luogo natale ec. Nasce nelle siepi e ne' boschi della maggior parte del regno. Se ne coltivano diverse varietà ; fiorisce in marzo. *Albero.*

CCCCXXXIII. GRASSELLO Ital. Aizoon Lat. Languette Franç. *Calyx 5-partitus intus colorato-petaloideus, corolla nulla; stamina circiter 20 imo calyci ad sinus 3-5-fasciculata, stigmata 5; capsula supera 5-locularis 5-valvis, loculis polyspermis.* Lin. gen. Schr. 861. Juss. 316. Lam. illustr. tab. 437. fig. 2. (*Ficoideae*).

Carattere. Calice inferiore diviso in 5. lacinie persistenti ; molti stami divisi in falangi inserite ne' seni del calice; 5 stili; capsola 5-gona con 5 loculi polyspermi. Piante erbacee o suffruticose con foglie carnose alterne solitarie o gemelle, con fiori solitarii ascellari o nelle dicotomie.

1946. Grassello spagnuolo Ital. Aizoon hispanicum Lat. Languette d'Espagne Franç. *Caule herbaceo erecto subdichotomo ramis foliisque lanceolatis glabris papulosis, lanceolatis glabris, inferioribus alternis superioribus oppositis, floribus in dichotomia subpedicellatis solitariis.* Lin. sp. 700. Willd. 2. p. 1054. Dec. prodr. 3. 454 et pl. cras. tab. 30. Guss. pl. rar. pag. 204. Dill. Elth. 1. pag. 143. tab. 117. fig. 143.

Descrizione. Fusto legnosetto alla base donde si divide in molti rami che incestiscono a globo e si fanno dicotomi in cima, elevandosi da 1-4 pollici, foglie carnose linguettate papillose come nella *diacciola;* fiori nelle dicotomie con calici bianchi verdastri e nel resto simili alle foglie.

Luogo natale ec. Nasce sulle rupi marittime della Calabria ulteriore; al *Capo Spartivento*, a *Capo Polizzi ;* fiorisce in luglio. *Annuo.*

CCCCXXXIV. FICOIDE Ital. Mesembrianthemum Lat. Ficoïde Franç. *Calyx 5-fidus superus; petala numerosa linearia basi coherentia, capsula turbinata carnosa infera 5-10-locularis loculis polyspermis apice stellatim dehiscens; embrio curvatus ad latus albuminis farinacei, cotyledonibus crassis obtusissimis.* Lin Gen. Schr. 860. Juss. pag. 317. Lam. illustr. 438. Dec. prodr. 3. pag. 415. (*Ficoideae*)

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Carattere. Calice perloppiù di 5 pezzi riuniti tra loro ed adesi all'ovario di figura e sostanza poco o nulla dissimili dalle foglie; petali lineari in gran numero disposti in una o molte serie; stami perigini; ovario di 4-5-loculi e talvolta in numero maggiore; stimmi da 4-20, capsola moltiloculare vestita dal calice persistente, embrione incurvato verso l'albume farinoso, cotiledoni crassi ed ottusi. Piante suffruticose o erbacee quasi tutte del Capo di B. Speranza con foglie opposte o alterne carnose piane tereti o trigone, fiori terminali bianchi, gialli o porporini che si aprono e chiudono in determinate ore del giorno o della notte.

1947. Ficoide diacciola Ital. Mesembrianthemum crystallinum Lat. Ficoïde glacial Franç. *Herbaceum diffuso-procumbens undique papulis magnis aquosis tectum; foliis ovatis alternis amplexicaulibus undulatis; floribus axillaribus subsessilibus, calycibus late-ovatis acutis retusis sub 3-phyllis;* Lin. sp. 688. Willd. sp. 2. p. 1033. Dec. prodr. 3. 448. cum varietatibus *Bienne* et *Glaciale. Mesembrianth. glaciale* Guss. Fl. sic. prod. 371 et pl. rar. 203. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 71. in 8. p. 245. Dec. pl. cras. tab. 128. Dill. Elth. tab. 180. fig. 221.

Luogo natale ec. Nasce sulle rupi marittime a *Taranto* (all'isola piccola), a *Gallipoli ec.;* fiorisce in luglio. *Annuo* e *Bienne.*

Osservazione. Dall'esame istituito sugli esemplari autentici della pianta tarantina favoritimi dal Sig. Rosano, non che dal confronto di essi con quelli della pianta che circola ne' giardini col nome suindicato mi sono convinto della insussistenza della divisione fattone dall'Haworth in due specie, e giudiziosamente soppresa dal Decandolle. Queste due piante non formano neppure due varietà; giacchè la pianta degli orti è annua o bienne secondo il genere di coltura che se le appresta, mentre la spontanea perisce dopo la fruttificazione. La stessa cosa ho avvertito accadere parlando de' Sedi venuti in luoghi aridi. I fiori negli esemplari tarantini sono anche cortamente peduncolati e non affatto sessili come si vogliono da coloro che hanno adottato la falsa specie dell'Haworth.

1948. Ficoide nodifloro Ital. Mesembrianthemum nodiflorum Lat. Ficoïde nodiflore Franç. *Herbaceum subdiffusum undique papulosum, foliis teretiusculis alternis oppositisque basi vaginis laceris subciliatis, floribus axillaribus, petalis calyce brevioribus.* Lin. sp. 687. Willd. sp. 2. p. 1043. *Kali neapolitanum aizoides repens.* Col. Ecphr. 2. p. 72. tab. 73. Dec. pl. crass. tab. 88.

Luogo natale ec. Nasce tra i ruderi e sulle rupi marittime: *Bagnoli, Posillipo, Baja, Miseno, Capri, Ischia, Gallipoli, Taranto, Reggio;* fiorisce in luglio. *Annuo.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

CCCCXXXV. SPIREA Ital. Spiraea Lat. Spirée Franç. *Calyx 5-fidus persistens; stamina perigyna, carpellae plures distinctae, rariter basi coalitae bivalves polyspermae; semina 2-6 in quavis carpella suturae internae affixa exalbuminosa; embrio inversus cotyledonibus crassiusculis.* Lin. gen. Schr. n. 862. Juss. 339. Lam. ill. tab. 439. Dec. prodr. 3. pag. 541. (*Rosaceae*).

Carattere. Calice patente 5-fido superiore persistente; corolla rosacea di 5 petali; 3-12 capsole bivalvi uniloculari polisperme. Erbe perenni e frutici inermi; rami alterni, foglie alterne semplici, rare volte politome nel genere pennato o ternato-palmato; fiori bianchi o rossastri.

1949. SPIREA FILIPENDOLA Ital. Spiraea Filipendola Lat. Spirée Filipendule Franç. *Radice tuberosa granulata; foliis interrupte-pinnatisectis laciniis oblongo-linearibus acute bidentatis, stipulis subreniformibus amplexicaulibus dentatis, corymbis laxis, sepalis reflexis, carpellis parallelis villosis numerosis, stigmatibus crassis.*

Var. A. *Major;* foliis glabriusculis.

Var. B. *Minor;* foliis pubescentibus. *Spiraea pubescens* Dec. Fl. Fr. edit. 1. pag, 556.

Luogo natale ec. Nasce nelle praterie montuose in diversi luoghi del Regno dagli Abruzzi alle Calabrie; la varietà B. è stata colta presso *Martina* nella provincia di Lecce; fiorisce in giugno. *Perenne.*

1950. SPIREA ULMARIA Ital. Spiraea Ulmaria Lat. Spirée reine des prés Franç. *Foliis interrupte pinnati-sectis, foliolis oblique-ovatis angulato-biserratis acuminatis terminali majore 3-lobato, subtus tomentoso-niveis vel nudis, sepalis reflexis, stylis elongatis, carpellis glabris contortis.* Lin. sp. 702, Willd. 2. p. 1061. Oed. Fl. Dan. tab. 547. Dodon. pempt. 57.

Var. B. *Denudata;* caule pedunculisque glabriusculis, foliis subtus viridibus villosiusculis Dec. prodr. 2. p. 545. *Spiraea denudata* Presl. Fl. Cech. p. 101. Guss. pl. rar. 207.

Luogo natale ec. Presso di noi non abbiamo che la sola varietà B. che cresce nelle paludi fangose di Abruzzo; fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. Negli esemplari raccolti da me, ovvero favoritimi dai Sig. Orsini e Gussone, ho sempre trovato le foglie villosette al disotto e non affatto glabre come le dice il Decandolle, o pubescenti solo ne' nervi come le vuole il Sig. Gussone.

1951. SPIREA CONIOFORME Ital. Spiraea flabellata Lat. Spirée à feuilles en coin Franç. *Caule fruticoso, foliis ramorum sterilium cuneiformi-obovatis apice truncatis, 3-lobo-incisis ciliatis inferne pubescentibus, fertilium*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

oblongo-spathulatis glaberrimis integris 3-dentatisque obtusis, omnibus basi angustatis sub 3-plinerviis, corymbis lateralibus subsessilibus vel pedunculatis. Bert. inedit. Guss. pl. rar. pag. 205. tab. 40. *Hypericum fruticans candidum Robini.* Bar. ic. 564? Ten. Syll. edit. in fol. pag. 71. in 8. p. 246; cum synonymis et locis natalibus.

Osservazione. Il sinonimo di *Barrelieri* merita di esser meglio studiato; giacchè gli autori tutti lo riferiscono alla *Spiraea crenata* del Linneo. Per verità, avendosi sott' occhio gli esemplari di questa specie, nonchè quelli della *S. hypericifolia* cui il Decandolle riferisce come varietà la stessa *S. crenata*, non si stenta a riconoscervi maggiore analogia colla pianta del Barrelieri. Non tacerò che la stessa *Spiraea* del Bertoloni potrebbe trarsi allo stesso tipo della *S. hypericifolia*; giacchè i corimbi che vi si dicono sessili sono anche spesse volte peduncolati, e dippiù l'incisioni delle foglie in tutte le altre varietà dello stesso tipo si osservano variabilissime. Sono poi in tutte le altre varietà le foglie medesime più o meno pubescenti ed indistintamente sparse di venature e punti trasparenti.

CCCCXXXVI. ROSA Ital. e Lat. Rosier Franç. *Calyx urceolatus carnosus collo coarctatus tubo in fructum transeunte, limbo 5-fido; petala 5, staminaque perigyna; alabastrum, seu pomum apice pervium stigmatibus calycisque limbi laciniis persistentibus coronatum; carpella plurima sicca indehiscentia subcrustacea, e latere anteriori stylum gerentia; semen exalbuminosum inversum, embrio rectus, cotyledonibus planiusculis.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 863. Juss. gen. pag. 335. Lam. illustr. tab. 440. (*Rosaceae*).

Carattere. Questo genere è principalmente distinto per la singolare struttura del calice e del frutto. Il tubo del calice si cangia in pericarpio che partecipa del pomo e della bacca; ma se ne distingue per essere aperto in cima onde dar passaggio ai numerosi stili che si profondano sino alle pareti interne di esso dove trovansi altrettante distinte carpelle. Frutici perloppiù aculeati con foglie dispari-pennate e stipole accoppiate; fiori terminali solitarii o corimbosi, che si raddoppiano molto facilmente.

1952. ROSA DI MACCHIA Ital. Rosa arvensis Lat. Rosier des champs Franç. *Surculis flagelliformibus, aculeis inaequalibus falcatis, foliolis 5-7-nis subtus glaucescentibus glabris vel subciliatis deciduis, floribus solitariis vel corymbosis, sepalis subintegris brevibus, stylis in columnam glabram cohaerentibus, fructibus ovatis coriaceis pedunculisque glabris vel hispidulis, stipulis divergentibus.* Lin. mant. 245. Dec. prodr. 2. pag. 597.

Var. A. *vulgaris;* Lindl. ros. 112. Redout. ros. 1. pag. 89. ic. Curtis et Hooker; Flora Londin. new. edit. n. ser. fasc. 21.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Nasce nelle macchie della Basilicata: *Potenza ;* fiorisce in maggio. *Frutice.*

1953. Rosa sempreverde Ital. Rosa sempervirens Lat. Rosier toujours vert Franç. *Surculis scandentibus, aculeis subaequalibus falcatis persistentibus, foliis persistentibus 5-7-nis concoloribus coriaceis, floribus subsolitariis corymbosisque, stylis in columnam elongatam pilosam cohaerentibus, fructibus ovatis vel ovato-globosis coriaceis pedunculisque plerumque glanduloso-hispidis.* Lin. sp. 704. Willd. 2. pag. 1072. Dec. prodr. 2. p. 597. Dill. Elth. 326. tab. 246. fig. 318. Ten. Syll. edit. in fol. p. 71. edit. in 8. pag. 246. *cum varietatibus et locis natalibus.*

1954. Rosa stilosa Ital. Rosa stylosa Lat. Rosier à longs styles Franç. *Surculis assurgentibus, aculeis validis aduncis, foliolis quinque ovato-acuminatis argute-serrulatis pubescentibus, stipulis amplis petiolis tomentosis, floribus subsolitariis, sepalis pinnatisectis subappendiculatis, stylis in columnam glabrum clavatam cohaerentibus, fructibus coriaceis pedunculisque glabriusculis (floribus roseis).* Desv. Journ. de Bot. 1809. vol. 2. pag. 317. et 1813. pag. 113. tab. 15. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 71. in. 8. pag. 246. *cum locis natalibus.*

1955. Rosa francese Ital. Rosa gallica Lat. Rosier de France Franç. *Ramis senioribus inermibus, junioribus aculeatis, aculeis setaceis inaequalibus, stipulis angustis apice acuminatis plerumque divaricatis, foliolis 5-7 coriaceis rigidis ovatis vel obovato-oblongis quandoque deflexis, germinibus ovatis calycibus pedunculisque plus minus tenuissime glanduloso-hispidis, fructibus subglobosis vel pyriformibus coriaceis.* Linn. sp. 704. Willd. 2. pag. 1071.

Var. A. *Officinalis ;* foliolis ovatis, pedunculis calycibusque glandulosis, petalis rubris ampliatis, sepalis vix pinnati-sectis, Redout. ros. 1. pag. 73. ic.

Var. B. *Pumila;* foliolis ovato-oblongis quandoque lanceolatis conduplicatis, pedunculis calycibusque hispido-glandulosis, petalis rubris mediocribus. *R. pumila* Lin. fil. suppl. 262. Willd. 2. p. 1073. *R. austriaca* Jacq. austr. 2. p. 59. tab. 198. *Rosa VI. pumila.* Clus. hist. 1. p. 117 *R. Polliniana.* Spr.

Luogo natale ec. La varietà A. nasce nelle siepi e nelle colline aride: *Pisciarelli, Pescara.* La varietà B. è più comune ne' Principati, in Basilicata ed in Calabria; l' ho colta anche al Velino in Abruzzo; fiorisce in maggio. *Suffrutice.*

1956. Rosa a foglie di pimpinella Ital. Rosa pimpinellifolia Lat. Rosier à feuilles de pimprenelle Franç. *Caule juniore aculeatissimo, aculeis inaequali-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

bus horizontalibus tenuibus, stipularibus saepe majoribus, aetate deciduis, foliolis 5-9 subrotundo-ellipticis tenuibus serratis, stipulis angustis apice dilatatis, sepalis indivisis patentibus, fructibus subrotundis coriaceis pedunculisque hispidulis. R. pimpinellifolia et R. spinosissima Lin. sp. 307. Willd. 2. pag. 1067. Clus. hist. 1. pag. 116. Dec. prodr. 2. pag. 608. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 71. in 8. pag. 246. *cum locis natalibus.*

1957. Rosa a foglie rosse Ital. Rosa rubrifolia Lat. Rosier à feuilles rouges Franç. *Glauco-pruinosa; foliis ramisque junioribus purpurascentibus, aculeis sparsis falcatis, foliolis 5-7-nis ovalibus argute serratis, stipulis latis acutis convergentibus, pedunculis subcorymbosis brevibus hispidulis vel glabris; sepalis subspathulatis simplicibus vel pinnati-sectis, stylis liberis inclusis vel exertis, germinibus fructibusque ovato-globosis (rubris nitido-subpellucidis)* Vill. delph. 3. pag. 549. Willd. 2. pag. 1075. Dec. prodr. 2. pag. 609.

Var. A. *Levis;* sepalis integriusculis. Redout. ros. 1. pag. 31. ic. Dec. loc. cit.

Var. B. *Pinnatifida;* foliis duplo minoribus, sepalis pinnati-sectis. Rosa rubrifolia var. E. Dec. loc. cit. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 71. edit. in 8. pag. 246. cum locis natalibus.

1958. Rosa alpina Ital. et Lat. Rosier des Alpes Franç. *Ramis junioribus aculeis debilibus sparsis caeterum inermibus glabrisque (rariter aculeatis), foliolis 5-9-nis ovalibus vel obovato-oblongis argute serratis vel duplicato-glanduloso-serratis glabris, subtus ad venas pedunculis petiolis calycibusque glanduloso-pedicellatis, stipulis angustis apice divergentibus, pedunculis post anthesim deflexis, sepalis indivisis patulis, stylis liberis exertis, fructibus ovatis raro subglobosis glabris pendulis plus minusve elongatis calyce connivente coronatis.* Linn. sp. 703. Willd. sp. 2. pag. 1075. Dec. prodr. 2. pag. 611. Jacq. austr. tab. 279. Ten. Syll. edit. in fol. p. 71. in 8. pag. 247. cum varietatibus et locis natalibus.

1959. Rosa de' pirenei Ital. Rosa pyrenaica. Lat. Rosier des Pyrennées Franç. *Caule inermi vel aculeato, foliolis 5-7-nis late ovatis vel suborbiculatis utrinque villosulis, germinibus ovatis pedunculisque hispido-aculeatis, sepalis late foliosis plerumque incisis.* Gouan. illustr. 31. tab. 19. Willd. sp. 2. pag. 1076. Suter Fl. Helv. 1. p. 301. Rosa alpina var. pyrenaica Dec. prodr. loc. cit. Gaudin. Fl. Helv. 3. pag. 357. Ten. syll. in fol. pag. 72. in 8. pag. 247. cum locis natalibus.

Osservazione. I diversi esemplari che ne ho sott' occhio e che tutti provengono

© Orto Botanico di Napoli, Italy

dai boschi della Serra e da altri luoghi della Calabria Ulteriore, convengono esattamente colla pianta descritta dal Gouan. Essi hanno le foglie con minor numero di foglioline quasi tondeggianti e notabilmente villose in ambe le facce. I germi sono ovali allungati ispidi ed aculeati come i peduncoli. Viceversa l'esemplare ricevuto dallo Schleicher collo stesso nome di *Rosa pyrenaica* e provveniente dai monti della Svizzera appartiene a specie affatto diversa, e mi si mostra in tutto identico alla *R. alpina*. Dubito perciò che gli autori che intendono riunire la specie del Gouan a quest' ultima, non abbiano avuto sott'occhio la vera pianta de' pirenei. La stessa pianta del Gouan mi è stata anche gentilmente comunicata dal chiarissimo Roechel, col nome di *Rosa pyrenaica Gouan?* raccolta nella quarta regione de' monti di Ungheria. A tal proposito rammenterò ciò che spesse volte ho avuto occasione di far rilevare intorno l'importante analogia che scorgesi regnare tra la Flora de' pirenei e quelle delle Calabrie e dell' Ungheria.

1960. Rosa canina Ital. et Lat. Rosier des chiens Franç. *Caule glaberrimo aculeato, aculeis distantibus solitariis validis compressis aduncis, foliis 5-7-nis ovatis subcoriaceis glabris subtus glaucescentibus argute simpliciter serratis vel raro biserratis, serraturis incumbentibus glandulosis, stipulis lanceolatis acutis, tenuissime serrulato-glandulosis, petiolis aculeato-pilosiusculis, pedunculis germinibusque glabris, sepalis pinnatifidis post anthesim deflexis, fructibus ovatis raro subglobosis puniceis coriaceis.* Lin. sp. 704. Willd. sp. 2. pag. 1076. Dec. prodr. 2. p. 613. Fl. Dan. tab. 555. Blackw. tab. 8. Ten. syll. in fol. pag. 72. in 8. 247. cum varietatibus et locis natalibus.

1961. Rosa rosellina Ital. Rosa dumetorum Lat. Rosier des buissons Franç. *Caule aculeato, aculeis brevibus compressis subdeciduis aduncis, foliolis 5-7-nis suborbiculatis vel late ellipticis utrinque villosis serratis serraturis abbreviatis, plerumque simplicibus, rotundatis, petiolis villosis subinermibus èglandulosis, stylis distinctis exertis, germinibus ovatis pedunculisque glabris* (*petalis albis vel carneis*). Thuill. Fl. paris. ed. 2. pag. 250. et Dec. Fl. Fr. suppl. pag. 534. Guss. Fl. sic. prodr. pag. 577. R. canina var. dumetorum Dec. prodr. 2. pag. 614. Smith. engl. bot. tab. 2367. Ten. Syll. in fol. pag. 72. in 8. pag. 247. cum loco natale.

1962. Rosa dello heckel Ital. Rosa Heckeliana Lat. Rosier de Heckel Franç. *Fructibus globosis, pedunculisque subhispidis, foliolis elliptico-subrotundis utrinque mollissime tomentosis glanduloso-biserratis, petiolis tomentoso-aculeatis, caule glaberrimo, aculeis teretiusculis elongatis aduncis*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

basi dilatatis undique tecto (*petalis purpureis*). Tratt. ros. 2. pag. 85. Dec. prodr. 2. pag. 624. Guss. prodr. Fl. sic. 1. p. 372. Ten. Syll. in fol. pag. 72. in 8. pag. 247. cum locis natalibus.

Osservazione. Questa specie è affine alla *Rosa spinosissima* ed alla *R. dumetorum.* Dalla prima si distingue per le foglie tomentose e per gli aculei più validi e meno abbondanti; dalla seconda differisce per la picciolezza delle foglie (lunghe 4. lin. larghe 3.), per li frutti globosi aculeatissimi e per li fiori porporini.

1963. Rosa rugginosa Ital. Rosa rubiginosa Lat. Rosier rouillé Franç. *Germinibus ovatis pedunculisque hispidis, floribus subsolitariis vel umbellatis, stylis connato-capitatis, foliolis 5-7-nis ovalibus glanduloso-biserratis supra glabris subtus glanduloso-pilosis rubiginosis, caule glaberrimo, petiolisque aculeatis, aculeis validis compressis uncinatis raro rectis.* Lin. mant. 564. Willd. Sp. 2. pag. 1073. Jacq. austr. tab. 50. Poll. Veron. 2. fig. 4. Ten. Syll. in fol. pag. 72. in 8. pag. 247. cum varietatibus, synonimis et locis natalibus.

Varietatibus addatur:

Var. E. *Cretica;* Dec. prodr. 2. pag. 616. *R. glutinosa* Sibth. et Smith. Fl. gr. prod. 1. pag. 348. Spreng. Syst. veg. 2. pag. 553. È stata raccolta in Calabria, alla *Sila grande*, dal Sig. Gussone.

1964. Rosa polverosa Ital. Rosa pulverulenta Lat. Rosier poudreux Franç. *Fructibus ovatis, pedunculisque hispidis, foliolis 5-nis suborbiculatis vel orbiculato-ellipticis utrinque glanduloso-villosis serratis vel glanduloso-2-serratis, stipulis latis apicibus conniventibus vel rotundatis, petiolis cauleque aculeatis, aculeis inaequalibus deciduis aliis recurvis sparsis aliis setaceis confertis.* Marsch. tauro-caucas. 1. pag. 399. et 3. p. 344. Sp. Syst. veg. 2. pag. 552. Guss. prodr. Fl. sic. 1. pag. 575. Ten. Syll. in addend. et emend. edit. in fol. pag. 155 in 8. 537. cum observationibus et locis natalibus.

CCCCXXXVII. ROVO Ital. Rubus Lat. Ronce Franç. *Calyx inferus planus 5-fidus; petala 5 rosacea staminaque perigyna; germina plurima in thoro extuberante non carnoso capitata, stylo laterali superata, in acina monosperma transeuntia; semen inversum.* Lin. gen. Schr. n. 864. Juss. gen. 338. Dec. prodr. 2. pag. 556. Lam. ill. tab. 441. (*Rosaceae.*)

Carattere. Calice inferiore monofillo diviso profondamente in cinque lacinie patenti; corolla rosacea di cinque petali; molti stami perigini; molti pistilli con altrettanti germi liberi e stili laterali; molti acini carnosi monospermi riuniti in globo sul ricettacolo protuberante glabro. Piante fruticose o erbacee pe-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

renni, con fusti spesso radicanti inermi o aculeati; foglie ditate o pennate, rare volte semplici lobate o indivise.

1965. Rovo LAMPONE Ital. Rubus Idaeus Lat. Ronce Framboisier Franç. *Villosus; caulibus teretibus non pruinosis, aculeis tenuibus recurvis; foliis ramorum sterilium quinatis, fertilium ternatis, foliolis ovatis inciso-serratis omnibus subtus niveo-tomentosis, stipulis angustissimis setaceis, pedunculis subcorymbosis, sepalis ovato-lanceolatis submucronatis, petalis obovato-cuneatis integris conniventibus calyce brevioribus, carpellis numerosis exsiccatione non lacunosis.* Lin. sp. 706. Willd. 2. pag. 1081. Fl. dan. tab. 788. Blackw. tab. 289. Clus. hist. 1. pag. 117. ic.

Var. B. *Microphyllus;* foliis omnibus ternatis, caule suffruticoso dumoso humiliore subinermi.

Luogo natale ec. La sola var. B. è comune ne' monti delle regioni settentrionale e media del regno; fiorisce in maggio. *Suffrutice.*

1966. Rovo AZZURROGNOLO Ital. Rubus caesius Lat. Ronce à fruit bleuâtre Franç. *Caule repente tereti quandoque pruinoso, aculeis tenuibus subrecurvis, foliis ternatis rariter quinatis, foliolis ovatis duplicato-serratis vel crenatis glabris vel subciliatis, panicula simpliciuscula, sepalis longe acuminatis, carpellis paucis crassis subcaesiis.* Lin. sp. 706. Willd. 2. pag. 1084. Buill. herb. tab. 381. Dod. pempt. 742. fig. 2.

Var. A. *Arvensis;* foliolis subtus tomentosis, ramis puberulis. Dec. prodr. 2. pag. 568.

Luogo natale ec. Il tipo della specie è comune ne' monti delle regioni settentrionale e media; la varietà B. nasce al *Gargano;* fiorisce in maggio. *Suffrutice.*

1967. Rovo ACHERONTINO Ital. Rubus acheruntinus Lat. Ronce d'Achéron Franç. Ten. Fl. neap. Syll. app. III. edit. in fol. pag. VII. edit. in 8. 603. *cum synonymis, locis natalibus et observationibus; quibus addatur. Folia in flagellis quinata, foliola ovata acuta in rachide aculeata, flagelli, ramuli et pedunculi rubri aculeatissimi.*

1968. Rovo PUBESCENTE Ital. Rubus pubescens Lat. Ronce pubescente Franç. *Ramis sulcatis pubescentibus, aculeis validis aduncis rectisque, foliis 3-5-natisve foliolis obovatis acuminatis argute inaequaliter serratis subtus albo-tomentosis, racemo simplici vel ramoso, floribus infimis inter folia quandoque solitariis.* Vest ex Trattinnick; *rosacearum monograph.* 3. pag. 34. Dec. prodr. 2. pag. 559.

Descrizione. Pianta simile al *R. fruticosus*, ma molto più piccola in tutte le sue parti, con foglie più tenere, con polloni brevi e fiori in pannocchia semplice, talvolta sparsi per le foglie a quella sottoposte.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. È comune ne' monti di Abruzzo; fiorisce in Maggio. *Frutice.*

1969. Rovo a foglie di avellana Ital. Rubus corylifolius Lat. Ronce à feuilles de noisettier Franç. *Caule fruticoso angulato, aculeis validis rectiusculis vel falcatis longe acuminatis, foliis 3-5-natisve foliolis cordato-ovatis firmis duplicato-serratis subtus concoloribus pilosiusculis, panicula terminali composita, racemis axillaribus simpliciusculis, sepalis acutis quandoque longe acuminatis demum reflexis, carpellis purpureo-caeruleis magnis.* Smith. Fl. Brit. 2. p. 542. Willd. enum. 550. Dec. prodr. 2. pag. 559.

Descrizione. Si distingue dal *R. fruticosus*, perchè più elevato e più robusto con aculei più piccoli, perloppiù dritti lesiniformi, gl' inferiori poco ingrossati alla base. I suoi rami sterili incestiscono e si allungano grandemente, essendo meno angolati di quelli del *R. fruticosus*. Non sempre le sue foglie somigliano quelle dell' *Avellana*. Esse sono alle volte bislunghe o leggermente lobate; ordinariamente verdi di sotto pubescenti e villose; fiori in scarso numero; calici prolungati in lunghe appendici; frutti nerastri acidi, de' quali ben pochi abboniscono.

Luogo natale ec. Nasce nelle siepi di Basilicata; Potenza; fiorisce da giugno ad ottobre. *Frutice.*

1970. Rovo comune Ital. Rubus fruticosus Lat. Ronce arbrisseau Franç. *Caulibus bari erectis dein diffusis angulatis aculeatis, aculeis validis recurvis; foliis 3-5-natisque, foliolis petiolatis ovato-oblongis acutis serrulatis subtus glabris vel albido-tomentosis; panicula decomposita stricta, sepalis reflexis subinermibus.* Lin. Sp. 707. Willd. 2. p. 1804. Dec. prodr. 2. pag. 560. Lam. ill. tab. 441. fig. 1. Duham. Arbr. tab. 55. edit. nov. 6. tab. 22. fig. 1. Black. tab. 45.

Var. *A. Concolor;* foliis subtus pubescentibus utrinque concoloribus.

Var. *B. Dalmaticus;* foliis subtus niveo-tomentosis.

Luogo natale ec. Ambedue le varietà e più comunemente la seconda sono ovvie nelle siepi di tutto il regno; fiorisce da Maggio a Luglio. *Frutice.*

1971. Rovo tomentoso Ital. Rubus tomentosus Lat. Ronce cotonneuse Franç. *Caulibus basi erectis dein diffusis angulatis glabris aculeatis, foliis 3-5-natis, foliolis breviter petiolatis obovato-cuneatis supra cano-pubescentibus subtus albo-tomentosis, panicula decomposita patente, sepalis subinermibus reflexis.* Willd. sp. 2. p. 1083. Enum. H. Berol. 548. Dec. prodr. 2. pag. 561. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 72. in 8. pag. 247. cum varietatibus et locis natalibus.

1972. Rovo ibrido Ital. Rubus hybridus Lat. Ronce hybride Franç. *Caule fruticoso debili teretiusculo piloso hispido vel villoso, aculeis subrecurvis*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

tenuibus acutissimis, foliis 5-natis rariter 5-nato-palmatis villosis, foliolis ovatis duplicato-serratis, floribus laxe paniculatis sepalis laxis lanceolatis. Vill. delph. 3. p. 559. et Gaudin. Flor. helvetica 3. p. 364.

Var. *A. Glandulosus;* petiolis ramisque floriferis aculeatis glanduloso-pilosis, petalis spathulato-elongatis. Dec. loc. cit. *Rubus glandulosus* Bell. app. Fl. ped. pag. 24. Spreng. Syst. veg. 2. pag. 529. Ten. Syll. in fol. pag. 72. in 8. pag. 248. Flor. dan. t. 1696. *Rubus hirtus.* W. et K. pl. rar. 2. pag. 150. tab. 141. Ten. Syll. loc. cit.

Var. *B. Subinermis;* glabriusculus. *R. Decipiens* Bert. ined. et Orsini pl. exsic. ex Aprutio.

Descrizione. Fruticetto nano con molti fusti sterili sarmentosi villosi e rivestiti di piccoli aculei setacei, a quali superiormente si frammischiano delle glandole pedicellate; foglie affatto ternate e soltanto 3. lobe ed anche semplici superiormente; foglioline quasi rotonde o ovate, acutamente due volte seghettate con denti spesso prolungati in setole, e coll'apice ottuso o aguzzo, villose in ambe le faccie; fiori in corti racemi nelle ascelle delle foglie superiori, dal cui insieme risulta una falsa pannocchia; sepali tomentosi di dentro e villoso-aculeati di fuori, prolungati in lunghe appendici, petali bianchi al quanto ristretti alla base. Nella varietà B. le foglie sono tenuissime, e la pianta è quasi affatto inerme.

Luogo natale ec. È frequente nelle macchie de' monti di Basilicata e di Abruzzo: *Majella, Chiarino, Roccamorice;* La varietà B. è stata colta dal Sig. Orsini al *Pizzo di Sivo;* fiorisce nell'estate. *Frutice.*

Osservazione. Le foglie che il Sig. Gussone vuole talvolta quinate nel *R. hirtus,* lo sono anche nel *R. glandulosus;* siccome si rappresentano nella figura della Flora danica che lo stesso lodato autore riferisce a quest' ultimo. Anche i denti delle foglie sono indistintamente *acuti* ed *acuminato-aristati* in ambedue le piante. Tutto in somma sembra venire in appoggio dell' opinione del DC. che le ha riunite sotto la stessa specie. Non tacerò che nell' esemplare della pianta ungarica ricevuto dal Sig. Lang, il fusto è villoso e per nulla glanduloso; ma tal non lo vuole il Kitaibel che lo descrive e lo effigia fornito di glandole.

1973. Rovo FRASTAGLIATO Ital. Rubus dissectus Lat. Ronce à feuilles coupées Franç. Ten. Syll. in fol. pag. 72. in 8. pag. 248.

Descrizione. Da una ceppaja serpeggiante spuntano i polloni annuali che si prolungano circa un piede; essi sono alquanto angolosi villosetti e sparsi di cortissimi e deboli aculei uncinati a base slargata ed alquanto schiacciata; le foglie sono tutte ternate con foglioline ovato-deltoidee angolose e due volte dentate, pubescenti e verdastri di sopra, velutine e biancastre di sotto; i fiori si riuniscono in racemo quasi semplice in cima de'rami, hanno i sepali sforniti di lunghe

© Orto Botanico di Napoli, Italy

appendici ma soltanto appuntati, tomentosi in ambe le faccie e ripiegati dopo la fioritura.

Luogo natale ec. Vedi Syll. nel luogo citato.

1974. Rovo sassatile Ital. Rubus saxatilis Lat. Ronce des rochers Franç. *Flagellis reptantibus herbaceis subinermibus, foliis 3-natis foliolis concoloribus glabriusculis ovato-rhomboideis crenato-serratis, lateralibus sessilibus, stipulis ovatis latiusculis; floribus subcorymbosis subsolitariisque breviter pedunculatis; sepalis ovato-lanceolatis subtomentosis reflexis corollam aequantibus, petalis linearibus; carpellis globosis paucis rubris pellucidis maximis, seminibus excavato-reticulatis.* Lin. sp. 708. Willd. 2. pag. 1088. Dec. prodr. 2. pag. 564. Guss. pl. rar. pag. 207. Fl. dan. tab. 134. Clus. hist. 1. pag. 118.

Luogo natale ec. Nasce ne' luoghi ombrosi ed umidi de' boschi di Abruzzo, alla *Majella* nella Vallata dell'*Orfenta* ed in quella dell'*Inferno*; fiorisce in Luglio ed agosto. *Perenne.*

CCCCXXXVIII. FRAGOLA Ital. Fragaria Lat. Fraisier Franç. *Calyx inferus 5-fidus, foliolis seu bracteolis quinque cum laciniis alternantibus et ad incisuras calycis commissis; corolla 5-petala rosacea; carpellae laeves receptaculo succulento colorato deciduo insertae.* Lin. gen. Schreb. 865. Juss. gen. 338. Lam. ill. gen. tab. 442 (*Rosaceae*).

Carattere. Calice diviso in cinque lacinie che alternano con cinque piccole brattee, erroneamente prese per altrettante lacinie, onde presso gli autori vien detto diviso in dieci lacinie; corolla rosacea di cinque petali bianchi; stami perigini; un ricettacolo carnoso da i moderni detto *poliforo*, che nella maturità si distacca spontaneamente e porta nella superficie molte minutissime carpelle lisce e nude. Piante erbacee perenni sarmentose, con foglie ternate, e fiori rare volte dièci, ossia alcuni muni di stami robusti e di ovarii che abortiscono, ed altri quasi affatto sforniti di stami.

1975. Fragola comune Ital. Fragaria vesca Lat. Fraisier comun Franç. *Flagellis reptantibus, pilis petiolorum et caulium patentissimis, pedunculorum adpressis vel ascendentibus, foliis subtus piloso-sericeis, calyce demum reflexo, fructibus ovoidaeis pendulis.* Lin. sp. 708. Willd. 2. pag. 1090. Blackw. tab. 77. Fraga altera. Dodon. pempt. 672. (edit. Antuerpiae 1583. pag. 661.) *Fragaria et Fraga major subalba.* Lob. ic. 697. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 72. in 8. pag. 248. cum locis natalibus.

1976. Fragola de' colli Ital. Fragaria collina Lat. Fraisier des collines Franç. *Flagellis reptantibus, pilis petiolorum et caulium patentissimis pedunculorum erectis, foliis subtus villoso-sericeis, calyce post anthesim erecto,*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

fructibus ovoideis. Ehrhart; beytr. pag. 76. Willd. sp. 2. p. 1093. Dec. prodr. 2. pag. 569. Ten. Syll. in fol. pag. 72 in 8. pag. 249. cum locis natalibus.

Osservazione. Differisce dalla *Fragola volgare* perchè più vestita di peli rasati e principalmente per le lacinie del calice che restano adese ai frutti. In entrambe i peli de' peduncoli sono più o meno adesi o ascendenti. Da alcuni autori i frutti della *Fragaria collina* diconsi del sapore del *Lampone*, la qual cosa vien negata dal Gaudin e non si osserva in quelli delle nostre piante. Benvero sono dessi molto più fragranti ed aromatici di quelli della prima specie.

1977. Fragola di alto stelo Ital. Fragaria elatior Lat. Fraisier à tige élevée Franç. *Flagellis reptantibus, pilis petiolorum caulium et pedunculorum patentibus, foliis grosse dentatis subtus pilosis viridibus, calyce post anthesim reflexo, fructibus ovoideo-elongatis pendulis.* Ehrh. loc. cit. pag. 23. Willd. 2. pag. 1091. Fragaria et Fraga. Dodon. et Lobel. loc. cit.

Luogo natale ec. Benchè alcuni autori portassero questa specie con dubbio come indigena di America, altri come pianta europea, ed altri infine come coltivata ne' soli giardini e d'ignota provenienza, tuttavia per la corrispondenza delle descrizioni che se ne danno con la pianta che ne alligna ne'boschi di *Castellammare*, mi è sembrato poterla inserire tra le indigene della nostra Flora; fiorisce in giugno e luglio. *Perenne.*

POTENTILLA V. Flora napolitana tomo I. pag 283.

1978. Potentilla fragola Ital. Potentilla Fragaria Lat. Potentille Fraisier Franç. *Foliis ternatis, foliolis obovatis subretusis inciso-serratis utrinque subsericeis; caulibus decumbentibus, stolonibus in planta adultiori plerumque arescentibus, petalis emarginatis albis calycem aequantibus.* Poir. Enc. 5. pag. 599. Dec. prodr. 2. pag. 585. *P. fragariastrum* Ehrh. ex Pers. syn. 2. pag. 56. *Potentilla fragarioides* Vill. delph. 3. pag. 561. *Fragaria sterilis.* Lin. sp. 709. Willd. 2. pag. 1093. Engl. bot. tab. 1785. Lob. ic. 698. fig. 1. Ten. Syll. Fl. neap. in fol. pag. 72. in 8. 249. cum var. B., locis natalibus et observationibus.

1979. Potentilla a fiori minuti Ital. Potentilla micrantha Lat. Potentille à petites fleurs Franç. *Subaculis; foliis ternatis, foliolis obovatis subretusis crenatis subsericeis, pedunculis floriferis filiformibus erectiusculis, petalis obcordato-cuneatis (albis vel pallido-roseis) calyce brevioribus, receptaculo villoso, carpellis pallidis valde rugosis.* Ram. in Dec. Fl. Fr. et prodr. 2. pag. 585. *P. fragaria b. micrantha.* Nestler. Pot. 77. Ten. Syll. in fol. pag. 72. in 8. pag. 249. *cum locis nat. et observ. in qua, ex Sprengelio, perperam, petala lutea dicuntur.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1980. Potentilla tormentilla Ital. e Lat. Potentille Tormentille Franç. *Pilosa, radice tuberiformi, caule ascendente dichotomo, foliis ternatis, radicalibus petiolatis caulinis sessilibus, foliolis sublanceolato-ovalibus inciso-dentatis, stipulis plerumque incisis, floribus tetrapetalis axillaribus solitariis longe pedunculatis, petalis luteis, carpellis rugosis, receptaculo villoso.* Nestl. Pot. pag. 65. Dec. prodr. 2. p. 574. *Tormentilla officinalis.* Smith. Engl. bot. 863. Blackw. tab. 445. Fuchs. tab. 260. Dod. pempt. 118. *Tormentilla erecta.* Lin sp. 716. Willd. 2. p. 1112. Ten. Syll. in fol. pag. 72. in 8. pag. 250. cum synon. et loc. nat.

1981. Potentilla de' boschi Ital. Potentilla nemoralis Lat. Potentille des forêts Franç. *Pilosa; radice tuberiformi, caule dichotomo debili prostrato, foliis radicalibus 3-natis, foliolis extimis saepe divergenti-bipartitis ut folia 5-nata esse videantur, foliolis obovato-cuneatis inciso-dentatis, stipulis integris vel incisis, petalis calyce duplo longioribus, receptaculo villoso, carpellis rugosis, bracteolis calycinis quandoque palmato-incisis.* Nestl. loc. cit. *P. tormentilla E. nemoralis* Dec. prodr. 2. p. 574. Ten. Syll. in 8. pag. 250. cum synon. et loc. nat. An *Tormentilla reptans.* Lin. et Willd.?

Osservazione. Piucchè nelle stipole e nella grandezza de' fiori, la diversità di queste due specie convien rintracciarla nella diversa figura delle foglioline, le quali sono lanciolato-ovali nella *P. Tormentilla*, ed ovate a rovescio conioformi nella *P. nemoralis.* Questa ultima ha dippiù il fusto giacente, e le bratteole calicine alle volte intagliate. Del resto non so negare che simili caratteri non sono di gran momento per fondar differenze specifiche; e dippiù ne piace fare osservare che ammettendo che i fiori delle *P. nemoralis* sieno uguali a quelli della *Potentilla reptans* del Linneo, come asserisce il Sig. Gaudin, la nostra pianta non potrebbe convenirci per nulla, perchè ha fiori non diversi da quelli della *P. tormentilla*, e perciò si dovrebbe piuttosto riferire alla *P. tormentilla* var. E del DC.

1982. Potentilla biancastra Ital. Potentilla canescens Lat. Potentille blanchâtre Franç. *Caule erecto firmo, foliis quinatis foliolis oblongo-cuneiformibus profunde inciso-dentatis vel inciso-pinnatifidis, non raro duplicato-serratis, supra viridibus pilis incumbentibus adspersis, subtus cano-tomentosis, stipulis ovato-lanceolatis integris vel dentatis, cyma terminali multifido-dichotoma petalis retusis calyci subaequalibus, carpellis rugosis fuscis.* Bess. Prim. Fl. gall. austr. t. 330. DC. Fl. Franc. 6. 541. Nestl. Pot. pag. 47. Trattin. ros. 4. pag. 53. *P. canescens B. humilis* Tenore Syll. fol. 73. in 8. pag. 252. *P. intermedia* Wahel. Flor. carp. p. 154. (non Lin.) An *P. inclinata* Villars Fl. delph. 3. p. 567. tab. 45.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Descrizione. Fusti alti da mezzo piede a due piedi, gracili tinti di porporino tomentoso-pelosi, foglie quinate rare volte settenate, foglioline bislungo-conioformi o ovate a rovescio intagliate, quasi pinnatifide o soltanto profondamente e due volte seghettate; fiori disposti in cima dei fusti, come nella *P. recta* e nella *P. detommasii*; corolla di color giallo carico, con petali appena smarginati quasi eguali al calice; ricettacolo peloso, carpelle glabre rugose.

Luogo natale ec. Cresce ne' monti di Abruzzo. Il Sig. Orsini l' ha colta al *Pizzo di Sivo*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

1983. Potentilla cotonnosa Ital. Potentilla tomentosa Lat. Potentille cotonneuse Franç. *Tomentoso-sericea; caule ascendente, foliis 5-natis, foliolis obovato-cuneatis grosse dentatis utrinque sericeo-tomentosis supra pallide virentibus subtus candicantibus, stipulis integris vel incisis, panicula multiflora corymbosa e medio caulis, floribus (luteis) parvis, petalis obcordatis.* Ten. *P. canescens* Ten. Syll. (excl. synon. et var. B. quae ad veram *P. canescentem* pertinet) Ten. Syll. app. 3. in fol pag. VII. et in 8. pag. 604.

Descrizione. Molti fusti ascendenti, tinti di porporino verso la base, lunghi circa 10. pollici e coperti dapertutto di tomento bianco rasato sparso di peli più lunghi e sporgenti; foglie quinate con picciuoli progressivamente decrescenti in lunghezza e stipole lanciolate intatte o bifide, foglioline ovate a rovescio (lunghe 14. lin. largh. 6. lin.) intagliate nel contorno con denti semplici che vi si profondano non più di 1-2 linee, coperte di denso tomento in ambedue le faccie, di color verdo pallido di sopra e bianche di sotto, e perciò simili a quelle della *P. argentea* ma non così argentine e bianche di neve, come in quest'ultima, villose benvero ne' margini come nella *P. canescens.* Dalla metà de' fusti spuntano i ramoscelli fioriferi dalla cui riunione si compone un denso corimbo di moltissimi fiori per grandezza e colore affatto simili a quelli della stessa *Potentilla argentea*, ma con petali cordati a rovescio e non già soltanto *retusi.*

Luogo natale ec. Nasce ne' monti di Calabria; al *Pollino*; fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Ho molto indugiato prima di decidermi a riconoscere questa pianta come specie diversa dalla *P. canescens*; ma tenendo presente gli esemplari autentici di quest'ultima gentilmente comunicatimi dallo stesso chiarissimo autore della Monografia delle *Potentille*, il Sig. Nestler, di cui tuttora compiangiamo l'immatura perdita, non che le descrizioni dello stesso egregio scrittore e degli autori tutti che han descritta quest' ultima specie, si scorge tal differenza tra le due piante, da non potersi considerare come escite dallo stesso tipo. La nostra pianta somiglia tanto alla *P. argentea* per la composizione e disposizione dei

© Orto Botanico di Napoli, Italy

fiori, che io medesimo avrei voluto riferirla piuttosto a questa che alla *P. canescens*; ma vi si oppongono le foglie manifestamente diverse e piuttosto simili a quelle della *P. Detommasii*, non che la qualità del tomento non bianco di neve. Per gli intagli e per la figura, possono le foglie istesse dirsi intermedie tra quelle di questa specie e dalla vera *P. canescens*. Per gl' istessi caratteri delle foglie, la figura della *P. inclinata* del Villars (Delph. 3. pag. 567. tab. 45.), che il Nestler dichiara cattiva, potrebbe piuttosto convenire alla nostra specie; ma siccome lo stesso autore nel giudicarla sinonima della *P. canescens* appalesa di averne veduto l' esemplare autentico nell' erbario del Villars, perciò non potrebbe convenire alla mia specie. Non tacerò che il chiarissimo *Trattinnick* (Rosac. 4. pag. 54. e 56.) nel considerare la *P. inclinata* come specie distinta, ne dà una descrizione che meglio si confarrebbe a questa nostra; ma egli ne ritiene i caratteri delle foglie intagliato-pinnatifide, verdi e sparse di peli adesi di sopra, e tomentoso-biancastre di sotto, i quali caratteri non si trovano nella pianta del Pollino. Dippiù il Villars dice chiaramente che nella sua *P. inclinata* i petali sono retusi non già cordati a rovesciò, cosicchè la nostra pianta se ne allontana benanche pei suoi petali di quest' ultima forma (1).

1984. Potentilla geranio Ital. Potentilla geranioides Lat. Potentille faux geranium Franç. *Caule decumbente, foliis utrinque viridibus pilosis, rariter 7-natis, foliolis cuneiformibus subpalmato-pinnatifidis laciniis linearibus petiolis patenti-pilosis, petalis obcordatis calyce duplo longioribus.* Willd. sp. 2. pag. 1101. Nestl. potent. pag. 47. tab. 5. fig. 1. Trattin. rosac. 4. pag. 57. Ten. Syll. in fol. pag. 73. in 8. pag. 231. cum locis natalibus.

1985. Potentilla zafferanina Ital. Potentilla crocea Lat. Potentille safranée Franç. *Caule decumbente hirto, foliolis 5-natis utrinque sericeo-hirsutis, foliolis obovatis abbreviatis incisis obtuse dentatis, petalis obcordatis calyce duplo longioribus.* Hall. fil. Lehm. et Spr. Syst. veg. 2. pag. 537. *Potentilla aurea* Gaudin. Fl. helv. 3. pag. 393. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 73. in 8. 231. cum synon. loc. nat. et observationibus.

Osservazione. Così in questa che nella vera *Potentilla aurea* dello Sprengel, che molti confondono nella stessa specie, i petali sono cordati a rovescio e non già soltanto retusi come si dicono nelle descrizioni di alcuni autori. La più essen-

---

(1) A questa categoria appartengono la *P. argentea*, la *P. Calabra*, e la *P. Detommasii* già descritte nel primo tomo di quest'opera. Benvero l'*habitat* della *P. argentea* trovasi per equivocò in detta opera confuso con quello della *P. calabra*; che perciò gioverà avvertire che la *P. argentea* convien ritenerla per nativa della sola regione settentrionale del Regno, siccome la *P. calabra* è esclusiva della regione meridionale. La *P. argentea* trovasi di raro in Abruzzo, il Sig. Orsini me l'ha inviata dal *Monte di capo d'acqua* sull'estremo confine dell'Abruzzo Ulteriore; la *P. calabra* è abbondatissima in tutti i monti di Calabria. Questa specie non meno che la *P. detommasii* trovansi egregiamente descritte e distinte dalle specie affini nella citata opera del Trattinnick. (Rosac. 4. pag. 52. e 53).

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ziale diversità delle due specie sta nelle foglie che sono bislungo-conioformi e soltanto intagliate in cima nella *P. aurea*, ed ovate a rovescio e dentate in tutto il contorno con denti ottusetti nella *P. crocea* Il Signor Gaudin, adottando una opinione contraria considera quest' ultima come la vera *P. aurea*, e descrive l'altra col nome di *P. Halleri.*

1986. Potentilla cinerina Ital. Potentilla cinerea Lat. Potentille cendrée Franç. *Caulibus prostratis, foliis radicalibus et caulinis inferioribus 5-natis caeteris 3-natis, foliolis obovato-cuneiformibus dentatis dente ultimo minore utrinque pube stellata incano-tomentosis, petalis obcordatis calycem subduplo superantibus, carpellis rugosis.* Chaix. et Vill. delph. 3. pag. 567. Trattin. rosac. 4. pag. 98. *Pentaphyllum montanum minus luteum Tormentillae flore cineraceum.* Bar. ic. 709.

Var. B. *Praetutiana;* major, foliolis obovatis obtusis crenatis. *Potentilla cinerea.* Ten. Syll. in fol. pag. 73. in 8. 251. cum synonym. loc. nat. quibus addatur *Monte Corno*, et cum observationibus.

Osservazione. Dal confronto della nostra pianta cogli esemplari della *Potentilla cinerea* ricevuti dal Sig. Lang e colti presso Pest in Ungheria, nonche dalla discrepanza delle descrizioni che se ne leggono presso gli autori, son fatto certo che sotto lo stesso nome si celano due piante notabilmente diverse. Quella che noi ne possediamo differisce dalla pianta ungarica per le foglie molto più grandi ottuse e contornate di denti rotondati e vicini, onde debbono dirsi *undique approximato-crenatis*, mentre quelle dell' altra pianta sono piuttosto cuneato-bislunghe acute e tagliate con denti rimoti ed aguzzi; cosicchè debbono dirsi *argute remote-serratis.* La figura del Barrelieri conviene benissimo colla pianta ungarica e non gran fatto colla nostra.

1987. Potentilla oscura Ital. Potentilla obscura Lat. Potentille obscure Franç. *Caule erecto rubente hirto, foliis 7-5-natis, foliolis ovali-oblongis, inciso-dentatis, adpresso-pilosis, sepalis lanceolatis elongatis, petalis obcordatis aureis calycem vix aequantibus.* Willd. Sp. 2. pag. 1100. Spr. syst. veg. 2. pag. 536. Trattin. rosac. 4. pag. 66. Nocca et Balbis Flor. Ticin. 1. pag. 240. Tab. 10. Ten. Syll. edit. in fol. pag. 73. in 8. 252. cum synonym. loc. nat. et observ.

1988. Potentilla pelosa Ital. Potentilla pilosa Lat. Potentille velue Franç. *Caule adscendente villoso, foliis 5-vel 7-natis foliolis obovato-cuneatis undique grosse dentatis utrinque adpresse pilosis, sepalis ovatis, petalis flavis obcordatis calycem aequantibus vel eum excedentibus.* Willd. Sp. 2. pag. 1100. Pers. Syn. 2. pag. 54. *P. hirta Allioni* Fl. pedem. 2. pag. 55. tab. 71. fig. 1.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Cresce ne' monti della regione media e meridionale del regno; fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Nella nostra pianta il fusto è alquanto ascendente, e le foglie radicali ed inferiori sono settenate, e non soltanto quinate col fusto affatto eretto. I calici corti la distinguono dalla *P. obscura*, e le foglioline largamente ovate a rovescio la separano dalla *P. recta.* Nella *Silloge* uopo è correggere il sinonimo di Allioni e leggervi *P. hirta* in luogo di *P. rubens.* Da quello di Dec. bisogna escludere il sinonimo *P. rubens All.* e quello di *P. pedata Nestler.*, ambedue appartenenti al *P. pedata*, specie ben diversa tra quelle che il Dec. riunisce come varietà della *P. hirta.*

1989. Potentilla supina Ital. et Lat. Potentille couchée Franç. *Caule decumbente dichotomo pubescente, foliis pinnatis, 3-5-jugis foliolis obovato-oblongis obtusis inciso-dentatis, stipulis ovatis integerrimis, pedunculis axillaribus 1-floris solitariis fructiferis reflexis.* Lin. H. Cliff. 195. Willd. Sp. 2. pag. 1099. Jacq. Fl. austr. 5. tab. 406. *Pentaphyllum supinum potentillae facie* Clus. hist. 2. pag. 107. fig. 2. Trattin. rosac. 4. pag. 15. Ten. Syll. in fol. pag. 73. in 8. 252. cum locis natalibus.

1990. Potentilla cinquefoglio Ital. Potentilla reptans Lat. Potentille rampante Franç. *Caule repente, foliis 5-natis utrinque pilosiusculis, foliolis obovatis argute-serratis, pedunculis axillaribus unifloris, petalis obcordatis calycem superantibus.* Lin. sp. 744. Willd. sp. 2. pag. 1108. Fl. Dan. tab. 1164. Blackw. tab. 454. Fuchs. hist. 624. Dodon. pempt. 116. fig. 1.

Luogo natale ec. È comune ne' campi argillosi e paludosi; fiorisce per tutta l' estate. *Perenne.*

CCCCXXXIX. GAROFANATA Ital. Geum Lat. Benoite Franç. *Calyx inferus 10-fidus, laciniis alternis minoribus; petala 5; carpellae exsuccae caudatae in capitulum oblongum dispositae; stylus post anthesim arista plerumque geniculata auctus, semen adscendens.* Lin. Gen. pl. ed. Schreb. n. 631. Juss. 338. Lam. ill. tab. 443. (*Rosaceae*).

Carattere. Calice e corolla come nelle *potentille*; ricettacolo seminifero bislungo villoso; semenze terminate da una lunga resta articolata uncinata, o soltanto codute. Piante erbacee con radici perloppiù aromatiche, e foglie politome nel genere pennato.

1991. Garofanata benedetta Ital. Geum urbanum Lat. Benoite commune Franç. *Caule erecto, petiolis pedunculisque patenti-pilosis, foliis radicalibus lyrato-pinnatis caulinis 3-natis, lobis ovatis latis dentato-crenatis stipulis suborbiculatis magnis, petalis obovatis longitudine calycis, capitulo carpellarum sphaerico, ovariis pilosis numerosis, stylis glabris appendici-*

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

bus pilosiusculis. Lin. sp. 716. Willd. Sp. 2. p. 1113. Fl. dan. tab. 672. Clus. hist. 2. pag. 102. fig. 2. Dec. prodr. 2. pag. 551. Gaud. Fl. Helv. 3. pag. 411.

Var. B. pedunculis cernuis in fructu elongato-patentibus. *G. intermedium.* Ehrh. et Willd. sp. loc. cit. non Willd. Enum. non Bess. *G. intermedium.* Ten. Syll. in fol. pag. 73. in 8. pag. 253.

Luogo natale ec. È comune ne' boschi e nelle selve; fiorisce nella state. *Perenne.* La var. B. è stata raccolta nella Basilicata tra *Muro* e *Laviano* dal Sig. Gasparrini, che me l' ha comunicata col nome di *Geum intermedium.*

1992. Garofanata intermedia Ital. Geum intermedium Lat. Benoite intermédiaire Franç. *Caule erecto rariter basi ramoso, petiolis pedunculisque patenti-pilosis, foliis radicalibus interrupte-pinnatis, foliolis subrotundis holosericeis bicrenatis impari maximo trilobo basi cordato, caulinis 3-nato-pinnatis, supremisque incisis; stipulis parvis oblongo-lanceolatis, floribus erectis calycibus petala rotundata aequantibus, carpellis in capitulum globosum coadunatis, aristis uncinatis nudis appendicibus pilosis.* Besser. cat. H. Crem. ex Dec. prodr. 2. pag. 550. non Willd. Enum. non Sp. non Ehrh. non Trattin. *G. intermedium* Guss. Fl. sic. prodr. 1. p. 585. excl. syn. Ehrh. et Marsch. *G. rivale* (Pizzo di Sivo) et *G. intermedium* (Monte di Capo d'acqua) Orsini pl. exs. ex Aprutio *G. pyrenaicum.* Ten. Syll. in fol. pag. 73. in 8. 252.

Descrizione. Fusti alti da 5-18. poll. perloppiù due dalla stessa radice, divisi in cima con 2-3 fiori o affatto indivisi ed 1-flori, coperti di peli densi e rivolti in giù nella parte inferiore, corti e rasati in tutto il resto; foglie radicali con corti picciuoli, e lunghe in tutto 2-4 pollici, coperte dappertutto di peli densissimi e rasati con una o due coppie di foglioline quasi rotonde del diametro, di tre linee e colla fogliolina terminale di un pollice di diametro, alle volte profondamente intagliata fino alla base, onde comparisca ternata o 3-partita, ma più ordinariamente appena 3-lobata, sempre cordata alla base: pel qual carattere principalmente queste foglie si distinguono da quelle del *G. rivale* nel quale sono ristrette alla base e conioformi; tutte le suddette foglie hanno il contorno finamente dentellato con denti ottusetti irregolari; le foglie del fusto sono 3-nate o 3-partite colle stipole che vi rappresentano altrà coppia di foglioline, ma sono quasi sempre minute lunghe 2-3 linee e lanciolato-bislunghe, tutte più o meno intagliate con denti acuti, o divise con lacinie bislungo-conioformi; i fusti in cima perloppiù si biforcano per dar luogo a due fiori messi in cima delle biforcature che si tengono ritte; altra volta non si dividono affatto e portano un sol fiore terminale; il calice ha le lacinie minute che talvolta si allungano

© Orto Botanico di Napoli, Italy

fino a quasi eguagliare la lunghezza delle altre; i petali sono quasi rotondi, di color giallo pallido non più lunghi de' calici; gli ovarii e le carpelle sono ispidissime, e prolungate in code glabre rossigne, alcune delle quali si ritorcono prolungandosi in altra resta villosa.

Luogo natale ec. Cresce ne' monti di Abruzzo e di Calabria: *Monte di Capodacqua*, *Monte Cocuzzo*, *Sile*; fiorisce nella state. *Perenne.*

Osservazione. Dall'accurato esame portato sulle specie di questo genere, mi è avvenuto di potervi riconoscere tre diversi *Gei intermedii:* il primo che è sicuramente varietà del *G. urbanum* testè riferito; il secondo che è questo del Besser, ed il terzo che è quello delle piante *H. Berolinensis* del Willdenow. tav. 69. il quale, come acconciamente ha fatto il Decandolle, va riferito alla varietà del *G. rivale*. Di quest' ultimo posseggo un esemplare colto in Stokolma e favoritomi dal Sig. Wahlberg; ma questa specie non è stata finora rinvenuta nel regno.

1993. Garofanata selvatica Ital. Geum sylvaticum Lat. Benoite des bois Franç. *Caule erecto simplici 1-3-floro, pedunculis petiolisque longissimis patenti-pilosis, foliis radic. lyrato-pinnatis, petiolis ad dimidium et ultra nudis, foliolis 2-3-jugis approximatis parvis ovatis, terminali cordato biserrato maximo; foliis caulinis simplicibus profunde dentatis, stipulis lanceolatis parvis subdentatis; floribus ascendentibus, petalis obcordatis calyce longioribus, capitulo carpellarum sphaerico vel ovato, stylis reflexis rigidis longitudine ovarii pilosi, appendicibus hirtis* (*non glabris ut in Dec.*) *Pourret ex Dec.* prodr. 2. p. 552. *G. atlanticum* Desf. Atl. 1. p. 401. *G. rivale* Thomas pl. exsicc. ex Calabria (*la Sila*).

Luogo natale ec. Mi è stato in due diversi tempi comunicato dal Signor Thomas colla scritta succennata. È perenne, e pel tempo della fioritura par che debba convenire colle altre specie affini.

Osservazione. La nostra pianta conviene in tutto coll' esemplare del *G. sylvaticum* favoritomi dal Sig. Montagne, e colto ne' Pirenei orientali nel luogo stesso additato dal Sig. Pourret; ma siccome in esso mancano i frutti, perciò non ho potuto assicurarmi se le appendici delle reste siano affatto glabre, come si vogliono dal Decandolle, e come il Desfontaines le descrive nel suo *G. atlanticum*, mentre nella nostra pianta tutto lo stilo è glabro, ma l'appendice, quando vi esiste, è irsuta. La straordinaria lunghezza de' picciuoli l' ho riscontrata anche nelle foglie dell' esemplare de' Pirenei, ma bisogna avvertire che non mancano nello stesso individuo foglie più cortamente picciuolate, nelle quali le foglioline sono anche più rimote. Questa specie si distingue dal *G. rivale* per le foglioline rotondate cordate alla base e tagliate in lobi ottusi, e non già conioformi colle

© Orto Botanico di Napoli, Italy

foglioline lanciolate tagliate in denti acuti. Dalla precedente, alla quale pe' succennati caratteri delle foglie più si avvicina, si distingue per la lunghezza de' loro picciuoli e per le maggiori dimensioni delle foglioline non che per li petali cordati più lunghi de' calici.

1994. GAROFANATA A PICCIOLI PETALI Ital. Geum micropetalum Lat. Benoite à petites pétales Franç. *Villoso-hirsutum; caule basi ramoso, foliis inferioribus interrupte-pinnatis, foliolis majoribus cuneato-obovatis angulatis varie inciso-lobatis, foliis superioribus ternatis vel tripartitis, stipulis amplis foliorum lobos aemulantibus; floribus breviter pedunculatis erectis, petalis rotundatis calyce brevioribus, carpellarum stylo non geniculato.* Gasparrini ined. et Ten. Syll. appendix tertia; in fol. pag. VII. in 8. p. 604. *G. rivale* Ten. Syll. addenda et emendanda in fol. p. 155. in 8. pag. 538. *G. micropetalum.* Ten. Notizia intorno ad alcune piante della Lucania; inserita nel Giornale intitolato: Il *Progresso delle Scienze* ec. vol. 4. pag. 171.

Descrizione. Fusti incestiti irsuti ascendenti di 6-10. pollici; foglie radicali ed inferiori del fusto di varia lunghezza, da 3-5-poll. interrottamente pinnate con foglioline disuguali ovato-bislunghe variamente intagliate e lobate; progressivamente meno composte finchè in cima al fusto si mostrano semplici o soltanto ternate; stipole lunghe circa 6. linee ovato-bislunghe intagliate o seghettate; piccioli fiori verdastri di 4-5 linee di diametro con petali più corti del calice talvolta lungamente pedicellati e sporti fuori del calice. Questi fiori sogliono anche raddoppiarsi o trasformarsi in produzioni foliacee. Carpelle irsute collo stilo villoso senz' appendice.

Luogo natale ec. Cresce ne' prati montuosi ed elevati degli appennini di Basilicata, tra *Muro e Laviano,* ne' luoghi volgarmente detti il *Pennacchio, Piano di Campo;* fiorisce nella state. *Bienne* e *perenne.*

Osservazione. La tendenza de' fiori di questa pianta a raddoppiarsi sempreppiù l'avvicinano al *G. rivale,* cui col primo sfuggevole esame mi era sembrato poterla riferire; e del quale presso gli autori se ne trovano descritte analoghe mostruose aberrazioni. (Trattin. ros. 3. pag. 21.) Io ne raccomando perciò l'ulteriore esame all'egregio scopritore di essa, ed amerei che si assoggettasse a coltivazione.

CCCCXL. DRIADE Ital. Dryas Lat. Dryade Franç. *Cal. inferus aequaliter 8-fidus; cor. 8-petala; carpella stylo terminali demum in caudam barbato-plumosam desinente aucta; receptaculum subdepressum foveolatum, semen adscendens.* Lam. Will. Hall. Dryadis. sp. Lin. gen. plant. 637. Juss. gen. 338. Lam. ill. t. 443. (*Rosaceae*).

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Carattere. Calice col tubo concavo nudo, diviso in 8-10. lacinie; corolla di 8-10 petali; carpelle codute pelose. Piccole piante erbacee perenni alpine con fiori bianchi, e foglie indivise bianco-tomentose di sotto e lucide di sopra.

1995. Driade di otto petali Ital. Dryas octopetala Lat. Dryade à huit pétales Franç. *Foliis cordato-ovatis, crenato-dentatis, subtus cano-tomentosis.* Lin. sp. 747. Will. 2. p. 1118. DC. Prodr. 2. pag. 549. Flor. dan. t. 31. Clus. hist. 2. pag. 351. Ten. Syll. in fol. 73. in 8. 253.

Luogo natale ec. Nasce sui più elevati gioghi de' monti di *Abruzzo;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

CLASSE POLIANDRIA.

Ordine Monoginia.

CCCCXLI. CAPPERO Ital. Capparis Lat. Caprier Franç. *Cal. 4-phyllus, coriaceus deciduus; pet. 4.; torus parvus; thecaphorum gracile; stamina ipogyna, stigma capitatum; bacca corticosa supera 1-locularis pedunculata.* Lin. gen. pl. ed. Screb. n. 876. Juss. 243. Lam. ill. t. 446. *(Capparideae).*

Carattere. Calice globoso con lacinie ovate concave embriciate ineguali caduche, filamenti più lunghi de' petali; frutto impropriamente considerato come siliqua perchè carnoso ed indeiscente. Piante legnose o erbacee di svariate forme, con foglie semplici munite di stipole o di spine alla base, e fiori solitarii ascellari, o quasi corimbosi terminali.

1996. Cappero spinoso Ital. Capparis spinosa Lat. Caprier épineux Franç. *Foliis subrotundis muticis quandoque retusis glabris, ad petioli basin aculeis stipularibus geminis uncinatis instructis; pedunculis solitariis unifloris folio subaequalibus.* Lin. sp. pl. 720. Duham. arb. edit. nov. v. 1. t. 34. Blackw. herb. t. 417.

Luogo natale ec. Nasce nelle rupi marittime della provincia di *Lecce;* fiorisce nell'estate. *Frutice.*

Osservazione. Essendo veri *aculei* e non *spine* nè stipole quelle di questa e di

© Orto Botanico di Napoli, Italy

altre specie affini, mi è sembrato doverne analogamente riformare le frasi diagnostiche che se ne leggono presso tutti gli autori.

1997. Cappero murale Ital. Capparis rupestris Lat. Caprier des rochers Franç. *Foliis subrotundis muticis quandoque retusis glabris inermibus, stipulis setaceis deciduis, pedunculis unifloris folio longioribus vel eum subaequantibus.* Smith. Fl. gr. pr. 1. p. 355. DC. pr. s. nat. 1. p. 245. Guss. Fl. sic. prodr. 2. p. 3. *C. orientalis.* Duh. loc. cit. v. 1. p. 142. *C. spinosa var. C.* Lam. Dict. Encycl. 1. pag. 605. *Capparis non spinosa fructu majore.* Bauh. pin. 480. Tourn. 251.

Luogo natale ec. Nasce nelle mura e nelle rupi marittime di Napoli e delle provincie meridionali del Regno; fiorisce in giugno. *Frutice.*

Osservazione. Benchè questa specie non differisca dalla precedente che per la sola mancanza dei pungiglioni. Tuttavia non potrà considerarsi come varietà di essa, e ciò per la stessa qualità avvertita di sopra; cioè che trattandosi di *aculei* e non di *spine*, giammai l'una specie potrà vedersi cangiata nell' altra.

1998. Cappero siciliano Ital. Capparis sicula Lat. Caprier de Sicile Franç. *Caulibus lignescentibus, foliis ellipticis oblongisque deciduis apice mucrone incurvo instructis, junioribus farinoso-pubescentibus quandoque obovatis, basi aculeis geminis stipularibus armatis, pedunculis solitariis unifloris multo longioribus, baccis pyriformibus.* Duham Arb. nov. edit. tom. 1. pag. 159. *C. ovata.* Ten. Syll. edit. in fol. 73. et edit. in-8. pag. 253. *C. ovata* et *C. herbacea* Guss. prodr. 2. pag. 4. et plant. rar. pag. 210. e 212. exclus. omnib. syn. except. syn. *Capparis duplicata spina folio acuto.* Cup. panph. sic. 2. t. 87. Bocc. sic. t. 42. fig. 3. an *C. fol. acuto* Dod. pemp. 745. et Lob. ic. 634?

Luogo natale ec. È ovvia ne' campi è ne' colli cretosi: al *Tuvoliere;* in *Calabria*, in *Abruzzo;* fiorisce in luglio; *Suffrutice.*

Osservazione. Ponendo mente alle descrizioni, alle località ed alle figure della *Capparis folio acuto* di Dodoneo di Lobel e di altri antichi, mi è sembrato che questa pianta possa piuttosto riferirsi alla nostra specie che alla pianta africana del *Desfontaines.* Presso noi da essa si raccolgono i capperi della miglior qualità, e meno stimati sono quelli che si ottengono dalla *C. spinosa* o dalla *C. rupestris.*

CCCCXLII. CRISTOFORIANA Ital. Actaea Lat. Actée Franç. *Cal. deciduus 4-phyllus; cor. 4-petala; bacca unilocularis polysperma; sem. semi-orbiculata.* Lin. gen. pl. edit. Schreb. 877. Juss. 233. Lam. ill. t. 448. (*Papaveraceae*).

1999. Cristoforiana barba di capra Ital. Actaea spicata Lat. Actée en épi Franç.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Monogyna ; baccis subglobosis, petalis staminum longitudine, racemo ovato, foliis bi-triternative sectis segmentis ovato-lanceolatis serratis incisisve. Lin. sp. 272. Will. sp. 1139. exclusis varietatibus. Oed. Flor. dan. t. 589. Black. t. 565. Clus. hist. 2. p. 86.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi montuosi delle regioni media e settentrionale del regno; fiorisce in giugno. *Perenne.* È pianta fornita di principio acre.

CCCCXLIII. CELIDONIA Ital. Chelidonium Lat. Chélidoine Franç. *Calyx 2-phyllus caducus ; corolla rosacea tetrapetala hypogyna, stigma capitatum 2-lobum; siliqua 2-valvis unilocularis; semina cristata.* Juss. 236. C. Bauh. p. 144. Gaert. fruct. 2. p. 164. t. 115. Lam. ill. t. 450. f. 1. *Chelidonii* sp. Lin. (*Papaveraceae*).

Carattere. Calice caduco di 2 foglioline; corolla rosacea, siliqua uniloculare con 2 serie di semi inseriti sopra placente filiformi persistenti, situate nelle suture delle valve. Erbe perenni tenere pregne di succo acro zafferanato.

2000. CELIDONIA MAGGIORE Ital. Chelidonium majus Lat. Chélidoine éclaire Franç. *Pedunculis umbellatis, foliis pinnatisectis segmentis subrotundis dentato-lobatis, petalis ellipticis integris.* Lin. sp. pl. 723. excl. *var. B.* Will. en. H. Ber. 1. p. 561. Ooed. Fl. dan. t. 675. Fuchs. hist. 865.

Luogo natale ec. È ovvia nelle siepi ombreggiate, e nelle selve umide; fiorisce in aprile. *Perenne.*

CCCCXLIV. GLAUCIO Ital. Glaucium Lat. Glaucienne Franç. *Siliqua biloculari 2-3-valvis; semina nuda punctata; caetera ut in praecedente.* Juss. 236. Tourn. inst. 254. t. 130. Gaertn. fruct. 2. p. 165. t. 115. Lam. ill. t. 450. fig. 2. *Chelidonii* sp. Lin. (*Papaveraceae*).

Carattere. Questo genere differisce dal precedente per la siliqua biloculare di 2-3 valve con sepimento fungoso, e semi punteggiati immersi nella polpa del medesimo.

2001. GLAUCIO GIALLO Ital. Glaucium luteum Lat. Glaucienne jaune Franç. *Caule glabro, foliis repandis inferioribus lyrato-pinnatifidis, superioribus amplexicaulibus sinuatis ; alabastris oblongis ; petalis orbiculatis sub-integerrimis siliqua tuberculato-scabriuscula.* Smith. Fl. brit. 563.

Var. A. *Foliis caulinis sinuatis lobis obtusis dilatatis glabris. Papaver corniculatum flavo flore.* Clus. hist. 2. p. 91.

Var. B. *Foliis caulinis pinnatifidis, laciniis inciso-dentatis hirtis. G. flavum.* DC. Syst. 2. p. 94. *Chelidonium Glaucium.* Lin. sp. 724. Flor. dan. tab. 585.

Luogo natale ec. Ne' lidi presso Napoli è comune la *var. A.*; la *var. B.*; nasce ne' lidi di Puglia; fiorisce in aprile. *Bienne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Osservazione. La *var. B.* non differisce dal *G. fulvum* che per la grandezza maggiore de'fiori; e per li petali orbicolari rotondati affatto gialli, non ovali e smarginati o bifidi di color rancio con macchia più carica alla base.

2002. Glaucio scarlatto Ital. Glaucium corniculatum Lat. Glaucienne écarlatte Franç. *Caule piloso, foliis caulinis pinnatifidis incisis, siliqua setosa.* DC. l. c. Ten. Fl. nap. prodr. pag. XXX. Curtis et Hook. Fl. lond. nov. edit. fasc. 24.

Var. A. *Phoeniceum. Chelidonium corniculatum.* Lin. sp. 774. *Glaucium phoeniceum.* Smith. Fl. brit. 554. *G. rubrum.* Ten. Fl. nap. Syll. in fol. 74. in-8. 254.

Luogo natale ec. Trovasi di raro tra i calcinacci, e ne' lidi di *Napoli* e di *Puglia*; fiorisce in giugno. *Annuo.*

CCCCXLV. PAPAVERO Ital. Papaver Lat. Pavôt Franç. *Calyx 2-phyllus caducus; cor. rosacea 4-petala hypogyna; stigma peltatum radiatum, radiis 4-20, capsula supera univalvis unilocularis sub stigmate persistente poris (totidem quot radiis stigmatis) dehiscens; placentae intervalvares (totidem quot radii stigmatis) intus in dissepimenta incompleta productae.* Lin. gen. ed Schreb. n. 885. Juss. 236. Lamar. ill. t. 451. (*Papaveraceae*).

2003. Papavero fiorrancio Ital. Papaver aurantiacum Lat. Pavôt à fleurs orangées Franç. *Capsula hispida ovata, pedunculis radicalibus sepalis foliisque pilosis pinnati-lobatis, lobis incisis dentatisve subobtusis.* Loisl. Notic. 84. DC. Fl. fr. suppl. pag. 585. *P. pyrenaicum.* A. DC. Syst. veg. 2. pag. 71. et Prodr. 1. pag. 118.

Var. B. *Puniceum. Papaver pyrenaicum.* Will. enum. 563. *P. pyrenaicum B. puniceum* DC. loc. cit. Bar. ic. 764.

Descrizione. Nella *var. A.* le capsole sono ovate ed i lobi delle foglie brevissimi e rotondati; nella *var. B.* le capsole sono ovate a rovescio e bislunghe, ed i lobi delle foglie ovali e bislunghi. La figura del Barrelieri va perciò riferita più a questa varietà che alla prima.

Luogo natale ec. Nasce sui gioghi nevosi alpini: la *var. A.* alla *Majella*, al *Velino*; la *var. B.* è stata raccolta dal sig. Orsini al *Corno grande*; fioriscono in luglio sono perenni.

2004. Papavero alpino Ital. Papaver alpinum Lat. Pavôt des Alpes Franç. *Capsula hispida obovato-oblonga, sepalis pilosiusculis (petalis albis exsiccatione flavis) pedunculis radicalibus foliisque glabriusculis bipinnatisectis, lobulis tenuibus subacutis.* Lin. sp. 725. Jacq. Fl. austr. t. 63.

Luogo natale ec. Nasce sulle vette de' monti alpini della regione settentrionale: *Majella*, *Monte Corno*, *Velino*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

2005. Papavero bastardo Ital. Papaver hybridum Lat. Pavôt hybride Franç. *Capsula hispida obovato-globosa sulcata, sepalis pilosis petalorum dimidiam longitudinem aequantibus (petalis coccineis basi nigro-maculatis); foliis 2-3-pinnatifidis, laciniis cuneiformi-linearibus aristatis, caule folioso multifloro hispidulo pilis omnibus adpressis.* Lin. sp. pl. 725. Engl. bot. t. 43. ex DC. Prodr. 1. pag. 118. *Argemone capitulo hirsuto rotundo torulis canaliculato.* Moris. hist. 1. s. 3. t. 14. fig. 9. Lob. ic. 276. f. 1.

Luogo natale ec. È comune fra le biade; fiorisce in maggio. *Annuo.*

2006. Papavero argemone Ital. Papaver Argemone Lat. Pavôt Argémone Franç. *Capsula hispida elongato-clavata, sepalis glabriusculis petalorum dimidiam longitudinem aequantibus (petalis coccineis basi nigro-maculatis) foliis bipinnatis, laciniis linearibus setula terminatis, caule folioso multifloro hispido; pilis inferne patentibus superne adpressis.* Lin. sp. pl. 725. DC. Syst. 1. pag. 74. Fl. dan. t. 867. *Argemone capitulo longiore tenuiore hirsuto.* Moris. hist. 1. s. 3. t. 14. f. 10.

Luogo natale ec. Nasce col precedente, ma è più raro; fiorisce anche in maggio. *Annuo.*

2007. Papavero pugliese Ital. Papaver apulum Lat. Pavôt de Pouille Franç. *Capsula hispida obovato-elliptica, sepalis pilosis triplo et ultra longioribus, caulibus ascendentibus pedunculisque hispidis pilis adpressis; foliis bipinnatisectis lobulis abbreviatis ovato-oblongis obtusiusculis.* Ten. Fl. nap. Prod. app. V. p. 16. Syll. edit. in fol. p. 74. in 8. p. 255. Fl. nap. tav. 235. fig. 1.

Var. B. *Foliorum lobulis elongatis angustioribus.*

Descrizione. Da una radice fusiforme legnosetta spuntano dapprima sole foglie che si dispongono a rosetta sulla terra; esse sono lunghe 2 a 4 pollici de' quali la metà è presa dal picciuolo e l' altra dalle vere foglie che rassomigliano molto a quelle del *Ranunculus millefoliatus*, e sono perciò bipinnate di circoscrizione lanciolate che non oltrepassa il pollice nella maggior larghezza, hanno le lacinie cortissime, e sono sparse di peli rasati. Dallo stesso ceppo nascono perloppiù 2 a 4 fusti ascendenti gracili deboli ramosi lunghi circa un piede provvisti di foglie nelle ramificazioni, quasi sessili frastagliate in lacinie bislunghe o lineari, gli stessi rami si allungano in peduncoli che al pari de' fusti sono coperti di peli adesi; i fiori in bottoni (*alabastra* DC.) sono ovato-globosi come nel *P. hybridum*, ma del doppio più grandi; le corolle sono poco più piccole di quelle del *P. Rhoeas*, e perciò di molto più grandi di quella delle due specie precedenti; i petali sono di colore scarlatto ed hanno una macchia nera presso l'unghia; le capsole sono ovate ed ispide.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Nasce tra le biade ne' campi cretosi: in *Basilicata* in *Puglia* ec. fiorisce in maggio. *Annuo.*

2008. Papavero dubio Ital. Papaver dubium Lat. Pavôt douteux Franç. *Capsula glabra oblongo-clavata sepalis pilosis, cuule multifloro hispido setis patentibus, in pedunculis autem adpressis; foliis pinnati-partitis, lobis inciso-dentatis.* Lin. sp. 726. *Argemone capitulo longiore glabro.* Moris hist. 1. pag. 279. s. 3. t. 14. f. 11.

Var. B. *Capsula oblonga, foliis bipinnatifidis laciniis oblongo-lanceolatis.* Oed. Fl. dan. t. 902. *P. frentanum.* Ten. Syll. in fol. p. 164. in 8. p. 554.

Luogo natale ec. La *var. A.* cresce in *Puglia;* la *var. B.* in *Abruzzo;* fiorisce in giugno. *Annuo.*

Osservazione. Chi vorrà considerare le due figure della *Flora danica* e del *Morison*, che gli autori riferiscono al *P. dubium*, troverà ragionevole il dubitare che possano appartenere alla stessa pianta. Per mancanza di migliori e moltiplici esemplari non avendo potuto studiare più addentro la mia pianta di Abruzzo, ed avendola trovata molto somigliante alla cennata figura della *Flora danica*, ho preferito riunirvela; salvo sempre a deffinire se così dessa che la pianta danese possano realmente riferirsi alla specie linneana.

2009. Papavero rosolaccio Ital. Papaver Rhoens Lat. Pavôt coquelicot Franç. *Capsula glabra obovata, sepalis pilosis, caule multifloro hirto setis patentibus, foliis pinnati-partitis lobis elongatis inciso-dentatis acutis.* Lin. sp. 726. Will. sp. 2. p. 1146. Fuchs. hist. 516. Matth. 1112. e 539. Dod. pempt. 447.

Var. B. *Minor; petalis immaculatis coccineis.* Dalech. hist. 439. fig. 2.

Var. C. *Petalis dentatis.*

Luogo natale ec. È comunissimo ne' campi. La *var. C.* è stata raccolta dal sig. *Notarjanni* ne' monti di *Fondi;* ne' giardini se ne coltivano le varietà da' fiori doppi e di diversi colori; i petali si raccolgono per l'uso medicinale e sono diaforetici anodini; fiorisce in maggio. *Annuo.*

2010. Papavero di roubieu Ital. Papaver Roubiaei Lat. Pavôt de Roubieu Franç. *Capsulis glabris subrotundis, sepalis pilosis, caule multifloro piloso, foliis bipinnatis partitis villosis, lobis linearibus pilo terminatis.* DC. Syst. 1. p. 78. Fl. franc. 5. p. 585. Viguier. diss. 39. n. 4. t. 1. fig. 1.

Descrizione. Fusto alto circa mezzo piede coperto di denso pelame orizzontale, ramificato dalla metà; foglie bipinnatifide irsutissime con lacinie lineari terminate da lunghe setole; alabastri ovati con sepali pilosi, e corolle simili a quelle del *P. Rhoeas* ma più pallide; capsola quasi rotonda glabra; stimma con 7-8 raggi.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Nasce ne' campi di *Puglia ;* fiorisce in maggio. *Annuo.*

2011. Papavero setoloso Ital. Papaver setigerum Lat. Pavôt herissé Franç. *Capsulis glabris obovatis, sepalis subsetosis, caule pauciflоro setis patentibus sparso, foliis amplexicaulibus glaucis inciso-repandis subtus rachi nervis dentibusque setis instructis.* DC. Fl. fr. 5. pag. 585. Syst. 1. pag. 81. Prodr. 1. pag. 119. Ten. Syll. App. 3. in fol. in Fl. tom. 4. p. VII. in 8. p. 605. exclus. syn. *P. somniferi var. A.* et e locis natalibus excl. *insula Caprearum.*

Luogo natale ec. Nasce ne' campi coltivati al *Fusaro*, a *Mare Morto ;* fiorisce in maggio. *Annuo.*

Osservazione. Molto opportunamente sospetta il ch. DC. che questa specie possa essere il tipo selvaggio del *Papavero nero*, che gli antichi ritennero per ispecie diversa dal *bianco*, ma che i moderni considerano come varietà di esso. L'opinione del sullodato scrittore è stata da me adottata nella *Sylloge ;* ma dopo più maturo esame, mi sono assicurato che la pianta selvaggia del *Papavero nero* raccolta in *Capri* ed altrove, conserva il carattere delle foglie affatto sfornite di setole benchè ne abbia alcune sul fusto e sul peduncolo; cosicchè mi è sembrato doverla ricondurre al suo antico posto. Al carattere delle foglie setolose, il *P. setigerum* unisce quello delle capsole giammai rotonde, ma molto bislunghe e quasi periformi.

2012. Papavero domestico Ital. Papaver somniferum Lat. Pavôt somnifère Franç. *Capsulis globosis calycibusque glabris, caule glauco, foliis amplexicaulibus inciso-repandis, dentibus obtusiusculis muticis.* Lin. sp. 726. Will. tom. 2. pag. 1147. DC. Syst. et Prodr. l. c.

Var. A. *Nigrum ; capsulis sub stigmate foraminibus apertis, seminibus nigris petalis purpurascentibus, caule petiolisque superne setis patentibus sparsis.* Buill. herb. t. 57. Black. tab. 282. Lob. ic. t. 274. f. 1. Dod. pempt. 445.

Var. B. *Album ; capsulis sub stigmate foraminibus nullis seu obliteratis, seminibusque petalisque albis.* Engl. bot. t. 2145. Dod. pempt. 445. f. 2. Lob. ic. 772. f. 2.

Luogo natale ec. La *var. A.* cresce a *Capri* ed altrove nelle biade ; la *var. B.* è stata trovata spontanea in *Abruzzo* dal sig. de Angelis, ne' campi presso *Roccamorice ;* fioriscono in maggio. *Annua.*

CCCCXLVI. NINFEA Ital. Nymphaea Lat. Nymphée Franç. *Cal. 4-phyllus ; corolla polypetala perigyna ; bacca semi-infera multilocularis polysperma.* Lin. gen. ed Schreb. n. 886. (*cum aliis Nymphaeaceis*) Lam. ill. t. 453. fig. 1. (*Nymphaeaceae* DC. *Hydrocharides* Juss.)

© Orto Botanico di Napoli, Italy

2013. NINFIA BIANCA Ital. Nymphaea alba Lat. Nymphée blanche Franç. *Foliis orbiculato-cordatis integerrimis, stigmate 16-radiato, radiis ascendentibus.* Lin. sp. 729. Will. sp. 2. p. 152. Fl. dan. t. 602. Black. t. 498. *a* et *b* et tab. 499. fig. 3. Fuch. hist. 534. et 535.

Luogo natale ec. Cresce ne' laghi, negli stagni, e nelle acque di lento corso; nel laghetto degli *Astrioni*, a *Fondi* ec.; fiorisce nell'estate. *Perenne.*

Osservazione. Merita l'attenzione de' fito-fisiologi la singolare metamosfosi cui van soggetti i frutti di questa pianta, i quali distaccandosene nella perfetta maturità, e restando liberi nel fondo delle acque vanno a mano a mano cangiandosi in perfetti tuberi. Questo fenomeno da me osservato benanco nella *Nymphaea Lotus* rende ragione della scomparsa de' frutti di queste piante avvertita da diversi botanici, e soprattutto dal Kitaibel, il quale, descrivendo la *Ninfea* delle acque termali presso *Buda*, asserisce di non averne potuto giammai osservare i frutti maturi, ma che ne aveva moltiplicata la pianta con i numerosi tuberi che produce (1).

CCCCXLVII. NENUFARO Ital. Nuphar Lat. Nénuphar Franç. *Calyx 4-5-phyllus; corolla polypetala hypogyna; bacca supera multilocularis polysperma.* Sibth. et Smith. prodr. Fl. graec. 1. pag. 361. DC. Syst. 2. p. 59. *Nymphaeae* sp. Lin. et alior. Lam. ill. 453. fig. 2. (*Nymphaeaçeae* DC. *Hydrocharides* Juss.)

2014. NENUFARO GIALLO Ital. Nuphar luteum Lat. Nénuphar jaune Franç. *Calyce 5-sepalo, stigmate integro 16-20 radiato profunde umbilicato, foliis ovali-cordatis lobis approximatis petiolis triquetris acutangulis.* Sibth. l. c. DC. Syst. et Prodr. l. c. *Nymphaea lutea.* Lin. sp. 729. Will. 2. pag. 1151. Fl. dan. t. 603. Fuchs. hist 536. Lob. ic. 594. fig. 2.

Luogo natale ec. Nasce negli stagni, e ne' fiume di lento corso; *Fondi;* fiorisce nell'estate. *Perenne.*

CCCCXLVIII. TIGLIO Ital. Tilia Lat. Tilleul Franç. *Calyx pentaphyllus deciduus; corolla 5-10-petala; ovarium 5-valve 5-loculare; drupa supera tomentosa, nux monosperma.* Lin. gen. edit. Schreb. 894. Lam. ill. t. 467. (*Tiliaceae*).

2015. TIGLIO ROSSO Ital. Tilia rubra Lat. Tilleul rouge Franç. *Foliis cordato-subrotundis coriaceis basi leviter inaequalibus (latis) rugosis acuminatis argute serratis, petiolis turionibusque pilosiusculis, pedunculis subtrifloris, bracteis floribus longioribus usque ad basin alatis, filamentis basi po-*

(1) Vedi la mia memoria su questo soggetto inserita nel 4. tomo degli atti della Real Accademia di Scienze (inedito).

© Orto Botanico di Napoli, Italy

lyadelphicis, fructibus globosis levibus vel obliterate-costatis. DC. Prodr. 1. p. 513. *T. corollina.* Host. Fl. austr. 2. p. 59.

Descrizione. Grande albero con rami patenti e ramoscelli che dall' autunno alla primavera mostransi tinti di color rosso, ed hanno la corteccia ruvida e scabra; le tenere messe al pari de' picciuoli sono vestiti di peli caduchi; foglie coriacee cordate quasi rotonde di circa 4. pollici di diametro colla bose profondamente incavata a lobi quasi, eguali contornate di denti grossetti terminati da punta aguzza incurva, di color verde cupo di sopra e pallido di sotto, dove sono sparse di peluzzi, ed hanno le ascelle delle venature barbate; brattee che cingono il peduncolo fino alla base ed oltrepassano la lunghezza de' fiori; sepali ovato-lanciolati aguzzi pubescenti; frutti quasi globosi lanati, nella perfetta maturità angolosi o affatto lisci.

Luogo natale ec. Cresce ne' boschi di Abruzzo Ulteriore: *Pizzoli* (*Cecchetti*); fiorisce in giugno. *Albero.*

2016. Tiglio a fogie larghe Ital. Tilia platyphylla Lat. Tilleul à larges feuilles Franç. *Foliis membranaceis ovatis vel ovato-oblongis basi valde inaequalibus leviter cordatis argute serratis subtus petiolisque puberulis, pedunculis multifloris usque ad basin fere ob bracteas decurrentes alatis acumine longe productis, floribus vero brevioribus; fructibus turbinatis plerumque prominulo-costatis lignosis crassis* DC. loc. cit. *T. europaea.* A. Lin. et Will. sp. 2. p. 1161. Black. tab. 469. an *T. europaea.* Host. loc. cit. pag. 62?

Descrizione. Questa specie differisce dalla precedente per le foglie membranose meno profondamente cordate più oblique, munite di lungo apice e di color verde meno bruno; per li peduncoli con molti fiori, più lunghi delle brattee, le quali si assottigliano tanto presso la base di essa, da lasciarne un picciol tratto quasi nudo; i frutti sono turbinati quasi sempre muniti di 5. profonde costole.

Luogo natale ec. È la più comune ne' boschi montuosi della regione media del Regno; fiorisce in giugno. *Albero.*

2017. Tiglio intermedio Ital. Tilia intermedia Lat. Tilleul intermédiaire Franç. *Foliis membranaceis oblique cordatis argute serratis subtus petiolisque puberulis, pedunculis multifloris bracteis ad eorumdem basin usque productis longioribus, fructibus subrotundis.* DC. loc. cit. excl. syn. Oed. Fl. dan. t. 553. Host. Fl. austr. 2. pag. 61.

Descrizione. È veramente intermedia tra la precedente e la seguente, ha peduncoli lunghissimi, foglie con profondo seno alla base, come nella *T. rubra*; ma membranose meno grandi e quasi affatto glabre; frutti globosi e brattee molto più corte de' fiori.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi montuosi promiscuamente colla precedente; colla quale fiorisce. *Albero.*

2018. Tiglio a foglie piccole Ital. Tilia microphylla Lat. Tilleul à petites feuilles Franç. *Foliis cordato-subrotundis acuminatis serratis dorso canis petiolo longioribus, pedunculis multifloris basi bracteis denudatis longioribus; fructibus subglobosis tenuissime costulatis.* DC. loc. cit. *T. europaea.* C. Lin. et Will. sp. 2. p. 1161. Oed. Fl. dan. t. 553.

Descrizione. Questa specie si distingue a colpo d'occhio dalle tre precedenti per le foglie biancastre di sotto e per metà più piccole, e per le brattee che lasciano la base del peduncolo nudo per la lunghezza di circa mezzo pollice.

Luogo natale ec. È più rara delle precedenti, cresce e fiorisce con esse. *Albero.*

CISTO. Vedi Fl. nap. t. 1. pag. 293. Gen. XCI.

2019. Cisto villoso Ital. Cistus villosus Lat. Ciste velu Franç. *Foliis ovatis et subrotundo-ovatis rugosis subtomentosis (supra laete virentibus) petiolatis petiolis sulcatis connato-vaginantibus, pedunculis 1-3 floris, foliolis calycinis acutis pedunculisque piloso-villosis; minime glanduloso-viscidis.* Lin. syst. veg. 412. Will. sp. pl. 2. pag. 1181.. Duham. Arb. 1. p. 167. t. 64. *Cistus mas Mathioli.* Dalech. hist. 1. p. 222.

Luogo natale ec. È comunissimo nelle dune, e ne' colli sabbiosi soleggiati: *Fusaro, Cava, Salerno, Calabria ec.;* fiorisce in maggio. *Frutice.*

Osservazione. I ramoscelli ed i peduncoli sono vestiti ad un tempo di peli adesi e patenti; ma giammai glandulosi come nelle specie seguenti.

2020. Cisto biancastro Ital. Cistus incanus Lat. Ciste blanchâtre Franç. *Foliis inferioribus obovato-spathulatis, superioribus oblongis tomentosis rugosis subtrinerviis in petiolis vaginantibus attenuatis acutis, foliolis calycinis elongatis pedunculisque subunifloris villoso-pilosis pilis glanduliferis.* Lin. sp. 737. Will. l. c. p. 1185.

Var. B. *Foliis linearibus. Cistus mas* 2. Clus. hist. 1. p. 69. ic.

Luogo natale ec. Il solo tipo della specie nasce ne' colli argillosi di Abruzzo citeriore: *Pescara, Roccamorice, Lanciano;* fiorisce in giugno. *Frutice.*

2021. Ciste cretese Ital. Cistus creticus Lat. Ciste de Créte Franç. *Foliis spathulato-ovatis oblongisque acuminatis subtomentoso-hirtis (obscure virentibus) margine subundulatis petiolatis petiolis sulcatis subdistinctis, pedunculis 1-3-floris sepalisque acuminato-elongatis villosis; pilis glanduliferis patentibus.* Lin. sp. 1. p. 738. Will. sp. pl. 2. p. 1186. Jacq. ic. rar. 1. t. 95. Alpin. exot. 89. t. 88. Buxb. cent. 3. p. 34. t. 64. fig. 1.

Luogo natale ec. Nasce in Calabria, all'*Aspromonte* a *Reggio;* fiorisce in maggio. *Frutice.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Osservazione. Il pelame di questa pianta differisce da quello del *Cisto villoso* più perchè glandulifero, che per essere patente, giacchè anche in quella specie vi diventa talvolta.

2022. Cisto del gargano Ital. Cistus garganicus Lat. Ciste du mont Gargane Franç. Ten. Syll. in fol. p. 74. in 8. p. 257. Fl. nap. tav. 235. fig. 2. *Synonymis addatur: Cistus creticus B. foliis minoribus undulatissimis et crispis, junioribus tomentosis.* Lam. Encycl. 2. pag. 13.

Osservazione. Benchè sotto il *C. creticus* il ch. DC. riportasse una varietà con foglie undulate ed increspate, cui mi era dapprima sembrato poter riferire questa specie, tuttavia per le foglie ovate e quasi rotonde, per li sepali corti ed in tutto simili a quelli del *C. villoso*, ne ho di poi ritenuta diversa la pianta del Gargano. Il pelame de' fusti e de' peduncoli comunque infine si faccia patente, comincia però per essere feltrato ed adeso quasi come nel *C. villoso.* Ho ricevuto per corrispondenza un esemplare di una specie di *Cisto* colla scritta di *Cistus creticus ex Caucaso*, che si riferisce perfettamente al mio *Cistus garganicus.* L'accuratissimo *Lamarck* aveva osservato che la pianta della sua *var. B.* differiva notabilmente dal *Cisto cretese*, cosicchè poteva considerarsi come specie distinta.

2023. Cisto prossimo Ital. Cistus affinis Lat. Ciste prochain Franç. *Foliis lineari-lanceolatis sessilibus trinerviis supra glabris subtus reticulatis subviscosis, racemis terminalibus simplicibus subsecundis, calycinis foliolis exterioribus cordato-ovatis villosissimis bractaeformibus interiora excedentibus vel subaequantibus.* Bertol. Fl. it. inedit. Guss. Florae Siculae Prodr. 2. p. 12.

Luogo natale ec. Nasce promiscuamente col *Cisto di Montpellier*, ne' colli sabbiosi marittimi; fiorisce in maggio. *Frutice.*

Osservazione. Riscontrando gli esemplari autentici del *Cistus monspeliensis* colti sopra luogo dal sig. Delile, si osserva che per le foglie per li fiori e per tutto il resto esso non differisce punto dal *C. affinis;* ma la differenza sta solo ne' calici, i quali in quest' ultimo sono del doppio più lunghi, e le loro foglioline esterne sono rilasciate e spesso più lunghe delle interne; dippiù il loro pelame è rossigno lungo e rado. Nel *C. monspeliensis* le foglioline esterne combaciano colle interne, sono perloppiù eguali o più corte di esse, ed il loro pelame è bianco meno lungo più folto e meno patente. Non tacerò che queste diversità potranno sembrare di poco conto, ma è indubitato che avendo sott' occhio ambedue le piante col solo guardarne i calici si possono distintamente classificare.

ELIANTEMO Vedi Flora napolitana tom. 1. pag. 294. Gen. XCII.

2024. Eliantemo tuberaria Ital. Helianthemum Tuberaria Lat. Hélianthème à feuilles de plantain Franç. *Caulibus basi perennantibus caespitosis, floriferis annotinis ascendentibus; foliis exstipulatis, radicalibus in petiolum*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

attenuatis trinervatis ovali-oblongis villoso-canescentibus, caulinis superioribus glabris ovato-lanceolatis, pedicellis basi bracteatis, calycibus glabris nitidis. Pers. syn. 2. p. 77. *Cistus tuberaria.* Lin. sp. 741. Will. 2. p. 1137. Cavan. ic. p. 65. t. 97. (non 67.) Buxb. cent. 3. t. 63.

Luogo natale ec. Cresce ne' colli marittimi sabbiosi di Calabria: *Scilla al piano di Scrisi:* in *Otranto* e *Lecce;* fiorisce in aprile. *Perenne.*

2025. Eliantemo nilotico Ital. Helianthemum niloticum Lat. Hélianthème du Nil Franç. *Villoso-pubescens, caule herbaceo erecto simplici vel caulibus ascendentibus; foliis stipulatis oblongo-lanceolatis breviter petiolatis, superioribus alternis peduncolo oppositis, infimis exstipulatis, pedunculis erectis vel patentibus capsula brevioribus, calycibus acuminatis.* Pers. syn. 2. p. 78. *Cistus niloticus.* Lin. mant. 246. et Willd. sp. 2. p. 1200.

Luogo natale ec. Nasce ne' colli aridi del Gargano; fiorisce in maggio *Annuo.*

2026. Eliantemo a fiori sessili Ital. Helianthemum sessiliflorum Lat. Hélianthème à fleurs sessiles Franç. *Caule suffruticoso erecto ramosissimo, ramis pubescentibus, foliis oppositis alternisve angusto-linearibus brevissime tomentoso-cinereis margine revolutis, stipulis linearibus brevibus, floribus sessilibus in spicis terminalibus brevibus.* Pers. syn. 2. p. 78. *C. sessiliflorus.* Desf. Fl. atl. 1. p. 427. t. 106. Guss. pl. rar. pag. 213.

Descrizione. Questa specie si distingue molto facilmente da tutte le altre per li fiori affatto sessili unilaterali raccolti in dense spighe; i sepali sono ottusi e lanati, le corolle giallastre poco più lunghe de' calici; le capsole pubescenti e poco più lunghe de' calici o eguali ad esse.

Luogo natale ec. Nasce ne' colli arenosi marittimi: *Taranto;* fiorisce in maggio. *Suffrutice.*

2027. Eliantemo a foglie di erica Ital. Helianthemum ericoides Lat. Hélianthème à feuilles de bruyère Franç. *Caule fruticoso erecto, foliis exstipulatis alternis semi-cylindricis glabriusculis, inferioribus brevibus imbricatis, superioribus longioribus adpressis approximatis, pedunculis solitariis subopposititoliis unifloris folio longioribus, capsulis apertis ob semina decidua nudis.* DC. Prodr. syst. nat. 1. p. 274. *Cistus ericoides.* Cav. ic. 2. p. 56. t. 172.

Var. B. *Pubescens; ramorum summitatibus pedunculisque pubescentibus.* DC. loc. cit. *H. thymifolium.* Fl. nap. Prodr. XXXI. non Pers.

Luogo natale ec. Cresce ne' colli aridi: *Gargano;* fiorisce in maggio. *Suffrutice.*

2028. Eliantemo fumana Ital. Helianthemum Fumana Lat. Hélianthème à feuilles menues Franç. *Caule suffruticoso ramoso tortuoso subdiffuso, ramis erectis, foliis exstipulatis alternis linearibus margine piloso-scabriusculis*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

subinvolutis, inferioribus brevibus confertis, superioribus sparsis longioribus, pedunculis solitariis unifloris plerumque oppositifoliis folio longioribus, capsulis apertis ob semina decidua nudis. Pers. loc. cit. pag. 76. *Cistus Fumana.* Will. sp. 2. p. 1191.

Var. A. *Majus; foliis majoribus. Cistus Fumana* A. Desf. Fl. atl. 1. pag. 414. t. 105. *Chamaecistus luteus vermiculato folio major.* Barr. ic. 445.

Var. B. *Foliis subfiliformibus. Chamaecistus luteus vermiculato folio minor* Barr. ic. 286. e 446. *Chamaecistus* VI. Clus. hist. 1. pag. 75.

Luogo natale ec. Ambedue le varietà nascono ne' monti aridi soleggiati: donde scendono fino alle pianure sabbionose marittime: *Castellammare, Gaeta, Monte Salviano, Bari, Capitanata, Basilicata ec.*; fiorisce in maggio. *Suffrutice.*

2029. Eliantemo disteso Ital. Helianthemum procumbens Lat. Hélianthème couché Franç. *Caule suffruticoso procumbente ramoso, ramis elongatis divaricatis junioribus canescentibus; foliis exstipulatis alternis linearibus sublaxis margine et subtus piloso-strigosis, pedunculis subaxillaribus floriferis foliis brevioribus, fructiferis folio longioribus; capsulis apertis semina gerentibus.* DC. Prodr. 2. pag. 275. et Ten. Syll. app. 3. in fol. pag. XV. in 8. pag. 632. excls. syn. Barr. ic. t. 445.

Luogo natale ec. Nasce ne' colli arenosi, e ne' littorali: *Fusaro, Licola, Capri, Bari, Lecce.*

Osservazione. Queste tre ultime specie, abbenchè similissime, possono agevolmente distinguersi allorchè se ne istituisce il confronto. L'*E. ericoide* ha il fusto dritto robusto alto circa un piede e mezzo, le foglie erette ammucchiate e più larghe che in ambedue le specie seguenti. L'*E. Fumana* ha rami meno dritti più corti, e sempre meno robusti di quelli del precedente, e le foglie lineari patenti e meno affollate; l'*E. disteso* ha rami gracilissimi affatto divaricati foglie sottilissime orizzontali o pendenti. In quest' ultimo i semi restano attaccati a i sepimenti delle capsole tuttochè aperti; negli altri due le capsole aperte non presentano semi. La proporzione tra i peduncoli e le foglie è fallace; dappoichè questi si allungano notabilmente dopo la fioritura. Anche nell'*E. Fumana* i peduncoli de' fiori in bottoni o appena aperti sono più corti delle foglie; laddove nell'*E. disteso* sono molto più lunghi di esse nella fruttificazione. Per avervi veduto quei corti peduncoli, il DC. ha riportato all'*E. disteso* la figura 445. del Barrelieri, che appartiene evidentemente all'*H. Fumana.* var. A.

2030. Eliantemo arabico Ital. Helianthemum arabicum Lat. Hélianthème d'Arabie Franç. *Caule suffruticoso hirsuto ascendente, ramis virgatis, foliis stipulatis alternis lineari-oblongis hirsuto-pubescentibus subsessilibus, inferioribus oppositis linearibus glabris approximatis, pedunculis solitariis*

*

© Orto Botànico di Napoli, Italy

subopposititoliis terminalibusve, calycibus hirsutis. Pers. Ench. 2. p. 80. *C. arabicus.* Lin. sp. 745. Vahl. sym. 2. t. 35.

Var. B. *Glutinosum. C. Savii* Bertol. H. *Lippi* Fl. nap. Prodr. pag. XXX. non Pers.

Luogo natale ec. Cresce ne' colli aridi marittimi, e ne' monti soleggiati: il tipo della specie in Calabria; la *var. B.* a *Majuri*, ed allo *Scaricatojo* presso *Amalfi*; al *Castello della Cava ec.*; fiorisce in maggio. *Suffrutice.*

2031. Eliantemo gineprino Ital. Helianthemum juniperinum Lat. Hélianthème à feuilles de genévrier Franç. *Caule suffruticoso procumbente, ramis junioribus cinereis ascendentibus foliis stipulatis (pallide-virentibus) vel cinerei lineari-subulatis ciliatis mucronatis margine sub revolutis oppositis, superioribus longioribus pedunculis cinereis racemosis calycibusque villoso-glutinosis.* DC. Prodr. 1. p. 275. excl. syn. Barr. 443. *quod ad sequentem pertinet, an Lagascae? H. juniperinum.* Ten. Syll. in fol. 75. et in 8. 258. exclus. syn. *et locis natalibus.*

Luogo natale ec. Nasce ne' colli marittimi di Puglia: al *Gargano*, ed in *Basilicata*; fiorisce in maggio. *Suffrutice.*

2032. Elianthemo del barrelieri Ital. Helianthemum Barrelieri Lat. Hélianthème de Barrelieri Franç. *Caule suffruticoso ramisque erectis villoso-pubescentibus, foliis stipulatis lineari-oblongis basi attenuatis angustis pubescentibus margine revolutis (laete virentibus) ciliatis oppositis summis alternis, stipulis lineari-subulatis mucronatis erectis, pedunculis racemosis pauciforis calycibusque villoso-glutinosis.* Ten. prodr. Fl. neap. pag. 31. DC. Prodr. 1. pag. 276. Ten. Syll. in fol. p. 75. in 8. p. 258. Flor. nap. tav. 145. *Chamaecistus luteus thymifolio polyanthos seu major.* Barr. ic. 443.

Var. B. *Minor; magis glutinosum, foliis tenuioribus. Helianthemum glutinosum.* Ten. Fl. nap. Prodr. Flora particol. di Napoli tom. 1. p. 430. et Fl. neap. Syll. app. 3. in fol. pag. XV. in 8. pag. 632. (excl. syn. *H. glutinosum* B. Dunal. non Lin.) *Chamaecistus angusto thymi folio hispanicus.* Barr. ic. 416. *H. glutinosum quorumdam auctorum.*

Luogo natale ec. La specie nasce ne' littorali, e nelle colline aride marittime: *Fusaro, Licola, Bari, Lecce, Basilicata*; la *var. B.* cresce nei ripiani montuosi soleggiati: *Capri, Caeta, Monte Faito di Castellammare*; fiorisce in maggio. *Suffrutice.*

Osservazione. Queste due specie sono similissime, e potrebbero anche riunirsi. L'*H. juniperinum* non si distingue dall'*H. Barrelieri* che per li rami deboli ascendenti, onde tutta la pianta può dirsi prostrata ed umile; non che per le foglie

© Orto Botanico di Napoli, Italy

affatto lineari sottilissime pallide. L'*H. Barrelieri*, tutto che piccolo, forma sempre un cespuglietto robusto con rami dritti e rigidi, con foglie molto più larghe, e di un bel verde. Per questi caratteri l'*H. Barrelieri* sta all'*H. juniperinum* come l'*H. ericoides* all'*H. procumbens*. Così le suddette due specie che l'*H. ericoides* sono glutinosi, e perciò spesse volte alcuno di essi è stato scambiato coll'*H. glutinosum*, il quale, a malgrado del più scrupuloso esame, non ho saputo riconoscere tra le piante nostre. Non so sottoscrivere all'opinione del Dunal che riferisce la mia pianta all'*H. glutinosum* di Lin., giacchè tutti gli antichi che han descritto quest' ultima pianta la dicono *H. folio incano; planta canescens, ramis humifusis*, qualità che mancano affatto nell'*H. Barrelieri* (Bar. rar. obs. n. 512.) Coll'aver riunito in una sola specie l'*H. glutinosum* ed l'*H. thymifolium*, i signori Lamarck e Cavanilles hanno sempreppiù allontanata la pianta linneana dalla mia; giacchè nessuno si avviserebbe di riferir questa all'*H. thymifolium*. Abbiamo coltivato all'Orto botanico un *Eliantemo* ritenuto pel *juniperinum*, il quale è affatto diverso da quello di cui ho ricevuto esemplari autentici del mezzogiorno della Francia. La pianta coltivata è alta circa un piede con fusti e rami dritti, foglie verdi lunghe ed affollate e calici densamente lanati, ed è diversa dall'*H. juniperinum* del Lagasca. La figura 443. del Barrelieri, per li rami dritti e la larghezza delle foglie rappresenta perfettamente il tipo della mia specie. Non tacerò da ultimo che la qualità glutinosa di essa è soggetta a grandi variazioni essendo talvolta appena percettibile, ed altre fiate fortissima.

2033. Eliantemo alpestre Ital. Helianthemum alpestre Lat. Hélianthème des Alpes Franç. *Caule suffruticoso procumbente ramosissimo, ramis piloso-hirsutis, foliis utrinque viridibus oblongo-ellipticis subglabris vel fasciculatim piloso-hirsutis petiolatis, summis subsessilibus, pedicellis calycibusque piloso-hirsutis, pilis albido-cinereis.* DC. prodr. 1. p. 276. Reich. cent. 1. tab. 1. fig. 2. *H. oelandicum* Fl. nap. prodr. pag. XXXI. e Fl. part. di Napoli pag. 431. *nec non plurimorum auctorum*, et Jacq. austr. t. 399. non Lin.

Var. A. *Obscure-virens.*

Var. B. *Cinereum.*

Luogo natale ec. Ambedue le varietà crescono tra le fenditure de' macigni su i gioghi alpini de' monti delle regione media e settentrionale: *Monte S. Angelo di Castellammare, Velino, Majella, Monte Costone, Monte Corno*; fiorisce in luglio. *Suffrutice.*

Osservazione. Il solo carattere che fa distinguere questa specie dalla seguente sta nelle foglie dello stesso color verde in ambe le faccie; cosicchè quando anche tutta la pianta diventi cinerognola, come nella *var. B*, la superficie

© Orto Botanico di Napoli, Italy

delle foglie non si mostra più bianca della superiore. Nell'*H. italicum*, al contrario, le foglie sono mai sempre o affatto tomentoso-candide, o verdi di sopra e bianche di sotto. Per una simile diversità di tinta nelle due faccie, vedremo più sotto ritenersi l'*H. obscurum* per specie diversa dall'*H. vulgare*. Anche il pelame è diverso in dette piante, essendo lungo rado e villoso nell'*H. alpestre*, felpato adeso e fitto nell'*H. italicum*.

2034. Eliantemo italiano Ital. Heliantemum italicum Lat. Hélianthème d'Italie Franç. *Caule suffruticoso procumbente ramosissimo, ramis piloso-tomentosis, foliis piloso-sericeis pilis adpressis, inferioribus ovalibus minoribus, superioribus oblongis vel lanceolatis, racemis simplicibus calycibusque ovatis piloso-sericeis canescentibus.* Pers. Ench. 2. pag. 76. DC. Prodr. 1. pag. 277. *Cistus italicus.* Lin. sp. 740. Will. sp. 2. pag. 1193. *Cistus serpyllifolio, villosus, flore pallido, Italico.* Barr. obs. 510. ic. 366.

Var. A. *Virescens;* foliis supra cinereo-virentibus subtus incanis.

Var. B. *Candidissimum;* foliis utrinque candido-argenteis. *Helianthemum vineale.* Pers. 2. p. 77. *Cistus vinealis.* Lin. l. c. Fl. Nap. Prodr. p. XXXI. *H. marifolium.* Ten. Fl. part. di Nap. p. 431. non Pers.

Luogo natale ec. Nasce negli stessi luoghi del precedente, ma discende a minori altezze e si prolunga fino alla latitudine del *Gargano;* fiorisce in luglio. *Suffrutice.*

Osservazione. Gli esemplari dell'*H. vineale* ricevuti dalla Germania sono affatto identici a quelli della *var. B.* di questa specie. Al contrario quelli dell'*H. canum* hanno le foglie ovate a rovescio, così le inferiori che le superiori; mi è sembrato perciò che all'*H. italicum* anzichè al seguente potesse riferirsi il *Cistus vinealis* del Linneo, che di certo non può figurare come specie propria.

2035. Eliantemo biancastro Ital. Helianthemum canum Lat. Hélianthème à feuilles blanchâtres Franç. *Caule suffruticoso procumbente, ramis ascendentibus piloso-tomentosis incanis, foliis exstipulatis petiolatis ovatis ovato-oblongis vel ellipticis, villoso-sericeis, supra cinereo-virescentibus tomentoso-canis, junioribus utrinque niveis, racemis simplicibus pauciflo-ris, calycibus lanato-niveis subglobosis.* DC. Prodr. 1. p. 277. *C. canus* Lin. sp. 740. Will. sp. 2. p. 1191. *Chamaecistus* 3. Clus. hist. p. 74. (bona) *H. marifolium.* Ten. Syll. in fol. pag. 75. in 8. pag. 259. et plurimor. auctor. *H. marifolium* var. canum. Fl. nap. Prodr. p. XXXI.

Luogo natale ec. Cresce ne' monti di *Abruzzo:* a *Pizzoli* ai *Monti di Aquila,* a *Monte Grande,* al *Monte de' Fiori,* alla *Majella;* fiorisce in Luglio. *Suffrutice.*

Osservazione. Dopo la dichiarazione datane dal ch. Reich. Icon. Cent. 4. p. 68. fig. 578; non rimane alcun dubbio intorno alla classificazione dell'*Eliantemo*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

che avevamo ritenuto per *H. marifolium*, le cui figure dello stesso Reich. del Cavanilles e del Barrellieri non gli convengono punto.

2036. Eliantemo volgare Ital. Helianthemum vulgare Lat. Hélianthème vulgaire Franç. *Caule suffruticoso procumbente ramoso, ramis elongatis pubescentibus, foliis margine vix revolutis subtus incano-cinereis supra viridibus, pilosis subciliatis, inferioribus suborbiculatis, mediis ellipticis superioribus oblongis, stipulis oblongo-linearibus ciliatis petiolo longioribus, racemis laxis multifloris, pedicellis calycibusque pilosis.* Pers. syn. 2. pag. 79. DC. Prod. 1. pag. 280. *Cistus Helianthemum.* Lin. sp. 1. pag. 744. Will. sp. 2. pag. 1209. *exclusis varietatibus.* Fl. dan. t. 101.

Luogo natale ec. Cresce nelle praterie de' colli aridi: *Camaldoli;* fiorisce in giugno. *Suffrutice.*

2037. Eliantemo ovato Ital. Helianthemum ovatum Lat. Hélianthème à feuilles ovales Franç. *Caule suffruticoso procumbente ramosissimo, ramis villosis, foliis elliptico-lanceolatis, inferioribus ovatis petiolatis, omnibus obtusis ciliatis utrinque villoso-sericeis, supra obscure viridibus subtus incanis, stipulis linearibus petiolo longioribus; pedunculis 1-3 floris terminalibus, calycibus subvillosis.* Dec. loc. cit. pag. 280. *Cistus ovatus.* Viv. frag. 1. p. 6. t. 8. f. 2.

Luogo natale ec. Nasce al *Gargano;* fiorisce in giugno. *Suffrutice.*

Osservazione. Differisce dal precedente perchè forma un piccolo cespuglietto alto 4. in 5. pollici con rami deboli e rilasciati, laddove in quello i rami sono dritti ed alti del doppio; così tutte le parti ne sono nella stessa proporzione impicciolite; i racemi hanno pochissimi fiori, e talvolta sono questi solitarii, i calici sono villosetti con peli adesi e non densamente irsuti come nel precedente e ne' seguenti.

2038. Eliantemo oscuro Ital. Helianthemum obscurum Lat. Hélianthème obscurci Franç. *Caule suffruticoso ascendente ramosissimo, ramis hirsutis, foliis utrinque hirsutis viridibus, superioribus ellipticis, stipulis ciliatis hirsutis petiolo-longioribus, racemis laxis calycibusque hirsutis pilis subadpressis.* Pers. syn. 2. pag. 79. DC. Prodr. l. c. pag. 280.

Var. B. *Foliis angusto-lanceolatis margine subrevolutis. H. hyssopifolium* Ten. Fl. nap. prodr. supp. 2. p. LXVIII. *H. vulgare.* C Ten. Fl. neap. Syll. in fol. 75. et in 8. p. 259. (exclus. loc. nat. quod ad *H. ciliatum pertinet.*)

Luogo natale ec. Cresce ne' colli aridi soleggiati: al *Monte barbaro presso Pozzuoli*, a *Fondi*, a *Bari*, a *Lecce*, al *Gargano;* fiorisce in giugno. *Suffrutice.*

2039. Eliantemo a grandi fiori Ital. Helianthemum grandiflorum Lat. Hélian-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

thème à grandes fleures Franç. *Caule suffruticoso ascendente, ramis piloso-hirsutis, foliis superioribus subplanis oblongis vel ovato-oblongis acutis vel obtusiusculis, utrinque viridibus, stipulis ciliatis petiolo sublongioribus; floribus magnis, calycibus pedunculisque hirsutis pilis patentibus.* DC. Prodr. loc. cit. *C. grandiflorus.* Scop. car. ed. 2. t. 25. (*folia nimis magna*) *Cistus oelandicus.* Hoppe cent. exsic. non Lin. *H. hirtum* et *H. aureum.* Ten Prodr. XXXI. non Pers.

Luogo natale ec. Nasce sui gioghi alpini de' monti di Abruzzo: *Velino, Monte Corno, Majella;* fiorisce in luglio. *Suffrutice.*

Osservazione. Queste due ultime specie differiscono tra loro per caratteri molto deboli. La grandezza de' fiori, e la stazione alpina sono forse le sole qualità che fanno differire l'*H. grandiflorum* dall'*H. obscurum.*

2040. Eliantemo stabiano Ital. Helianthemum stabianum Lat. Hélianthème de Stabie Franç. *Caule suffruticoso procumbente ramosissimo, ramis ascendentibus humilibus canescentibus; foliis oblongis utrinque obtusis, inferioribus subrotundis obtusis ovatis vel ellipticis, omnibus petiolatis utrinque tomentosis e pilis stellatis, supra pallide viridibus subtus canescentibus, stipulis linearibus villosis ciliatis petiolos subaequantibus, calycibus hirtis inter angulos pilis stellatis sparsis; corollis sepalis duplo majoribus (luteis basi croceis).* Ten. Syll. app. 3. in fol. pag. VIII. in 8. pag. 605. *H. lavandulaefolium.* Ten. Prodr. pag. XXX. et Fl. Nap. tom. 1. pag. 298. non Pers. An *H. vulgare var. E.* Bertol.?

Descrizione. Molti fusti raccolti in un grazioso cespuglietto nano, i cui rami fioriti si elevano fino a 5. in 6. pollici. Tutta la pianta è rivestita di feltro felpato, che ne' luoghi ove è meno denso si mostra composto di peli bianchi disposti a stelle, le foglie sono egualmente vestite di simile tomento dappertutto, ma nella superficie superiore prendono una tinta verde cinerognola; esse vanno progressivamente allungandosi, come nelle specie affini, e da quasi rotonde diventano bislunghe e lineari, ma sono sempre ottusette in ambo gli estremi, lungamente picciuolate in confronto alle specie affini, e con i margini leggermente rivolti in giù; la loro massima lunghezza è di sei linee; le stipole sono lineari con peli lunghi ne' margini; i fiori vengono in gran numero in cima de' fusti, e fanno vaghissima mostra; i petali sono di color giallo canario alle basi macchiate di zafferano e finamente crenettati ed hanno 8 linee di diametro, i calici sono rossigni con peli lunghi rigidi e radi sugli angoli, e tra gli angoli punteggiati per la caduta de' peli stellati, de' quali ne restano sempre le traccie ed alcuni persistono; i peduncoli sono lunghi 3. a 4. linee e si ripiegano in giù dopo la fioritura.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Nasce al piano di *Faito*, al *Monte S. Angelo*, andando all'*Acqua Santa*, ne' siti diradati dopo il taglio de' *Faggi*; l' ho anche ricevuto da Basilicata; fiorisce in giugno. *Suffrutice.*

Osservazione. Questa specie è affine all'*H. tomentosum* ed all'*H. croceum*, differisce dal primo per li fiori non affatto zafferanati, ma gialli con una sola macchia più forte, per le foglie non glauche di sopra, e per li calici violetti orlati di peli molto lunghi; dall'*H. tomentosum* distinguesi per le foglie feltrate e non glabre di sopra, per li rami non allungati, e per le foglie non lanciolate. Dall'*H. vulgare*, da ultimo, differisce per l' intera pianta tomentoso-biancastra.

2041. Eliantemo zafferanato Ital. Helianthemum croceum Lat. Hélianthème à fleurs de safran. Franç. *Caule suffruticoso procumbente ramoso, ramis tomentosis, foliis tomentosiusculis subtus canescentibus supra glaucis margine revolutis, inferioribus suborbiculatis mediis ellipticis obtusis, superioribus oblongis acutiusculis, stipulis bracteisque erectis lineari-oblongis (sub lente pellucido-punctatis) calycibus glauco-flavescentibus minute pubescentibus.* Pers. syn. 2. pag. 79. *C. croceus.* Desf. Fl. atl. 1. pag. 422. tav. 110.

Var. B. *Ramis procumbentibus, foliis minoribus, racemis pauciforis. H. glaucum.* Ten. Fl. nap. Prodr. suppl. p. LXVIII. *Helianthemum arcuatum.* Ten. Syll. ed. fol. pag. 75. in 8. pag. 260.

Luogo natale ec. La sola varietà B cresce in Calabra al *Monte Cucuzzo*; fiorisce in giugno. *Suffrutice.*

2042. Eliantemo appennino Ital. Heliathemum apenninum Lat. Hélianthème des Appenins Franç. *Caule suffruticoso ramoso, ramis patulis cano-tomentosis, foliis petiolatis oblongo-linearibus margine vix revolutis subtus tomentosis supra glaucescentibus demum glabris, stipulis subulatis petiolo longioribus; calycibus brevissime villosis striatis glauco-cinereis obtusiusculis (petalis albis)* DC. Prodr. 1. pag. 282. exclus. syn. Dill. elth. 170. *C. apenninus.* Lin. sp. 744. *H. album germanicum.* Taber. ic. 1062.

Var. A. *Foliis subplanis.*

Var. B. *Foliis linearibus angustis. C. pilosus.* Thib. et *H. pilosum.* Fl. nap. Prodr. pag. XXXI.

Luogo natale ec. Nasce ne' monti di Abruzzo: al *Velino*, alla *Majella*; la var. B. al *Monte de' Fiori*; fiorisce in luglio. *Suffrutice.*

Osservazione. La citazione di Dillenio Hort elth. 170, che tutti gli autori da Linneo sino a DC. hanno apposta a questa specie, è affatto falsa: giacchè a quella pagina corrisponde l'*Hedysarum volubile*, e nella citata opera non sono descritte

o dal secondo (cioè croceum)

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ed effiggiate che tre sole specie di *Elianthemi*, tutte comprese nella tav. 145. fig. 172, 173 e 174. e queste sono l'*H. polifolium*, l'*H. surrejanum* e l'*H. serpyllifolium*.

2043. Eliantemo ruvido Ital. Helianthemum asperum Lat. Hélianthème rude Franç. *Caule suffruticoso ramoso, ramis ascendentibus erectisque subtomentoso-scabriusculis cinereis; foliis petiolatis oblongis oblongo-linearibusque obtusiusculis margine revolutis subtus tomentoso-incanis, supra viridibus subtomentosis scabriusculis apice setosis, stipulis subulatis setosis, calycem angulis hirsuto-hispidis pilis longis numerosis* (*petalis albis*) DC. Prodr. 1. pag. 283. *H. hispidum.* Ten. Syll. in fol. pag. 75. in 8. pag. 26.

260

Luogo natale ec. È frequente ne' colli e ne' monti di Puglia e di Basilicata; fiorisce in giugno. *Suffrutice.*

Osservazione. Questa specie è assai prossima all'*H. hispidum*, ed all'*H. polifolium;* differisce dal primo per le foglie non mucronate e non glauche, e per li calici più densamente irsuti; dal secondo distinguesi per le foglie molto più strette non glabre di sopra, per le stipole lesiniformi e per li calici non quasi glabri e lucidi.

2044. Eliantemo ciglioso Ital. Helianthemum ciliatum Lat. Hélianthème ciliè Franç. *Caule suffruticoso decumbente, ramis tomentoso-incanis, foliis angusto-lanceolatis superne hirsutis viridibus subtus canescentibus, margine vix revolutis vel omnino planis, stipulis subulatis punctatis, petiolo longioribus, calycibus membranaceis* (*petalis roseis*) *angulis glanduloso-ciliatis.* Pers. syn. 2. p. 79. DC. Prodr. 1. pag. 283. *C. ciliatus.* Desf. atl. 1. pag. 421. t. 109. *Helianthemum angustifolium.* Ten. Prodr. pag. XXXI. non Pers.

Luogo natale ec. Trovasi ne' monti tra *Fondi* ed *Itri;* fiorisce in giugno. *Suffrutice.*

Osservazione. Riscontrando la bellissima figura che ne ha data il Desfontaines, vi si osservano le foglie lunghe circa un pollice, ed affatto piane. Lo stesso autore nel descriverle le dichiara lunghe fino a 18. linee, e larghe appena una linea, esse sono dippiù lanciolate e strettissime. Or ciò posto convien dire che gli autori abbiano dovuto aver sott' occhio tutt' altra pianta per alterarne la frase del *Desfontaines*, cosicchè invece di *angusto-lanceolatis* le hanno dette *ovato-lanceolatis:* distruggendo il carattere della principal differenza tra questa specie e l'*H. polifolium.* Guidato dalla suddetta erronea frase, il ch. sig. Moris mi ha inviato per *H. ciliatum* una pianta sarda con foglie quasi ovali non più lunghe di 3 in 4 linee e di aria affatto diversa, che non saprei a qual'altra nota specie riferire.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

2045. Eliantemo polifolio Ital. Helianthemum polifolium Lat. Hélianthème à feuilles de polium Franç. *Caule suffruticoso, ramis procumbentibus glabriusculis superne subtomentosis, foliis oblongis ovatis, vel ovalibus obtusiusculis subplanis, subtus tomentoso-incanis supra viridibus demum glabriusculis, stipulis bracteisque linearibus punctato-ciliatis, calycibus striatis glabriusculis subnitidis.* DC. Prodr. 1. pag. 283. *Cistus polifolius.* Lin. sp. 745. Will. sp. 2. pag. 1211.

Var. A. *Minor; foliis angustioribus margine subrevolutis. H. montanum polifolio incano, flore candido.* Dill. elth. 175. t. 145. f. 172. (*planta integra*) *H. vulgare. B. flore albo.* Ten. Syll. in fol. p. 75. in 8. p. 269.

Var. B. *Major; foliis late ovatis vel ellipticis planis.* Dill. l. c. f. 172. (*ramulus et flos ejusdem speciei seorsum exhibitus*).

Luogo natale ec. Ambedue le varietà nascono ne' monti di Terra di Lavoro: tra *Itri* e *Fondi*, e ne' monti di *Venafro*; fiorisce in giugno. *Suffrutice.*

Ordine diginia.

CCCCXLIX. SALVASTRELLO Ital. Poterium Lat. Pimprenelle Franç. *Flores monoici seu polygami; cal. 2-3 sepalus inferus; cor. rotata 4-fida supera; stigmata penicillata; fructus bilocularis 2-spermus e tubo corollae indurato, semen inversum.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 1445. Juss. gen. 336. Lam. ill. t. 177. (*Rosaceae*).

Carattere. Tre squame tengon luogo di calice inferiore nel carattere Linneano; il tegumento fiorale è considerato per calice dai moderni e per corolla da Linneo; esso è perigino ed ha il lembo tagliato in 4 parti; 30-50 stami con filamenti lunghissimi; due germi 2 stili e 2 stimmi pennelliformi; un cinnarrodo che contiene due akene aride monosperme con semenza rovesciata. Piante erbacee o suffruticose con foglie pennate a caffo e foglioline seghettate, e fiori raccolti in ispighe globose o cilindracee.

2046. Salvastrello spinoso Ital. Poterium spinosum Lat. Pimprenelle épineuse Franç. *Fruticosum; ramis subvillosis, ultimis in spinas ramosas abeuntibus, foliis obovatis glabriusculis profunde dentatis, spicis oblongis; fructibus baccatis.* Lin. sp. 1411. Will. sp. 4. p. 421. *Pimpinella spinosa.* Moris. hist. 3. pag. 262. s. 8. t. 18. f. 5. Clus. hist. 2. p. 303.

Luogo natale ec. Nasce in *Calabria*, al *Capo colonna*, al *Capo passaro*; fiorisce in giugno. *Suffrutice.*

2047. Salvastrello pimpinella Ital. Poterium Sanguisorba Lat. Pimprenelle San-

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

guisorbe Franç. *Herbaceum; caulibus subangulosis foliisque glabris, foliolis ovato-subrotundis, capitulorum floribus inferioribus masculis superioribus foemineis.* Lin. sp. 1411. Will. l. c. *Pimpinella minor spica minore rubra foliis glabris.* Moris. s. 8. t. 18. fig. 2. Black. tav. 413. *P. polygamum.* Lang. pl. exsicc. ex Agria non Kit.

Var. B. *Puberulum.*

Luogo natale ec. Nasce nelle praterie montuose in *Abruzzo*, la *var. B.* ne' dintorni di *Napoli* ed altrove; fiorisce in giugno. *Perenne.*

2048. Salvastrello del gargano Ital. Poterium garganicum Lat. Pimprenelle du mont Gargano Franç. *Herbaceum; villoso-hirsutum; foliolis radicalibus subrotundo-ellipticis caulinisque oblongo-lanceolatis, profunde dentato-subincisis (pallide virentibus minime glaucis), spicis globosis, floribus androgynis.* Ten. Syll. edit. in. fol. p. 75. in 8. p. 261. An *Pimpinella minor spica minore rubra foliis hirsutis.* Moris s. 8. t. 18. fig. 1 ?

Descrizione. Fusto perpendicolare alto circa due piedi, irsuto principalmente nella parte inferiore, foglie pinnate, con 8. a 10. coppie di foglioline, le radicali ed inferiori cordato-quasi-rotonde, le superiori ellittiche e presso i rami bislunghe, tutte pelosette specialmente nelle nervature, profondamente intagliate e le ultime quasi pinnatifide; talvolta alla base de' picciuoletti trovansi piccoli rudimenti di altre fogliuzze; tutta la pianta è di color verde pallido, ma non turchiniccio; i fiori sono raccolti in capolini quasi rotondi di 4. linee di diametro di color rossigno o verdastro, maschi nella parte inferiore del capolino e femminei nella superiore; frutti aridi triquetri rugosi.

Luogo natale ec. Nasce ne' luoghi aridi del *Gargano* e di altri luoghi di *Puglia;* fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Questa specie somiglia più al *P. polygamum* che al *P. Sanguisorba;* tuttavia da quel primo differisce per la qualità de' fiori, per la pianta non turchiniccia nè glabra, e per li denti delle foglie profondissimi ed acuti; per quest' ultimo carattere delle foglie, per la grandezza maggiore della pianta e per la sua irsuzie si distingue benanco dal secondo. La figura del Morison per le cennate qualità delle foglie sembra potersi riferire alla mia specie.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Ordine tri-pentaginia.

DELFINIO. Vedi *Flora napolitana* tom. 1. pag. 301. gen. XCIV.

2049. Delfinio pubescente Ital. Delphinium pubescens Lat. Dauphinelle pubescente Franç. *Unicapsulare; caule erecto pubescente apice divaricatim sub-ramoso, floribus laxe racemosis, pedicellis bractea longioribus, foliis capsulisque pubescentibus, nectariis apice incurvis, petalis late ovatis.* DC. Prodr. 1. p. 51. Sibt. et Smith. Fl. graec. t. 504. ex DC. loc. cit. *Consolida regia sive calcaris flos recentiorum.* Lob. ic. 739. f. 1. *Consolida regalis flore minore.* J. Bauh. hist. 3. pag. 210. fig. 1.

Luogo natale ec. Nasce ne' colli aridi de' dintorni di Napoli: ai *Camaldoli*, alla *Valle di S. Rocco*; fiorisce in luglio. *Annuo.*

Osservazione. Questa specie, da noi spesso confusa col *D. Consolida*, da esso differisce per la finissima lanugine giallastra che ne ricopre tutta la pianta, per li fiori con petali ovati e non ellittici, per la fornice del nettario del doppio più lunga e per le capsole pelose con peli patenti. I sinonimi del Lobel e del Bauh. che il DC. ci ha riportato con dubbio, non mi pare che possano sconvenirle.

2050. Delfinio gracile Ital. Delphinium gracile Lat. Dauphinelle éffilée Franç. *Caule erecto ramosissimo, ramis virgatis, foliis subglabris rigidulis tripartito-multifidis laciniis linearibus, rameis bracteisque linearibus glaucescentibus, racemis multifloris laxis, calcare recto acuto elongato, nectarii laminis lateralibus (petalis* DC.) *stipitatis limbo emarginato orbiculato basi cordato.* DC. R. V. 1. p. 347. *D. peregrinum.* Guss. Fl. sic. prodr. 2. pag. 30. (exclus. syn. *D. peregrini.* Lin. *D. juncei* DC. et *D. halterati* Presl. et All. Fl. ped. t. 25. f. 3.) *Delphinium arvense flore dilute caeruleo.* Bonan. t. 25. *Consolida regalis latifolia parviflora.* C. Bauh. prodr. 74. ic. pin. 142. Matth. com. 557. ic. Moris. hist. 3. s. 12. t. 4. fig. 3. J. Bauh. hist. 3. p. 212. f. 2.

Luogo natale ec. È ovvio ne' colli arenosi, e ne' campi sterili incolti; fiorisce in aprile. *Annuo.*

Osservazione. I sinonimi del Bauhin del Matthioli, e del Morison, come quelli che si riferiscono alla pianta napolitana, che l'Imperato inviò al primo de' Bauhini, e le cui figure la rappresentano perfettamente, dal *D. cardiopetalum* vanno trasportati sotto questa specie.

2051. Delfinio giuncastro Ital. Delphinium junceum Lat. Dauphinelle jonc Franç. *Caule erecto subsimplici, foliis glabris tripartito-multifidis, la-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ciniis oblongo-linearibus, rameis bracteisque linearibus longe acuminatis glabris viridibus, racemis laxis multifloris calcare incurvo acuto elongato nectarii laminis lateralibus (petalis DC.) *stipitatis limbo elliptico (floribus intense caeruleis).* DC. loc. cit. pag. 348. *D. peregrinum.* Lin. sp. 749. Allion. ped. n. 1508. t. 25. f. 3. Will. sp. 2. p. 1228. *D. junceum* Ten. Fl. nap. syll. in fol. p. 76. in 8. pag. 261. exclus. *var. B.*

Luogo natale ec. Cresce ne' campi di Abruzzo; fiorisce in giugno. *Annuo.*

Osservazione. A torto lo Sprengel ed altri hanno confuso queste due specie che avvedutamente il DC. ha distinte. Basta averle entrambi sott'occhio per osservarvi i notevolissimi caratteri de'petali che sono ovali nella seconda, e orbicolati e cordati alla base nella prima. Si associano ad essi il nettario incurvo ed il colore azzurro carico de'fiori, nonchè la tinta verde delle foglie nel *D. junceum*, ed il nettario dritto il color porporino pallido e la tinta biancastra delle foglie nel *D. gracile.* Il caratte della ramificazione non solo è fallace, ma benanco' mal ravvisato nelle frasi diagnostiche del DC.; giacchè più sovente ramosissimo è il *D. gracile* che il *D. junceum.* Anche le foglie sono più membranose in questo che in quello. Tale ambiguità di caratteri fa degni di scusa coloro che hanno riunite le due piante in una sola specie. La figura dell'Allioni rappresenta benissimo il *D. junceum*, il quale per esser proprio delle contrade più settentrionali, dove non cresce l'altro, ne sembra doversi ritenere pel *D. peregrinum* del Linneo.

2052. Delfinio alterato Ital. Delphinium halteratum Lat. Dauphinelle changée Franç. *Caule erecto ramoso, ramis divergentibus, foliis inferioribus multipartitis, superioribus rameisque tripartitis supremis integris, racemis confertis, nectarii laminis lateralibus stipitatis limbo subintegro orbiculato basi cordato, pedicellis (3-5. lin.) bracteas non excedentibus; capsulis coadunatis stylisque convergentibus.* DC. R. V. 1. p. 349. Sibth. Fl. graec. t. 507. prodr. p. 371. *D. confertum* Guss. Fl. sic. prodr. 2. p. 30.

Var. B. *Planta undique velutino-pubescens; bracteis inferioribus trifidis. D. junceum var. velutinum.* Ten. Syll. in fol. pag. 76. in 8. pag. 262.

Descrizione. Fusto eretto ramoso dalla base, semplice nella *var. B*, foglie membranose in *A*, piuttosto coriacee in *B*, tripartito-moltifide con lacinie bislunghe o lineari più o meno pubescenti; 8-10 fiori riuniti in grappoli terminali avvicinati ed ammucchiati di colore azzurro-porporino vivo più grandi di quelli del *D. gracile*, col corno dritto ascendente; laminette de' nettarii simili a quelle del *D. gracile*; peduncoli corti, e cortissimi in *B*; 3. capsole pubescenti più piccole di quelle del *D. gracile*, ma che restano affatto parallele, e non divergono. Esse sono pubescenti come tutta la pianta e non glabre come

© Orto Botanico di Napoli, Italy

le dice il DC. che ne ha compilata la descrizione sulla sola figura. Le foglie fiorali inferiori neppure son sempre trifide ma piuttosto intere; esse però sono più lunghe o almeno eguali ai peduncoli.

Luogo natale ec. Cresce ne' campi cretosi sterili di Abruzzo: a *Roccamorice*, a *Lama*; fiorisce in luglio. *Annuo.*

2053. Delfinio del requien Ital. Delphinium Requienii Lat. Dauphinelle de Requien Franç. *Tri-capsulare; caule erecto simpliciusculo petiolisque molliter pilosis, foliis palmatis lobis late-cuneatis inciso-dentatis, calcare calycis fere longitudine, bracteolis medio pedicelli flore multo longiori insertis.* DC. Reg. veg. 1. p. 362. Prodr. 1. p. 56. Deless. ic. select. 1. tom. 63.

Var. B. *Foliis albo-variegatis.*

Luogo natale ec. Nasce ne' colli sassosi aprici; in *Abruzzo* ed altrove; fiorisce in giugno. *Annuo.*

Osservazione. La *var. B.* l'ho coltivata all' Orto botanico, e l'ho qui riferita affinchè il carattere delle foglie macchiate non abbiasi a credere proprio della sola specie seguente.

2054. Delfinio screziato Ital. Delphinium pictum Lat. Dauphinelle à feuilles tachetées Franç. *Caule erecto piloso simpliciusculo petiolisque villoso-pubescentibus, foliis palmatis, lobis late-cuneatis inciso-dentatis, calcare calyce vix breviore, bracteolis ad basin pedicelli flore vix longioris insertis* DC. Regn. veg. 1. pag. 363. Prodr. 1. p. 56. *D. Staphysagria* var. *B. parviflorum.* Ten. Fl. nap. tom. 1. pag. 304.; *ubi adducantur synonyma et icones Staphysagriae.* Dod. pempt. 366. Moris. hist. 3. pag. 465. s. 12. t. 3. et Lob. ic. 689. fig. 1. Matth. Comm. 850.

Luogo natale ec. Nasce ne' luoghi aridi sassosi di Puglia; al *Gargano*, a *Bari* ec.; fiorisce in giugno. *Annuo.*

Osservazione. Questa specie, generalmente confusa col vero *D. Staphysagria*, può dirsi intermedia tra questo ed il *D. Requienii*, perchè ha le brattee alla base de' peduncoli come il primo ed i nettarii lunghi del secondo; da entrambi poi differisce per li fiori più piccoli sostenuti da peduncoli cortissimi, e pel pelame meno lungo. Gli antichi hanno effigiato piuttosto questa che il vero *D. Stafisagria* di Linneo.

2055. Delfinio velutino Ital. Delphinium velutinum Lat. Dauphinelle velutine Franç. *Caule erecto simplici petiolisque basi dilatatis vaginantibus mollissime villoso-lanatis, foliis 5-partito-multifidis segmentis linearibus, racemo elongato laxiusculo vel conferto; nectario leviter curvo; bracteis inferioribus flore longioribus.* Bertol. Excerpt. de re herbaria (Opuscoli

© Orto Botanico di Napoli, Italy

scientifici di Bologna tom. 4. pag. 228. (1823.) exclus. syn. Matth. *Aconiti* IV. et Cam. epit.) *D. fissum.* Ten. Fl. nap. 1. pag. 304. non Kit. *D. hybridum* B. DC. Syst. 1. p. 354. *Aconitum Lycoctonum flore delphinii;* Lobel. ic. pag. 678. obs. pag. 386. (*bona*) Dod. pempt. 441. Dalech. hist. 2. p. 1742. Moris. hist. 3. s. 12. t. 3. f. 19. (*mala*).

Descrizione. Fusto dritto terete striato semplice o appena ramoso in cima, coperto di densa lanugine leonina; foglie divise profondamente in cinque parti suddivise e frastagliate in lacinie sottili lineari lunghe pubescenti di color verde pallido con picciuoli muniti di larghe guaine abbrcciafusto; fiori disposti in un racemo perloppiù solitario lungo mezzo piede o più, con 30 a 50 fiori azzurri irsuti nella faccia esterna, muniti di brattee lineari, delle quali le inferiori li sorpassano in lunghezza; sprone curvo più lungo de' sepali; 2 petali superiori bidentati con un angolo sporto da un lato e dall'altro, prolungati in nettarii per quanto è lungo lo sprone; 2-petali inferiori profondamente bifidi muniti di lunghe unghie, bianchi e villosi; tre capsole bislunghe terminate dallo stilo persistente che si fendono dal lato interno.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi delle regioni media e settentrionali del Regno; fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. Facendosi attenzione alla qualità degl' intagli delle foglie, nonche a i molti rami fioriferi della figura effigiata dal Mattioli, sotto il nome di *Aconito* IV., si dovrà convenire non potersi riferire al *D. velutinum,* ma ad altra specie affatto diversa e forse al *D. intermedium,* o ad altra pianta delle Alpi. Al contrario la figura del Mattioli, e tra le copie che ne hanno fatto il Camerario ed altri, quella del Lobel, corrispondono assai bene alla pianta nostra; e vi si riferiscono del pari le figure del Dodoneo, del Dalechamp e del Morison che la presero per tipo.

CCCCL. ACONITO Ital. Aconitum Lat. Aconit Franç. *Calix corollinus 5-sepalus, sepalum superius fornicatum* (galea) *2-lateralia* (alae) *orbiculata, 2-inferiora oblonga; nectaria duo stipitata cucullata sub galea antice in labellum producta, altero latere calcare calloso-incurvo instructa; capsulae 3. polyspermae.* Lin. gen. pl. edit Schreb. n. 928. Juss. gen. 239. Lam. ill. t. 482. (*Ranunculaceae*).

Carattere. Corolla di 5. petali irregolari, da i moderni ritenuta per calice; il primo di essi ha la forma di un elmo, i due laterali sono rotondi privi di unghie, ed i due inferiori sono bislunghi; due nettarii che da alcuni voglionsi considerare per corolla, e stanno nascosti dentro l' elmo: essi sono composti di un lungo pedunculo che in cima sostiene un cappuccetto simile ad un corno da caccia, il quale vi sta attaccato per la parte media ed ha uno sprone

© Orto Botanico di Napoli, Italy

carnoso da un estremo ed una laminetta perloppiù bifida dall' altro; tre capsole dritte aguzze e munite dello stilo persistente. Piante erbacee perenni con radici tuberose, foglie frastagliate e fiori azzurri o gialli in grappoli terminali. Piante tutte velenatissime, specialmente quelle dai fiori azzurri; più nelle radici che nell' erba; più nello stato naturale che colto.

2056. Aconito vulparia Ital. Aconitum Vulparia Lat. Aconit Vulpaire Franç. *Floribus luteis; calcare spirali, galeae fundo ampliato clavato, rostro porrecto acuto, alis orbiculatis hirsutis, sepalis infimis abbreviatis, foliis palmato-partitis lobis cuneatis trifido-laciniatis glabris.* Reichenb. et Spreng. Syst. Veg. 2. p. 620. *A. Vulparia. B. Cynoctonum.* Reichenb. Illustr. sp. aconit. tab. 57. (*quoad flores*) *A. Lycoctonum.* Jacq. et Ten. Syll. in fol. pag. 76. in 8. pag. 262.

Var. B. *Foliis magis dissectis laciniis angustioribus.*

Descrizione. Fusto dritto alto 2-3-piedi; foglie divise fino a 2-4 linee sopra la base in 5. lobi che lasciano 2-4 linee di spazio fra l'uno e l'altro, esse sono larghe 6-linee nella massima larghezza e lunghe tre pollici, divise fino a i due terzi della loro lunghezza in altre tre parti ed indi queste istesse di nuovo intagliate in altre lacinie più lunghe e sottili; racemo con molti fiori grandi gialli sostenuti da peduncoli semplici o ramosi eretto-patenti pubescenti; l' elmo è rigonfio in cima conico nel resto e sporgente alla base in un corto becco adunco; i nettarii hanno i cornetti spirali.

Luogo natale ec. Cresce nelle selve delle regioni montuose media e settentrionale del regno: al *Matese*, al *Cerealto*, alla *Majella;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

2057. Aconito napolitano Ital. Aconitum neapolitanum Lat. Aconit de Naples Franç. *Floribus luteis; calcare spirali galea abbreviata basi ampliata subaequilatera fundo rotundato demum vix ampliato, rostro brevi demisso vel obliterato, alis orbiculatis hirtis, sepalis infimis alis longioribus; foliis subcoriaceis pedatis, segmentis quinque cuneatis laciniisque trifidis inciso-dentatis supra venosis subtus grosse nervosis.* Nobis. *Aconitum Lycoctonum* var. B. *Neapolitanum.* Ten. Syll. in fol. pag. 76. in 8. p. 262. *A. pyrenaicum.* Orsini plant. exsicc. ex Aprutio. *A. Anthora* Ten. Flor. nap. prodr. XXXI. Flora partic. di Napoli tom. 1. pag. 436. non Lin.

Descrizione. Fusto dritto semplice alto circa 3 piedi liscio pubescente; foglie radicali con picciuoli lunghi oltre un piede, biforcati in cima; le biforcature sostengono il disco fogliaceo suddiviso in due parti disuguali, cosicchè una di esse ne prende $\frac{2}{5}$ e l'altra $\frac{3}{5}$. L'insieme di esse lacinie occupa il diametro di

© Orto Botanico di Napoli, Italy

un piede in circa; i 5. segmenti principali restano tra loro divaricati, sono coniformi 2. volte trifidi e suddivisi in lacinie lanciolato-lineari quasi falcate, le foglie intere sono quasi glabre, e le loro venature formano disotto altrettanti rilevati cordoni. I fiori si dispongono in un racemo lungo circa un piede perloppiù semplice, o con corti rami inferiori, i nettarii dentro l' elmo hanno gli sproni spirali e le laminette bifide irsute; l'elmo è di figura quasi parabolica lungo 7-8 linee, e largo 3-4 linee fino ai $\frac{2}{3}$ della sua lunghezza, donde si slarga in forma conica fino alla base e da uno de due lati si prolunga in corto sprone che guarda in giù; i 4. sepali sono irsuti gl' inferiori molto sporgenti e più lunghi degli altri due; gli stami sono glabri; tre capsole bislunghe con molti semi.

Luogo natale ec. Cresce ne' boschi de' monti dell' Abruzzo Ulteriore: a *Monte Corno*, al *Monte grande*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. Questa specie differisce principalmente dalla precedente per le foglie pedate e non palmate, e per l' elmo più corto non clavato e collo sprone o rostro cortissimo dimesso, non lungo e drizzato. Dall'*A. pyrenaicum* si allontana per le foglie colle lacinie divaricate e distinte non confluenti e che si ricoprono vicendevolmente, e per lo sprone de' nettarii spirale non soltanto arcato; dall'*A. Lycoctonum* per lo sprone de' nettarii spirale e per la stessa qualità delle foglie.

CCCCLI. NIGELLA Ital. e Lat. Nigelle Franç. *Cal. nullus; pet. 5; nectaria 5-10. bilabiata ungue foveolato intra corollam; styli 5-10; caps. 5-10 distinctae vel coalitae, rostratae superae.* Lin. gen. pl. edit. Schreb. n. 935. Lam. ill. t. 488. (*Ranunculaceae*).

Carattere. La corolla da i moderni è considerata come calice, ed i nettarii tengon luogo di corolla per essi; 5-10 pistilli, i cui ovarii talora si osservano saldati insieme. Erbe annuali con foglie frastagliate, e fiori terminali; semi neri aromatici.

2058. NIGELLA SCAPIGLIATA Ital. Nigella Damascena Lat. Nigelle de Damas Franç. *Staminibus multiplici serie dispositis, antheris muticis, capsulis quinis laevibus bilocularibus in spicam ovato-globosum ad apicem usque connexis, floribus involucro folioso capillaceo-multifido cinctis, petalis patentibus.* Black. t. 558. Fuchs. hist. 504. Lam. t. 488. fig. 2. Dodon. pempt. 304. Matth. com. 841.

Luogo natale ec. Trovasi ne' campi tra le raccolte; fiorisce in maggio. *Annua.* Si coltiva per l' ornamento de' giardini, dove spesso diventa doppia. I suoi semi odorano di fragola e sono adoperati per profumarne i sorbetti; in medicina si praticano nelle febbri intermettenti.

2059. NIGELLA SELVAGGIA Ital. Nigella arvensis Lat. Nigelle des champs Franç.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Antheris apiculatis, stylis 5-7 extus circinatim revolutis, capsulis laevibus in spicam conicam basi angustatam ultra medium connexis, floribus nudis, caule glabro ramis subdivergentibus. Will. sp. 2. p. 1248. Lam. ill. t. 888. fig. 1. Fuchs. hist. 505. ic. Dod. pempt. 303. fig. 2. Matth. 580. fig. 3. Lob. ic. 742. fig, 1.

Var. B. *Glaucescens; foliis glaucescentibus rigidis costa petiolisque muricato-ciliatis; caule inferne muricato scabro, ramis divergentibus.* Guss. pl. rar. p. 216. et Fl. sic. prodr. 2. pag. 34.

Luogo natale ec. Nasce ne' campi incolti: *Gargano*, *Savignano*, *Tavoliere*; la var. B. a *Taranto*, a *Catanzaro*; fiorisce in maggio. *Annua.*

Ordine Poliginia.

CCCCLII. ANEMONE Ital. e Lat. Anémone Franç. *Cal. nullus, sed hujus loco involucrum caulinum a flore distans; pet. 5-15 infera; carpella plurima monosperma caudata vel ecaudata.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 948. Lam. ill. t. 496. *Anemone* et *Pulsatilla.* Tourn. Spreng. et aliorum. (*Ranunculaceae.*)

Carattere. L' involucro consta di tre foglie intagliate in diverse guise. La corolla vien considerata da i moderni come calice petaloideo. Le carpelle erano semi nudi per Linneo. Erbe perenni con radici tuberose o fibrose, e foglie radicali semplici o politome, fiori variabili facilmente doppii. Sono fornite di principio acre e perciò venefiche; vengono adoperate per solo uso esterno come *rubefacienti* e *vescicatorie.* La seguente vien proposta come nervina.

2060. ANEMONE PULSATILLA Ital. Anemone Pulsatilla Lat. Anémone pulsatille Franç. *Foliis 2-pinnatis hirsutis, foliolis multi-partitis, laciniis linearibus subintegerrimis, flore subnutante, petalis 6. erecto-patulis; glandulis stipitatis nectariferis ad basin petalorum, carpellis caudatis.* Lin. sp. pl. 759. Will. sp. 2. 1274. Curtis et Hooker Fl. londin. nov. ser. fasc. 8. Flor. dan. t. 153. Dod. pempt. 433. f. 1.

Var. B. *Flore albo.* Gmel. Hall. ec.

Luogo natale ec. La sola varietà dal fiore bianco cresce in *Abruzzo*, alla *Majella*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

2061. ANEMONE ALPINA Ital. e Lat. Anémone des Alpes Franç. *Involucro 3-phyllo foliisque ternatis supradecompositis villosis, laciniis pinnatifidis inciso-serratis, sepalis 6. patulis, glandulis nullis, carpellis caudatis.* Lin. sp.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

pl. 760. Will. sp. 2. pag. 1275. Jacq. austr. t. 85. *A. sylvestris.* 2. Clus. hist. 1. p. 245. Lob. ic. 182.

Var. B. *Major; A. millefoliata* Bertol.

Var. C. *Flore pleno.*

Luogo natale ec. Così il tipo della specie che la grande varietà, crescono promiscuamente ne' monti di *Abruzzo* e fioriscono in luglio. *Perenne.*

2062. ANEMONE SALVATICA Ital. Anemone coronaria Lat. Anémone couronnée Franç. *Foliis radicalibus ternato-decompositis, laciniis lanceolatis obtusiusculis incisis mucronato-dentatis, involucro multifido sessili vaginante; petalis ovalibus obtusiusculis, glandulis nullis, carpellis lanatis ecaudatis.* Lin. sp. pl. 760. Will. sp. 2. pag. 1276. Clus hist. 1. p. 255. *Anem.* 3. et 4. Dod. pempt. 434. f. 3. 435. f. 1.

Luogo natale ec. Cresce ne' campi incolti di *Puglia;* fiorisce da febbrajo ad aprile *Perenne.*

2063. ANEMONE ORTENSE Ital. Anemone hortensis Lat. Anémone étoilée Franç. *Foliis radicalibus cordato-orbiculatis vel reniformibus 3-5 partitis, laciniis cuneatis incisis mucronato-dentatis; involucro triphyllo foliolis lanceolato-linearibus integris incisisve, petalis lineari-oblongis obtusiusculis, carpellis lanatis ecaudatis.* Lin. sp. pl. 761. Will. sp. 2. pag. 1277. *A. stellata.* DC. Regn. veg. 1. pag. 198. *A. prima* Dod. pempt. 434. fig. 1. Lob. ic. 279. f. 1

Luogo natale ec. È comune nelle praterie sterili maritime e montuose: *Portici Fusaro, Capua, Frasso, Principati, Abruzzi;* fiorisce in febbraro. *Perenne.*

2064. ANEMONE APENNINA Ital. Anemone apennina Lat. Anémone des apennins Franç. *Foliis 2-3-ternatis, foliolis obovato-cuneiformibus inciso-dentatis trilobisve, involucri foliis ternis ternatis, foliolis lanceolatis 2-3-lobis inciso-dentatis, petalis 10-16 lineari-oblongis obtusis, seminibus villoso-pubescentibus ecaudatis.* Lin. sp. pl. 762. Will. sp. 2. p. 1282. Curtis et Hooker Fl. Lond. nov. edit. fasc. 11. *A. hort. tenuif. simpl. flor.* Clus. hist. 1. p. 254. f. 2.

Luogo natale ec. È comunissima nelle nostre selve e valli: fiorisce in marzo. *Perenne.*

2065. ANEMONE DE' BOSCHI Ital. Anemone nemorosa Lat. Anémone des bois Franç. *Foliis ternatis; foliolis 3-fidis lanceolatis inciso-dentatis involucri foliis ternis petiolatis similibus, petalis 6. ellipticis, fructibus villosis.* Lin. sp. pl. 762. Will. sp. 2. pag. 1281. Flor. dan. t. 549. *Ranunculus sylvarum.* Clus hist. 247.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Cresce ne' boschi delle regioni montuose media e settentrionale del regno; fiorisce in luglio. *Perenne.*

2066. ANEMONE RANUNCULO FALSO Ital. Anemone ranunculoides Lat. Anémone renoncule Franç. *Caule subbifloro; foliis involucri ternatis, subpetiolatis tripartito-ternatis, foliolis lanceolatis inaequaliter serratis, foliis pedatis foliolis oblongis trifidis inciso-dentatis, petalis 5-8. (luteis); carpellis glabris ecaudatis.* Lin. sp. 762. Will. sp. 2. pag. 1282. Flor. dan. t. 140. *Ranunc. IV. species lutea.* Fuchs. hist. 162. ic. Lob. ic. 674. f. 1.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi alpini dell'Abruzzo ulteriore: al *Monte grande presso Pizzoli*, al *Monte corno* ec.; fiorisce in luglio *Perenne.*

2067. ANEMONE A FIOR DI NARCISO Ital. Anemone narcissiflora Lat. Anémone à fleur de Narcise Franç. *Foliis caule multifloro (rarius unifloro); involucri foliis ternis sessilibus cuneatis 3-5 fidis; foliis radicalibus digitato-5-partitis laciniis palmato-incisis pilosis, petalis 5-8 ovatis vel oblongis; carpellis glaberrimis ecaudatis.* Lin. sp. 763. Will. sp. 2. p. 1283. Jacq. austr. t. 159. *Ranunc. mont.* II. Clus. hist. 1. p. 235.

Luogo natale ec. Nasce ne' pascoli alpini di Abruzzo; fiorisce in luglio. *Perenne.*

2068. ANEMONE EPATICA Ital. Anemone hepatica Lat. Anémone hépatique Franç. *Involucro 3-phyllo flori proximo, calycem mentiente; corolla 5-10 petala; foliis trilobis lobis ovatis obtusiusculis integerrimis, petiolis scapisque unifloris pilosis, carpellis glabris ecaudatis.* Lin. sp. 758. Will. sp. 2. pag. 1272. Flor. dant. t. 612. *Hepatica triloba* DC. R. V. 1. p. 216. Clus. hist. 2. p. 247. fig. 3. Lob. ic. 2. p. 35. f. 2.

Luogo natale ec. Nasce nelle selve settentrionali dagli Abruzzi: al *Monte Cocuzzo*, in *Calabria* ec.; fiorisce in luglio. *Perenne.*

VITALBA. Vedi *Flora nap.* tom. 1. pag. 306. gen. XCVI.

2069. VITALBA DEL LAGASCA Ital. Clematis semitriloba Lat. Viorne de Lagasca Franç. *Scandens; foliis sempervirentibus cordatis serratis plerisque trifidis (laete virentibus), pedunculis axillaribus unifloris, floribus intra involucrum urceolatum subsessilibus, petalis concoloribus externe sericeo-lanatis.* DC. Reg. Veg. 1. pag. 163. Lag. Cat. h. madrit. p. 17. *C. polymorpha* var. A. Viviani Fl. corsicae specimen pag. 9.

Luogo natale ec. Cresce nelle siepi in *Calabria*; fiorisce in giugno. *Suffrutice.*

2070. VITALBA SVARIATA Ital. Clematis polymorpha Lat. Viorne polymorphe Franç. *Subscandens; foliis sempervirentibus tripartitis ternatisque, foliolo medio petiolato, lateralibus subsessilibus basi obliquis, omnibus inaequaliter serrato-crenatis (atro-virentibus) pedunculis axillaribus unifloris, floribus intra involucrum urceolatum subsessilibus, petalis (con-*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

coloribus) *externe sericeo-lanatis.* Viv. Fl. corsic. specim. pag. 9. Guss. Fl. sic. prodr. 2. pag. 40.

Luogo natale ec. Nasce nelle siepi in Puglia: *Monopoli*; fiorisce in giugno *Suffrutice.*

Osservazione. Queste due ultime piante che il ch. Cav. Viviani vuol considerare come varietà della stessa specie, ne sembrano abbastanza diverse, perchè la prima di esse ha le foglie semplici o soltanto trilobe, e la seconda per quanto le abbia ternate trilobate o intagliate, non le ha giammai intere. Esse sono dippiù constantemente di color verde oscuro come quelle della *C. cirrhosa*, mentre le foglie della *C. semitriloba* son di un bel verde chiaro come nella *C. viticella.*

CCCCLIII. TALITTRO Ital. Thalictrum Lat. Pigamon Franç. *Cal. nullus; petala 4-5 infera: filamenta longissima, cariopses ecaudatae, striato-sulcatae vel triquetrae.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 951. Juss. gen. 232. Lam. ill. 497. (*Ranunculaceae.*)

Carattere. Corolla che dai moderni vien risguardata come calice di 4, o 5 sepali caduci; 4-15 ovarii con gli stili corti. Erbe perenni spesso fetide; colle radici amare giallastre fornite di principii amari tonici e purganti analoghi al rabarbaro.

2071. TALITTRO A FOGLIE DI AQUILEGIA Ital. Thalictrum aquilegifolium Lat. Pigamon à feuilles d'Ancolie Franç. *Foliis decompositis, foliolis late-ovatis obtuse lobatis glabris subtus glaucescentibus, stipellis ovatis binis ad basin petioli ramificationum, panicula corymbosa, fructibus triquetris alatis pendulis.* Lin. sp. 770. Will. 2. p. 1301. Jacq. austr. t. 118. *T. majus folliculis angulosis caule laevi.* J. Bauh. hist. 3. p. 2. p. 487. f. 2.

Var. A. *Staminibus albidis.*

Var. B. *Minus; foliis angustioribus, profunde incisis dentibus acutis. T. majus.* Ten. Syll. in fol. p. 77. in 8. p. 265.

Luogo natale ec. La sola varietà cogli stami bianchi e non porporini, cresce ne' boschi de' monti delle regioni settentrionale e media; la *var. B.* incontrasi al Gargano: fiorisce in giugno. *Perenne.*

2072. TALITTRO MINORE Ital. Thalictrum minus Lat. Pigamon mineur Franç. *Foliolis subcordato-subrotundis trifidis dentatis subtus glaucis, caule tereti flexuoso pruinoso, panicula diffusa, petalis glabris, antheris cuspidatis, fructibus oblongis striato-sulcatis utrinque contractis cernuis.* Lin. sp. 769. Will. 2. p. 1297. Jacq. Flor. austr. 5. p. 9. t. 419. *T. minus* Dod. pempt. 58.

Var. B. *Foliis subtus glutinosis.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Cresce ne' pascoli degli alti monti di Abruzzo: la *var. B.* alla *Majella ;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. La var. B. non differisce dal seguente che per la totale mancanza di ogni peluria, e per le foglioline del doppio più grandi. Ho ricevuto dalla Svizzera col nome di *T. minus* una pianta simile affatto alla mia var. B, benchè più piccola, ma colle foglie ed i picciuoli pubescenti; tuttavia per la figura e per gl' intagli delle foglie essa non può confondersi colla seguente.

2073. Talittro fetido Ital. Thalictrum foetidum Lat. Pigamon puant Franç. *Foliolis subcordato-subrotundis sub 3-fidis irregulariter obtuse dentatis cauleque simplici viscido-pubescentibus; panicula patente, antheris elongatis cuspidatis, floribus cernuis, fructibus utrinque acutis striato-sulcatis.* Lin. sp. pl. 768. Will. 2. p. 1295. Guss. pl. rar. p. 218. Lam. ill. gen. t. 497. f. 3. Moris. hist. 3. s. 9. t. 20. f. 13. *mala.*

Luogo natale ec. Nasce ne' monti di Abruzzo: alla *Majella*, alla *valle dell'Inferno ;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

2074. Talittro calabrese Ital. Thalictrum calabrum Lat. Pigamon de Calabre Franç. *Caule teretiusculo polline destituto, florum (purpurascentium) panicula subracemosa contracta aphylla, foliorum segmentis subrotundis obtuse-trilobis subtus subglaucis, fructibus oblongis profunde sulcatis stylis persistentibus longe mucronatis.* Ten. Flor. nap. Prodr. suppl. 3. ad calcem Flor. nap. t. 2. p. 379. *T. majus florum staminulis purpurascentibus.* Moris. hist. 3. s. 9. t. 20. f. 16. *quoad folia et habitum.*

Descrizione. Radice fusiforme nerastra, foglie radicali tripinnate lunghe circa mezzo piede; foglioline quasi rotonde ristrette alla base, di 4. linee nel maggior diametro, divise perloppiù in 3. lobi ottusi, lisce e glabre, alquanto cenerognole di sotto; picciuoli gracili muniti di stipole scariose abbracciafusto; lunghesso il fusto, il quale si eleva circa un piede e mezzo è striato e senza polvere cenerognola, nascono 2 o 3 foglie, in cima esso si divide in una corta pannocchia di 3-5 rami aggroppati; i fiori sono eretti e di vago colore porporino; pochi di essi abboniscono i frutticelli, che sono lunghi 2-3. linee e muniti degli stili persistenti in forma di lunghe setole.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi della Calabria Ulteriore; fiorisce in luglio. *Perenne.*

2075. Talittro ambiguo Ital. Thalictrum ambiguum Lat. Pigamon douteux Franç. *Foliolis subcordatis acute lobatis dentatisque subtus glaucescentibus venosis, panicula diffusa ramosissima, fructibus ovato-oblongis sulcatis oblique rostratis, caule angulato elato.* Schleich. plant. exsicc. ex Helvetia. Spreng. R. V. 2. pag. 672 *T. elatum* var. B. *T. ambiguum.* DC. R. V.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

1. pag. 179. et Prodr. 1. pag. 13. Ten. Prodr. suppl. 4. in Flor. nap. t. 3. pag. X. Flor. partic. di Napoli tom. 1. pag. 446. *T. elatum.* Syll. in fol. p. 76, in 8. pag. 265.

Luogo natale ec. È frequente ne' colli de' dintorni di Napoli; nel boschetto dell'*Eremo de' Camaldoli*; fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Più accuratamente paragonando questa pianta col *T. elatum* del Jacquin, ho creduto dovermi appigliare all' opinione dello Sprengel che la ritiene per specie distinta. Il *T. elatum*, vien detto intermedio tra il *T. saxatile* ed il *T. majus*, ed in effetti a quest'ultimo si riferisce per la statura e per molti caratteri. La pianta dello Schleicher, di cui posseggo esemplari autentici e che conviene in tutto colla nostra, non ha nulla di comune colle due specie summentovate; essa si eleva circa mezzo pollice, ha fisonomia e caratteri affatto diversi; e potrebbe piuttosto avvicinarsi al *T. medium* o al *T. glaucum.*

2076. Talittro nerastro Ital. Thalictrnm nigricans Lat. Pigamon noirâtre Franç.
Foliolis radicalibus cuneiformibus 3-fidis acutis, caulinis oblongo-linearibus; petiolis basi vaginantibus; caule sulcato; panicula erecta corymbosa; fructibus ovatis brevibus sulcatis rostratis. Jacq. Fl. aust. 5. t. 421. Will. sp. 2. p. 1300. DC. R. V. 1. p. 182. et Prodr. 1. p. 14. (An exclus. syn. Poir. Moris.) Ten. Fl. nap. Prodr. suppl. 2. p. LXVIII.

Osservazione. La figura di Moris. sect. 9. t. 20. fig. 3. riferendosi al *T. rugosum* del Poiret, rappresenta una pianta con foglie del doppio più larghe del *T. nigricans.* Ambedue i suddetti sinonimi potranno perciò riferirsi meglio al *T. flavum* di cui il *T. rugosum* si vuol ritenere per varietà, che alla pianta del Jacquin, i di cui esemplari autentici che ho sott'occhio presentano una pianta con foglioline molto strette, e le cauline affatto bislungo-lineari, tutte lisce e non rugose. Bellissimi sono i caratteri della pannocchia corimbosa e de' frutti quasi rotondi, pe' quali questa specie si distingue a colpo d'occhio dalle due seguenti. Differisce benanco dal *T. flavum*, perchè questo ha le foglioline tutte conioformi, e non già tali le sole radicali e le cauline lineari; e dal *T. angustifolium* perchè le foglioline non sono come in questo tutte lineari.

2077. Talittro lucido Ital. Thalictrum lucidum Lat. Pigamon luisant Franç.
Caule stricto simplici; foliolis lineari-lanceolatis basi subcuneatis integris bi-trifidisque, panicula multiplici erecta contracta; fructibus oblongis sulcatis rostratis. Lin. sp. pl. 770. Will. sp. 1301. DC. R. V. 1. p. 181. Prodr. 1. p. 14. (*In quibus auctoribus perperam adest citatio synonymi T. primi vel pratensis* 1. Clus. hist. 1. pag. 234; *quae in laudato Clusii opere desideratur, et in* pl. pannon. *ejusdem acutoris requirere oportet.*) *T. lucidum.* Ten. Syll. in fol. pag. 76. in 8. pag. 264. exclus. syn. *et*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

locis natalibus Samnii et Dauniae. T. angustifolium. Thomas pl. exsic. ex Calabria.

Luogo natale ec. Cresce nelle praterie montuose di Calabria: alla *fontana di Scriso presso Monteleone*, al *Monte Cucuzzo;* fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Siccome acconciamente l' osserva il sig. DC., questa specie è intermedia tra il *T. flavum* ed il *T. angustifolium:* dal primo differisce per le foglioline molto più strette, e dal secondo per le foglioline non lineari, ma conioformi alla base e lanciolate in punta.

2078. Talittro a foglie strette Ital. Thalictrum angustifolium Lat. Pigamon à feuilles étroites Franç. *Caule stricto subsulcato, foliolis lineari-lanceolatis integerrimis ultimo subinciso remoto, panicula multiplici erecta pyramidali angusta, fructibus ovatis rostratis.* Jacq. Hort. Vind. 3. t. 43. Will. sp. 2. p. 1239. DC. R. V. 1. p. 181. Prodr. 1. p. 14. (*ab omnibus excl.* cit. Clus.) Ten. Fl. nap. Prodr. suppl. 2. p. LXVIII. *T. pratense angustifolium.* J. Bauh. hist. 3. p. 487. Moris. s. 9. t. 20. f. 8.

Descrizione. Fusto fistoloso solcato; foglioline affollate lineari larghe 2-3-linee, lucide di sopra con i margini quasi accartocciati in giù, la fogliolina terminale, talvolta intera più spesso bi-trifida; pannocchia ristretta, fiori eretti, 4-5 petali, frutti ovati striati.

2079. Talittro glauco Ital. Thalictrum glaucum Lat. Pigamon glauque Franç. *Caule erecto tereti striato polline glauco consperso, foliolis subcordato-ovatis obtuse trifidis subtus praesertim glaucis venosisque, panicula erecta multiplici corymbosa, fructibus ovato-oblongis sulcatis oblique rostratis.* Desfont. Cat. hort. par. ed. 2. pag. 126. DC. R. V. 1. pag. 184. Prodr. 1. pag. 14. *T. speciosum* Poir. dict. 5. p. 315. DC. Fl. fr. ed. 3. n. 4604. Ten. Fl. nap. Prodr. p. XXXII. non Miller. *T. tertium* Dod. pempt. 58. *T. majus vulgare* Moris. hist. s. 9. t. 20. fig. 1. J. Bauh. hist. 3. p. 486. et 487. fig. 1.

Luogo natale ec. Cresce ne' prati montuosi del Sannio: *Campobasso, Matese;* fiorisce in giugno. *Perenne.*

Descrizione. Fusto alto 3-5 piedi fistoloso striato e ricoperto di polvere turchiniccia: foglie superiori con picciuoli inguainanti; tutte sopracomposte con foglioline cordato-ovate (lunghe 8-10 linee e larghe 6. linee) rugose e glauche specialmente disotto, divise in tre lobi suddivisi in profondi denti ottusi; i rami fioriferi nascono dall' ultimo terzo dell' altezza del fusto; i primi si allungano circa un piede e tutti si dispongono quasi a corimbo con gran numero di fiori eretti e petali biancastri; molti stami colle antere lineari pendenti; 4-6 ovarii ed altrettanti frutticelli ovato-bislunghi solcati obliquamente rostrati.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Cresce nelle praterie montuose delle regioni media e settentrionale del regno: *Matese*, *Majella*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

CCCCLIV. ADONIDE Ital. Adonis Lat. Adonide Franç. *Cal. 5-phyllus; pet. 5-15 infera absque nectario; cariopses ovatae ecaudatae submucronatae.* Lin. gen. ed. Schreb. n. 952. Juss. 232. Lam. ill. t. 498. (*Ranunculaceae*).

Carattere. Calice di 5. foglioline caduche colorate; corolla ipogina di 5. a 15. petali privi di squame nettarifere; molti frutti indeiscenti ovoidali rugosi mucronati. Piante erbacee annuali o perenni con foglie frastagliate, e fiori terminali gialli o rossi.

2080. ADONIDE ESTIVO Ital. Adonis aestivalis Lat. Adonide d'été Franç. *Caule erecto simplici vel ramoso glabro superne sulcato, foliis multifidis linearibus; petalis 5-8 ovali-oblongis obtusis planis; carpellis glabris reticulatis basi muticis, margine superiore subdentato, stylo remotiusculo ascendente mucronatis.* Lin. sp. 772. Will. sp. 2. pag. 1203. Reich. cent. 4. pag. 13. tab. 317. fig. 490. Ten. Fl. nap. Syll. in fol. pag. 77. in 8. pag. 265. exclus. var. B. et locis natalibus. *A. miniata* Jacq. austr. 3. p. 28.

Luogo natale ec. Nasce ne' campi e tra le biade in Abruzzo: *Aquila*; fiorisce in giugno. *Annuo.*

Osservazione. Il carattere della spiga rada e non continua che il DC. attribuisce a questa specie non si trova nè nella pianta nostra nè in quella di Sicilia. Il Reichenbach che ne ha data una buona figura l'ha benanco rappresentata con la spiga compatta, come il Jacquin effigia la sua *A. miniata* che tutt' gli autori, compreso lo stesso DC., riferiscono alla *A. aestivalis.* Da ciò si vuole inferire esser questo un carattere variabile che giudiziosamente i sullodati autori hanno eliminato dalla diagnosi di questa e delle altre affini specie di *Adonide.* La nostra pianta ha i calici gialli ed i petali di un vivissimo colore scarlatto come si effigiano nella *Flora austriaca*, ma non macchiati di nero presso l'unghie.

2081. ADONIDE DENTATA Ital. Adonis dentata Lat. Adonide dentée Franç. *Caule erecto ramoso striato-sulcato; foliis multifidis glabris; calyce basi hispido, petalis planis ovali-oblongis, calyce duplo et ultra longioribus; carpellis reticulatis mucrone obliterato adpresso basi tuberculato-dentatis in spicam elongatam laxam dispositis.* DC. R. V. 1. pag. 224. Prodr. 1. pag. 24. Delile. Fl. aegypt. ill. p. 17. Descr. Aegy. t. 53. f. 1. ex DC.

Var. A. *Marsica; petalis flavis ovali-oblongis. A. aestivalis B. bicolor.* Ten. syll. in fol. p. 77. in 8. 265.

Var. B. *Garganica; petalis flammeis oblongo-linearibus.*

Descrizione. Fusto alto da 4 pollici a 2 piedi, ramoso dal mezzo; foglie frastagliate

© Orto Botanico di Napoli, Italy

in lacinie lineari setacee di color verde bello; fiori sopra peduncoli dapprima cortissimi, indi nella fruttificazione lunghissimi; calici giallastri villosi cigliosi orlati di nero; petali giallognoli nella *var. A.* lunghi 3-4 linee, nella *var. B.* lunghi mezzo pollice e di colore scarlatto vivissimo. I frutti sono identici in ambedue le varietà; cioè ovati reticellati colla punta dello stilo persistente adesa a quella de' frutti medesimi e cortissima; dippiù con una corona di tubercoli alla base più o meno sporti; la spiga è lunga da poche linee fino al di là del pollice, ed i frutti in numero da 5. a 50. vi si allogano isolatamente lasciando tra loro degli spazii vôti.

Luogo natale ec. La *var. A.* nasce tra le biade in Abruzzo: al *Fucino*, al *Colle Bringione*, e la *var. B.* cresce nelle raccolte al *Gargano*; fioriscono in giugno. *Annuo.*

Osservazione. La nostra pianta benchè per molti caratteri si discostasse da quella della Flora Egiziana, tuttavia ponendo mente alla grande variabilità delle piante di questa famiglia mi è sembrato non dovernela distaccare. Oltre alla spiga rada quasi interrotta, e non già continuata, questa nostra differisce dall'*A. dentata* DC. per li petali del doppio più grandi; e la *var. B.* si allontana anche dippiù dalla *var. B.* della suddetta specie Candolliana per li frutti che non si addossano per le creste. Studiando le tre specie di *Adonis aestivalis, flammea e dentata* che lo Sprengel vorrebbe considerare come varietà della stessa specie, mi è sembrato potersi agevolmente distinguere tra loro dallo stilo persistente, il quale nell'*A. aestivalis* resta discosto dall' apice del frutto e rivolto in fuori, nell'*A. flammea* sta quasi addossato alla punta del frutto oltremodo rigonfia, e nell'*A. dentata* si confonde colla punta del fusto medesimo, il quale presenta d' altronde il bellissimo carattere della corona di denti alla base.

2082. Adonide autunnale Ital. Adonis autumnalis Lat. Adonide d'automne Franç. *Caule erecto ramoso striato; foliis multifidis glabris, calyce glabro, petalis (sanguineis) concavo-conniventibus calyce vix majoribus; fructibus subreticulatis, in capitulum ovatum aggregatis.* Lin. sp. 771. Will. sp. 2. pag. 1304. Curtis et Hooker. Flor. londin. new. edit. tom. 2. fasc. 36. Clus. hist. 1. p. 336. fig. 1.

Luogo natale ec. È frequente ne' campi coltivati; fiorisce dal luglio al settembre. *Annuo.*

Osservazione. Si distingue dalle specie precedenti pe' frutti appena rugosi senza stilo distinto, e pe' fiori con li petali quasi rotondi.

2083. Adonide distorta Ital. Adonis distorta Lat. Adonide tordue Franç. Ten. Syll. in fol. pag. 77. in 8. pag. 265. *cum synonymis et varietatibus.* Fl. nap. tav. 149. fig. 1.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Descrizione. Radice fibroso-fascicolata nerastra; rizoma ricoperto dalle guaine risecche delle foglie annuali; le radicali con picciuoli variamente distorti e muniti di guaine lunghe circa un pollice, il resto del picciuolo è lungo 1-2 pollici prima di ricevere le divisioni foliacee, queste sono di carattere bipinnato le due laterali più corte e l'intermedia più lunga, le ultime lacinie sono lunghe circa una linea e larghe circa mezza linea e tutte sparse di corti peluzzi; dal centro della pianta si eleva il fusto fiorifero munito di 1-3 foglie poco discoste dal fiore e non più lungo di 2. pollici; esso resta anche variamente distorto per farsi strada attraverso delle ghiaje donde deve sbucare; il fiore ha il calice di 5. sepali caduci poco dissimili dai petali nel colore e nella sostanza, ma molto più corti; 12-18. petali ovati a rovescio striati lunghi 8-10 linee nella var. dal fiore biancastro, e 6. in quelle dal fiore giallo; molti stami con antere lineari gialle; molti pistilli, ed altrettanti frutticelli ovati uncinati angolosi e rugosi.

Luogo natale ec. Nasce ne' cumoli di sassi stritolati dal ghiaccio, sulle più alte vette de' monti di *Abruzzo*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

Spiegazione della tav. 149. fig. 1.

A. Pianta di *Adonis distorta.*

b. Tecaforo con li frutti maturi.

RANUNCOLO. Vedi *Flora napolitana* tom. 1. pag. 310. gen. XCVII.

2084. Ranuncolo a foglie uniformi Ital. Ranunculus omiophyllus Lat. Renoncule à feuilles uniformes Franç. *Caule repente, foliis omnibus reniformibus 3-5 lobis, lobis latis rotundatis obtusissimis plerumque integris vel obiter crenatis, petiolis basi membrana amplexante auctis, petalis oblongis (albis) vix calyce longioribus, carpellis glabris reticulato-rugosis. Nobis. R. hederaceus.* Ten. Syll. in fol. pag. 77. in 8. pag. 266. Guss. pl. rar. pag. 219. Fl. sic. prodr. 2. pag. 57. exclus. omnibus synonymis. An *R. hederaceus rivulorum.* J. Bauh. hist. 782. fig. 2? An *R. hederaceus* Host. Fl. austr. 2. pag. 117; *ob folia reniformia obsolete lobata?*

Descrizione. Fusto serpeggiante nel fango ove la pianta è stabilita, quasi solido e della spessezza di 2 linee; da i nodi stessi radiciferi e dal resto della pianta spuntano le foglie una per ciascun nodo ed opposti ad esse i peduncoli fioriferi; esse hanno 5. a 9. linee nel maggior diametro traversale, e 3 a 5. nel longitudinale, i lobi non oltrepassano la metà del disco, sono perloppiù 5, ed i laterali con altro lobo minore, tutti interi o alcun di essi appena intaccato; il colore di esse è di un bel verde prato; i picciuoli sono lunghi fino a circa 2. pollici; i peduncoli poco più corti di essi; i fiori minuti bianchi con i petali quasi eguali ai

© Orto Botanico di Napoli, Italy

calici; le carpelle sono riunite in globo, rigonfie glabre e guardate colla lente si trovano sparse di rughe tortuose.

Luogo natale ec. Nasce ne' fossi fangosi della Basilicata e della Calabria: a *Balvano*, *Cassano*, *Corigliano*; fiorisce in giugno. *Annuo* e *Perenne.*

Osservazione. La bellissima figura della *Flora Londinensis* (nuov. ediz. fasc. 16.) e gli esemplari autentici del vero *R. hederaceus* ricevuti da i botanici del settentrione, mi fanno certo della differenza della nostra pianta. Il cav. Gussone ne aveva giudiziosamente citati con dubbio tutti gli altri sinonimi, che punto non le convengono. Il *R. hederaceus* ha le foglie anche 5. lobate, ma di sagoma ovata e non reniforme, i lobi in esso sono acuti e quasi triangolari come appunto si scorgono nelle foglie di edera; tutta la pianta ha dimensioni di gran lunga minori, ed è di color verde bruno. La figura del Bauh. per la forma delle foglie sembra appartenere più alla nostra che alla pianta del settentrione. La nostra specie differisce benanco dal *R. saniculaefolius* per la presenza delle guaine de' picciuoli, e per li petali non tre volte più lunghi del calice.

2085. Ranuncolo tripartito Ital. Ranunculus tripartitus Lat. Renoncule à feuilles divisées Franç. *Caule natante, foliis submersis capillaceo-multifidis, emersis tripartitis, lobis cuneatis apice dentatis, carpellis glabris.* DC. Syst. 1. pag. 234. Prodr. 1. pag. 26.

Var. A. *Micranthus; petalis oblongis calycem subaequantibus, foliis emersis tripartitis.*

Var. B. *Obtusiflorus; petalis obovatis obtusis calyce multo longioribus, foliis emersis tripartitis lobis multipartitis, laciniis linearibus.*

Var. C. *Foliis emersis reniformibus 5-lobatis, lobis obiter dentatis, foliis submersis fere nullis, corollis calycibus multo longioribus.*

Luogo natale ec. Tutte le varietà s' incontrano ne' canali e negli stagni di *Cardito*, di *Capua*, de' *Regi Lagni ec.*; fioriscono in giugno. *Perenne.*

Osservazione. I frutti costantemente affatto glabri in tutte le varietà distinguono questa specie da alcune varietà della seguente. Nella *var. B.* le foglie sommerse sono poco diverse dalle galleggianti; esse sono cioè frastagliate in lacinie piane lineari larghe circa una linea, e non capillari come nelle *var. A* e *C* In quest' ultima spesso mancano le foglie sommerse, ed allora senza i suoi grandi fiori si confonderebbe colla specie precedente.

2086. Ranuncolo acquajolo Ital. Ranunculus aquatilis Lat. Renoncule aquatique Franç. *Caule natante, foliis submersis capillaceo-multifidis, emersis 5-partitis lobis cuneiformibus apice dentatis, petalis obovatis calyce majoribus, carpellis hispidis rarius glabris.* Lin. sp. pl. 781. *R. aquatilis.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

var. A. *Heterophyllus*; DC. Syst. 1. pag. 234. *R. aquatilis.* Ten. syl. fol. pag. 77. in 8. p. 266. Taber. ic. 54. f. 2. Lob. ic. 2. p. 35. f. 2. Moris. hist. 2. s. 4. t. 29. f. 31.

Luogo natale ec. Nasce nelle acque stagnanti; fiorisce in giugno. *Perenne.*

2087. Ranuncolo capillare Ital. Ranunculus capillaceus Lat. Renoncule à feuilles capillaires Franç. *Caule natante; foliis petiolatis omnibus immersis multipartito-capillaceis; carpellis hispidis.* Thuil. Fl. paris. edit. 2. t. 1. pag. 278. *B. aquatilis.* var. B. DC. Prodr. 1. pag. 26. *R. pantothrix.* A. DC. Syst. 1. pag. 235. *Ranunculus aquatilis trichophyllus.* Column. ecphr. 1. p. 315. icon 316. Barr. ic. 566. *R. aquatilis albus tenuifolius.* J. Bauh. hist. 3. p. 781. fig. 1.

Luogo natale ec. È comune al *Sebeto*, e ne' ruscelli che scorrono lentamente; fiorisce in giugno. *Perenne.*

2088. Ranuncolo stagnale Ital. Ranunculus stagnatilis Lat. Renoncule des étangs Franç. *Caule natante; foliis omnibus immersis capillaceo-multifidis circinatis, laciniis abbreviatis, vaginis obsoletis auriculatis; carpellis glabris.* Wallr. sched. 285. *R. Pantothrix.* Ten. Syll. fol. pag. 77. in 8. pag. 266. *R. fluviatilis. B. Caespitosus.* Guss. Flor. sic. prodr. 2. pag. 59. non Thuil. *R. aquatilis* D. DC. Prodr. 1. pag. 27. *R. aquatilis omnino.* J. Bauh. hist. 3. pag. 781. fig. 2. Pluk. alm. t. 55. f. 2.

Luogo natale ec. Nasce negli stagni, e ne' fossi fangosi del *Sebeto*; fiorisce in giugno. *Perenne.*

2089. Ranuncolo a foglie di peucedano Ital. Ranunculus peucedanifolius Lat. Renoncule à feuilles de Peucédane Franç. *Caule natante; foliis omnibus immersis di-trichotome-repetito-dissectis, laciniis longissimis linearibus parallelis, petalis calycem multo superantibus; carpellis glabris.* Allion. Fl. ped. n. 1469. *R. fluviatilis* Will. sp. 2. pag. 1333. Fl. dan. ic. 376. *R. pantothrix* C. DC. Syst. 1. p. 236. *R. aquatilis.* E. DC. Prodr. 1. pag. 27. *Ranunculus sive polyanthemos aquatili albo affine, Millefolium maratriphyllum fluitans.* J. Bauh. hist. 3. pag. 782. fig. 1.

Luogo natale ec. Nasce ne' grandi fiumi de' monti di Abruzzo: *Sangro*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. Per le stesse ragioni che il DC. distingue di specie il *R. tripartitus* dal *R. aquatilis*, e che lo Sprengel da questo istesso disgiunge il *R. peucedanifolius*, ho creduto dover seguire l'avviso de' botanici che hanno considerate come distinte specie anche il *R. capillaceus*, ed il *R. stagnatilis.* Quando anche non si volesse por mente al variabile carattere della ispidezza de' frutti, non si saprebbe ritenere per varietà del *R. aquatilis* una pianta cui non può convenir

© Orto Botanico di Napoli, Italy

punto quel tale carattere essenziale della specie per lo quale da essa si distingue il *R. tripartitus*, quello cioè delle foglie di doppia forma. Così del pari per la rigidezza e per le corte lacinie delle sue foglie, il *R. stagnatilis* si allontana dal *R. capillaceus*, come dal *R. peucedanifolius*. Quest' ultimo potrebbesi con maggior dritto riferire al *R. capillaceus* anzichè riunir questo al *R. stagnatilis*. Una volta che queste piante possono essere contradistinte da caratteri così precisi, io non veggo perchè debbano considerarsi come varietà e non come specie distinte. Di certo una ragione fisiologica fa restar sommerse tutte le foglie in queste tre specie, e ne fa galleggiare alcune nel *R. aquatilis*, mèntre tutte poi non mancano di forza per sorreggere i loro fiori fuori dell' acqua.

2090. Ranunculo del seguier Ital. Ranunculus Seguieri Lat. Renoncule de Séguier Franç. *Foliis tri-quinque-partitis, lobis multifido-laciniatis acutis, caule subunifloro tereti subflexuoso villoso basi vaginato, foliis varie sectis subflore instructo, calycibus glabris, corollis amplis (albis) petalis suborbiculatis leviter emarginatis, carpellis rugosis glabris uncinatis.* Vill. delph. 3. p. 737. t. 49. Will. sp. 2. p. 1320. DC. Syst. Veg. pag. 238. *Ranunculus Columnae.* Allion. ped. n. 1453. t. 67. f. 3. 4 (*malae*) ab omnibus exclus. syn. Col. ecphr. t. 313. et Barr. ic. t. 1153. fig. 2. *R. alpinus apiifolio, flore albo magno.* Segu. veron. 1. pag. 490. t. 12. f. 2. 3. (*duo folia tantum proferens*).

Descrizione. Da un corto e tronco rizoma parte un fascio di radici carnosette semplici fibrose lunghe 3-5 pollici; al collo della radice si attaccano superiormente due bellissime guaine argentine lunghe circa un pollice, che abbracciano in un fascetto le foglie radicali ed il fusto. Queste portano lunghi picciuoli tortuosi, che sbucano fra le pietre ove la pianta è abbarbicata, sono di sagoma rotondo, del diametro di 8 a 10 linee, e stanno divise fino alla base in tre o cinque parti suddivise in lacinie carnosette bislungo-lineari aguzze glabre; il fusto si eleva poco più delle foglie, tortuoso anch' esso per circa 3 pollici, sparso di peli bianchi e porta verso il mezzo una o due foglie meno divise delle radicali, ma in tutti gl' individui da me osservati giammai intiere; rare volte il fusto si ramifica per portare più di un fiore; il calice è di 5 foglie glabre concave macchiate di porporino, le corolle sono lunghe poco meno di un pollice con 5. petali bianchi quasi rotondi appena smarginati; molti stami con antere giallastre e 6-10 ovarii glabrj con lunghi stili uncinati; carpelle in minor numero della grossezza di un grano di canape, ovate rugose coll'uncino risecco adattato all' estremità delle carpelle onde compariscono mutiche.

Luogo natale ec. Questo bellissimo e rarissimo ranunculo cresce ne' più alpini gioghi de' monti di Abruzzo: alla *Majella*, al *Monte Amaro*, al *Monte Corno*,

© Orto Botanico di Napoli, Italy

al *Monte Bacucco*, non mai tra le fenditure de' macigni, ma tra le ghiaje che si raccolgono nelle sinuosità delle più erte pendici di detti monti, ove restano le nevi la maggior parte dell' anno; fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. Questo *ranuncolo* è stato molto mal descritto ed anche più malamente effigiato da diversi autori. Le figure del *Barrelieri* e del *Colonna* non gli appartengono punto; giacchè quella del Colonna si riferisce al *R. chaerophyllus* e quella del Barrelieri al mio *R. garganicus.* Le stesse due foglie che ne dà il Seguier sono molto più grandi ed hanno lacinie assai più larghe di quelle che se ne osservano nella pianta nostra. Non parlo delle figure dell'Allioni che sono affatto false; la sola plausibile è quella del Villars.

2091. Ranuncolo della majella Ital. Ranunculus magellensis Lat. Renoncule du mont Majella Franç. *Foliis reniformibus leviter trilobis crenatis, lobis aequalibus vel medio breviore, folio caulino lineari integerrimo, caule unifloro, calyce glabro, petalis eum subaequantibus leviter emarginatis (albis); carpellis uncinatis.* Ten. syll. in fol. p. 77. in 8. p. 239. exclus. syn. Clus. Fl. nap. prodr. suppl. 2. pag. 58. *R. rutaefolius* et *R. alpestris.* Ten. Fl. nap. Prodr. pag. XXXII. (non Lin.) Tav. 236. fig. 1.

Descrizione. Radice del precedente col rizoma obliquo, foglie radicali da 5-12 di un bel verde chiaro, glabre con picciuoli dritti lunghi circa un pollice, il disco è reniforme lungo circa 6. linee nel maggior diametro trasversale, ed alto 3. in 4. linee, con tre lobi, il medio de' quali non sporge più de' laterali e talvolta è anche più corto di essi; tutta la foglia è orlata di denti ottusi; fusti non più lunghi di 2. pollici, indivisi glabri uniflori, con una fogliolina lineare sotto al fiore; calice di 5-foglie glabre, corolla di 6-8 linee di diametro con petali bianchi ovati a rovescio ed appena smarginati.

Luogo natale ec. Nasce presso le nevi in liquefazione: alla *Majella*, al *Focaleto*, al *Monte Amaro*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. Pe' caratteri delle foglie e per li petali quasi interi, questa specie non può ritenersi per varietà del *R. alpestris.* La stessa figura del Clusio (pag. 234. fig. 1.) da me erroneamente riferitavi, non può convenirle perchè rientra nelle forme del vero *R. alpestris.*

2092. Ranuncolo a foglie di platano Ital. Ranunculus aconitifolius var. platanifolius Lat. Renoncule à feuilles de Platane Franç. *Foliis radicalibus palmato-5-partitis, lobis rhomboideis trifido-dentatis acutis, foliis floralibus summis digitatis sessilibus laciniis linearibus; caule ramoso multifloro, calycibus adpressis (petalis albis).* Lin. sp. 776. Will. 2. p. 1316. DC. Syst. Veg. 1. 240. *R. montanus quartus.* Fl. dan. t. 111. Clus. hist. 1. pag. 236. fig. 1.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Cresce ne' monti di Abruzzo ; fiorisce in luglio *Perenne.*

2093. Ranuncolo a foglie d' ofioglosso Ital. Ranunculus ophyoglossifolius Lat. Renoncule à feuilles d'ophioglosse Franç. *Caule erecto vel ascendente, foliis subdentatis vel integerrimis, inferioribus longius petiolatis subcordatis obtusiusculis, superioribus oblongo-linearibus in brevem petiolum attenuatis, pedunculis oppositifoliis; carpellis granulato-tuberculatis (floribus luteis).* Vill. delph. 3. p. 732. t. 49. Will. sp. 2. p. 1320. Dec. s. n. 1. p. 248. Guss. pl. rar. 221. Ten. Syll. in fol. pag. 77. in 8. p. 266.

Var. A. *Planta semipedalis et ultra.*

Var. B. *Planta 1-3-pollicaris. R. cochleariaefolius.* Mayer. pl. exsic. *ex agro veneto, et* Ten. Syll. *inter synonyma R. uliginosi ;* non Hornem.

Luogo natale ec. Nasce ne' luoghi acquitrinosi di Calabria: alla *Serra*, a *Cassano* a *Corigliano ;* la var. B. ai *Mazzoni di Cardito*, a *Pesto*, alla piana del *Sele ec.;* fiorisce in maggio. *Annuo* e *Perenne.*

2094. Ranunculo uliginoso Ital. Ranunculus uliginosus Lat. Renoncule boueuse Franç. *Caule ascendente fistuloso debili, nodis infimis radicantibus; foliis obsolete dentato-serratis, radicalibus longius petiolatis subrotundo-ovatis basi subcuneatis, caulinis obovatis vel lineari-oblongis in petiolum attenuatis, pedunculis oppositifoliis, petalis calycem aequantibus (floribus luteis parvis fere Ranunculi abortivi); carpellis leviter granulatis ; (planta glabra tenera).* Will. enum. 586. DC. Syst. Veg. 1. pag. 249. Ten. Syll. in fol. pag. 77. in 8. pag. 267. exclus. syn. *R. cochleariaefolii* Hornem. *R. fontanus.* Presl. et Guss. Fl. sic. prodr. 2. pag. 52. *R. erinifolius.* Ten. Syll. loc. cit. cum synonymis.

Luogo natale ec. Nasce ne' luoghi fangosi de' bassi monti, e de' piani di *Basilicata*, e di *Calabria ;* fiorisce in giugno. *Annuo.*

2095. Ranuncolo cerfoglio Ital. Ranunculus chaerophyllus Lat. Renoncule cerfeuil Franç. *Caule erecto uni-multifloro; foliis subvillosis, radicalibus primordialibus flabelliformibus ovatis dentatis, vel trilobis, reliquis tripartitis laciniis incisis, calyce patente, carpellis in spicam ellipticam dispositis rostro rectiusculo terminatis.* Lin. sp. pl. 780. Will. sp. 2. pag. 1327. DC. Syst. Veg. 1. p. 259. (excl. syn. *R. Thomasii.* Ten. Col. ecphr. t. 311, Bocc. mus. pag. 162, et Mor. s. 4. t. 30. f. 44; *quae ad R. millefoliatum pertinent.*)

Var. A. *Foliis fere omnibus tripartitis multifidis. R. tenuifolius luteus grumosa radice.* Barr. ic. t. 581.

Var. B. *Foliis trifidis incisis, aliis trisectis multifidis. R. gregarius.* Brot. Fl. lusit. 2. p. 369. Ten. Fl. nap. Prodr. pag. XXXII.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Var. C. *Foliis aliis ovalibus dentatis, aliis tripartito-multifidis. R. flabellatus.* Desf. Fl. atl. t. 114. *R. alter asphodeli radice.* Colum. ecphrs. 1. p. 312. tab. 313. Bocc. mus. tab. 124. fig. 5. *R. minimus apulus Col. luteus.* Barr. ic. 791. *sed non R. minimus apulus.* Col. ecph. 1. p. 314. *qui ad R. phylonotim* var. *parvulum pertinet.*

Var. D. *Caule unifloro; planta 2-pollicari. R. pedunculatus.* Viviani Fl. cors. sp. p. (8. *fide speciminis.*)

Luogo natale ec. Cresce nelle praterie montuose della maggior parte del regno; fiorisce in maggio. *Perenne.*

2096. Ranunculo del gargano Ital. Ranunculus garganicus Lat. Renoncule du mont Gargano Franç. *Foliis ternato-decompositis, laciniis oblongo-linearibus obtusiusculis villosis, caulibus 1-multifloris adpresse villosis, calycibus patentibus, petalis suborbiculatis crenato-erosis, carpellis uncinato-rostratis adpressis in spicam cylindricam longe congestis; tuberibus fusiformibus in fibras longissimas productis.* Ten. Syll. in fol. 78. in 8. p. 268. *R. grandiflorus.* Ten. Fl. nap. Prodr. suppl. 1. p. LXI. non Lin. *R. garganicus var. B.* Fl. nap. t. III. tav. 146. (*in exemplaribus quibusdam sub nomine R. Thomasii perperam evulgata.*) An *R. minimus rutaefolius flore simplici grumosa radice, italicus.* Barr. obs. 578. ic. 1153. fig. 2?

Luogo natale ec. Nasce nelle praterie: al *Gargano*, a *Potenza ec.*; fiorisce in maggio. *Perenne.*

2097. Ranuncolo millefoglio Ital. Ranunculus millefoliatus Lat. Renoncule à mille feuilles Franç. *Caulibus 1-3 floris erectis adpresse villosis, foliis ternato-decompositis, laciniis angustis elliptico-linearibus glabriusculis, calycibus adpressis, petalis obovato-oblongis, carpellis in spicam ellipticam dispositis, uncinatis; tuberibus subglobosis vel ovoidalibus in fibris minime productis.* Vahl. symb. 2. pag. 63. t. 37. Desf. Fl. atl. t. 116. DC. Syst. Veg. 1. p. Will. sp. 2. p. 1328. *R. montanus leptophyllus, Asphodeli radice.* Colum. ecphrs. 1. t. 311. *R. Asphodeli radice pastinacae folio flore duplici.* Bonan. t. 10.

Var. B. *Rigidior; foliis brevioribus laciniis latioribus.*

Luogo natale ec. Cresce ne' luoghi erbosi de' monti delle regioni media e meridionale del Regno; fiorisce in giugno. *Perenne.*

2098. Ranuncolo Tora Ital. Ranunculus Thora Lat. Renoncule Thora Franç. *Foliis coriaceis glaberrimis venosis (laete virentibus), caulino inferiore suborbiculato amplo amplexicauli emarginato crenato, floralibus linearibus integris vel incisis, folio radicali solitario petiolato reniformi vel nullo, calycinis foliolis obtusis; carpellis rugulosis uncinatis.* Lin. sp. pl. 775.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

R. scutatus Waldst. ex Kit. pl. rar. hung. 2. p. 205. t. 187. *R. Thora.* DC. Syst. Veg. 1. pag. 264. (exclus. syn. *R. grumosa ramosa* Ill. Clus. hist. 1. p. 239. f. 2. et Jacq. Fl. austr. 5. t. 442. et obs. t. 13. *quae, uti recte monuit cl. Host, ad suum R. pseudo-thoram amandare oportet*) *Pthora Valdensium.* Clus. hist. 1. p. 239. f. 1. Lob. ic. 604. fig. 1. Dod. pempt. 443. f. 1. Taber. ic. 586. Moris. hist. 2. sect. 4. tab. 31. f. 59.

2099. Ranuncolo a foglie corte Ital. Ranunculus brevifolius Lat. Renoncule à feuilles courtes Franç. *Radice fasciculata, caule unifloro incurvo; foliis coriaceis glaberrimis glaucis, radicalibus petiolatis reniformibus apice trilobis, lobis lateralibus subcrenatis, intermedio integro usque ad folii tertiam partem producto, caulino solitario vel gemino cuneato sessili trilobo tripartito vel palmato, foliolis calicynis obtusis, petalis (citrinis) obovatis; carpellis turgidis venosis rostro uncinatis.* Ten. Syll. in fol. p. 78. in 8. p. 269. *cum reliquis synonymis.* Fl. nap. tav. 149. fig. 2. (*sub nomine R. brachyphylli.*) DC. Syst. veg. 1. pag. 266. Guss. *Plantae rarior.* pag. 220.

Descrizione. Radice fascicolata con rizoma obliquo del diametro di 3-5 linee, e gran numero di fibre carnose fosche lunghe 3-5 pollici del diametro di 1. linea. Dal collo del rizoma partono diverse guaine e fibre risecche e 2-3. foglie con picciuoli lunghi 2. pollici ed il disco coriaceo reniforme turchiniccio di 6-10 linee nel maggior diametro e 4-6 nel minore; gl' intagli variano ne' diversi individui, e sono appena profondati per 1-2 linee, ovvero fino ad oltre la metà del disco, ora in tre, ora in 5. lobi, e dippiù esse foglie sono orlate di crenature nella parte superiore del loro contorno. Il fusto non è più lungo di 3-4. pollici, variamente incurvato, con un sol fiore e con uno o due foglie poco sotto di esso, e queste conioformi trifide trilobe, o più profondamente divise; fiori di 10. linee di diametro, foglioline del calice bislunghe giallastre poco più corte de' petali; 5-6. frutti della grossezza di un grano di canape, alquanto venosi e muniti di lungo stilo appassito ritorto.

Luogo natale ec. Nasce nell' ultima regione alpina de' monti di Abruzzo presso le nevi, e nelle ghiaje che loro han servito di letto coll'*Adonis distorta*, e col *Ranunculus Seguieri*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

2100. Ranuncolo montano Ital. Ranunculus montanus Lat. Renoncule, de montagne Franç. *Foliis radicalibus reniformibus vel orbiculatis glabris (atro-virentibus) semiquinquelobis crenatis, caulinis sessilibus digitatis, laciniis linearibus integerrimis, caule unifloro apice calyceque adpresse pubescente.* Will. sp. 2. pag. 1321. *var. A.* DC. Syst. veg. 1. pag. 276. exclus. syn. Crantz. austr. 2. p. 92. t. 4. f. 3. *R. nivalis.* Villars. delph.

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

3. p. 742. Jacq. austr. t. 325. 326. *R. minimus alpinus luteus.* J. Bauh. hist. 3. pag. 861. fig. superior. non *R. montanus.* Schleich. pl. exsicc. non Host. *nec plurimorum auctorum.*

Luogo natale ec. Trovasi di raro nelle vette alpine de' monti di Abruzzo, presso le nevi in liquefazione: al *Focaleto*, alla *Majella*; fiorisce in luglio. *Perenne.*

2101. Ranuncolo del villars Ital. Ranunculus Villarsii Lat. Renoncule de Villars Franç. *Foliis pubescentibus villosisque (laete-viridibus), radicalibus suborbiculatis tripartitis, laciniis trifidis dentatis acutis, caulinis sessilibus in lacinias lineares integras 3-5. partitis, caule unifloro adpresse pubescente vel villoso, calyce villoso, carpellis muticis.* DC. Fl. fr. ed. 3. v. 4. pag. 896. et R. V. 1. p. 276. (excl. syn. Crantz. austr. 2. p. 91. t. 4. f. 2. *quod ad R. nemorosum pertinere videtur*). *R. montanus.* Host. Fl. austr. t. 2. pag. 113. Schleich. pl. exsicc. ex Helvetia etc. *R. montanus.* E. Gaudin Fl. helv. 3. p. 540.

Luogo natale ec. Cresce nelle praterie alpine de' dintorni di Abruzzo; fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Questa specie, che ragionevolmente il ch. DC. chiama dubbia, non potrà giammai riferirsi al tipo del *R. montano* come ha pensato il Gaudin; e neppure potrà convenirle la figura del Crantz; ma più di tutto si avvicinà alla seguente, nella quale si trovano individui della stessa sua grandezza, e soltanto ne differisce per le foglie radicali divise quasi fino alla base in 3. e non in 5. parti. Il fusto nella nostra pianta non è pubescente soltanto in punta ma dappertutto; del resto gli esemplari che ne ho ricevuto dalla Svizzera vi si riferiscono perfettamente, e solo se ne allontanano quelli favoritimi dal ch. sig. Gay, i quali mi è sembrato poter meglio appartenere alla varietà *D.* del *R. montanus* del Gaudin; cioè al di lui *R. Thomasii* (non Ten.) Le carpelle mutiche fanno principalmente distinguere questa specie dal *R. breynianus.*

2102. Ranuncolo del gouan Ital. Ranunculus Gouani Lat. Renoncule de Gouan Franç. *Foliis radicalibus orbiculatis 5-lobatis vel palmatis lobis inciso-dentatis, caulino sessili palmato laciniis lanceolatis dentatis vel integris, caule unifloro (rarissime bifloro) pubescente, calyce subvilloso.* Will. sp. 2. p. 1322. DC. Fl. fr. ed. 3. v. 4. p. 896. Syst. veg. 1. p. 277. *R. pyrenaeus.* Gouan. ill. 33. t. 17. f. 1. 2. non Lin.

Var. B. *Geraniifolius; foliis palmato-quinquepartitis, laciniis profunde trifidis ad angulos albo-maculatis, caule unifloro petiolisque adpresse vel patente hirtis, folii caulini laciniis integerrimis.*

Luogo natale ec. È comune nelle praterie montuose di tutto il Regno; la var. B.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

cresce al *Matese*, al *Pollino*, ed in *Abruzzo:* a *Pizzoli* ed a *Pizzo di Sivo;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. La varietà B. si meriterebbe di essere considerata come specie distinta. Essa ha foglie affatto simili a quelle del *Geranium dissectum*, e quantunque il suo fusto si elevasse al di là di un piede, esso si conserva tuttavia semplice ed unifloro. Del resto non tacerò che anche la pianta che ritengo pel tipo della specie si discosta dalla figura del *Gouan*, per le foglie non lobate ma profondamente divise, e per li lobi della foglia caulina quasi sempre interi.

2103. Ranuncolo del thomas Ital. Ranunculus Thomasii Lat. Renoncule de Thomas Franç. *Radice fibrosa fasciculata; foliis radicalibus ternato-sectis vel tripartitis, partitionibus saepius longe petiolatis linearibus integerrimis vel partito-multifidis, caulinis linearibus tripartitis vel integris, petiolis caulibusque basi velutino-sericeis (pilis rufulis), pedunculis teretibus pilis adpressis; caulibus ascendentibus 1-3 floris, calycibus adpressis hirsutissimis; carpellis levibus uncinatis.* Ten. Syll. in fol. pag. 78. in 8. pag. 271. *cum synonymis.* Fl. nap. tav. 236. fig. 2. 240 fig 1

Descrizione. Radice composta di un fascio di fibre carnosette nerastre come nel *R. acris;* foglie radicali profondamente divise in tre parti, in alcune è diviso lo stesso picciuolo onde possano dirsi ternate, ed i segmenti che ne restano sostenute da particolari picciuoli lunghi fino ad un pollice, ora si osservano frastagliati in molte lacinie lineari, ed altra fiata sono soltanto trifidi, o intatti e lineari, appunto quali si osservano nel *R. illyricus:* tutti sono villosetti ed i picciuoli sono ricoperti di cortissimo e foltissimo pelame lucido patente, e lunghi da 2. a 6. pollici. Dalla stessa radice nascono da 4-10 fusti ascendenti lunghi da 4. 10 pollici; essi sono vestiti di pelame simile a quello de' picciuoli nella parte inferiore e quindi di mano in mano se ne spogliano superiormente, i più lunghi si dividono in 2-3 rami di disuguale lunghezza e portano delle foglie lineari intiere o tripartite nelle divisioni; calici adesi rivestiti di peli bianchi lunghi e folti; carpelle in capolini ovali carenate lisce cortamente uncinate.

Luogo natale ec. Trovasi nelle praterie della Sila grande in Calabria: *al Vallone del Crocifisso;* fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Questa specie ha caratteri così pronunziati che non è possibile confonderla con alcun' altra. Essa ha le foglie simili a quelle del *R. illyricus* senza averne il tomento argentino e la lunghezza delle lacinie; ha le radici i fiori e parte dell' aspetto del *R. acris*, senza averne le foglie; meno di tutto poi si può avvicinare al *R. chaerophyllus*, col quale a torto è stato diverse volte confuso.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

2104. Ranuncolo acre Ital. Ranunculus acris Lat. Renoncule âcre Franç. *Foliis pubescentibus subglabrisve palmato-partitis, lobis inciso-dentatis acutis, summis linearibus, caule erecto multifloro (bipedali et ultra) subpubescente, pedunculis teretibus, calyce subvilloso, carpellis mucrone subrecto terminatis.* Lin. sp. pl. 779. Will. sp. 2. p. 1326. DC. Syst. veg. 1. p. 277. Ten. Syll. in fol. 78. in 8. pag. 271. exclus. var. D. *et a locis natalibus exclus. Aspromonte* et *Sila.* Curtis et Hooker. Fl. lond. new. edit. fasc. 5. Lob. ic. 665. f. 1. Dod. pempt. 422.

Var. B. *Napellifolius;* Crantz. austr. (edit. in fol.) 2. p. 90. t. 4. f. 1.

Var. C. *Multifidus* DC. *foliorum lobis inciso-multifidis.*

Luogo natale ec. Nasce ne' fossi e ne' pascoli umidi montani della regione settentrionale del Regno : al piano di 5. miglia ; la var. B. a *Monte Corno*, la var. D. a *Pesco Costanzo*, ed a *Revisondoli ;* fiorisce in luglio *Perenne.*

2105. Ranuncolo caucasico Ital. Ranunculus caucasicus Lat. Renoncule du Caucase Franç. *Foliis radicalibus longissime petiolatis subpubescentibus subternatis, tripartitis trifidisque segmento medio longius petiolulato, omnibus lobis apice inciso-serratis acutis, basi cuneiformibus, caulinis petiolatis trisectis segmentis petiolulatis, summis tripartitis laciniis linearibus, pedicellis teretibus, calyce patente, carpellis uncinatis.* Bieb. Fl. cauc. 2. p. 27. DC. Syst. Veg. 1. p. 279.

Var. B. *Foliis utrinque velutinis. R. acris D. Calabrus.* Ten. Syll. in fol. pag. 78. in 8. pag. 271. *R. polyanthemus.* Ten. Prodr. pag. XXXII. non Will.

Luogo natale ec. La *var. B.* cresce nelle praterie montuose della regione media del Regno: alla *Sila presso il casino di Falistro ;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. Studiando attentamente tutte le varietà del *R. acris,* mi sono convinto che nessuna di esse può convenire alla pianta qui descritta ; sì per le foglie radicali e prime cauline ternate, sì per le carpelle uncinate ed il resto de' caratteri summentovati. Dal *R. caucasicus* non disconviene che per le lacinie delle foglie più strette, e per la loro qualità quasi velutina specialmente di sotto ; in tutto il resto le descrizioni e gli esemplari del *R. caucasicus* ottenuti dalle coltivazioni dell' Orto botanico, vi si riferiscono perfettamente.

2106. Ranuncolo lanuginoso Ital. Ranunculus lanuginosus Lat. Renoncule laineuse Franç. *Foliis trifidis vel ultra medium sectis holosericeis, lobis latecuneatis dentatis subincisis, caule erecto multifloro petiolisque pilis deorsum tendentibus hirtis, pedunculis teretibus, calycibus reflexis, carpellis stylo longe uncinatis (radice fibrosa rhizomate oblique procurrente praedita).* Lin. sp. 779. Will. sp. pl. 2. p. 1327. DC. Syst. veg. 1. p. 281.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

R. montanus hirsutus latifolius. C. Bauh. prodr. 96. ic. opt. I. Bauh. hist. 3. p. 417. f. 3. Fl. dan. t. 397. (*pessima*).

Var. B. *Constantinopolitanus. Foliis amplissimis minus profunde sectis, floribus duplo majoribus luteo-aureis.*

Luogo natale ec. È frequente ne' boschi montuosi del regno; la *var. B.* è più comune ne' dintorni di Napoli: alla *Valle di S. Rocco*, ai *Camaldoli;* fiorisce in maggio. *Perenne.*

2107. Ranuncolo del breyn Ital. Ranunculus breyninus Lat. Renoncule du Breyn Franç. *Foliis radicalibus ultra medium 3-5 fidis, lobis cuneiformibus trifidis, lobulis apice dentatis dentibus acutis; caule erecto pauciflоro vel ramis inaequalibus multifloris petiolisque patentim pilosis, pedunculis sulcatis, calycibus patulis, carpellis breviter uncinatis,* (*radice fibrosa rhizomate oblique procurrente praedita*). Crantz. Stirp. austr. fasc. 2. tab. 4. fig. 2. (*optima*) Spreng. Syst. Veg. 2. p. 654. (*ubi trahatur synonymon R. nemorosus.* A Cand. *perperam eodem in loco ad R. polyanthemum relatum*) *R. nemorosus* DC. Syst. Veg. 1. p. 280. *var. A.* et *B.* Gaud. Fl. helv. 3. pag. 544. *R. polianthemus.* Sut. Fl. helv. 1. p. 341. (non Lin.)

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi montuosi delle regioni settentrionali e media del Regno: a *Monte Corno*, al *Monte della Stella;* a *Cepino*, a *Castelforte*, in *Basilicata ec.;* fiorisce in luglio. *Perenne.*

Osservazione. Avvedutamente lo Sprengel ha rivendicata questa specie al Crantz; ma si è poi male apposto allorchè ne ha distaccata la *var. A.* per riferirla al *R. polianthemus*, confondendo la pianta svizzera falsamente spacciata per quest' ultima specie col vero *R. polianthemos* di Lin. Di quest' ultimo ho ricevuto bellissimi esemplari dal *Caucaso* tra le piante messe in commercio dal Lang, cui inopportunamente stava poi apposto il nome di *R. nemorosus* DC. Il vero *R. polianthemos* per le carpelle mutiche, per le foglie frastagliate profondamente, e per le sue grandi dimensioni non si potrà giammai confondere col *R. nemorosus* del DC. Da ultimo soggiungerò che i caratteri delle stesse due pretese varietà di tal *ranuncolo* mi sono sembrato di niun momento, molti esemplari avendone osservato che ne mostrano il passaggio dell' una nell'altra. Questa specie si può riconoscere facilmente e distinguere dal *R. lanuginoso*, non tanto per li peli patenti in esso e rivolti in giù in quello, quanto per le carpelle munite di lunghissimo uncino nel *R. lanuginosus* e cortissimo nel *R. nemorosus.*

2108. Ranuncolo napolitano Ital. Ranunculus neapolitanus Lat. Renoncule napolitain Franç. *Radice fibrosa rhizomate abbreviato recto, fibris subasphodeliformibus; caule erecto multifloro petiolisque adpresse pilosis;*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

foliis holosericeis nigro-alboque variis, radicalibus ultra medium 3-fidis, rhombeis parciter lobato-dentatis dentibus obtusis, caulinisque petiolatis lobis angustioribus subinciso-dentatis; pedunculis teretibus; calycibus reflexis; carpellis laevibus stylo breviter uncinatis. Ten. Syll. in fol. pag. 78. in 8. pag. 272. (exclus. loc. nat. *Montecorno* e *Monte della Stella*). Fl. nap. tav. 148.

Luogo natale ec. Nasce ne' prati montuosi delle regioni media e meridionale del Regno; al *Gargano*, al *Matese*, a *Castellammare ec.*; fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Questa specie partecipa delle due precedenti ed è vicinissima alla seguente. I suoi caratteri proprii sono la radice poco diversa da quella del *ranunculo bulboso*, e non munita di lungo rizoma, le foglie di circoscrizione orbicolare con i lobi romboidali ed i denti ottusi, e non di circoscrizione triangolare con i lobi conioformi ed i denti acuti, il pelame quasi adeso in su non patente nè rivolto in giù, i fiori in cima de' rami quasi dicotomi e corimbosi, ed i calici ripiegati in giù, le sue carpelle sono poco uncinate. In tutte le tre specie, le foglie sono talvolta macchiate, e la statura ed il numero de' fiori è diverso secondo le varie località. Dal seguente, questo ranuncolo non differisce che per le carpelle uncinate e pel pelame quasi adeso.

Spiegazione della tavola 148.

A. pianta di *ranuncolo napolitano.*
b. carpella.
c. radice.

2109. Ranuncolo vellutato Ital. Ranunculus velutinus Lat. Renoncule velourtée Franç. *Radice fibrosa, rhizomate recto brevissimo; foliis radicalibus sub-tripartitis, lobis late-cuneiformibus inciso-dentatis, caulequeerecto multifloro holosericeis; pedunculis teretibus subcorymbosis, calycibus reflexis; carpellis levibus muticis, pubescentia caulis et petiolorum patentissima.* Ten. Syll. in fol. p. 78. in 8. p. 272. Fl. nap. tav. 147.

Luogo natale ec. Nasce nelle praterie basse e paludose insieme col *R. bulboso*; fiorisce in maggio. *Perenne.*

Osservazione. Questa specie ha le radici, le foglie, i calici e l' aspetto del *R. napolitano*, ma ne differisce essenzialmente per le carpelle mutiche. Dal *ranuncolo bulboso*, cui somiglia pel pelame e per li calici, si distingue per le radici, per li peduncoli tereti e per le foglie non ternate.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Spiegazione della tav. 147.

A. Pianta di *ranuncolo vellutato. b.* carpella ingrandita. c. carpella di grandezza naturale.

2110. Ranuncolo bulboso Ital. Ranunculus bulbosus Lat. Renoncule bulbeuse Franç. *Pilosus; caule erecto ad collum bulboso; foliis radicalibus petiolatis tripartitis vel subternatis, segmento intermedio petiolato, lateralibus sessilibus rarissime trilobatis, omnibus subtrifidis inciso-dentatis; pedunculis sulcatis, calycibus reflexis, carpellis stylo brevi rectiusculo rostellatis.* Lin. sp. pl. 778. Will. sp. pl. 2. pag. 1324. DC. Syst. Veg. 1. pag. 295. Curtis et Hooker. Fl. londin. new edit. fasc. 25. Fl. dan. t. 581. Lob. ic. 667. fig. 1. Dod. pempt. 428. f. 1. Moris. 2. s. 4. tav. 28. f. 19. (*mala*).

Var. B. *Flore monstroso. R. radice tuberosa flore pleno et prolifero.* C. Bauh. pin. 179. I. Bauh. hist. 3. pag. 418. fig. 1. Lob. ic. 666. fig. 2.

Luogo natale ec. È comunissimo nelle praterie selvose. La var. B. mi è stata favorita dal sig. Baselice da *Biccari* presso *Foggia*; fiorisce in aprile e maggio. *Perenne.*

2111. Ranuncolo serpeggiante Ital. Ranunculus repens Lat. Renoncule rampante Franç. *Caule ramoso multifloro erecto vel prostrato, flagellis prostrato-repentibus; foliis radicalibus ternatis, foliolis subcuneatis trilobatis lobis inciso-dentatis; calycibus patulis, pedunculis sulcatis; carpellis leviusculis stylo persistenti rectiusculo brevi rostellatis.* Lin. sp. 779. Will. sp. 2. pag. 1325.

Var. A. *Humilis hirsutus.* Curtis et Hooker Fl. lond. new. edit. fasc. 9. Fl. dan. t. 795. Black. t. 31. *R. hortensis* 1. Dod. pempt. 425.

Var. B. *Glabratus; elatus, foliis cauleque glaberrimis. R. lucidus.* Poir. dict. 3. p. 113.

Luogo natale ec. È comune nelle sponde de' rigagnoli; la var. B. nasce al *Sebeto*, al *Sele ec.*; fiorisce in aprile. *Perenne.*

2112. Ranuncolo agreste Ital. Ranunculus philonotis Lat. Renoncule des marais Franç. *Pilosus; caule 1-multifloro, foliis radicalibus ternatis trilobatisque, lobis obtusis incisis dentatis, pedunculis sulcatis, calyce reflexo; carpellis submuticis ad marginem tuberculorum seriem unicam gerentibus.* Retz. obs. 6. p. 31. Will. sp. 2. pag. 1324. DC. Syst. veg. 1. pag. 296. Guss. Fl. sic. prodr. 2. pag. 54. exclus. var. C. cum. syn. *R. pratensis* Presl. (*quem in propriam speciem sumendam arbitror.*) *R. hirsutus*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Curtis et Hooker Fl. londin. new edit. fasc. 22. Fl. dan. 1459. R. II. Matth. com. 1. p. 559. ic. *mediocris. R. rectus foliis pallidioribus hirsutis.* J. Bauh. hist. 3. p. 417. f. 2.

Var B. *Intermedius foliis subglabris. R. palustris apiifolius lanuginosus.* Moris hist. 2. s. 4. tav. 28. fig. 27. e 28.

Var. C. *Parvulus; caule nano subunifloro, foliis radicalibus trilobis. R. parvulus* Lin. *R. minimus apulus.* Colum. Ecphras. 1. t. 316. *R. Rosani* Ten. Fl. nap. pag. 32.

Var. D. *Caule, floribusque monstrosis.*

Luogo natale ec. È comune nelle praterie, ne' fossi e sulle sponde de' campi. La var. B. cresce ad *Agnano* presso la *Grotta del Cane*, in *Basilicata*, nel *Cilento ec.*; fiorisce in aprile. *Annuo.*

Osservazione. Avendo avuto occasione di studiare il *R. pratensis* del Presl sugli esemplari che me ne ha favoriti il sig. Gasparrini, ho osservato che le carpelle di esso, oltre all' essere sparse di tubercoletti da per tutto in ambe le faccie, sono dippiù provvedute di corte setole impiantate ne' tubercoletti medesimi, per li quali caratteri nonche per l'abito sparso della pianta e per la qualità della radice perenne anche dal Presl. avvertita, mi è sembrato che possa conservarsi come specie distinta.

2113. Ranuncolo campestre Ital. Ranunculus arvensis Lat. Renoncule des champs Franç. *Caule erecto pauci-multi-floro, foliisque glabriusculis primordialibus quandoque etiam inferioribus cuneatis apice dentatis, reliquis tripartitis segmentis bipartitis et tripartitis linearibus acute incisis, carpellis utrinque longe aculeatis, stylo subincurvo rostellatis.* Lin. sp. pl. 780. Will. sp. 2. pag. 1329. DC. Syst. veg. 1. p. 297. Fl. dan. 219. Curtis et Hooker. Fl. Londin. new. edit. fasc. 5. R. *hort. simpl.* 1. sp. Fuchs. hist. 157. *R. sylves.* 3. Dod. pempt. 427. f. 2. *R. arvensis angustifolius.* Tab. ic. 47. f. 1. *R. arifolius* Lob. ic. 665. f. 2.

Luogo natale ec. È frequente tra le biade; fiorisce in aprile. *Annuo.*

2114. Ranuncolo raspante Ital. Ranunculus muricatus Lat. Renoncule herissée Franç. *Caule erecto vel diffuso petiolisque sparse pilosis; foliis glabriusculis, radicalibus suborbiculatis grosse dentato-crenatis rarius trilobis, grosse dentatis, calyce patente; carpellis utrinque tuberculoso-aculeatis in rostrum compressum subincurvum desinentibus.* Lin. sp. pl. 1. p. 780. Will. sp. 2. p. 1329. DC. Syst. Veg. 1. p. 298. (exclus. syn. Bocconi. *Ranunculus alpinus tribuli aquatici foliis.* Mus. p. 162. tab. 124. fig. 2. quod ad *R. cordigerum* Viviani pl. ex Corsica certe spectat.) Lam. ill. gen. t. 498. fas. 2. *R. palustris echinatus.* Bauh. hist. 3. pag. 858.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Luogo natale ec. Nasce ne' ristagni, e ne' fossi fangosi; fiorisce in aprile. *Annuo.*

2115. Ranuncolo a fiori minuti Ital. Ranunculus parviflorus Lat. Renoncule à petites fleurs Franç. *Caule debili decumbente vel suberecto petiolisque patentim villosis; foliis radicalibus reniformibus grosse crenatis, caulinis suborbiculatis trilobis dentatis molliter pilosis pedunculis oppositifoliis, calyce demum reflexo petala aequante, carpellis granulato-tuberculatis.* Lin. sp. pl. 780. Will. sp. pl. 2. p. 1329. DC. Syst. Veg. 1. pag. 301. Engl. bot. t. 120 *R. arvensis annuus hirsutus flore omnium minimo luteo.* Moris. hist. 2. p. 440. s. 4. t. 28. f. 21. (male in DC. notat. 1.)

Var. B. *Erectus; caule erecto, foliis 5-lobis.*

Luogo natale ec. Incontrasi lungo i campi: la var. B. in *Ischia;* fiorisce in aprile. *Annuo.*

2116. Ranuncolo trilobo Ital. Ranunculus trilobus Lat. Renoncule trilobée Franç. *Caule erecto glabro multifloro; foliis petiolisque subvillosis glabratisve, primordialibus subrotundis crenatis, caeteris tripartitis vel ternato-sectis, segmento intermedio petiolato tripartito, lobis divergentibus basi cuneatis apice dentatis, pedunculis oppositifoliis, calyce demum subreflexo petalis breviore, carpellis granulato-tuberculosis.* Desf. Fl. atl. 1. pag. 437. t. 43. Will. sp. pl. 2. pag. 1315. DC. Syst. veg. 1. pag. 301. Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 55.

Luogo natale ec. Trovasi di raro ne'campi cretosi di *Basilicata;* fiorisce in aprile. *Annuo.*

CCCCLV. ELLEBORO Ital. Helleborus Lat. Hellébore Franç. *Calyx subcorollinus 5-6-sepalus; nectaria tubulosa; capsulae 3-5-compressae erectiusculae polyspermae.* Lin. Gen. pl. edit. Schreb. n. 956. Juss. 233. Lam. ill. t. 499. (*Ranunculaceae*).

Carattere. Calice (da Linneo ritenuto per corolla) di 5-6-sepali ovali ellittici o quasi orbicolari perloppiù persistenti; 5-6 nettarii (DC. li ritiene per petali) molto più corti del calice, tubulosi col lembo diviso in due o tre lobi; perloppiù 3. capsole terminate da un lungo stilo persistente. Piante erbacee perenni con foglie perloppiù coriacee intagliate; fusti con uno o molti fiori muniti di brattee; radici fibrose acri purganti idragoghe.

2117. Elleboro invernale Ital. Helleborus hyemalis Lat. Hellébore d'hiver Franç. *Scapo unifloro, flore involucrato, 6-8 petalis oblongis, foliis radicalibus peltatis multifidis, laciniis integerrimis, radice tuberosa.* Lin. sp. 783. Will. sp. pl. 2. p. 1335. Black. t. 576. *Eranthys hyemalis.* Salisb. et DC. Syst. Veg. 1. pag. 314. *Aconitum luteum minus.* Dod. pempt.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

440. ic. *Ranunc. cum flore in medio folio* ec. J. Bauh. hist. 3. p. 414. Moris. hist. 3. s. 12. t. 2. fig. 4.

Luogo natale ec. Nasce nelle praterie cretose umide montuose; fiorisce in gennajo. *Perenne.*

2118. Elleboro fetido Ital. Helleborus foetidus Lat. Hellébore puant Franç. *Caule multifloro, foliis pedatis laciniis lanceolatis argute serrulatis caulinis omnibus, bracteis ovatis coloratis.* Lin. sp. pl. 2. pag. 784. Will. sp. 2. p. 1337. Buill. herb. t. 71. Black. tab. 57. *Helleboraster maximus.* Lob. ic. 679. Moris. hist. 3. s. 12. t. 4. f. 6.

Luogo natale ec. È comune nelle selve de' dintorni di Napoli; fiorisce in gennajo. *Perenne.*

2119. Elleboro di boccone Ital. Helleborus Bocconi Lat. Hellébore de Boccone Franç. *Caule bifido, ramis 1-2-floris, foliis glabris (subtus ad nervos pubescentibus), radicalibus caule brevioribus digitato-pedatis, caulinis superioribus sessilibus palmato-pedatis, foliolis cuneiformibus 2-3-partito-incisis, laciniis lineari-lanceolatis argute serratis dentibus mucronatis, floribus pedunculatis (virentibus) petalis ovatis obtusis.* Ten. Fl. Nap. Syll. in fol. p. 79. in 8. p. 274. (exclus. syn. *H. purpurascentis* B. DC.) *H. multifidus.* Viviani pl. rar. Dalmat. p. 13. *H. angustifolius.* Host. Fl. austr. 2. p. 90. *H. viridis* Ten. Fl. nap. Prodr. p. XXXII. Fl. Nap. tav. 150.

Descrizione. Radice con grosso rizoma obliquo e gran numero di fibre carnosette lunghe guizzanti; foglie radicali con picciuoli striati da 3. ad 8. pollici, talvolta con radi peluzzi decidui, profondamente tagliate in 3-5 parti, di sagoma digitata ed anche pedata quando il peduncolo resta principalmente biforcato ed i segmenti delle foglia sono in maggior numero; questi segmenti sono conioformi ed interi nella parte inferiore, quindi divisi in 2 a 5 lacinie, tutte lanciolato-lineari, lunghe da 2. a 4. pollici e larghe 4-5. linee, venose rugose con nervature grossolane e rilevate disotto, dove guardate colla lente si osservano sparse di corti peluzzi; il contorno è orlato di denti più o meno avvicinati e convergenti aguzzi e muniti di un corto pungoletto cartilagineo deciduo; il fusto fiorifero spunta dalla radice prima o insieme colle foglie, è alto da 6. pollici ad un piede e mezzo, porta sole brettee intagliate o qualche foglia simile alle radicali; in cima perloppiù si biforca o anche si suddivide la seconda volta, con altrettanti fiori, questi hanno un pollice e mezzo di diametro, i sepali sono verdi e larghi 6. linee; i pistilli al numero di 3. hanno lunghi stili uncinati cui succedono 3. capsole con lunghi stili persistenti e pochi semi.

Luogo natale ec. Nasce ne' boschi di tutto il Regno; fiorisce da gennajo ad aprile. *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy.

Osservazione. Passando a rassegna tutte le forme di questa pianta crescente in Abruzzo in Calabria o in Dalmazia, e studiandola nell' estesa coltivazione fattane nel Real Orto Botanico, mi sono fatto certo di tutte le variazioni cui va soggetta, e che ho dianzi descritte. La pianta di Dalmazia avendo le foglie più pedate che digitate sembrerebbe rientrare più tosto nella forma della pianta calabra, della quale il sig. *Gussone* ha fatto il suo *H. intermedius*, ma per li denti minuti regolari e confluenti potrebbe con egual dritto ridursi alla forma della pianta abruzzese. Essa ha dippiù i nervi puberuli disotto come il sig. *Gussone* li vuole nel suddetto *H. intermedius*, e che lo sono benanco nelle piante di Abruzzo e di Dalmazia. Conchiuderò perciò ripetendo che per questa estrema incostanza, neppure ho potuto trovarvi come stabilirne altrettante varietà per le cennate tre forme. In quanto all'*H. purpurascens*, dall' esame istituitone sugli esemplari autentici, mi sono assicurato di non potersi per nulla confondere col mio *H. Bocconi.*

Spiegazione della tavola 150.

A. Pianta di *Elleboro di Boccone.*
b. Tecaforo con gli nettarii, gli stami ed i pistilli.
c. un nettario.
d. uno stame.
e. i pistilli.

CCCCLVI. LUPARIA Ital. Trollius Lat. Trolle Franç. *Calyx corollinus polysepalus (14. circiter); nectaria novem tubulosa unilabiata; capsulae plures ovatae polyspermae in capitulum collectae.* Lin. gen. edit. Schreb. n. 954. Jus. gen. p. 233. Lam. ill. t. 499. (*Ranunculaceae*)

Carattere. Questo genere differisce dall'*Elleboro* pel numero de' sepali, per li nettarii unilabiati e per le molte capsole ovate riunite in globo; contiene poche specie erbacee con radici fibrose affastellate nerastre, foglie frastagliate, e fiori gialli.

2120. LUPARIA EUROPEA Ital. Trollius europaeus Lat. Trolle d'Europe Franç. *Sepalis 15. conniventibus, nectariis stamina aequantibus.* Lin. sp. pl. 782. Will. sp. 2. pag. 1331. Fl. dan. t. 133. *R. flore globoso.* Dod. pempt. 430.

Var. C. *Napellifolius; foliis sub 7-partitis, laciniis magis incisis, sepalis 12.* DC. Prodr. 1. p. 46.

Luogo natale ec. Questa sola varietà cresce ne' più alti monti di Abruzzo; fiorisce in luglio. *Perenne.*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

CCCCLVII. CALTA Ital. Caltha Lat. Populage Franç. *Cal. nullus; cor. 5-petala; nectaria nulla; caps 5-10 compressae patentes 1-loculares, polyspermae superae.* Lin. gen. pl. edit. Schreb. n. 957. Juss. gen. 234. Lam. ill. t. 500. (*Ranunculaceae*).

2121. CALTA PALUSTRE Ital. Caltha palustris Lat. Populage des marais Franç. *Caule erecto, foliis radicalibus caulinisque subreniformibus rotunde crenatis, auriculis rotundatis.*

Var. A. *Major. Caule multifloro; foliorum auriculis protensis magnis caulinis conformibus. C. palustris.* Lin. Fl. Dan. t. 668. Curt. et Hook. Fl. lond. new. edit. fasc. 1. Dod. pempt. 588. f. 1. I. Bauh. hist. 3. pag. 470. ic. *Pseudo-helleborus ranunculoides pratensis rotundifolius.* Moris. hist. 3. s. 12. t. 2. fig. 1.

Var. B. *Minor. Caule subbifloro, foliis radicalibus exacte orbiculatis basi cordatis auriculis nullis, caulinis difformibus reniformi-triangularibus. Populago minor.* Tabern. ic. 750. f. 2. Lob. ic. 594. f. 2. *C. palustris absque flore in aquis proveniens.* Dod. pempt. 588. f. 2. An *Tussilago sive Farfugium.* Mat. 616. ic.?

Luogo natale ec. Nasce ne' laghi e ne' rigagnoli; la var. B. alla *Sila;* fiorisce in giugno. *Perenne.*

Osservazione. Studiando attentamente le due ricevute varietà di questa pianta, vi si riconoscono buoni caratteri per ritenerle come distinte specie. Prescindendo dalla statura, che nella prima è costantemente del doppio e del triplo maggiore, bisogna por mente alla figura delle foglie radicali, che nella *Calta minore* sono di sagoma esattamente circolare, senza prolungamenti laterali, laddove nella *C. maggiore* esse si osservano di figura reniforme ottusamente trilobe e colle orecchie molto sporte. Dippiù nella *C. minor* il diametro delle suddette foglie non eccede i 2-pollici; i fusti sono gracili e non più spessi di 2 linee ed i fiori solitarii o che non oltrepassano i 3 per ciascun fusto. Consultando le figure che ne hanno dato gli antichi, è cosa facile il persuadersi delle cennate diversità. Non solo quella del *Tabernamontano,* ma la figura 2. della p. 588. del Dodoneo rappresentano una pianta ben diversa da quella che ci è effigiata a fianco col n. 1.; laddove quelle del Bauhin e del Morison si appartengono esclusivamente alla *C. major.* In quanto alle figure del Mattioli, è da osservarsi che in esse veggonsi effigiate le foglie della *C. minor,* e siccome tali si riscontrano anche nella pianta dal fior doppio, se ne potrebbe al più inferire che anche nella *Calta minore* i fiori possano raddoppiarsi.

FINE DEL TOMO QUARTO.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

INDICE

DELLE PIANTE DESCRITTE IN QUESTO IV. TOMO.

A

Aconitum. pag. 326
neapolitanum. 327
Vulparia. ibi.
Actaea. ~~320~~
spicata. ibi.
Adonis. 336
aestivalis. ibi.
autumnalis. 337
dentata. 336
distorta. ibi.
Adoxa. 182
Moschatellina. ibi.
Aizoon. 280
hispanicum. ibi.
Anagyris. 186
foetida. 187
neapolitana. ibi.
Anemone. 329
alpina. ibi.
apennina. 330
coronaria. ibi.
hepatica. 331
hortensis. 330
narcissiflora. 331
nemorosa. 330
pulsatilla. 329
ranunculoides. 331
Arbutus. 184
Unedo. ibi.
Arctostaphylos. 184
Uva ursi. ibi.
Arenaria. 218
alpicola. 224
austriaca. 225
biflora. 225
diandra 220
grandiflora. 224
liniflora. 225
media. 220
montana. 223
mucronata. 228
procumbens. 222
radicans. 220
recurva. 226
Rosani. 223
rubra. 219
segetalis. ibi.
serpyllifolia. 221
setacea. 228
sphaerocarpa. 222
tenuifolia. 228
trinervia. 221
verna. 227

C

Caltha. 366
palustris. ibi.
Capparis. 301
rupestris. 302
sicula. ibi.
spinosa. 301
Cerastium. 229
aquaticum. 239
arenarium. 232
arvense. 237
brachypetalum. 233
campanulatum. 234
Columnae. 235
elatum. 236
hirsutum. 237
pentandrum. 232
pumilum. ibi.
rotundifolium. 230
Scarani. 238
semidecandrum. 231
strictum. 238
Cerastium. 229
sylvaticum. 235
Tenoreanum. 234
Thomasii. 239
tomentosum. 236
triviale. 229
viscidum. 230
vulgatum. 229
Ceratonia. 188
Siliqua. ibi.
Cercis. 187
Siliquastrum. ibi.
Chelidonium. 303
majus. ibi.
Chlora. 173
intermedia. 173
serotina. 173
Chrysosplenium. 200
alternifolium. ibi.
oppositifolium. ibi.
Cistus. 310
affinis. 311
creticus. 310
garganicus. 311
incanus. 310
villosus. ibi.
Clematis. 331
polymorpha. ibi.
semitriloba. ibi.
Cotyledon. 244
horizontalis. ibi.
umbilicus. ibi.
Cydonia. 279
vulgaris. 280

D

Daphne. 175
collina. 176
glandulosa. 175
Delphinium. 323
gracile. ibi.
halteratum. 324
junceum. 323
pictum. 325
pubescens. 326
Requienii. 325
velutinum. ibi.
Dianthus. 206
ciliatus. 207
ferrugineus. 206
glaucus. 207
longicaulis. 206
marsicus. 208
tripunctatus. ibi.
Dictamnus. 188
Fraxinella. ibi.
Diospyros. 177
Lotus. ibi.
Dryas. 300
octopetala. 301

E

Epilobium. 169
alsinifolium. 172
lanceolatum. 170
molle. ibi.
obscurum. 171
palustre. ibi.
rosmarinifolium. 169
Erica. 173
arborea. ibi.
multiflora. 174
ramulosa. ibi.
Euphorbia. 258
amygdaloides. 263
Apios. 259
Baselicis. 265
caespitosa. 261
Euphorbia. 258
cuneifolia. 259
dendroides. 260
dulcis. 261
japygica. 266
Myrsinites. 264
palustris. 266
platyphylla. 262
Presli. 258
pubescens. 262
rigida. 264
rotundifolia. 259
serrata. 260
sylvatica. 263

F

Fragaria. 291
collina. ibi.
elatior. 292
vesca. 291

G

Geum. 297
intermedium. 298
micropetalum. 300
urbanum 297
Glaucium. 305
corniculatum. 304
luteum. 303
Gypsophila. 202
illyrica. 204
paniculata. ibi.
rigida. 203
Saxifraga. 202

H

Helianthemum. 311
alpestre. 315
apenninum. 319
arabicum. 313
asperum. 320
Barrelieri. 314
canum. 316
ciliatum. 320
croceum. 319
ericoides. 312
Fumana. ibi.
grandiflorum. 317
italicum. 316
juniperinum. 314
niloticum. 312
obscurum. 317
ovatum. ibi.
polifolium. 321
procumbens. 313
sessilifolium. 312
stabianum. 318
Tuberaria. 311
vulgare. 317
Hydrocharis. 183
Morsus ranae. ibi.

L

Lychnis. 240
Coeli rosa. 241
coronaria. 242
corsica. ibi.
dioica. 241
Flos cuculi. 242
Githago. 243
sylvestris. 241
Viscaria. ibi.
Lythrum. 254
Graefferi. 255
Hyssopifolia. 254
Lythrum. 254
Salicaria. ibi.
tribracteatum. 255

M

Mesembrianthemum. 280
crystallinum. 281
nodiflorum. ibi.
Mespylus. 276
Cotoneaster. ibi.
laevigata. 276
maroccana. 275
tomentosa. ibi.
Monotropa. 186
Hypopithys. ibi.
Myrtus 270
communis. 271

N

Nigella. 238
arvensis. ibi.
damascena. ibi.
Nuphar. 308
luteum. ibi.
Nymphaea. 307
alba. 308

O

Opuntia. 270
Amyclaea. ibi.
vulgaris. ibi.
Oxalis. 243
acetosella. 244
corniculata. 243
stricta. ibi.

P

Papaver. 304
alpinum. ibi.
apulum. 305
Argemone. ibi.
aurantiacum. 304
dubium. 306
hybridum. 305
Rhoeas. 306
Rubici. ibi.
setigerum. 307
somniferum. ibi.
Phytolacca. 255
decandra. ibi.
Polygonum. 178
Bellardi. 179
incanum. ibi.
minus. 181
mouspeliense. 179
romanum. 178
serotinum. 180
tenuiflorum. ibi.
Potentilla. 294
canescens. 295
cinerea. 296
crocea. 295
Fragaria. 294
geranioides. 295
micrantha. 294
nemoralis. 293
obscura. 296
pilosa. ibi.
reptans. 297
supina. ibi.
tomentosa. 294
Tormentilla. 295
Poterium. 321
garganicum. 322
Sanguisorba. 321
spinosum. ibi.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Prunus. 272
avium. 274
Cerasus. ibi.
Cocomilia. 272
insitiția. ibi.
Laurocerasus. 274
Mahaleb. 275
semperflorens. ibi.
Punica. 271
Granatum. ibi.
Pyrola. 185
minor. ibi.
secunda. ibi.
uniflora. 186
Pyrus. 276
acerba. 278
Amelanchier. ibi.
Aria. 279
Chamaemespylus. 278
communis. 276
cuneifolia. 277
intermedia. 279
Malus. 278
torminalis. 279

R

Ranunculus. 338
aconitifolius. 342
acris. 345
aquatilis. 339
arvensis. 552
brevifolius. 345
breynianus. 349
bulbosus. 331
capillaceus. 340
caucasicus. 348
Chaerophyllus. 343
garganicus. 344
Gouani. 346
lanuginosus. 348
magellensis. 342
millefoliatus. 344
montanus. 345
muricatus. 352
neapolitanus. 349
omiophyllus. 338
ophyoglossifolius. 343
parviflorus. 353
peucedanifolius. 340
Philonotis. 352
repens. 331
Seguieri. 341
Ranunculus. 338
stagnatilis. 340
Thomasii. 347
Thora. 344
trilobus. 353
tripartitus. 339
uliginosus. 345
velutinus. 350
Villarsii. 346
Reseda. 256
crispata. ibi.
fruticulosa. 257
gracilis. ibi.
lutea. 256
luteola. ibi.
myriophylla. 258
Phyteuma. 256
undata. 257
Rosa. 283
alpina. 285
arvensis. 283
canina. 286
dumetorum. ibi.
gallica. 284
Heckeliana. 286
pimpinellifolia. 284
pulverulenta. 287
pyrenaica. 285
rubiginosa. 287
rubrifolia. 285
sempervirens. 284
stylosa. ibi.
Rubus. 287
acheruntinus. 288
caesius. ibi.
corylifolius. 289
dissectus. 290
fruticosus. 289
hybridus. ibi.
Idaeus. 288
pubescens. ibi.
saxatilis. 291
tomentosus. 289

S

Saponaria. 205
bellidifolia. ibi.
calabrica. ibi.
Saxifraga. 189
Aizoon. 192
ampullacea. 198
androsacea. 196
Saxifraga. 189
aphylla. 199
autumnalis. 197
bulbifera. 190
caesia. 194
caespitosa. 196
controversa. 193
glabella. 199
granulata. 190
lingulata. 191
marginata. 193
moschata. 197
muscoides. ibi.
oppositifolia. 195
porophylla. 193
rotundifolia. 189
sedoides. 198
tridactylites. 196
Seleranthus. 201
annus. ibi.
perennis. ibi.
Sedum. 245
anopetalum. 247
bononiense. 250
collinum. 248
corsicum. 252
glanduliferum. 251
latifolium. 245
litoreum. 246
magellense. ibi.
neapolitanum. 251
repens. ibi.
rostratum. 247
sexangulare. 250
stellatum. 245
Sempervivum. 267
araenoideum. 268
Clusianum. ibi.
montanum. 268
tectorum. 267
Silene. 207
acaulis. ibi.
Behen. ibi.
Catholica. 213
cretica. 212
dichotoma. 209
echinata. ibi.
gallica. 208
Graefferi. 210
hispida. 209
livida. 213
lusitanica. 211
multicaulis. 213
Silene. 207
muscipula. ibi.
neglecta. 216
nicensis. 210
noctiflora. 214
paradoxa. ibi.
pelidnea. 216
pilosa. 215
pseudo-atocion. 216
quadridentata. 211
quinquevulnera. 208
Saxifraga. 212
sedoides. ibi.
tenuiflora. 212
Spergula. 259
arvensis. ibi.
pentandra. 240
saginoides. ibi.
subulata. ibi.
Spiraea. 282
Filipendula. ibi.
flabellata. ibi.
Ulmaria. ibi.
Stellaria. 217
aquatica. 218
cerastoides. 217
media. ibi.
Saxifraga. ibi.
viscida. 218

T

Thalictrum. 332
ambiguum. 333
angustifolium. 335
aquilegifolium. 332
calabrum. 333
foetidum. ibi.
glaucum. 335
minus. 332
nigricans. 334
Tilia. 308
intermedia. 309
mycrophylla. 310
platyphylla. 306
rubra. 308
Trollius. 355
europaeus. ibi.

V

Vaccinium. 177
Myrtillus. ibi.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

AD FLORAE NEAPOLITANAE

PLANTARUM VASCULARIUM

SYLLOGEM,

APPENDIX TERTIA:

EMENDATIONES, ATQUE ADDITAMENTA NOVISSIMA COMPLECTENS.

CLASSIS MONANDRIA.

pag. 15. *col.* 1. et 161. *col.* 1. Post *Salicornias* addatur.

Obs. Salicorniae macrostachyae, et *S. fruticosae* differentiae in plantis fructibus carentibus difficillime discernuntur. Variant enim caule elato valde lignoso, vel procumbente suffruticoso, ramis strictis adpressis vel laxis, colore glauco vel virenti nec non longitudine articulorum; sed si plantas fructibus onustas observare datum fuerit, omnis ambiguitas tum statim evanesceet, et certos characteres in situ utriculorum et in forma bracteurum quisque poterit agnoscere. In *S. macrostachya*, enim, fasciculi triflori, fructus intermedius reliquis altior conspicitur, nec non bracteae triangulares acutae patentes adsunt; rursus in *S. fruticosa* fasciculi triflori fructus aequialti, bracteaeque semiorbiculatae obtusae adpressae observantur. In *S. macrostachya* semina sunt glabra nigra tessellatim rugoso-punctata; in *S. fructicosa* autem sunt villosa cinerascentia.

In utraque specie duas varietates satis distinctas inspicere fas erit, sequentibus notis adumbrandas.

S. macrostachya A. Virescens; elata, caulibus valde lignosis (digitalis crassitiei bipedalis altitudinis), ramisque strictis. Planta laete virens fere arborescens, nunquam gregarie crescens.

S. macrostachya B. Glaucescens; patula depressa, caulibus fruticulosis (1-3-linearis crassitiei pedalis altitudinis), ramisque divaricatis prostratis. Planta viridi-glauca suffruticosa passim radicans.

S. fruticosa A. Glaucescens; elata, caulibus lignosis, ramis patentibus, articulis valde remotis.

S. fruticosa A. Intermedia; radicans glauca.

S. fruticosa B. Humilis; *virescens*, caulibus procumbentibus radicantibus sublignosis, ramisque divaricatis. Planta intense virens mirum in modum procurrens, et stagna salsa fere undique obtegens.

CLASSIS DIANDRIA

In Syll. *pag.* 6. *col.* 1. *Fraxinus rostrata* Guss. inter *F. excelsioris* varietates amandatur. Mirum enim variant hujusce arboris samarae,, quas passim rostratas vel muticas, obtusas, rotundas, obovatas vel ellipticas, lanceolatas utrinque attenuatas forma ludere expertus sum.

pag. 7. *col.* 2. Sub *Pinguicula hirtiflora* addatur.

Obs. Calcare subulato recto integerrimo corollam subaequante a *P. vulgari* potissimum discrepat, quae nectario conico incurvo corolla duplo breviori quantoque bilobo gaudet. Eidem major affinitas est cum *P. grandiflora*, quapropter ab illa potius quam a *P. vulgari* eam disjungere in Sylloge placuit. Cum vero in laudatissimo opere cl. *Bertolonii*, cui titulus est *Mantissa plantarum Florae alpinum Apuanarum*, *Pinguiculam hirtiflorum* ad *P. vulgarem B. alpicolam* Reich. amandatam comperi, accuratiori examini has plantas subjiciendas putavi, quo certus factus sum charecteres speciei *P. vulgaris* in varietate *alpicola* immutatos manere. Revera, tum in icone cl. Reich. Cent. 1. tab. 84. fig. 176, tum in authenticis speciminibus ab helveticis botanicis acceptis, calcar conicum et incurvum necnon corolla multo brevius comperi. In iisdem characteribus igitur magis quam in corollae laciniarum incisionibus nostrae speciei a *P. vulgari* differentiam quaerendam cuique patebit.

CLASSIS TRIANDRIA.

pag. 9. *col.* 1. Sub *Valeriana officinali* addatur.

Valeriana officinalis var. calabra, caule spithamaeo, foliolis subintegerrimis.

Varietas insignis et forsan species distincta, accuratiori disquisitioni subjicienda.

In palustribus Calabriae ulterioris: *al pantano della Luparella alle falde della Sila di Catanzaro* (Tarantino).

pag. 10. *col.* 2. Ab *Iride squalenti* arceatur signum † et locis natalibus addatur:

In Daunia: *sulla volta di una delle porte di Biccari* (Baselice).

pag. 12. *col.* 1. *Cypero aureo* subscribatur.

Obs. Ut nominum confusio arceatur, nostra planta *Cyperi Tenorii* nomen nuncupanda erit (Presl. Fl. sic. pag. 43.)

ibid. col. 2. Post *Polypogon* inseratur.

1. *Chacturus fascicularis* Link.

In collibus siccis Apuliae: *Biccari* (Baselice).

pag. 13. *col.* 1. Ad *Crypsidis schoenoidis* loc. nat. addatur: in inundatis: *Agnano* cum *Digitaria debili*.

ibid. col. 2. Ad *Koeleriae cristatae* loc. nat. addatur: *Monte di S. Angelo di Castellammare; piano di Faito* (Flor. 13. Junii).

pag. 14. *col.* 1. Post *Koeleriam Barrelieri* inseratur.

6. *Koeleria macilenta* DC. *Avena pubertula* Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 125. *Trisetum pubertulum* Ten. Syll. 50

In arenosis maritimis: *Fusaro*, *Monte nuovo*.

ibid. Post *Milium effusum* inseratur.

3. *Milium multiflorum* Cav. et Ten. Fl. nap. tom. III. pag. 51. *Agrostis miliacea* Willd.

In collibus siccis ad sepes circa Neapolim et alibi: *Capodimonte*, *Camaldoli*, *Agnano* etc.

anno 1833

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ibid. Ad *Panici repentis* loc. nat. addatur: *Mare Morto.*

ibid. col. 2. Post *Airam caryophylleam subjungatur.*

— — var. B. spiculis exiguis, aristis calycem aequantibus, panicula divaricata. *A. caryophyllea* B. R. S. 2. pag. 681. *A. divaricata* Pour. et DC. *A. intermedia* Guss. inedita.

— — var. C. spiculis duplo majoribus. *A. caryophyllea var. capillaris*, ex Italia R. S. loc. cit. An *Gramen paniculatum purpureo-argenteis locustis delicatissimum* Scheuchz. Agr. p. 233. t. 4. f. 23? An *Aira canescens* Host; Gram: Austr. IV. t. 36?

Var. B. in montosis siccis: *Monte della Stella* (Giordano); *Monte S. Angelo di Castellammare* (Guss. Ten.) var. C. in montibus Samnii: *Trivento*, *Matese*, et Aprutii.

Obs. Var. B. habet spiculas ovatas, caulem e medio ramosum, ramos divaricatos subaculeatos, aristas calycem aequantes, et sicut cl. R. et S. notant, *Airae capillari* propinquior conspicitur, quam varietas C. A typo speciei differt spiculis ovatis magnitudine *Airae capillaris*, nec ovato-oblongis, glumis acutioribus et habitu magis effuso. Ab *Airopside pulchella* Ten. quam habitu et florum magnitudine omnino refert, valvis calycis carinatis acutis, nec teretibus obtusis corollisque aristatis discedit. Huic varietati, si in speciem propriam sumere botanici existiment, Pourretii nomen quia antiquius, servandum erit.

Var. C. glumis duplo majoribus a typo speciei recedit, qua glumarum magnitudine haec varietas Scheuchzeri et Hostii iconibus optime quadrat.

pag. 15. *col.* 1. Post *Agrostidem interruptam* inseratur.

9. *Agrostis canina.* In Calabriae montibus: *Aspromonte* (Guss.)

ibid. col. 1. Ad *Poae nemoralis* et *compressae* loc. nat. addatur. In sylvis Stabianis (Guss.).

ibid. col. 2. *Festuca duriuscula* var. *polyanthos: Monte Corno.*

— — var. *vivipara.* In monte divi Angeli Stabiarum: *Piano di Faito* (Scacchi).

ibid. Festucae Savii subscribatur: *Festuca alopecuroides* Savi; cose botaniche. Pisa 1832. pag. 53. an exclus syn. *F. ciliata* Link? *F. alopecurus* Schosb. (fide specim. ejusd. herbario in Herb. Cavanillesiano a cl. Guss. Hispania observato).

ibid. F. bromoidi subscribatur: *F. bromoides* Smith et Savi loc. cit. non Willemet ex Savi loc. cit.

ibid. Sub. *F. myuro* inseratur.

Var. B. spica subsimplici, locustis subsessilibus 5-8 floris; an *F. delicatula* Savi loc. cit.?

pag. 16. *col.* 1. *F. alopecuroidi* subscribatur: *F. ciliata* Savi loc. cit. an exclus syn. DC.? non *F. alopecuroides* Savi loc. cit.

ibid. Loco *F. stipoides* substituatur:

F. Willmettii; panicula subspicata laxa secunda, spiculis subquinquefloris, valva majore aristata, altera minutissima, glumis longe aristatis. Savi loc. cit.

Obs. A *F. bromoidi* differt valvis calycinis altera longe aristata, altera fere inconspicua.

ibid. col. 1. Ad *Bromi jubati* loc. nat. addatur: Ad sepes acheruntinas: *presso il Fusaro lungo il viottolo che conduce alla Foce*, cum *Rubo acheruntino* (Fl. 19. Maii).

ibid. col. 2. Ad *Bromi maximi* Desf. loc. nat. addatur. Ad sepes acheruntinas: *nel viottolo tra il Fusaro e la sella di Baja.* (Fl. 19 Maii).

ibid. col. 2. loco *Bromi geniculati* substituatur.

B. *tenuis*; panicula simplicissima in fructu obovata-cuneiformi, spiculis linearibus 4-7-floris compressis subsessilibus glabriusculis, aristis rectis apice divergentibus, foliis glabris. Tin. pug. p. 3. *B. sabulosus* Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 119; excluso syn. *B. scoparii* Lam. quod ad *B. contortum* Desf. pertinet.

Obs. A *B. geniculato*, differt locustis 4-8-floris, floribus approximatis nec 3-5-floris floribus valde remotis.

pag. 17. *col.* 1. *Bromi commutati* locis natalibus addatur; in pascuis maritimis humidis: *Mare morto.* (Fl. 19. Maii).

ibid. A *Bromo fasciculari* arceantur synonyma; et subjungatur: *Bromus fasciculatus*; panicula simplicissima in fructu obovato-cuneiformi, spiculis linearibus 4-7-floris compressis subsessilibus glabriusculis, aristis rectis apice divergentibus, foliis glabris. Presl. Fl. sic. prodr. ac Cyp. et gram. sic. pag. 37. Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 119.

ibid. col. 2. Ad *Arundinis epigejos* loc. nat. addatur. In dumetis maritimis humidiusculis: *Mare morto.*

ibid. Ad *Avenae atheranthae* Presl. loc. nat. addatur: *Monte Nuovo, marina di Mare morto e del Lago Lucrino* (Fl. 19. Maii).

pag. 19. *col.* 1. Sub *Andropogone hirto* subjungatur.

Var. A. Foliis lineari-filiformibus convolutis, radicalibus brevissimis, vaginis foliorum glabris, panicula pauciflora.

Var. B. *Giganteum.* Foliis linearibus planis, radicalibus longissimis, vaginis foliorum glabris, spicis copiosioribus (planta 4-5 pedalis, floret in sero autumno).

Var. C. Foliis linearibus angustissimis, vaginis foliorum hirtis. An *Andropogon pubescens* Visiani; plant. dalm. in Flora oder botanische Zeitung. 1829. tom. I. Erganzungs blatter p. 3.

Classis tetrandria.

pag. 20. *col.* 1. *Scabiosa Columnae* restituatur in speciem propiviam, cujus synonymon erit *Scabiosa uniseta* Savi, non *Scabiosa Saviana* Reich.; et *Scabiosa ceratophylla* inter *S. columbariae* varietates inseratur. Planta enim, auctorum Florarum Europae septentrionalis, Florae Danicae inprimis, nostrae plantae satis respondet.

pag. 24. *col.* 2. *Parietariae filiformi* subscribatur.

Parietaria lusitanica B. chersonensis Lang. plant. exsic. cent. ex agro ruthenico meridionali.

Classis pentandria.

pag. 25. *col.* 2. Ad *Myosotidis intermediae* loca natalia addatur: In collibus siccis circa Puteolos et Bajas: *Bauli.*

ibid. Ad *Lithospermi apuli* loca natalia addatur: *Gaeta.*

pag. 28. *col.* 1. *Cyclamini neapolitano* subscribatur.

Obs. Hujusce speciei exemplaria quaedam in quibus petala intus pilis albis sparsa conspiciuntur, nuperrime legit claris. Strangways, prope rudera cumana.

pag. 29. *col.* 1. Post *Convolvulum Cantabricam* inseratur.

11. bis. *Convolvulus Cneorum.*

In collibus maritimis calcareis: *Capri*, *Massa*, *Li Galli*, *Gaeta.*

ibid. Post *Campanulam fragilem* subjungatur.

Obs. Campanula Barrelieri Presl. Symbol. botan. fasc. 2. pag. 30. tab. 19. (excl. syn. Barr. ic. 453) ratione descriptionis, iconis et locorum natalium ad *C. fragilem*; var. B. certe spectat. In hac calycis laciniae, sicut in laudato icone perbelle repraesentantur, lanceolatae et latissima basi praeditae conspiciuntur. Barrelieri autem planta calycis laciniis linearibus utrinque attenuatis gaudet, qua conspicua nota, caeterisque characteribus nec non locis natalibus ad *C. Cavolini* Ten. loc. cit. absque dubio referenda erit.

C. fragilis et species ei affines: *C. garganica*, nempe, et *C. Carolini*, pubescentia mirum variare neminem latet: alterius in alteram varietatem transitum cultura quotidie confirmare quisque poterit.

C. fragilis locis natalibus addatur: Ad rupes et muros Cajetae; ubi primus legit immortalis P. A. Micheli, plantarum neapolitanarum scrutator solertissimus.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ibid. col. 2. Post *Campanulam garganicum* addatur.

Obs. Wahlembergia flaccida Presl. Symb. bot. fasc. 2. pag. 29. tab. 18. quae in fissuris rupium sylvaticarum montis Gargani a Siebero lecta dicitur, ratione loci ad *Camp. garganicam* hirsutam amandanda esset, nisi in icone et in descriptione corolla quinqueloba lobis erectis calyceque brevissimo, nec quinquepartita laciniis reflexis, calycibus elongatis repraesentaretur. Quibus equidem floris characteribus, Preslii planta ad *C. Portenschlagianam* omnino pertinere videtur. Hanc autem *in Monte Gargano* botanicis non pacuis, *P. A. Micheli*, videlicet, *V. Petagna*, *D. Cyrillo*, *C. Baselice*, *A. Centola*, *F. Schouw*, *S. della Torre*, *J. Gussone*, *F. Giordano* nobisque perlustrato nunquam invenire datum fuit.

pag. 30. *col.* 1. Ad *Campanulae persicifoliae* loca natalia addatur: *Monte S. Angelo di Castellammare*, *Faito.*

pag. 31. *col.* 1. Post *Campanulam foliosam* inseratur.

21. bis. *Campanula Cervicaria* var. Elata.

In Aprutii montibus editioribus: *Monte Corno.*

pag. 33. *col.* 2. Ad *Verbasci commutati* loca natalia addatur.

In apricis montosis Lucaniae: *Castelgrande* (Gasparrini).

pag. 34. *col.* 2. Loco *Hyoscyami aurei*, et emendationis pag. 154. inseratur:

Hyoscyamus varians; lanuginosus viridis, foliis petiolatis sinuato-lobatis obtusis, inferioribus subcordatis, floralibus ovatis basi attenuatis subintegris; floribus racemosis secundis subsessilibus, infimis longe pedunculatis, corollae tubo incurvo intus atro-purpureo demum viridi, limbo irregulari, lobis tribus superioribus majoribus plauis. *Visiani;* plant. rar. in Dalmatia recens detectae, in *Flora oder botanische Zeitung* anno 1829. pag. 3.

pag. 35. *col.* 1. Ad *Atropae Belladonnae* loc. nat. addatur: *Taverna* in ulteriori Calabria, ubi vulgo *Tabbaccone* nuncupatur, ac iisdem atque *Nicotiana* usibus adhibetur (Tarantino).

ibid.. Lycii specierum loca natalia sic denuo exponantur.

1. *Lycium europaeum* Lin. Ad sepes maritimas: *Pozzuoli*, *Baja* etc.

2. *Lycium afrum* L. In Japygia: *Lecce.*

† 3. *Lycium lanceolatum* Poiret. In Calabria (Duhamel).

ibid. Post *Solanum moschatum* subjungatur.

Caule herbaceo lignescente inermi, ramisque angulatis pubescentibus, foliis ovatis dentato-angulatis scabriusculis ciliatis, racemis extrafoliaceis pedunculatis nutantibus, baccis nigris, radice perenni: planta fere suffruticosa, odore moschato praedita. *Presl.* Delic. prag. pag. 77.

pag. 35. *col.* 2. Post *Ribes vitifolium* subjungatur:

Inerme, ramis longissimis pendulis, floribus confertis, petalis calycisque laciniis reflexis. *Host.* loc. cit.

Frutex ramosissimus; rami elongati, juniores hirsuti, adulti glabri; folia 5-loba ampla hirsuta serrata ciliata; pedunculus communis hirtus; bracteae ovatae; calycis laciniae obovatae apice denticulatae; petala minima cuneiformia basi glandulosa; fructus rubri, ob saporem acidum austerumque palato ingrati. *Host* loc. citato.

pag. 35. *col.* 2. *lin.* 29. loco *flores dioeci* legere oportet *flores polygami*; et post *Ceratoniam siliquam* subjungatur.

Obs. Planta non tantum dioeca sed polygama quoque censenda, ob individua floribus hermaphroditis omnibus onusta, cum plantis masculis vel foemineis intermixta saepe, sicut in aliis dioecis observatur (Chamaerops). Eadem planta diversis aetatibus, floribus unisexualibus vel hermaphroditis exornatur.

ibid. Post *Violam Riviniauam* inseratur.

7. bis. *Viola umbrosa:* acaulis pubescens non stolonifera, foliis cordato-reniformibus obtusis crenatis, primordialibus cucullatis, stipulis lanceolato-linearibus ciliatis, sepalis latiusculis obtusis trinerviis, petalis obovato-rotundatis emarginatis calcari decolorato obsolete canaliculato, pedunculis ascendentibus demum prostratis, floribus primordialibus petaloideis sterilibus, serioribus apetalis fertilibus, capsulis globosis, seminibus turbinatis nitidis. *Hoppe, Flora, oder botanische Zeitung.* n.° 33. 7. Sept. 1830

V. heterantha Ten. pl. exsicc. ex Aprutio.

In nemoribus camaldulensium prope Neapolim, primus invenit solertis. Dehnhardt. In Aprutio ipse legi 1830. *all'Acqua della Spugna in Magella* prope *Lama.* Floret Majo. Perennis. Colitur in H. R. Neapolitano.

pag. 36. *col.* 1. Ad *Violae calcaratae* loca natalia addatur.

In Monte divi Angeli Stabiarum: *all'Acqua Santa.*

ibid. Ad *Violae alpinae* loca natalia addatur: *Majella.*

ibid. Post *Paronychiam serpyllifoliam* addatur.

5. *Paronychia vulgaris* Desf. *P. hispanica* DC. an excluso synonymo *Illecebrum narbonense* Villars? Quod si pro vera *Paronychia hispanica* sumere malueris, tum nostra planta *Illecebri Paronychiae* Linn. nomine recensenda erit.

Hujus synonyma erunt: *Illecebrum Paronychia* Ten. Fl. nap. prod. pag. 17 et Guss. pl. rar. pag. 105. et Fl. sic. prodr. tom. I. pag. 279. (exclus. synon.).

pag. 37. *col.* 2. *Chenopodium Jacquini* (exclusis synonymis) deleatur, et restituatur inter *Salsolas*, nomine *Salsolae salsae*, cum locis natalibus, *Pantano Salso* et *Barletta.*

pag. 38. *col.* 1. Post *Atriplicem patulum* inseratur.

4. bis. *Atriplex microspermum* Kit.

In arvis Apuliae: *Gargano.*

Obs. Ab *A. patulo* differt ramis adpressis, foliis angulato-dentatis membranaceis, spicis interruptis e glomerulis minutis, fructibus duplo minoribus.

ibid. Atriplici laciniato subscribatur: *A. laciniata* var. calyce vix unquam echinato; Delile plant. exsicc. ex agro monspeliensi.

ibid. Atriplici polyspermo subscribatur: *A. laciniata var. A.* Delil. pl. exsic. ex eodem loco.

ibid. Atriplici diffuso subscribatur: *Atriplex laciniata* Delil. plant. exsiccatae ut supra.

ibid. Ad *Atriplicis patuli* var. B. subjungantur loca natalia. In inundatis maritimis: *Fusaro*, *Mare morto.*

pag. 38. *col.* 2. Ab *Amarantho ascendenti* arceatur synonymon *A. Blitum* Ten. Fl. nap. prodr. et post illum inseratur.

1. bis. *Amaranthus Blitum* Lin. et Reichembach.

In palustribus pinguibus: *Lago di Agnano*, *Licola* (Floret Octobri).

ibid. Ad *Amaranthi retroflexi* loca natalia addatur. Ad Puteolos in fimetariis et in hortis prope urbem: *sulla strada dopo il molino a sinistra.*

ibid. Ad *Amaranthi stricti* loca natalia addatur; in palustribus circa Neapolim: *Sebeto*, et in Lucania: *Pesto.*

Umbelliferae.

pag. 39. *col.* 2. Post *Caucalidem Anthriscum* addatur.

Var. B. *flavescens;* fructibus flavidis; planta albescenti. An *Torylis Anthriscus varietas ex Caucaso;* Hoffmann Umbell. p. 58. Schult. Syst. Veget. tom. 6. pag. 483? an species propria?

Ad margines agrorum. *Fusaro.*

Obs. Involucrum 5-phyllum, et fructus muricati setis cuspidatis apiculatis incurvis omnino ut in *C. anthrisco*, nec apice glochidiatis ut in *C. helvetica*, cui ceterum simillima.

pag. 40. *col.* 1. A *Dauco maritimo* excludantur synonyma *D. scabri* Bert. *D. setulosi* Guss. et loca natalia; quorum in loco subscribatur:

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In maritimis Lucaniae: *Sessa, Casalicchio* (Giordano).

ibid. Post *Daucum maritimum* inseratur.

3. bis. *Daucus setulosus;* caule ramoso setuloso, foliis 3-pinnatisectis laciniis linearibus, involucri foliolis pinnatis laciniis setaceis umbellis longioribus vel eos equantibus; fructibus aculeis basi coalitis ejus latitudine longioribus, apice glochidiato-capitellatis, flosculo centrali sessili carnoso. *Guss.* pl. exsicc. ex Calabria et DC. prodr. syst. natur. tom. 4. pag. 211. *D. scaber Bert.* in literis. *D. maritimus* Ten. Fl. nap. 3. pag. 282.

Var. A. caule erecto elato simpliciusculo vel superne ramoso.

Var. B. caule humili decumbente e basi ramoso.

In collibus maritimis et siccis. A *Capodimonte, Calabria.* B *Bagnuoli, Monte nuovo.*

ibid. Loco Dauci gummiferi substituatur *D. hispidus.*

ibid. Loco *Dauci hispidi* substituatur.

Daucus Bocconi; foliis radicalibus supra lucidis subtus petiolisque pilosis bipinnatis, foliolis basi cuneiformibus pinnatifidis, laciniis oblongis abbreviatis acutis, involucris brevibus tripartitis latiusculis involvcellisque subintegris glabris, fructuum aculeis glochidiatis. Guss. fl. sic. prodr. tom. I. pag. 322. *D. siculus* Ten. Syll. add. et emend. pag. 560 non Tineo.

ibid. Post *Daucum maximum* subjungatur. A *Dauco Gingidio* differt floribus radiantibus duplo majoribus.

ibid. Post *Daucum muricatum* inseratur.

8. bis. *Daucus Broteri;* hispidus, foliis tripinnatis laciniis cuneiformibus umbellis compactis multiradiatis involucra subtrifida superantibus, corollis radiantibus, aculeis fructuum latitudinem multo superantibus, basi coalitis (6-8 in quavis costa) apice glochidiatis. Ten. *Daucus muricatus* Broteri ex Schult. tom. 6. p. 478. *D. muricatus* Oertzen plantae exsicc. ex agro romano, non *D. muricatus* Sebast. et Mauri Fl. Rom. prodr. *D. setulosus* Ten. *Relazione del viaggio di Abruzzo* del 1830 pag. 121. non DC.

Var. A. caule elato (bipedali) erecto, ramis approximatis rectis.

Var. B. caule humili (pedali), ramis divaricatis recurvis.

In collibus argillosis Aprutii: *Turri Valignano presso Chieti.* Biennis.

Obs. A *Dauco muricato* abunde differt planta multoties majore ramosissima biennis, foliorum laciniis duplo latioribus, umbellae radiis 10-15, fructibus aculeisque duplo minoribus 8-10 nec 4-6, in quavis fructus costa (Confer Schult. loc. cit.)

ibid. A *Dauco parviflora* arceatur var. B, quae ad sequentem pertinet, et subjungatur.

12. *Daucus Gingidium* Lin. et DC. *D. mauritanicus Ten.* Relaz. del viaggio del 1830 pag. 121.

In collibus argillosis Aprutii: *Turri Valignano presso Chieti, Roccamorice.*

ibid. col. 2. Ad *Athamanthae Libanotis* loca natalia addatur: *Monte Corno* cum *Saxifraga glabella, Hesperidi Orsiniana,* et *Salice retusa* in extremo vegetationis confinio (Orsini).

ibid. Ad *Cachrydis alatae* loca natalia addatur: *Monte Corno al fonte della figliola* (Orsini).

pag. 41. *col.* 1. Ad *Cachrydis triquetrae* loca natalia addatur.

In Lucania: *Balvano* (Barbazita).

pag. 42. *col.* 1. Ad *Ferulae Barrelieri* loca natalia addatur. In Lucania: *Balvano* (Barbazita), *Castelgrande* et *Vulture* (Gasparrini).

ibid. col. 2. Post *Heracleum flavescentem* inseratur.

1. bis. *Heracleum Spondylium* var. *angustifolium.*

In extremo Aprutii confinio: *Monte la Rosa* (Orsini).

2. *H. sibiricum. Ibidem* (Orsini).

pag. 43. *col.* 2. Ad *Sii Bulbocastani* loc. nat. addatur.

In monte divi Angeli Stabiarum: *Piano di Faito.*

pag. 44. *col.* 1. Ad *Oenanthes Phellandrii* loc. nat. addatur: *Fosti di Licola presso la foce* (Guss.)

pag. 45. *col.* 2. Ad *Pimpinellae glaucae* loca natalia addatur: In monte divi Angeli Stabiarum: *piano della Cappella.*

pag. 46. *col.* 2. Ad *Parnassiae palustris* loca nat. addatur: *Valle di Fara, sorgente dell'Aventino.*

ibid. A *Lino angustifolio* arceantur localitates Calabriae, et inseratur.

In sabulosis et collibus maritimis: *Miniscola presso Mare morto, Bauli.*

Obs. Ratione loci hanc plantam duratione annua vel perenni variare comperi. In sabulosis aridis prope maris litora ob ariditatem soli post seminum maturitatem exsiccatione corripitur; sed in arvis humentibus ad alterum annum virescentem manet. In Horto Regio culta-perennis evasit.

pag. 47. *col.* 1. Post *Linum catharticum* inseratur.

17. *Linum maritimum.* In arenosis: *Licola, Giulianova* (Floret Octobri) (Guss.).

pag. 48. *col.* 1. Loco *Statices dichotomae* substituatur *Statice reticulata* Lin. et Reich. et locis natalibus addatur: *Otranto* (Gussone).

ibid. Post *Staticem cordatam* inseratur.

Var. B. floribus duplo majoribus. *Statice dubia* Andrew ex herbario DC. inedita (Guss.)

In scopulis insulae Pontiae legit Orontius Costa, naturalium nostri regni divitiarum scrutator solertissimus.

ibid. Loco *Statices reticulatae* substituatur *Statice caspica* Reich.

ibid. A *Statice minuta* arceatur signum † et addatur in saxosis maritimis Stabiarum, *presso l' acqua del muraglione, sulla nuova strada di Vico* (Scacchi, Chiovitti, Gussone).

Classis hexandria

pag. 49. *col.* 1. Ab *Allio lineari* arceatur var. B cum synonymo, et inseratur.

3. bis *Allium margaritaceum.* Smith. et Schult. Syst. veget. tom. 7. par. 2. pag. 1022. *A. virescens* Guss. pl. exsicc. ex Calabria.

pag. 50. *col.* 2. Post *Allium tenuiflorum* inseratur.

28. bis. *Allium moschatum* Lin.

In Aprutii montibus: *Pizzoli* (Cecchetti).

ibid. Post *Allium tenuiflorum* inseratur.

28. bis. *Allium Coppolerii;* Caule subteretifolio umbellifero; umbella capsulifera subglobosa laxa; pedunculis capillaribus staminibus simplicibus corolla longioribus, stylo exserto, petalis obtusis; spatha diphylla, apice subulata umbella duplo longiore. Tineo; catal. plant. H. R. Panormitani (1827) pag. 18. et 275. *A. parviflorum* Guss. Fl. sic. prodr. 1. pag. 404. non Lin. *A. australe* Guss. pl. exsicc. ex Calabria.

In Calabria ulteriori (Guss.).

pag. 51. *col.* 1. Sub *Ornithogalo garganico* referatur *O. saxatile* Visiani plantae rarior. Dalmat. in Flora, oder botanische Zeitung. an. 1827 loc. cit.

ibid. col. 2. Post *Ornitog. Gussonii* inseratur.

13. bis. *Ornithogalum ortophyllum;* bulbo solido, foliis glaucis carinatis canaliculatis glabris demum strictis linea alba latissima notatis, scapo pauciflore longioribus; floribus racemosis, pedunculis bracteis longioribus, fructiferis erectis, petalis oblongis alternis obtusis, staminibus membranaceis apice subulatis, capsulis pyriformibus profunde 3-angulatis. Ten.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In pascuis montosis Aprutii: *Montegrande presso Pizzoli.* Floret Junio.

Bulbus pollicaris diametri, folia usque ad estremum vegetationis periodum fere omnia erecta (8-10 poll. longa 5 lin. lata) fascia alba 2 lin. lata, caeterum glauca exquisite canaliculata. Scapi pars non florifera 1 ½ poll. longa, reliqua floribus onusta 3. poll. long. Flores 8-10 pedunculi 18 lin. longi, bracteae late-lanceolatae pollicaris longitudinis, flores et fructus *O. exscapi*, pistilla germinis longitudine, capsulae acutae angulatae, semina nigra subrotundo-reniformia punctata.

Obs. Ab *O. garganico* differt foliis coriaceis, linea alba latissima notatis, erectis ciliis expertibus, scapo duplo breviore, spathis pedunculo brevioribus, capsulis profunde 6-angulatis. Ab *O. exscapo* discrepat foliis duplo latioribus erectis coriaceis, floribus racemosis, pedunculis fructificantibus erectis, scapo elatiore, filamentis longe membranaceis etc.

13. tertio. *Ornithogalum contortum*; bulbo solido, foliis linearibus flaccidis contortis humo adpressis linea alba destitutis ciliatis canaliculatis, scapo folia subaequante paucifloro fastigiato, pedunculis remotis erectiusculis bracteis demum longioribus, capsulis obtuse 6-angulatis. Ten.

In montibus Aprutii: *Monte de' Fiori, Velino, Pizzoli.*

Bulbus semipollicaris diametri, folia 5. poll. long. Flores *O. garganici* sed minores, petalis extus fascia viridi latiore exaratis, pedunculi filiformes, bracteae ante florescentiam pedunculis longiores; capsulae obtusae angulatae et omnino illis *O. garganici* similes, sed duplo minores, semina orbiculata punctata. Floret Julio.

Obs. Ab *O. garganico* differt omnium partium parvitate, foliis angustissimis, scapo paucifloro, fastigiato tempore florendi etc. Ab *O. Gussonii* differt foliis ciliatis minime filiformibus, scapo duplo breviore.

ibid. col. 2. *Scyllae maritimae* subscribatur.

Obs. In varietate B. radice alba characteres ex floribus desumi possunt qui ejusdem differentiam a speciei typo radice rubra magis confirmant, et in speciem propriam sumere suadent. Has differentias sequentibus exponere duxi.

Scylla maritima, radice alba. Flores albo-rosei petalorum carina purpurea; petala expansa in corollam subrotatam horis vespertinis tantum clausam, petalis apice obtusiusculis minime rotundatis, flores in racemo undique confertim inordinate coacervati, germen ellipticum.

Scylla maritima radice rubra. Flores nivei carina petalorum concolore, petala in corollam campanulatam ore connivent apice obtusissima rotundata, flores in racemo laxiusculo e verticillis spiralibus seriatim dispositis, semper subclausi ob petalorum basim crassam minime flexilem, germen ovatum.

In utraque filamenta basi dilatata mellifera, germen apice poro gemino mellifero ad suturas alternas.

pag. 52. *col.* 2. Ad *Convallariae multiflorae* loca natalia addatur.

Et in umbrosis demissis: *Vallone della Contessa presso Licola.*

Ibidem inseratur.

2. *Convallaria Polygonatum.*

In Aprutii nemoribus: *Monte grande* prope *Pizzoli* (Cecchetti).

3. *Convallaria majalis.*

In nemoribus Aprutii ulterioris: *Pizzoli* (Cecchetti).

ibid. Loco *Junci conglomerati* lege *Juncus effusus.*

ibid. Loco *Junci effusi* lege *J. glaucus B. tenax.* Culmo viridi tenace; an species propria?

Agnano, Acerra, Garigliano.

pag. 53. *col.* 1. Ad *Junci maritimi* loca natalia addatur: *Mare morto.*

pag. 53. *col.* 1. lin. 1. *Juncus comosus* lege *Juncus caespitosus.*

ibid. et *pag.* 154. *col.* 1. Ad utriusque *Junci bufonii* varietatis loca natalia addatur: *Fusaro, Mare morto.*

ibidem Post *Luzulam campestrem* inseratur.

1. bis. *Luzula congesta* Spreng.

In pratis montosis Stabiarum: *Piano di Faito.*

pag. 54. *col.* 1. *Rumici Nemolapatho* subscribatur.

Rumex acutus Lin. et Schult. Syst. veg. vol. 7. par. 2. p. 1408.

ibid. col. 2. *lin.* 22. *pag.* 55. *col.* 1. *lin.* 53. et alibi, loco *Suter Fl. Helvetica*, lege *Gaudin Fl. Helvetica.*

Classis octandria.

pag. 56. *col.* 1. Post *Acer neapolitanum* inseratur.

3. bis. *Acer Opulus* (verus).

In nemoribus Samnii: *Frasso* (Lostritto).

Obs. A varietate C. *Aceris neapolitani* discedit foliis utrinque glaberrimis.

pag. 57. *col.* 2. Loco *Polygoni lapathifolii* inseratur.

Polygonum serotinum Ten. Syll. add. et emend. altera edit. in 8.° p. 566. et subjungatur.

Var. B. Floribus albis.

In humentibus circa lacum Aniani (Floret Octobri).

Classis decandria.

pag. 58. *col.* 2. Ad *Monotropae hypopythidis* loca natalia addatur.

In Aprutio: *Monte la Stanca* (Orsini).

pag. 59. *col.* 1. Ad *Saxifragae Aizoonis* loca natalia addatur.

Monte la Stanca in extremo Aprutii confinio (Orsini), et subjungatur.

Obs. Hujus localitatis exemplaria a cl. Orsinio nuperrime ad me missa verae *Saxifragae Aizoonis* Lin. et Sternb. adamussim respondent. In hac nempe calyces pedunculique glaberrimi glandulisque omnino expertes conspiciuntur, quibus notis caeterisque plantae partibus *S. Aizooni* a cl. Sternbergio in *Monographia Saxifragarum* repraesentata, haec nostra omnino deprehenditur simillima.

Deleri igitur oportet emendatio *Saxifragae Stabianae* in Emend. et addenda altera edit. in 8.° pag. 507. tradita.

pag. 60. *col.* 1. Ad *Gypsophylae rigidae* loca natalia addatur.

Ad rupes prope Salernum; Novembri florentem legit *D. Splitgerber*; amstelodamensis botanophylus solertissimus.

ibid. col. 2. A *Gypsophyla dianthoide* auferatur signum † et locis natalibus addatur: *Castelgrande* in Lucania (Gasparr.).

ibid. Post *Saponariam officinalem* inseratur.

1. bis. *Saponaria ocymoides.*

In Aprutio: *Monte la Stanca* (Orsini).

ibid. Ad *Dianthi atrorubentis* loca natalia addatur.

In Apulia: *Gargano, Biccari* (Baselice).

pag. 62. *col.* 1. Post *Silenem lusitanicam* inseratur.

6. bis. *Silene micropetala* DC.

In arvis maritimis: *Portici, Mare morto.*

ibid. Ad *Silenes nocturnae* loca natalia addatur.

In arvis siccis circa Neapolim, et abunde in collibus puteolanis, bajanis et misenatibus, cum *Silene neglecta* A: *Pozzuoli, Montenuovo, Miseno, Mare morto.*

ibid. A *Silene neglecta* arceantur varietates B. et bb, quae ad *Silenem nocturnam* pertinent et subjungatur:

Var. B. flore albo:

Sull' imbarcatojo presso Torre di Gaveta al Fusaro.

Obs. In hac calyces fructiferi capsulis breviores vel eas aequantes obser-

© Orto Botanico di Napoli, Italy

vantur, quum contra in *S. nocturna* capsulae semper intra calycem inclusae maneant: qua singulari nota hae species primo intuitu internosci possunt.

ibid. col. 2. Loco *Silenes viscosissimae* substituatur *S. nicensis*, a qua nostram plantam minime differre expertus sum.

Cerastii species sequentes, in Sylloge pag. 64 et 65 relatae, sic denuo exponantur.

1. *Cerastium vulgatum* Lin. Fl. svec. Hooker Fl. Londin. new edit. fasc. 23. Reich. Icon. bot. t. 3. pag. 33. tab. 233. fig. 385. 386. *C. viscosum* Curtis Fl. Lond. 1. edit. et Fries novit. p. 52. *C. vulgatum B. glomeratum* Thuill. et Ten. Syll. loco citato *C. ovale* Persoon.

In arvis humidiusculis obvium. *Annuum.*

Obs. Capsulae ascendentes; planta pubescens glandulis omnino expers.

2. *C. rotundifolium* Reich. et Sternb. *C. vulgatum* Smith. brit. et Engl. bot. *C. vulgatum rotundifolium* Ten. Syll. *Cerastium viscosum* Thunberg et Kaströem plantae exsiccatae e Smolandia. et Lapponia (fide specimimum authenticorum) an Wahlemberg?

In arvis cum praecedente. *Annuum.*

Obs. Capsulae ovato-cylindricae; planta piloso-viscida, folia obovata vel ovalia et flores glomerati ut in praecedente: an tantum ejusdem varietas?

3. *C. triviale* Reich. Icon. bot. t. 3. pag. 44. tab. 245. fig. 402. 403. (excl. syn. *C. vulgati* Curtis et *C. viscosi* Wahl.) C *viscosum* A. Linn. fl. svec. *C. vulgatum* Fries et Fl. Dan. tab. 1645. *C. vulgatum. B. paniculatum* Ten. (excluso synonymo *C. vulgati* Pers. quod ad *C. campanulatum* pertinet.

In nemoribus montosis ad sylvarum margines: *Monte S. Angelo di Castellammare*, *Cava*. Bienne.

Obs. Pubescens, minime viscosum, laete virens rigidiusculum; folia ovato-lanceolata; omnibus partibus duobus praecedentibus duplo majus.

4. *C. viscidum* Link Enum. 1. pag. 438. *C. glutinosum* Fries novit. p. 21. (non Kunth nec Nuttal). *C. viscosum* Fl. Dan. ic. 1211. Pers. syn. 1. pag. 521. *C. viscosum* Reich. Icon. bot. tom. 3. pag. 42. tab. 249. fig. 399 400 et 401. Hooker Flor. Londin. new edit. tom. 1. fasc. 23. Ten. Syll. loc. cit. *C. viscosum* B. Lin. *C. vulgatum* Curtis Flora Lond. 1. edit. ex Hook. loco citato.

In pascuis montosis: *Monte Faito di Castellammare*, *Monte della Stella*, *Potenza*, *Velino*. Bienne.

Obs. Minime perenne, contra cl. Hookerii sententiam, constanter inveni. Caules tamen ex eadem radice plures et fere caespitosi, uti in affinibus revera perennibus; planta piloso-viscida; flores decandri, pedunculi floribus duplo longiores; capsulae ascendentes calycibus duplo longiores; petala bifida calycem superantia.

5. *C. semidecandrum* Lin.

— — Var. A. caulibus erectis, capsulis calycibus duplo longioribus; planta 1-2-pollicaris.

— — Var. B. *Lucanum*; caulibus erectis, capsulis calycem aequantibus; planta pollicaris magis hirsuto-viscida quam in speciei typo.

— — Var. C. *Alsinoides*; caule diffuso caespitoso, capsulis calycem aequantibus; planta 2-3-pollicaris minus hirsuto-viscida quam in speciei typo.

Var. A. in collibus ad muros humidos frequens: *S. Efrem vecchio*, *S. Martino*, *Camaldoli*.

Var. B. In Lucania: *Potenza*. Var. C. In arvis humidiusculis. *Annuum.*

6. C. pumilum; floribus pentandris longe pedunculatis, petalis bifidis longitudine calycis, capsula ascendente calyce duplo longiore; planta parce piloso-viscida. *Hooker*; flor. londin. new edit. fasc. 3. non *C. pumilum* Rafinesque in lit. a cl. DC. ad *C. semidecandrum var. americanum relatum. C. semidecandrum* B. Smith Fl. brit. vol. 2. pag. 496. English Flora 2. p. 331. et Sprengel. Syst. veget. 2. pag. 419.

In sabulosis maritimis: *Fusaro*, *Cuma*, *Mare morto.*

Obs. Planta hirsuta ut in *C. vulgato*; sed minus viscida *C. viscido*, cujus facie gaudet. *C. semidecandro* magis affinis; sed ab eo discedit hirsutie et visciditate majore, petalis calycem aequantibus vel superantibus, nec eo brevioribus, caule superne dichotomo capsulis duplo longioribus, seminibus duplo majoribus muricatis fuscis (Hooker loco citato).

7. *C. arenarium*; caule erecto simpliciusculo superne dichotomo, foliis radicalibus subrotundis caulinis ovalibus rotundatis, floribus pentandris paniculatis longe pedunculatis, petalis bifidis calycem aequantibus vel superantibus, capsulis ascendentibus calyce duplo et ultra longioribus, seminibus muricatis fulvis: planta 4-6-pollicaris undique piloso-viscosissima arenulis conspurcata. Ten

In arvis sabulosis siccis: *Fusaro*. Annuum.

Obs. Cerastio viscido, *C. semidecandro* et *C. pumilo* affine. A primo differt caulibus non caespitosis basique decumbentibus, foliis duplo latioribus, petalis calycem aequantibus non eo brevioribus, floribus paniculatis minime in extremitate ramorum congestis. Ab altero, planta 4-6-pollicari, pilorum visciditate abunde majori, capsulisque duplo longioribus discedit. A tertio caule minime decumbente, foliis rotundatis non oblongis atque visciditate diversum judicatur.

8. *C. brachypetalum* Pers.

In sylvaticis herbidis et umbrosis montanis Lucaniae: *Monte della Stella*, *Potenza* (Rosano); Calabriae.

9. *C. Tenoreanum*; caulibus decumbentibus multiplicibus pilosis, foliis ellipticis utrinque attenuatis villosissimis, floribus paniculatis, calycibus petala subaequantibus, capsulis ascendentibus duplo brevioribus. DC. Prodr. tom. 1. pag. 421. *C. pilosum* Ten. cat. 1819. pag. 114. non Horn. *C. brachypetalum* B. Ten. Syll. pag. 220.

In montosis siccis Aprutii: *Majella*; Samnii, *Trivento*; Lucaniae: *Potenza.*

Obs. A *C. brachypetalo* differt caulibus numerosis decumbentibus ex eadem radice, nec erectis solitariis; foliis oblongatis utrinque acutis; petalis calycem subaequantibus, capsulis calycibus duplo longioribus.

10. *C. campanulatum* Viviani an. bot. 1. pag. 171.

— — Var. A *Erectum*; adpresse villosum, fere eglandulosum. *C. campanulatum* Viv. loc. cit. *C. vulgatum* Thumb. plantae exsiccatae ex Smolandia. *C. vulgatum* Pers. non Smith nec aliorum.

— — Var. B. *Diffusum*; villoso-viscosum. *C. praecox* Ten. Fl. nap. prodr. pag. 27 et Fl. nap. tav. 140 fig. 1.

— — Var. C. *Longepedunculatum*; erectum villoso-viscosum; floribus amplioribus, longissime pedunculatis, planta fere pedalis altitudinis.

— — Var. D. *Pygmaeum*; erectum puberulum, caulibus pollicaribus plerumque unifloris.

A in pascuis montosis: *Castellammare*. B. in arvis sabulosis maritimis circa Neapolim obvium. C. in montibus cavensibus (Gussone). D. in montosis siccis. *Basilicata* (Rosano).

Reliquae Cerastii species manent ut in Sylloge; et tantum a *C. latifolii* locis natalibus arceatur: *Monte S. Angelo di Castellammare*, et sub *C. hirsuto* inseratur.

Var. B; planta pollicari, foliis ovatis. *C. latifolium* ex monte divi Angeli Stabiarum; Ten. Sylloge loco citato.

pag. 154. col. 2. Ab Arenaria laricifolia arceatur synonymum *A. liniflora Jacquini* quia specie differunt.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

pag. 66. *col.* Ad *Sedi rostrati* loc. nat. addatur *Castelgrande* ex *Monte Vulture* in Lucania (Gasparrini).

pag. 67. *col.* 1. Ad *Sedi litorei* loc. nat. addatur: Ad rupes Amalphitanas: *Sotto la strada del Convento de' Cappuccini* (Guss.).

CLASSIS DODECANDRIA.

ibid.. Ad *Lythri hyssopifolii* loca natalia addatur.

In pascuis humidis: *Fusaro dopo il primo ponte sul canale della foce; colla Bartsia viscosa.*

pag. 68. *col.* 2. Ad *Euphorbiam coralloidem* subjungatur:

— — var. C. Glabrata; capsulis duplo minoribus glabris verrucosis, seminibus badiis leviter punctatis.

In Insula Inarimes: *Bosco di S. Nicola* (Woods, Gussone).

Obs. Habitus gracilior et planta glabriuscula, involucra involucellaque breviora quam in *E. coralloide;* capsulae parvae, quovis vegetationis tempore omnino glabrae. Cultura perstat; an species propria; *E. glabratae* nomine recipienda?

pag. 69. *col.* 1. Ad *Euphorbiae esuloides* loc. nat. addatur. *Gargano* (Baselice).

CLASSIS ICOSANDRIA.

pag. 70. *col.* 2. Ad *Punicae Granati* loc. natalia addatur: *Ad sepes Campaniae; sotto Traetto.*

ibid. Ad *Mespili cotoneastri* (veri) loca natalia addatur.

In Montis Cornu cacuminibus (Orsini)

pag. 71. *col.* 1. A *Pyro cuneifolia* Guss. arceatur signum †, et locis natalibus addatur: in campis Campaniae; *Terra di Lavoro; tra Sessa ed il Garigliano.*

Obs. Planta minime fruticosa est sed arborea, foliaque ovali-oblonga nec cuneata; sed fructibus umbellatis subrotundis avellanae magnitudine longeque pedunculatis a *Pyro communi* certe diversa. Magnitudine a *Pyro communi* sylvestri (*perazzo*) non discedit, cum qua promiscue crescit, et ab incolis ad Pyri varietates hortenses inserendas adhibetur.

ibid. col. 2. Ad *Spiraeam flabellatam* Bertol. addatur diagnosis.

Caule fruticoso, foliis ramorum sterilium cuneiformibus obovatis apice truncatis trilobo-incisis ciliatis inferne pubescentibus, fertilium oblongo-spathulatis glaberrimis integris tridentatisque obtusis omnibus basi angustatis subtriplinerviis, corymbis lateralibus sessilibus. Guss. pl. rar. pag. 205.

ibid. Ad *Rosae pimpinellifoliae* loca natalia addatur:

Monte piè di lepre; parte occidentale di Pizzo di Sivo. (Orsini)

ibid. Ad *Rosae alpinae* varietates addatur:

— — Var. C. odore moschato: *Monte corno* (Orsini)

pag. 72. *col.* 1. Ad *Rubum fruticosum* addatur:

— — Var. B. *dalmaticus* DC.

Ad sepes Lucaniae: *Castelgrande* (Gasparrini)

ibid. Ad *Rubi hirti* loca natalia addatur: *Monte corno, alla Macchia della Valle* (Orsini)

ibid. col. 2. Post *Rubum saxatilem* inseratur:

11. *Rubus acheruntinus;* caule repente fruticoso tereti aculeato villoso, aculeis brevissimis incurvis; foliis ternatis utrinque viridibus pubescentibus foliolis ovato-rhombeis argute serratis; pedunculis calycibusque tomentosis setis sparsis glanduliferis; petalis albis subrotundis integris, fructibus 3-4-acinis constantibus, seminibus foveolatis. Ten.

Rubus agrestis B. Ten Syll. add. et emend. pag. 155. *col.* 1.

Ad agrorum margines circa acheruntinam paludem, quae vulgo audit del *Fusaro.* Planta incolis nota vulgari nomine *Rustinella.*

Obs. Rubo agresti Kit. *R. saxatili* et *R. caesio* Linn. affinis, a primo differt foliis argute serratis utrinque concoloribus pubescentibus nec subtus incanis tomentosis, aculeis incurvis, pedunculis calycibusque minime hispidis, fructibus 3-4-acinis exsuccis tantum constantibus. Ab altero foliis villosis, petalis subrotundis, fructibus nigerrimis abunde discedit. *A Rubo caesio* foliis argute serratis, petalis integris, fructibusque diversus deprehenditur.

Planta potius inter *Rubi* species herbaceas, quam inter fruticosas recensenda. caespitem nunquam efformans sed *R. saxatilis* more, caules plures herbaceos e basi lignosa emittens, florentes nempe post florescentiam perituros, steriles autem perennantes ad alterum annum. Foliola lateralia altero latere quandoque profunde incisa conspiciuntur; sed folia nunquam quinata; in utraqua superficie pilis brevissimis adpressis tecta; stipulae petiolares lineares; aculei debiles subinermes minutissimi apice fere setacei. Flores in pedunculis cymosis dispartiti, 5-6 in extremitate cujusque cauliculi, calycis laciniae tomentosae in longum mucronem productae; petala integra subrotunda alba. Fructus ex acinis 3-5 exsuccis austeris nigerrimis, ad stylum foveola instructis, sed non scabriusculi uti in *R. agresti.* Semina ovoidali-oblonga fusco-violacea foveolis irregularibus undique excavata, linea voluti sutura cincta.

Floret Junio, fructus perficit Augusto.

ibid. col. 2. Post *Fragariam collinam* inseratur.

3. *Fragaria elatior* Ehrhart.

In sylvis Stabianis: *Monte S. Angelo, alla Macchia delle Pernici* et alibi.

pag. 73. *col.* 1. Ad *Potentillae caulescentis* loca natalia addatur:

In rupibus montis divi Angeli Stabiarum: *all'Acquasanta,* cum *Campanula graminifolia.*

ibid. Loco *Potentillae canescentis* restituatur:

Petentilla argentea A. DC. et Ten. Fl. nap. prodr.

ibid. col. 2. Post *Geum intermedium* inseratur.

4. *Geum micropetalum* Gasparrini inedìtum. Caulibus debilibus subdecumbentibus pilosis; foliis radicalibus quinato-pinnatisectis caulinis ternato-palmatisectis, lobis cuneiformibus dentato-crenatis villosiusculis, stipulis ovatis foliorum lobos aemulantibus; petalis obovatis calyce brevioribus, stylis patentibus simplicibus valde pilosis, non geniculatis. *Geum rivale* Ten. Syll. add. et emend. pag. 155. *col.* 1.

In apenninis Lucaniae: *Castelgrande* (Gasparrini)

Floret sub aestatis finem. Perenne.

Ab affinibus *G. urbano, G. reptante* et *G. montano* differt, videlicet a *G. urbano* caule duplo humiliori fere decumbente, foliorum lobis angustioribus, stylisque minime geniculatis appendiculatis. A duobus reliquis floribus parvis petalisque 2-3-lin. longis imprimis diversum judicatur.

CLASSIS POLYANDRIA.

pag. 74. *col.* 1. Post *Papaver somniferum* inseratur.

1. bis. *Papaver setigerum* DC. *P. somniferum* A. Ten. syll. loc. cit.

Inter segetes: *Mare morto, Fusaro, Capri.*

ibid. Loco *Papaveris aurantiaci* Willd. lege P. anrantiacum DC., et post varietatem A inseratur.

— — Var. B. *Puniceum* DC. *Papaver pyrenaicum* Willd. enum.

Ad Montis cornu cacumina: *Corno grande* (Orsini).

ibid. col. 2. Post *Cistum salvifolium* inseratur.

— — Var. B. *Calycinus.* Sepalis late cordato-ovatis undulatis longe cuspidatis.

In sylvis stabianis: (*Monte S. Angelo*) 18. mensis Maii in fructu legit oculatissimus *Scacchi.*

pag. 75. *col.* 1. Ad *Helianthemi arabici* Pers. et DC. *H. Savii* Bert. loca natalia addatur:

Castello di Cava, (Guss.) *Majuri allo scaricatojo ed alli Conti* (Woods et Guss.)

*

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ibid. Ad *Helianthemi fumanae, H. laevipedis, H. viridis* et *H. Barrelieri* loca natalia addatur: *Gaeta,* in collibus prope arcem, *alla Torre di Orlando, alla Polveriera nuova.*

ibid. Ad *Helianthemi italici* var. *candidissimi* loca natalia addatur.

Ad rupes editiores Montis Divi Angeli Stabiarum, prope aediculam quae vulgo audit di *S. Angelo a tre pizzi.*

ibid. Ad *Helianthemi vulgaris* varietates subjungatur.

— — Var. E. *Stabianum.* Planta incano-tomentosa, foliis obtusis, floribus amplis petalis croceis crenulatis. An species propria *Heliant. stabiani* nomine recipienda?

In sylvis montosis stabianis. *Monte S. Angelo alla porta del piano di Faito dalla parte dell' Acqua Santa.* (Florentem legi die 13 Junii).

ibid. col. 2. Ad *Helianthemi obscuri* loc. nat. addantur: *Monti di Castellammare, Monte Gauro.*

pag. 77. *col.* 1. Ad *Ranunculi hederacei* loc. nat. addatur: *Balvano* in Lucania (Barbazita).

pag. 78. *col.* 2. Ad *Ranunculi brutii* loca natalia addatur: *Faldè della Sila piccola presso Catanzaro* in ulteriori Calabria (Tarantino); *Castelgrande e Monte Vulture* in Lucania (Gasparrini).

pag. 79. *col.* 2. Ad Hellebori Bocconi synonyma addatur: *Helleborus multifidus* Visiani Plant. rar. in Dalmat. detectar. ex Flora oder botanische Zeitung an. 1829. 1. suppl. pag. 13.

ibid. Post *Trollium* inseratur.

1. *Caltha palustris.* syll. emend. et add. pag. 155. et subjungatur.

— — Var. B. *Minor.* Tabern. 750. fig. 2. *Caltha palustris absque flore in aquis proveniens;* Dod. pempt. 4. lib. 5. cap. 21. pag. 588. fig. 2.

In stagnis Calabriae ulterioris: *Taverna* prope Catanzaro (Tarantino).

Obs. Folia radicalia longe pedunculata plana, orbiculato-reniformia regulariter dentata, omnino ut in icone Dodonaei, nec lato-reniformia angulato-dentata uti *in Caltha majori;* caules floriferi simplices (8-10-poll.) superne bifidi nec valde ramosi 3-4 pedales uti in majori, ramis unifloris rarissime bifloris; foliis triangularibus ad bifurcationem praediti. An species propria *Calthae Dodonaei* nomine indigitanda?

Classis Didynamia.

ibid. Inter synonyma *Ajugae acaulis* Brocchi inseratur *Ajuga Tenorii* Presl. del. prag. et Spreng. Syst. Veg. 2. pag. 705.

pag. 80. *col.* 2. Ad *Saturejae julianae* loca natalia addatur: *Monte S. Angelo di Castellammare.*

pag. 81. *col.* 1. Post *Hyssopum officinalem* inseratur.

2. *Hyssopus angustifolius* M. B. *H. officinalis* Ten. syll. add. et emend. pag. 155. *col.* 2. et 165. *col.* 2.

In rupibus Magellae orientalis: *Bocca della Valle presso Lama.*

Obs. Ab *H. officinali* differt fasciculis axillaribus pauciflori, foliis linearibus hirsutis.

pag. 81. *col.* 2. *Menthae* species in Syllogem relatae sic denuo exponantur.

1. *Mentha sylvestris* Lin. Willd. et Smith. The English Flora exclusa var. D. quae ad *M. macrostachyam* pertinet.

— — Var. A. *Dodonaei*; foliis lanceolatis acutis argute serratis dentibus divaricatis. *Menthastrum* Dod. pempt. 1. lib. 4. Cap. X.

— — Var. B. *Citrata;* foliis lanceolatis utrinque floccoso-candicantibus; odor plantae suavissimus citri bergamini, etiam in planta exsiccata plures annos permanens. An *M. sylvestris* C. Smith loc. cit.?

— — Var. C. *Eisenstadiana;* foliis longissimis supra glabriusculis viridibus subtus argenteo-incanis. *M. sylvestris longifolia* Ten. Fl. nap. prodr. pag. 33. et Fl. nap. II. pag. 28. Fresenius Enum. menth. in Sylloge Ratisbon. 2. pag. 228.

In sylvaticis et arvis humidis. A. obvia in vallibus circa Neapolim: B. in Lucania. C. in Aprutio: *Valle di S. Spirito alla Majella.*

Obs. Characteres in specie constantes, mea quidem sententia, sunt, flores spicati e verticillis densissime congestis, inferiores tantum rarissime remoti; folia sessilia acuta argute dentata supra pallide viridia subtus incana; bracteae subulatae verticillos aequantes vel eis breviores.

2. *Mentha macrostachya* Ten. Syll.

— — Var. A. *Major* Syll.

— — Var. B. *Minor* Syll.

— — Var. C. *Elongata*: Spicis elongatis.

— — Var. D. *M. Bauhini* Syll. *Mentha sylvestris* D. Smith, the English flora loco cit; et hoc teste *M. rotundifolia;* Sole Menth. 9. t. 4. M. hortensis 2. Fuchs. hist. 283. cum fig. *Mentha altera* Dop. pempt. 1. lib. 4. Cap. 10. An *Mentha sylvestris* Fl. Dan. t. 1484? *Mentha rotundifolia* H. R. Parisiensis! *M. neglecta* B. Ten. Fl. nap. tom. 4. tav. 157. fig. 1.

— — Var. E. *Maculata. M. rotundifolia* B. Smith loco cit. *Menthastrum spicatum folio crispo rotundiore, colore partim albo partim cinereo vel virente* Bauh. hist. 3. p. 2. pag. 219. cum fig. *Mentha maculata* Host; flora austriaca tom. 2. pag. 143.

In foveis et stagnis circa Neapolim omnes varietates legi possunt: *Pascone, Bagnuoli, Fusaro* et alibi.

Obs. Characteres in specie constantes mihi visi sunt, flores in spicis amplis oblongo-ovatis densis basi tantum interruptis; folia elliptica acuta vel obtusata cum mucrone, sessilia, superius griseo-viridia subtus canescentia, utrinque villosiuscula, remote et leviter dentata; bracteae lineari-lanceolatae corollas subaequantes.

3. *M. rotundifolia* Lin. sp. pl. Willd. Smith. the Engl. Flora tom. 3. pag. 75.

— — Var. A. Spicis abbreviatis e verticillis approximatis, staminibus inclusis. *M. crispa* quorundam auctorum et Lin. ex sententia Cl. Smithii l. c. non *M. crispa* Moris. S. XI. tab. 6. fig. 5. nec Lamarckii, nec Ten. Syll. loco citato. *Mentha rugosa* Roth.

— — Var. B. Spicis elongatis e verticillis remotis staminibus exsertis. *M. macrostachya* E. Ten. syll. excl. syn. *M. neglecta* B. Ten. Fl. nap. tav. 157. fig. 1.

In inundatis pinguibus et fossis aqua repletis: *Pascone, Fusarello.*

Obs. A *Mentha macrostachya* differt spicis gracilibus e verticillis depauperatis interruptis, foliis orbiculatis circinatis apice omnino rotundatis, supra laete viridibus glabris subtus pallidis, utrinque rugosissimus, margine obiter acute crenatis, bracteis lanceolatis verticillis longioribus. A *Mentha macrostachya elongata*, cui magis affinis deprehenditur, foliis supra griseis non laete viridibus exquisite orbiculatis nec ellipticis facillime dignosci potest.

4. *M. serotina* Ten. Fl. nap. prodr. app. IV. in Fl. nap. tom. 3. pag. 10 et Syll. (non Host) exclusa varietate C. cum locis natalibus ejusdem varietatis, quae ad *Mentham sylvestrem* B. pertinent.

Locis natalibus addatur: in fossis in via Puteolana: *prima dell'osteria de' Bagnuoli a destra; e nella strada che da fuori grotta porta ad Agnano a sinistra.*

Floret Septembri, Octobri.

5. *M. Lamarchii* Ten. Syll. excl. syn. *Menta altera* Dod. pempt. 1. lib. 4. cap. 10 et Moris. hist. S. XI. tab. 6. fig. 4 quae

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ad *M. macrostachyam* D. spectare videntur. Synonymis addatur *M. crispa Wanderoth;* in flora, oder botanische Zeitung. 1829. 1. pag. 25.

Ibidem in nota ad *M. Lamarckii* apposita, ubi de *M. crispa* sermo est, subjungatur synonymum *M. crispula Wanderoth* loco citato.

6. *M. mollissima* (Borkausen, ex Fresenio Enumer. menth. in Sylloge novar. plant. a Soc. Ratisb. edita tom. 2. pag. 228). Floribus in spicis longissimis e verticillis densis remotis omnibus, foliis ovatis vel ovato-oblongis subsessilibus obtuse serratis dentibus remotis divergentibus utrinque mollissime tomentosis supra pallide viridibus subtus incanis, calycibus bracteisque verticillis multo brevioribus villoso-tomentosis.

Ad margines viarum in montosis Aprutii: *Pietra Camela.*

Obs. Caulis erectus, stamina inclusa. Odor plantae gratissimus citri bergamini. An *M. suaveolens* Host Fl. austr? Ab affinibus *M. sylvestri* et *M. serotina* dignoscitur spicis linearibus longissimis (4-6-poll.) e verticillis remotis compositis, nec in spicas oblongas crassas densissime congestas, conglomeratis.

7. *M. candicans* Crantz ex Fresenio l. c. Floribus in spicis longissimis e verticillis remotis densis; foliis ovato-oblongis utrinque incano-tomentosis argute serratis dentibus approximatis elongatis, bracteis verticillis multo brevioribus.

In sylvaticis siccis Aprutii: *Roccamorice, valle di S. Spirito.*

Obs. Caulis erectus, stamina exserta. Plantae partes fere omnes denso tomento obductae. Odor gratus sed non citratus. A praecedente differt foliis ovato-oblongis utrinque dense albo-tomentosis, dentibus productis approximatis, staminibus exsertis et odore.

8. *M. Rosani;* ramosissima diffusa, canescens; floribus in spicis longissimis e verticillis remotis laxiusculis conflatis; foliis ellipticis rotundatis pectinato-dentatis supra glabris laete viridibus subtus argenteis; staminibus exsertis, bracteis lanceolato-cuspidatis verticillis longioribus. Ten. Fl. nap. prod. app. V. p. 18. *Mentha sylvestris* B. Ten. Syll. p. 81. *col.* 2.

In Lucaniae humentibus: *Potenza* (Rosano) et in fossis viae Puteolanae; *prima de' Bagnuoli a destra nell' andare,* cum *M. serotina* ex Guss. Floret Julio ad August.

Obs. Ad *Mentham Lamarckii* Tenore potius quam ad *M. sylvestrem* referri potest. Sed in ea folia sunt ovata acuminata, spicae densae oblongae, et stamina corolla breviora. A *M. sylvestri* discedit inflorescentia, a praecedenti foliis supra glabriusculis, caule diffuso caeterisque notis.

9. *M. suavis* Guss. et Ten. Syll. loco citato. An *M. balsamea* Willd. Enum.?

10. *M. Lamiifolia.* Erecta, ramosa, hirsuta. Floribus in spicis elongatis e verticillis remotis conflatis, foliis petiolatis inferioribus oblongis, superioribus ovatis, bracteis lanceolato-cuspidatis, verticillis longioribus. Host. Fl. austr. 2. pag. 184.

Ad fossas Lucaniae: *Castelgrande* (Gasparr.).

Caules erecti pedales; folia mollia in petiolum angustata, supra medium serrata, superiora ovata, reliqua oblonga; bracteae lanceolatae. Caulis, petioli, folia, bracteae, calyces teguntur pilis longis mollibus. *Host.* loc. cit.

Obs. Menthae suavi Guss. affinis, a qua differt inprimis forma foliorum quae in illa sunt late-ovata, nec non spica intermedia caeteris breviori non longiori. A *M. Rosani,* cui magis affinis deprehenditur, distingui potest foliis petiolatis.

11. *M. Urticaefolia* Ten. Syll. loco citato.

Var. B. *M. origanoides* Lejeune, ex Fresenio Enum. menth. in Syll. ratisb. 2. p. 226. *Origanum vulgare* Flora Danica tab. 638.

In Lucania cum praecedentibus (*Rosano*).

12. *M. aquatica* Linn. Ten. cum varietate hirsuta, et Smith excl. var. *F. floribus omnibus verticillatis,* quae ad *M. pyramidalem.* Ten. pertinet.

In fossis obvia.

13. *M. pyramidalis* Ten. Syll. cum varietatibus et synonymis, quibus addantur sequentia: *M. hirsuta* F. Smith *M. verticillata* Lin. ex ejusdem Smithii sententia. *Mentha* Fuchs. hist. 288. fig. 6. et varietates sequentes.

— — Var. C. *Intermedia.* Floribus inferioribus verticillatis, terminalibus capitatis, foliis ovatis serratis pedicellis hirtis, staminibus inclusis. *M. intermedia* Host loc. cit. Planta obscure-virens nec laete-virens ut in speciei thypo: habitus paullisper diversus.

— — Var. D. *Purpurea.* Caule purpureo flexuoso simplici, floribus verticillatis, foliis oblongis conduplicatis purpureo-maculatis, staminibus inclusis. An *M. purpurea* vel *M. tomentosa* Host loco citato?

In fossis Lucaniae: C. *Castelgrande* (Gasp.) D. *Potenza* (Rosano).

14. *M. acutifolia* Smith. Floribus capitatis; foliis ovato-lanceolatis longe petiolatis utrinque acutis subhirtis apice et basi integerrimis; calycibus pedunculisque resinoso-hispidis; staminibus corolla brevioribus.

Caules deflexi ramique tortuosi purpureo-maculati, pilis retrosum hispidis. Folia 1 ½ pollicem longa, pollicem unum lata inaequaliter serrata utrinque subhispida. Flores in capitulis rarissime subverticillatis. Calyces purpureo-fusci punctis aureis resinosis pilisque brevibus rigidis undique sparsi. Corollae parvae purpureae extus hispidae. Odor plantae gratissimus ad thymum accedens.

An *M. tortuosa* Host ad nostram plantam referri possit non audeo adfirmare. *M. acutifoliae* Smithii notis certioribus convenit, attamen discrepat floribus minime verticillatis.

In fossis circa lacum *del Fusaro, al Fusarello.* Floret Septembri, Octobri.

Reliquae *Menthae* species maneant ut in Sylloge.

pag. 82. *col.* 2. Ad *Lamii garganici* loca natalia addatur: *Castelgrande* in Lucania (Gasparrini).

pag. 83. *col.* 2. Post *Betonicam strictam* inseratur:

5. *Betonica divulsa;* foliis late-cordatis crenatis, verticillis late-bracteatis per cauliculos subaphyllos longe dissitis, corollae galea exscisa, labiique lobo medio lateralibus duplo longiore. Ten.

In herbidis alpinis Aprutii. *Majella, Grotta caprara;* Floret Julio. Perennis.

Planta omnino *B. alopecuro* similis, et forsan ejusdem tantum hybrida proles, sed inflorescentia et corollae incisione omnino alia. Caules florentes nempe, 6-10 pollices longi, a basi ad apicem 4 vel 5 verticillis spatio nudo sensim decrescente interjectis, exornantur; inferiora prope radicem et in prima caulis parte abortientia, bracteis tantum cuneiformibus incisis constare conspiciuntur, superiora verticilla sensim approximantur nunquam vero nec spicam nec capitula efformant, sed semper inter se ab uno ad tres pollices sejuncta remanent. Bracteae in verticillis superioribus majores fere ut in *Ajuga pyramidali,* et obovato-cuneatae grandidentatae (dent. 3-5), in verticillis inferioribus ovatae integrae. Corollae tubus cylindricus exsertus, ut in *B. stricta,* galea emarginata hirta, labium inferius productum, lobo medio crenato lateralibus duplo longiore, intus pilis rigidis sparsum; stylus glaber. Caules et petioli pilis ad basim versis villosi; folia subvelutina laete-virentia. Habitu inter *Betonicam* et *Stachydem* ambigit, sed genere a Betonica divelli non potest.

In Horto regio culta non mutavit, sed semina non perfecit.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

pag. 85. *col.* 2. Ad *Thymi virgati* loca natalia addatur:
Ad rupes Calabriae ulterioris; *Bagnara* (Strangways).
pag. 86. *col.* 1. A *Scutellaria pallida* arceatur signum †; et locis natalibus addatur: *Taverna* in Ulteriori *Calabria* (Tarantino).
ibid. col. 2. Ad *Euphrasiae officinalis* loca natalia addatur: *Monte la Stanca* in extremo Aprutii confinio (Orsini).
pag. 87. *col.* 2. Ad *Linariae simplicis* loca natalia addatur:
In collibus circa Neapolim: *Belvedere al Vomero* (Strangways).
pag. 37. *col.* 1. Florae Neapolitanae *Pediculares* sic denuo exponantur.
1. *Pedicularis foliosa* W. et Ten. Syll.
In herbidis montosis: *Pizzo di Sivo* (Orsini), *M. S. Angelo di Castellammare presso la Cappella, Majella.*
2. *P. verticillata* W. et Ten. Syll.
In pascuis alpinis Aprutii: *Costone, Intermesole* (Guss.), *Pizzo di Sivo* (Orsini); *Monte Corno, Monte Grande, Velino.*
3. *P. rosea* W. *P. hirsuta* Allion. non Lin. *P. versicolor* Mayer plant. exsicc. ex alpibus Styriacis, non Wahlenb. *P. rosea. B.* Ten. Syll.
Var. B. Spica elongata, caule 8-10 pedali.
In pascuis montosis: Calabriae: *Pollino, al piano del trabucco. B* in Aprutio: *Velino.*
4. *P. tuberosa* Will. Ten. Syll. *P. tuberosa* Orsini: plant. exsiccatae ex *Pizzo di Sivo. P. ascendens et P. gyroflexa* Ten. pl. exsicc. ex Aprutio.
Var. B. Floribus flavis. *P. tuberosa.* B. W. sp. pl. 3. p. 217. *P. gyroflexa* Villars; delph. t. 2. pag. 427. et Guss. pl. exsicc. ex *Costone, Intermesole et Monte Corno.*
In pascuis alpinis Aprutii. A. *Pizzo di Sivo* (Ors.), *Monte Corno Monte Grande, Velino.* B *Costone, Intermesole* (Guss.), *Monte Corno.*
5. *P. gyroflexa* Will. et Hall. helv. n. 324. t. 11. *P. rosea.* Ten. pl. exsicc. ex *Velino* et *Majella: Cima della Valle di Fara,* non Will.
In alpinis editioribus: *Velino, Cima della Valle di Fara.*
6. *P. fasciculata* Will. et Bellardi.
Var. B. *Spica capitata P. rosea* A. Ten. Syll. non Will. P. *rostrata* Guss. pl. exsicc. ex *Monte Corno,* non Will. P. *rosea* Vest. plant. exsiccat. ex alpib. Carinth. non Will.
In pascuis montosis Aprutii: *Velino; Abruzzo Ultra, Majella;* in monte divi Angeli Stabiarum: *all' acqua de' porci,* semel legi.

Obs. In speciminibus *P. fasciculatae* a cl. Weldenio acceptis, et in *Cornu di Canzo* lectis, planta duplo major, flores majores et spicae oblongae deprehenduntur; caeterum nostrae omnino similis est.

7. P. *comosa* Will.
In pascuis montosis totius regni: *Pollino, Monte Vergine, Matese, Majella, Morrone, Posta di Macchia lunga, Rotella, Cepino, Monte S. Angelo di Castellammare* ec.
pag. 88. *col.* 1. Post *Digitalem micranthum* inseratur:
3. *Digitalis lutea* (vera).
In Aprutii meridionalis nemoribus: *Li pizzi presso Palena.*
ibid. col. 2. Post *Orobanchem caeruleam* inseratur.
13. *Orobanche crinita* Viviani.
In apricis siccis maritimis: *Posillipo, alla Gajola, alla Torre di Miseno.*

Classis tetradynamia.

pag. 89. *col.* 1. Ad *Raphanum fugacem* subscribatur diagnosis.
Fructibus longitudinaliter 1-locularibus subarticulatis obsolete striatis 2-6-spermis, articulis non secedentibus, stylo articulo ultimo longiore, calycibus glabriusculis, foliis simpliciter lyratis hispidis caulinis supremis lanceolatis. Presl. Fl. sic. 1. pag. 109. Guss. Fl. sic. prodr. 2. pag. 187.
pag. 91. *col.* 2. Post *Dentariam canescentem* subjungatur.

Obs. A *Dentaria polyphylla* differt canescentia, foliis alternis nec verticillatis, duplo angustioribus, dentibus obtusis divaricatis, nec acuminatis ad apicem versis

pag. 92. *col.* 2. Ad *Barbareae praecocis* loca natalia addatur: *Piano di Faito* in Monte Divi Angeli Stabiarum.
ibid. Matthiola rupestris non Preslio sed Candollio Prodr. 1. pag. 714. inscribere oportet.
ibid. Ad *Matthiolae coronopifoliae* loca natalia addatur:
Calabria: *Paola, Bagnara* (Strangways).

Classis Monadelphia.

pag. 95. *col.* 1. Ad *Erodii chii* loca natalia addatur:
Rocca di Cuma, cum *Asplenio obovato* et *Ornithogalo arabico.*
ibid. Ab *Erodio romano* arceatur signum †; et loci natalis indicatio ex Petagna Instit., cujus loco substituatur:
In Aprutii septentionalis montosis (Cecchetti; ex el. Mauri in literis).
pag. 96. *col.* 1. Ad *Geranii nemorosi* loca natalia addatur:
Balvano: in Lucania (Barbazita); et in diagnosi deleatur *petalis integerrimis,* et substituatur *petalis emarginatis.*
ibid. Geranium umbrosum Kit. et *G. pyrenaicum* Lin. in unam eamdemque speciem conjungantur.
ibid. Ad *Geranii villosi* loca natalia addatur:
Majella: Monte di Cirasuolo presso Lama: Monti di Palena etc.
ibid. Geranio pusillo B. subscribatur *G. rotundifolium* verum Lin. ex Fries novit. bot., cui, ex ejusdem auctoris sententia, in unam eamdemque speciem *G. pusillum* Lin. quoque jungendum est. Eodem etiam referri debet synonymon *G. pusillum* Fl. Dan. tab. 1994.
ibid. Loco *G. rotundifolii,* substituatur: *G. viscidulum* Fries loco citato.
ibid. col. 2. Sub *Malva vulgari* inseratur *var.* Flore albo. *M. albiflora* Presl. del. prag. pag. 29. *Su i bastioni di Gaeta rivolti al nord.*
pag. 97. *col.* 1. Post *Lavateram creticam* inseratur:
4. Lavatera agrigentina.
In collibus Calabriae Ulterioris: *Monteleone* (Strangways).
ibid. Ad *Hibisci trioni* loc. nat. addatur: in campis Venafrans (Guss.)

Classis Diadelphia.

pag. 97. *col.* 1. Ad *Polygalae majoris* varietatis *pubescentis* loca natalia addatur:
Morano in Citeriori Calabria (Strangways).
ibid. Ad *Polygalae comosae* loca natalia addatur:
Biccari in Daunia (Baselice).
pag. 98. *col.* 1. Ad *Polygalae amarae* var. *decipientis* loca natalia addatur:
In nemoribus Calabriae: *ne' boschi di Faggi presso Paola* (Strangways)
ibid. col. 2. Ad *Cytisi ramosissimi* loca natalia addatur:
In rupibus insulae Caprearum: *Salita di Anacapri;* et in Montibus Stabianis: *Monte S. Angelo sopra Faito.*
pag. 99. *col.* 1. Post *Cytisum nigricantem* inseratur.
17. *Cytisus capitatus* Lin.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In collibus Stabianis: *Pozzano* (Guss.)

pag. 100. *col.* 2. Ad *Lupinum angustifolium* subjungatur.

Obs. Lup. linifolius iterum a *L. angustifolio* distingui conatus est cl. Gussonius, in Fl. sic. prodr. 2. pag. 402. differentiae notam ex seminum forma quaerens, cl. Rothio duce, qui primus in *L. angustifolio* semina ovalia, et in *L. linifolio* rotunda observavit. An recte?

ibid. Post *Lupinum varium* inseratur.

7. *Lupinus Cosentini*; undique molliter denseque pubescens; caule erecto, foliis 9-11-natis, foliolis oblongo-cuneatis, florum racemo verticillato, bracteis ovato-lanceolatis acuminatis, calycibus bracteolatis labio superiore bipartito inferiore obsolete tridentato, leguminibus albo-lanato-sericeis (seminibus argenteo-aeneo-variegatis, foveolato-scabris). Guss. Fl. sic. prodr. tom. 2. p. 398.

In herbosis collibus Calabriae ulterioris: *Squillace*. Annuum (Guss.).

pag. 101. *col.* 1. Ad *Orobi Jordani* loc. nat. addatur:

Calabria: *Paola* (Strangways).

pag. 102. *col.* 1. Ad *Lathyri grandiflori* loca natalia addatur:

Balvano (Barbazita); *Castelgrande* (Gasparrini).

ibid. col. 2. Ad *Viciae craccae* loc. nat. addatur:

Piano di Faito a Castellammare presso la porta di Faito.

ibid. V. Gerardi locis natalibus addatur:

Astroni.

ibid. Post *V. Gerardi* inseratur:

5. bis *Vicia galloprovincialis* Ger. et DC.

In pascuis montosis Aprutii: *Majella*; Stabianis: *Piano di Faito all' acqua del Lapillo*. Perennis.

Obs. A *Vicia cracca* differt pedunculis folio subbrevioribus, foliis angustioribus elliptico-linearibus, nec ovato-oblongis, videlicet medio non dilatatis sed lateribus omnino parallelis, legumine cylindrico (6-lin. long. 2-lin. lat.), semina rotunda badia non nigra.

ibid. Post *V. pseudo-craccam* inseratur:

— — Var. B. Fl. albo. In pascuis montosis Stabianis: *Piano di Faito.*

pag. 103. *col.* 1. *V. villosae* locis natalibus addatur:

In Calabria: *Monteleone*, et in Montibus Stabianis: *Piano di Faito*; nel *Monte S. Angelo di Castellammare: alla Porta di Faito.*

pag. 104. *col.* 1. *Viciae cordatae* locis natalibus addatur:

In montibus Stabianis: *M. S. Angelo* (Guss.)

ibid. col. 2. Ad *Ervi uniflori* loc. nat. addatur:

In nemoribus Stabianis: *al Pizzo del Belvedere* (Scacchi)

pag. 105. *col.* 1. Ad *Hedysari spinosissimi* loca natalia addatur:

Inter segetes acheruntinas: *tra il Fusaro ed il Fusarello, al ridosso delle sponda del canale tra il primo ed il secondo ponte.*

pag. 106. *col.* 1. A *Meliloto officinali* arceatur synonymon *M. palustris*; et locis natalibus addatur:

In campis Aprutii: *Pizzoli* (Cecchetti).

ibid. inseratur.

1. bis *Melilotus palustris* Kit. et DC.

In agris Aprutii: *Chieti*; Samnii: *Campobasso*; Lucaniae: *Castelgrande* (Gasparrini).

Obs. A *M. officinali* differt floribus flavis non aureis, racemis duplo brevioribus, caule erecto ramisque firmis, foliis oblongo-linearibus.

ibid. M. neapolitanae subscribatur:

Obs. Nostra planta ad *M. Neapolitanam* DC. prodr. tom. 2. N. 27. inter species non satis notas recensitam referri oportet, et synonymis *M. gracilis* ejusdem auctoris inscribere. Haec nostra tamen leguminibus constanter monospermis nec dispermis, uti in M. gracili quaerit cl. auctor, gaudet. Legumina revera vix suberosa et lacunoso-rugosa, nec arcuatim rugosa in nostra quidem dicenda sunt.

ibid. col. 2. Post *Melilotum messanensem* inseratur:

10. *Melilotus sulcata* Desf.

— — Var. B. *major*. M. compacta Salz. et Guss. Fl. sic. prod. tom. 2. pag. 485.

A. In vineis et collibus ad Vesaevi radices: *Ottajano*; ubi vulgo *prato muscariello nuncupatur*. B. in cultis humidis circa *Mare morto*.

Obs. Male equidem cl. DC. hanc speciem *M. longifoliae* Ten. junxit; quae floribus duplo minoribus pallide flavis racemis brevioribus confertioribusque, nec non foliis duplo angustioribus gaudet. Var. B. sicut cl. Cambessedes Fl. Balear. p. 65. opinatur, a specie non differre mihi quoque visa est.

11. *Melilotus infesta*; caule ramisque erectis, stipulis subulatis ciliato-dentatis, supremis integris, foliolis argute serratis, infimis obovatis, superioribus oblongo-cuneatis, racemis folio longioribus, leguminibus subremotis, longe pedunculatis 1-2-spermis pendulis. Guss. Fl. sic. prodr. tom. 2. pag. 486.

In collibus apricis insulae Inarimes et Calabriae (Gussone).

ibid. col. 2. Post *Trifolium arvense* inseratur:

— — Var. B. caule procumbente, pedunculis foliis triplo longioribus.

In pascuis humidis: *Agnano* (Chiovitti).

ibid. Ad *Trifol. tenuiflorum* inseratur:

Obs. Quamvis in *T. striato*, ex icone 1171. Fl. Danicae, capitula lateralia omnino sessilia repraesententur, tamen in plantis in Europa meridionali nascentibus, haec nota variabilis valde et nullius momenti ad species affines discriminandas facillime constari potest. Sic igitur in speciminibus ex Gallia meridionali acceptis capitula lateralia minime sessilia, sed ad ramulorum apicem consita, uti in meo *T. tenuifloro*, passim observavi. Hoc idem dicendum est de capitulis terminalibus, quae in *T. striato*, uti et in *T. tenuifloro* ob supremi ramuli contractionem passim gemina fere conspiciuntur. Quod in affinibus speciebus, sicut in *T. scabro*, *T. dalmatico*, *T. ligustico*, *T. phleoidi* etc. experientia confirmatur. Quapropter *Trifolia* capitulis axillaribus sessilibus vel ramulosis, terminalibusque solitariis vel geminis in unam eamdem generis sectionem jungere, sanius consilium existimandum est.

pag. 107. *col.* 1. Post *T. scabrum* inseratur:

12. bis *Trifolium dalmaticum*; pubescens; foliolis superne glabriusculis tenuissime denticulatis, inferioribus obovatis, superioribus oblongo-ovalibus, stipulis membranaceis nervosis caudis lanceolato-acuminatis, capitulis ovato-conicis axillaribus sessilibus, terminalibus subgeminis, calycibus villosis dentibus inaequalibus triangulari-lineariibus corollam (carneam) subaequantibus demum rigidis apice recurvis. *Visiani*; plantae rariores in Dalmatia detectae; ex Flora, *oder botanische Zeitung* 1829. tom. 1. *ergänzungsblätter* Cap. 21. *T. lucanicum* Gasparr. plant. exsic. ex Lucania. Guss. Florae siculae prodr. 2. pag. 494.

In herbidis Lucaniae prope Murum (Gasparrini). Annuum.

Obs. Ex speciminibus authenticis rite comparatis, lucanam plantam a dalmatica minime differre edoctus sum. In utraque caules erecti vel prostrati, plus minusve flexuosi, apiceque inflexi conspiciuntur. In *T. dalmatico* capitula longiora et calyces tenuiores, quam in *T. scabro*; sed in eo corolla calycem aequat nec illo duplo longior deprehenditur, sicut cl. Visiani dixit; quod in suae plantae specimine non invenitur. Caeterum haec planta, sicut cl. Guss. loc. cit. affirmavit, tanti momenti notis a *T. scabro* differt, quantum et *T. tenuiflorum* a *T. striato*; ita ut si in posterum botanici has plantas in unam speciem jungere putaverint, *T. dalmaticum* Visiani in *T. scabri* varietatem quoque sumendum pari jure ipsis erit.

ibid. Post *Trifolium squarrosum* inseratur.

16. bis *Trifolium alhidum* Retz. obs. fasc. 4. pag. 30 et DC. prodr. 2. pag. 194.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

In pascuis Apuliae cum *T. squarroso*.

Obs. A *Trifolio squarroso* differt inprimis calycis laciniis omni tempore corollae adpressis minime squarrosis, corollis calycibus longioribus, caulibus simpliciusculis nec valde ramosis, planta laete virescenti.

16. tertio. *Trifolium marsicum*; caule erecto fistuloso ramoso, foliis supremis oppositis foliolis ovalibus retusis villosis, stipulis membranaceis longe caudatis caudis ciliatis, capitulis globoso-ovatis, calycibus villosis obiter angulatis laciniis lanceolato-setaceis inferiore recta reliquis duplo longiore, corolla excedente, leguminibus monospermis, seminibus ovatis flavis. Ten. *T. squarrosum* var. elatum; Ten. Syll. loc. cit. et Relazione del Viaggio in Abruzzo del 1829. pag. 82. an *T. penormitanum* Presl. fl. sic. 1. pag. 21?

Inter segetes Aprutii: *Cappadocia*. Floret Julio. Annuum.

Caulis 2-3-pedalis strictus ramisque alternis brevibus glaberrimis; foliola elliptico-oblonga (1 ½ poll. longa 6. lin. lata) tenuissime parallele-venosa pilis raris sparsa; stipulaç 1 ½ pollicem longae basi vaginantes membranaceae striatae glabrae, caudis lineari-setaceis ciliatis; capitula globosa vel ovata nudâ pedunculata ad extremitatem caulis et ramorum; pedunculi folio longiores; calycis tubus angulatus villis rufis undique tectus (2. lin. long.), laciniae lanceolato-setaceae quatuor subaequales longitudine tubi, quinta inferior reliquis duplo longior, omnes erectae, nec inferior post anthesim deflexa uti in *T. squarroso*. Corolla monopetala flavescens vexillo lineari surrecto in anthesi, calycina lacinia inferiori breviore, post anthesim ob leguminis excrescentiam altius producta, ut eadem lacinia longior videatur; legumen obovatum stylo persistente coronatum; semen badium ovatum.

Obs. T. albido et *T. squarroso* affine, cum primo convenit calycis laciniis minime squarrosis, cum altero figura foliorum, foliis superioribus oppositis calycibusque angulatis; discrepat autem ab utroque calycis laciniis setaceis quarum inferior reliquis duplo longior, nec lanceolatis subaequalibus, capitulis ovatis vel globosis, nunquam in ovalia transeuntibus, statura dimensionibusque omnium partium multoties majoribus.

ibid. col. 2. Ante *Trifolii hirti* var. *pictam* inseratur.

20. bis *T. hispidum* Desf.

In pascuis circa Anianum (Guss.).

ibid. ante *T. leucanthum* inseratur.

23. bis *Trifolium mutabile* Portens. en. pl. Dalmat. pag. 16. Spreng. Syst. veg. 3. p. 210.

In collibus Calabriae Ulterioris: *Rosarno* (Guss.).

ibid. Loco *T. hybridi* Savi an Lin? substituatur:

Trifolium nigrescens; annuum glabrum; caule ramisque solidis; foliolis obovato-cuneatis oblongisque argute denticulatis; stipulis latis caudatis, nervis caudisque atro-violaceis; capitulis subumbellaribus; calycis glabri demum deflexi laciniis inaequalibus corolla brevioribus; leguminibus tetraspermis subexsertis. *Viviani* Fl. ital. frag. fasc. 1. pag. 12. tab. 13. et Fl. sic. prodr. 2. pag. 514. cum synonymis et loc. nat. Ten. Syll. loc. cit.

ibid. col. 2. *Trifolio stricto* Kit. an Lin? subscribatur.

T. laevigatum Desf. et Guss. Florae sic. prodr. 2. pag. 517. quod a *T. stricto* differre suspicatus est cl. Fl. sic. auctor.

pag. 108. *col.* 1. Post *Trifolium resupinatum* inseratur.

37. bis *T. suaveolens*; caule fistuloso, foliolis obovatis serrulatis, stipulis longe lanceolato-caudatis, pedunculis folio longioribus, capitulis umbellaribus demum globosis, calycibus fructiferis scariosis reticulatis villosis, laciniis corolla resupinata duplo brevioribus setaceis demum elongato-divaricatis. Willd. Enum. H. Berol. pag. CVIII. tab. 108. DC. prodr. 2. pag. 200. Guss. prodr. Fl. sic. 2. pag. 522.

In pascuis fertilibus et inter segetes. Ann. Floret Aprili, Majo. Flores odori.

A *T. resupinato*, cum quo passim confunditur, differt planta elata, pedunculis folio longioribus, floribus capitulisque multo majoribus.

ibid. col. 2. Loco *T. filiformis* inseratur:

Trifolium micranthum; caulibus gracilibus diffusis, foliolis omnibus aequaliter petiolatis cuneato-obovatis a medio ad apicem denticulato-serratis, stipulis muticis obtusiusculis, racemis pauciflo-ris longe pedunculatis, floribus demum cernuis laciniis calycinis inaequalibus corolla brevioribus, leguminibus 1-2-spermis calyce longioribus. *Viv.* Fl. Lyb. spec. pag. 45. tab. 19. fig. 3. DC. prodr. Syst. nat. 2. pag. 206. Spreng. Syst. veg. 3. p. 208. Guss. Fl. sic. prodr. 2. p. 527. *Trifolium capilliforme* Delile; *plantae exsiccatae ex agro Monspeliensi.*

In herbosis humentibus: *Agnano*; *Monte Cocuzzo* in Calabria. Annuum.

Obs. A *Trifolio filiformi* differt floribus duplo minoribus minime in capitulo umbellari, sed in racemo laxe pauciflоro dispartiti, foliolis aequaliter petiolatis, non intermedio longius petiolato. Var. B. *T. filiformis* DC. loc. cit. ad quam cl. Delile suam plantam refert, a *T. micrantho* minime differre expertus sum.

pag. 109. *col.* 1. Post *Lotum corniculatum* inseratur:

11. bis *Lotus tenuis*. Kit. et Guss. Fl. sic. prodr. 2. pag. 540. *L. corniculatus*. E Ten. Syll. loc. cit.

11. tertio *Lotus decumbens* Poir. DC. et Guss. loc. cit.

In herbosis maritimis circa Neapolim.

ibid. col. 2. Sub *Medicagine pubescenti* DC. inseratur synonymon: *M. tuberculata* Willd. et DC. var. *pubescens.*

ibid. Sub. *M. Terebello* inseratur synonymon *M. sardoa*. Moris Stirp. sard. elench. 1. pag. 15. fide specimini; item et locis natalibus addatur: *Gaeta; Licola.*

ibid. Ad *M. lappaceae* loca natalia addatur:

Ad agrorum margines: *Caserta, Capua, Garigliano, Gaeta.*

ibid. Post *M. lappaceam* inseratur:

22. bis. *Medicago disciformis* DC.

Inter segetes et in pascuis maritimis: *Fusaro, Miseno.*

ibid. Post *M. tribuloidem* inseratur:

23. bis *Medicago Murex* Willd. et DC. *M. crassispina* Visiani pl. dalm. rar. in Flora oder botanische Zeitung 1829. 1. suppl. pag. 20.

In pascuis humidis: *Garigliano.*

ibid. Post *M. minimam* inseratur.

25. bis *Medicago recta* DC. *M. minima* var. B. *canescens* Ten.

Ad muros: *Agnano, Bagnuoli* et alibi.

pag. 110. *col.* 1. Post *M. agrestem* inseratur:

30. bis *Medicago muricata* Willd. Benth. et Guss. Fl. sic. prodr. 2. pag 574.

In pascuis Calabriae.

ibid. Ad *M. sphaerocarpae* loca natalia addatur:

Inter segetes: *Garigliano, Fusaro.*

Classis Syngenesia.

pag. 111. *col.* 1. Sub *Tragopogone eriospermo* subjungatur:

Obs. In hoc caulis simplex erectus solitarius, et planta annua; in *T. porrifolio* caules e basi multiplices ascendentes valde ramosi, et planta biennis deprehenditur.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ibid. col. 2. Ad *Sonchi maritimi* loc. nat. addatur: *Giulianova* in Aprutio (Orsini).

pag. 113. *col.* 2. Ad *Hedypnoidis tubaeformis* loca natalia addantur: *Baja, Gaeta.*

pag. 114. *col.* 1. Sub *Hieracio Columnae* inseratur:

Obs. Ex accurata collatione *Hieracii aurei* speciminum, a botanicis helveticis acceptorum, cum iis *H. Columnae*, nec non ex plantarum viventium observatione, consentire nequeo, has plantas specie haud differre, sicut cl. Bertolonius in Mantissa pl. alp. apuan. asserere arbitratus est; habitu enim et characteribus satis distinctis inter se differre mihi visae sunt. *H. aureum*, nempe, ex rosula foliorum radicalium scapum centralem strictum rigidum crassum pedemque altum profert, rursus in *H. Columnae* ex eodem caespite scapi plures assurgunt patentes ascendentes graciles flaccidi 4-6-pollices longi. Anthodia in *H. aureo* sunt illis *H. Columnae* duplo majora, hirsutissima nigerrima, minime albo-farinosa et glabriuscula uti in planta neapolitana. Haec quidem plurimis annis abunde in Horto Regio culta faciem non mutavit.

ibid. Hieracium pilosella C. *Macranthum* in speciem propriam sumatur, eidemque subscribatur: *H. pilosella* E *alpinum* flore majore, squamis anthodii latioribus, stolonibus abbreviatis, *H. pilosellaeforme* Hoppe; Tausch. Bemer Kungen über Hieracium in Flora oder Botanische Zeitung 1828. 1. suppl. pag. 52.

Obs. A *H. pilosella* differt stolonibus brevissimis vel nullis, foliis duplo latioribus, floribus duplo majoribus, anthodii squamis ovatis latissimis margine scariosis.

ibid. col. 2. *H. praealto* subjungatur:

H. praealtum Goch. (*H. florentinum* Spr. Hal.) Scapo basi folioso glabriusculo, corymbo fastigiato erecto parce glanduloso, foliis lanceolatis glaucescentibus ciliatis, stolonibus nullis. Tausch loco citato.

— — Var. B. *Hirsutum;* scapo hirsuto (H. obscurum Reich. tab. 55. fig. 115. H. praealtum C. Tausch loco citato.)

Locis natalibus var. B. addatur: *Majella.*

ibid. Loco *Hieracii fallacis* substituatur.

Hieracium pratense; scapo paucifolio corymboque multifloro nigricante hirsuto; foliis oblongo-lanceolatis, lanceolatisve denticulatis pilosis; stolonibus repentibus. Tausch loco citato pag. 56. H. auriculoides Lang. pl. exsicc. ex agro Hungarico (Budae) H. stoloniferum Bess.

— — Var. B. *Astoloniferum* Tausch. loc. cit.

Locis natalibus addatur *Gargano;* et in argillosis Lucaniae: *Castelgrande* (Gasparrini) Var. B. *Montenuovo* (Chiovitti).

ibid. Loco *Hieracii glauci* substituatur.

Hieracium lanatum Kitaib. non Villars.

ibid. Ad *H. villosi* var. *uniflori;* loca natalia addatur: *Monte Corno, al Corno piccolo* (Orsini).

ibid. Hieracio andryaloidi subscribatur.

Obs. Nostra planta ex asse respondet *H. andryaloide* (Vill. delph. 3. p. 121. t. 29.), caule paucifolio pauciflore, foliis radicalibus ovatis basi dentatis, pilis plumosis sublanatis, caulinis lincaribus; (Tausch, Bemerkungen über Hieracium, in Flora, oder etc. 1828. 1. suppl. pag. 64.), cujus varietas *C. integrifolia*, foliis subintegerrimis ovatis ejusdem auctoris, in hortis occurrit sub nomine *Andryalae lanatae.* Ad hanc autem referenda sunt synonyma: *H. saxatile* Vill. t. 26., *Auricula muris altera incana saxatilis frigidarum regionum.* Column. Ecphr. 1. p. 250. (absque icone) *H. lanatum* Vill. DC. Fl. Fr. Gay. plant. exsicc. ex Zermatten in Helvetia (non *H. lanatum* Vill. Fl. delph. nec Kit.) et *Andryala lanata* Schleicher pl. exsic. ex Helvetia, non Lin. *Andryala lanata* vera ab his omnibus differt, non forma nec crispatione vel dentibus foliorum, quae, uti recte monet cl. Lamarckius (Dict. Encycl. 2. pag. 364.) subintegerrima non integerrima dicenda sunt, sed, generis charactere praeterito, ab omnibus *H. andryaloidis* varietatibus potissimum differt, caule erecto ramoso multifolio et multifloro duplo elatiori, ramisque corymbosis. *Andryalae lanatae* verae icon praestantissima extat in Dill. Hort. Heltham. 181. tab. 150. fig. 180. et ejusdem plantae descriptio accuratissima in Villars Delph. 3. p. 120. sub nomine *Hieracii lanati* videri potest. Hujusce *Andryalae* exemplar unicum possideo a suavissimo et nunquam satis plorato amico Thomasio olim mihi donatum. Monendum quoque censeo, *Hieracii andryaloidis* Lam. nomine, a laudato cl. Gay ad me quoque missum esse *Hieracium Liottardi* Villarsii, quod, etsi botanici plerique *H. andryaloidis* varietatem facere conantur, ejusdem folia oblonga vel lanceolata longiter petiolata virescentia et minus intense lanata, in speciem propriam servare potius suadent.

pag. 115. *col.* 1. Ad *Hieracii pulmonarioidis* loca natalia addatur: *Monte Corno, alla Grotta delle rondini* (Orsini).

ibid. col. 2. Post *Borkausiam taraxacifoliam* inseratur:

2. bis. *Borkausia bursifolia* Spr. Crepis burfifolia Lin. Lagoseris bursifolia Link; ex Reich. Icon. bot. Cent. 1. tab. 30. fig. 64. *Leontodon Gussoni* Spr. loc. cit. pag. 658.

In collibus Apricis Cajetae: *Torre di Orlando.*

Obs. Crepis bursifolia Guss. cl. Sprengelio communicata, et pro nova Leontodontis specie ab eo sumpta, nihil aliud esse, quam lusum ejusdem *Borkausiae bursifoliae*, me certum fecit ipse cl. Florae siculae Auctor.

pag. 116. *col.* 2. Post *Lapsanam communem* inseratur:

— — Var. B. *Hirta;* caule foliisque undique pilis rigidis obsitis; planta exsiccatione nigrescens.

In sylvis Stabianis: *al pizzo del Belvedere* (Scacchi).

pag. 119. *col.* 1. Post *Serratulam cirsoidem* inseratur.

2. bis. *Serratula tinctoria* Lin.

In collibus argillosis Aprutii, Lucaniae, Apuliae, Calabriae.

ibid. col. 2. Ad *Cacaliae alpinae* loca natalia addatur: *Velino.*

pag. 120. *col.* 1. *lin.* 22. tab. 8. f. 3. *lege* tab. 8. fig. 1.

ibid. col. 2. Ad *Artemisiae camphoratae* observationem addatur.

Eamdem plantam a clss. Duby et Nestler accepi *A. corymbosae* nomine inscriptam. Verum hujus flores, uti in planta neapolitana minime corymbosi dici possunt, nam in glomerulos axillares brevissime pedunculatos congesti deprehenduntur.

pag. 121. *col.* 1. *lin.* 5. loco floribus *lege* floralibus.

ibid. Ad *A. Columnae* loca natalia addatur: *Lama;* ad Magellae radices meridionalem plagam spectantes: *al Calvario, alla Bocca della Valle, al piano del Forno.*

Obs. In his locis varietates omnes plantae virescentis, subincanae et argenteae promiscue crescere et odoribus valde diversis, citrato, nempe, gratissimo, acri vel oleoso ingrato praeditas comperi, quas omnes in Horto Regio cultas nunc habeo, cultura non mutatas. Flores in hac paniculato-corymbosi, videlicet longe pedunculati in racemo laxo dispositi adsunt, nec brevissime pedunculati in racemos contractos uti in praecedente.

pag. 122. *col.* 1. A *Conyza limonifolia* arceatur synonymon Bocconi, quod ad *C. verbascifoliam* Willd. *C. candidam* Spreng. non Lin. non Willd. inscribere oportet.

Obs. In nostra planta folia evidenter crenulata nec integerrima uti auctores plerique praedicant, conspiciuntur. Buxbaumii *Conyza saxatilis, folio filaginis;* Buxb. Cent. 2. p. 23. t. 17. ad nostram plantam certe spectat; sed synonymon Barrelieri: *Jacabaea cretica incana integro limonii folio.* Barr. rar. t. 217. ob folia profunde rugosa-venosa, et synonyma Tournefortii *C. verbasci foliis serratis* Instit. 455, et Bocconi *Aster tomentosus luteus verbascifolius;* Bocc. sic. 60. t. 31. f. 2. ab ipso laudato auctore suae plantae inditum, ad *Conyzam verbascifoliam* pertinere potius mihi visum est.

pag. 124. *col.* 1. *Cineraria ceratophylla* Cyr. a C. *maritima* specie non differre videtur.

ibid. Ad *Inulam salicinam* addatur.

— — Var. B. caule sulcato, foliis amplexicaulibus lanceolatis et

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ovato-oblongis margine scabris subtus venosis. *Inula etrusca* Moretti pl. rar. dec. ex Sylloge ratisbon. 1824. pag. 160.

Obs. Nostra planta, cui descriptio *I. etruscae* adamussim respondet, ab *I. salicina* ex Helvetia accepta non differt, nisi foliis latioribus basi magis caulem amplexantibus, floribus sub anthodio foliolisque plerumque instructis; sed ipsam a nostra specie minime differre censeo.

ibid. col. 2. Post *Doronicum Columnae* inseratur.

2. *Doronicum Pardalianches* Lin.

In nemoribus Calabriae: *alle falde della Sila piccola presso Catanzaro* (Tarantino).

ibid. A *Tussilagine fragranti* arceatur var. B, et ejus in loco inseratur.

1. bis. *Tussilago racemosa;* floribus subdiscoideis in racemum ovatum laxum dispositis, foliis subrotundo-cordatis denticulatis, levissime floccosis concoloribus. *Tausch; diagnoses plantarum novarum aut minus cognitarum; in Sylloge plant. novar. Ratisbon.* 1824. tom. 2. pag. 251.

Folia non repanda, exacte *T. fragrantis;* racemus autem obtusissimus ovatus, multo quam in aliis laxior. Flores albi *(Tausch. loc. cit.).*

Ad rivulorum margines, in fossis palustribus, et in sepibus uliginosis: *Pollino in Calabria; Poggio reale alla cupa di Casa nova;* et alibi. Floret a januario ad martium.

Obs. Flores non omnino discoidei, sicut cl. *Tausch* dixit, sed in radio flosculis minutissimis (5-8) cochleariformibus foemineis instructi conspiciuntur. Ii flosculi, autem, anthodio multo breviores sunt, et in eo omnino inclusi; quapropter e speciminibus exsiccatis difficillime eruuntur. Rursus in *T. fragranti*, flosculi radii anthodio multo longiores, valde conspicui et late ligulati adsunt. Flores autem in hac corymbum depauperatum efformant; at in *T. racemosa* racemum late ovatum pedunculis abbreviatis efficiunt. Item, in *T. fragranti* flores revera fragrantissimi, vanillae odorem spirantes, et in *T. racemosa* fere inodori deprehenduntur. Tempus florendi in *T. fragranti* praecocius est.

ibid. Ad *Tussilaginis fragrantis* loca natalia addatur: in sylvis stabianis: *Al colle delle Monache, a Quisisana.*

pag. 126. *col.* 1. Post *Anthemidem nobilem* inseratur.

17. bis. *Anthemis psorosperma* Syll. pag. 156.

Et locis natalibus addatur: in arvis circa Neapolim in summa aestate, et ineunte autumno florentem legi potest.

ibid. Post *Achilleam Ageratum* inseratur.

Achillea moschata Syll. app. pag. 156. et ad ejusdem loca natalia addatur: *Potenza* (Strangways).

pag. 127. *col.* 1. Sub *Centaurea incana* inseratur:

— — Var. B. Anthodiis duplo minoribus foliis angustioribus. *Monte Corno, ad Arapietra* (Orsini).

Obs. Uti in plerisque congeneribus, in hac, in *C. dissecta*, in *C. Cinerea* et in *C. deusta* anthodia magnitudine mirum in modum variare experientia firmavi. Insuper colore ciliorumque longitudine, mucrones vel spinas squamarum pari variabilitate ludere comperi.

pag. 127. *col.* 1. A *Centaurea deusta* arceatur var. B. floribus albis et ejus in loco restituatur.

6. bis. *Centaurea splendens* Lin. et Ten. Fl. nap. 2. pag. 266.

Ad sepes maritimas: *Baja, Fusaro.*

Obs. A *C. deusta* differt squamis ovatis inflatis apice rotundatis omnino muticis vel brevissimo mucrone instructis. *C. deusta* habet anthodii squamas oblongas plerumque planas acutas in mucronem attenuatas, nec obtusas cum mucrone. Flores in ea dense vel pallide purpurei non albi. *Jacea alba* Tabern. ic 153. ad *C. splendentem* potius, quam ad *C. albam* pertinere videtur.

Plantam a cl. Lang *C. splendentis* nomine acceptam ad aliam speciem pertinere comperi, cujus cum apud auctores mentionem invenire mihi datum non fuerit, sequentem diagnosim hoc in loco tradere haud absonum arbitratus sum.

C. margaritacea; calycibus scariosis globosis squamis amplissimis concavis subsquarrosis concoloribus muticis argenteis, foliis inferioribus pinnatifidis laciniis remotissimis linearibus, superioribus semipinnatifidis, summis integerrimis, floribus albis.

Obs. A *C. splendenti* differt anthodiis globosis, squamis subsquarrosis maximis integerrimis concoloribus, foliis minus sectis. A *C. alba*, ad quam ratione foliorum magis accedit, anthodiis magnis non parvis, squamis argenteis, foliolis integerrimis diversa judicatur.

pag. 128. *col.* 1. Post *Centauream axillarem* inseratur.

— — Var. D. Flore albo.

Piano di Faito a Monte S. Angelo di Castellammare.

Classis gynandria.

pag. 129. *col.* 1. Post *Orchidem bifoliam* inseratur.

1. bis. *Platanthera chlorantha* Reich. Pl. crit. cent. 9. p. 19. tab. 853. fig. 1145.

In sylvis circa Neapolim et Stabianis.

Obs. A *P. bifolia* (Orchis Lin. et Syll.) differt petalis superioribus conniventibus, calcare horizontaliter porrecto, anthera truncata inferne duplo latiore. Folia plerumque plura, nec tantum bina, uti in *P. bifolia*, in conspectum veniunt.

pag. 130. *col.* 1. Ad *Orchidem viridem* addatur.

— — Var. B. *Vaillantii;* spica compacta multiflora (4-6-poll. long.) nectario dilatato trifido, petalis obtusis conniventibus. *Orchis palmata batractites* Vaill. bot. par. tab. 31. fig. 8.

In nemoribus Calabriae: *Sila* (Thomas) et Stabiarum: *Piano di Faito* sub Fagis: Floret Junio.

Obs. Ab *Orchide viridi* differt spica densissima, nectario minime lineari tridentato, sed obovato-oblongo trifido lacinia intermedia breviore, petalis apice rotundatis conniventibus, statura pedali. An species propria?

pag. 131. *col.* 1. Ad *Serapiadis longipetalae* loca natalia addatur:

In Calabria: *Salita di Monteleone* (Strangways).

pag. 132. *col.* 1. *Neottiae autumnali* subscribatur.

— — Var. B. Spica unilaterali, bracteis germina aequantibus. *Montenuovo*, cum speciei typo (Octobri).

ibid. Aristolochiae altissimae locis natalibus addatur:

In litore Amalphitano: *allo scaricatojo* (Guss. Filippi)

Classis monoecia

pag. 133. *col.* 1. Post *Alnum* inseratur.

1. *Najas marina* Lin.

Lago di Averno.

Obs. Cl. Willdenowius, Michelianis observationibus innixus, *Najas marina* Lin. in duas species, *N. monospermam* nempe, et *N. tetraspermam* dispartivit. Fateri tamen oportet, fructum tetraspermum in *Najade*, neminem, post cl. Michelium, visisse. Ipse, quidem, et in speciminibus exsiccatis *N. tetraspermae* nomine a botanicis plerisque acceptis, et in plantis plurimis viventibus, accuratiori disquisitioni subjectis, fructum quoque semper monospermum observavi

---

Ex hujus tertiae appendicis recensione, in Florae Neapolitanae Syllogem inseranda sunt genera 2. et species 70.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

ERRATA ET OMISSA SIC CORRIGE ET SUPPLE.

IN SYLLOGE.

Praef. pag. 3. *col.* 1. *lin.* 11. ab infra quaesti sunt: *lege* questi sunt.

pag. 11. *col.* 2. A *Croco suaveolenti* arceatur signum †. Nam ex collatione speciminum, quae in montibus Mamurrarum (*Gole d'Itri*), die 28 Februarii, florentia legit cl. *Coquebert de Montbret*, et mihi benevole comunicavit, cl. *Bertolonii* plantam ad nostram Floram absque dubio pertinere confirmavi. Spatha constanter univalvi, haec species, primo intuitu, ab affini *Croco Imperati* distingui potest.

pag. 42. *col.* 1. Post *Laserpitium trilobum* inseratur.

3. bis. *Laserpitium Siler* (verum) *L. siculum*. Mauri plant. exsiccatae ex *Pizzoli*.

In Aprutio: *Pizzoli* (Cecchetti).

3. tertio, *Laserpitium siculum* Spreng.

In pascuis montosis Lucaniae: *Monte la Rotonda tra Balvano e Vietri di Potenza*; cum *Helleboro Bocconi et Ornithogalo refracto* Kit. (Barbazita).

Obs. In utraque specie mericarpia costis latis membranaceis undulatis gaudent, et involucrum polyphyllum adest; rursus in meo *Ligustico garganico*, quod pro *Laserpitio silari* passim sumitur, mericarpia angulata tantum, alisque omnino expertia, involucrumque nullum quisque poterit inspicere: in quibus notis differentia generis essentialis, mea quidem sententia, confirmatur. Caeterum meae plantae herbam cum illis *Laserpitii Silaris* et *S. siculi* omnino convenire constat.

pag. 57. *col.* 2. Post *Polygonum elegans* inseratur.

Obs. Mirandum sane, clarss. Mertens et Koch in Deutchlands Fl. tom. 3. pag. 60. *Polygonum elegantem* Ten. *Polygono Bellardi* subscripsisse; sed deteriori hallucinatione deceptum esse auctorem analysis laudati operis, in *Archives de Botanique* tom. 1. pag. 60. traditae, fateri oportet, dum meam plantam ad *P. equisetiforme* referre arbitratus fuerit. Nam non nisi post hanc incongruam associationem fingere potuit, me, coram ipso *P. equisetiformi* Sibth. Flor. Graec., nomen *P. elegantis* indixisse, quod nunquam in meam mentem venire potuit. De *P. elegantis* differentia ex comparatione *P. Bellardi* et *P. equisetiformis* desumpta, iterum disserere supervacaneum omnino foret, postquam botanici plurimi, quibus viginti annorum decursu, Florae neapolitanae plantam comunicavi, eam in novam speciem recipiendam, propriisque characteribus in operibus variis inscribendam, universali judicio comprobarunt.

pag. 58. *col.* 1. *Polygonum minus* var. C. sumatur in speciem propriam, nomine *P. laxiflori* Weihe bot. Zeit. et Wimmer et Graboschy *Flora Silesiae* t. 1. p. 381. Koch *Deutchlands Flora* t. 3. pag. 56. Cujus synonyma erunt *P. minus* Reich. pl. crit. t. 5. p. 57. t. 493. fig. 686! *P. dubium* Stein in Bot. zeit. 1814. pag. 357! *P. Braunii* Bl. et Fing. Comp. pag. 509. *P. mite* Schranch baier. Flor. 1. 668 (ex Koch. loc. cit.)

pag. 63. *col.* 2. Post *Arenariam segetalem* adde loca natalia.

In Lucania (Rosano).

pag. 64. *col.* 2; loco *Cerastii tomentosi* A, substituatur *C. Biebersteini* DC.; et loco *C. tomentosi* B, vel *C. Columnae* Ten. inseratur *C. repens* Lin. etc. Mertens etc. Koch.

pag. 72. *col.* 1. Post *Rosam rubiginosam* addatur.

12. bis *Rosa viscosa* Ian; Catalog?

In nemoribus Calabriae: *Sila* (Guss.)

pag. 75. *col.* 1. Post *Helianthemum Fumana* subjungatur.

8. bis *Helianthemum procumbens* Dunal. et DC. prodr. 1. pag. 275. *Chamaecistus luteus vermiculato folio major*. Barr. ic. 445.

In collibus Lucaniae.

ibid. n. 12. Ab *H. juniperino* arceatur synonymon *H. glutinosi*. Ten. et loca natalia, quorum vice substituatur; In Lucania.

ibid. n. 12. bis. *H. glutinosum* Lin. et Ten. Fl. nap. an *Chamaecistus incanus tragoriganifolio hispanicus* Barr. ic. 416?

In collibus *Cajetanis*, et in montibus *Stabianis*.

ibid. Ab *H. vulgari* arceantur varietates C. et D. quae ad *H. stabianum* pertinent.

ibid. col. 2. n. 23. Loco *H. arcuati* Ten. Syll. non Preslii, substituatur *H. croceum* Pers. et Desf. atl. 1. p. 422. t. 110.

IN APPENDICE TERTIA.

pag. I.	*col.* 1	*lin.* 19	a supra:	*fructicosa*.....	lege	*fruticosa*
ibid.	—	—	ab infra:	rotundas.....	—	rotundatas
ibid.	—	— 3	ab infra:	quantoque....	—	quandoque
II.	— 1	— 29	ab infra:	herbario.....	—	herbarii.
ibid.	—	— 5	ab infra:	arictis.....	—	aristis
ibid.	— 2	— 19	a supra:	in sero.....	—	sero
ibid.	—	— 24	a supra:	propiviam.....	—	propriam
ibid.	—	— 22	ab infra:	*Cyclamini*....	—	*Cyclamino*
III.	—	— 9	a supra:	pascuis.....	—	paucis
ibid.	—	— 29	a supra:	*Belladonnae*..	—	*Belladonna*
ibid.	— 2	— 7	a supra:	camaldulensium.	—	camaldulensibus
ibid.	—	— 18	ab infra:	28 bis.....	—	28 tertio
V.	— 1	— 29	a supra:	fastigiato.....	—	fastigiato, tempore
				tempore florendi.....	—	* renflodi
VIII.	— 2	—	2 ab infra:	excl. cyn....	—	excl. *syn*
IX.	— 1	— 17	ab infra:	*delle sponda*..	—	*della sponda* *

© Orto Botanico di Napoli, Italy

© Orto Botanico di Napoli, Italy

INDEX

PLANTARUM ET RERUM NOTABILIUM IN SYLLOGES ADDENDIS, EMENDANDIS ET APPENDICIBUS CONTENTARUM.

A

Abies *pag.* 167. *col.* 1.
Acer *pag.* V. *col.* 2.
Achillaea *pag.* 156. *col.* 2. XIV. *col.* 1.
Adianthum *pag.* 167. *col.* 2.
Adonis *pag.* 155. *col.* 1.
Agrostis *pag.* II. *col.* 1.
Aira *pag.* 153. *col.* 1., II. *col.* 1.
Ajuga *pag.* VIII. *col.* 1.
Allium *pag.* 162. *col.* 2., IV. *col.* 2.
Alnus *pag.* 167. *col.* 1.
Althea *pag.* 155. *col.* 2., 167. *col.* 2.
Alyssum *pag.* 165. *col.* 2.
Amaranthus *pag.* 154. *col.* 1., III. *col.* 2.
Ammannia *pag.* 161. *col.* 2.
Andropogon *pag.* 161. *col.* 1., II. *col.* 2.
Anemone *pag.* 155. *col.* 1.
Angelica *pag.* 162. *col.* 1.
Anthemis *pag.* 156. *col.* 2, 166. *col.* 2, XIV. *col.* 1.
Antirrhinum *pag.* 155. *col.* 2.
Apargia *pag.* 166. *col.* 1.
Arabis *pag.* 165. *col.* 2.
Arbutus *pag.* 164. *col.* 1.
Arenaria *pag.* 154. *col.* 2, 164. *col.* 1. VI. *col.* 2, XV. *col.* 2.
Arisarum *pag.* 167. *col.* 1.
Aristolochia *pag.* 167. *col.* 1, XIV. *col.* 2.
Artemisia *pag.* XIII. *col.* 2.
Arum *pag.* 156. *col.* 2, 167. *col.* 1.
Arundo *pag.* 161. *col.* 1, II. *col.* 2.
Asclepias *pag.* 154. *col.* 1.
Asphodelus *pag.* 162. *col.* 2.
Astragalus *pag.* 155. *col.* 2.
Athamantha *pag.* IV. *col.* 1.
Atriplex *pag.* III. *col.* 2.
Atropa *pag.* 161. *col.* 2, III. *col.* 1.
Aubrietia *pag.* 165. *col.* 2.
Avena *pag.* II. *col.* 2.

B

Ballota *pag.* 165. *col.* 1.
Barbarea *pag.* 165. *col.* 2, X. *col.* 2.
Berteroa *pag.* 165. *col.* 2.
Betonica *pag.* IX. *col.* 2.
Borkausia *pag.* XIII. *col.* 2.
Brassica *pag.* 165. *col.* 2.
Bromus *pag.* 161. *col.* 1, II. *col.* 1.
Buffonia *pag.* 161. *col.* 2.
Bulbine *pag.* 162. *col.* 2.
Bupleurum *pag.* 154. *col.* 1.

C

Cacalia *pag.* XIII. *col.* 2.
Cachrys *pag.* 162. *col.* 1, IV. *col.* 1.
Caltha *pag.* 155. *col.* 1, VIII. *col.* 1.
Campanula *pag.* 153. *col.* 2, 161. *col.* 2, II. *col.* 2.
Cardamine *pag.* 155. *col.* 2, 165. *col.* 2.
Carduus *pag.* 156. *col.* 1.
Caucalis *pag.* III. *col.* 2.
Centaurea *pag.* 166. *col.* 2, XIV. *col.* 1.
Centranthus *pag.* 153. *col.* 1.
Cerastium *pag.* VI. *col.* 1. XV. *col.* 2.
Ceratocephalus *pag.* 154. *col.* 1.
Ceratonia *pag.* III. *col.* 1.
Ceratophyllum *p.* 167. *col.* 1.
Chaeturus *pag.* I. *col.* 2.
Chamaerops *pag.* 154. *col.* 2.
Chenopodium *pag.* 162. *col.* 1, III. *col.* 2.
Chlora *pag.* 163. *col.* 1.
Cineraria *p.* 166. *col.* 2, XIII. *col.* 2.
Cirsium *pag.* 156. *col.* 1, 166. *col.* 2.
Cistus *pag.* VII. *col.* 2.
Clypeola *pag.* 165. *col.* 1.
Colchicum *pag.* 154. *col.* 1, 163. *col.* 1.
Convallaria *pag.* 163. *col.* 1, V. *col.* 1.
Convolvulus *pag.* 161. *col.* 2, II. *col.* 2.
Conyza *pag.* XIII. *col.* 2.
Corrigiola *pag.* 162. *col.* 2.
Crepis *pag.* 166. *col.* 1.
Crocus *pag.* 161. *col.* 1, XV. *col.* 1.
Crypsis *pag.* I. *col.* 2.
Cyclamen *pag.* II. *col.* 2.
Cyperus *pag.* 161. *col.* 1, I. *col.* 2.
Cytisus *pag.* 165. *col.* 2, X. *col.* 2.

D

Dactylis *pag.* 153. *col.* 1.
Daphne *pag.* 163. *col.* 2.
Daucus *pag.* 154. *col.* 1, 162. *col.* 1, III. *col.* 2.
Dentaria *pag.* X. *col.* 2.
Dianthus *pag.* 154. *col.* 2, 164. *col.* 1, V. *col.* 2.
Digitalis *pag.* 165. *col.* 1, X. *col.* 1.
Digitaria *pag.* 161. *col.* 1.
Diplotaxis 165. *col.* 2.
Doronicum *pag.* XIV. *col.* 1.

E

Echinophora *pag.* 162. *col.* 1.
Ephedra *pag.* 167. *col.* 1.
Epilobium *pag.* 163. *col.* 1.
Erica *pag.* 163. *col.* 2.
Erodium *pag.* 155. *col.* 2, X. *col.* 2.
Ervum *pag.* XI. *col.* 1.
Euphorbia *p.* 164. *col.* 2, VII. *col.* 1.
Euphrasia *pag.* X. *col.* 1.
Evonymus *pag.* 154. *col.* 1, 167. *col.* 2.

F

Fedia *pag.* 161. *col.* 1.
Ferula *pag.* 162. *col.* 1, IV. *col.* 1.
Festuca *pag.* II. *col.* 1.
Fragaria *pag.* VII. *col.* 2.
Fraxinus *pag.* I. *col.* 1.
Fumaria *pag.* 165. *col.* 2.

G

Gentiana *pag.* 154. *col.* 1.
Geranium *pag.* 155. *col.* 2, 165. *col.* 2, X. *col.* 2.
Geum *pag.* 155. *col.* 1, VII. *col.* 2.
Gladiolus *pag.* 153. *col.* 1.
Glaux *pag.* 161. *col.* 2.
Gnaphalium *pag.* 166. *col.* 2.
Gypsophyla *pag.* V. *col.* 2.

H

Hedypnois *pag.* XIII. *col.* 1.
Hedysarum *pag.* XI. *col.* 1.
Helianthemum *pag.* 155. *col.* 1, 165. *col.* 1, VII. *col.* 2, XV. *col.* 2.
Helianthus *pag.* 156. *col.* 2.
Helleborus *pag.* 165. *col.* 1, VIII. *col.* 1.
Heracleum *pag.* IV. *col.* 1.
Hibiscus *pag.* 165. *col.* 2, X. *col.* 2.
Hieracium *pag.* 156. *col.* 1, 166. *col.* 1, XIII. *col.* 1.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

Hippocrepis *pag.* 166. *col.* 1.
Holcus *pag.* 161. *col.* 1.
Holosteum *pag.* 161. *col.* 1.
Hordeum *pag.* 153. *col.* 2.
Humulus *pag.* 167. *col.* 1.
Hyosciamus *pag.* 154. *col.* 1, III. *col.* 1.
Hypericum *pag.* 166. *col.* 1.
Hyssopus *pag.* 155. *col.* 2, 165. *col.* 1, VIII. *col.* 1.

I J

Illecebrum *pag.* 161. *col.* 2.
Inula *pag.* 166. *col.* 2, XIII. *col.* 2.
Iris *pag.* I. *col.* 2.
Juncus *pag.* 154. *col.* 1, V. *col.* 1.
Ixia *pag.* 153. *col.* 1.

K

Kernera *pag.* 163. *col.* 1.
Koeleria *pag.* I. *col.* 2.

L

Lamium *pag.* IX. *col.* 2.
Lapsana *pag.* XIII. *col.* 2.
Laserpitium *pag.* XV. *col.* 1.
Lathyrus *pag.* 165. *col.* 2, XI. *col.* 1.
Lavatera *pag.* 155. *col.* 2, X. *col.* 2.
Leonurus *pag.* 165. *col.* 1.
Lepidium *pag.* 165. *col.* 1.
Ligusticum *pag.* 162. *col.* 2.
Linaria *pag.* 165. *col.* 1, X. *col.* 1.
Linum *pag.* IV. *col.* 2.
Lithospermum *pag.* 153. *col.* 2. II. *col.* 2.
Lotus *pag.* XII. *col.* 2.
Lunaria *pag.* 165. *col.* 2.
Lupinus *pag.* XI. *col.* 1.
Luzula *pag.* V. *col.* 2.
Lycium *pag.* III. *col.* 1.
Lythrum *pag.* VII. *col.* 1.

M

Malcolmia *pag.* 165. *col.* 2.
Malope *pag.* 165. *col.* 2.
Malva *pag.* 165. *col.* 2, X. *col.* 2.
Matthiola *pag.* X *col.* 2.
Medicago *pag.* 166. *col.* 1, XII. *col.* 2.
Melilotus *pag.* XI. *col.* 1.
Mentha *pag.* VIII. *col.* 1.
Mespilus *pag.* VII. *col.* 1.
Milium *pag.* 153. *col.* 1, I. *col.* 2.
Monotropa *pag.* V. *col.* 2.
Myosotis *pag.* II. *col.* 2.

N

Najas *pag.* XIV. *col.* 2.
Neottia *pag.* 166. *col.* 2, XIV. *col.* 2.

O

Oenanthe *pag.* IV *col.* 2.
Ononis *pag.* 165. *col.* 2.
Ophrys *pag.* 166. *col.* 2.
Ophyoglossum *pag.* 167. *col.* 2.
Orchis *pag.* 166. *col.* 2, XIV. *col.* 2.
Origanum *pag.* 155. *col.* 2, 165. *col.* 1.
Ornithogalum *pag.* IV. *col.* 2.
Orobanche *pag.* X. *col.* 1.
Orobus *pag.* 165. *col.* 2, XI. *col.* 1.

P

Panicum *pag.* II. *col.* 1.
Papaver *pag.* 155 *col.* 2, 164. *col.* 2, VII. *col.* 2.
Parietaria *pag.* 153. *col.* 2, II. *col.* 2.
Parnassia *pag.* IV. *col.* 2.
Paronichia *pag.* III. *col.* 2.
Passerina *pag.* 163. *col.* 2.
Pedicularis *pag.* X. *col.* 1.
Physospermum *p.* 162. *col.* 2.
Picris *pag.* 166. *col.* 1.
Pimpinella *pag.* 162. *col.* 2,
Pinguicula *pag.* I. *col.* 1.
Plantago *pag.* 161. *col.* 2.
Platanthera *pag.* XIV. *col.* 2.
Poa *pag.* 161. *col.* 1, II. *col.* 1.
Polygala *pag.* X. *col.* 2.
Polygonum *pag.* 163. *col.* 2, V. *col.* 2, XV. *col.* 1.
Portulaca *pag.* 154. *col.* 2.
Potentilla *pag.* 164. *col.* 2, VII. *col.* 2.
Pteris *pag.* 167. *col.* 2.
Pteronia *pag.* 156. *col.* 1.
Punica *pag.* VII. *col.* 1.
Pyrethrum *pag.* 156. *col.* 2, 166. *col.* 2.
Pyrus *pag.* VII. *col.* 1.

R

Ranunculus *pag.* 165. *col.* 1, VIII. *col.* 1.
Raphanus. *pag.* X. *col.* 1.
Rhinanthus *pag.* 165. *col.* 1.
Ribes *pag.* 154. *col.* 1, III. *col.* 1.
Rosa *pag.* 155. *col.* 1, 164. *col.* 2, VIII. *col.* 1, XV. *col.* 2.
Rubia *pag.* 161. *col.* 2.
Rubus *pag.* 155. *col.* 2, VII. *col.* 1.
Rumex *pag.* V. *col.* 2.
Ruppia *pag.* 161. *col.* 2.

S

Saccharum *pag.* 161. *col.* 1.
Salicornia *pag.* 161. *col.* 1, I. *col.* 1.
Santolina *pag.* 166. *col.* 2.
Saponaria *pag.* V. *col.* 2.
Satureja *pag.* VIII. *col.* 1.
Saxifraga *pag.* 164. *col.* 1, V. *col.* 2.
Scabiosa *pag.* 153. *col.* 2, II. *col.* 2.
Scilla *pag.* V. *col.* 1.
Scutellaria *pag.* 165. *col.* 1, X. *col.* 1.
Secale *pag.* 161. *col.* 1.
Sedum *pag.* 154. *col.* 2, 164. *col.* 2, VII. *col.* 1.
Sempervivum *pag.* 155. *col.* 1.
Serapias *pag.* XIV. *col.* 2.
Serratula *pag.* XIII. *col.* 2.
Setaria 153. *col.* 1.
Sida *pag.* 165. *col.* 2.
Silene *pag.* 154. *col.* 2, 164. *col.* 1, V. *col.* 2.
Sinapis *pag.* 165. *col.* 2.
Sium *pag.* IV. *col.* 2.
Solanum III. *col.* 1.
Solidago *pag.* 156. *col.* 1, 166. *col.* 2.
Sonchus XIII. *col.* 1.
Sorgum *pag.* 161. *col.* 1.
Spiraea *pag.* 164. *col.* 2, VII. *col.* 1.
Stachys *pag.* 155. *col.* 2.
Statice *pag.* 162. *col.* 2, IV. *col.* 2.

T

Tanacetum *pag.* 166. *col.* 2.
Taxus *pag.* 167. *col.* 1.
Teucrium *pag.* 165. *col.* 1.
Thlaspi *pag.* 165. *col.* 1.
Thymus *pag.* 165. *col.* 1, X. *col.* 1.
Tillaea *pag.* 153. *col.* 2.
Tragopogon *pag.* XII. *col.* 2.
Trifolium *pag.* 156. *col.* 2,
Triticum *pag.* 153. *col.* 2.
Tussilago *pag.* 166. *col.* 2, XIV. *col.* 1.

V

Valantia *pag.* 161. *col.* 2.
Valeriana *pag.* II. *col.* 2.
Veratrum *pag.* 154. *col.* 1.
Verbascum *pag.* 161. *col.* 2,
Veronica *pag.* 153. *col.* 1.
Vicia *pag.* 166. *col.* 1, XI. *col.* 1.
Viburnum *pag.* 162. *col.* 2.
Viola *pag.* III. *col.* 1.

W

Woodwardia *pag.* 167. *col.* 2.

Z

Zizyphus *pag.* 161. *col.* 2.

© Orto Botanico di Napoli, Italy

© Orto Botanico di Napoli, Italy